eadē eqtate:qz sicut reus contra actorē excipit ⁊ ei editur:ita actor replicādo ōz excipe.non em̄ aliud est replicatio ꝙ exceptio cōtra exceptionē:vt.l.ij. de excep.pbatur hoc in fi.iſtius.l.a cōtrario sensu:vbi dicit ꝙ nō debet originē petitionis sumere ex instrumētis rei:sed ex replicatione a Ziō sensu. Tertio videtur ꝑbari p casum in.l.pe.ℊ.fi.ff. ad le.fal. Superuenit postea Azo qui.l.iſtā tertio modo legit ⁊ fm eī lec.iſta.l.breuiter hoc intēdit. Rationes edunt a reo actori ⁊ eōuerso nō instrumēta.h.d.iſta lec.Azo.fundat rationē iſta.rationes sunt facte mādāte parte ⁊ cōtinēt eī volūtatem.vt.l.ſi qs ex argētarijs.ℊ.pertinere.ff.e. vnde est eadē eqtas tam ex parte actoris ꝙ ex parte rei: que ratio cessat in instrumētis.Si vellem̄ sustinere opi.Azo.respōdēdo ad Ziā dū dicit fauorabiliores sunt rei ꝙ actores cōcedo in dilationib⁹ dā dis:sed alias tāta fides debet adhiberi instrumētis actoris quanta instrumētis rei.vnde non facio differentiā inter actorē ⁊ reū:sed inter rationes et instrumēta.Non ob.ſi opponas de.l.pe.ℊ.ſi.ad le. fal.Sol.glo.ibi instrumēta edūtur tanꝙ corpora hereditaria:ꝛ nō tanꝙ instrumēta aduersarij sim pliciter.Pet.legebat alio modo:ꝛ tenebat.opin. primā eo ꝙ cepto ꝙ nō debeat posse edi actori ad ꝓbādā replicationē dicēs ꝙ cū nulla.l.reperitur. Nos gd tenebim⁹?Ly.in lec.antiqua tenebat opi. Pe.sicut Pe.dicebat.Postea venit Bul.⁊ dixit idē.⁊ ita tenebat de verbo ad verbū.Et ſi alius superuenisset idē dixisset ꝙ ipse.¶Ad veritatē huius materie inuadēdā oportet videre tria.Primo vtrū ꝑactor edat reo ad exceptionē fundādā:ꝛ gl. videt semp tenere ꝙ sic:ꝛ quasi oēs hic.ꝛ in.l.i.ℊ. editiones.ff.eo.ꝛ probāt per.d.l.non est nouū.ꝛ.l. iustū.ſ.e.Ego dico ꝙ est casus.j.de cōdi.ſine cau. l.dissoluta.ꝛ.l.qui tabu.ff.de fur.¶Scōo est videdum vtrū reus edat actori instrumēta ad intētionē ꝓbādā.de hoc nemo dubitat ꝙ reus nō cogit edere instrumēta actori ad fundādā intentionē:qz est casus hic in ſi.ꝛ.ſ.eo.l.q accusare.ꝛ qz est ſpāle in fisco.ª vt.ff.e.l.nec qſqꝫ.¶Tertio ꝙ reus edat actori ad replicationē fundādā,ꝓbaꝫ ꝓ iſtū tex.a Ziō sensu.et p.l.pe.ℊ.ſi.ad le.fal.vt dixi.Nec ob.ꝙ dicit ꝙ ibi edit instrumēta tanꝙ corpora heredi taria:qz ſi rōnē illa⁹ tex.inſpicias diligēter logtur gñaliter:ita ꝙ etiā alia instrumenta nō hereditaria edi deberēt.Et iſtā partē puto verā,ꝑ hoc videtur tex.j.de ſi.inſtr.l.plures.ꝛ istud verū puto ꝙ etiā tz Bul.in.l.j.ℊ.editiones.ff.eo.plus dicit ipe nō solū ad replicationē fundādā:sed etiā ad intentionē inuādam nō dico fundādā cogi reum edere actori.verbi gra.Ego peto a te fundū Titianum quē mihi vēdidiſti.ego fundo intētionē meam:qz vēdidiſti.Et modo cōtēio est inquātū fund⁹ Titianus prēdebaī valere.certe ad iſtā intētionē inuādā iam fundatā cogit actor edere.Idē et simile ꝓbaī in.l.q cōcubinā.ℊ.cū ita.de leg.iij.ꝛ.l.ꝑdijs. ℊ.titio.co.ti.qō no.ꝛ tene mēti.habes ergo approbatā ꝓmā lec.antiquorū.¶Opp.ad iſtā vno modo de.l.j.ℊ.edēda.ff.eo.Sol.reꝰ edit instrumēta actori qui his vsurꝰ est.ita logtur ibi:alias nō cogit ad intētionē fundādā.ita logtur h.Et ideo vt ista materia liqat dic. Si qris an actor teneat edere instrumēta reo ad sui defēsionē ꝓico ꝙ sic vt hac l.in ꝓin.ꝛ.ſ.eo.l.nō est nouū.ꝛ.l.iustū.ꝛ.j.de cōdi. ſine cau.l.dissolute.ꝛ.ff.de fur.l.q tabulas.Si vo qris an reus cogat edere actori:ꝛ tūc aut ad intētionē fundādā:aut ad eā fundatā inuandā:aut ad replicationē ꝓbādā.Primo casu nō cogit edere: vt hic.Dū dicit oriģinē petitionis ꝛc.fallit in fisco: vt.l.nec qſqꝫ.ff.eo.ſ.eo.l.q accusare.ꝛ ibi no.Item fallit ſi bis instrumētis vsurꝰ erat.vt in.ℊ.edēda. Scōo casu cogitur edere.vt.d.ℊ.cū ita.ꝛ.ℊ.titio. Tertio casu siꝫ cogit edere.vt hic a Ziō sensu.et l.pe.ℊ.ſi.ad le.fal.Fallit i.l.plures apo.j.de ſi.inſtr. ¶Quero vtrū reus cogat edere actori instrumēta cōia:Rñ.qdā sunt instrumēta cōia rōne ꝓpietatis:ꝛ illa debēt edi.vt.ſ.l.ꝑi.Quedā sunt cōia qz cōtinēt aliqd cōtinēs cōem vtilitatē vt emptionis ꝛ vēditiōis instrumētū cōtinet vtilitatē vēdētis ꝛ emētis tūc ſi ꝓprietas ipsi⁹ instrumēti est ꝓpria ipsius rei:qz ipse emit chartā ꝛ recollegit eā a notario de sua pecunia tūc nō cogit eā edere nisi sicut alia instrumenta publica inueniat eā actor ſi vult.ita vꝫ velle Jnn.eī de ꝓba.c.i.ꝛ dic vt ibi.

a Andre.pomate.

a ¶Jn fisco. Quero circa hoc ꝙ est ꝙ cū fisc⁹ fuit puniegiat⁹ in B ꝙ sibi edātur instrumenta ad ītētionē fundādā cur nō est ēt adhuc puniegiat⁹ ꝙ nō teneaī edere reo ad exceptionē inuādā:dicūt hic aliq rōnē esse:ne ꝓbationuꝫ copia angustet ſed certe ista ratio militat ⁊ cōcludit ꝙ ꝓnatus ꝓnato ad intētionē fundandam edere debeat ego dicerē ꝙ rō ſit cū aliena iactura locupletareī ⁊ Jnn. cōtra debitū cōdēnaretur nō em̄ plz ꝙ ōz ꝙ hoc factū est ne multiplicarentur ſpālia qz B nō est incōueniēs. l.ſi.j. ad velleia.l. assiduis. j. q. pot. in pig.ba.restrīge tū hāc cōclusionē ꝙ edaī fisco agēti modis. vj. Ziō vt nō habeat locū in habētib⁹ cām a fisco.ita Alegā.in d.l.nec qcꝫ. Jtez restrīge vt nō ꝑcedat i causis criminalib⁹.l. diuus. in ℊ.j. in fi.ff.de iu.fisci.ꝛ ita tz Alegā. cōſi.cxxxij.co. vlt. volu.j. Tertio restringe vt nō ꝑcedat qñ ynus fisc⁹ ageret ℑ aliū:vt p Bal.i.c.j.de ꝓba. facit bene.l.sed et milites. ℊ. i. ff. de ꝓcu.tuto. Quarto restringitur vt nō ꝑcedat quādo fisc⁹ ageret contra eccleſiā q illi eqparatur.l. fi.ſ.de sa. ſan.eccle.ita Bal. in.d.c.j.de ꝓba.et eadē rōne posset dici idē foꝛ i casibus ī qb⁹ p Alegā. in.cxij.fallen.bui⁹ articuli principalis.Quito restringitur vt nō ꝓcedat qñ fisc⁹ ageret ℑ sibi nō subditū: p ea q vult bal.in l.exemplo.circa fi. apparat⁹ sui.j.de ꝓba.facit bene q no.Alegā.in aut. ꝓpi. in. vj. fallen. Septo restrigit vt nō ꝑcedat qualr posset commode ꝓbare.ita Abb.et Mdoder. in. d. c.j. de ꝓba. vbi vide Feli.co.vj.ª seq.

¶De in ius vocando. Rubrica.

1 ¶Datio libelli an sit de processu.
2 Judicium ꝙ valeat si pars comparet in iudicio absq; citatione.

¶Glo.cōtinuat:vt habes ī ea.Tu dic dato libello est necesse ꝙ citet pars:ideo post ti.de eden.vbi ponit libelli editio ponit ti.de in ius vo.a qua vocatione in ius oē iudiciū incipit:vt insti.de ppe.et tēpo.act.ℊ.fi.ꝛ vide gl.tuā. ¶Circa iſtā rub.ᵇ pōt
1 qrī an datio libelli sit de ꝓcessu.ꝛ alr.hic tex.ī gl. ꝛ hic glo.vꝫ dicere ꝙ nō. Si em̄ iudiciū incipit ab in ius voc.ꝛ datio libelli ꝑcedat:ergo datio libelli nō est de ꝓcessu cū ab in ius voc.incipiat ꝓcessus. ꝓ hoc facit:qz pōt dari libell⁹ die feriato.vt.l.milles.ℊ.segagita.ff.de adul.ꝛ istud puto verū. Etiā vidi glo.in iure canonico:sed nō recordoꝛ vbi incipit ergo ab in ius vocā.ꝓcessus a positiōe vel a petitiōe ptis qua petit aduersariū vocari in ius.Et de B est gl.j.de tēpo.app.l.fi.ℊ.illud.tūc em̄ editio libelli dicēt de ꝓcessu qñ ꝓiudicē dabit parti fm formā aut.offerat.ℑ.de li.cōte. ¶Quero ꝙ quid si
2 pars venit in iudicio sp̄te sine citatione vtrū valebit.Bul.de eu.facit iſtā.q.ff.de in ius vocā.l.j.et tenet ꝙ vꝫ.dic vt ibi.Idē tenet Spe.in ti.de libel. cōcep.ℊ.sequitur.in fi.ꝛ Jo.an.in.c.fi.de elec.li.vi. ¶Quero quare in.C.ꝑcedit ti.de edē.ꝛ segtur de in ius vocā.in.ff.totū eōtra:dicunt quidā ꝙ non. ita imperatoꝛ cōsideravit ordinē sicut iurisconſultus.Truffe sunt:qz impatoꝛ semp habet ī qta latus hoies suos prudētissimos ꝓ quos leges componit ⁊ condit.vt.l.humanū.ſ.de legi.ꝛ in.j.cōſti. istius lib.Ratio est iſta.totus iſte titu.positus hic tractat de venia petēda qñ in ius vocātur parentes vel patroni,sed ista venia non potest concedi niſi ꝓius videatur causa quare debeant citari:ideo ꝑmisit ti.de eden.ꝛ postea de in ius vocan. in.ff.loquitur de in ius vocan.generaliter que vocatio potest fieri etiam ante datum libellum.ideo ꝑmittit de in ius vocan.ꝛc.

b ¶Rubri. Nō intellige si ante citationē offert secꝰ si post:vt voluit bal. in addi.Spe.in ti tu.ne cle. vel mona.m ꝓin.

c ¶Offeratur. Aduerte qz dū Bar. alleg.aut.offerat. sentit qō oblatio q̄ fit parti nō possit fieri die feriata ⁊ clare tz do.Ant. in.c.fi.eī de iudi.

a ¶Sicut bonis. ª Beruiter dicit.Reuerētia que debetur marito debetur vxori nō ecōuerso.hoc dicit.¶Opponi.de.l.libertis.j.de ope.libe.solu.vt in glos.ꝛc.

1 ¶Ratio an sit de substantia iudicij.
2 Libellus an sit de substantia iudicij:remissiue.

¶Sicut bonis. Jn glos.que incipit id est equitate ibi.et nota vtrum iste actus reuerentialis dicatur adeo a natura debitus:quod etiam volēte patre nō possit hoc ius per pactum remitti.de hoc est glos. in.l.qui exceptionem.ff.de condi.inde.ℊ.fi.† Querunt doc.nunquid citatio sit de substantia processu ſi in processu non reperitur citatio partis. videtur quod non.argu.hic in glo.Jn contrarium facit.l.ſi sine interrogatione.ff.de interro.acti.Bul.tenet hanc vltimam partem vbi ostenderetur partes semper fuisse in iudicio:alꝫ non.imo citatio tunc diceretur de ordine substantiali.l.consentaneum.ꝛ auten. qui semel.j.quomodo et
2 quando iudex.† Item nunquid libellus videtur ꝙ nō quia potest offerri die feriato.l.miles.ℊ.sexaginta.ff.de adul.no.in.l.j.ff.de fer.de hoc solet dici.in aut.offeratur.j.de lit.contest.per docto.Tetigi in.l.prolatam. j.de sen.ꝛ interlo.om.iudi.Et ista lex dicit hic sicut libertus reuerentiam debet patrono ita ⁊ vxori patroni.Querit glo.de vna ratione diuersitatis que est ratio quare vxori patroni debetur reuerentia vt hic.Sed marito patrono non.dic per.ℊ.patitur.institu.de iniur.etiam ita respondet glos.Barto.

1 ¶Obsequia que consistunt in faciendo non transeunt ad heredes extraneos.
2 Ignorantia iuris naturalis non excusat.
3 Pena que debetur parti non remittitur per rescriptum.
4 Per compositionem factam de pena.non comprehēditur pars que debetur parti.

Venia edicti. Reuerentia in nō faciendo que debetur patrono transit ad heredes etiam extraneos.et in iure quasi naturali erranti nō parcitur ⁊ per rescriptum non remittitur pena que debetur parti.boc
1 dicit.¶Oppo.j.de oper.liber.l.liberti liberteqꝫ.Solu.ibi in† obsequijs que consistunt in faciendo que non transeunt ad heredes extraneos hic in his que consistunt in non faciendo.¶Opp.j.de lati.liber. tollen.l.j.ℊ. ſi sub conditione.Sol.vt ibi.¶Oppo.de.l.iij.de libe.ꝛ eo.lib.Solu.dico ꝙ liberti debent hanc reuerentiam viuo liberto nō mortuo.vt in contrario.¶Oppo.de.l.beredes liberti.ff.de obſe.Sol.aliud in herede liberti ad quem non transit illud grauamen quia ex parte eius est odium.aliud in herede patroni ad quem transit quia ex parte eius est fauoꝛ.ita loquif
2 facti ignorā.Solu.hic in iure naturali ratione inducto† ibi in iure ciuili quod dic vt plene no.in.l.regula.eo.titu.ꝛ in.c.iuris ignorantia.extra de reg.iur.lib.vj.per ℑy.¶Opp.ꝛ videtur quod pena delicti possit per rescriptum remitti.vt.l.rescripta.de ꝓbei.impera.offe.Sol.dicit glo.notabiliter hoc est verum in pena † que debetur parti que per rescriptum nō
3 remittitur,secus in ea que debetur fisco.vt.l.contraria.ꝛ vide istam glos. quā no.¶No.istam glo.pro compositionibus que fiunt tota die cuꝫ rectoribus ecclesie scilicet cū ouce domino marchione vel comite ecclesie vt
4 per has compositiones † nō possit remitti pena ad quā quis esset condēnatus patri qō no.¶Oppo.de.l.ℊuis.ff.eo.Sol.fateoꝛ ꝙ patronus potest remittere non autem per rescriptū ꝛc.

Venia edicti. Reuerentia que debetur patrono ⁊ que consistit in non faciendo debetur heredibus patroni etiam extraneis. hoc primo. Jtem erranti in iure quasi naturali non succurritur.hoc secundo. Jtem pena que debetur patrono a liberto vocante in ius sine venia non remittitur per rescriptum.hoc dicit.ꝛ habet tria dicta.secundum incipit ibi:nec in ea re.Tertium ibi:cum igitur.¶Opponitur contra primū dictum de.l.liberti.j.de ope.liber.Sol.quod quedam sunt opere consistentes in non faciendo vtputa de non vocando in ius sine venia ⁊ iste debētur extraneis vt in contrario.¶Item opponi.de.l.j.ℊ.ſi super conditione.j.de lati.liber.tol.Solu.vt ibi.¶Item oppo.dicitur ꝙ filij liberti debent hanc reuerentiam contra de.l.ij.j.de lib.ꝛ eoꝝm libe.Sl.dat duas solu.ista est vera qō filius liberti ipso liberto viuente reuerentiam debet vt hic.Sed eo mortuo non vt in contrario de quo dic vt ibi not.¶Item oppo.ꝛ videtur quod sicut extranei heredes liberti non debent reuerentiam patrono:ita libertus non debet reuerentiam extraneis heredibus patroni cuius contrarium dicitur hic:vt.l.heres.ff.de obsequijs. Solu. glos.no.ꝙ in.l.contraria.ex parte liberti versatur odium et ideo restringitur.Ex parte vero patroni versatur fauoꝛ.ista solu.fundatur per.l.cuꝫ quidam.ff.de libe.et posthu.¶Contra secundum dictum oppo.dicitur hic naturali ratione ꝛc.cōtra quia naturaliter omnes homines sunt liberi vt.ℊ.j.insti.de iure naturali.Solu.glo.quod differentia est inter ius naturale fm quod omnes sunt liberti vt in contrario et rationem naturalem.Nam naturali ratione quilibet est obligatus bene facere sibi bene faciēti ⁊ de tali tunc loquitur tex.noster.Jtem opp.contra tertium dictum hic quod non potest impetrari per rescriptum.contra de.l.rescripta.ℊ.de ꝓbei. impe.offe.Solu.no.glos.ꝙ aut loquimur de pena applicanda fisco et illa potest remitti. Aut loquimur de pena applicanda parti ⁊ ista non potest remitti per rescriptum vt hic.Potest valere ista sol. ad istud quia fiunt tota die reformationes qō exbanniti rebanniantur soluta quarta parte pene et reliqua eis sit remissa.Pone ꝙ quis erat bānitus puta in centum dandis ⁊ soluendis communi ⁊ in a
centum dandis et soluendis parti vigore alicuius statuti:nunquid reformatio se extendet ad hunc exbannitum inquantum tangit penam dandā parti. dic ꝙ non per sol.glo.ⁿ arg.eoꝝm que not.in.l.ij. ff.ad fille.facit quod no. per docto.in.ℊ.vsq; adeo. ff.de iniur.Barto.

1 ¶Lis inter patrem ⁊ filium quando esse possit. ⁊ numero.3.
2 Si non fuit petita venia nec exceptum per partem an valeat processus.

Qui in potestate. Pater vt mater non pōt vocari in ius sine venia. hoc dicit.¶Opp.ⁿ videtur ꝙ inter patrem ⁊ filium † possit esse lis.vt.l.ſi quis a liberis. de libe.agno.Sol.regula hic posita fallit in casib⁹ qui ponuntur in.l.lis nulla.ff.de iudi.ꝛ.ſ.de epiſ. audien.l.ſi lenones.¶Querit quid ſi fuerit citatus
2 venia non petita an vitietur processus.† Bul. de cug.qō non.nam petitio venie non est de substātia iudicij quod apparet:quia patronus potest remittere.vt.l.ℊuis.ff.eo.quod non esset ſi esset de substantialibus iudicij:vt dicam in aut.offeratur.j.de lit.cōte.Canoniste tangunt in.c.sepe contingit.de verbo.signi.in cle.ꝛc.

Qui in potestate. Parentes nō possunt vocari in ius sine venia. hoc dicit.¶Opp.de.l.ſi quis a liberis. in ꝓin.de libe.agn.de.l.lenones.ℊ.de epi.audien. Sol.regula est † q lis inter patrem ⁊ filium in po
3 testate constitutū non potest esse.Fallit in iuribus contrarijs.fallit in castrensi vel quasi peculio et in alijs casibus notatis in.l.lis nulla.ff.de iudicijs.ꝛ ad predicta facit quod no.in.l.ſi socer.in ꝓin.ff.solu.matri.Tetigi in aut.sed ℊuis.j.de rei vxo.act. Item quero quid in filijs adoptinis.dic vt in glo. ¶Quero pone filius emancipatus egit contra patrem factus est processus nō reperitur quod venia fuerit petita.Quero nūquid processus vitietur.primo videtur ꝙ ſic:quia cum citatio ſit fundamentum processus.vt.ℊ.eo.in rubri.ꝛ citatio nō habet solennitatem que requiritur vt hic ergo dicitur vitiari. in contrarium dicit Bul.in.l.ℊuis.ff.eo.per illam ⁊ eandem.l.ℊuis,quia ꝛ ipse patronus nolens potest citari etiam sine venia.vnde ſi nō appareret cōditio partis non irritatur ꝓpter hoc ꝓcessus. dic vt ibi per eum.¶Quero nunquid pater cōtra filiū agentem ⁊ veniam nō petentē possit ꝙceptionem opponere:ꝛ penam.l.aureoꝝm petere.doct. dicunt ꝙ possit.de quo vide Ly.hic.¶No.ꝙ inter patrem ⁊ filium non potest esse lis in his que supponunt actionem ciuilem ⁊ naturalem sed per officium iudicis bene potest esse lis.hoc ꝓbatur in l.ſi socer.in glo.ibi posita.ff.solu.ma.et facit quod no.gl.in.l.imperatoꝛ.ff.ad treb.ꝛ.l.vbi pure.eo.tit. qō istud sit verū ꝓbatur.pater debet filio alimenta ⁊ per officium iudicis tenetur:ꝛ tamē pater potest esse in iudicio cum filio ꝛ econuerso ꝓ o alimētis sibi ꝓestandis.vt.l.ſi quis a liberis.ff.de liber. agno.Barto.

¶De pactis. Rubrica.

¶Jn hac rubrica cōtinuabo tibi quasi oēs rubricas vsq; ad titu.de iudi.imperatoꝛ dicturus de in-

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶ Conditionis. pro hac questione vide Bar. qui plenius loquitur in l. si quis seruum. ff. de condi. & demon. & vide ibi Jo. de Imo. & per Barto. in d. l. ab omnibus. §. si quis titio. de leg. j. Andre. Barba.

b ¶ Conditionis. adde vnum verbū per Bal. consi. liiij. lib. j.

c ¶ Questionē. adde videndū pulchrū casum per Bal. cōsi. lvj. lib. iiij.

✠ Andr. Pomate.

d ¶ Conditione. et aduerte q̄ ille teq. loquitur in iure ō futuro pendente: tamen a die certa.

✠ Andr. Pomate.

e ¶ Nec spe. q̄ ibi nullū erat fideicō missum & licet ibi reuera esset mota tamen ex quo erat dubiū penes volentē paciscī nō possumus dicere q̄ aliquam spem haberēt q̄ nō sufficit habere potentiā paciscendi nisi etiaz quis sciat se illam habere potestatē arg. l. heres institutus. in fine. ff. de acqui. hered. & l. quero. vbi per Bar. ff. de eo qui p tute. & l. is qui heres. §. j. ff. de acqr. heredi. quā potentiā nō possumus a dicere q̄ dubius sciat sibi cōpetere cum equiparetur ignoranti. vt per Barto. in. l. manistis.

f ¶ Ulteri⁹ ad istō. adde gl. doct. in. c. eq̄ multiplici. de decimis.

✠ Andr. Pomate.

g ¶ Absente parte. & vltra istos duos casus hic q̄ valebit renūtiatio simpleq; iuris de futuro si est iuramēto firmata. & per Lu. & ibi Alex. in. l. is qui heres. ff. de acquirē. here. & clare hoc tz ange. in. l. si quis postbumus. ff. de lib. & postbu.

✠ Andre. Pomate.

h ¶ Et spe. hoc intelligere & spe hoc q̄ est iā deducta ad esse alias enim impliceretur qō quodam nobis cōpetunt cū spes sit de futuro & ita patet eq̄ exemplis Bar.

✠ Andre. Pomate.

i ¶ Jus reale. bar to. videtur tenere contrariū in. l. nō solum. §. si liberationis. ff. de liber. lega. dū ibi alleg. f l. postq̄ liti. j. eod. nisi dicas q̄ ibi loquitur qñ reseſſet penes aduersariū dicī̄s premisit de edendo & de in ius vocādo: ideo quia postq̄ quis est citatus quādoq; contingit q̄ amici se ponunt in medio et faciunt q̄ actor faciat reo pactum gratuitū: ideo ponitur hic rubrica de pactis. Quandoq; trāsigitur: ideo hic sequitur de transactionibus. Quandoq; nullo modo possunt cōcordare sed omnino intendunt litigare & tunc est necesse q̄ interueniat aduocatus: ideo ponit tit. de postulando & de aduocatis & postea debet inueniri procura. ideo ponit titu. de pcura. Et quia in predictis quandoq; aliquā lesi restituūtur ratione etatis vel absentie: ideo consequenter ponit titu. de in integ. resti. postea venit liber de iudi. &c.

¶ Fideicōmissum dicitur condictio.

Si testator grauet filios in morte de restituendo si decesserint sine liberis & in codicillis renocauit cōditionem videtur remittere fideicommissum.

Renuntiari iuri de futuro quādo quis possit. & numero. 5.

Jus quod non cōpetit nec re nec spe non potest cū pacto remitti.

Pactum factū de futura successione mortui valet.

Pactum factum cōtra voluntatē testatoris valet.

Ex conuentionib⁹ innominatis q̄ quis non possit agere nisi primo impleuit ex parte sua.

Cautio mutiana an habeat locum in cōtractibus: remissiue.

Conditionis.

[a] Fideicō missum ex futuro euentu pendens potest per pactū remitti. h. o. Diuidit in duas partes. Primo ponit dictum in genere. secūdo infert ad speciem. secunda ibi: cum igitur &c. ¶ Circa primum cum gl. dicit teq. conditionis [b] incerte q̄ totum ipsum fideicōmissum ⊤ dicitur cōditio. ¶ Nota, ad questionē [c] quam consului. Testator grauauerat filios de restituendo in morte si quis decesserit sine liberis ⊤ postmodū in codicillis ademit conditionē quam filijs suis imposuerat. dicebatur postea quod fideicommissum debebatur: quia sola cōditio fuit adempta si decesserit ante grauamē. allegabatur q̄ sola conditio erat remissa. non autem fideicommissum erat ademptum. Sed ego consului contrarium & inter alias rationes fuit vna: q̄ quod dixit testator remitto cōditionem. videtur remisisse totum fideicommissum conditionale vt bic patet. nam conditionem appellauit totum fideicō missum. ratio qua me fundani fuit ista: quia etiam si diceremus fideicōmissum remanere nullius esset momenti. nam tantum deberem ego tibi quantuz tu mihi. & sic nullum. vt. l. ab omnibus. §. si titio. de leg. j. & ibi dixi &c. ¶ Venio ad glos. & oppo. iuri de futuro non potest renuntiari. vt. l. si ita scriptum. §. si sub conditione. [d] ff. de leg. ij. Sol. ⊤ non potest renuntiari simplici renūtiatione vt in contrario. sed per pactū sic: vt bic dicitur. ratio q̄ pactum nititur consensu duorum. renuntiatio cōsensu vnius: ideo est maiozis firmitatis: ita dicit glos. magna nota. ¶ Sed contra hoc oppo. de. l. nec nos. de capti. dicit glo. ibi fuit error. vel dic ibi erat ius ⊤ quod non competebat re nec spe. ideo nec per pactum potest remitti. ita loquitur ibi & vide glo. tuam. ¶ Item oppo. ff. quo leg. j. §. qō ait. glo. dicit q̄ illud magis accedit repudiationi q̄ pacto. tu dic et melius q̄ ibi interdictum quo. leg. als bonorum. nō competebat nec re nec spe anteq̄ quis ingrederetur. Et ideo per pactum nō potest remitti. ¶ Ulterius ad istud [e] oppo. extra gl. de. l. in plurium. ff. de acquirē. & de cura. bo. dan. l. j. & ff. quis & a quo app. l. j. §. j. & j. de temp. ap. l. fi. circa fi. Sol. glos. in. o. l. j. de cura. eq̄. dan. dicit q̄ renūtiatio simpleq; fi quidem fuit facta in iudicio valet: vt. ll. cōtrarijs. si fiat extra iudicium non valet. ita loquitur quod dictum est. ¶ Et istud est bene dictū. Alij dicunt aut renuntiatio fit parte presente & valet. ita loquitur bic aut absente parte [f] & non valet. vt dicta. l. si ita. §. si sub cōditione. cum simi. Et ideo si fuit in iudicio valet propter presentiam partis vel iudicis. ista est opi. Jaco. de are. que placet mibi: licet quidam contra quia verba renūtiationis facta parte presente habent vim pacto obligatorij & de non petēdo in futurum. vt. l. tale pactum. in princi. ff. de pact. ¶ Pro declarāda igitur ista materia perfectius & tetigerim in solutione contrariorum: distingue tres casus. ¶ Quedam sunt iura que vere competunt nobis re et spe. [g] quedam que nobis competunt spe & non re. quedam que nobis non competunt nec spe nec re. Primo casu siquidem illa iura nobis competunt re absq; aliquo facto nostro ex dispositione l. vel testatoris vt legata que a die mortis querunt ignoranti & hereditas que queritur filio suo ignoranti tunc potest repudiari et per pactum remitti nō est dubium. vt. l. fi. j. de repu. here. & l. si quis ita. ff. de condi. instītu. & quod ibi no. l. seruum filij. §. j. ff. de leg. j. Si vero nobis competunt ex aliquo facto nostro: tunc si est ius personale nullo modo potest tolli renuntiatione. sed requiritur pactum factum parte presente quod apparet: quia alteri paciscendo alteri non acquiritur. vt. l. fideiussor. & ibi no. ff. de pac. l. stipulatio ista. §. alteri. de verb. obli.

[i] Si vero est ius reale [h] tunc ius possessionis potest perdi simplici renuntiatione ius dominij nō. vt. l. si quis. §. differentia. de acquirē. pos. Quandoq; est ius quod competit spe & non re: & tunc per pactuz potest remitti vt bic. simplici vero renuntiatione dic aut fit parte presente & idem quia habet vim pacti. vt. l. tale pactum. in prin. ff. de pact. Si parte absente tunc in iudicio valet: vt. l. j. de cura. bo. dan. & l ibi no. cum similibus alleg. §. Si extra iudiciū nō [k] valet. vt. l. si ita. §. si sub cōditione. ff. de leg. ij. cum similibus. Quandoq; est aliquod ius quod non cōpetit: nec re nec spe. & istud si quidem verba renūtiationis vel pacti sapiant dispositionem de presenti nullo modo ad aliud ius futurum porrigitur. vt j. de capti. l. nec nos. ff. quo leg. l. j. §. quod ait. Sed si verba pacti porrigerentur in futurum hoc modo si quo tempore res ad me pertineret etiā ex causa de futuro facio tibi pactum de non petendo & similia verba. tunc puto q̄ illud valeret. argu. ff. de ver. obli. l. si rem meam. facit ad hoc. ff. de vsur. l. cū vir. quod ibi no. ¶ Adodo expeditus sum de primo. ¶ Opponi. quod nō valeat tale pactum: quia est de futura successione. vt. j. eo. ti. l. fi. & de colla. l. pactū. Sol. glo. hoc optime bic tractatur ⊤ de successione iam mortui ibi de successione viuentis. et vide glo. per fideicommissum iniunctum inter fratres nō succedit frater fratri sed succedit defuncto. ideo istud pactum est de hereditate defuncti. nō de hereditate viuentis. ¶ Item oppo. volūtas testatoris est leg vt in aut. de nup. §. disponat. sed pactū contra l. non valet. vt. j. eo. l. pacta que contra. ergo non valet pactū contra voluntatem testatoris. Solu. bic testator non prohibuit fieri pactum. et vide glo. videte ⊤ domini innuit ista glo. quod pactum cōtra voluntatem defuncti nō posset fieri. Truffa est si pactum esset prohibituz per defunctum fauore alicuius posset fieri pactum contra voluntatem defuncti volente illo in cuius fauorem testator disposuerat. vt. ff. de lega. ij. cum pater. §. libertus. de lega. j. l. nihil. j. de fideicommiss. l. quoties. quod ergo dicitur voluntas testatoris est leg. verū est in fauorē eius in cuius fauorem disposuit. sed bic pactum fuit factum inter eos in quorum fauorez fuit facta dispositio. ideo si testator prohibuisset nihil relenaret. ¶ Oppo. vlterius q̄ istud pactū debeat irritari quasi non secuta causa propter quē pactuz fuit factum.

✠ Andre. Pomate.

[l] ¶ Fina. aduerte etiā quod dicta. l. fi. videtur obstare Bart. dū alleg. l. si rē meaz. nisi dicas quod dictū Bart. debet intelligi in casu possibili quā do potest fieri pactū sup hereditate viuētis puta bominis icerti. iuxta l. iij. §. de illo. ff. p soc. vt videbitur i dicta. l. fi. & dū bar. bic etiā allegat. d. l. rem meam. vide quid per hoc scripsi ad Barto. in. l. q̄ seruus. ff. deceō dition. ob cau. & ad hec vide Rom. cō si. cxxj. col. j. ximo. consi. lij. & Lardi. cōsi. cxxix. colū. j. & Soc. cōsi. ccxxx.

fu it factum. nam iste filius nō decessit sine liberis. Sol. vt in glos. & bene. Itē oppo. & videtur q̄ hec. l. fit male situata: nam debuit poni in tit. j. de trāsact. Sol. dicit glo. ille ti. loquitur quādo res est dubia

a propter lit. cōtest. [a] hic quādo est dubia alia ratione. tunc est magis pactū q̄ transactio. Ego dico q̄ etiā si esset transactio optime staret in hoc tit. quia hic titulus est generalis ad oia pacta. trāsactio est pactū: ergo &c. ¶ Quero posito q̄ filius illū sertantem nō tradidisset: an posset agi cōtra eum vigore

7 huius cōuentionis. Breuiter ⊤ aduerte ex istis conuētionibus innominatis non potest agere ille qui nō impleuit cōtractuz ex parte sua. vt. l. naturalis. §. j. ff. de præscrip. ver. & l. eq̄ placito. j. de re. permu. ¶ Modo ad propositum quādo verba conuētionis fuerunt ita cōcepta dabo tibi sertantē vt nō petas fideicōmissum iniunctū inuicem a parte. & tunc iste sertans nō posset peti. ratio: q̄ ille qui ꝓmisit non potest vnq̄ implere contractū ex parte sua. si enim nō peto bodie possiuz petere cras: ideo si nō potest implere ex sua parte nunq̄ habebit actionē ex tali pacto. Sed si verba cōuentionis essent ita cōcepta do tibi sertantem vt tu remittas ius fideicōmissi: certe istud remitti potest fieri incontinenti. et ideo impletio cōtractus ci⁹ remittit & sic haberet actionē. De hoc dicā plene. j. ti. j. l. fine apud acta. & vide glo. no. ¶ Querit glo. qñ fuit conuētum vt non pe

8 teret an prestādo cautionem ⊤ mutianā impleat cō tractū ex parte sua. glo. dicit q̄ non: aliter videt dicere in. l. fine apud acta. & ibi dicā. Et banc glos. no. q̄ hec gl. videtur tenere q̄ cautio mutiana non babeat locū in cōtractib⁹ dicā vobis in. d. l. fine apud acta. & digi in. l. mutiana. de condi. & demon. &c.

✠ Andre. Poma.

a ¶ Litis contesta. aduerte tamen q̄ gl. nō dicit hoc q̄ ille titulus loquat tū quando est res dubia propter litē non autē alio modo q̄ hoc esset cōtra. l. primā. ff. de trāsac. & si dicatur q̄ ergo ista. l. non fuit posita in tit. j. sicut. l. de alimentis. in. ij. respō. respōdetur quod sic placuit cōpilatoribus ī hoc nō erat sus vt bic per euz & vide bic Alegā.

Conditionis.

[a] Jus fideicommissa rij conditionalis dependentis ex euētu potest remitti per pactū. h. o. ¶ Et diuiditur in duas partes. q̄ primo ponit dictum in genere. secōo infert ad speciem. scōa ibi: cum igitur. ¶ Oppo. & sum in gl. dicitur hic qō talis remissio valet. contra de. l. si ita scriptū. §. si sub conditione. de leg. ij. Sol. glo. q̄ renuntiatio iuris futuri simpliciter non valet: vt bic. & est ratio que est in gloss. ¶ Sed contra dictā sol. oppo. de. l. nec nos. j. de capti. & postli. reuer. Sol. vt in glos. ¶ Itē opp. de. l. j. §. qō ait el. ff. quo leg. Solu. glo. qō ibi illud magis accedit repudiationi q̄ pacto. Ista solu. videt cōtraria solutioni precedentis cōtrarij de. §. si sub cōditione. q̄ in. d. §. quod ait. interuenit consensus duorū. & tamen non valet ista renūtiatio neq; nocet. Quare potes soluere melius q̄ ibi illud interdictū non cōpetebat heredibus ante aditā hereditatē neq; re neq; spe. sed in. §. si sub conditione. saltem spe cōpetebat illud ius. & ita etiā in litera nostra. Sed in. §. si sub cōditione. renūtiatio non valet propter rationē quam glo. assignāt. Sed cōtra predicta instatur de. l. j. ff. de cura. bo. dan. et qō ibi no. de. l. is qui heres. ff. de acqui. here. p quorum solu. dicas sic q̄ quoddā est ius quod cōpetit re et spe. quoddā est ius quod cōpetit spe tantū. quoddā est ius qō neq; re neq; spe mibi cōpetit. ¶ Primo casu aut competit mibi sine facto meo aliquo. aut ex aliquo facto meo. primo casu pone exemplū in legato qō queritur ignoranti. vt. l. cū pater. §. in fundo. ff. de lega. ij. Itē in hereditate que defertur filio suo tunc nō est dubiū q̄ isti iuri potest renuntiari simplici renūtiatione. vt. l. fi. j. de repu. here. l. seruū filij. §. j. ff. de leg. j. Secūdo casu dic q̄ aut est ius personale & nō potest simplici renūtiatione repudiari q̄ nec alteri quereretur. vt. l. fideiussores. & quod ibi no. ff. eo. Si vero est ius reale & tūc aut possessionis aut dominij. si possessionis perdit sola repudiatione eoipso qō deponit animum: si dominij dic nō perditur: vt. l. si quis. §. differentia. ff. de acqui. pos. ¶ Scōo casu principali vbi cōpetit ius spe tantū aduerte q̄ aut istud ius repudiatur per pactū & valet vt bic: aut repudiatur simplici re

1 nūtiatione & tunc dic sim Jac. de are. qō aut renuntiatio fit parte presente & valet et operat. imo dicit b babere vim pacti. ita intelligit Jac. l. tale pactum. in prin. ff. eo. Aut fit parte absente & tunc aut in iudicio & valet. vt. d. l. j. de cura. bo. dan. & ibi no. simile no. in. l. is qui beres. de acquir. here. & l. in pluribus. eo. tit. si vero fiat extra iudiciū tunc non valet. vt. l. si ita scriptum. §. si sub conditione. de lega. ij.

¶ Tertio casu principali vbi est ius quod non cōpetit mibi neq; spe tunc talis renuntiatio nō nocet vt. l. j. §. quod ait. el. ij. ff. quoz lega. qō est verū nisi verba haberēt se per modū q̄ possint trahi ad futurū ius. Puta si contigerit mibi in futurū habere aliquod ius in tali re eq nūc remitto per pactuz omne ius in futurū cōpetens talis remissio posset operari. arg. l. si rem nostrā. ff. de verb. obli. ¶ Sed iuxta predicta quero que est ratio qō pōt renūtiari iuri presenti & non iuri futuro. do. Jaco. bic assignat bāc rationē qō ille qui renūtiat videtur velle a se abdicare aliquid sed abdicare nō potest id qō nō habet. Hāc velle eius est cuius est nolle. vt in reg. iur. Sed velle nō dicitur quo ad abdicationem id qō habere nō potest cum pendeat sub cōditione de futuro et ideo renuntiatio iuris futuri non valet.

¶ Potest esse & alia ratio q̄ renūtiatio sit per verbū presentis tēporis q̄ tēpus psens nō cōprehēdit futurū tēpus. vt. l. a colono. ff. de ver. obli. Et ideo renuntiatio iuris futuri non valet: & ista est ratio.

¶ Itē op. & videt q̄ istud pactū non valeat: q̄ pactū de futura successione non valet. vt. l. fi. j. eo. glo. fol. q̄ bic nō fit pactū de successiōe viuētis: puta q̄ frater nō succedit fratri. sed pactū fit q̄ ex causa fideicōmissi nō petat legitima portio. ¶ Opp. dispositio testatoris est leg. in. §. disponat. in aut. de nup. col. iiij. Sed pactū contra. l. non valet. vt. l. pacta. j. eo. sol. gl. per interemptionē: q̄ illud pactū dicitur cōtra. l. qō est prohibitū fieri. immuit ergo glos. quā nota. q̄ cōtra dispositionē testatoris nō possit fieri aliquid per modū pacti qō est falsuz vbi ille cui est prohibitū potest facere pactum vel cōsentire cōtra voluntatē testatoris. vt. l. cū pater. §. libertus. ff. de leg. ij. l. nihil. pponi. §. j. de leg. j. l. quoties. j. de fidei cōmiss. Itē oppo. & videtur cum cessat causa ppter quā fuit factū illud pactū videt cessare ipm pactū. vt. l. generaliter. §. de epi. & cleri. Solu. qō habere libero nō fuit causa finalis sed impulsiua: & remissio iuris fuit causa finalis vt daret sertantē ¶ Itē op. & videt q̄ bec. l. nō sit bene situata sub hoc titu. fol. vt in gl. ¶ Querit gl. de duobus. primo querit glo. si iste sertans nō fuerit traditus: nūquid possit agi: vt tradat glo. dicit q̄ sic cōsideráda tamē sunt verba. Hā si verba fuerint dicta per hūc modū do vel ꝓmitto dare sertantē vt nō petas fideicō. tunc videt q̄ nō possit peti si nō est traditus. ratio est q̄ ille q sertantē petit nō pōt implere cōtractū ex parte sua. ¶ Querit gl. nunquid hoc casu possit interponi cautio mutiana. glo. videt dicere q̄ nō q̄ cautio mutiana nō pōt haberi nisi in vltima volūtate ita no. gl. in. l. mutiane. de cōdi. & demō. Contrariū videt in. l. fine apud acta. j. ti. pgi. verū est q̄ Buil. in. l. iij. ff. de cōdi. ob cau. tenuit ꝫ hanc glo. Bar.

1 ¶ Pactum verum requirit presentiā partis sed pactum tacitum inductum a lege non.

Post venditionē,

[c] Lonuētione facta cū procuratore in rem suā ex parte rei liberatur rens exceptione pacti taciti. h. o. nota. l. ¶ Op. & videt q̄ rens sit liberat⁹ ipso iure. vt. l. solutioni. ff. de solu. Sol. ibi emptor suscipit iudiciuz animo nouādi bic non. ¶ Quero cū quo videt factū istud tacitū pactū. glos. dicit inter creditores et reū principalē. & vide glos. cōtra: q̄ pactū requirit presentiā psone & cōsensum: vt. l. j. ff. eo. ꝫ bic heres nō erat presens qñ emptor cōueniebat: ergo nō est factū pactuz sibi. Et ideo possumus dicere q̄ glos. nō dicit bene. Sed pactū videbat factū in istis emptoribus quod pactū prodest heredi: q̄ illi emptores erāt eius procuratores: licet in rē suā. vt. l. rescripti. §. fi. cū. l. seq. ff. eo. vel dic verius sustinēdo glo. q̄ pactū verū & expressum req̄rat presentiā psone

1 ita loquit. l. j. ff. e. Sed pactū tacitū qō inducitur [b] a lege aliquo facto non requirit psone presentiā

c vt bic. quod perpetuo tene menti & &c.

[b] ¶ Inducit a lege. vide Bal. in rubr. C. qui admit. in vlti. colū. in. viij. q. & Barba. consil. ggg. col. ggg. in fi. ij. vol. et que fit vtilitas ī terminis. l. nostre an pactuz dicatur expressum vel tacitum dic q̄ in terminis. l. nostre nō est sublata natura lis. sed videtur nō esse sublata natura lis. ita videtur velle Bar. in. l. rescriptuz. ff. e. si. ff. eo. & in. l. pacta q̄ contra. in versi. venio ad secūdam. j. eo. dum alleg. d. §. fi. in. d. l. rescriptuz. ff. e. posset dici q̄ tale pactū indicatur eo q̄ presumitur q̄ venditor bereditatis sit cōtentus q̄ emptor satisfaciat creditoribus cuz sit vtile et certe intellectus Bar. nō est verus q̄ illo attēto posset dari exceptio doli heredi ꝓout loquit teq. in. d. §. fi. non ante taciti. vt bic dicit text. et vide Paul. de ca. ad istuz teq. in. l. si cum emptor. ff. eo. in. ij. col.

¶ Tene mēti. ad de Fede. cōsi. cclxvij. & cōsuluit Ro. cōsi. ccxcv. contra cōmunē opi. Ly. q̄ donatio facta absētij valeat absq; nuntio vel epistola dummodo aliqualiter certificet.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Ost venditionem. Agendo creditores contra emptorē bereditatis queritur exceptio taciti pacti vēditori. hoc dicit. ¶Opponitur dicitur hic quod venditor videtur se posse defendere per exceptionē contra quia ipso iure est liberatus. vt. l. solutionē. ff. de solutio. Sol. vt in glo. ¶Dicitur in tex. exceptionē taciti pacti. quero inter quos videatur esse factum istud pactum. glos. prima dicit quod est factum inter venditorem et creditorem. istud non est verum. Ratio: quia cum pactum habeat consensum requirit presentiam partis: vt. l. j. ff. eo. S3 vēditor nunq̄ fuit presens: vt ex tex. colligitur: ergo male dicit. tamen sustine gl. fm domi. Jaco. quod est verum q̄ pactum expressum requirit presentiā partis: vt in colono non tacitum vt hic. ¶Oppo. quod exceptio ista nō possit competere beredibus seu venditori cum nō fuerit presens. Soluunt moderni quod ex actu qui fit iudici per ipsam legem semper exceptio pacti operatur sine presentia. ita hic ex actu spontanee susceptionis. l. vnū tacitum pactum inducit. & ideo prodest etiam absenti: vt in simili probatur in. l. item queritur. §. qui impleto. ff. locati. vbi. l. quod fortius est ex actu inducit actū obligatorium. & per absentiam. & per hoc solvuntur omnes. ll. fc3. l. consensus. ff. de actio. & obli. cū glo. sua. & l. l. abeo. ff. de pac. que requirunt presentiam vel nuntium vel epistolam inter absentes. in omni actu inter vinos. ¶Querit glo. finalis. quā signa. quid si vnus creditor egit contra venditorem beredit atis: aliis nunquid p̄iudicat: gl. dicit q̄ nō. bar.

a ¶Ex postfacto. in quantū autem dicunt doc. oēs post gl. q̄ seruus i ipso cōtractu potest dominio p̄eindicare dic quod idē est si incōtinenti post paciscatur. vt in. l. j. §. fin. ff. de stipu. seruo. quam. l. ad hoc adducit imo. in. l. iudex post§. in. ig. co. ver. extra gl. ff. de re iudi. facit. l. lecta. ver. dicebam. j. ſ. cer. peta.
↪Andre. Poma.
b ¶Renūtiatio cause. vide Alex. cōsi. xxij. col. ij. volu. j. vbi vltra hic tradita per eum dicit cōmuniter reprobari istud dictuz Bar. ex dicto tamē bar. hic habes colligere limitationē ad regulam. l. cum de indebito. ff. de pba. l. elegāter. §. q reprobos. ff. de pig. act. l. cuz aurum. ff. de solu. tamē restrictio nō fit imo potius extensio q̄si per talē restrictionē actus redderet inutilis. ita vult Bart. hic dum alleg. l. illud. de acqui. bere. facit q̄ hic in simili dicit gl. in. l. nulla. §. de epis. & cle. q̄ lege nona extendit ad correctionē. l. anti que q̄ats redderetur inutilis vbi vide que posui.
↪Andre. Poma.
c ¶§. fi. sunt qui dicunt q̄. §. fi. in. o. l. properandū. non probet dicētes q̄ vbi videtur casus specialis in tutore vel curatore negligēte sed certe hoc nō est verum imo remouet specialitatē oū vult q̄ minori currat tēpus instantie vt et in alijs licet non tollatur ius.

1 tur ad aliam rem. concedo nisi illa res sit preambulum ipsius renūtiationis de necessitate: vt. l. illud. de acqui. ber. Et est ita in proposito. nā de iure isto non potest renūtiari instantie post§ lis est mota: vt. l. edita. §. ti. ij. Sed si volo renuntiare ipsi cause possum vnde † ad hoc vt valeat renuntiatio facta
2 b instantie intelligitur q̄ precedat renūtiatio b cause sine qua instantie renuntiari non potest. ita loquitur hic & hoc perpetuo tene menti. ¶Oppo. & sum
c in gl. in fi. j. de iudi. l. properandū. §. fi. c Sol. † quedam est renuntiatio tacite instantie que fit per cursum temporis. Et per illam nō videtur renuntiare
3 d cause seu iuri vt ibi. ratio est: q̄a a iure statuitur tempus instantie solum & non cause: sed si a iure vel a iudice statueretur tēpus instantie & cause tunc per cursum temporis renūtietur vtriq̄: vt. j. de appell. auf. ei qui appellat. & j. qui accu. non pos. l. si ea. ff. d de accu. l. titia. d ¶Modo quero & sequor gl. per que verba fuit facta ista renuntiatio tex. videtur q̄ per hec verba renuntio liti hoc videtur etiā velle glo. j. Secunda glos. videtur ponere alia verba q̄ dixit se nunq̄ venturum ad causam. Et vide istas glos.
4 Sed † quocūq̄ modo fiat non curo quia cum non possit renūtiare instātie: nisi renuntiet iuri intelligitur precedere renūtiationem iuris: vt. o. l. illud. & idem dico si dixit renūtio instantie: nam per hoc videretur renuntiare iuri in dubio: vt dixi. sed si diceret renūtio instantie reservato mihi iure cause: tūc ista renuntiatio non valeret: quia renuntiatio instantie et non cause non valet. vt arg. l. si quis vi. §. differentia. de acqui. pos. ¶Quero quo † tempore e
5 debet fieri ista renuntiatio dicit glo. post lit. cōtest. & hoc probat iste tex. duz dicit post§ liti de predimote &c. Contra ante lit. cōte. nō valeret renuntiatio nisi per pactum. vt vidistis. §. eo. l. j. & vide glo. Pet. de bel. pertica videtur dicere q̄ etiā ante lit. cōtest. valeat hec renuntiatio si fiat in iudicio. vt dixi. §. eo. l. j. si extra iudicium tunc verū diceret glos.
e ¶Aduerte dico e q̄ fm tēpora ista glo. dico veritatem q̄ ante lit. cōtesta. potest quis renuntiare liti seu instantie tantū ita q̄ nō cause. nec enim cogebatur quis p̄cedere: sed circunducebatur edictū: vt. l. et post edictum. ff. de iudi. Et habetis. j. de iudic. l. properandū. §. j. vnde tunc cum renūtiationi cause nō esset necessarium p̄ambulū ad renuntiationem litis seu instantie. hodie vero post actionē positam & parte citata non potest actor desistere. vt in auf. qui semel. j. qūo & quando inder. Et ideo tunc esset eadē ratio que est in hac. l. post lit. cōtest. Sed si aduersarius non esset citatus procederet dictum glo. nec ob. qō dicit Pet. q̄ renuntiatio in iudicio habet vim pacti: q̄ cōcedo istud in eo in quo quis vult renūtiare sed hic nō vult renuntiare cause vt est causa quare ad illam causam nō extendaē talis ↪Andr. Pomate.
f renūtiatio cum possit renuntiare instantie retento f sibi illo iure cause. ¶Quero vtrū ista renuntiatio requirat partis presentiā. glos. dicit quod nō curo q̄ potest fieri parte presente & absente. et vide glos.
6 istud † qō glo. dicit q̄ valet absente aduersario intelligo qō est verū si ibi inder est presens tanq̄ publica persona recipiēs pro aduersario alias absenti nō prodest. vt. l. certum. §. si quis absente. ff. de cōfes. & l. l. si. de interro. act. nō obst. glos. que est in. l. nō solū. §. liberationis verba. ff. de libe. leg. vt ibi dixi. ¶Quero vltimo quid ista renūtiatio tribuat adg
7 uersario. Teo casu quo videt renūtiari iuri & cause. Nā. Breuiter quādoq̄ actor renūtiat cause per hoc querit reo exceptio pactivel doli. ita loquit hic. ita intelligit gl. in. o. l. non solū. §. liberationis verba. quandoq̄ renūtiat reus & tunc siquidem actor habebat actionez que elidebatur exceptione per ista verba paratur actoris replicatio. eadē ratiōe qua actore renuntiante paratur reo exceptio sed si ipse actor nullam habebat actionē ex ista renūtiatione vel pacto ipsam non potest consequi. vt. l. iurisgentiū. §. quinimo. & l. l. si vnus. §. pactus. ff. eo. ti. ¶Ul
8 timo no. vnū quod exceptio que † oritur ex hoc pacto vel renūtiatione facta liti impedit litis ingressum. Et sic potest opponi ante lit. contesta. et impedit eā. hoc apparet ex isto text. in duobus. Primo in eo q̄

in eo quod dicit causam finitam &c. naz exceptio rei finite sine dubio impedit lit. contest. vt extra de lit. contest. c. j. lib. vi. & l. eleganter. §. si quis post. ff. de condic. inde. Item ex eo qō dicit instaurari posse nulla ratio permittit q̄ verba respiciūt ipsum processum ad impediendum eum. q. o. lis de nouo nō poterat inchoari ergo impedit lit. contest &c.

Ost q̄ liti. Lis finita per pactū non potest resuscitari vel restaurari. b. o. ¶Quero quid si pars renūtiat liti nūquid videtur renūtiare instantie. Quādoq̄ pars renūtiat instantie tantū: & iste casus non est dubius nūquid instantia possit prorogari de consensu partium. glos. est in. l. properandum. post p̄in. de iudi. quandoq̄ pars renūtiat omni iuri & liti & instantie & adhuc iste casus est dubius quādoq̄ pars renūtiat simpliciter liti. & tunc est nota. glos. huius. l. que dicit quid in dubio. ¶Sed quero ad quid renuntiatio hec prosit dic fm Jaco. quod si renuntiat actor doli exceptio querit reo etiam si esset absens fm quod sentit glo. hic & idem in. l. nō solum. §. si liberationis. ff. de liber. lega. Si non renuntiat reus tūc potest prodesse actori in hoc: quia si reus habebat aliquā exceptionem que poterat opponi cōtra actorem per talem renuntiationem actor poterit replicare. ¶Sed quero per que verba fiet hec renuntiatio. glos. prima huius. l. dicit quod fit
1 renuntiatio per hec verba p̄omitto amplius non vocare ad causam. Jstud no. dictum quare renuntiando cause videatur renuntiare toti iuri: et ita habeat locum hec. l. quod est notabile. ¶Quero quid si dicat simpliciter non acturum. an ex hoc inducatur renuntiatio an censeatur malam causam fouere ex hoc dicto. & dico q̄ sic. vt. l. si maritus. §. si negauerit. j. de adulte. cum sua glos. et nititur probare per. l. si aduersarius. de fide instru. ¶Quid si relinquo instrumenta in manu iudicis † an videar renūtiare liti. videtur posse potius dici quod
9 dam pactum de non petendo. arg. huius. l. cum indez videatur obtinere locum partis. vt. l. si ob causam. ff. de euic. p hoc expresse in. c. cum p̄idem. extra de pac. ¶Sed nunquid sicut
10 ego renuntiare possum ita etiam procurator † meus. glos. in ca. cum p̄idem. p̄alle. expresse tenet sine speciali mādato renuntiante domino non nocere. sed nūquid probationibus et exceptionibus dilatorijs & peremptorijs procurator simpliciter constitutus ad litem possit renuntiare quāuis non habeat speciale mandatum ad renuntiandum. Jnnocen. tenet quod possit & imputet sibi qui talem eligit. hoc ipse notat in. c. cum olim. in vlti. glo. extra de offi. delega. Puto tamen quod liti sine speciali mandato renuntiare non possit quānis dominus instantie factus sit per contestationem litis. vt. l. procurator. & l. nulla. j. de procuratoribus. ¶Sed quero nunquid in
11 renuntiatione tacita † vel expressa sit necessaria aliqua causa expressio. pro hoc arguendo dici potest. Certum est quod renūtiatio inducit pactum vt hac. l. sed in pacto liberatorio alias exceptione tenente non est necessaria causa. vt. l. creditori. j. eodem. & l. tale pactum. in p̄inci. ff. eo. ergo nec renuntiatio tacita vel expressa probatur hoc expresse quod nō sit necessarium causam inquirere in glos. j. in. c. super hoc. extra de renuntia. ibi dum dicit alias necesse non habere &c. Et similiter hic cuz
12 de beneficio agitur & circa spiritualia que maioris sunt ponderis. multo fortius in bis in quibus de tanto p̄eiudicio nō agitur. ¶Item querit glo. quando † noceat ista renuntiatio. sufficit dicit glos. quod lite tantum mota: & sic lite non contestata dicit verum fm ista iura fm que actore absente non contrahebatur heremodicium. vt. l. & post edictum. §. fi. ff. de iud. sed fm iura hodierna etiam ante litem cōtestatam actore absente proceditur glo. non p̄cedit nec dicit bene: quia etiam si fieret ante litem contestatam renuntiatio noceret cum ante litem contestatam habeat necesse p̄cedere: et non potest desistere: vt in autenti. qui semel. j. quomodo & quando in dez. Nota renuntiationez factam in iudicio valere etiam in absentia quod est mirum: quia nullus actus inter vinos potest fieri in absentia nisi mediante nuntio vel epistola. vt. l. cōsensu. de act. & obliga. facit quod not. in. l. illud. de sacrosan ecclē. sed ratio huius. l. est que in fine ponitur. de istis glo. feci mentionem in l. j. de confes. Et aduerte quod ista gloss. non dicit verum in eo quod dicit absente aduersario per. l. fina. de interroga. actio. nisi intelligeres quod hec renuntiatio fuisset facta in iudicio p̄sente iudice tanq̄ publica persona p absente quo casu renuntiatio haberet locum. argumen. eo. que nota. in. §. si quis alij. institu. de inuti. stipula. ¶Item nota. tex. huius. l. qui dicit causam finitam: quia ex isto potest probari quod exceptione non potes agere: quia renuntiasti liti. impedit litis contestationem. vt. l. eleganter. §. si qui post. ff. de condi. indebi. & ibi nota. glo. Barto.

1 ¶Causa in pactis liberatorijs nō consideratur: sed in pactis obligatorijs.

Reditori. Breuiter dicit obligatio potest tolli partim solutione partim pacti exceptione. hoc dicit. Gloss. hic dicit vnum ibi not. causam in pactis &c. Certe notabile istud non bene colligitur hic quia tex. ibi loquitur de causa id est de lite seu questione vnde fecit mihi pactum: quia defenderem causam seu litem eius. Jtem istud not abile non est bonū in se. nam in pactis † liberatorijs non consideratur causa. vt l. tale pactum. in p̄in. ff. eo. Sed in pactis obligatorijs procederet dictum glo. vt. l. cum de indebito. §. fi. ff. de proba. & de doli excep. l. ij. §. circa. & l. nuda. ff. de dona. &c.

1 ¶Pactum quod fit contra legem vel preter legem quādo valeat.
2 Actio bonefidei quando datur ad id quod deuenit in pacto: an tunc sit stricti iuris.

Acta que contra. Oppo. de. l. ista. §. alteri. ff. de ver. obli. Sol. ibi est pactum preter. l. ideo non valet principale licet valeat accessorium. hic vero loquitur in pacto contra. l. ideo glo. tua distinguit quia quedam sunt pacta fm. l. quedam sunt contra quedam preter. l. † Primum membrum est q̄ pacta fm legē valeant & valet principale & valet accessorium & hoc nullum habet dubium. dūtamen dicit glos. altero sit contentus. q. o. non potest haberi illud quod venit in principali conuētione & pacto. de hoc tangā. j. eo. l. pacta. Secūdum membrum est quando pacta sunt contra. l. tunc neutrum valet. dicit glo. hoc videtur contra. l. pacisci. ff. eo. vbi valet pactum contra legem. Solut. illud pactum dicitur contra. l. quod est reprobatum a lege ita loquitur hic in. l. contraria. pactū non erat a lege reproba tum: sed illud quod deueniebat in pacto erat contra tenorem legis. Jtem oppo. de hoc de pactis initis dolo et metu vt dixi in l. nō dubium. §. de legi. et. l. omnes obligationes. de verbo. obliga. & l. l. ea. & ibi dixi. Tertium membrum est clarum. dicitur hic nullā vim ex eo quod vtitur signo vniuersali innuit quod pactum habebat multas vires. Quero ergo de viribus ↪Andr. Pomate.
a pactorum. glos. que est hic variat banc materiam. illud quod a ¶Extinguit. dic in totū si est heres pro parte. l. si adulta. cū glo. j. de bere. act. vbi glo. declarat quid fiendū sit id qō erat debitū erat indiuiduū & creditor est creditor pro parte. & vide etiā post Bald. hic capitur consi. lxiij. in. ij. dub. et arti. clxij. col. ij.
glos. dicit ex eo quod dicit actionem p̄scriptam esse ipso iure ipso facto. & ideo dicit glo. quod actio que prius erat bonefidei quando datur ad
2 illud quod deueniat in pacto † est stricti iuris dicitur etiā per gl. in. l. iurisgentiū. §. quinimo. ff. eo. sed nō est verum: quia est contra. l. sed contra casum. l. ij. j. de pac. inter emp. & ven. cōiuncta. l. videamus. §. si actionem. ff. de ysu.

Acta que contra. Pacta contra. l. non valent. b. o. ¶Opp. de. §. alteri. institu. de inuti. stipul. glo. sol. & signat eam. Sed contra dictū glo. oppo. de. l. pacisci. ff. eo. Sol. quod illud pactum ibi valet: quz non est reprobatus a iure: quz licet illud quod deuenit in illo pacto fit cōtra beneficium illius edicti tamen fieri nō est prohibitum. ¶Item quia tex. loquitur simpliciter cum de indefinita idē iudicamus quod de vniuersali. quero que sint vires pacti. glo. enumerat quatuor de quibus videbitis infra. Aduerte tamē quia glos. videtur tangere de virtute informandi & dicit glos. qō vetus actio informatur licet originaliter actio fuerit bone fidei ad id quod deuenit in pactum efficitur stricti iuris. Similе no. glo. in. l. iurisgentium. §. quinimo. ff. eo. ista gl. reprobat per doc. dixi in. l. ij. j. de pac. inter emp. & vē. & per illā reprobatur ista glo. Bar.
1 ¶Si creditor succedit debito extinguitur actio & quid contra. & nu. 3.
2 Ubicūq̄ heres transfert hereditatē ad alium fine suo dolo licet extinguatur actio durat tamen effectus.
4 Actio que tollitur successione alterius vel creditoris vel debitoris an tollatur quasi sit solutum vel iure confusionis: remissiue.
5 Pactum adiectū per creditorem qui succedit debitori in tratione rei facta possessori quam actionē pariat.
6 Hereditas quando remanet penes aliquē remanet cū omnibus oneribus suis.

Debitori. Si creditor succedat debitori
a actio extinguitur a promissa cum aliquid traditur seruanda sunt. b. o. ¶Nota tu inuenis quod si creditor † succedit debitori extinguitur actio. ¶Oppo. j. de iure delibe. l. finali. §. si vero. et ipse solu. dicit glos. ibi durat actio propter inuētarium quod fecit. Aduerte fateor quod hic & ibi est actio extincta ipso iure durat tamen eius effectus in hoc quod in computationem ponit suum debitum propter inuentarium. simile. vbicunq̄

Universidad del Rosario Archivo Histórico

2 heres † transfert hereditatem ad alium absq; suo dolo durat effectus actionis vt debeat sibi deducere debitū. vt.l.heredē. de bis quib⁹ vt indig. ꝛ.l.propter veneni. §.neptis. eo.tit. ꝛ.l.
3 debitor. in prin. ad trebel. ¶Opp. videtur † quod successio ne non extinguatur actio. vt.l.generaliter. ff. de fideiuss. Glos. que est hic huius timore distinguit ꝛ bene aut succedit creditor debitori aut econtra ꝛ vide tuam glo. quam signa et dicit satis bene. Unum enim esset examinandum hic vtrum actio
4 tollatur † quasi sit solutum an tollatur iure confusionis. ꝛ ista materia est difficilis quam digi plene in.l.vānius. de fideiuss. glo. tangit in.l.si socer. in princip. solu. matri. facit. l.ei qui. de evic. ¶Oppo. alteri stipulari nemo potest. vt.l.stipulatio ista. §.alteri. ff. de verb. obli. sed hic stipulatur alteri. s. creditoribꝰ alijs. ergo non valet pactum. Sol. glo. hoc ideo est. quia paciscentis interest. vt dicta. l. stipulatio ista. §. si quis insulam. eo. ti. vide tuas glo. ¶Quero ꝛ renoco in dubium circa finem. l. hic in fi. dicitur quod agitur actione ex stipulatu si intercessit. ¶Quero quid si non intercessit stipulatio aduerte: quia glos.
5 tua loquitur optime ꝛ dicit glos. si † quidem tale pactum fuit interpositum iuxta traditionem rerū fuit vestitum alia traditione. Et ideo ex eo oritur actio præscriptis verbis. vt.l.reb⁹. j. de rerum permu. ꝛ.j.eo.l.legem. Et in hac glos. dicit optime quam vide. Si vero pactum non fuit appositum iuxta traditionem: quia res fuerūt dimisse apud possessorem. tunc istud pactum remanet nudū nec habet aliquod vestimentum: ideo nullam producit actionem: sed aget actione descēdente ex sententia que inerat. Et si opponitur sibi de pacto replicabit de dolo. quia pactum non seruauit. vt.j.eo.l.cū proponas. et vide glo. ¶Sed quero quid si fuerint res dimisse apud possessorem absq; aliquo pacto qualiter subueniatur isti creditori. glos. dicit q; pro se aget actione prima: pro alijs creditoribus aget actione sibi cessa. vt. ff. de here. ven. l.ij. §. penul. vide glo. ¶Ad primum quod dicit aget actione prima hoc videt contra istum tex. qui dicit q; actio est extincta successione. dicunt quidam q; actio non est ipso iure sublata per successionez: sed ope exceptionis vnde actio prima intentabitur si excipietur replicabitur. istud est contra. l. in omnibus. ff. de solu. vbi dicitur q; successione tollitur actio ipso iure. Sustinendo glo. dicam q; agitur actione sibi competenti ex sententia ita debes intelligere hic nō actione prima quia erat sublata. ¶Ad secundum quod pro alijs aget actione sibi cessa nō videtur bene dictum. nam cum ipse sit debitor non videtur q; possit cedi contra seipsum: quia extingueretur confessione. Sol. propter bona que dimiserant alij videtur ipse nō esse debitor in effectu: ꝛ ideo potest actio sibi cedi: ita debes intelligere banc legem. ¶Sed iuxta predicta quero vnde est q; quando hereditas dimittitur apud aliquem absq; aliquo pacto tenetur satisfacere sibi ꝛ alijs creditoribus. Rñ. hoc importat nomen hereditas quod † apud se remanet cum omnibus oneribus suis: et debet soluere ex alienum. vt.l.si quis seruum. §. fin. cum.l.seq. ff. de leg. ij. ꝛ.l.si. de vsufru. leg. Quero quid si alij creditores non cesserunt huic actioni quo iure agent isti contra eū apud quē dimiserunt bona gl. dicit ꝛ bene quod debēt agere actione prima sibi competenti ex sententia: ꝛ vide glo. ꝛc.

Debitori. Per additionē hereditatis debitoris confunditur actio. Itē pactum iuxta traditionē appositum est obseruandum. hoc dicit. ¶Opponi. de.l.si duo. ff. de duob. reis. l. heres a debitore. §. j. ff. de fideiuss. horum timore glo. distinguit hic ꝛ signa eam. ¶Item oppo. dicitur hic q; potest agi ex stipulatu vt satisfiat ceteris debitoribus cōtra. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obli. huius timore est facta glos. que incipit. quia intererat: vt solueretur alijs creditoribus. ¶Modo querit glos. quid si non intercessit stipulatio. glos. dicit quod si intercessisset pactum iuxta traditionem rerum hereditariarum q; tunc poterit agi prescriptis verbis. l. rebus. j. de re. permu. videbitis in. l. legem. j. eo. ¶Item querit glos. quid si non intercessit aliqua traditio: sed res hereditarie remanserunt penes illum qui fuerat conuentus dicit glo. quod isto casu poterit agi ex sententia: ꝛ si opponatur exceptio repli cabitur de dolo: quia nō obseruat pactum. ꝛ intelligas q; pactum interuenerat. ex quo not. q; pactum vestitur rei traditione. vt. l. legem. j. eo. tamen non vestitur nisi vbi fit traditio: licet permittatur res permanere penes illum cum quo contrabitur. Item querit glo. quid si nullum pactum interuenit. glos. dicit q; iste creditor qui successit debitori aget actione prima pro se ꝛ pro alijs creditoribꝰ aget ex iure cessō. Ista gl. videtur dicere male in duobꝰ. Primo in eo quod dicit q; aget prima actione. istud non est verum: quia illa actio per successionem fuit extincta. Posses tamen allegare glos. q; hic agitur actione descendente ex stipulatu. Item dicit male q; pro alijs creditoribus agat ex iure cessō: cū creditores cedant ius suum. ꝛ hoc modo vult: quia sm hoc cōcluditur q; cedatur ei ius cōtra semetipsum qui est heres potest tamen sustineri gl. q; ideo fit cessio huiusmodi videlicet pro ceteris creditoribus cum be reditas tota remanserit penes illum conuentum qui satisfacere promiserat. Item querit glo. quid si non est cessum ius. dic vt in glo. Bar.

Ipascenda. Pactum inter dominum et eum qui pecora pascenda suscepit est seruandū. b.d. ¶Querit qua actione cōpellatur. glos. dicit ꝛ bene. quandoq; iste est contractus societatis: ꝛ tunc agetur actione pro socio. vt. l. cū duobus. §. in coeunda. ff. pro socio. Quandoq; est contractus innominatus tunc agetur actione præscript. ver. vt. l. tibi aree. de præscrip. verb. et ibi colligitur qualiter cognoscatur iste contractus. quam vide.

a **Cum postea.** [a] Breuiter hoc dicit pacta inita dolo: doli exceptione tolluntur. b.d. ꝛc.

1 Pactus nudum appositū iuxta traditionem rei vestitur in tradentis fauorem.
2 Pactum nudum quid sit ꝛ qualiter cognoscatur. ꝛ nu. 7.
3 Pactorū vestimenta sunt secūdum verbis literis consensu cohe rentia contractus ꝛ rei interuentu operis initio ꝛ iureiuran.
4 Differentia inter vestimentū re ꝛ rei interuentu.
5 Pactum nudū quando vestiatur legis augilio.
6 Pactum nudum nunquid vestiatur in casibus iureiurando.
8 Incōtinēti dicitur fieri anteq; diuertat ad extraneos actus.
9 Actio vetus quando dicatur informata ꝛ informetur.
10 Pactum quando vestitur coherentia contractus an semper pariat actionem prescriptis verbis.

Legem. Breuiter hoc dicit. pactum appositum iuxta rei traditionem vestitur ab ea vt actionem inducat. b.d. ¶Nō. ex pacto nudo nō oritur actio. ¶Item no. q; pactum appositum in rei traditione vestitur ab ea adeo quod pducit actionem: vt dixi in summario. Sed oppo. de. l. si tibi quis. ff. loca.
1 Sol. pactum appositū iuxta † rei traditionem vestitur in fauorem tradentis: vt hic non in eius odiū: vt in contrario. habemus ergo hic videre de vestimēto pactorum. glos. remittit ad. l. iurisgentiū. §. quinimo. ff. de pac. ꝛ dic vt ibi. ꝛc.

Legem. † Licet nudum pactum nō pariat actionē tamen si apponatur iuxta
2 rei traditionem vestitur ꝛ actionē parit. primo potnit vnum dictum. secundo respondet cuidam taciteobiectioni. secunda ibi: nec obesse. Et ad euidentiam huius l. est sciendum quod sunt tres. quorum vnum nō est alterum. Nā est stipulatio ꝛ quid sit ꝛ qualiter fiat habetis in. l. j. ff. eod. et pactum quod est nudum et quod est vestitum vt videbitis. ¶Opp. dicitur hic q; vtilis est cōditio imo videtur quod sit directa. vt instit. qui mo. re cōtrahi. obli. post prin. pro huius solutione est sciendū q; quidam habent conditionem sine causa ꝛ tunc debet exponi id est pactio ꝛ tunc omnia ob. Quidam habent condictionē ꝛ denotant nomen actionis. i. certi condictio. ¶Ad cōtrarium tunc dicas q; directa est q; hic dicitur vtilis est expone. i. efficax est. Item op. de. l. si tibi. j. de loca. et cōdu. fol. vt ibi digi in gl. et no. eam vel dic q; pactum nudum appositum iuxta traditionem non vestitur in odium tradentis vt in cōtrarium sed in fauorem sic vt hic. ¶Sed quero q; vestimentum sit illud. gl. que incipit ꝛ sic non est: videtur sentire q; sit vestimentum interuentus rei. domi. Jac. reprobat dictum huius glos. Nam vestimentum rei interuentu habet locum solum in contractibus innominatis. vt. l. iurisgentium. §. quinimo. ff. eo. ¶Glo. intrat materiam vestimentorum pactorum ꝛ remittit ad ea que not. in. l. iurisgētium. §. quinimo. ff. eo.
3 ¶Sed quero quid sit pactum nudum † dic q; pactū nudum est duorum vel plurium consensu ad differentiam pollicitationis. probatur in. d. l. pactum. dic si est in suis finibus stans: quia si vltra procederet ꝛ vestiretur rebus vel verbis ꝛc. tunc non esset nudum sed vestitum. vt. j. videbis. ¶Item quero qualiter cognoscatur nudū. pro cuius declaratione oportet scire que sunt vestimenta pactorum. glo. dicunt q; sex sunt vestimenta re: verbis: literis: consensu: coherentia: cōtractus: et rei interuētu. ita no. glo. in. d. §. quinimo. ff. de pac. Addūtur duo alia. videlicet operis initio et. l. augilio. ꝛ not. ibidem addunt doct. nonum vestimentum iureiur. vt. ff. de liber. cau.
4 l. vt iureiuran. ¶Sed quero de differentia inter vestimētum rei interuentus et re. glos. hic assignat in dicto. §. quinimo. in glo. magna. doct. assignant aliam differentiam. dicunt quod differentia

differentia est in hoc. Nam in cōtractibus siue pactis que vestiūtur ipsa re eo ipso q; apparet ad quid contrahat obligatio puta in mutuo quod vestitur re quia est contractus qui re contrahitur vt mutuo tibi vinum non est ficta quia si conuenio de dando libr. meum sed in contractibus qui vestiuntur rei interuentu tibi ex hoc non apparet ad quid contrahatur obligatio nisi dicatur puta do tibi vt des mihi equum. Aduerte tamen quia Jaco. de cre. dicit quod solūmodo est vnum vestimentum pactorum videlicet interuentus rei vt puta in contractibus innominatis: ꝛ dicit quod alia non dicuntur vestimenta nec pacta vestita. Ratio quia illud debet dici vestitum quod ante fuit nudum: istud patet ad sensum. Sed contractus qui contrahuntur re vel verbis vel literis: vel consensu: nunq; fuerunt nudi. nam eo ipso quod fit contractus si renascitur vestitur si verbis nascitur vestitur ꝛ sic de alijs: ergo concludit q; ista non dicuntur vestimenta. ¶Et aduerte ad vnum quod dicit. Nam dicit q; in contractibus qui consensu contrahuntur. de quibus insti. de obli. ex consensu dicit quod ibi non est nisi vnum vinculū naturale tantum: probat quia si esset ibi vtrūq; scilicet naturale ꝛ ciuile non posset ciuile tolli per pactū nudum quod non tollit nisi naturale. vt. l. sticbum. §. naturalis. ff. de solu. et tamen tollit vtrūq;. l. ab emptione. in princip. ff. eo. potestis saluare glos. quia ista non est opinio nostra imo tangitur in glos. magna in dicto. §. quinimo. Et aduerte: quia glo. idem senserunt quia nō propie dicuntur vestiri bis vestimentis: vnde dicas sm doct. Jaco. quia aut queris nunquid pacta possint dici vestita bis vestimentis: ꝛ dico quod sic. Nam habes q; homo cum nascitur possit dici vestitus pelle ꝛ carne vt legitur de Job. Aut queris nunquid pacta dicantur vestiri bis vestimentis. ꝛ tunc dicas q; propie non dicūtur vestiri cum nunq; fuerint nuda: sed impropie sic. ita debet hec materia intelligi. sed ad aliud q; dicunt vltramontani quod in contractibus qui consensu contrahuntur non sit nisi vnum vinculum naturale. istud est falsum glos. dicit vtrūq; vbi ciuilis obligatio est per approbationem: vt not. insti. de obli. post princi. Et ad contrarium de. l. ab emptione. ff. eo. dic q; sicut lex fouet hos contractus elegantes veste. s. consensu ita ex eadem equitate fouet cōtrarium cōsensu: vt possit ab eis recedi per nudum pactū re integra quia nihil tam naturale ꝛc. vt. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iu. ¶Item dicunt vltramontani quod vestimentum operis initio ꝛ vestimētum. l. augilio. non sunt vestimenta q; attributa cuilibet non vestirent sed habent locum certū solum in certis casibus specialibus. vt. l. j. ff. de vsur. l. si quis argentum. §. penult. j. de dona. Tu dicas † sm Jaco. quod quando lex fouet pactum contemplatione ipsius pacti ipsum vestit ꝛ coadiuuat: et tunc ex tali vestimento oritur actio ita debet intelligi materia contractuum qui consensu contrahuntur. Quandoq; lex fouet pactū non contemplatione pacti. Sed contemplatione persone paciscentis: tunc ex isto pacto quantūcunq; nudo oritur actio. ita debet intelligi lex etiam. ff. de vsur. ita posset intelligi. l. j. §. si conuenerit. alleg. in glo. ꝛ potest dici istud pactum vestitum legis augilio. ꝛ sic bene dicunt glos. Quandoq; lex non fouet pactum seu contractum sed cōtemplatione pacti seu contractus producit actionem tunc ex pacto vel ex contractu non oritur actio. Sed agetur condictione ex. l. ita intelligit do. Jaco. l. si quis argentum. §. penulti. j. de dona. ¶Addiderunt etiam moderni vestimentum iurisiurādi per. l. si. de libe. cau. aduerte quia ibi videtur casus specialis. ¶Sed reuoco in dubium nūquid in
6 alijs casibus † pactum posset vestiri iureiuran. primo videtur quod sic: quia ex iureiuran. oritur actio. vt. l. actor. j. de iureiur. facit aut. sacramenta. j. si aduersus ven. Preterea videtur tex. in dicta. l. si. de libe. cau. ꝛ. l. vt iurisiurandi. de ope. liber. Tene contrarium quod pactum non vestitur hoc modo: quia iusiuran. non est de modis ꝛc. vt. l. obligationum fere. §. placet. de actio. ꝛ obli. nō ob. l. actori præallega. quia illa loquitur quādo sacramentum est interpositum super aliquo de preterito ꝛ ad litem decidendam. secus si interponeretur super aliquo de futuro prestādo. ¶Non obst. aut. sacramenta. quia ibi non interponitur sacramentum ad obligationem inducendam: sed ad confirmandum contractum: nō obst. l. iurisiurandi. ꝛ lex fi. quia ibi est casus specialis. ¶Videmus que sunt vestimenta pactorum: si ergo queris † qualiter cognoscatur pactum nudum
7 dic quod illud dicitur nudum quod non est vestitum aliquo de predictis vestimentis. ¶Sed quero de exemplo de pacto nudo. gl. que incipit tenete in dicto. §. quinimo. ponit plura exempla. primū exemplum fuit quod illud dicatur pactum nudum cum partes hoc agūt inter se q; sit nudum. alleg. glo. l. iurisgentiū. §. qō fere. ff. eo. Ultramōtani redarguūt istud. dicunt autem ipsi: si partes cōtrabunt per stipulationem dicunt ipsi stipulatio est facti. vt. l. consilio. in fin. j. de cura. furio. sed ea que sunt facti non possunt haberi pro infectis. vt. l. in bello. §. facte. ff. de capt. ꝛ postli. reuer. licet ergo partes agāt q; stipulatio sit pactum nudū istud non potest fieri. tu salua glos. quia glos. videtur sensisse cum dicit q; nudū dicitur cum partes hoc agunt deberi intelligi vbi partes agant non per modum stipulationis que valeat vt stipulatio: quia tunc ipsi dicerent verum. Sed debet intelligi vbi stipulatio non valeret tanq; stipulatio: ita videtur sensisse glo. in dicto. §. quod fere. ¶Item dant aliud exemplū de stipulatione facta inter absentes vel que alias sit inutilis. istud redarguunt vltramon. quia licet stipulatio fiat inter absentes tamē habet stipulatio essentialia sua: quia præcessit interrogatio sua. ꝛ ideo dic quod stipulatio inter absentes facta dicitur inutilis non in totum. vt. l. j. in princ. de verb. obli. dicas per interpositionem quia non habet substantialia sua. ideo q; expressio verborum debet fieri inter presentes. vt. d. l. ꝛ si diceres pactum est in forma ꝛ si nō valet vt stipulatio nō potest valere vt pactū nudum per. l. non codicillum. j. de testa. ꝛ quod ibi no. per doc. dico quod istud procederet vbi partes agerent inter se q; vt stipulatio valeret. secus si simpliciter sm doct. Jac. tenet ergo exempla illius gl. Si ergo queris in quibus casibus nudū pactū pariat actionē. dico vt no. in dicta gl. que incipit caute. in. d. §. quinimo. vel dic vt digi sm do. Jac. Solu. ergo q; nudum pactum nō parit actionē nisi vestiatur aliquo de predictis vestimentis ꝛ sic habes vnam virtutē pactorū scilicet virtutē pariendi. habent aliā virtutē scz informandi. ꝛ tūc recito gl. l. in bonefidei. vt puta quando pactū apponitur incontinenti iuxta contractum: tunc istud pactum informat veterem actionē que oritur ex contractu ꝛ nouā prescriptis verbis parit. teg. in. l. ij. j. de pac. inter emp. ꝛ ven. l. fundi partem. de contraben. emp. ꝛ dicitur hic vestiri coherētia cōtrac. ¶Sed quero nūquid hoc habeat locum tam in cōtractibus stricti iuris q; bonefidei: dic q; fic. vt. l. bonefidei. et. l.
8 petēdi. §. eo. ¶Sed quero quando † dicitur incōtinēti fieri dicit gl. q; anteq; contrahentes diuertant ad alios actus extraneos. secus si necessarios. arg. l. cum antiquitas. j. de test. ꝛ ibi Cy. vel potes dicere quod incontinenti dicitur fieri anteq; partes habeant cōtractum absolutū. vt. l. cōtractus. j. de fide instr. ¶Itē quero qualiter dicatur vetus actio in
9 formata. ꝛ gl. † dicit q; primo informatur ex eo q; cōpetit ad id q; est de natura. vt in. d. l. ij. j. de pact. inter emp. ꝛ ven. ꝛ. d. l. fundi partem. Itē informatur ex eo: q; vbi primo erat bonefidei efficitur stricti iuris. gl. est in. l. pactum. ¶Item dico quod quandoq; appositū parit actionē quero nūquid semper
10 pariat actionē † prescriptis verbis vbi vestitur coherentia cōtractus. vltramontani dicunt quod vestitur ex relatione habita pacti ad contractū si oritur aliquis contractus innominatus. verbi gratia condugi a te domū construendam iure contractus cōditionalis fuit pactum appositus q; ires pro me romā. ex relatione habita pacti ad contractū videtur oriri vnus contractus innominatus videlicet facio vt facias. tunc dicunt q; semper insurgit iste cōtractus innominatus ex tali relatione habet locū prescript. verbis. Si vero habita relatione predicta non oriretur contractus innominatus. puta promisi tibi per stipulationem. ex. iuxta cōtractum stipulationis fuit nudum pactū appositum q; scriberem tibi librum hic non insurgit aliquis cōtractus innominatus. Isto casu dicunt q; non oritur prescriptis verbis actio. ipsi dicunt male in duobꝰ. primo q; ibi videnē velle q; ista prescriptis verbis actio oriatur ex cōtractu innominato habita dicta relatione qō tamen est falsum quod imo oritur ex pacto vestito coherentia cōtractus. hic est tex. in. l. in bonefidei. j. eo. Ex pacto actio cōpetit. itē dicunt male in alio q; dicunt q; vbicūq; contractus innominatus oriret habita dicta relatione haberet locū prescriptis verbis actio. ¶Modo pone. promisi tibi facere domū per stipulationē iuxta contractum fuit appositus pactum qō tu dares mihi centū. hic habita dicta relatione oritur vnus cōtractus innominatus videlicet facio vt des nunquid isto casu orietur prescrip. ver. actio q; facio vt des nō habet locū prescriptis verbis actio. sed actio de dolo. vt. l. naturalis. §. qō si facio. de presc. ver. neq; habet locū actio de dolo in hoc casu q; ex pacto incōtinēti appositō oritur actio nō tamē ex cōtractu innominato etiā considerata dicta relatione. ¶Quero pone qō iuxta cōtractum venditionis fuit appositum pactū quod deberes ire p me romā ego pro te perusiū ꝛ tu scribere pro me librū ꝛ plura pacta. subsequenter quero vtrū omnia ista pacta vestiant coherētia cōtractus aut nō omnia. Si tu dicis qō omnia vestiant istud nō videtur verū q; multa pacta nō coherēt cōtractui. q; inter cōtractū ꝛ vltimū pactum est mediū aliud pactū quod impedit vestimentū vltimi. ar. l. qui scilla. §. fi. ff. de serui. vrb. pdi.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Andr. Pomate. a ꝛ glo.in.c.vna quæq; in verbo in morte.ɣiij.q.ij.ꝛ Fede.de senis.cõsi.g.in fi.ꝛ consi.cclxij.ꝛ Ro.consi.ɣiij.ꝛ cõsi.ɣlj.colũ.in.ij.dubio.ꝛ vltra ea q̃ hic dicũtur ex verbo vltima derogant prioribus dic q; idẽ est in decreta.c.j. de cogna.spiri.c.j. de consti.in.vj.ꝛ idem in malioribus.l.illud.cũ ibi no. ff.de peri.ꝛ cõmodo rei ven.ꝛ idem etiaꝫ in preceptis interloc utorijs in dicis.l. si opus.ff. de oper.no.nũtia. l.q̃ in fine.cuꝫ materia.ff.de re iudi. Adde preterea q; idẽ est in reb⁹ perfectis in quib⁹ statur vltimo verbo ita Bald.in.l.quidam elogio.in.iij. col.j.de iure deli. et in tracta.synd. colũ.penul.facit.l. stichus imo pamphilus.ff.de manu.test.idem est in pluribus consuetudinibus patrisfa.l.mella.ff.de ꝛ ciba.le.idem in pluribus quali 1 litatibus persone quia vltima spectatur.ita Bal. in 2 l.si filium.j. de in 3 offic.testa.idem in pluribus scripturis.co.l.tutor.ff.in 5 tutor.e.itez ad hec adde q; ideꝫ est in iuramento.l.duobus.ff.in fin. de iure 6 iuran.idem q̃ est in pluribus locis p regula quia at a tẽditur vltima in glo.ꝛ tunc approbata sed.l.bona fides.cum his que ibi addidi ad bartol.ff.depositi. in.l. filium.ff.sabinus. ff.ad trebel. quid autez sit in vltima consuetudine ꝛ fama.bal.in.c.j. qui seu.da. poss.quid autẽ in rescript.de priuile.vide Joã. an.ꝛ ibi plene Felic.in.c.j.de rescri. item ad hoc adde vnum bonum verbum Bal.in.c.cum inter seniorem.de elec.dum loquitur de duobus instrumentis factis super traditione eiusdem rei.ꝛ vide Specul.in titu.de disputa.ꝛ allega.ff.post hec.ad fi.idem adde teꝫ.in.l.si tibi.in fi.ff.si certũ peta.ꝛ.l.eg duobus.in prin.ff.de vulga.ꝛ pupil.substit.in.l.lucius.ff.si.ff. de testa.mili.ꝛ ad hec vide etiam vnum verbum Alegã.consi.v.colum.ij. ver.pro hoc etiam facit volu.iiij.Panor consil.ɣxiij.in primo dubio.ij. volu.et consilio.lxij.in fi.eo.volu.et consilio.ɣciij.in.iij.col.iij. dubio.eo. volu.Fede.consilio.ccɣɣxiij.col.iij.vide etiam verbũ Feli.in.c.per tuas. colum.iiij.versi.amplia primo.de proba.ꝛ in.c.quoniam contra.colũ.ɣ. in glo.super verbo tempora.de proba.ꝛ aliquid.in.c.cum causam.colum. iij.in prin.de testi.Cepol.in consi.viij.col.iij.Feli.etiam.in.c.si.colũ.vj.de rescrip.Bar.consi.ij.col.j.volu.j.ꝛ Jmol.consi.clviij.in fi.ꝛ Lardi.cõsil. ɣxiij.col.iiij.in fi.ꝛ Bar.in c.ex parte.col.iij.constitu.ꝛ Feli.in.c.cum contingat.columna.ij.de rescrip.vbi dicit standum vltime fame.et ibi vide que scripsi ꝛ Capã.lviij.ꝛ Jo.fabri.non ab re in.§.cũq;.boc in proemio institu.in ver.in glo.j.

✳ ¶Pro cõcordia. Adnerte q; aliqui tenent opi. Barto. in bac.l.pacta nouissima.s.q; precedens protestatio derogatoria actui sequentis dependẽ

¶.pacta.vide Alex.cõsi.gl.in.ij col.in fi.vol.iiij. Si diceres q; vltimũ vestiatur a precedẽti pactove stito coherentia cõtractus istud nõ est verum quia cũ precedẽs pactũ habeat dependentiam a contractu pro vestimẽto suo non potest dare vestimẽtum alij.l.filiũ.ff.ad macedo.dic q̃ omnia dicũtur apposita incõtinenti.vt.l.in bonefidei.j.eodẽ.facit in arg.l.penul.§.paulus.ff.de acqui.re.do.Bar.

Excõuentione, ter hoc dicit. Ad eos extenditur pactuꝫ ad quos extenditur illud super quo interponik. b.d. ¶Quero ante omnia que est ratio differentie inter prin.ꝛ fi.huius.l.Rñ.illa quam dixi vobis in summario q̃ fundus redit ad mulierem.in fi.non ideo opp.j.fine cen.vel reli.l.j.vbi est quasi idẽ tex. Glos.sol.quod nõ valet pactũ in preiudicium fisci: vt ibi.sed in preiudicium promittẽtis fic.vt hic ꝛc.

Excõuentione, Pactũ extendi tur ad eos ad quos potest extendi illud super quo pactũ apponitur.b.d. ¶Oppo.de.l.j.j.fine cen.vel reli.Sol.vt in glos.ꝛ que fit ratio.l.dic vt in glo.Bar.

Voluntas precedẽs derogatoria sicut tollit se quentem in vltimis voluntatibus.ita etiam in cõtractibus. c 2

Modus probãdi contractũ vẽditionis simulatũ.

Protestatio derogatoria precedens quando tollit actum sequentem.

Pactum de non petendo quas vires habeat.

Si aliquis creditor stetit per.xxx. annos quod nõ petijt debitum.ꝛ postea fecit pactum de non petendo.ꝛ demũ fit factum pactũ de petendo an istud pactum producat actionem.

Fideiussor si anteq̃ fideiuberet protestatus fuit creditori quod non intendebat fideiubere et fideiussit an obligetur.

✳ **Pacta nouissima.** Pacta nouissima prioribus contraria debent seruari.b.d. ¶Circa banc.l.debes scire q̃ quedam sunt pacta inuicem cõtraria, et de his loquitur hec leg.et.l.si vnus.§.pactus ne peteret.quedã sunt pacta similia:ꝛ de his loquit.l. iurisgentiũ.§.adeo.ff.eo.Tangitur etiam in.l.pacta.de contraben.emp.quedã sunt pacta diuersa.ꝛ de istis loquitur.l.prozi.ꝛ.j.eo.l. petens tantũ. recitabo hic de pactis contrarijs. ¶Ut declaremus glo.oppo.de cõtraben.emp.l.pacta.Sol.ibi loquitur in appositis pactis super subſtantialibus contractus nec sunt pacta contraria. hic loquitur in alijs pactis. ¶Opp.de.l.iurisgentiũ.§.sed si fraudandi.ff.eo.Solu.quod hic dicit pacta nouissima intellige vtilia.secus si sint inutilia:vt in cõtrarijs vt ibi.sed in preiudicium promittẽtis fic.vt hic ꝛc. d

tis als ex sola voluntate protestantis facta simpliciter trahitur ad actum postea ex interuallo factum idem in.l.si quis in princ.testamẽti.ff.de legat. iij.contrarium allegatur tenere in.l.qui aliena.§.si.ff.de acqui.here. Tu dic male allegatur bar.in hac.l.pacta nouissima.quia imo idẽ volunt q̃ in.d.§.si.nam hic dicit quando pactum primũ derogatoriũ precessit simpliciter non respiciens expresse tempus futurus, tunc faciẽdo postea aliud pactum ex interuallo videt recedere a primo et idem concludit in effectu in.d.§.fin. q; vbiq; tenet negatiuam nec etiaꝫ in hoc aliqualiter cõtrariatur in dicta.l.si qs.in prin. testamenti.

✳ Andr. Pomate. ¶Quãdoq;. adnerte tamen Bar. videtur sentire duꝫ soluit cõtrarium. §.locator borrei.i ista sua distinctio nequod dispositio huius.§.procederet etiam si pars cui fit simplex pro testatio non impediret actũ sequendens enim q; Bar.dicit q; quãdoq; primum pactũ ꝛ sic q̃ interuenit cõsensus eius cui fit protestatio pactũ essi est duorum vel pluriuꝫ ꝛ idem placitus cõsensus.l.j.ff.eo. et bene ad hoc facit q̃ dicit ipse Bar. l.non solũ.§.morte.in.iiij.col.ff. de ope.no.nun. dum ponderat ibi glo. nostram hoc dum dicit nisi primum pactum ꝛc. et ibi Bar.videt reprobare intellectum quem dat hic ꝛ in d.§.locator.

¶Simulatũ.adõ qualiter probetur simulatio contractus. Pet.de anc. consil.xj.et cõsilio cclviij.Bal.consi. cxviij.lib.j.Fede.de senis cõsi.vlti.Pau.de cast.consil.cxj.Ro.consi.ccij. Joan.de ana.consi.lviij.ꝛ inquantum Alexan.ponit an cõtrahens cum decreto iudicis possit illum cõtractum rescindere.vide pulchre bal.consi. cxviij.lib.iiij.adde tu q̃ hoc dictũ bar.dicit singula capitula.in tractatu de simula.contractuum.col.p.ꝛ ibi vide cano.

¶Ex interuallo.adde ſm Alexã.q; hec communis opi.est vera vbi tempore protestationis non subesset causa que non perseueraret tẽpore contractus postea ex interuallo vt puta si quis timens ne cogatur vendere domũ vicino potẽti protestetur q; non intẽdit illam vendere quã faceret potẽti valere.nam ista protestatio trahetur ad tẽpus contractus licet ex interuallo si vsq; ad illud tẽpus durauit causa metus ꝛ potentatus vicini:ꝛ ita dicit eleganter tenere Bart.Bal.Ange.ꝛ moder.in.l.qui in aliena.§.fi.de acqui.hered.tu dic q; contrarium tenet Ange.consi.ccxviij.in iij.colũ.incip.in dei nomine visa narratione.vbi dicit q; verum est quod Dy.in aliquibus additionibus tenuit boc.sed q; reprobatur per.d.l.qui in aliena.ꝛ idem consuluit Pe.de anch.consi.cccɣxviij.incip.retento ordine.vide tamẽ vnum verbũ per Bal.cõsi.ɣxviij.lib.j.ꝛ de materia vide ipsum Alleg.in.c.solicitudinẽ.de appel.Feli.in.c.cũ.m.de constitu.

vt dicta.l.

vt dicta.l.cum in plures.§.locator.fm Jac.butri.pro quo facit.l.per retentionem.j.de vsur. Si vero expresse se retulit ad tẽpus futurum:aut loquimur in actibus volũtarijs:ꝛ tunc illa volũtas derogatoria impedit illum actum ita loquitur hec glo.Si vero loquimur in actibus necessarijs:tũc illum actũ nõ impedit nisi facta sint parte aduersa cõtradicente.vt.d.§. sed si predigerit ꝛc.

Pacta nouissima. Ultimum pactũ primo contrarium obseruari dz.b.d. ¶Et primo ponit dictum in genere.Secũdo infert ad specie. scda ibi: q; ppter. ¶Oppo.de.l.iurisgen.§.sed si fraudandi.ff.e.sol.q̃ ista debeat intelligi de pacto q̃ valeat. ¶Item oppo.de.l. si mihi.§.si in ar.ff.de legi.gl.soluit ꝛ limitat banc.l.q; fit verũ nisi primum pactum fit derogatoriũ vltimo. Ista sol.est multum not.q; sicut in vltimis voluntatibus:prima voluntas derogatoria prevalet vltime:ita etiam in contractibus tamẽ cõtra.d.glo.posset opponi:vt.l.cum in plures.§.locator borrei ff.loca.ꝛ 2du.vnde dic ſm do.Jaco.interdum aliquis profert verba protestationis in sequẽti tempore:ꝛ tñ si post protestationem protestatio releuat:q; fuit derogatorius actus facta argu.eius q̃ hic not.Unde aduerte cũ tu vis probare 3ctum esse simulatũ.d.Jac.dat istam practicã q̃ testes debeãt deponere q̃ tu digisti in protestatione per hũc modũ videlicet q̃ si cõtingeret te in futurum vendere q̃ tu nolebas venditionẽ esse necꝫ in vẽditionem cõsentiebas:tz esset pignus.Si testes deponũt per hũc modum probatur simulatio ꝛ tractus.Sed si testes deponerent sic: dicimus q; talis fuit protestatus se nolle vendere titio fundum:sed pignorare isti nõ probant cõtractum simulatũ. Ratio quia actus venditionis factus post protestationem videtur indicare illuꝫ penituisse prime protestationis.ꝛ ita intelligit d.Jaco.§. locato: borrei.quia verba ista in casu nostro non se extenderent ad futuruꝫ tempus. ¶Item oppo.d.l.si vnus.§.pactus ne peteret.in secundo respondeo.ff.eo.solu.gl.limitando q̃ illa leg debet intelligi si primo actio q̃ ipso iure sublata q; tunc vltimum pactum nõ seruatur ꝛ valet ad questionem. ¶Pone reformatio est facta q; exbãniti pro quacunq; iniuria rebanniantur postea priores faciant aliam reformationem postq; exbanniti fuerunt rebanniti per reformationem volunt reponere in ipso banno numquid possint.primo dic q; non.Nam per rebãnimentum fuit sublata iniuria cõmunis ipso iure. Unde per aliam reformationem illa iniuria non renascitur et bannum nascitur ex delicto et iniuria nascitur ex contumelia vt in.d.§.pactus ne peteret. ¶Quero de viribus pacti de nõ petendo dic quod pactum de non petendo tollit naturalem obligationem:pactuꝫ vero extendit se ad id quod apponitur.vt.l.item in summa.ff. eod.pactum de non petendo respicit petitionem non obligationem sed petitio ꝛ obligatio nõ habent cõmune simul.ergo de vno ad aliud nõ infertur.vt.l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de aquiren.pos.Sed pactum liberatorium tollit naturalem obligationem.Et idem censerunt glo.et Buil. sed loquũtur magis generaliter.glo.vtuntur istis verbis in.l.stichum. §.naturalis.Et est secunda quia edidit civiliem obligationez. ¶Ultramon.reprobant ꝛ dicunt quod imo perimitur: allegant tex.in.l.quicunq;.ff.de cõpensa.tu salua glos.ideo q; pactum de non petendo si perumeret oẽm obligationem ꝛ reus esset absolutus.actor nunq; posset agere: q; omnis obligatio fuisset sublata.ꝛ tamẽ agit: quod patet q; si actor agat oppo. exceptio rei indi.a reo absoluto.sed exceptio ꝑsupponit actionem vt.l.j.de except.§non ob.l.quecunq;. quia intelligo quod perimatur in effectu non tamen ipso iure.Et etiam tertia virtus quia pactum de nõ petendo obligat pacisentem naturaliter non peteret ita dicit glo.in.d.§.pactum.et probatur in.l. vbi.j.de transactionibus.istud impugnant quidam ꝛ dicunt quod idem actus nõ potest producere diuersos effectus quia obligaret ꝛ liberaret ꝛ est text.rotundus a cõtra in.l.si pater. in.§.j.de iure do. ¶Tene glos.ꝛ ad contraria respondeo q; nõ operatur cõtrarios effectus eodem respectu.nam respectu debitoris operatur liberationem quo ad naturalẽ obligationẽ respectu creditoris operatur obligationẽ:q; obligatur nõ petere:ꝛ valet.ad istud est q; si obligatur nõ petere in obligatione nõ facere:vnde si faceret veniret interesse in obligatione ꝛ esset obligatus naturaliter ꝛ posset cõpensari.vt.l.etiam.ff.de compensa.Dunc ergo dictum glo.non ob.l.si pater.§.j.de in re do.quia ibi dicitur qui pacisci tur non obligatur.verum est ad dandum sed non ad agendum.est alia virtus que inducit exceptionem ex se videlicet pacti de petendo vt hic per Lyn. ¶Quero a te de ista questiõe:pone tu debebas a me recipere centum stetisti per triginta annos q; nõ petisti et fecisti pactum de non petendo.post.xxx.fit pactum de petendo. quero vtrũ habeat vires videtur q; sic:quia pactũ de petendo remouet omne obstaculũ inductũ per de non petendo. Unde.de cu. determinat q̃ tunc est verũ quod pactum de petendo remouet obstaculum quando actio ista non esset ipso iure sublata sed in ꝓposita questione sic quia naturalis est sublata per pactum.similis per prescri.et sic cum ipso iure sit sublata pactũ de petẽdo nihil operat:vt in.d.§.pact⁹ ne peteret.do. Frãcis. tigrini de pisis dicit quod ex isto pacto vltimo optime agi potest q; per pactum vltimũ de petendo fuit resuscitata prima actio. Non ob.id q̃ de prescriptione dicit q; nũq; contra me prescribit per illũ qui habet beneficiũ a me:vt.l.male agit.j. de prescri:triginta anno. Sed tu ex pacto nudo de non petendo beneficium a me habebas de ea potes videre ea que no.in Spec.de prescrip.in materia libellorũ in glo.que incipit vt si primũ fuit ibi. ¶Item verũ nisi primum deroget. ¶Inducuntur predicta per vltramontanos ad questionem:fideiussor datus ante q̃ fideiubeat vadit ad creditorẽ et ei predicit ꝛ q̃ non intendit fideiubere.p titio cui creditor mutuare intendebat domum.postea mutuat ei et talis fideiubet. an talis fideiussor obligatur fic.videtur ex illa glos.q̃ non.quia ista protestatio precedens fcilicet quando non intendebat fideiubere impedit fideiussionem secutam per ista verba glos.In cõtrarium facit.l.cum in plures.§.locator borrei.ff.loca.Pe.tenet quod autverba protestationis respexerunt expresse actum futurum puta dicendo non intendo fideiubere ꝛ si cõtingat me fideiubere teneri nolo.et tunc nullatenus teneor. pro bocfacit.l.qui in aliena.§.fina.de acquiren.hereditẽ.l.eo.l. si quis.§. plerunq;.de religiosis. ¶Item facit quedam glos. que est in l.in concubinatu.ff.de concubinis. que dicit quod protestatio semper debet fieri ante actum super quo protestatur. Si verba derogatoria et protestatio precedens non respexerunt expresse actum futurum in forma de qua supra dixi.sed simpliciter fuerunt verba talia puta non intendo fideiubere. tũc si quis actus mediatus sequitur post illa verba:tunc certum est quod impedietur fideiussio. Sed si fieret ex interuallo tũc non impediretur nec erit obligatus fideiussor.argu.d.§.locator borrei. Et hec possent induci ad questionem quam format gl.in.l.si fideiussor.ff.de fideiussio. et si tu dicis nonne leg. alibi dicit q; protestatio precedens inter viuos non releuat quem a periculo vel obligatione sequenti vt.l.fin.§.idem si predigerit.ff.nau.cau.fta.solu. ibi loquitur in actu qui de necessitate astringebat protestantem ꝛ eius protestatio non releuat eum nisi is cui fit protestatio consentiat. Sed questio nostra ꝛ theorica data ꝓcedunt̃ in eo qui obligabat se ex voluntate nõ necessitate. Barto.

Pactũ nudum etiã in actionibus stricti iuris vestit coherentia contractus. 1

Pactũ appositũ supra cõtractũ etiã ex interuallo q̃i valeat. 2

Qua actione agat ad id q̃ venit in pacto. 3

Actio prescriptis verbis q̃i concurrat cũ alia. 4

Pactum q̃i dicatur fieri incõtinenti post contractum. 5

In bonefidei, Lex ista ponit duas regulas: vt ptz in ea. ¶Not.q; pactũ nudũ vestit coherentia cõtractus. ¶Secdo no.q; pactũ nudũ appositũ ex interuallo non ꝓducit actionẽ.sed exceptionẽ. ¶Oppo.hic dicit in bonefidei cõtra.imo idẽ in stricti iuris.vt.l.lecta.ver.dicebã.ff. si cer.peta.ꝛ.l.petens.j.eo.† Sol.fateor q; idem in cõtractibus stricti iuris.ꝛ ideo hic dicit in bonefidei:q; in illis videbatur valere pactũ ex interuallo appositũ q̃ secus est. ¶Oppo. q; valeat pactum † appositũ etiã ex interuallo.vt.ff.de cõtraben. emp.l.pacta.Sol.ibi in pactis que apponũtur circa substantialia 3ctus hic in his que apponunt circa accidẽtalia ꝛ glos. remittit ad distinctionẽ positaz in.d.l.pacta. ¶† Quero qua actione agitur ad id quod venit in pacto.gloss.dicit duplici actione.s.actione prescriptis verbis ꝛ actione ex eo contractu informata per pactum ꝛ vide glo. Istud nõ videtur esse verũ. nam actio prescriptis verbis nõ cõcurrit cum alia.vt.l.quoties.ff.de prescrip.ver. † dicunt vltramon. ꝛ bñ actio prescri. verb.nõ concurrit cũ alia que habeat originẽ ex eadez forma ita loquitur.l.contraria.sed hic actio antiqua oritur ex cõtractu notato qui ꝑcedit.actio vero ꝑscriptis verbis orit ex quodam cõtractu innotato habita relatione pacti ad cõtractum. ita loquitur hic.Et ex hoc dicũt q; gl.que est in.l.ex placito.j. de re.permu.que dicit q; quedã est actio ꝑscriptis verbis que resultat ex cõtractibus innotatis.quedã que resultat ex pacto incontinẽti appositio nõ dicit verum: q; vtrunq; est vnum et idem: non enim oritur actio ex pacto sed ex eo contractu innominato qui resultat habita relatione pacti ad cõtractum.

✳ ¶Pro cõcordia. Adnerte q; ex ordinarie legẽtes in bac.l.i bonefidei.dicũt q; bar.hic voluit i fi.q; pactũ nudũ factuꝫ postq; 3ctus fuit habitus p ꝑfecto ꝛ absoluto ſra modicũ tps añq; partes se diuertãt ad extrancos actũ vestia coherẽtia 3ctus 3ium tenere allegãt.l.iurisgẽ. §.qnimo.in fi.ff.ꝺ pact.ꝛ in.l.j.ij.col. ff.de so.tu dic bar. nõ fideliter recitat in aliquo istorum trii locorũ.primo in hac.l.in bonefidei.nõ loquit bar. postq; 3ctus habitus fuit ꝓ absoluto q; de boc verbo nullũ lz dicat illõ verbũ fiue statim postea q̃ verba nõ importãt q; 3ctus fuerit habit⁹ ꝓ pfecto lz bñ possit intelligi fz de necessitate boc nõ arguit in d.§. qnimo. dicit q; pactũ fuerat factũ ex interuallo ꝛ sic posset etiã intelligi infra longum tps ꝛ ita etiã in.d. l.j.3dato q; posset argui de 3ietate pot adhuc salvari vt i bac.l.in bonefidei.loquat qñ ad ifficiebat tale gd q; erat de appẽditijs 3ctus i.d.l.j.ꝛ i.§. qnimo loquat in pactis aliud ztinẽtibus p ea que habent in.l.fundi partẽ.ff.de ꝺbẽ.emp.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

Sed ipsi expresse dicunt contra casum huius.l. idem in.l. iurisgen.§.quinimo.vnde teneas glos.ꝛ in.l. ex placito. pbabo vobis alijs rõnibus. ¶Secũdo quero dicitur hic si inconti-
nenti fit.quando dicitur †fieri pactum incõtinenti dicit glos. siue fiat in ingressu cõtractus siue in ipso cõtractu siue statim postea ꝛ bene dicit.pbatur in.l.iij.ff.de edil.ac.vbi est tex.expls sus nunq̃ vidi alibi.vltramon.dicunt ꝛ bene q̃ tunc dicitur fieri pactum incontinẽti quando fit anteq̃ cõtractus habeat a partibus p perfecto ꝛ absoluto.vt.l.contractus.j.de fide in-
stru. Tu tamen tene opi.glo.per.l.quam allegaui tibi.§.circa banc materiam.dicam.j.e.l.petens.ꝛc.

Vbonefidei. Pactum incõtinenti appositum iuꝛta contractum parit actionem:appositam ex interuallo sola exceptione.hoc dicit Barto.

1 ¶Quando penalis stipulatio incipit a precedenti conuentione nuda debet agi ex stipulatu non ex pacto.
2 Stipulatio penalis non vestit pactum nudum principale sui coherentia.
3 ℳoza potest purgari:ꝛ quando.remissiue in nume.6.
4 Possessio bonorũ non potest dari nisi iuris ordine seruato.
5 Pactũ nudũ nũq̃ vestitur coherẽtia Jctus vestiti accessorij.
7 Stipulatio penalis an nouet precedentem obligationem.remissiue.ꝛ in.ij.lectu.nu.9.
8 Sententia super eo q̃ non fuit petitum quando ferri possit.

Jpacto. Quando penalis stipulatio incipit a precedenti conuentione nuda debet pena peti licet reus posset soluere qõ in prima cõuentione deuenit ꝛ translatio bonorũ non fit sine ordine.h.d.ista difficilis.l.ꝛ tractat de tribus materijs. Primo tractat de commissione penalis stipulationis Secũdo qualiter stipulatio cõmittitur. Tertio qualiter penalem stipulationem nouetur prima obligatio. ¶Not.q̃
1 †quando penalis stipulatio incipit a precedenti cõuentione nuda debet agi ex stipulatu non ex pacto. ¶Secũdo ex hoc
2 habes notare q̃ stipulatio †penalis non vestit pactum nudũ principale sui coherentia.simile vidistis in.l.nuda.de contra-
3 hen.stipul. ¶Tertio not.† quod moza potest purgari quod patet licet petatur pena potest reus soluere quod in prima
4 conuentione deuenit. ¶Vltimo not.† q̃ possessio bonorum non potest dari nisi iuris ordine seruato.videbitis in.l.j.j. de exceptio.rei iudi. ¶Oppo.dicitur hic ex stipulatione. Cõtra
5 hoc dicit glos.ꝛ bene† pactum nudum nunq̃ vestitur coherentia contractus vestiti accessorij: vt hic fuit penalis stipulatio. vt l.nuda.j.de contraben.ꝛ commit.stipula.l.j.sed vestitur coherentia contractus vestiti principalis:vt in contrarijs. Ratio quia principale non debet formari ab accessorio.vt.l. ex pupillari.ff.de vulga.ꝛ pupilla. Jniquum est enim vt dominus vestiatur a seruo. ¶Tertio oppo.et hic aduerte pena nunq̃ committitur nisi precedat moza.vt.l.si pena.quando di.lega-
ced.ꝛ.l.si ita stipuletur.deverb.obli.sed hic non potest precedere moza ergo non est commissa penalis stipulatio:q̃ nõ possit esse moza probatur.quia vbi nulla petitio ibi nulla moza. vt.l.si pupillus.de verbo.obliga.de regu.iur.l.nulla. Sed ex pacto nudo primo non nascitur actio ergo quis non potest esse in moza. Jstud contrarium habet multas difficultates: quas glo.tangit in.l.nuda.j.de contraben.ꝛ commit.stipula. ℳy.in regula non est in moza.de reg.iur.lib.vj.Cyn.tangit hic.ꝛ in.d.l.nuda.Ego latius in.l.ita stipulatus. breuiter teneo in hac opi.vltramon.quod licet hic nõ precedat propie moza tamen committur penalis stipulatio eo casu quo committeretur si vestita conuentio precessisset: quia hoc videtur tacite agi.Et de hoc videtur text.in.l. stipulatio.ista.§. alteri. ff.de verbo.obliga.dicemus in.d.l.nuda. ¶Oppo.q̃ nõ licet
a 6 reo purgare moza ꝛ soluere† quod in prima conuentione deuenit.vt in.l.traiectitie.§.de illo.de act.ꝛ obl.ꝛ.l.magnam. de contraben.et commit.stipu. Soln.huius timore tractant hic quidam materiam de purgatione moze que est longa repetitio quam facio.in.l.insulam.de verbo.oblig. ¶Quero quando penalis stipulatio committatur.de hoc ponit glos. vnam longam distinctionem in.l.ꝛ si post tres.si quis cautio.de re.
a 7 iur.l.in omnibus. Ego examinabo multum profunde in.d.l. si ita stipulatus. ¶Tertio quero vtrum stipulatio penalis[a] nouet precedentem obligationem.† Glos.tangit in.l.obligationum fere.§.si.ff.de actio.ꝛ obli.ꝛ.l.rescriptum.§.si pactum.
ff.e.ꝛ ibi per Bart.Cy.ponit hic.ego latissime dixi in.d.l.si ita
8 stipulatus. circa contraria vltime partis. Oppo.q̃ nõ debet ferri sententia super alio q̃ super eo† qõ petitũ est.vt.l.fin.de fideicom.liber.ꝛ.l.vt fundum. communi diui. Si fateor quod petitur pena: et pena tamen in condemnationem deducetur. possibile tamen est quod reus volens mozam purgare offert illud qõ in prima conuentione deuenit ꝛ sic illud quod conseq̃tur nõ vi condẽnationis sed virtute spontaneæ solutionis facte per eũ:ꝛ hoc est qõ dicit ibi tex.¶Sequeris.ꝛ.j.ad penam dicit exigeꝛ.ꝛc.

Jpacto quo. Vbi precedit cõuentio nuda et sequitur stipulatio penalis agit ex penali stipulatione cuius timore actor cõsequitur id quod deuenit in cõuentione nuda. quando exigit penam in stipulationem deductam. Item ordo iudiciorum est seruandus.h.d.¶Oppo. dicitur hic quod agitur ex stipulatione ad penam: cõtra illo debet agi certi condictione ex stipulatu cum pena fuerit certa.vt institu.de verbo.obliga.in prin.pro solutione huius gl. dat tres responsiones dicit glos.quod hic fuit apposita pena incerta: vtputa in facto quod factum est incertum nimirum si agitur stipulatu. Jsta est quedam diuinatio vnde glos. dedit aliam solu.et est tertia in glos.et dicit solutionem sustine. quod ideo agitur ex stipulatu:quia est incertum quod consequitur actor. Item solu.redarguit glo.vt in ea babetis: vnde glos.dedit tertiam solu.et est secunda in glos.ꝛ est vera: quia debet exponi ex stipulatu. id est certi condictione ex stipulatu. ¶Item oppo.ꝛ videtur quod possit agi ex prima connentione:ideo quia vestitur coherentia contractus scilicet stipulationis penalis.vt.l.iurisgentium.§.quinimo.ff.eod. Solu. q̃ pactum nudum bene vestitur coherentia contractus vt in contrario vbi pactum nudum habeat se vt accessorium. Si vero vt principale tunc ipsum pactum nudum non vestitur principa.ab accessorio ex coherẽtia ita debet intelligi hec lex ¶Item oppo.dicitur hic quod agitur ex stipulatione penali contra:quia non potest agi nisi ipsa stipulatio sit commissa.vt.l.ita stipulatus.de verbo.obliga.sed committi non potest:nisi debitor: sit in moza.vt eadem.l.sed cum in casu nostre l.non potest esse in moza. ergo ꝛc.q̃ in casu nostre.l.non sit in moza probo:quia vbi nulla petitio ibi nulla moza: vt.l.lecta. ff.si certum pet.Sed super pacto nudo nulla est petitio: quia ex eo non oritur:vt.§.l.progima.ergo nulla moza.ꝛ sic concludendo de primo ad vltimum videtur q̃ non possit agi ex stipulatione. Soln. quidam dixerunt q̃ ex nudo pacto potest agi cum ibi sit naturalis obligatio. Jsta est falsa vnde ℳy. in.c.non est in moza.extra de regu.iur.lib.vj.dicit q̃ aut agitur ad id quod venit in prima conuentione nuda:et tunc contrarium procederet aut agitur ad id quod deuenit in stipulatione penali.et habet locum ista.l.si bene consideretur.ista solu.contrarium non tollit.pro cuius so.esset videndum qualiter committatur stipulatio penalis quando incipit a precedenti quentione nuda. Joã.antiquus glossator.in.l.nuda.j. de contraben.stipu.dicit q̃ committitur lite contesta.super nuda conuentione ista not.in.d.l.si post tres.ff.si quis cau.istud dictum non videtur verũ.ratio quia sine actione nemo experitur.vt.l.si pupilli.§.videamus.ff.de neg.gest.sed ex nudo pacto non oritur actio:vt dictum est:ergo videtur lis non posse contestari sine actione:hoc probatur:quia alias hic ꝛcurrerẽt duo specialia circa idem cõtra ea que no.in.l.j.de do.promis. nas quis experiretur in iudicio sine actione.item ageretur ex stipulatione penali nõ commissa. ℳy.vult tollere opi. Joan. et dicit quod hoc procedit ex dispositione.l. ne contractus sit inutilis. Ratio ista non est cogens neq̃ vera:quia cum ratio debeat esse generalis videretur dicẽdum quod lex deberet dispensare vbicunq̃ contractus veniret annullandus. quod est absurdum.vnde vltramontani dicũt quod ibi incipit a cõuentione nuda:et committitur per interpellationem factam extra iudicium super conuentione,probatur per rationem et text.l.dicunt ipsi. Que est ratio quod vbi precedit conuentio vestita cõmittitur stipulatio penalis per interpellationem et sic postq̃ debitor est in moza: vt not.in.d.l.si post tres. ratio est.l.quia debitor videtur promittere cũ petierit creditor etiã extra iudicium. Preterea casus est in.l.fideiussor obligari.§. finita.ff.de fideiusso. Jsta opi.non videtur vera:ꝛ videtur contra.d.l.nuda.ibi post motam litem ꝛc.Non ob.ratio qua assignant q̃ si inspiciant iura per eos alleg.illa loquitur vbi procedit ꝛ tractus a se validus qõ non est in questione proposita. Preterea non dꝫ plus operari interpellatio facta extra iudicium quã facta in iudicio:sed interpellatio facta in iudicio sup nuda cõuentione nõ facit cõmitti penalem stipulationem: vt

digi reprobãdo opi.Jo.ergo nec interpellatio facta extra iudicium non ob.l.fideiussor.§.si.de fideiusso.q̃ nihil dicit de hoc vt pater q̃ ibi tex.dicit credidit:ꝛ sic dicit contrarium:q̃ verbum credidit indicat contractũ insti.qb.mo.re con.obli.in prin.in.l.ij.§.credif.ff.si certũ pe.cũ si.ꝛ nõ nuda cõuentio precessit.sed contractus de se validus.dic ergo q̃ vbi stipulatio penalis incipit a precedẽti conuentione nuda cõtrahitur per li.cõtesta.factã sup penali ꝛ dic quod hoc clare probat tex.in.d.l.nuda.et fuit opi.Azo.ibidem ꝛ si dicis quomodo agit ex penali nuda cõmissa.dic q̃ cõmittit eoipso q̃ lis contestat.Simile videmus in.l.si titius.ff.de verbo.obliga.Non tamen potest negari quin etiam in hoc casu lex dispensatiue ꝓcedat sed nõ concurrũt duo specialia.Jm quod in prima opi. si bene consideretur.Et hanc opi.videtur assumere.Guil.in.d.l.ꝛ si post tres. ff.si quis cau. ¶Jtẽ opp.dicit hic q̃ agitur ex stipulatu ad penam quasi videtur dicere tex.quod prima fit nouata per seqnentẽ stipulationẽ pena lem contra.de.l.si.j.de noua.Glo.fatetur contrariũ quod olim fiebat nouatio:vt.l.obli.fere.§.si.de act.et obli.bodie non:vt.d.l.si.ista solu.non est bona. Ratio q.l fin.j.de noua.habet locum vbi sunt plures obligationes pariter principales.Sed materia nostra loquitur vbi vna obligatio est principalis altera accessoria. ¶Pro declaratione huius glos. re-
6 nocatur in dubium† qualiter per stipulationẽ penalẽ nouet noua obligatio.ista est difficilis questio circa quam glos. simpliciter variauerunt. Quandoq̃ dixerunt quod in eo in quo concurrit penalis stipulatio cuꝫ prima in eo penalis nouat primam in alio non: ita not.in.l.si quis a so-
c io.ff.pro so.Jstud non videtur verum per.l. duo socij.ff.pro socio.et.l. ꝑdia.ff.de act.emp.et videtur agi ex prima et ad totum quandoq̃ di-
b ꝛerunt quod aut penalis stipulatio continet plus q̃ prima aut minus. primo casu penalis stipulatio nouat primam secundo non. Pro hac opinione facit in argumẽtum.l.qui vsumfructũ.ff.de verb.obli.istud non videtur verum et videtur contra.d.l. obligationum fere.§.si.qui loquitur indistincte.Quandoq̃ dixerunt glos. quod aut queritur nunquid penalis stipulatio nouet primam anteq̃ sit commissa et dico quod non:vt.d. l.duo.ff.pro soc.aut postq̃ est commissa et tunc nouet primam:vt.d.l.obligationum fere.§.si.ita not.glo.in.d.l.duo. istud videtur falsum vt not. in.d.l.si quis a socio.vbi penalis stipulatio erat commissa.et tamen adhuc agitur ex prima. Quandoq̃ dixerunt aut est actum quod nouetur prima aut non.istud dictum non habet dubium.et ita not.glo.in.l.rescriptum.§.si pacto.ff.de pactis.quidam dixerunt quod aut pena adijcitur contractui stricti iuris. aut contractui bonefidei. primo casu stipulatio penalis nouat primam:vt.d.l.obligationum fere.§.fin.l. ita stipulatus. circa fin.de verbo.obli.secundo casu non nouat.ita debet intelligi.d.l.prudia.de acti.emp.ꝛ.d.l.duo.ff.pro soc.Et hanc videtur tenuisse ℳyn.in.l. in prouinciali.§.j.in distinctione magna.de oper.no.nun.et assignat rationem diuersitatis.istud non videtur verum: ideo actio ex testamento habet instar bonefidei.vt.d.l.in minozum.j.in quib.can.in inte.restit.nõ est necessꝛ tamen nouaꝛ per stipulationem sequentem:vt.l.j.§.si ita.ff.ad l.falsi.vnde Guil.distingit aliter vt no.fuit per eum in.d.l. rescriptum.§. si pacto.ff.eo.Et videtur concludere q̃ vbi procederet dispositio vel ꝛtractus iurisgen.tunc penalis non nouat:vt.d.l. prudia.et.l.duobus.cum similibus.Sed vbi precedit dispositio vel contractus iuris ciuilis per penalem nouatur prima:vt.d.l. obligationum fere. et isto modo potest intelligi.d.§.item si ita.q̃ testamentum est de iure ciuili:vt.l.iiij.ff.de testa. dictum Guil.non videtur verum contra glos.in.l.ij.j.de inr.emphy.ꝛ in duco sic q̃ contractus emphyteoticus est contractus iuris ciuilis:et tñ nõ innouaꝛ per penalem.imo dñs põt emere. vnde ℳyn.aliter ibi dixit videlicet aut egit ex stipulatione penali et tunc videꝛ nouare primã alꝭ nõ. Jta notauit in.d.l.ita stipulatus.de ver.ob.Dictũ ℳyn reprobaꝛ q̃ videtur cõtra.l.si quis a socio.vbi actor eligit agere ex stipulatione penali.et tñ nihilominus agit prima vt.d.l.si qs a socio.cũ.l.seq.vnde dico sic q̃ aut prima ꝓcedit ex causa lucratiua ꝑut nõ. Primo casu penalis nouat primã:vt.d.l.obligationũ.§.si.de actio.ꝛ ob.Ea ita intelligitur.l.j.§. item si ita.ad.l.falci.secundo casu non fit nouatio ita intelligit.l.duo. vbi prima videtur procedere ex causa lucratiua: q̃ ibi fit mentio de questu q̃ verbũ questus denotat lucrũ:vt.l.questus.eo.ti.ꝛ tamẽ nouatur vt ibi patet.tene hanc opin.que vera est.Et ad contraria rñ.per interemptionem.q̃ in illa non est ex causa lucratiua:q̃ contractus societatis non dicitur esse ex causa lucratiua.Nã societas potest habere quẽtum ꝛ dãnum ꝛ si diceres ibi non ponunt aliquid de suo ꝛ sic videtur lucrum.dic quod saltem ponũt operas.arg.l.cũ duobus.§.in cocunda.ff.pro so.Jtẽ op.dꝛ hic q̃ agitur ex stipulatu.ꝛ videt q̃ agatur ex stipulatione quod non debeat consequi illud qõ venenit in prima:q̃ snia debet esse cõformis libello.solu.vt in gl.in fin.

Actum. Pactum per qõ aufertur alicui libera testafactio non valet.hoc dicit. ¶Not.quod dixi
c in summario. ¶Secundo not.quod nullam parit obligationem neq̃ ciuilem neq̃ naturalem. ¶Tertio nota quod pactum de futura successione non valet. vidistis.j.ead.l.fina. ¶Queritur
a circa banc[a].l.quid si iuretur super tali pacto. Respondeo quod non valeret:quia tale pactum est contra bonos mores.ita dicit tex.in.l. stipulatio ista.de verbo.obliga.videbitis in.l.fina.j.eod.ꝛ.l.donationis in fin.ꝛ titulo.j.ꝛc.

Actũ quod. Pactum de futura successione
nõ valet.h.d.ex.l.pactũ.j.e.decretaliste secerunt ibi decretalẽ in lib.vj.in ti.de pac.q̃ si istud pactũ esset iuramẽto firmatũ q̃ tale pactũ esset validum qõ videt falsum:q̃ siue sit pactũ siue stipulatio per quã vel per qõ auferꝛ libera facultas testãdi est cõtra bonos mores.argu.ff.de verb.obli.Stipulatio hoc modo cõcepta.ſ tex.iuris canonici dicit alibi q̃ iuramentũ non firmat aliqõ pactum qõ sit cõtra bonos mores vt est tex.in.c nõ est obligatorium.de reg.iur.lib.vj.ꝓ tex.in.l.pactũ.j.de col.im-
probat ipsum pactũ qñ fieret vt nullo modo succe-
a datur:vt ibi dicit dñ dicit iure aũt improbatũ est. Ratio nõ est alia nisi q̃ bonos mores.sic igitur in proposito cũ eadẽ ratio sit vbiq̃ et ea que iuris autoritate probata sunt iuramẽto vinculo nõ ꝑbantur vt.l.non dubiũ.§.de legi.

Cum ponas. Substitutio cõditionalis fideicõmissaria potest inter partes per pactũ remitti.h.d. oia que fuerũt dicta.§.el.j possent hic dici. Quero quid si vnus frater vendidit bona sua fratre ꝑsente: vtrũ
b ille qui fuit ꝑsens ꝛ tacuitᵇ sibi ꝑiudicauerit.breuiter glo.videt dicere q̃ nõ in.l.fundũ per fideicõmissum.in prin.ff.de leg.j.ꝛ dic vt ibi dixi.ꝛ in.l.q̃ dotis.sol.ma.ꝛc.

Cum ponas. Jus fidei
cõmissi cõ
ditionalis põt per pactuꝫ remitti.h.d. ¶Oppo.ꝛ videt q̃ sit superflua per.l.j. §.eo.solu.vt in glo.¶Querit glo.pone q̃ duo fratres sunt instituti heredes et ad inuicẽ substituti si alter eorũ decederet sine liberis. ¶Dõ vnus fratrũ b vẽdidit de portione sua ꝑdia ꝛc.alter frater scit ꝛ est ꝑsens nunquid per ꝑsentiã suã sibi ꝑiudicet. gl.vꝫ dicere q̃ propter ꝑsentiã fiat ꝑiudiciũ: vt c in glo.quã not.dictũ glo.videtur reprobari per ea que dicunt in.l.caius.ff.de pig.acti. ꝑterea tacitur nitas vel tacita renũtiatio non põt plus operari qꝫ expressa.Si istud ius fideicõmissi cõditionalis nõ posset remitti etiã expresse.vt.l.si ita stipulatus.§. si hereditatẽ.de leg.ij.ergo multo minus per tacitam.nõ ob.l.quoties.§.libertus.q̃ ibi fuit consensus expressus. ¶Oppo.de.l.si fundũ.de leg.ij.fol. ibi not.vide glo.que incip it feciste ꝑiudicium ꝛc. ¶Quidã reprobant hãc gl.ex materia que habet in.l.caius.ff.de pig.actio.ꝛ gl.sua tñ ab illa reprobatione defendi põt per.l.si ſcius cõis.ff.de donĩ. inter virũ ꝛ vxoꝛẽ.nã fideicõmissum debetur inter fratres ꝛ sic inter cõiunctos:ꝛ tñ in ꝑsentia fratris videntis donare rem suã vxoꝛi fratris sui indugit sibi ꝑiudiciũ circa illam rẽ ex fideicõmisso debitam.magine cum inter cõiunctos fideicõmissi remissio facile inducaꝛ ꝛ bene probat.l.procula.ff.de ꝓba.Sed nihilominus puto q̃ gl.ista inquantũ dicit induci remissionem in ꝑiudiciũ male dicit. Primo q̃ istud fideicõmissum erat cõditionale vt qui primo moꝛeꝛet restitueret.sed habuistis in.l.j. §.eo.q̃ fideicõmissum cõditionale etiã expressa renuntiatione non tollitur:q̃ est ius futurum: ergo multominus istud ius ꝏditionale hic dꝫ tolli per ꝑsentiã q̃ inducit quãdã renũtitiationẽ tacitã.so. no.in.d.l.seruus cõis.cũ sua materia:q̃ ibi tractaꝛ de ꝑiudicio generando mihi circa rem meã de ꝑsenti hoc autẽ de re mihi debita.Bart.

Actũ. Tantum valet pactũ cum
scriptura quantũ sine scriptura.b.d. ¶Opp.§.de sacrosan.eccle. aut.hoc ius porrectũ.de nõ nume.pec.l. generaliter.Sol.dicit gl.q̃ hic est regula q̃ tñ vꝫ pactum cũ scriptura quantũ fine fallit in ꝙrario ꝛ
c in casibus similibus.[c]

1 ¶ℱ Dictio q̃q̃ est signũ vniuersale.
2 Dictio quẽquẽ est signum particulare.
3 Quando agit quis ꝙra vnum ex coheis.qñ videtur diuidere obligationẽ vel eligere.
4 Recipiẽdo partẽ qñ quis videatur diuidere.
5 Tacitũ pactum nõ requirit ꝑsentiã partis.

Andr. Pomate.
¶Circa banc.l.ad istã.l.sic op.nã con trahere ẽ liberi arbitrij sicut testari. l.nec emere.j.de in re delib.ꝛ tñ qs dꝫ se obligare ad testãdũ cuꝫ bonũ sit argumẽtũ de Jcti bª ad vltimas voluntates ſ solue q̃ in testõ est maioꝛ libertas cũ volũtas in testõ sit ambulatoria vsq̃ ad moꝛtem.l.iij.in fi.ff.de adim.leg.ſ in Jcti bus a pncipio ſ volũtas sit libera tñ postea necessitat.l.sicut j.de act. ꝛ obli.cũ concoꝛ.
¶Tacuit. Adde ro.qñ.ccccl vij.i fi.
Andr. Pomate.
¶Similibª.circa fi.alios antẽ ca fius in gbus regrit scriptura vltra locos cões gl.ꝛ doct.hic vt p Bilbe.in.l.iij. allegata in glo.j.simi.se maio.dig.qª adde aliũ casuꝫ quẽ ponit bart.l.l. fi.l fi.appa.sui.j.ẽdi.di.adri.tollẽ.ꝛ aliuꝫ quem ponit Bald.in.c.cũ parati.de ap.in.l.cõsentaneũ.C.qñ.ꝛ qñ. iud.in licẽtia qnã bꝫ familia potestis capiẽdi aliquẽ psonaliter ꝛ aliuꝫ quẽ ponit in.l. gesta.j.de re iudi.ꝛ i c. cõstitutus.circa pe.col.ef dereseri. ꝛ vide q̃ circa hec scripsi ad bar.in.l. j.ff.sufficit de bo. pos.fin tab.ꝛ bal.ꝛ l.j.col.pe.j.de fidei cõ.cuius dictũ ibi magnificat do.barba.de sancto seue. in.l.si certis annis j.eod.

Archivo Histórico Rosario

a ¶ Diuisio. adde ꝑm Pau. de cast. esse diligenter aduertendum. q̃ si non sint nisi duo debitores nō pōt fieri diuisio actionis. q̃ tunc actio dicitur diuidi inter plures qū primo quilibet tenebat insolidum nūc incipit qui libet teneri pro parte tm̃. l. inter eos. §. pe. sed hic primus q̃ soluit liberat in totum saltem ipso iure quatenus ipse soluit partem virtute taciti pacti vt. §. eo. l. creditori

alter vero qui non soluit silr̃ fuit liberatus ipso iure a parte soluta et a remansit obligat⁹ efficaciter in parte non soluta. vnde si est propriæ diuisio actiōis scōm ipm. et propter hoc nō placet sibi summa riū Bart. q̃ inducatur diuisio sed si essēt plures puta iiij. qui tenerentur ad centū insolidū et vnus solueret xxv. pro parte sua dictorū cētū vt. §. ſ̃ quātū ad alios tres bene fuit inducta diuisio vt sic postquā creditor recipit non possit aliquē de alijs tribus conuenire nisi pro. xxv. nec obst. scōm eum q̃ non fuerūt presentes in illa recept. q̃ hoc est tacitum pactum legale qō prodest etiā absentibus. vt. §. eo. l. ij. cū ibi not. & ita dicit saluare & intelligere q̃ not. bart. circa fi. q̃ non pōt intelligi nisi in casu ꝑdicto et hunc intellectum perpetuo mēti tenendū: q̃ quilibet diceret cōtrariū prima facie q̃ quilibet aliorum possit conueniri ad residuum postq̃ cum eis nihil est actū cautela ergo est cum creditor recipit dicat saluo iure solidi.

¶ Andr. Pomate.

a ¶ Tu dic q̃. ista solutio ꝛ moderni ea nō sequunt̃ est cōis vt hic inquit bal. & dec⁹ q alias in ista opinione cōsultū fuisse affirmat a q̃busdā magnis viris & ea etiaꝫ tenuit decius ꝓceptor mens & vide plene scribeñ. in. d. §. j.

c ¶ Licet. vide Lud. ro. in cōsi. ccliij. incip. vſ mihi de iure dicendū. vbi ꝓsuluit q̃ nō ꝙ conuentio vt bona nō possint aliquo tpe alienari q̃ ad alios veniēt alleganit. l. istā. Andre. barba.

c ¶ Licet. Adde q̃ Pan. de ca. ꝑ banc. l. in. l. pactū q̃ dotali. cū eo dicit q̃ si in casu. d. l. filia facit pactū. Et in ciuitate fit statutū q̃ femina nō succedat ex tantibus masculis virtute illius pacti nō potierat aliqd petere ꝛ ꝑ ab intestato decedat q̃ q̃ nō valet in vim Ictus nō pōt valere in vim ſpremi iudicij. vt hic. Alex. ibi dicit q̃ hoc est. l. i. §. fi. ff. fami. her. vbi pater pōt quōvult inter filios disponere. sed indicio meo parū facit q̃ nō negatur q̃n pater possit libere inter filios disponere ſ̃ q̃ astringaꝫ pacto et p viā Ictus hoc iura nō permittūt vt. d. l. pactū. ibi erat inter liberos & qui pater illud reꝓbat & hoc cōsiderauit Pan. de ca.

d ¶ Inuicem. adde quod bal. not. hic in verbo. scripto. quod duo possunt

Pau. de cast. esse diligenter aduertendum. q̃ si non sint nisi duo debitores nō pōt fieri diuisio actionis. q̃ tunc actio dicitur diuidi inter plures qū primo quilibet tenebat insolidum nūc incipit qui libet teneri pro parte tm̃. l. inter eos. §. pe. sed hic primus q̃ soluit liberat in totum saltem ipso iure quatenus ipse soluit partem virtute taciti pacti vt. §. eo. l. creditori

ſ̃ Creditores.

Ex receptione partis debiti facta ab vno de coreis. inducitur diuisio[a] ex qua oritur taciti pacti exceptio. h. d. ¶ Opp. j. de fideiuſſo. l. reos. Huius timore sunt in hac. l. due lect. principales. Prima q̃ hic partē petierūt a quolibet creditore dicētes esse contentos parte & sic inducitur exceptio pacti. l. ex presſi. vt. l. liberū. j. de fideiuſſ. Et vt ista lectura ꝓcedat habent ipſi in tex. q̃ q̃ q̃ est signū vniuersale. sicut ois & quilibet. vt. l. hoc articulo. de here. instit. ¶ Ista lec. est vera in se tm̃ cōis litera dicit q̃ q̃ nō quēquē. † Et hoc signū quēquē est particulare. vt. l. si necessarias. §. si annua. de pig. ac. Dicendū est ergo hic q̃ recipit ab vno tm̃: & sic remanet Iniū. de. l. reos. Glo. soluit q̃ ibi cōuenit vtrū insolidū. Et sic non vſ diuidere. hic partē petijt & recipit. & sic diuidere videt. vide glo. que vult dicere veritatē: & in ea miscet multa mēdacia. vera sol. est ista q̃ ibi elegit. hic diuisit. vnde electio non ꝓiudicat vt ibi diuisio sic vt hic. ¶ † Restat videre qñ videatur eligere et qñ videatur dividere gl. dicit q̃ qñ petit insolidū vſ eligere. sed qñ petit partēvſ dividere. vide iterū glo. certe hoc nō est verū q̃ sine insolidū siue in ꝓte petit ab vno nunq̃ inducit diuisio. hic est casus. in l. reos. † Dicit ergo glos. q̃ diuisio inducit recipiē do partē. istud dictū est verū: q̃ casus est in. l. nr̃a: q̃ in receptiōe partis inducit diuisio. ¶ Ad istud oppo. de. l. inter eos. §. j. de fideiuſſ. Sol. ꝑm Jac. de are. & Oldra. qñq̃ qs recipit partē ab eo a quo non poterat insolidū exigere. q̃ habebat beneficiū diuisionis vt plures fideiuſſores olim & plures tutores tunc partis perceptio nō inducit diuisionē seu tacitū pactū rō q̃ cum necesse habeat facere in necessitatibus nemo liberalis existit: vt de adimē. le. l. rem legatā. Sed si receperit partē ab eo quē insolidum poterat exigere q̃ beneficium diuisiōis nō habebāt vt duo rei olim & hodie si est renuntiatuꝫ tunc in casu isto recipiendo partem vſ diuidere q̃ nō tenebatur recipere. hic est casus in hac nostra. l. no. ¶ Item cōtra istud oppo. de. l. ex toto. §. j. ff. de leg. i. glo. hic dicit hoc soluevt in precedentibus cō trarijs. ¶ Tu dic⁹ q̃ in hoc est speciale fauore vlti me voluntatis: vt licet alias partis perceptio diuisionem inducat tū eius fauore nō inducitur diuisio. Ita loquitur ibi & hec est vera solutio. ¶ Oppo. ff. de pac. l. ex duobus. in fi. primi respōnsi. So. ibi nō sunt ꝓprie quo rei nec ab vno exigitur pars imo totū qō exigi pōtvſq̃ ad quātitatē peculij. ¶ Oppo. ff. eo. l. tale pactum. §. post diuisionē. solu. ibi ab vno recipit plusq̃ debebat ex quo nō potest induci q̃ alij obligentur insolidum hic vero tenebātur insolidū vnde pōt induci tacitū pactū libertatis.

¶ Andr. Pomate.

¶ Oppo. extra glo. pactum est duorum vel plurium consensus &c. vt. l. j. ff. eo. sed hic non consenserunt illi alij debitores qui non erant ꝓsentes ergo nō pōt eis dici factū pactū. Solu. tacita pacta partis ꝓsentiā nō requirunt: vt hic & §. eo. l. ij. quod nota. & dec⁹ q alias

a Obligati insolidū & vnus soluit ꝑ parte & creditor partē recipit vſ fieri diuisio & ex hoc queritur taciti pacti exceptio. h. d. ¶ Opp. de. l. eos. j. de fideiuſ. ꝑ huius solutione qdā hñt in litera q̃cēs que deriuat a q̃sq̃ qō est signū vle. vt l. necessarias. §. si annua. ff. de pig. act. Si habetis q̃cquē Iniuꝫ cessat eo q̃ creditor admisit q̃cquē debitorē. idest q̃libet ad solnēdū ꝑ parte sua tm̃ & sic pactū fuit expressuꝫ. ¶ Quidā hñt q̃cēs & tūc ad Iniū rñdet glos. duobus modis: tm̃ vltima est vera & nota eam qō hic creditor diuisit ad vno petendo partē debiti recipiendo partē per quā diuisionem seu perceptionē sibi preiudicat in. l. Itia eligit nō recipit. Cōtra hoc oppo. de. l. si ex toto. §. fi. ff. de lega. j. solu. vt in glos. vel dic ꝑm Jaco. de are. qō qñ plures sunt obligati insolidum: & vnus soluit hoc modo Soluo tibi ꝑ parte mea et creditor isto mō recipit: & tūc hꝫ locū lex nostra: q̃ creditor sibi preiudicat. doctores dicūt qō cautela est qñ cre ditores habēt plures fideiuſ. obligatos insolidū & partē ab vno recepit qō protestet qō per hanc receptionē partis nō intēdit sibi ꝓiudicare in alia parte circa petitionē residui. argu. l. si qs. §. pleriſq̃. ff. de relig. Sñq̃ vnus ex pluribus insolidū obligatus hꝫ ex equitate quoddā beneficiū diuisiōis. ponę exēplum in fideiuſſore per beneficiū epistole diui adriani. Ista casu si vnus soluit suā partē & creditor recipit sibi preiudicat nisi appareat confideiuſſorē nō esse soluendo. hic est casus in. l. inter oēs §. j. ff. de fideiuſſoribus. Et isto casu creditor non dicitur diuidere oia. ¶ Opp. tet eum facere in necessitatibus nemo liberalis existit. vt de adimē. le. l. rem legatā. ff. de adimē. leg. Quādoq̃ illi qui sunt insolidū obligati nō habent beneficiū diuisionis a iure. pone exēplū in duobus reis insolidum olim bodie pone exēplū in eis qui renuntiant beneficio noue cōstitutionis. Isto casu si vn⁹ soluit partē creditor sibi nō preiudicat. Ita intelligit Jaco. l. si ex toto. §. j. de lega. j. ¶ Item oppo. de l. tale pactū. §. post diuisionē. ff. de pactis. sol. vt in glos. ¶ Oppo. dicitur hic quod queritur exceptio taciti pacti. Item q̃ pactū est duorum plurium cōsensus &c. ¶ Sed hic alij creditores nō fuerūt ꝓsentes. sol. qō contrarium loquit̃ in pacto expresso hic in tacito &c. Bart.

1 ſ̃ Hereditas non datur ꝑ donationem cā mortis nec in codicillis.
2 Verbū pertinere dicitur verbū directum.
3 Rerū appellatione venit tota hereditas.
4 Testamentū in milite dicit iudicium.

c ſ̃ Icet. Hec est noua et singularis lex nec scio eam alibi. b. reuiter. b. d. Pactum de succedendo inuicem[b] non habet vim vltime voluntatis

d e nisi inter milites.[c] hoc dicit. Primo que est ratio facere testamentum in eadē scriptura: & ita se vidisse & vide Pau. de ca. tu dic qō Oldra. cōsuluit cōsi. clxxiiij. cū vir & vxor fecissent testm̃ & mortuo viro vxor volebat renocare querebat an posset: quia in eadē charta Old. consulnit qō sic.

✠ Andr. Pomate. e ¶ Inter milites. dic scōm deci. bic & lex ista ꝓcederet etiā si pactum nō fuisset recipro cū ſ̃ vnū tm̃. ꝓmisisset se velle q̃ alr̃ haberet sua bōa & vſ etiā hoc de mēte Alex. ſ̃. e. & l. pactū qō dotali col. ij. in. ij. fal. & ꝑbat ista. l. i ratione sui ibi tū cū volūtatē &c. que est ſ̃nalis et cōꝓhēdit istū casum ſ̃ dictuꝫ sit ſpeciale per ea q̃ no. vt in brevibus agā alegā. ꝓsil. suo lxxv. col. j. volu. v. ſ̃ hic ego moueo difficultatē & ꝙro an lex haberet locū in milite & pagano in hoc ego sic dicebam q̃ aut solus pagan⁹ ꝓmisit et non valet q̃ paganus non pōt pacto hereditatis dare sed ſpeciale est in milite vt hic agit &c. aut solus miles ꝓmisit & diceret q̃ vꝫ per rōnem gñalez istius. l. et in. l. j. ff. de testa. milit. et. l. miles. j. eo. aut pactū fuit reciprocū & videret prima facie dicendū q̃ licet non valeat quo ad paganuꝫ ꝓpter illā. l. & per no. per doc. in. d. l. pactum qō dotali. §. eodez. magime Paulus de castro. ibi in fine quod tamē deberet valere quo ad militem dicimus in testamento patris inter filios & extraneum l. bac consultissima. §. ex imperfecto. j. de testa. contrarium credo verius nam cum illud pactum fit reciprocū et ob causam et ex parte pagani ꝓ̃ possit impleri per superiora pōt miles agere condictione ob causam & facit boc q̃ in casu huius. l. si vnus militum reuocasset voluntatem conferetur ab eo altero reuocata. et ita tenet bic Pet. & decius ratione correlationis. & argu. in. l. fi. j. de cup. ref. li. ij. & hoc teneas si miles ignoꝛās creditur et in pagano tale pactū valere secus si sciens per ea que notat Bar. in. d. l. editam. j. de condi. ob cau. ab. mo. §. ex imperfecto. q̃ extraneus ibi nihil ꝓmiserat et ibi non suum sed. l. de negatur auxilium vt boc. l. non modo suum vult denegare auxilium: sed etiam vult ꝓmissionem militis rumpere cum ꝓiuilegio suo illaquare et decipere contra. l. quod fauore supra de legi. et argumen. in simili in l. j. infra de his qui ve. eta. impe. et in. l. meminerint. infra vnde vi. contra tamen boc facit id quod not. bic Alegan. ij. col. in fi. de mente Bald. in. l. in illa autem. ff. de heredi. instituen. boc tamen ego intelligerem ꝓout in simili declarat Bar. in. l. j. colum. penulti. ver. iiij. quero. ſ̃. de sacrosanc. eccleſijs.

qō istud

quod istud pactum nō habet vim donatiōis causa mortis. dicit glos. q̃ per donationē cau. mortis granatur heres: sed hic videatur velle quod hereditas pertineret ad eū: & vide gl. ¶ Et no. † qō per donationem causa mortis non potest dari hereditas sicut neq̃ per codicillum. Requiritur ergo q̃ detur in testamento. quod perpetuo tene mēti.

¶ Alij assignant hic aliam rōnem q̃ non valuit: quia nō fuit solēnis numerus testium: alias etiaꝫ ibi inter ꝓinatos valeret iure testamenti: qō satis mihi placet si fuerūt verba testamēti: secus si essent verba pacisscentium: vt promitto tibi & tu mihi: q̃ per boc infringitur libera testamenti voluntas. alias facultas condendi testamentum. vt. l. pactū. §. eo. titu. ¶ Secūdo no. † q̃ verbum pertinere vi detur directum: quod allego tibi in. l. centurio. dic vt ibi dixi. ¶ Tertio no. q̃ perpetuo tene mēti q̃ si bona relinquūtur sub appellatione † rerum continet totam hereditatem: vt bic vides ibi res eius cuius casus &c. q̃ videtur cōtra. l. fi. ff. de vſur. leg. sed ibi erat alius heres vniuersalis. hic nō. ¶ Querit glo. vtrum † istud indicium sit testamentum vel que voluntas breuiter in milite[a] est testamentum: quia quocunq̃ modo volunt: possunt testari. vt. ff. de testa. mili. l. fi. ergo &c.

Licet.

Ubi fit pactū de adinuicē succedendo & fit inter milites pactum tale habet vim vltime voluntatis: se cus si fiat inter ꝓuatos. hoc. dicit. ¶ Querit glo. de ratione. l. quia non valet vt donatio causa mortis. in hoc casu glo. assignat vnam rōnem. item ibi donatio emolumentum &c. assignat rōnem: quia donatio ꝺz continere emolumentū & nō onus & onus cōtineret si succederet. gl. est no. ad vnū qō cū hereditas cōtineat onera. vt. l. si hereditatē. ff. mādati. nā & in donatione causa mortis nō posset donari nisii per codicillos: signa istam gl. ¶ Item no. tex. cum dicit pertineret videtur innuere q̃ verbū pertinere sit directum: qō patet: q̃ succedit &c. Adverte q̃ loquitur in milite dixi. ſ̃. in. l. j. ſ̃. de pac. inter emp. & vendi. Dy. tangit in. l. lucius. §. filia ex asse. delegatis. ij. ego i. l. centurio. de vulg. & pupil. in bac. l. licet. est primo aduertendū q̃ hec leg dicit in tex. sub nomine rei oū dicit vt res pertineret &c. nā per boc babes secundam glo. que boc ponit q̃ ꝺz vt beres hereditatem istā q̃ per vbum res hereditas & tamen nō cōfertur per verbum bona vt bene colligitur. de leg. ij. si qs seruū. §. fi. cū. l. seq. in glo. magna. in v ltima opi. Azo. ibi posita. ſcōo babes aduertere bicq̃ bic dicit pertinerent: & tñ gl. dicit scōm vnā opi. quod ꝺz vt beres. ergo babes q̃ verbum pertinet adaptatur ad directū dico tñ q̃ pōt adaptari ad obliquū. & q̃ boc bene facit. l. lucr⁹. §. filia. de leg. ij. & l. ij. j. de puct. inter emp. & vēdi. vbi verbū pertinet ponitur et restituatur: q̃ habeo ex manu alterius. videō dico cōmune adaptabile: ꝑm diuersas sentētias. Sed quero que sit veritas nunquid habeat vt beres id an habeat vt ex pacto pu ro non violādo literā q̃ ꝙuis cōmunis opi. sit vt Pet. ꝙalioꝛū quod ꝺz vt beres: q̃ hereditas non pōt dari: nisi ex testamento non ex donatione causa mortis. nō ex codicil. vt. l. ij. j. de codici. tñ ego: puto istum tex. velle cōtrariū. nam tex. bic dicit q̃ ba beat vim postremi iudicij non dicit q̃ sit postremū iudiciuꝫ. & ista est singularitas quā inducit ista leg. quod pactum existens habet vim postremi iudicij. & ex hoc sequitur q̃ tenetur ad debita vt teneť bere ex testamento institutus q̃ non est in alio qui habeat vniuersa bona alicuius ex pacto vel ex cō tractu aliquo. vt est casus in. l. mulier bona. ff. de iure dotium. Sed quero quare nō habet hoc ex donatione causa mortis. dic vt in glo. sed tūc cōtra ea videtur & cōtra textū. argu. l. alibi voluit q̃ vbicūq̃ in aliquo actu fit mentio mortis in translatiōe bonoꝛ semper intelligatur donatio causa mortis. vt. l. seia. ff. de dona. causa mor. & l. seia prealegata. hic autem est verbum mortis. ergo debet esse dona tio causa mortis. vt. l. seia. ff. de dona. cau. mor. Ad boc Respon. qō boc non fit ꝓpter dispositionem volentis bereditatem conferre vt ratione gloſſ. et

a ¶ In milite. adde oīno videdū in terminis hui⁹. l. pulcherrimū cōsilium. roma. consi. xxvi. icip. ꝑ clario ri. vbi multa nota bilia dicit & Salō consi. j. de dona.

idem cū posset esse dubium nec esset satisfactū intētioni militis lex pot⁹ accepit intellectū: vt miles habeat heredē. ¶ Quero si. interim est dubiuꝫ an istud qō ꝓfertur dicatur donatio inter viuos mortis causa: dic vt no. in glo. in. l. fi. ff. de vſur. Dispositio trālationis fit ex noīe: verūtamen nō trāsferť dominij: sed hic respōdeo. ideo dico qō est & ita ibi sentit Dy. q̃ ibi transactus fuit Bar.

1 ſ̃ Ex simplici cōuentione dñiuꝫ alicuius rei nō transfertur abq̃ traditione sallit vt ibi.
2 Ex dispositione facta in vltima voluntate dñium transfertur absq̃ traditione.
3 Dominium absq̃ traditione ex dispositione legali transfertur.
4 Ex donatione ꝓpter nuptias transfertur dñium sine traditione. Item in re dotali. sol. ma.
5 In acquisitionibus vniuersalibus trāsfertur dominium sine traditione.
6 Ex donatione causa mortis quod transfertur dominium absq̃ traditione.
7 Differentia inter acquisitionem dominij factam a domino titulo & traditione et facta a non domino titulo & traditione.

Traditionibus.

Ista lex ponit tria dicta. Ponit etiam duas regulas affirmatiuas & vnam negatinaꝫ. sic sunt tres glo. quarū quelibet respicit suā regulam. dicitur bic traditionibus. Contra insti. de re. diui. ſ. interdum. Solu. dum dicit glos. bec regula ꝓima debet limitari vt dicamus sic traditiōibus vel quasi ex causa habili factis a dominovel quasi ꝓtio soluto vel fide habita de eo dominium trāsfertur. b. d. ista ꝓima regula. & vide glo. tuā ꝓmā. ¶ Ad secundam regulam dicitur bic q̃ dominia acquiruntur vſucapionibus. ¶ Contra. j. de prescript. xxx. an. l. si quis emptionis. Solu. ꝑm glos. nostras cōmuniter debes considerare q̃ quedam vſucapiuntur triennio que est inducta fauore ꝓscribentis. Et ex ista queritur dominium directuꝫ vt bac. l. quedam est ꝓscriptio decem vel. xx. ann. que est cōmunis partim fauore ꝓscribentis partim odio negligentis. & inde transfertur vtile dominium nō directum. Jn ꝓscriptione vero. xxx. anno. paratur exceptio: vt in cōtrario. & vide glos. & tangitur per glo. plene in auten. nisi triennale. j. de bo. ma. videtur tex. cū glo. in. l. ij. in fin. de aqua plu. arcen. ¶ Tertia regula est q̃ dominium non queritur nudis pactis. innuit ergo quod requiratur pactum vestitum. ¶ Contra in. l. si ager. ff. de rei ven. & j. de rei vendi. l. si seruū. Sol. intelligo bic pactum nudum esse pactū quod nō est traditione subnixum. Et ꝓ declaranda ista glo. & bis que bic dicuntur debes scire q̃ quandoq̃ titulus ꝓcedit ex conuentione partium. qñq̃ ex testatoris dispositione: quādoq̃ ex dispositione legis. ¶ Primo casu est q̃ nunq̃ ex conuentione uuda † transferatur dominiū: nisi sequatur traditio vel quasi. Fallit in pacto. l. commissorie & adiectiōis in diem: qō dic vt plene no. per Dy. in. l. nuda. ff. de dona. Secundo fallit in ciuitate et ecclesia. vt. l. fina. ſ. de sacrosanc. eccle. Item fallit in contractu societatis[b] vniuersalis. vt. l. j. in fi. ff. ꝓo so. et quod dixi q̃ requiritur traditio vel quasi intelligatis possessionis etiam non vacue. vt. l. si fundū. ff. de fundo dota. ¶ Secundo † casu quando queris de vltima voluntate dico q̃ transfertur dominium absq̃ aliqua traditione. vt. l. j. et. ij. ff. communia de lega. ¶ Tertio † casu quando queris ex legati dispositione dico idem q̃ transferri pōt dñium absq̃ aliqua dispositione. vt. l. cōmissa. ff. de pub. & l. si vt ꝓponis. j. de rei vendi. cum suis similibus &c.

Traditionib⁹

Scipsaꝫ summat. ¶ Oppo. de. ſ. iterdū instit. de reruꝫ di ui. solu. ibi fuit q̃si traditio. ¶ Item. de l. nunq̃ de acquirendo rerum dominio. quod per traditionem acquiritur dominium cū causa vt in contrario. ¶ Item oppo. de. l. traditio. de acquiren. re. domi. solu. q̃ bec debet intelligi scōm illā

b ¶ Societatis. Ad de q̃ in societate causarū bonoꝛuꝫ nō trālferť dominii rerū ipoꝛoꝛa liū nec postea acq sito. rū. vt. l. ea vero & l. l. societatē. et. l. si qs societatē. eo. ti. de q̃ ꝓ. ro. ꝛsil. cvj. Adde q̃ etiā bec ꝓma regula fallit in casu. l. i reb⁹. C. de iu. do. vbi sol. ma. dñiū qō erat i viro retransfertur ipso iure in vxorē. Secūdo fallit quā do res eēt empta ex pecunia dotali: q̃ tūc etiā transferť dñium absq̃ traditione. glo. et doct. i. l. fi vt ꝓponas. C. de rei vēdi. Tertio non ꝺz lo cum qñ mulier de disset in dotē res estimatas viro q̃ casu vir est debitor ptij. l. q̃ties. l. de iu. do. si tamen sol. ma. reperiat maritū alia bona nō habere: nisi illa q̃ sibi dedit i dotē dñiū ipsorū restransferť in ipsam vxorē: vt not. i gl. i d. l. i reb⁹. & i istis tribus fallentijs est fauore dotis.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

¶Item oppon.de.l. interdum.§.si tutelam.ff. de fur.solu.qō ibi fuit quasi traditio.vnde istam regulam sic limita quod per traditionem queritur dominium:vt hic vel quasi traditionem: vt in §. interdum dūmodo fiat a domino:vt.l. traditio prealleg.vel quasi domino: vt in.§. qui tutelam.cum causa ⁊ idonea vt.l.nunq̄.de acquirēdo rer.domi.

¶Item oppo.contra vltimū dictum.de.l.si quis. de rei vēdi.solu.q̄ ibi fit casus specialis in pacto.l. cōmissorie ⁊ adiectionis in diem. ¶Item op.de.l. fin.de sacrosanc.eccle.solu.q̄ ibi fit casus specialis quia glo.non sunt vsq̄quaq̄ perfecte:ideo quero quid in donatione propter nuptias:an ⁊ si fiat sup aliqua re vxoris transferat in eam dominium sine traditione.dic q̄ sic.vt in auten. donationes.§. de iure do.in glo. ¶Idē dico in re dotali:vt solu.matri.transferatur dominium in mulierem sine traditione:vt.l.in rebus.cū glossa sua.eo.tit. Idem dico in re dotali vt transferatur dominū in virum sine traditione:vt probat in.l.j.§.ff.de impensis. ℞m vnā lectura. † Ratio est q̄ dos dicitur esse quedam vniuersitas.vt probatur in textu.et glosl.l.j.§. de impensis. Sed in acquisitionibus vniuersalibus videtur sine traditione dominiū tranfire: vt in aut. ingressi.§. de sacrosanc.eccle.et per hoc patet mihi casus in.l.j.§.ff.pro socio.⁊ quod ibi nota.⁊ quod ibi dicit gl.sine pactione dicas sine traditione. ¶Itē quero † quid de re donata causa mortis an transferatur dominiū in donatariū sine traditione. dico q̄ sic.casus est in.l.vel si mortis. continuata ad superiorē.ff. de publi. Et quod dicit in.ll.vel si mortis sine pactis.intellige id est sine traditione vt superiora ⁊ inferiora demonstrant. ¶Idem dico in donatio.causa mortis. re translata vt si reu ocatur donatio in casibus qui no.in.l.non omnis.ff.si certum petatur. An in transactione fiat translatio dominij sine traditione:dic vt habetur.infra.l. si res mortis cā donate.ff.de dona.causa mortis. ¶Quero que est ratio q̄ rei legate testantis transit dominium recta via sine traditione.docto. hic nota.q̄ fauore vltime voluntatis vt citius fiat ei⁹ executio. Tu dic q̄ glossa reddit rationē in.l.si quis rem.ff. de pollicita.in glos.magna. ¶Quero nunquid in acquisitiōe † dominij q̄ fit cū titulo per traditionē factā a domino sit aliqua differētia ab acquisitione que fit traditione facta a non domino Cynus refert q̄ sic.q̄ dū traditio fit a domino:licet recipiēs credit aliū dominū et erret nō impeditur dominij trāslatio. Sed vbi fit a nō dño malafides a principio impedit translationē dominij.primū probat in.l.corpus.ff.de acquir.rerū dominio. Scōm probatur eg.l.hominem.ff.pro socio.⁊ est alia differentia:q̄ dū traditio fit a domino transferī dominiū: ℔ nulla trāsferatur possessio vt.l.si fundū.ff.de fundo dota. Sed quādo fit traditio a non dño cum titulo niſi tradaṫ vacua possessio nunq̄ proceditur sūcapio:vt.l.sine possessione.ff. de vsucap. ergo non procedit vsucapio.

a b **¶Cū proponas.** [a]Frangē [b]tib fidem frangatur eidem:hoc dicit breuiter hec lex. ¶Quero qualiter fuit concepta ista conuentio inter istos fratres.dicit glo.prima q̄ vnus fratrū conuenit q̄ actionem quā vnus intentabat remitteret ⁊ bona diuiderentur equaliter.⁊ vide glo. Si verba essent ita concepta ille qui promisit remittere posset implere cōtractū eg pte sua.et sic ageret actione prescriptis verbis descendente eg eo cōtractu innominato:vt habuistis no. §.eod.l.j.in fine magne glo. Et.j.titu.j.l.sine apud acta:quod tenet glosl.penulti.que est in hac ea.l.negat. Et ideo habes ponere quod fuit conuentum quod non peteret: et sic talis contractus impleri non potest ⁊c.

c **¶Pactum.** [c]Curator non pōt debitum liquidū gratuitum remittere.h.d. ¶Oppo.ff.de fur.l. si pignore.in fine.⁊.l. interdū.§. g tutelam. Solu.ibi nō erat debitū liquidū. vñ possunt transigere, hic secus. ¶Oppo.ff.de iniurijs.l. sed si vnius.§.j. Sol.vt in gl. ¶Itē oppo.de.l.iusiurādum qō eg cōuentione.§.j.de iureiur. Sol.ibi debitū nō erat liquidum.

¶Ilius. Oppo. extra glosl.de.l.si vnus.§.pactus.ff.eo.⁊.l. qō seruis.ff.depositi.de sol.l.qō seruus. Solu.fateor q̄ filio vel seruo non potest solui.verū est:niſi debitū esset contractum per eum filium ⁊ patri quesitum:vt in cōtrariis.qō perpetuo tene mēti. Et per hoc dico q̄ si monachus mutuat vel deponit pecuniā:⅓ queratur actio monasterio nō poterit sibi solui. Et cōtingit liberatio.ratio q̄ facto eius illa actio quesita erat monasterio: alias secus:vt bac.l.et.§.eodem.l.seruus. ¶Opp. de.l.si filius.ff.de excep.solue.vt in gl. ¶Itē oppo. de.l.cōtra iuris.in fi.ff.e.Solu.vt in glo.⁊ dixi.§.e. l.seruus.

¶Actionem. Pactum factum heredi putatiuo heredi vero nō pdest.h.d. ℞m vnā lectu scōm aliā.h.d. Pactū factuz vni ex heredibus ad alios non porrigiṫ.hoc dicit. ¶Oppo.cōtra primam lectu.de consti.pe.l.si post Hlo.dicit solu.vt ibi certe ibi glo.nō potuit veram solutionem. Sol.quandoq̄ quis facit pactū vero heredi a quo tamen postea hereditas euincitur vel per querelam vel contrata.et tunc pactum factum heredi transit ad eum ad quem transit hereditas. vt.l.contra.⁊.l.heres a debitore.circa princip.ff.de fideiusso. Quandoq̄ quis facit pactum heredi qui nullo modo est heres. Et istud in dubio non pdest vero heredi:vt hic.⁊.l.si tibi.§.cum pretor.ff.eo.fallit si constaret quod habuerat animum remittendi cuilibet qui heres esset. vt.l. antepenul.ff.eo. scōm vnam lectu.⁊c.

¶Debitor. Imperator in istis duabus legibus sic procedit:q̄ in prima ponit summariuz. in sequenti ponit casum in terminis. ¶Op.de.l.cū ab vno.ff.de leg.iij. So.ibi est speciale fauore dotis vel dic:vt ibi. ¶Querit gl. vtrū ille qui dz prius satisfacere debeat prius cōueniri. gl. dicit q̄ nō:⁊ bene dicit. dic vt in ea.

1 ☞ Si promisisti cētum per stipulationē sine vsuris ⁊ ego promisi ire romam pro te per pactum an per istud pactū actio verius informet vel actionez nouam pariat.

2 Differentia inter vestimentū coherentie ⁊ pactus ⁊ vestimentū rei interuentu.

3 Pactum nudū principale an vestiaṫ a stipulatione penali accessoria.

4 Pactū nudū qō fuit appositū iuxta aliud an pactum nudū precedēs q̄ deinde vestitū fuit rei interuentu vestiaṫ sequnta traditione.

5 Pactū nudum appositū iuxta contractum ⁊ additionalem an vestiatur.

6 Obligatio ciuilis ⁊ naturalis an statim saltē cōditionaliter dicaṫ nata ex cōtractu conditionali aut existentiā conditionis.

7 Si tollatur contractus vestitus iuxta quē erat appositum pactuz nudum.an remaneat actio ex ipso pacto nudo.

¶Tenens Lex ista est subtilis et difficilis ⁊ breuiter hoc intendit. Pactū nudum appositū iuxta contractū stricti iuris veterē actionem informat:⁊ nouā parit.h.d.teg.cū gl. Venio ad casum in terminis ⁊ ponit in gl.tribus modis. Ego puto veram positionē quā intendo tenere. Anteq̄ veniamus ad qōnes ⁊ materiam examinemus lecturas hic positas. ¶Quero quod est exemplum in hac lege. Dicunt quidam promiseras mihi aliquid nudo pacto idem illud promisisti per stipulationem certe potero hoc petere. hec est vna lectura pro ista bene facit textus qui dicit placiti seruandi causa sequnta est. videtur enim velle loqui de stipulatiōe interposita super eo quod deuenit in pacto nudo. Istam lectu. glosl. reprehendit. nam cum tegdicat siue anteceſſit siue statim post secutum est innuit quod si ex interuallo pactum esset appositum non posset

nō posset agi ex stipulatione:sed hoc est falsum imo omni tēpore posset agi.ergo ⁊c. Preterea scōm istā lecturā nunq̄ posset agi ex pacto:sed stipulatione.vt.l.asse toto.de here.insti.⁊ de condi.insti.l.institutio talis. Quidā volētes sustinere dicunt hanc lecturam veram. Et fatentur q̄ si ex interuallo pactum apponeretur ex stipulatione agi nō posset.hoc declarant sic stipulatio de se fuit mixta als incerta:q̄ promisisti q̄ cōuenires vel conueniſti. Et sic ex ea per se non potest agi si pactū interponitur ex interuallo imputet sibi cum posset:quia incōtinenti nō facit.argu.l.quia enim de condi.insti. ¶Ad aliam oppositionem glo.dum dicit non posse agi ex pacto:sed ex stipulatione fatentur. Et text.non dicit boc q̄ agatur ex pacto: sed ex stipulatu. ¶Contra illud oppo.iudi.solu.l. cum apud sempronium.⁊.l.iudicatum solu.eo.ti. Sol.dicunt docto. ibi implemēntum stipulationis non constabat ex declaratione partium:sed ex iudicis declaratione:merito ergo ⁊ illa declaratione secuta ex interuallo hec stipulatio committitur. hec opinio nō est vera per.l.si stipulatus.§.j.j.eod.l.cum causa.ff. de noua.⁊ de fideiusso.l.si ita.de verb.oblig.l.quidam cum filium.§.fi.⁊.l.verum.§.si filio.ff.pro socio.⁊.l.qui pecuniam.ficer:peta.que concludunt q̄ etiam ex interuallo possit apponi pactum vel aliud fieri per quod impleatur stipulatio. etiam cum pendet ex voluntate partium:recedamus ergo ab ista lectu. Alij dicūt q̄ vel bic feci pactū tecum q̄ in contractu quē feci vel faciam de aliqua quantitate librarum intelligatur de imperialibus.vide glo.ista lect.nō placet. Primo per text. q̄ bic dicit q̄ stipulatio est interposita placiti seruandi causa q̄ bic nō est:imo interpositum est pactum causa declarande stipulationis. Preterea innuit ista lectura q̄ pactum declaratorium non posset opponi ex interuallo qō non placet.per.l. heredes palam.§.sed si notam.ff.de testa. Preterea istud pactum declaratorium inducitur ad replicationem:nam petas decem libras imperialium tu excipies q̄ non debet intelligi de imperialibus: sed de minori moneta:quia in stipulatione nō est expressum.vt.l.nummis.ff.de legatis.iij. Ego replicabo boc est verum:niſi aliud esset actum:sed aliud esse actum apparet ex pacto:ergo ⁊c. Sed pactum ad inducendum replicationem potest interponi ex interuallo.vt.l. si vnus.§.pactus. ff.eo.ergo ⁊c. ¶Transeamus ergo ad tertiam lec.quam glo. tenet promisisti mihi per stipulationem et ante ⁊ statim post promisisti mihi ire pro me romam.certe ex stipulatione ageret ad illud quod deuenit in pacto et agitur actione prescriptis verbis ex pacto vestito.⁊ sic veterem informat ⁊ parit nouā. ⁊ vide gl.tuam. Ista lectura non videtur vera:q̄ scōm hoc stipulatio nō fuit interposita causa seruādi pacti. imo ob aliud fuit interposita.⁊.ob aliud pactum q̄ videtur cōtra ttū text. Solu.fateor: nec ob.tex.quia text. intelligitur. nam stipulatio fuit interposita causa seruandi placiti pacti.⁊.cuiusdā.hoc est eius quod in stipulatione deuenit.aut pactum factū est de alio ⁊ de eo queritur an stipulatio informet ⁊ nouam actione pariat. Item cōtra istam lec.arguunt vltramō.actio prescriptis verbis oritur ex cōtractibus innominatis.vt.l.quoties. et.l. naturaliter.de prescrip.verbis.et.l.ex placito.⁊.de rerum permutatio.⁊ quando pactum apponitur iuxta contractum ideo oritur actio prescriptis verbis.quia resultat contractus innominatus babita relatione pacti ad contractum: sed in casu proposito per glos.non resultat contractus ex relatione pacti ad contractum:ergo non est bona eius positio.per hoc ponunt ipsi casum sic q̄ facta fuit stipulatio de permutando codice meo cum tuo:⁊ per pactū promisisti statim ante vel statim post ire pro me romam. Tunc habita relatione pacti ad contractum resultat contractus innominatus merito resultat prescriptis verbis.lectu.istorum non reprobo:q̄ bona est: sed quātum ipsi dānant lectu.gl.nostre non bene dicunt.nam actio prescriptis verbis oritur ex pacto incontinenti apposito.ex pacto dico nō ex contractu qui resultat habita relatione pacti ad cōtractum:vt vidiſtis.§.eo.l.in bonefidei.et.ff.eo. l.iurisgen.§.quinimo.hoc etiam probatur in.l.frumenti.j. de vsu.⁊ eorum opi.j.clarius declarabo. ¶Addo dico venio ad qō. que formatur in glos.† quero promisisti mihi aliquid per stipulationē sine vsuris.⁊ ego promisi per pactum ire pro te romam:an istud pactum veterem actionem informet et nouam pariat.glo.dicit q̄ non:q̄ pactum incontinenti appositū ita demum informat veterem actionem si apponitur pro eo cui competit actio.secus si debitor deberet vsuras.⁊ vide gl.quādo actio competit vni ⁊ pactum interponitur pro alio.est videndum an veterem informet ⁊ an nouam prescriptis verbis actionem pariat. Primo q̄ non informet veterem glosl.tenet bic. Cum enī magis sub conditione. et ita videbat domi. Jacobus butri. Sed certe ista ratio cōcluderet si poneremus isto facto tia q̄ actio meamet daretur contra meipsum ⁊ doc. tenēt oēs sed vtrum pariat vnam actionem.glo. dicit q̄ non in.l.iurisgentium.§.quinimo.in glo.super verbo iudicis.ff.eo. Ultramon.contra:q̄ creditor pmisit debitori:resultat contractus innominatus:ergo oritur actio pscriptis verbis. Dic aduerte. vltramon.nihil dicunt contra glo.nostram bene ⁊ recte intelligendo.imo glo.⁊ ipsi concordant. Est enim duplex vestimentum. quoddam est vestimentum coherentie contractus: quoddam est vestimentū rei interuētus. Et istud ℔ locum p prie in ⁊ tractibus innoīatis.vt.l.eg placito.j.de re.permu.de prescriptis verbis.l.natura.⁊ no.in.l.iurisgen.§.quinimo.ff. eo. † Inter ista duo vestimenta est bec differentia. nam coherētia cōtractus vestit pactum incōtinenti cum in esse prodeuerit. vt.l.lege.§.eo.⁊.l.in bonefidei.rei interuentu vestitur pactum etiam ex interuallo qñ quis implet ⁊ tractum ex parte sua:vt dictis.ll. Nunc ad ꝓpositū qñ creditor pmisit debitori nō oritur actio prescriptis verbis ex pacto.nec vestitur pactum coherentia illius cōtractus:q̄ nō vestit pactum:niſi ad vtilitatem illius pro quo q̄ tractus e. celebratus bic est casus in.l.si tibi.in fi.j.loc.⁊ ibi no. ℞ remanet ergo pactū nudū:sed si habita relatione pacti ad cōtractum resultat cōtractus innoīatus ⁊ ex postfacto alter cōtrahentiū impleat ex parte sua:tūc oritur actio prescriptis verbis ex cōtractu innoīato vestito rei interuētu nō ex pacto:sed ex cōtractu innoīato. boc vult dicere glosl.tua bic ℞ dicit. sed si daret vsuras forte secus esset ⁊c. Tunc eñ resultaret cōtractus innoīatus. ideo esset illud qō s.dixi vide ergo glo.quam amodo intelligas ⁊ q̄ gl.dicit cōtrariū esset.nō intelligas q̄ actio prima informetur:q̄ istud est possibile. vt dictū est:sed ꝑ tanto bic dicit:quia possibile est istum contractum vestiri rei interuentu et parere actionem.

3 ¶Quero vtrū pactum nudū ꝓncipale vestitur a stipulatiōe penali accessoria.glo.dicit q̄ nō:vt.l.nuda.j.de cōtraben.⁊ cōmit.stipu. Ultramon.dicūt cōtra istam gl.pena succedit loco rei.vt.l.si qs a titio.ff.ꝓ soc.⁊.l.predia.de act.emp. Sz si aliqs daret rem cōuentā ⁊ pmitteret sine dubio esset vestitū pactū: resultaret cōtractus innoīatus.⁊ sic veniretur aliquo implete ex parte sua.ideo in ꝓposita qōne dicēdum est sic scōm eos. aut queris anteq̄ stipulatio penalis sit cōmissa ⁊ tūc sine dubio per stipulationē penalē nō vestitur. aut postq̄ est cōmissa et siquidem stipulatio penalis cōtinet tantum quātū pmum pactum:⁊ solnatur tūc pactū illud vestitur sicut si solueretur ipsa res. vt.s.dixi. sivero minus ꝫtinet. tunc secus. vt.l.si.ff.de cōdi.cau.da. ¶Sed bic aduerte istoꝝ reprehensio inquātum dicūt per boc glo. male dicere est falsa. nā super alio loquitur glo.⁊ super alio loquūtur ipsi. glo. eñ loquitur an stipulatio penalis vestiat pactū nudū ei ꝑ quo penalis stipulatio interponitur. dicta vltramon. loquūtur an penalis stipulatio vestiat pactum ei cōtra quē penalis stipulatio interponit. Preterea glo. loquit an vestiatur pactum coherentia cōtractus. ipsi loquūtur an vestiatur rei interuentu.⁊ sic nihil ad ꝓpositum cōtra glo. fateor. glo. verum dicere.⁊ vltramon. bene dicere in casu in quo loquūtur. ¶Addo do sumus expediti de ista difficili qōne. venio ad aliam qōnē † querit glosl. facta est conuentio inter te ⁊ me pacto nudo de permutando codicē meum cum tuo. deinde incōtinenti cōueni q̄ ires ꝑ me romā princi paliter pacto nudo ex interuallo ꝓmū pactū nudū fuit vestitum rei interuentu:quero vtrum ex ipso pacto vestiaṫ aliud pactum incōtinenti appositū. Et glo.tua dicit q̄ nō:q̄ vestimentū fit ex interuallo.⁊ vide glo.tuā. Vltramō.cōtra per rōnem predictā:q̄ cū bic habita relatione pacti ad cōtractū resultat cōtractus innoīatus dz oriri actio ꝓscriptis verbis.dico glosl.tuā dicere verum. nam istud pactum nō pōt vestiri coherentia cōtractus per rōnem quā glo. dicit ⁊ de boc querim⁹ bic.⁊ sic ex pacto actio nō oritur:sed bene pōt vestiri rei interuentu.⁊ oritur actio ex toto ꝫtractu innoīato que resultat ex illis pactis. Et ita vter q̄ eoꝝ bene dicit. ita debes intelligere. eodē modo dico q̄ tale pactū veteré actionem nō informat ꝓ rōnem glosl. ¶Quero quid si iuxta cōtractum cōditionalem apponatur pactū nudum vtrum vestiatur glo. dicit † q̄ sic. q̄ ab initio nascitur ciuilis et naturalis cōditionaliter saltem. vt.l.si in vēditione.ff.de pe.⁊ cōmo.rei vē. et vide gl. ¶Contra istam glo. † videtur ante cōditionis existentiā nō esse nata ciuilis neq̄ naturalis.vt.l.cedite diem.de verb.signi.ergo eius coherentia nō potest vestiri aliud pactum. Sol.dico q̄ nō est nata pura:sed statim est nata conditionaliter. dicit glosl. puto q̄ velit dicere q̄ existente conditione trabitur retro et fingitur retro obligatus ita quod ab initio potest dici nata. vt l.qui potior.et.l.qui balneum.ff.qui potio.in pig.habe.et de solu.l.si quis sub conditione. et ita videbat domi. Jacobus butri. Sed certe ista ratio cōcluderet si poneremus isto facto

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Andr. Pomate.

conditionem existere:sed si ponimus cõditionem deficere:an istud pactũ nudũ erit vestitũ.Breuiter circa istã qõnẽ est vidẽdum.primo an veterẽ actionẽ informet.Et hic di co q̃ nõ:q̃ nõ reperit eã informandã cum ex cõtractu cõditionali non sit nata actio.ita not.glo.in.l.pacta.ff.de cõtrahẽ.emp.Scõo est videre vtrũ pactũ vestiatur coherentia cõtractus.Et puto q̃ sic si cõditio postea extiterit q̃ fingitur retro contractũ fuisse celebratum:vt dictũ est.Sed si ꝯditio defecerit.nõ video q̃ vestiri possit coherentia contractus sed vestitur rei interuentu.

a ita loquitur.l.si in venditione.[a] que hic allegatur in glos.ibi enim vendidi rem tibi sub cõditione eo pacto q̃ ires pro me Romam. Et istis pactis oritur quidã contractus innoiatus talis:q̃ ego cõstituã tibi istã spem emptionis vt tu vadas p me Romã:vnde statim celebrato isto cõtractu ꝯditionali impletur iste contractus innoiatus ex parte mea inerto oritur actio prescriptis verbis.ita debet intelligi hec materia.et ita intelligo qõ no.in.l lecta.ff.si cer.peta.in glo.magna.ita intelligitur.l.iurisgen. ibi vtputa si post diuortiũ.ff.eo. ¶Quero vlterius qd si pactũ nudum ab initio fuit vestitũ coherentia cõtractus vestiti ex postfacto ille cõtractus tollitur† vtrũ remaneat actio prescrip.ver.ex pacto nudo.glo.dicit q̃ sic quaꝫ vide.videte:ista pacta q̃dã apponunt̃ in contractibus cozrelatiuis.& tũc illud qõ deuenit in pacto dicitur pars pretij seu rei que debetur ab initio.vt.l.fundi partem.ff.de ẽptio.emp. Sed natura cõtractuũ correlatiuorũ est vt sublata vna parte obligationis tollatur aliera.vt.l.si.ff.de accep.& l.cum vendito.ff.de rescind.vendi.In isto casu nõ diceret verum glo.nec isto casu loquitur:sed si ponimus in cõtractibus nõ correlatiuis:vt in exemplo posito in bac.l.tunc glos.tua dicit veritatem.hic fuit facta collecta ꝛc.

¶Additio.Et non habetur in alijs.

Retens. Pactum incontinenti appositum iugta cõtractum stricti iuris vetera actionis informat.b.o.scõm tertiam lec.glo. que vera est.Legitur quatuor modis scõm vltramon.lect.j.patebunt.¶Quero de exemplo.l.nostre.glo.primo ponit exemplum q̃ stipulatio fuit adiuncta ei qõ deuenerat in pacto nudo.Istud exemplum nõ est bonum:q̃ secũdũ hunc intellectũ videtur innuere q̃ si talis stipulatio nõ fieret statim quod non posset agi:sed hoc est falsum:q̃ semper posset agi ex stipulatione & sic primũ nõ est bonum.Unde glo.ponit exemplum:vt in glo.pater.Istud scõm exẽplum glo. nõ est verum.ppter teg.qui dicit placiti seruãdi causa et exẽplum glo. videtur gl.de declaratiõe pacti.scõm istud exẽplum videtur innui q̃ si statim nõ apponeret istud actũ declaratiuũ qõ nõ haberet vires:q̃ nõ videtur verũ.arg.l.heredes palã.§ sed si notã.ff.de testa.Unde glo ponit tertio modo exẽplum scõm q̃ posui summariũ.& hic est verus intellectus nostre.l.qõ per tale pactũ incõtinenti appositũ informetur vetus actio & noua actio oriat. ¶Sed vltramon.dicit qõ actio prescrip.verbis oritur ex cõtractu innoiato.vt.l.naturalis.ff.de prescrip.verbis & quãtum ad materiã nostrã:oritur.& hꝫ locum vbi habita rõne pacti ad cõtractũ oritur cõtractus innoiatus.vt dicebã in l.legẽ.§.eo.sed in exẽplo glo.non põt haberi.o.relatio si bene cõsideretur:per ꝯtis primũ.eadã ratio nõ oritur cuius ꝯtium dicit & male.Unde ponit exẽplũ:vt legũt alij & ponit casum sic.Ueni tecũ per stipulationẽ de permutãdo libũ meũ cũ tuo.iugta hũc cõtractũ fuit appositũ pactũ q̃ vadã pro te romam.dicit ipsa relatione pacti ad cõtractũ oritur cõtractus innoiatus.& sic oritur actio pscriptis verbis.ita intelligũt ipi hanc legẽ:hꝫ exẽplũ eo ꝙ sit bonũ:tñ in eo quod reprehendunt glo.male dicũt.nam dicta eorum nõ concludunt aliud nisi q̃ actio prescriptis verbis oriatur ex cõtractu innoiato habita o.relatione pacti ad cõtractũ.istud nõ est verũ imo actio prescriptis verbis oriẽ ex pacto.dixi in.l.legẽ.§.eo.vnde ipsorũ reprehensio nõ est bona. vos videte exẽplũ glo.q̃ pactũ apponitur per stipulationẽ. ¶Quero quid si interuenerit pactus nudum p debitore nũquid informetur vetus actio & oriatur noua.glo.dicit q̃ nõ informatur.p cuius declaratione hanc qõnem diuidã.quare aut tu queris retẽto.o.themate nunqd informetur vetus:aut queris nũquid oriatur noua. Primo casu glos.nostra hic dicit q̃ non.vltramon.hic dicunt multa verba finaliter.o.Ly.& omnes hic tenent opi.glos.esset enim absurdũ q̃ actio que cõpetit mihi informetur cõtra meipsum vide opi.glos.est verissima:sed si que retento eodem themate nunquid oriatur noua.glos.in.l.iurisgentium.§. quinimo. et glo.posita in verbo bonefidei bene dicunt q̃ non oritur noua actio. vltramontani reprehendunt istud dictum.ratio: quia eodem themate retento & considerata relatione pacti ad ꝙ tractum oritur ꝙtractus innoiatus.& ideo concludũt q̃ oriatur actio prescriptis verbis.quãtum ad presens est sciendũ q̃ ẽ cipaliter est duplex vestimentũ.s.coherẽtia cõtractus & rei interuentu.modo si queris nũquid pactũ appositum p debitore iugta contractum stipulationis vestiatur coherentia contractus.& tunc dico q̃ nõ:quia pactum nõ vestitur coherẽtia contractus: nisi pro eo in cuius fauorem contractus est celebratus. Ita debet intelligi.l.si tibi[b].C.loca.& ita intelligit gl. hunc passum.si vero queris nunquid vestiatur rei interuentu dico q̃ sic.nam debitor ꝙ pactum nudũ est appositum posset implere cõtractum ex parte sua & implendo vestit pactum nudũ.& vestit rei interuentu quo vestito põt oriri actio prescrip.verbis. Ita habet locum dictum vltramontanoꝝ.& potest cõcordari cum glos.nostra per hũc modum. ¶Querit glo. nũquid pactum nudum possit vestiri per stipulationem penalẽ.glo.dicit q̃ nõ.ita no.hic.& nõ in.l.si pacto quo penã.§.eo.vltramontani redarguũt glos.& dicũt ipsi pena succedit loco rei vt.l.si quis a socio.ff.pro socio.l.predita.de actio emp. cum similibus. sed nemini venit in dubium pactum nudum posse vestiri rei interuentu.in ꝓposito circa hũc passum multa dicuntur.Breuiter si bene considerentur dicta eorum non discrepant a glo.nostris.nam ipsi intelligunt.nunquid pactũ nudum vestiatur coherentia contractus,Unde ad propositũ questionis.dic q̃ aut queritur nunquid vestiatur per penalẽ stipulationem:sed ex eo q̃ penalis stipulatio est interposita.& dico q̃ nõ:vt.l.in mella.j.de cõmit.stip.Aut queris nunquid vestiatur ei cõtra quẽ stipulatio penalis est interposita et dicas q̃ sic.quod intellige q̃ vestiatur rei interuentu.& istud voluit sentire gl.dum dicit.fecus si dares vsuras ꝛc.bene rei interuentu vestitur:sed cõtrahentia Jctus nõ.& intelligunt hic glo. ¶Querit glo.pone q̃ precessit pactum nude permutando.deinde fuit aliud pactum appositũ etiam nudum puta q̃ tu ires p me romã.deinde pactũ primũ de permutãdo nudũ fuit vestitum rei interuentu ex interuallo nũquid illud scõm pactũ nudũ vestiatur? fuma? vires glo.hic dicit q̃ nõ.& dicit veritatẽ.q̃ nõ vestitur coherentia cõtractus.qz nõ põt vestiri alio vestimẽto cũ primũ pactũ fuerit nullũ:ergo illo nõ vestit. ¶Sed nunquid dicatur vestiri rei interuentu dicendũ est q̃ sic habita relatiõe pacti ad cõtractũ oritur Jctus innoiatus & in Jctibus innoiatis hꝫ locũ ppie vestimentum rei interuentu vt no.in.o.§.quinimo. ¶Itẽ querit gl.pone q̃ ꝙtractus precessit validus de se iugta hũc Jctũ fuit nudũ pactũ appositum & incõtinenti primus ꝙtractus fuit sublatus per acceptilationem nũquid aliud pactum nudũ quod fuit vestitũ coherentia cõtractus remaneat efficax.g.o.Lyn.solitus est dicere q̃ quidam sunt cõtractus correlatiui puta emptio & vẽditio ꝛc. & in istis pactum nudũ appositus iugta hos cõtractus habet tanq̃ pars eorum contractuum.Ita dicit text.not.in.l. fundi partem.ff.de Jben.emp.modo natura istorum cõtractuũ correlatiuorũ est qõ sublata obligatione p vna parte tollat etiã p altera.l.si.ff.de act.emp.seu de cõtraben.emp.& ven.l.ex empto.ff.de rei ven.& si in his cõtractibus intelligat glos.nostra nõ dicit verum per prealleg̃ata iura. quidam sunt cõtractus correlatiui exemplũ in stipulatione tũc isto casu hꝫ primus cõtractus fuerit sublatus per acceptilationẽ nihilominus remanet pactũ nudus:& ita debet singulariter & notabiliter intelligi dictũ gl. quã not. Barto.

1 ☞ Prestatio lõgi tẽporis facta a sciẽte non cõfirmat obligationẽ & quando etiã in nu.4.

2 Prestatio facta minori tẽpore decẽnij quando inducat obligationem.

3 Pactum nudum vestitur rei interuentu in fauorem implentis contractum ex parte sua et in contractibus vltro citroq̃ obligatorijs.

5 Ciuitas que vult exercere merũ imperium qõ nõ habebat qd habet facere.

Scertis. Breuiter dicit. Prestatio lõgi tẽpis nõ cõfirmat pactũ inualidũ.b.o.Ly.super bac.l.posuit quandã repetitionẽ Pe.q̃ teneret nos p vnã diẽ.vñ breuiter examinabo quantũ ad teg.& ad gl.exp̃edit magis esset materia.l.cũ de in rẽ verso.de vsu. ¶Circa hãc.l.q̃ro primo exẽpla gl. ponit primo qñ vsure promittũt pacto nudo. vt.j.de vsu.l. creditor de solu.l.in his.§.imperator.Et istud est bonũ exẽplũ. ¶Scõo modo ponit in pacto nudo donationis & istud exẽplum pcedit scõm ista tpa.hꝫ hodie pduceret actionẽ.vt.l.si qs argẽtũ. j.de dona. ¶Tertiũ exẽplum ponit gl.in seruo.pmittẽre qui factus liber tenetur naturaliter qõ exẽplũ non ꝙruit.ppter hoc.l.nã seruus nõ tenet ciuiliter.ppter cõditionem sue persone.teg.loquit̃ qñ qs nõ tenet ciuiliter:rideo q̃ pactũ nudum.

5 ¶Veniamus[d] ad cõtraria.Et oppo.sic.aut nos dicimus q̃ iste solu

iste solvit sciẽter & nõ põt repetere.& ff.de condi.indebi.l.j.aut dicim? q̃ solutiõ notanter:& tunc sibi nõ pindicat:sed põt cõtradicere etiã si perstipulationẽ ꝓmisit:vt.l.j.j.de erro.calc. Sed teg.hic in fi.dicit Jo.q̃re male.Sol.dicit glos.intellige q̃ hic solvit errãdo in iure & sic nõ cõpetit repetitio.nã fi iste errasset in facto tunc sec?:vt.o.l.j.j.de erro.cal.Certe ista verba gl.nõ tãgũt.l.nr̃e ꝓpositũ.nã posito q̃ solueret sciẽter non loquit̃ hic hoc casu an possit repetere vel non:sed an obligatio nẽ confirmet ex hoc vt possit cogi in futurũ:vel nõ cogi.Ideo ergo q̃ si sciẽter ẽt nõ ꝛfirmet obligationẽ & pactũ ita loquit hic. ¶Itẽ op.j.de fideicõ.l.j.Sol.dicunt quidã hic solvit certis annis pauciobus trib?.istud est diuinare.Dic ergo† q̃ ibi versat duplex fauor:scz alimẽtoꝝ & vltime volũtatis.idez dico in similib? hñtib? parẽ fauorẽ vt ex cã dotis vel ad refectionẽ vie:vt.l.cũ post.§.gener.de iur.do.r.l. si tibi annuum. de an.le.& de le.ij.l.cũ qdã.Tu dices hoc esse Jo casum.l.cũ de in rẽ verso.ff.de vsu.vbi ponit de causa dotis:& tũ requirit tẽpus decennij.Rñ.ibi erat fauor dotis & cessabat fauor vltime volũtatis.Sz si vtrũq̃ cõcurreret essẽt idẽ qõ in casu.l.j.j.ó fi deicõ.Tertij solvũt q̃ hic solvit errãs ibi sciẽs:hoc nõ plz qz vt dixi posito q̃ hic solueret sciẽs piudicauit in eo q̃ soluit et nõ possit cogi ad solvendũ in futurũ vt.j.de test.l.non dubiũ & qõ ibi no.r.j.ne vxo.pro ma.l.j. ¶Op.de.l.cũ fidẽ.j.de non nu.pe.So.illi qui tenẽt so.quã.s.ppi.dedi dicũt q̃ ibi solvit sciẽter:hic ignoranter.Sz hãc so.s.reprobani.Dic ergo q̃ hic erat obligatio & actio:hꝫ obstaret exceptio nõ nu.pe.vnde solvẽdo sibi piudicat in exceptione.hic vero non erat actio nata vñ talis solutio no ꝓducit actionẽ:ita debes hoc intelligere. ¶Op.ff.de vsu.l.cũ de i rẽ verso.So.ant qs vult agere ex nudo pacto q̃ dicit cõfirmatũ solutione diuturna.& hoc nõ põt ita loquit̃ hic aut agit ex stipulatu vel ex alio Jctu vestito ad eiꝰ pbationẽ inducit solutionẽ lẽgi tpis.& põt hoc facere vt l.Stia.nõ babetis alia in glo. ¶Extra glo.op. pactũ nudũ ve stit rei interuẽtu:vt.j.de re.permu.l.ex placito.& de pscri.o.l. naturalis.quasi per totã.l.sol.rei interuẽt? vestit pactũ ei qui implet Jctũ ex parte sua nõ Jipm:vt.o.l.naturalis.ita in proposito solutio facta a pmissore nõ vestit pactũ Jipm.pmissorẽ vel taliter rei interuẽtu vestiunt̃ pacta apposita sup Jctib? innoiatis in quib? vltro citroq̃ orit obligatio.ergo ꝛc.sed hic nõ erat Jct? innoiat?.ergo ꝛc.vtraq̃ est vera. Habem? ergo videre circa hãc.l.ppie de sui materia duo tñ. Primo ẽliter cursu tpis inducat oblatio seu cõfirmet inualida conventio. Scõo habemus videre qualiter ex cursu lõgi tpis presumit obligationẽ seu titulũ obligatiuũ precessisse.de quo tractat.l. cũ de in rẽ verso.Sz teneret nos p vnũ diẽ quare omitto ꝛc.

Jcertis annis. Tps seu prestatio lõgi temporis non est modus tollendi pactũ inualidum.b.o.De ista materia est glo.in.l.cũ de in rẽ verso.ff.de vsu.& in.l.seru?.ff.de seruitu.ti.gñali.glo.ponit exẽplũ in vsuris in.l.creditor.j.de vsu. Istud exẽplũ est bonũ ꝑm illa iura hodie per istã.l. non esset bonũ.Tertio ponit exẽplũ in seruo.pmittẽte postea facto libero.Istud exẽplũ Jo sit verũ in sentu nostre.l.nem cõgruit:q̃ seru? obligat naturalr̃ tñ ex qualitate psone sue non ex rõne Jctus. ¶Op.& vr̃ q̃ ista.l.nõ procedit.Nã aut dices q̃ istud debitũ fuit solutũ scienter & tunc nullo modo cõpeteret repetitio:vt.l.j.de condi.inde.Aut dices q̃ fuit solutum ignoranter:& tũc non cõpeteret repetitio si stipulatio fuisset interposita cui? cõtrariũ dicit hic teg.in fi.Aliqui dixerũt q̃ ibi indebitũ fuit solutũ per errorẽ iuris:vt.o.l.j.de erro.ca.Alia opi. seu solutio nõ facit ad ꝓpositũ nr̃e.l.qz non tractam? de repetitione:sed tractam? vtrũ per pstationẽ longi tpis cõcludet obligatio inualida. ¶Itẽ op.de lega.i.j.de fideicõ. dixerunt qdã q̃ aut soluit per tres annos:& tũc piudicat alr̃ nõ. Istud non est verũ.vnde dicas q̃ ibi versat duplex fauor vltimeve volũtatis & alimẽtoꝝ. ¶Opp.de.l.cũ de in rem verso.ff.de vsu. glo.dicit solvere vt tibi.aduerte† q̃ qñq̃ actor allegat Jctum tñ ex quo dicit sibi aliqd debere & cõtractus est validus:& tũc isto casu non est dubiũ.qñq̃ allegat tps tantũ seu prestationẽ longi tẽporis non aliud:tunc tps tantũ non est modus inducende obli.vt.l.obligationũ fere.§.placet.ff.de act.& oblig. quandoq̃ allegat cõtractũ & etiã lõgi tẽporis prestationẽ. Et aduerte quia aut cõtractus est innalidus:& tunc prestatio lõgi tẽporis non prodest ad cõualidandã obli. inuali.casus est hic.Quando actor allegat contractũ validũ & prestationẽ lõgi temporis.& tunc posito q̃ cõtractus non probaretur:tñ si probatur longua prestatio facit presumi obliga. precessisse. ita oportet intelligi.l.cum de in rem verso.et dic vt ibi. ¶Et predicta Jac.de are.inducit argumentum.†Scitis q̃ ciuitates italie communiter non habent merũ imperiũ sed vsurpauerunt.Dico tamen si ciuitas vellet se defendere et merum imperium exercere qõ habet necesse allegare cõcessionẽ principis. Itẽ longissimum tẽpus quo dicta ciuitas merũ imperiũ exercuit.Isto casu posito q̃ nõ ꝓbaret de concessione principis:tamen si ꝓbaret se exercuisse merũ imperiũ valet:de hoc in.l.imperiũ.ff.de iur.om.iu.& ibi per Sual. ¶Item oppo.et videt q̃ istud nudũ pactũ sit vestitũ rei interuentu & per prescriptionẽ lõgi tẽporis:& ita videt agi posse:cuius cõtrarium dicit hic:quare male.Solu.q̃ rei interuentus vestit nudum pactũ ei pro quo pactum est appositũ:sed nõ vestiret pactum alij:puta creditori si debitor ẽ traderet:qz nõ debet vestire cõtra seipsum.Ista.l.debet intelligi vel potes dicere q̃ vestimẽtũ rei interuẽtu habet locũ in cõtractibus innoiatis:hic fuit cõtractus nominatus ꝛc.Bar.

1 ☞ Priuilegio quando quis possit renuntiare.

2 Cautela vt quis promittens velle posse conueniri alibi q̃ in loco contractus est:vt dicatur promisit se soluturũ? Perusij Senis Florentie ꝛc.

3 Renuntiare iuri suo quando quis possit.

4 Dispositio huius.l.an habeat locum in arbitro.

5 Stante statuto q̃ cause inter affines compromittant fi est dubiũ an fieri debeat compromissum.statutũ ad hoc dubiũ extenditur & fiet super eo compromissum.

6 Arbiter qui male iudicat facit litem suam.

7 Judex qui absoluit ab instantia iudicij contra ius facit litem suam.

Jquis. Breuiter dicit. Priuilegio fori potest quis renũtiare.hoc primo.& cui libet est licitũ renuntiare iuri suo. hoc secundo. Dimide.primo ponit qõnem secundo eius decisionem.tertio rationem.quarto ponit extensionẽ.secũda ibi:sancimus nemini. tertia ibi:si eñ ipso edicto.quarta ibi:oẽs itaq̃.licet ergo renũtiare iuri suo. ¶Cõtra.ff.de epi.& cle.aut.statuim?.& extra de foro cõpe.c.fi ꝛligẽti.Sol.dicũt quidam qõ hic dicit de facto dotis hoc est de quadam dignitate tẽporali nõ de sacerdotio spirituali.qz ille priuilegio fori nõ potest renuntiare.Alij dicunt q̃ hodie hec lex est correcta per illa iura:& hoc nõ habeo pro incõgruo.vel dic q̃ si clericus vellet cõueniri cora iudice seculari hoc per pactum non posset:sed si haberet duos suos iudices esset electio sua eligere quẽ vellet tunc illi primi legio sue electiõis potest renũtiare.& hec solutio satis placet vt ibi videbitis.j.in seq.cõtrario. ¶Oppo.& videt q̃ qs non possit renũtiare priuilegio fori:vt.l.si cõuenerit.ff.de iur.omnes. Dicit glo.sol.vt ibi.Tu dic? qñq̃ aliquis est iudex alterius:sed ille ex ꝓprio priuilegio potest eum declinare. exemplum in scholari.exẽplũ etiã in.l.j.j.si qua predi.po.tunc per pactũ potest renũtiari.ita loquit̃.hic.& l.j.si quis in ius vocnõ ierit.Aut qs nullo modo est iudex alterius:& tunc per pactum:ista exceptio iudicis incõpetẽtis nõ potest impediri.ita loqtur.l.si cõuenerit.de iur.om.iud.Sed si apponeretur pena credo q̃ pena cõmitteret si illũ iudicez declinaret:qz pactum illud nõ est cõtra.l.sed ꝑter:vt.l.si stipulatio ista.§.alteri.ff. de ver.obli.Et ideo pacta que apponunt̃ quotidie in instrumentis oum dicit & voluit posse cõueniri Perusij Senis Florentie:& vbicũq̃ fuerit inuentus non valẽt vt per hoc in illis loc̃is quis possit cõueniri inuit?:sed pena apposita cõmittetur.

2 Sed si quis vellet q̃ vbiq̃ possit conueniri debitor dicat in instro sic.quã pecuniã ꝓmisit se soluturũ Perusij:Senis et vbicũq̃ fuerit inuentus:tunc enim in eo loco in quo inuenit videt Jgisse.vt.l.Jgisse.de ac.& oblig.& de bo.auto.iu.pos.l.iij. Et ideo rõne Jctus poterit cõueniri.de hoc habem? vnũ text. ff.de admi.tuto.l.titium & meuiũ.§.j.Modo aduertatis. ista ergo pacta que dicuntur ꝛc.secũdo habetis hic q̃ vnicuiq̃ ꝛc.

3 ¶Contra hoc coppo.ff.de pactis.l.de die.et.l.seq. Glo.dicit hic fallit.Et ponit multos casus in quibus hec regula fallit. de hoc etiam tangitur in.l.ius publicũ.ff.eo.et tangitur melius q̃ alibi de mundo in aut.vt fine probi.ma.debi.§. quia vero.Et ista materia vt perfecte declaretur requiritvnam altiozem indaginem:tamen pro presenti & pro intellectu glo.nostrarum clarius q̃ alibi dicas sic.q̃ quãdo quis vult renuntiare iuri suo.aut est ius naturale aut positiuũ. Primo casu non potest renuntiari:vt.l.ius sanguinis.de re iudi.et.ff.eo. l.ius agnationis.Secundo casu aut est ius quod statuit forma certam in actibus hoim introducendo aut alio modo disponit.Primo casu pone exemplũ q̃ testamenti fit factum cum solẽni numero testiũ q̃ pactũ & stipulationes certo modo fiant:& huic nõ potest renuntiari:vt.ff.de leg.j.l.nemo potest.et.ff.eo.l.contra iur.in pnin.et.j.de test.l.testandi. Secundo casu aut est ius publicũ et ei quis nõ potest renuntiare:vt l.ius publicũ.ff.e.aut est ius ꝓpriuatũ cui qs vult renũtiare:et

a ¶Si qs.ó iudice negligẽte.ego alibi late diri qb? ad de cõsiliũ Jud.ro. cccxxxiij.alias.v. Andr.barba.

b ¶Ubicũq̃.Adde vt p Pe.de anch. cõsi.cxxxix.an aũt si procurator taliter ꝓmittentis fuerit inuẽt? in aliquo loco cũ mercib? posit conueniri vide Bal.cõsi.cccl.xvij. ij.lib.

c ¶Ulio mõ.Bafit intelligo vex ꝙ iuri introducẽdi aliquid ꝓ solutione actus nõ põt renũtiari qñ talis solẽnitas est introducta in fauorem publicũ aut daretur materia cõmittẽdi falsum vel aks delinquẽdi:per ea q̃ no.doct.& bal.l.o. l.nemo.in.l.q.sec? si esset introducta in fauorẽ ꝓriuatũ: ita declarat bart.l l.j.§.si filj?.ff.de lega.iij.ꝓ quo facit id qõ vult alex. in l.j.in pnin.colũ.iij. ff.ó fur.ó quib qñ qs partes possint remittere iuramẽtũ calũnie.vide ibi p eũ.& facit.c.tuis.& qõ ibi habet extra de test.et vide Cucõsilio.lig.& Bart. cõsi.j.col. cccviij. volu.j.et. cccvij. col.iij.o.volu.

d ¶Veniamus ad cõtraria.Et oppo.sic.aut nos dicimus q̃ iste so-

Universidad del Rosario Archivo Histórico

tunc quandoq illud cõtinet primatam vtilitatem renuntiantis ⁊ publicã simul: quãq cõtinet vtilitatẽ priuatã renũtiãtis ⁊ cuiusdã alterius priuati: quãq cõtinet vtilitatem renuntiantis tm. Primo casu siquidem vtilitas priuata põt separari a publica valet renuntiatio ꝓtum ad priuatã vtilitatẽ. ꝓtum ad publicã nõ. vt. l. iuris gentiũ. §. si paciscar. ⁊ ibi not. Si non potest separari renuntiatio non valet: vt. l. de die. de pact. do. coniuncta. l. j. fol. ma. ff. de posth. l. quos prohibet. ⁊. l. filius. §. veterani. de procu. et. l. ij. §. sed quia veremur. j. de iura. cal. ¶ Secũdo casu qñ continet vtilitatẽ renuntiantis et tertij: et tunc idem: quia siquidem possunt separari valet quantuz ad preiudicium renuntiantis non ꝓtum ad preiudicium tertij: vt. j. res inter alios acta. per totũ. et. l. j. de cõmu. re. alie. et. l. si post mortẽ. ff. de cõtrata. Sed si nõ põt separari non valet renũtiatio: vt. ff. de lib. cau. l. j. ij. iij. ⁊. iiij. ¶ Tertio casu qñ continet priuatã vtilitatẽ tantũ: tunc qñq illud ius est introductum principaliter in fauorẽ renuntiantis qñq est introductũ principaliter ad odiũ alterius: ⁊ secundario redundat in fauorẽ renũtiantis. Primo casu si quidem ille fauo: est inductus propter renuntiantis imbecillitatẽ renũtiatio nõ valet: vt. l. si intra. ⁊ ibi no. ff. de in inte. resti. ff. de mino. l. si iudex circũuento. et ibi nota. ⁊ de noua. l. doli. §. diuersum. Si vero est introductũ alꝫ ꝓpter eius imbecillitatez tunc si quidem talis renũtiatio eẽt cõtra bonos mores vel inducit aliquẽ ad delinquendũ ⁊ non valet: vt. l. alia. §. elegãter. solu. matri. ⁊ de pac. do. l. quenire. S3 sic nõ esset cõtra bonos mores vel nõ induceret quẽ ad delinquendum: tũc renũtiatio valet: vt hac. l. ⁊. l. si quis in conscribẽdo. §. de episco. ⁊ cleri. ¶ Secũdo casu qñ illud ius principaliter est inductũ in odiũ alterius: tunc si quidẽ renuntiatio est causa quare illud odiũ cessat valebit renũtiatio: vt. l. si. j. ad mace. alꝫ nõ valeret: vt. l. tãeti. ff. ad mace. ¶ Modo habetis istã materiã perfectã: esset eg⁹ aminandũ de plurib⁹ exceptionib⁹ ⁊ defensionib⁹ particulariter de quibus multas enumerat Spe. in ti. de remiss. ¶ Itez ad inuestigationẽ istius materie haberem⁹ videre qz quedã sunt iura que vetãt quedã que ponũt quedã q̃ imperãt quedã permittũt: quõ istis urib⁹ põt renũtiari: tãgit gl. in. l. ij. j. de fideiuss. ¶ Venio ad vltimã partẽ qua ꝺz ꝙ bec. l. ꝺz locum apud arbitros cõpromissarios. ¶ Cõtra eoipso ꝙ qs elegit eũ arbitrũ assentit in eũ: ⁊ sic nõ ꝺz locũ exceptio indicis incompetẽtis. Sl. dicit fateoz ꝙ propter duas rationes repelleret: vt qz in eũ cõsensit cõpromittẽdo. ⁊ qz renũtiauit beneficio suo: vel aliter dico ꝙ ista q̃stio erat cõpromissa. an talis renuntiatio valeret. dicit ergo bec lec. ꝙ arbiter ꝺz obseruare hãc. l. quod valet renuntiatio. ⁊ vide glos. quã tenebis menti: qz eã habemus ꝓ bona glos. ¶ Posset esse qõ an de quadã. q. emergẽti posset cõpromitti in arbitrũ sine principali hic est tex. cũ glo. qõ sic: qz cõpromittit solũ ꝺ hoc. an valeat renũtiatio exceptionis fori: facit ad hoc. l. arbitro. ⁊. l. si ab arbitro. ff. q satisf. cog. put ibi intelligiꝫ de veris arbitris. ¶ Qꝺ est vtile scire propter statuta terrarũ q̃ volũt ꝙ de oib⁹ qõnib⁹ q̃ sunt inter cõsanguineos cõpromittat ⁊ an poterit cõpromitti in arbitros quedã q̃stio emergẽs. exẽplũ: est qõ: an causa principaliter sit cõpromittenda. nõne poterit ille articulus cõpromitti in arbitros bic videt tex. cũ glo. ꝙ sic. qñ non ꝺico determinãdo. ꝙ perpetuo tene mẽti: qz nũq̃ fuit tibi allegata nisi modo ista. l. ¶ Ultimo ex hac. l. no. ⁊ tene⁊ menti quod arbiter qui male iudicat facit litẽ suã sicut iudex qꝺ no. qd de arbitratore digi. anno. l. si. de vari. ⁊ extraoz. cog. ¶ Ultimo not. qꝺ qñ⁊ iudex absoluit ab instãtia iudicij contra ius licet per hoc actio⁊ ius partis nõ perimaꝫ tñ facit litẽ suã⁊ casus est hic quod habeo ꝓ notabilissimo. qꝺ perpetuo tene menti. ibi in fin. ⁊ negligere quid enim est aliud negligere q̃ absoluere quem ab instantia fori propter priuilegiũ fori cui renũtiauerat. ꝺices tu qñ sñia est nulla: ⁊ sic nõ facit p̃iudiciũ partis iudex non facit litẽ suã: vt no. in. l. si. de var. ⁊ extraoz. cog. S3 hic nõ facit p̃iudiciũ parti in iure suo. ergo ⁊c. Rñdeo ibi sñia nulla non facit p̃iudiciũ: neq; in iure neq; in instantia qz ex eisdẽ actis põt ferri sñia: vt habuistis. in. l. si vt ꝑponis. quõ et qñ iudex. sed hic facit p̃iudiciũ in instãtia: ideo facit litẽ suã ⁊ tenẽt ac si cõtra eũ ꝺ institiã ꝓnũtiasset in cã principali qꝺ ꝓbo. qz ille qui impedit processum cause tenẽt ad interesse totale totius cause hoc apparet in stipulatione de defendẽdo in. l. iij. in fi. ⁊. l. cuz ꝓbabat in. sol. hoc apparet in tit. ff. ne qs eũ q in ius voc ⁊c.

Si quis in conscribendo.

Priuilegio fori põt renũtiari. Itẽ cuilibet est licitũ renuntiare iuri ꝓ se introducto. Et diuidit principaliter in quatuoz partes. Mã primo ponit qõ ⁊ eiꝰ ꝺubitatio. in secũda eius quẽstionis decisio, tertio ponit ratio decisionis, quarto ponitur quedã extensio. secũda ibi: sancimus. tertia ibi: si eñ. quarta ibi: oẽs ita q̃. ¶ Oppo. contra primã partem. dicit ꝙ potest renũtiari priuilegio fori de aur. statuim⁹. §. ꝺ epi. ⁊ cle. Glo. ꝺat duas solu. prima est vera qõ hic intelligit sacerꝺotiũ de alia dignitate. postea ꝺat aliã solu. videl⁊ ꝙ hec leg corrigaꝫ per illa iura. ¶ Oppo. ꝺe. l. si conuenerit. de iur. om. iudi. ꝺicit glo. solue vt ibi. Itẽ cõtra predicta opp. de. l. cũ clericis. §. ꝺe epi. ⁊ cle. pro cuiꝰ ꝺeclaratione ꝺic. qñq; quis ꝺ⁊ plures iudices: qñq; ꝺ⁊ vnũ iudicem tm. primo casu aut est in electione actoris cõuenire reũ coram quocũq; iudice: ⁊ tunc talis renuntiatio parũ valet: qz est in electione actoris. ita ꝺz intelligi. l. cum ꝺilã. in fi. nim hic alleg. q̃ q̃ non est in electione actoris. sed pone exemplũ in scholari: ⁊ tũc talis renuntiatio valet. In secũdo casu principali vbi quis ꝺ⁊ vnũ iudicem tm. Aduerte ꝙ qñq; partes volũt prorogare iurisditionẽ illius iudicis cui partes nõ sunt subditę. ⁊ ista est materia. l. j. cũ si. ff. de iudi. per Cy. in. l. si ex cõsensu. §. de epi. audi. Qñq; partes volũt prorogare. sed vult pars facere pactũ vt possit cõueniri coram tali iudice: ⁊ tunc tale pactũ ante li. cõteſt. non potest operari: qz ille iudex adhuc posset declinari. S3 post lit. cõte. efficit indeclinabilis. ita ꝺz intelligi. l. si cõuenerit. qõ no. Qñq; pars vult cõuenire sub aliquo nõ suo. ⁊ facit hoc ꝑ modũ contractus publi. qz ꝑmittit soluere in tali ciuitate. isto casu forꝫtitur forũ illiꝰ ciuitatis rõne illiꝰ cõtractus. vt. l. cõtrahisse. ff. de act. ⁊ obl. vnde ꝑ pacta q̃ fiunt hodie nõ perimiꝫ. tene mẽti vnũ ſm do. Ja. q si in illis pactis apponaꝫ pena hoc pactum nõ valet ꝓtum ad id de quo. §. ꝺigi. tñ si veniat cõtra poterit exigi pena: qz pactum nõ est cõtra. l. stipulatio ista. §. alteri. de ver. obli. cum si. ¶ Pone mutuasti mihi centũ: promitto tibi soluere ea vltra mõtes an in italia possem cõueniri. vnde tex. qui est in. l. heres absens. in fi. ff. de iudi. ꝺicit ꝙ sic. ¶ Itẽ pone. promisti tibi soluere vbicũq; voles. qro: nunqꝺ poteris me cõpellere vbicũq; voles. ꝺic ꝙ sic: vt. l. lucius. la. j. ff. depositi. ¶ Itẽ oppo. de. l. de die. ff. de pac. do. de. l. alia. §. eleganter. ff. solu. ma. de. l. quos. ff. de postu. glo. facit regulã in hac glos. et exceptionẽ a regula: vt in ꝺicis. et asserit multas exceptiones notabiles. Et volo ꝙ notetis illã exceptionẽ quã fecit per. l. nec si volens. j. de libe. cau. ¶ Itẽ nõ. illã exceptionẽ quaz fecit glo. ne qs possit renũtiare ne qs ꝺefenꝺaꝫ in causa criminali per. l. nõ tm. ff. de appel. et magis clare tãgit glo. in. l. pactum. ff. eo. ⁊ valẽt ꝑdicta ꝙ lꝫ stet statutũ q̃ qs non potest capi ⁊ detineri in carcere ꝓ ꝺebito priuato si fieret pactum ꝙ ꝺebitoꝛ nullã exceptionẽ posset opponere cõtra carcerationẽ istud nõ valeret. ¶ Itẽ si aliqs esset accusatꝰ de crimine et renũtiaret ꝺefensioni sue videt hoc nõ posse fieri. ar. ꝺ. l. non tm. Et si velles ꝺ⁊dinare istã glo. vide bo. glos. ꝺe hac materia in aut. vt sine ꝑbi. §. qz vero. col. vij. vbi formaꝫ qõ vtrum valeat pactũ ꝙ nõ possim ꝑbare iura per instra. ¶ Itẽ op. et videt ꝙ in arbitris non posset habere locũ: qz eoipso qõ intelligit arbiter glo. fateꝫ cõtrariũ. vel ꝺic ꝙ ꝺe hoc fuit cõpromissum an valeret renũtiatio. Itẽ oppo. ꝺe hac aut. ꝺecernimus. j. ꝺe arbi. sol. vt in glo. Itẽ no. finẽ ꝙ sicut ꝺ⁊ facit litẽ suã male ꝺ⁊dicando: vt. l. si. ꝺe var. et extraoz. cog. ita ⁊ arbiter. Quid ꝺe arbitratore. ꝺic vt ibi per Jaco. de are.

¶ Qui nõ põt facere per se qñ possit facięti cõsentire.

1 Pactũ ꝺe futura successione cõseruãda an valeat.
2 Pactum vt ingratitudo futura nõ obstante nõ valet.
3 Pactum reseruande successionis factũ per filiã non valet qñ statutũ ꝺicit ꝙ extra ciuitatem nupta non possit succedere ex testamento vel ab intestato.
4 Si filia q̃ egeludiꝫ a statuto statib⁹ masculis cũ ꝺotaꝫ cũ pñs cõsensu reseruat sibi ius successionis talis reseruatio valet.
5 Statutũ ingrediẽs vel si quis intraret monasteriũ ꝙ non succedat qõ valeat: secus si ꝺicit: si qs ingressus fuerit.
6 Pactum ꝺe nõ succedẽdo quãdo valeat: ⁊ quando confirmetur iuramento. et nn. 8.
7 Filia si facit pactũ ꝺe nõ succedẽdo cũ iuramẽto qõ valeat.
8 Pactum ꝺe succedendo quando valeat.
9 Si quis ꝑmittit oĩa bona sua titio post mortẽ suã: an fit ꝺonatio causa mortis vel inter vinos an valeat.
10 Donatio inter vinos oĩm bonoꝝ pñtiũ ⁊ futuroꝝ ꝙ non valet etiam in partibus. et nn. 16.
11 Donatio oĩm bonoꝝ pñtiũ ⁊ futuroꝝ facta ī eccl'ia ꝙ valeat
12 Dono hereditatẽ meam idem est ac si ꝺiceret ꝺono oĩa bona mea presentia et futura.
13 Quis potest vendere oĩa sua bona presentia ⁊ futura.
14 Pactum ꝺe hereditate obuenięda certo modo ꝺisponenda quando valeat.
15 Hereditas illius cui successurus ab intestato sum an mihi ꝺicatur ꝺebita spe.

Equestione.

Pactuz per qõ ꝺe hereꝺitate viuẽtis certo mõ ꝺisponiꝫ nõ valet nisi ille qui cõsenserit priꝰ in eaꝺẽ volũtate permaserit. vsq; ad mortẽ. b. ꝺ. Primo ponit. q. scõ ꝺubitationis rõ. tertio ꝺecisio. q̃rto exceptio. quinto extẽsio. scõa ibi faciebat. tertia ibi. sz nobis. quarta ibi nisi ipse. quinta ibi iubem⁹. ꝺicit hic spes fuerat aliene hereditatis. imoꝝ ꝙ ꝺicatur hereditas sua: vt. l. in suis. ꝺe li. ⁊ posth. so. ꝺicit qꝺã ꝙ bec. l. nõ bz locũ in filijs. gl. vt ꝺeterminare Zitũ bene. Nec ob. l. i suis. qz nõ ẽ ꝑprie sua: sz q̃si sua. ¶ Oppo. ꝙ tale pactũ nõ valeat: qz pacta nuda nõ inducunt actionem: vt. l. legẽ. §. eo. Sol. intelligas istas cõuẽtiones esse factas per stipulationem. ita ꝺicit gl. ¶ Tertio op. ꝙ ista pacta essent invalida alꝫ. nã q̃ paciscit ꝺe facto tertij pactũ nõ vꝫ: vt. l. j. ff. eo. ⁊ ibi no. glo. Rñ. intellige hoc pactũ esset ꝙ vnꝰ ex paciscentibus vaꝺibit vel faciet alteri ita ꝺicit glos.

¶ Itẽ opp. ⁊ videt ꝙ tale pactum valeat. vt. l. ij. §. si. ff. ꝺe his qbꝰ vt indig. So. fateoz ꝙ vꝫ in ꝑiuꝺiciũ paciscẽtiũ: vt ab eis tanꝙ ab indignis auferat hereditas nõ in cõmoꝺũ eoꝝ. ¶ Op. taꝺ exẽplũ qõ bic ponitur. ꝺz bic ꝙ qs põt cõsentire tali pacto cõtra. §. eo. l. pactũ ꝙ tali instro. Glo. rñ. ⁊ cõceꝺo ꝙ bic est casus spãlis in quo illuꝺ qõ qs nõ põt facere per se: põt si facienti cõsentire allegat similia. ⁊ vide glo. videtis istuꝺ ꝺictũ glos. nõ bene cõgruit huic. l. nã qs nõ põt ꝙ se facere pactũ per qõ auferaꝫ libera testãꝺi facultas: vt. l. pactũ. §. eo. et. l. stipulatio hoc mõ. ff. ꝺe vb. ob. ⁊ alijs. ll. bic alleg. in glo. nec posset alijs cõsentire vt fieret pactũ per qõ auferaꝫ libera testãꝺi facultas: sed bic per tale pactũ nõ auferꝫ libera testanꝺi facultas. nã põt istam suam voluntatẽ mutare quanꝺocunq; vult. circa aliuꝺ ergo cõsentit ꝙ circa iꝺ quoꝺ ipse nõ potest facere. Aut ille qui nõ possit per se facere possit facienti cõsentire. circa iꝺem text. ꝺicetur esse in. l. si fundus. §. j. ꝺe pig. vt regula sit ꝙ si quis non põt facere nõ possit faciẽti cõsentire. fallit in casib⁹ vt ibi colligit ex tex. ex ꝺictione fere vel ꝺic intelligibilius: qñq; ille qui nõ põt facere per se ꝺz plenuz ius: ⁊ tũc qui nõ põt facere per se non põt consentire facienti. vt. ꝺ. l. si fundus. §. j. quanꝺoq; habet ius imperfectũ. ⁊ tunc licet quis non possit facere tñ potest consentire facienti: quia ius alteriꝰ perficit ita loquiꝫ. l. si pater. in fine. ꝺe manumissis. et. l. iij. commu. ꝺe manumiss. ¶ Ulterius opp. ad ea q̃ ꝺicta sunt supra illuꝺ: quoꝺ quis non potest per se non potest per aliũ. vt. l. fugitiuus. ff. ꝺe solutioni. sed parcat mihi ista glos. ista materia non est necessaria bic. ⁊ ideo vide circa hoc quoꝺ ꝺixit Dyn. in c. potest quis. ꝺe regu. iur. libzo. vj. ¶ Ubi ꝺicitur bic. in fine ꝙ pacisci ꝺe rebus alienis absq; oñi voluntate est turpe ⁊ iniquum cõtra. ff. ꝺe contrabenda empt. l. rem alienaz. Sol. pacisci sub spe ꝺe succeꝺendo istuꝺ est turpe: qz inꝺucit votũ captan ꝺe mortis alteriꝰ: sed alꝫ ꝙ quis se obliget aꝺ rem alienã istuꝺ non est turpe vel cõtra bonos mores. ¶ Op. ff. ꝓ socio. l. iij. §. ꝺe illo. Solu. ibi ꝺe hereditate heredis incerti. bic certi. ¶ Opp. ff. ꝺe heredi. vẽꝺi. l. ij. §. illuꝺ. ꝺicit gl. ibi abũꝺat maxime vel ꝺic ꝙ ibi fit pactũ ꝺe hereditate viuentis sub quaꝺã vniuersitate ⁊ in cõsequẽti prioris cõtractꝰ liciti. bic fiebat per se ⁊ principaliter. Itẽ oppo. ꝺe actio. emp. l. si quis seruũ. So. ibi fiebat pactuz ꝺe futura successione: qz ex necessitate prioris cõtractus. ¶ Ultimo oppo. ⁊ videt qõ istuꝺ non sit pactũ future successionis: qz non tractatur ꝺe succeꝺendo vel non succeꝺendo: sed ꝺe hereditate ꝺisponẽda postq̃ fuerit successum. Sol. fateoz quoꝺ est pactum future successionis ꝺisponendo. quoꝺ ꝓbatur tanꝙ cõtra bonos mores: quia inꝺucit votum captãꝺe mortis alterius. ¶ Extra glos. ꝓbo ꝺeclaranꝺa ista materia est viꝺẽꝺũ an valeat pactũ future successionis. Et primo quero ⁊ an valeat pactum ꝺe futura successione conseruanda. Respon. ex. videt ꝙ sic. institu. ꝺe legi. agna. suc. §. fina. vbi pater emancipat filiuz contracta fiducia. ego ꝺico breuiter sic. quanꝺoq; ille qui habet ius succeꝺẽꝺi priuatur eo propter ꝺelictũ suum. quãꝺoq; ꝓpter aliquẽ iuris rigorẽ. ¶ Primo casu siquiꝺez quis est priuatus propter ꝺelictũ preteritũ: tunc valuit pactũ cõfernãꝺe successionis: qz potest quis remittere causas ingratitudinis: ᵇ vt. l. si. ꝺe renoca. do. Sed si quis vellet facere pactum. vt ingratitudo futura nõ obstaret non valet: quia induceret quez ad ꝺelinquenꝺum: ⁊ esset contra bonos mores: vt ꝺe pactis. ꝺ. l. cõuenire. et ꝺixi. §. l. progima. ¶ Secundo casu quando quis priuatur propter aliquẽ iuris rigorem: et tunc aut pacisceꝝ posset super hoc prouiꝺere testanꝺo: et valet pactũ: vt. ꝺ. §. finisti. ꝺe leg. agna. suc. aut non posset prouiꝺere testanꝺo ⁊ pactuz non valet: vt. g. colũ. ꝺe feu. suc. c. ¶ Pro hoc induco aꝺ qõnes ꝺe facto: statutuz est hic ꝙ filia femina nõ succeꝺat ab intestato extantibus masculis ex testamento capit quicquiꝺ sibi relinquitur. Ex quo ꝺico ꝙ si tempore quo ꝺotaꝫ ipse ꝺe consensu patris reseruat sibi ius successionis qõ istuꝺ pactum valet: vt. ꝺ. §. fi. ꝺe legi. agna. succes. Sed pone ⁊ vt viꝺi in quibusꝺã ciuitatibus est statutũ ꝙ mulier nupta extra ciuitatẽ non succeꝺat ex testamento neq; ab intestato. certe tunc pactum ꝺe reseruãꝺo iure successionis nõ valeret per ea que ꝺicta sunt. §. ¶ Item possumus ꝺicere in ciuitate assisij est statutuz ꝙ ingrediens monasterium nõ succeꝺat: an valeat pactũ factũ cũ cõsanguineis ꝺe reseruando iure successionis tẽpore ingressus. ¶ Aꝺ istaz qõnem examinanꝺã oportet prius viꝺere an valeat statutum ᵈ ꝙ ingrediens monasteriũ non succeꝺat. videtur ꝙ non: qz cõtra ᶠ priuilegia concessa clericis per legem ꝺeo nobis. §. ꝺe epi. ⁊ cle. ergo ꝺicetur contra libertatẽ ecclesie: vt in aut. cassa. pro hoc ꝺicetur in aut. ꝺe sanctiss. epi. §. sed hoc presenti. ⁊ in aut. nisi. j. aꝺ trebellia. Solu. Tanꝺ statutũ ꝺisponit ꝺe ingrediente per hec verba ingrediens monasteriuz: vel si quis intraret monasteriuz sit priuatus iure succeꝺendi vel non succeꝺat. ⁊ ꝺico ꝙ statutũ valet. nam non ꝺisponit circa clericũ: sed circa laicum. nam laicus et ille qui ingreꝺiꝫ monasteriũ sicut viuens moritur: vt. l. qui ꝺuos. ꝺe manu. testamen. et huic non obstat quoꝺ ꝺicit in aut. cassa. nec obstat aut. nisi rogati. qz ibi rogatur si monasterium ingreꝺiꝫ. bic vero lucrum auferꝫ non aũt in sibi quesito grauaꝫ Si vero statutũ ꝺisponit ꝺe iam ingresso per hec verba. si quis ingressus fuerit monasterium: tunc non valet statutũ: quia non potest clerico auferre ius suũ: ⁊ esset cõtra libertatem ecclesie: vt. ꝺ. l. ꝺeo nobis. arg. ꝓ. ꝺo. l. sticbus testamẽto. ꝺe manu. testa. et hoc ꝺico saluo iuꝺicio et ꝺeterminatione canonica ⁊ theologoꝝ. et qꝺ in casu predicto valet statutũ: ꝓz quia potest fieri per pactum saltem iuramẽto firmatum: vt statim ꝺicam. ¶ Secundo quero vtrum valeat pactũ ꝺe perꝺendo iure succeꝺendi. breuiter ꝺoic aut cum pacto est admigtum ꝺelictũ: ⁊ tunc valet pactũ successionis perꝺende: vt. l. j. §. si parẽs. ff. si a parẽte qs fuerit manumiss. ſm vnã solu. Si vero nõ est admigtũ ꝺelictũ: ⁊ tũc aut ratione talis pacti tantũ percipitᵈ ꝓtum sibi occasione successionis ꝺebetur et valet pactum: vt ꝺ. l. j. §. si parens. ſm aliã solu. l. ꝺe quo. in fine. ad legem falci. Si vero tãtũ nõ percipit: ⁊ tũc ꝺe iure ciuili pactũ nõ valet: vt. j. ꝺe colla. l. pactũ. ꝺe iure ᵍ canonico valet si fuerit iuramento firmatũ: vt in ᵉ c. q̃uis. ᶜ ꝺe pac. lib. vj. et ꝺeo bodie est consuetuꝺo ⁊ q̃ filie femine faciant pactum ꝺe non succeꝺendo ⁊ iurant ⁊ valet istuꝺ pactuz; ⁊ si tu ꝺicis videt quoꝺ iuramentũ non babeat confirmare pactum quoꝺ est contra bonos mores: vt hac. l. ergo ⁊c. vt in c. nõ est obligatoriũ. ꝺe reg. iur. libz. vj. ⁊ videbitis. j. ꝺe incest. nupti. aut. ꝙ eis. solu. ꝺico qꝺ istuꝺ pactũ non est contra bonos mores: nec obstat hec l. quia loquiꝫ ꝺe pacto ꝺe succeꝺẽꝺo vel ꝺisponeꝺo ꝺe hereꝺitate postq̃ fuerit. successum ꝙ pactuz inꝺucit votum captanꝺe mortis alterius: et sic nõ valet. Sed quẽstio nostra loquitur ꝺe pacto ꝺe non succeꝺendo per quoꝺ votum captãꝺe mortis non inꝺucitur imo tollitur: merito iuramento firmatur. ¶ Tertioᵏ quero an valeat pactũ ꝺe succ

Andre. Poma.

a ¶ Extra glos. rapha. limitat nisi fit ipso iure priuatꝰ qz tũc non valeret pactuz. qz hereꝺitas tũc ꝺareꝫ pacto cõtra. l. hereꝺitas. j. ꝺe pac. quen. Sed videt ꝺicẽꝺum ꝙ nõ: qz hoc fit in fauoꝛẽ agnatoꝝ. l. j. §. seruus. ff. ꝺe vẽ. inspi. vide hic bal. ⁊ vide Jo. ꝺe imo. in. ꝺ. l. stipulatio. ꝺo. Pe. in cõsilio cij.

a ¶ Litẽ suã. Adde qõ voluit bal. cõsi. lviij. et. cc xxxiij. j. lib.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶ Andre.poma. ¶ Inter vinos .aut dicas dono omnia bona mea vi de Aleg.consilio.gl.colum.iiij.volu.iiij.¶ consilio.cij.col.j. volu.j. et roma.cõsilio.cxxvi.i primo dubio ¶ Ang.cõsilio.clxxix i primo dubio ¶ ꝑsilio. clvij.col.ij.in.ij.dubio volu.ij.¶ Panor.cõsilio.clviij.volu.ij.¶ Bar.consilio.lxxv.¶ Barba.cõsilio.liij.colum.cj.volu.ij.¶ roma.consilio.ccv.¶ cõsilio.clxxv.¶ imo.

in rubrica extra ꝺ testa.¶ aret. ꝑsilio liij.colũ.iij. in.ij. dubio vbi omnino videas.¶ Are.lxxv.in fi. volu.iij. vbi log¶ in eo qui donauit omnia ꝑsentia ¶ futura alicui sibi retento.

b ¶ Ad ꝑsentia.dicit pau.ꝺ cast.boc esse singulare ꝙ ista generalitas restringat et ꝙ hoc sequũt ꝙst oēs de q̃ etiã videp ipsum pau. cõsilio.lvj.¶ an donatio causa mor. oiz bonorũ ꝑsentiũ ¶ futurorũ cũ pacto ꝙ nõ possit reuocari ¶ interposito iuramento donatio inter viuos pe ũdē ꝑsilio cj.¶ vi de etiam Ange.¶ omnino consilio cclxij. an valeat donatio omniũ bonorũ ꝑsentiũ ¶ futurorũ salte in pte a sentib⁹ vid Ang. ꝑsilio cvj.¶.clxxix. ¶ qõ valeat donatio omniũ bonorũ ꝑsentiũ ¶ futurorũ facta ecclesie segũ Abba. cõsilio.cij. ij.lib. Adde tu circa boc eũdē pau.i cõsilio. cviij. in.j. volu.¶ in.ij.volu. cõsilio.clviij ¶. eũdē in.c.fi.ꝺ succes. ab intest. i.c.ij. de concess.p̃bē.¶ in.c. vt ꝓilegia.de ꝓilegiis. Aleg.de imol.in.l.stipulatio ista.col.giij.ff. de ỹbo. obliga.et maria.sozi.in tracta. oblig.libello g.q.j.

c ¶ Obuenienda. Adde Petrũ de ancb. consil. cccc iiij. ¶ Bal. consil. lxxxij.ij.lib.

10 cedẽdo.breuiter ꝺico ¶ videt expressum ꝙ non cũ fit cõtra bonos mores.¶ ideo non valet:vt.ꝺ eo.l. pactũ.¶.l.j.ti.j.l.cũ donationi.¶.ff. de verb. obli.l. stipulatio boc modo.j.de pact.conuẽ.l. hereditatẽ glo.tamẽ que est hic videtur dicere ꝙ per stipulationẽ boc possit fieri ꝓmittendo tibi omnia bona ꝑsentia post mortem ¶ vide glos. super verbo accommodatũ.in fine quã no.¶ tene menti. Si igitur ꝓmitto tibi ꝙ tu fis heres meus vel mihi succedas.vel ꝙ te faciã heredẽ non valet stipul pactũ. quia contra bonos mores:vt dictum est. ¶ Sed si
11 promitto tibi ꝺomnia bona mea post mortẽ meaz valeret dicit glos.et erit donatio causa mortis vel inter viuos. ¶ Et primo examinemus an sit donatio cã mortis vel inter viuos.breuiter dic ꝙ si qdẽ non est facta mẽtio mortis.intelligit inter viuos. si est facta mẽtio mortis.intelligitur causa mortis nisi sit expresse sic dictũ quod sit inter viuos vel ꝙ renocare non liceat.vt.ff.de do.p̃leg.l.seia. et de dona.causa mortis.l.seia.¶.l. vbi mortis an autem valeat videt ꝙ sic.primo per.l.quã allegat glos.secundo per.l.hereditariũ.de bo.auc.iud.pos.tertio probo per reuocationẽ seu remotionẽ contrariorũ. nam istud pactũ non aufert liberã testamenti factionẽ.potero enim quẽcũqꝫ volo instituere: sed ille tenebit illi stipulatori dare. Itẽ non inducit yo tũ captande mortis mõ ꝺicto:q̃ boc sit devolũta te eiꝰ cui sperat succedi:vt bac.l. qñqꝫ ista ꝓmissio est donatio causa mortis:¶ tunc vz q̃ põt reuocari:vt.l.non oēs.ficer.pe. Itẽ nõ aufert liberã testãdi factionẽ q̃ heres ꝺz habere falcidiã: vt.l.in donationibꝰ.ad.l.fal.quoꝝ leg.l.j.ꝑ.si mortis. Si yo esset donatio inter viuos[a] aut ꝺicit dono oia bona ¶ tunc valet.vt no.in gl.¶.l.ꝑ.alleg.nec aufert liberã testamenti factionẽ:q̃ põt superlucrari ¶ de suo lucro facere testm̃. Item de fructibus poterit testari:q̃m ista ỹba oia bona mea ad pũtia[b] tm̃ referunt:vt.l.fi.ꝑ.j.ff.de leg.ij. nec ob.l. hereditas.j. de pac.conuẽ.q̃ ibi fuit facta illa ꝓmissio iure testamenti:vt ibi apparet ꝙ nõ ly.vt ibi.boc intellige aĺo ꝺonandi. ¶ Sivero ꝺiceret oia bona mea
12 presentia ¶ futura tũc nõ valeret. ꝓmo qr auferret liberã testamenti factionẽ per quãdã ꝓsequẽtiã cũ nõ possit habere de quo testet. Scõo qr videt ꝓpter bonos mores alia occasione:nã sicut casum aduersam ꝙ fortunã liberi boĩs expectare est contra bonos mores:vt.l.inter stipulatẽ.ꝑ.sacrã.deꝺ.ob.ita ponere boĩes in statũ in quo sit certũ qõ nihil in p petuum habere poterit istud est ¶ bonos mores.
13 ¶ Predicta forte nõ habẽt locũ si quis ꝺonaret ecclie.nã cũ quis possit personam suã vouere ecclesie multomagis bona presentia ¶ futura.ar.eorũ q̃
14 ꝺicit in aut.ingressi. ¶ Sed si aliqs ꝺiceret ꝺono hereditatẽ meã.idẽ esset ꝺicere ꝙ ꝺono oia bona mea presentia ¶ futura. nã hereditas est nomẽ iuris ¶ semper recipit augmẽtũ.vt ꝺe peti.he.l. itẽ veniunt.ꝑ.fructus. ¶ Sed quid ꝺices si quis non ꝺonaret:sed vẽderet ꝺoia bona sua ꝑsentia ¶ futura.certe istud valeret.nã remanet pretium de quo potest testari:etiã si esset deceptus vltra dimidiaz iusti ptij remanet illud ius petendi restitutionẽ in
16 hereditate. ¶ Quero eo casu ꝺ quo ꝺixi ꝺono oia bona mea presentia ¶ futura:quod non valet:vtrũ vitiet illa adiectio ¶ futura tm̃: an vitiet tota donatio:videtur ꝙ illa adiectio tantũ vitiet: vt.l.scimus.ꝺe dona. ¶ In contrariũ videt ꝙ vitietur totũ quasi totũ sit contra bonos mores. vt.ꝺ.l. hereditas.ꝺ.de pac.quẽ.non determino modo plus.

c ¶ Quarto est videndũ vtrũ valeat pactũ de hereditate obuenienda[c] certo mõ disponẽda ista ꝓ
17 pria materia buiꝰ.l.circa ꝺ quã glo.signauit plura cõtraria.ꝺices sic:aut sit pactũ ꝺe hereditate boĩs incerti ¶ vz.vt.l.iij.ꝑ.de illo.ff.pro socio. aut boĩs certi:et tunc aut boc fit ex necessitate precedentis

d ¶ Ultimo quero. Bar.in.l.post emancipationem. de libe.lega.¶.l. cum dominus.ꝑ.j.de pecu.leg.et in.l.j.ꝑ.eo.¶ in.l.qui cause.ꝑ.duo fratres.de verbo.obli. Bar.in.l.spem.C.de dona. And.barba.

e ¶ Spe. Adde an spes succedẽdi possit donari. Bal.cõsi.cviij.ij.lib.

✳ Pro cõcordia. Aduerte ꝙ omniũ bonorũ suorũ ꝺonatio ꝑsentiũ et futurorũ nõ valet.ita bar.ꝺic i bac.l. fi. i.l. stipulatio boc modo cõcepta.ff. de ver. oblig. ¶ si auferat liberã testãdi facultatẽ. ſz ꝺo. Alegã. allegat bar. tenere ꝛ ium in.l.¶ fitũ.ꝑ.ꝺ leg. tu. ꝺic bar. formaꝺ diuersas questiones: qr in bac.l.fi. ¶ i.ꝺ.l. stipulatio. formaꝺ ¶stionẽ q̃ ꝺonãs vtiq; verbo hereditatẽ meaz ꝺono ¶. ¶ si erret in boc nomine appellatiuo bereditatis q̃ nõ ꝺicit esse viuẽtis: vt in iurisᵇ allega. ¶ sic cõcludit valere nõ obstãte illo erroꝛe ¶ si sint conformia verba ꝺicere omnia bona et ducere hereditatẽ.vel ꝺic ¶ secũdo ꝙ ꝺicto.ꝑ.pe.recitat opi. vel vltimo fol. ꝓm ꝺo. Aleg. Aut intelleꝛit ꝺe hereditate ſz ꝓm bona ¶ tũc ꝑsentialiter habebat ¶ valet ¶ pceꝺat secunda opi. Aut voluit ꝺonans referre ad omnẽ hereditatẽ: boc est ad oia bona ꝑsentia ¶ futura:¶ tũc nõ valet ¶ pceꝺat ꝓma opi. est ſubtilis solutio:ſz tutior ꝓma. Adde ad ea q̃ bartholom. de ſanct. ad Angel. ¶ pau. ꝺe cast. i.l. penales.in pn.ff. ad legẽ falci. ad pau. in.l.licet.C.ꝺ pac.

✳ **Equestione.** Pactum interpositus ſuper hereditate viuentis certo modo ꝺisponenda ly tollat post mortẽ illius:non tñ valet: nisi ipse de cuiꝰ hereditate tractatur cõsenserit ¶ in cõsensu pmanserit vsqꝫ ad mortẽ.ꝺ.ꝺ. Et ꝺiuidit in ¶tuoꝰ partes.nã in ꝓma parte ponit thema ¶ qõ. in ſcõa parte ponit ꝺubitatio. in tertia parte ponitur decisio qõnis.in quarta ¶ vltima ponit qdam extẽſio.ſcõa ibi:faciebat aũt. tertia ibi:sed nobis. ¶rta ibi:inbemꝰ. ¶ Oppo.¶ videt ꝙ bec.l.nullum habeat ꝺubiũ:qr ex nudo pacto nõ oritꝛ actio: vt.l. legẽ.ꝑ.co. huius timore ꝺicit glo.ꝙ bic fuit interpositꝰ stipulatio. ¶ Itẽ oppo.¶ videt ꝙ nullo modo valeat pactũ posito ꝙ ille de cuius hereditate tractat cõsenserit.ratio est:qr tunc pactũ valet qñ aliqꝺ est ꝺatum vel faciẽꝺũ ab vno pacisceẽtiũ alteri:vt.l.j.¶ qõ ibi not.ff.eo.buiꝰ timoꝛe est facta glo. que incipit per stipulationẽ.¶ pone casum in glo. reprobando opi.quoꝝꝺã ¶ Itez op.ꝺicit bic ꝙ pactũ valet:qr ille cuiꝰ est hereditas cõsentit ꝑ.ꝺ.l. pactũ.ꝑ.eo.Sol.glos. ꝙ ly ille de cuius hereditate tractat non posset pacisci de successione sua põtẽ sentire pacisceṅti:vt.l.si pr̃.ff. de manu.vin. Et intrat glos.aliã materiã de qua vide in.c. qs põt. eꝛ de reg.iur.lib.vj. ¶ Itẽ oppo.ꝺe.l.ij.ꝑ.illud.ff. de here.vel act.ven.sol.vt in glos. ¶ Itẽ oppo.ꝺe.l.si quis seruũ.de act.emp.sol.vt ibi not.ꝓo quoꝝꝺ ꝺeclaratiõe ꝺic ꝙ qñqꝫ ille de cuiꝰ hereditate tractat facit pactũ de successiõe sua.qñqꝫ aliꝰ facit pactũ de successione tertij. primo casu aut aliqs paciscit qõ sibi succedat vel non succedat.et istud nõ valet: vt.l.pactũ.ꝑ.eo.qñqꝫ non paciscit per hũc modũ: ſz per modũ stipulationis:vt puta bona mea post mortẽ meã tibi ꝺono. Istud valet qr cessat rõ.l. et istud sentit glo.q̃ incipit.ly ipse.circa fi.Scõo casu principali aduerte:qr aut paciscunt ꝺe hereditate tertij incerti.¶ istud valeret:vt.l.iij.ꝑ.ꝺe illo.ff.pro socio. Aut pacisciꝰ ꝺe hereditate tertij certi:¶ tũc aut ꝑsensu illiꝰ tertij certi aut fine.primo casu valet si i ꝑsensu pseuerat:als nõ:vt bic.si ỹo fine ꝑsensu nõ valet:vt bac.l. ¶ Aduerte tñ ad vnũ qñqꝫ hereditas tertij incerti venit ex necessitate ꝑ ambuli ſcẽtiꝰ ¶ tũc tale pactũ valet:vt.l.si qs seruũ.ꝺe act. emp. Qñqꝫ venit ꝓpt quãdã ꝓsimilitꝛ.¶ tũc etiã isto casu pactũ vz.¶ ita ꝺz itelligi.l.ij.ꝑ.illud.ꝺe here.

vel act.

vel ac.ven.lz glo.sol.bic ¶ ibi qõ subaudiaꝛ magime. ¶ Queꝛit glo.nunquid bec.l.habeat locũ in filijs.videtur ꝙ non: qr filij non captant mortẽ patris:tũ glos. determinat in contrarium. Item querit glos. nũquid pacisceṅtes puniantur alio modo.ꝺic ꝙ sic.eo quod hereditas aufertur eis vt ab indignis.casus est in.l.quidam.ff.de dona.et signa glos.que incipit sed potius. ¶ Item glos.querit vtrũ aliquo modo posset fieri ꝙ hereditas mea veniat ad te.glo.que incipit sed ipse ꝺicit ꝙ põt fieri per stipulationẽ ꝙ si promittã tibi bona mea post mortẽ meã valet erit ꝺonatio cã mortis vel inter viuos. Ista glo.ꝺicit verũ per iura allegata per eã ¶ per.l.heredi.de bonis aut.iudi.possi.¶ vtrũ sit ꝺonatio cã mortis.est glos. in l.que ꝺonatio.soluto matrimonio. Et aduerte ad vnuz:quia ꝺicit glo.bona mea.¶ nõ ꝺicit oĩa bona mea referꝛ ad presentia tantum.argumen.l.si ita.ꝺe auro ¶ argento legato. et est casus in.l.fina.ꝑ.qui in diuisam.ꝺe legatis secundo. Nam fm glossam cessat ratio.l.quia potero instituere heredem. et heres habebit falcidiam.vt in.l.ꝺonatione.que infra ad legem falcidiam. ¶ Queꝛunt hic quidã quid si ꝺico promitto tibi omnia bona mea presentia et futura:vtrũ valeat stipulatio. ¶ tenent quod non. Nam per eam videtur auferri libera testandi facultas et ideo stipulatio non valet:vt.l. stipulatio boc modo.ff.de verbo.obliga. Ratio ꝺifferẽtie inter questionem istam ¶ questionẽ glo.sit ista quia ibi simpliciter promittẽꝺo omnia bona refertur ad illa sola bona stipula.que sunt promittentis tempoze stipu.per ea que no.in.l.fina.ꝑ.qui ꝺiuersam ꝺe le.ij. Sed qñ promitto bona etiã futura tunc nihil remanet ꝺe quo testari ¶ heredẽ instituere possit. Ista eorum opi.mihi placet.ratio patet cum iste cõtractus sit causa mortis ꝺonatio:vt ꝺixi.ſ.e.¶ in ꝺonatione causa mortis ꝺetrahitur falcidia vt in.l.in ꝺonationibus.ꝑ.ad.l.falcidiam. Adhuc est ꝺe quo testari possit.et heredes instituere quia in falcidia. magime cum ipsa.l.ipso iure resceꝛ legata vt.l.linea margaritarum.ff.ad.l.fal.¶ istud puto ꝙ veritate tenẽꝺum. nec ob. l.stipulatio boc modo.quia ibi venit in stipulationevt me heredem faceret quod quidem non est libera testandi facultas seꝰ cus bicvt.ſ.ꝺixi. ¶ Item promittens alicui bona post mortẽ sua etiam futura non est promittere heredẽ facere cum verbũ bona ad heredẽ seu ad hereditatẽ non adaptaretur:vt.ſ. ꝺixi. ¶ Sz cõtra boc opp.qõ habeẽ in.l.bis verbis. ff.ꝺe here. instit.¶ glos.in.ꝑ.nulli.in aut.ꝺe hereti.¶ falci. Az.o.in summa ꝺe here.instit.in.j.col.ad qõ ꝺico ꝙ aut ꝺispositio in qua quis omnia bona sua relinquit: ꝺicendo omnia mea bona relinquo oia mea bona ¶ vniuersaliter.¶ in illum solum ea conferꝛ.et tunc ꝺico ꝙ est institutio et importat hereditatem.aut illa ꝺispositio non cõfertur vniuersaliter ad omnia bona sua quia illum sub nomine bona sed in aliam partẽ hereditatis sue ꝺisponit sub nomine hereditatis tũc ꝺispositio perverbũ relinquo bona mea vel partẽ bonorũ meoꝝ non importat in institutionem:vt.l.si quis seruus cũ.l.seq.ꝺe leg.ij. quod enim ꝺicitur in.l.bis verbis.et similibus obtinet vbi aliqua pars hereditatis relinquitur sub nomine hereditatis. nũquid ꝺebet habere solum quartã partẽ bonorũ eorũ que erant testantis tpe testamẽti tm̃: an etiam eorũ que erãt tpe mortis. Et vi ꝺebatur ꝙ solũ eorũ que essent tpe testamenti. arg.l.si ita. ꝺe aur.et ar.le.et eoꝝm que not.l.si.que res pig.obli.pos. ¶ In contrariũ est veritas.ratio vt nomen hereditatis est quedam vniuersitas:et vniuersitas semper ꝺicitur eaꝺez licet aliquid crescat vel minuatur.ergo semper eadem quarta sicut ꝺatur in peculio quod est vniuersitas. et tamen crescit et ꝺecrescit vt.j.l.peculium.ff. ꝺe peculio. et tamen idem est peculium.¶ hereditas augetur fructibus:vt.l.item veniunt.ꝑ.cũ prediximus.ff.ꝺe pe.here.

¶ De transactionibus. Rubrica.

¶ Continua hanc rubricã vt in glos.vel vt.ſ. ꝺe in ius vocã. vbi cõtinuaui oēs rubricas vsqꝫ ad fi.huius libri ¶.

1 ☞ Plures tutores vel curatores etiã qñ administratio est ꝺiuisa quomodo ¶ qualiter teneanꝛ.¶ nu.4.¶ nu.7.
2 Transactio facta cũ vno eꝛ pluribus tutoribus seu curatoribus qñ prosit alijs.¶ nu.5.nu.7.9.
3 Tutores vel curatores plures habẽt a.l.quatuoꝛ beneficia.
4 Si plures tutores seu curatores cõueniunt:an inter eos habeat locũ beneficium ordinis.
6 Beneficium ꝺiuisionis quando habeat locum inter plures tutores vel curatores.
8 Lessionis beneficium quando habeat locum inter plures tutores.
10 Beneficium vtilis actionis quando habeat locum inter plures tutores.
11 Ratio quare inter plures tutores habet locum beneficium vtilis actionis non inter plures fideiussores nisi cedant.
12 Differentia inter acceptilationem et pactum nudum gratuitum.

Aeqꝫ pactio. Hic est titulus subtilis magis ꝙ aliquis de toto codice. et hec lex est difficillima. Et primo loquitur in genere. Secũdo in specie.secunda ibi:cum igitur.breuiter ꝺicit. Transactio facta cũ vno vel pluribus obligatis ad alios non porrigitur b.ꝺ.hec lex difficilis in tex.et glos. ¶ Oppo. et videtur ꝙ contineat superfluitatem in eo quod ꝺicit neqꝫ pactio neqꝫ transactio contra.ꝑ.quibus.in prima ꝛti. Solu. ꝺicit glo.ꝙ bic loquitur ꝺe pactione gratuita et ꝺe transactione non gratuita. ¶ Secundo oppo.ff.ꝺe tu.et ra.ꝺistra.l.si ex ꝺuobus. Solu. bic prodest alijs vi solutionis non vi transactionis.non sunt plura cõtraria in glos.tamen quia text.iste ꝺicit ꝙ alium conuenire non prohibetur: nec ꝺicit inꝰtum: ideo est facta tota ista glos. vt videamus inꝰtum alius cum quo nõ est transactũ possit cõueniri. pro cuius ꝺeclaratione
1 multa sunt videnꝺa. ¶ Ad ꝙ cuius euiꝺentiã est sciendum primo qualiter plures tutores et curatores teneantur. Rñ. aut administratio est ꝺiuisa a testatore vel a iuꝺice:aut non. Primo casu quilibet tenetur pro parte sua. Fallit in casibus qui ponuntur in l.ij. ꝺe ꝺi.tu. Si vero nõ est facta ꝺiuisio a testatore vel a iuꝺice:tunc oēs tenentur insolidum. vt.l. j.ꝑ. nunc tractemus. ꝺe tu.et ra. ꝺistr. ¶ Modo ad propositũ in illis casi-
2 bus ¶ in quibus quilibet tenetur pro parte transactio facta cum vno non porrigitur ad alios. ita loquitur hic ꝺum ꝺicit teꝛ. in his que separatim ¶. In illis vero casibus in qbus tenetur insolidum remanet magnum ꝺubium. Illud ergo ꝺiscutiamus vnde omnia que.ꝺ. ꝺicam intelligas ꝺiuisione non facta a testatore vel a iuꝺice. Et pro huius ꝺeclaratione lz insolidum teneantur:videndũ est qualiter possint conue-
3 niri. Et hic aduerte ꝺebetis scire ꝙ tutores ¶ curatores habent quatuoꝛ beneficia. Primo est beneficiũ ordinis. Secundo est beneficium ꝺiuisionis. Tertio beneficium cessionis. Quarto beneficium vtilis actionis. ꝺe qualibet videamus
4 ¶ Primo ꝺe beneficio ordinis. Tet glol.hic.et.l.j.ꝑ.nunc tractemus. ꝺe tu.et ra. ꝺistr. ꝺicit:aut omnes gesserunt:aut nullus:aut quidam gesserunt aut quidam non. primis ꝺuobus casibus non est locus ꝺ beneficio ordinis:vt.ꝺ.l.ij. ꝺe admini. tuto. ita ꝺicit glos. nec ꝺistinguit vtrum ꝺiuisio fuerit facta a seipsis vel non. ita etiam ꝺicunt cõmuniter doctoꝛes nostri. Jaco. ꝺe are. in isto passu ꝺicit aliter et melius iuꝺicio meo. aut nulla est facta ꝺiuisio a seipsis.¶ verũ ꝺicit glo. aut est facta a seipsis:¶ tunc aut omnes sunt eiusꝺez ordinis:quia oēs testamẽtarij vel legitimi vel oēs ꝺatiui:¶ tũc verũ ꝺicit glos. Sed si quiꝺã sunt ꝺatiui ¶ alij testamentarij vel legitimi pri⁹ cõueniuntur ꝺatiui.secũꝺo magistratus anteꝫ perueniatur ad contutoꝛe:vt.l.lucius.ij.cum testamento.ff.ꝺe admini.tut. lz glo.intelligat ꝙ ibi erat facta ꝺiuisio a testatoꝛe:qr teꝛ.non sonat.tertio casu quãꝺo quiꝺã gesserũt ¶ qꝺam nõ.ꝺicit glos. primo conuenitur gerens.secundo non gerens. tertio magistratus.vt.ꝺ.ꝑ.nunc tractemus.et.j. si tu.non gesi.l.j. et.ij. sed istud ꝺictum glos.suppletur per ☞. et per vltramon. ¶ Et ideo tu ꝺic melius.aut quiꝺã gesserũt:¶ quiꝺã nõ.si quiꝺam gesserunt eꝛ mandato eoꝝm qui non gerebant:et tunc non est locus beneficio ordinis:quia omnes gessisse viꝺentur per alium:vt.l.tres tutoꝛes.ꝑ.non solum.ꝺe admi. tuto.aut non mandauerunt non gerentes:et tunc aut loquitur ꝺe gestis aut neglectis. Si ꝺe gestis verum ꝺicit glol.vt.ꝺ.l.j.¶.ij. si tu. non gest.et.ꝺ.ꝑ.nunc tractemus. Si ꝺe neglectis:et tunc aut sunt conneꝛa gestis et iꝺem:vt.l.tutoꝛem qui tutelam. ꝺe admini.tuto.et.ꝺ.l.tres tutoꝛes.ver.item in eo.codez ti. Si vero non sunt conneꝛa gestis:¶ tunc non erit in eis locus beneficio ordinis:vt.l.tutoꝛes qui post.ꝑ.cum qui.ꝺe admi.tuto.et.ꝺ.l. tres tutoꝛes.ver.item in eo. ¶ Nunc ad propositũ ¶quid releuat ista inuestigatio in casu presenti. Rñ. aut transactum est cum eo qui primo loco ꝺebebat conueniri; et tunc ad alium peruenire non potest:ita loquitur bic non obstante beneficio ordinis.aut fuit transactũ cum eo qui secundo loco ꝺebebat cõueniri:tunc ad alium potest peruenire non obstante transactione saluo in eo qõ est solutũ nomine transactionis:qr vi solutionis ꝑꝺest alteri non vi transactionis:vt.l.si eꝛ ꝺuob⁹. in fi.ꝺe tu.¶ ra.ꝺist.¶ boc modo potest intelligi bic ꝺum ꝺicit cõiterue gesserunt vel gerere ꝺebuerunt. ¶ Videamus nunc
6 ꝺe beneficio ꝺiuisionis;¶ ¶ in boc est opi.quoꝺ hi qui ꝺe ꝺolo

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

conueniuntur nō habent beneficium diuisionis. but. dicit cōtra ⁊ melius: vt probat in.l.si plures.de admi.tu.⁊ hoc est verum quando conueniuntur ex communi culpa vel ex cōi dolo. nam si aliquis cōuenitur ex dolo proprio vel ex culpa: tunc nō haberet beneficium diuisionis: vt.l.j.⁊.ij.ff.si tu.nō gesse.

7 ¶Hoc premisso ad.q. propositam inquantum possit conueniri ille cum quo nō est transactum si quidem transactio est facta cum eo qui conueniebatur ex proprio dolo vel ex propria culpa. Et si non habebat beneficium diuisionis non poterit agi contra alium: vt.l.si pupillus.de admini. tuto. et isto casu non loquitur hic. Si vero transactum est cū eo q conuenie batur ex cōmuni culpa vel dolo: tunc non potest agi cōtra eū cum quo transactum est et ita loquitur hic dum dicit com

8 muniter ve gesserunt. ¶Videamus de beneficio cessionis. et in hoc omnes concordant: quia si conuenitur ex communi dolo vel propria culpa non habet beneficium cessionis. Si ex communi culpa vel culpa alterius sic: vt.l.si plures de admini. tuto.⁊.l.j.ff. nunc tractemus. de tute. et ra. dist. Sed videndum est inquantum fiat ista cessio.⁊ si quidem aliquis cōuenitur ex propria culpa in illo fit cessio: vt.l.j. et. ij.ff. si tutor non ge. idem si ex communi dolo. Si vero conuenitur ex culpa communi. tunc fit cessio pro parte: si conuenitur ex culpa alterius in totum fit cessio in totum: vt videbitis in.l.j.ff. de duobus reis. et ibi plenius per docto. ff. de solutionibus. l.

9 modestinus. et ibi dixi. ¶Hunc tū propositum inquantum potest agi cum eo cum quo non est transactum si dicas aut ei debet cedi actio contra eum cum quo transactum erat in totum et tunc in illo poterat conueniri obstante exceptione cedendarum actionum vt.l.stichum aut pamphilum.ff. pe. de sol.⁊ isto casu non loquitur hic. Si vero debebat cōtra eū fieri cessio pro parte. fic pro alia parte poterit conueniri. et ita potest loqui hic in eo quod dicit communiter ve. sed si in nullo deberet fieri cessio posset in totū cōueniri nisi obstarēt alia remedia de bifficio supradicto. ita debetis itelligere. ¶Quar

10 to habemus videre de beneficio vtilis actiōis.⁊ certe omnia que supra dixi in beneficio cessionis possunt hic eodem modo dici vt.l.j.ff. nunc tractemus. de tu. et ra. dist. ¶Hunc habemus exp̄editam glo. vsq; ibi. item no. q. quaꝫ vide ⁊ p̄edicta ponit inaolute ⁊ infrascate modo potest perpēdere quante difficultatis est. Quero dixi q plures tutores habent inuicem beneficiū vtilis actionis. Sed ego reperio q inter plures fideiussores nō est locus huic beneficio nisi cedatur: vt.l.si

11 deiusso. de fideiuss. que est ratio. ¶glo. hic dicit q fideiussor habet regressum contra principalem. ideo lex non curauit sibi dare actionem contra fideiussorem que ratio cessat in pluribus tutoribus et curatoribus. et vide glo. ista non est bona ratio. Quid enim si principalis esset non soluendo. et sic inanis est actio. vt.l.nam is. ff. de dolo. vel quid si tali modo interceserat quod contra principalem non haberet regressum vt puta pro pupillo naturaliter obligato. vt.l. marcellus. ff. de fideiuss. tunc sequeretur quod haberent inuicem actionem quod contra.l. vt fideiussor. vnde glo. reddit aliam rationem dicit glo. ratio est: quia tutores conueniuntur actione bone fidei: fideiussores stricti iuris. vide glo. ista ratio non est bona quid in pluribus mandatoribus qui conueniuntur actione mandati que est bonefidei. certe est idem quod in fideiussoribus: vt. d. l. vt fideiussor. ideo glo. dat aliam rationem q fideiussor intercedat ponte: tutor ex necessitate vt nota. in. d. l. vt fideiussor. ista ratio non est bona quia etiam duo rei obligantur ex necessitate ⁊ habent inuicem actionē. vt. l. j. de duobus reis. Sed rationem veram ponit glo. in. l. ex facto. in fin. de nego. gest. quā appropriat sibi Jaco. de ra. nam tutor soluens et correus hoc aget vt correum tutorem liberet sicut fe merito habet actionem contra eum sed quia hoc facit ex alia qua necessitate non potest habere directam actionē neg. gest. sed habet vtilem a lege. fideiussor vero principaliter agit vt liberet reum sed confideiussores liberātur per quandaꝫ consequentiam. igitur contra eos non habet actionez nisi cedatur. non habetis alia. ¶Possum querere ⁊ quero vtrum hoc sit verum siue trāsactio sit facta per acceptilationem siue per pa

12 ctum nudum. breuiter ¶inter pactum nudum et gratuitum et acceptilationem est differētia: nam acceptilatio vnius ex pluribus reis porrigitur ad omnes: vt. l. et per iusiurandum. ff. si vni. ff. de accep. et. l. si rem. ff. de noua. quod nō est in pacto vt. l. si vnus. in princ. ff. de pact. ¶Tunc si nos presupponimus transactionem esse factam tunc siue apponatur acceptilatio siue non videtur quod non extendatur vltra q̄ se extenderent vires transactionis: vt. j. eo. l. iij. quod tamen plenius dicam j. de transac. l. si de certa ⁊c.

¶Additio. Et non est in aliis.

De transactionibus. 60

fine cessione. quia si vn⁹ soluat sine cessione competit sibi actio vtilis contra correuz: vt. l. j. de duobus reis. Unde oct. assignant aliam rationē.⁊ ista quarta est vera q̄ ideo fideiussori contra fideiussorem non datur vtilis actio sine cessione qz si cōfideiussor soluit principaliter: soluit vt reum principalez liberet.⁊ per quandā consequentiā liberet suū confideiussorē sed in tutore cessat ista ratio: qz tutor soluit vt liberet se⁊ contutores.⁊ ideo nimirū si cōtra contutores datur vtilis actio sine cessione ⁊ ista est vera ratio ⁊ fuit vltramontanoꝝ. licet sibi approprient vltramontani est tñ glo. originaliter que videt innuere istam rationē in. l. ex facto in fi. ff. de neg. gest. rete intelligendi ista est vera ratio. ¶Ultimo distingue vt per glo.⁊ doc.⁊ Ly. hic. Bar.

Cum te pponas. Breuiter dicit. Transactio facta metu future litis tenet. b. d. Oppo. trāfigere proprie dicitur ex parte actoris quasi ab actione resilire. Innuit ergo q̄ hic frater actor erat. Sed tūc cōtra in transactione consueuit dari pecunia actori a reo vt ipse actionem remitteret sed hic dicit exp̄resse q̄ frater promiserat pecuniam ergo innuit q̄ est reus. huius timore glos. legit duobus modis. Uno modo q̄ erat actor et q̄ promisit pecuniam hoc pacto q̄ ille daret sibi hereditatem. et sic natura transactionis est vt actori detur pecunia a reo quando ipse remittit actionē. sed quando consequitur illud per actionem petit ex natura trāsac. vt actor det reo pecuniam. vt hic.

a ⁊. j. eo. l. si super possessione. ¶Secūdo modo legitur[a] q̄ hic frater erat reus.⁊ sic transegisse ponitur improprie.⁊ hec ponuntur in primis duabus glossellis. ¶Oppo. de. l. j. ff. eodē.

1 Soln. ¶Ibi dicit transactio debet imponi super lite intelligit presenti vel futura. et ita hic erat ergo erat hic lis saltem de facto ex tra iudicium. ¶Oppo. de. l. in summa. in princi. ff. de condi. inde. Soln. intelligas q̄ questio erat de facto absq; calumnia. tamen dic vt dicam. j. eodē. l. sub pretextu. ¶Quero qualiter fuit promissa ista pecunia. glo. ij. dicit nuda cautione.⁊ vide glo. sed si hoc verum est quomodo procedit q̄ hic dicitur in text. si non soluisset iure conueneris: cum ex pacto nudo quis non possit conueniri. respōdeo intelligit q̄ istud pactū fuit vestitū rei interuētu q̄ ille promisit sibi pecuniam vt sorori sibi daret hereditatem que sorori illā hereditatem dedit: vt. l. fine apud acta. j. eo. ⁊ ibi not. alꝰ haberemus hic necesse dicere q̄ hec stipulatio interuenit ⁊c.

1 ¶Verba imperatiui modi importāt consiliū: quando imperatur aliquid quod importat priuata vtilitatem.

2 Judex quando aliquid sibi cōstat ex inspectione instrumenti supplet de facto.

3 Actio vtilis proueniens ex directa bonefidei est etiā ipsa bonefidei.

Secū geminiano. Breuiter dicit sm vnam lec. Quando petitio est generalis transactio specialis non preiudicat nisi in his in quibus est transactum. b. d. sm vnam lec. Et hanc prosequuntur omnes glo. excepta vna glo. parunia que est super verbo nominatā. Et primo pono casum sm istam ⁊ eam expediam. ¶Primo op. breuiter hic dicit age: quod est verbū imperatiui modi. et sic videtur q̄ aliquis cogatur agere contra vt nemo inuitus

1 cogatur agere. l. j. Solu. ¶quando alicui imperat aliquid qō eius priuatā vtilitatem continet ve ba imperatiui modi habent vim consilij. ita loquitur hic ita intelligit glo. tua prima ⁊ hoc probat in. l. ij. circa fi. ff. man.⁊ ibi est text. et hic. ¶Sed op. secundo hic innuit q̄ iudex ex officio suo debet hic videre de quanta pecunia fit transactum. et sic supplet de facto. Contra. j. vt que desunt aduo. l. j. et quod ibi not. et. l. illicitas ff. veritas. ff. de offi. presi. dicunt quidam q̄ hoc est ideo quia

2 est actiō bonefidei. ¶Un dic q̄ ideo ¶quia liquebat sibi vt iudici ex instrumenti inspectione. Alia circa hoc dicam in. d. l. j. vt que desunt aduo. parti. dixi plene in. l. iij. ff. hoc autem iudicium de damno infec. ¶Oppo. j. de iudi. l. licet quidam

c dicunt fateor q̄ hec replicatio opponetur glos. non placet et bene nam fuit petitio generalis: prosecutio specialis: et sententia generalis. vnde quia sententia omnia continebat est opus replicatione: sed hic fuit transactio specialis merito non est opus replicatione: quia omnia non comprehendit. Huius gratia glos. tua distinguit plures casus quos vide quia non dicam hic extra glos. sed dicam. j. eo. l. sub pretextu specierum. et. l. si de certa. ¶Secundū ergo istam lecturam hic de vna specie fuit transactum et de aliis non: sed contra istam lectu. videtur text. qui dicit de quanta pecunia et cetera. et infra quantam pecuniam reliqua ⁊ cetera. et sic innuit q̄ fuit promissa pars quantitatis debita non species admini

stra. glo. volens hoc effugere exponit quanta. i. a qua specie: a Alij volentes q̄ litera stet propie legunt alio modo. Et breuiter sm eos hoc intendit. Si pars debite quātitatis petitur ⁊ super ea transigeretur in reliquo: non obstat exceptio. hoc dicit. ⁊ ista lect. ponitur in glo. super verbo nominatim. differt ergo hec lectu. a prima: quia ibi ex diuersis speciebꝰ debebat et de vna fuit transactum. hic debebat ex vna tm. Ité in prece dēti fuit generalis petitio ⁊ specialis trāsactio. hic vero fuit specialis petitio: ⁊ specialis trāsactio.

¶Addita. Et non est in ceteris.

Secuz geminiano. Ista. l. legitur dupliciter in glo.⁊ sm primam lecturam. b. d. vbi petitio est generalis et transactio spēcialis non nocet in his super quibus non apparet esse transactū. hoc dicit. Legitur secundo modo qui colligitur in glos. que incipit debent. hoc dicit. vbi petitio est specialis: et est transactio specialis. transactio non nocet in his super quibus non apparet esse transactū. ¶Oppo. de. l. j. vt nemo inuitus. soluit glo. q̄ verbum age hic positum non denotat preceptum. sed potius quandā prouisionez. ¶Ex ista solu. no. q̄ quandoq; verbum imperatiuum continens propriā vtilitatem eius cui

b imperatur non stat in propria[b] significatione: sed denotat quandā permissionem seu consilium vt hic. facit. l. ij. ff. man. ¶Item oppo. q̄ iste text. videt innuere q̄ iudex possit supplere defectum. contra. de. l. illicitas. ff. veritas. ff. de officio procon. Solu. q̄ tunc iudex potest cum sibi est aliquid notuz vt iudici: hoc enim poterat iudici esse notum ex inspectione instrumēti transactionis: et sic vt iudici. ¶Item oppo. de. l. sub pretextu. j. eo. Sol. vt in glo. fi. solutio habetur in. l. tres fratres. ff. de pactis. ¶Quero qua actione agitur. dicit glos. q̄ agitur vtili actione nego. gest. et est glo. j. Ex qua glo. iuncta cum text. quando dicit qō est bonefidei. nota q̄ sicut ille

3 actiones directe de quibus fit mentio in. ff. actionum. instit. de actio. sunt bonefidei: vt ibi ita vtilis. ¶Quero quid: nonne ipso iure: digerunt quidam ope replicationis per. l. licet. j. de iudi. Istud dictum reprobatur per glos. ratio: quia in. l. contraria petitio fuit generalis transactio fuit specialis. et sententia generalis. vnde cum sententia omnia contineat: b nimirum si non subuenitur ipso iure: sed ope exceptionis seu replicationis. Barto.

1 ¶Dictio nisi quando ponit ⁊ quando priuat.

2 Dictio preter quando ponatur exceptiue et quando ademptiue.

3 Dolus qñ videatur remissus in generali trāsactione.

4 Si dolus cōmittitur in trāsactione vt qz inductus fuit dolo aliquis ad transigendū q̄ agatur actione de dolo.

5 Quando dolus cōmittitur in non obseruando promissa in transactione. an agi possit de dolo.

6 Liberare est dare.

7 Lex debet intelligi de illo titulo sub quo ista est.

8 Actio de dolo quando daꝫ ex cōtractu facio vt des vel actio prescriptis verbis.

9 Conditio ob causaz in cōtractibus innominatis habet duplicem conditionem.

10 Cautela vt non possit petere reductionem ad arbitrium boni viri.

11 Qui promisit non vendere libzum nisi titio an possit cogi. et supra etiam nume. 1.

Actione. Hec lex habet ita subtilē glos. et difficilem. et de medulla iuris sicut alia quam viderim. Breuiter dicit. Ad actionem extinctam non datur regressus: sed decepto per actionem de dolo succurretur nisi sit de dolo transactum. hoc dicit. Primo ponit dictuz. secundo exceptionem. tertio exceptionem exceptionis. secūda ibi: nisi dolo. tertia ibi: nisi specialiter. ¶Nota quod dixi in summario. ¶Nota etiam

1 hic[c] q̄ dictio nisi[c] quandoq; ponit: quandoq; priuat: vt patz ex text. quia primū nisi ponit. secundus nisi priuat. ¶Oppo. de bac. l. ad seipsam. nam prima dictio nisi ponit postea priuat. Doctores volentes istam materiam exp̄licare inculcant de dictione nisi que est priuatiua ratione de dictione preter. et videtur mihi q̄ non bene faciant. nam debetis scire q̄ quedam est dictio exceptiua que respicit actum impositum in oratione. quedam que respicit terminos. Illa que respicit actum ista est coniunctio nisi circa quam dicas: aut procedit oratio negatiua: ⁊ dictio nisi ponit[d] vt hic in primo nisi. Aut procedit oratio affirmatiua et dictio nisi priuat vt hic in secundo nisi: vt in. c. pactum. extra de regu. iur. libz. vj. ¶Sed contra

c Scdo modo legitur. Aduerte ad hanc secūdā lectura qz licet doc. vi deanē fateri etiaz hāc posse stare ad istū tex. do. mens do. Fran. pepius de fio. iurisconsul tus celeberrimus. dicit hāc secūdam lectura falsaz. istā glo. j. bui⁹. l. ⁊ con muniter oēs et q̄ calumnia actoris vitiat transactionē rei non. Et ita limitāt tex̄ū in. l. i summa. ff. j. ff. de cōdi. inde. in. l. ista nō pōt negari qn sit calūnia ex parte huius sororis q̄ sciebat se nō bere dem vel q̄ sciebat se esse exheredatā vel aliter excluſaz Et tñ dicit hec transactione valere. ergo dz intelligi qō ista sororꝰ erat rea ⁊ nō actrix qz alꝰ vitiaretur transactio pretextū calūnie. put est communis opin. hic. Et ideo a prima nō recedas.

¶Nō stat in propria signifi. Et sic nō semper importat necessitatē ad

d ¶Dictio nisi ponit. Adde tu q̄ 3 Bart. videt tex. in l. diuꝰ. in princ. ff. de peti. bered. vbi heres cui est mota questio hereditatis dicit tex. q̄ est phibit[e] aliena re bona hereditaria nisi malit satisfare: ergo bemus posse alienare si satisfdat q̄ precedit oratio negatiua ⁊ tñ ibi dicitur q̄ etiā si caueat non possit. Ité videt tex. in regula peccatum de regu. iur. li. vj. vbi dictio nisi habet orationez ne-

gatiuā ꝑcedēt. ⁊ tñ non ponit. igit ⁊c. Logita ⁊ vide doc. in l. ſi cū. ff. q iniuriarū. ff. ſi qs cau.

a ¶ Et ex nūc. adde ⁊ aduerte lect. ad hāc cautelā. qz arbitror q nō obtineret ī practica tū qz nō puto eā bar. tum p ea q ponit ipe bar. in. l. aurelio. ff. cui. ff. ó lib. le. ⁊ plures cantele ponūt p Lepo. in ſuis cautelis p qs ipedit petitio reductiōis. quas vide in cautela. 2 cbar. eqij.

boc opp. de. l. titia. de manu. teſta. dicit Dy. ibi dictio niſi precedit non ſequitur. digit teſtator niſi rationes diligenter reddideris liber ne eſto. certe boc nō placet. quia ly dictio niſi in ordine vocis vel ſcripture ꝑcedar: tñ in ordine intellectus ſequitur. Dicendū eſt ergo ſic. ſi ꝑcedat oratio negatiua dictio niſi ponit. Sed eſt aduertendū. quia qñq; per orationē precedentem denegatur actus: tunc dictio niſi ponit actum: ita loquitur hic. Qñq; per orationē precedentē negatur potentia tunc dictio niſi ponit potentiam non actum: ita loquitur. d. l. titia. quod enim ibi dicitur liber ne eſto niſi rationes reddideris boc eſt liber eſſe non poſſis niſi rationes reddideris: quia tunc non poſſis eſſe: quia potentiā ponit ⁊ non actum.

¶ Et per hoc reſpondetur ad queſtionem quam formaт hic gloſ. ibi ⁊ dic quod ibi notaui. ⁊ eſt talis. pmitto non vendere iſtum librum niſi tibi. quid important iſta verba certe prima oratio negatiua negauit potentiā. pmitto non vendere boc eſt q non poſſum vendere alij niſi tibi: ergo dictio niſi ponit potentiam non quod cogor tibi vendere ſed cum velim vendere vendam tibi ꝛc. ¶ Quedam eſt dictio exceptiua que reſpicit terminos ⁊ iſta eſt proprie prepoſitio. Exemplum lego tibi omnes libros meos ꝑeter codicem iſto caſu dic ⁊ aut illud cui apponitur dictio ꝑeter comprehendebatur ſub generalitate precedentiū terminorū et ponitur exceptiue: vt. l. nam qō. ſ. fi. de pe. le. ⁊ priuat. Aut non cōtinebatur ſub generalitate precedentiū terminorū: ⁊ non ponit exceptiue ſed magis ademptiue: ⁊ tunc ponit vt. l. ſeio. ſ. vgzi. de annuis leg. Fallit in bis que continerent odium vt in. c. dudū. extra de elec. ⁊ ibi no. per Jnno. ⁊ ita debes intelligere banc materiam. ¶ Modo veniamus ad apparatū noſtrum teg. bic dicit non ſupereſt aliqua actio niſi de dolo. Quero de quo dolo loquitur bic. ꝓ10 cuius declaratione debetis ſcire q dolus committitur quandoq; in ipſa adminiſtratione quando q; in ipſa tranſactione quandoq; committitur poſt tranſactionem non ſeruando promiſſa. De primo dolo loquit gloque eſt bic ſaper verbo tranſactū ſit. de duobus ſequentibus

3 loquitur ꝑcedens Gloſ. magna. ¶ An aūt in generali trāſactione videatur remiſſus dolus commiſſus in adminiſtratione gloſ. tangit bic: dicam plenius in. l. ſub pretextu ſpecierū. j. eo. dixi in. l. aurelio. ſ. fi. de li. le tamen iſtam gloſ. vide et no. intellectū quem dat ad. d. l. ſi quis rationes. de lib. leg. q intelligit illam quando legatur liberatio adminiſtrationis iam facte. ⁊ vide glo. ¶ Secundo committitur dolus in ipſa

4 ⁊ tranſactione inducendo quem per dolum ad trāſigendum an tunc poſſit agi de dolo. ⁊ omnes cōmuniter intelligūt q ſic. ⁊ ita intellexit Azo. et vide gloſ. ¶ Oppo. contra boc ſicut dolus dans cauſam cōtractui bonefidei reddit cōtractū ipſo iure nullum. ita reddit etiam liberationem interpoſitā ſuper cōtractu bonefidei ipſo iure nullam: vt. l. de tutela. j. de in integ. reſti. quod ibi not. Sol. vt dicam in. d. l. ſub pretextu. j. e.

5 ¶ Secundo quero ⁊ quid ſi dolus eſt commiſſus in non obſeruādo promiſſa in tranſactione an poſſit agi de dolo. Pla. dicit quod ſic. et ita intelligit banc. l. Azo contra Pla. quod probat ſic. actio de dolo non habet locum vbi habet locum alia: vt. l. ij. ſ. ſi quis. ff. de dolo. ⁊. l. ij. j. de dolo. Sed bic datur buic tranſigenti actio contra eum quem liberauit per acceptilationem vt ſe in paſtinam obligationē reponat ſcilicet condictio ob cauſaz: vt. l. ſi quis accepto. ff. de condi. ob cau. ergo non datur de dolo. Preterea contractus tranſactionis de quo bic fit mentio aſſimilatur contractui op vt des. boceſt li

6 bero te vt des pecuniam ⁊ liberare ⁊ eſt dare. Cum ergo impleuit contractum ex parte ſua liberando debet habere actionem preſcriptis verbis: vt. ff. de condi. ob cau. l. ſi mulier. et de preſcrip. ver. l. ob cauſam. ⁊. l. naturalis. eo. ti. et per boc ipſi damnant opinio. Pla. Quidam volens ſuſtinere Pla. reſpondent ad obiecta per rationem ſubtilem ſic dicunt ipſi in. l. ſi quis accepto datur condictio incerti que eſt generalis que concurrit cum actione de dolo. boc non placet quia illa. l.

7 j. eſt poſita in titu. de condictio. ob cau. ergo ⁊ debet intelligi de illa actione: vt. l. imperatores. de in diem adiec. nota. in. l. ſi. C. de condi. indebi. Alij ſoluunt quod ibi remittebatur obligatio certa. bic obligatio dubia. et vide gloſ. Quidam volentes ſuſtinere Pla. dicunt quod iſta eſt vera. ſolu. quando debitum eſt certum: tunc remittere eſt dare. ita loquitur ratio Azo. ſed quando debitum eſt incertum et dubium: tunc remittere non eſt dare. ſed eſt facere ſcilicet deſiſtere ab agendo. eſt ergo tunc contractus iſte tranſactionis facio vt des id eſt

8 deſiſto vt des: ſed ⁊ ex facio vt des datur actio de dolo: vt. l. natura lis. ſ. q ſi faciam. de preſcriptis verbis. ergo ⁊c et boc videbatur tenere Jaco. but. mihi non placet: quia tunc eſt verum q ex facio vt des datur actio de dolo quando ex facto meo nihil adeſt alteri parti: ſed quando aliquid adeſt ex facto meo tunc datur actio preſcriptis verbis ſicut in do vt des: vt. l. cum moza. j. eodem. et. l. ſiue apud acta. et ibi vide. et not. in dicta. l. naturalis. ſ. quod ſi faciam. Sed in propoſito ex tali remiſſione parti aliquid adeſt: ergo ⁊c. Unde alij volentes ſuſtinere Placen. dicunt ſic quod bic non fuit actum tantuz vt acceptilatione liberetur: ſed in perpetuum deſisteret: et iō quia iſtud deſiſtere perpetuum non poteſt impleri per promittentem: quia ſemper poteſt agere ſaltem de facto et pena committeretur: vt. l. vbi pactum. j. eodem. ideo non habet locum condictio ob cauſam vel preſcriptis verbis: ideo datur actio de dolo. do. Ly. dicit quod iſta ſolu. non eſt bona per. l. ſi pecuniam. de condi. ob cau. ⁊ non dicit plus ſed non credo

9 quod bene dicat: † quia in contractibus innominatis condictio ob cauſam habet duplicem originem. Uno modo ex penitentia: ita loquitur. l. ſi pecuniam. de condi. ob cau. ſed licet boc ſit regulariter in omnibus contractibus innominatis: tamen in tranſactione non eſt locus penitentie: vt. j. eodem. l. quamuis. vnde. l. ſi pecunia. nibil facit ad propoſitum. parcat mihi Ly. Secundo modo habet originem ex moza aduerſarij non implentis ꝓ10 parte ſua: vt. l. dedi. ſ. i. et. ij. de condi. ob cauſam. ſed bic non eſt in moza ille qui non dat pecuniam promiſſam. quod apparet: quia cum ille qui promittit in perpetuum deſiſtere non poſſit implere contractum ex parte ſua non poteſt me conſtituere in moza: vt nota. ff. titu. j. in. l. ſi in ſi. mag. gloſ. ⁊. j. eo. l. ſiue apud acta. vnde condictio ob cauſam ſm iſtam tertiam ſolutionem non poteſt habere originem neq; ex moza neq; ex penitentia. Item actio preſcriptis verbis non oritur ei qui non implenit contractum ex parte ſua: vt. l. naturalis. ſ. j. de preſcriptis verbis. Concludo ergo ſm iſtam tertiam ſolu. procedit opi. Placen. dolo enim facit qui pecuniam incontinenti non dat: quia ſic videtur actum.

¶ Quero quid ſi fine dolo tranſactum ſit per dolum an vale at tranſactio. gloſ. dicit quod ſic. vt. l. j. j. de plus peti. et dic vt ibi dictum eſt.

¶ Additur de nouo.

Actione. Actio extincta per acceptilationem non poteſt amplius intentari: ſed ſi in tranſactione dolus interuenit agetur de dolo niſi ſuper dolo ſit tranſactum. boc dicit. Et diuiditur. nam in prima ponitur dictum. in ſecunda exceptio. in tertia ponitur exceptio exceptionis. ſecunda ibi: niſi dolo. tertia ibi: niſi ſpecialiter. ¶ Nota q vbi oratio negatiua precedit dictio niſi ponit: et econtra vbi precedit affirmatiua dictio niſi negat. circa quod vide que not. per Dy. in c. pactum. extra de regu. iur. lib. vj. et per Ly. bic. ¶ Quero dicit bic q agitur de dolo. ꝓ10 quo dolo aduertatis quod tripleꝫ eſt dolus. Quidam eſt dolus commiſſus in adminiſtratione ante tranſactionem. et de iſto dolo loquitur gloſ. fina. poſt prin. Quidam eſt commiſſus in ipſa tranſactione: quia per dolum inducitur quis ad trāſigendum. Quidam eſt dolus commiſſus poſt ipſam tranſactionem: quia promiſſa in tranſactione non ſeruantur. et de iſtis duobus dolis loquitur in gloſ. magna poſt principiū. ¶ Genio ad primū dolum Quero ſi aliquis tranſegit vtrum per banc tranſactionem videatur dolus remiſſus ante tranſactionem in adminiſtratione commiſſus. gloſ. fina. arguit ꝓ10 et contra: finaliter facit iſtam differentiam: q aliud eſt dicere remitto tibi adminiſtrationem quo caſu dolus eſt remiſſus: vt. l. ſi quis rationes. ff. de libe. lega. Aliud eſt dicere lego tibi libertionem. argu. l. aurelio. ſ. fi. ff. eo. de libe. lega. ſigna iſtam glo. et notaeam. ¶ Propter bec verba † quidam doctores ſumunt cautelam q poſſit haberi modus ꝓ10 laudo vt non poſſit reduci

10 ad arbitriū boni viri videlicet q partes promittant remittere: videlicet promitto non petere reduci laudum ad arbitrium boni viri ⁊ eg nunc[a] remitto ⁊c.

a

¶ Additur de nouo.

Actione. Actio extincta per acceptilationem non poteſt amplius intentari ſed ſi in tranſactione dolus interuenit agetur de dolo niſi ſuper dolo ſit tranſactum. h. d. Diuiditur. in prima ponitur dictum. in ſecunda exceptio. imo ſi aliquod ius vel actio cōpeteret mihi etiam in futurū: ex tunc illud ius vel actionem tibi remitto: ⁊ impōnit ſup boc pactū per ſtipulationē: ⁊ ſic iſto modo precluſa eſt via reducendi ad arbitrium boni viri. ¶ Quero de quo loquat glo. nō. Pla. intelligit banc. l. q loquat de dolo cōmiſſo poſt tranſactionē q nō obſeruant promiſſa. banc opi. reprobat: vt ptz in ca. ſecūdo reprobat: q cum eo poſſet agi vt debitor reponat ſe in priſtinā obligationē cōdictione ob cauſam: vt. l. ſi quis accepto.

ff. de cōdictione

ff. de condi. ob cau. videtur etiam competere de dolo actio preterea ſi nō obſeruantur promiſſa videtur competere actio preſcriptis verbis vt. l. naturalis. ſ. j. de preſcriptis verbis. et videtur non competere actio de dolo vnde ipſe intelligit de dolo commiſſo in ipſa trāſactione: alij volentes ſuſtinere Oldra. dicunt q competit etiam actio de dolo vbi promiſſa non obſeruantur certi condictione generali que cōcurrit cū actione de dolo: vt no. in. l. ſi cum exceptione. ſ. j. ff. qō me cau. Iſta non eſt bona: qz cum illa. l. ſit in tit. de condi. ob cau. non eſt verſimile q loquatur in condictione generali. Unde alij dicunt et iſtam videtur tenuiſſe do. Ja. qō tunc eſt verum qñ remitteretur liquidum. Ita intelligit ipſe. d. l. ſi mulier. ſed vbi non eſt debitum liquidum remittere eſt facere: vnde in caſu noſtre. l. cum debitum. nō eſſet liquidum videt eſſe cōtractus facio vt des ex quo oritur actio de dolo. d. l. naturalis. Iſtud dictum nō videtur bonum: tamen quia in cōtractu facio vt des vbi ex facto meo aliqd adeſt parti nō oritur actio de dolo. Unde retento caſu. l. noſtre vbi adeſt aliquid parti: q adeſt liberatio nō habet locum actio de dolo ſed actio preſcriptis verbis. Tene opi. glo. q loquatur de dolo cōmiſſo in tranſactione. ¶ Sed op. contra glo. que concludit q actio de dolo habeat locum contra eum ſicut dolus dans cauſam contractui bonefidei annullat cōtractū ipſo iure: vt. l. iij. ff. ꝓ10 ſocio. Ita quādo dat cauſam diſtractui puta tranſactioni ille diſtractus non habet valere ipſo iure: vt. l. de tutela. ⁊ que ibi no. in glo. j. de in inte. reſti. Sol. vt ibi. ⁊ no. iſtam gloſſ. ¶ Ultimo glo. ponderat iſtud verbum niſi. ⁊ inducit in argu. ad ea que no. in. l. ſi eum. ſ. fi. ff. ſi quis cau. Unde aduerte q qñq; oratio negatiua precedit ⁊ negat actum: ⁊ tunc dictio niſi ſequens ponit actum: ita dō intelligi bec. l. Qñq; oō negatiua precedit ⁊ negat actū: ⁊ tunc dictio niſi ſequens ponit potentiam. l. titia. ſ. fi. ff. de ma. teſt. vbi gloſ. niſi reddideris rationes liber ne eſto. licet dictio niſi precedat quo ad ordinem verū tamen quatenus ad intellectum ſecus: qz tantum eſt dicere niſi reddideris rationes quantum dicere ſic: non poſſis eſſe liber niſi rationes reddideris. bic dictio niſi ponit potentiam quaſi dicat poſſis eſſe liber. Et

a iſta materia[a] facit ad queſtionem gloſ. poſite in. d. l. ſi eum. verbi gratia promittis mihi non vendere codicem tunm niſi mibi: an potero cogere vt mihi vendas: certe qz dictionem niſi precedit oratio negatiua poſt ea ſequitur dictio niſi que ponit. q. d. poſſes vendere. non tamen poſſes cogi. Barto.

Cum te. Transactio ſine ſcriptura valet. boc dicit. ¶ Not. q dicitur in ſummario. ¶ Nota. q probatio per confeſſionem eſt ſufficiens ſicut probatio per inſtrumentum. bic nō ſunt alia ⁊c.

1 Actio que per lit. conteſt. tranſit ad heredes extinguitur qñ conuentione partium a lite diſceditur.

2 Verba que poſſunt intelligi ſub conditione ⁊ ſub modo qualiter intelligantur.

3 Si remitto tibi actionem iniuriarum p centum an iſta actio ſit ſublata anteꝫ ſoluas.

4 Cōtractus innominatus vt cognoſcatur an inſpicienda ſit forma conuentionis an vero impletionis.

5 Verbum ſuſcipere et recipere et ſimiles quod intelligi debent ratione dominij.

6 Stipulatio appoſita ſuper aliquo cōtractu debet intelligi ſm naturam illius contractus ſuper quo interponitur.

7 Si non ſeruatur tranſactio an agatur actione prima vel preſcriptis verbis.

8 Actio preſcriptis verbis qō datur a lege quando aliter ſubueniri non poteſt.

9 Cōſenſu partium reſtaurari non pōt: qō cōſenſu eorū non oritur.

10 Actio q non debeat in libello inſeri.

Cum mota. Hec eſt ſubtilis ⁊ ſpeculatiua et vtilis. l. et eſt fundamentum electionis breuiter. h. d. Ad querelam extinctam non datur regreſſus ſed ſi promiſſa non ſeruentur per actionem ex ſtipulatione vel preſcriptis verbis ſuccurritur. h. d. Primo reſpondet ad queſtionez ſecundo dat cōſilium. ſecunda ibi: verum ſi fides. ¶ Not. q dixi in ſummario: ſed in recitatione contrariorum colligam multa alia notabilia. ¶ Genio ad apparatum. Et opp. q querela preparata tranſit ad heredem. ff. de inoffi. teſta. l. j. ſ. fina. ⁊. l. ſeq. ſed erat preparata qō apparet ex text. qui dicit. Cum mota inofficioſi querela ⁊c. ergo tranſit ad heredes ſol. glo. Iſta querela preparata fuit remiſſa per tranſactionem. ideo per inde eſt ac ſi preparata non eſſet. ⁊ vide gloſ. j. Et not. ex bac ſolutione q

1 omnes. ll. que dicunt q per litis cōteſtationem actio† ſit tranſitoria ad heredes. boc eſt verum niſi a lite connentione partium ſit receſſum: tunc enim extinguūtur etiam illi effectus per litis conteſta. inducti bic eſt cauſus quem tene menti. b Et ſic debet limitari qō dixi vobis in. l. ij. de fru. ⁊ lit. expen. Contra predicta opp. ⁊ videtur quod non requiritur preparatio: vt. l. ſi quis filium. j. de inoffi. teſta. Sol. aliud bodie. aliud ſm tempora buius. l. Oppo. et videtur. q ad querelam poſſit rediri: vt. ff. de inoffi. teſta. l. ſi inſtituta. in princip. Solu. per matrem ſi vineret poſſet rediri ad querelam: quia ſibi competeret: per heredes matris nō poteſt rediri ad querelam: qz ad eos non tranſit omiſſa preparatione per trāſ-

actionem. iſta prima ſolu. gloſ. eſt vera. ⁊ vide eam. Alij dicunt q fuit ſibi renuntiatum ſub conditione: bic ſub modo. iſta ſolu. vera eſt in ſe: ſed cōtinet diuinationem ex eo q ibi ſimpliciter loquitur.

2 ¶ Ꝓ10 buius ergo declaratione † eſt videndū qñ ex verbis conuentionis non apparet vtrum quis recedat ſub conditione vel ſub modo. Et quid intelligatur in dubio. exemplum conuentum fuit vt ſi a lite rec̄ederem dares cētum: que verba poſſunt intelligi conditionaliter vel ſub modo. Doct. dicunt q in dubio debent intelligi ſub modo: vt. l. q ro. ſ. inter locatorem. ff. loca. qō apparet ex eo qō ibi de exceptione dicit que nō eſſet neceſſaria ſi intelligeretur conditionaliter. Fallit qñ cauſa in ſe

a de neceſſitate cōditionem importat vt pmitto tibi centum pro dote: vt. l. ſtipulationem. ⁊. l. promittendo. ff. de iure do. Ex iſtis colligitur q in. l. ſi inſtitura. in dubio ɔz intelligi ſub mō: ideo bec ſoln. non eſt bona q ibi ſub cōditione ⁊c. ¶ Et iſta inducunt doc. vltra mon. ad. q. remitto † tibi actionē

3 iniuriarum ꝓ10 centū vtrum actio ſit ſublata anteꝫ ſoluas centum. certe ſic. nam iſta actio cū ſit ex delicto pōt tolli p pactū ipſo iure: vt. l. ſi tibi. ſ. quedam. ff. de pac. ⁊. l. ſi vnus. ſ. pactus. eo. ti. ¶ Item iſta verba intelligunt ſub modo. ⁊ de natura modi eſt nō ſuſpendere effectū eius de quo agitur qn ipſo iure inducatur: vt. l. demonſtratio. ſ. fi. de condi. ⁊ demon. ⁊. l. quibus diebus. ſ. termilius. eo. ti. ¶ Sumus expediti de prima parte veniamus ad ſecundam ⁊ bec eſt multū difficilis. dicitur bic q datur actio preſcriptis ver. cōtra bic fuit facio vt des: qz fuit conuentum vt ipſa diſcederet a lite: ac b

¶ Tene mēti. ad. ſm ang. tegit. in l. j. ff. de priua. delic. ⁊ gl. in. l. j. j. de pſcri. lō. tem. per Abb. iō. c. cām. el. j. j. de teſt. p bene. di. ó plūbi. in. l. ij. ne de ſtatu defun cto.

4 vide eas. ¶ Et ergo cognoſcamus † qs cōtractus innominatus ſit debemus inſpicere formam conuētionis magis q̄ formam impletionis ſm gloſ. bic poſitam. ⁊ in. l. eg placito. j. de re. permu. Ultra mon. ſunt in cōtraria opi. q inſpicitur forma impletionis magis q̄ cōuentionis ⁊ ſum ſolitus tenere quaſi idez: lz per alia verba. ſ. q inſpiciamus vtrūqs. naz ſicut in ɔctu emptionis ⁊ venditionis ex parte eius q dat pretiū ɔz emptio: ⁊ ex parte ei⁹ qui dat rē ɔz venditio: ita in ɔctu iſto innominato ex parte eius q facit dicitur facio vt des. ex parte ei⁹ qui dat dicitur do vt facias. vnde remanet q bic non eſt facio vt des ex parte matris: ergo videtur q debeat dari de dolo vt in cōtrario. ſolu. l. cōtraria loquitur qñ ex facto nibil adeſt cui ſit ſed quando ei aliquid adeſt tunc lz locū actio preſcriptis verbis. ſicut in do vt des. ⁊ bic eſt caſus nam ex eo quod a lite deſiſto tibi non adeſt liberatio vt no. in. d. ſ. q ſi faciam. dixi vobis in. l. actione. ſ. e.

5 ¶ Ex bis habes notare † q ꝓ iſta verba ſuſcipere recipere ⁊ ſiłia debent intelligi iure dñij qō apparet qz pinde eſt ac ſi aliqd tibi pmitteret dare ſm gl. ⁊ doc. de ſimilibus verbis dixi in. l. ſi fundū preſtari. de ver. ob. que tene menti. Inteꝫ ego ſolnam iſta glo. ⁊ iſtud dictum cōtra eam primo op. ſi iſta verba importarēt dationē ⁊ fuiſſet interpoſita ſtipulatio nō agere ad intereſſe: ſed ageretur ad ipſas res. vt. l. vbi gūt. in fi. de ver. obli. ſed bic dicitur q agit ad intereſſe. ergo apparet q iſta vba ꝓtinent factū magis q̄ dationē. ⁊ vide teg. dico gl. bū dicere in hoc q iſta verba important dationē. pbo qñ promittitur aliqd ſimpliciter nec pōt tradi dari vel preſtari. exēplum promitto tibi fundū nec adiꝫ cio fundum dari vel preſtari vel fundum tradi in telligit de actione vt eſt teg. in. l. ſi ita. ſ. j. de ɔben. emp. ſed bic ex parte eius q obligat nō fuit appoſitum aliquod verbū ſed dixit. tu recipies fundum vel bona: ſed ex pte eius qui debebat recipere ergo ɔz intelligi q obligef ad dandū. Ad cōtrariuz in eo qō dicit id qō intereſt. rñdetur duobus modis

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Primo sic in id qō interest: vt exponam⁹. i. ideo qr interest petanť ipsa bona: vel aliter ꝛ melius ꝛ magis placet: in pmissione simplici de dādo procedit cōtrariū: sed qñ stipulatio ꝺe aliquo dādo interponiť sup aliquo cōtractu⁹ oꝺz intelligi �means natural illius ꝛtractus sup quo interponiť⁵ vt. ff. de vsur. l. ſi stipulatus. ꝛ. l. oāni infecti qdam. in prin. de dā. infec. ꝛ. l. v. §. conuentionales. de verb. obli. modo cū hic fuerit stipulatio interposita super isto ℣ctu innominato assumit naturā ipsius cuius natura hec est vt dari sit in obligatione. agak ergo ad iter esse: vt. l. naturalis. §. j. de pscriptis vbis babuistis no. in. l. j. j. de sen. q̄ p eo qō interest. ¶ Op. vlteri⁹ in glo. ℣ vť q̄ si non seruať fides ꝺebeat agi actione prima: vt. ſ. ti. j. l. cum proponas. Glo. ťat hic duas sol. Prima q̄ specialiter hic fauore filiorum cū eis nō detur querela: qr omissa fuit preparatio ꝛ ista solu. pōt esse bona vt ꝺicā. Alij ꝺicunt q̄ hic spāle odio querele. nā sicut obligatio ex maleficio per pactū tollit ipso iure ita querela p pactū tolli tur ipso iure: ideo ad eā non pōt haberi regressus Sol. ista non est vera. nā pm hoc etiā si ipsa mater viueret nō posset habere regressum ad q̄relā qō est ℣. l. ſi. insti. de inoff. test. Ꝺicendū est ergo q̄ hic ad primā actionē nō pōt haberi regressus qr sublata per mortē matris ꝛ sic ℣ctus innominatus. ſ. vt a lite ꝺesisteret videtur impletus ex pte heredis ma tris merito ꝺatur actio pscriptis verbis. ꝛ hoc in nuit precedens sol. ꝺum ꝺicit spāle est fauore filio ꝛ vide glo. istud nō vť bene ꝺictū: qr ista vba vt a li te ꝺesisteret vel ꝺiscederet ꝺeberēt intelligi ꝺiscede ret i ppetuū: vt. l. seruꝰ. ℣. ꝺe pac. ergo ex pte mris vel heredum eius non pōt impleri. qr falte⁹ ꝺe fa cto poterit ad litē redire vt. l. vbi pactū. ℣. eo. ꝛ ba buisti no. ℣. e. l. actione. concedo contrariū ťet ideo ꝺico q̄ ista actio pscriptis verbis non oriatur ex isto ℣ctu innominato tāq̄ impleto a matre vel eī heredibus: sed ꝺa lege absq̄ aliqua matris ob ligatione vel ℣ctu. ꝛ hoc est qō ꝺicit tex. ꝺum ꝺicit ibi ꝺādo. ꝺicit gl. a lege: lz ergo als natura actiōis prescriptis verbis sit q̄ oriť ex ℣ctu: vt. l. iurisgen tium. §. i. ff. de pac. tū hic non oritur sed a lege pro ducitur sine matre. ꝺicitur ergo isto casu ista actio ꝺatiua non nativa: ꝛ ideo ꝺatur ista actio: qr alio modo istis filijs subueniri nō pōt ꝛ hoc voluit ꝺi cere glo. ibi speciale. i. pro filijs ꝛc. ¶ Sed ℣ hoc in fisto imo videť q̄ possit sibi subueniri p cōditionē ob causam vt se reponat in pristinā obligationem vt. l. si quis accepto. de condi. ob cau. solu. ꝺuobus modis. primo qō bic conditio ob can. non compe tit qr impossibile est q̄ quis se in pristina⁵ obliga tionem reponat. cum emť querela ex consensu par tium non oritur non posset ex consensu partium restaurari: vt. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. Pe. cō tra istā sol. ꝺicit fateor q̄ non pōt restaurari: sed qr pōt pati se facto cōuenire: vt. l. iul. §. ℣tum. ad ex hiben. hoc nō placet. primo p istā. l. q̄ videť velle q̄ ista actio vtilis prescriptis verbis ꝺetur in subsi ꝺium: scḋo q̄ nulla. l. ꝺicit ego possum agere ℣tra aliquē vt patiať se conuenīri de facto. ſ⁵ pōt quis si vult sua sponte ad eu adendū illā actionē. ita loq tur. ꝺ. l. iul. §. ℣tū vero faciat. ꝺe ali. iul. mu. ca. fac. l. iij. §. fin. vel ꝺic q̄ ꝺitio ob cām non pōt habere locū neq; ex pcnitētia que nō ℏz locū in trāsactio ne: neq; ex mora: qr cū nō sit impletꝰ ℣ctus ex par te heredum vt ꝺixi. ℣. eo. l. actio ꝺe necessitate ergo recurrit ad actionē pscrip. verbis ꝺatiuā. ¶ Item cōtra istud op. ꝛ ꝺicetur q̄ isto casu sit ꝺāda actio ꝺe ꝺolo cōtra eū qui non seruauit fidē. vt ꝺixi in. l. actione. ℣. eo. Sustinēdo opi. Pla. sol. ibi ille q ꝺe ꝺolo volebat agere ex parte sua fecit quicquid po tuit qr liberauit per acceptilationē ꝛ aquilianam stipulationē. hic vero hoc nō fecit: lz liberatio sit se cuta per mortē⁹ matris tū hoc fuit casu magis q̄ facto suo ꝛ non pōt ita ꝺolus aduersario impingi merito recurritur ad actionē prescriptis ꝺbis ꝺa tinam. ista est vera lec. que mihi placet. Possemus ét ꝺicere q̄ hic loquiť ꝺe actione pscriptis verbis natiua q̄ oritur ex ℣ctu innominato. ꝛ qō bic ꝺz in tex. vtilis exponeꝰ. i. efficax. ꝛ videť hic velle q̄ꝺā gl. sup verbo vtilis qō. j. ꝺz. ꝺanda est. ſ. a. l. ex natura ℣ctꝰ preābuli: vt sic sit natiua nō ꝺatiua: vt. l. iuris gen. §. j. ff. de pac. Et si tu ꝺicis quomodo bic nō sit impletus contractus ex parte matris ꝛ heredū. rn ꝺeo q̄ hic fuit ℣uentū vt ꝺiscederet a lite presenti renuntiando ei ꝛ hoc fuit ex pressum. vnde p illā re nuntiationē contractus vť impletus. Precedens tñ lec. videť magis subtilis ꝛ magis applaudet lre qō tene menti. ¶ Ulti. not. ťex hac. l. tu inuenis q̄ actio nō ꝺz inseri in libello. qr actio ex narratione facti apparet. ꝛ vide tex. ibi subtilis. ꝛ vide glo. sup ver. vtilis. forte ꝺicam in. l. edita actio. Item qꝺaz inducunt istum text. quod actio est factum: qr res ipsa gesta est actio sed truffa est. ꝛ est opi. vltramō. qr tex. ꝺicit insti. de actio. §. qō est ius. ideo non cu ro ꝺe quo per Ly. in. l. edita actio. ꝺe eden.

¶ Additur nouiter.

Um mota. Ubi querela est extincta p trāsactionē amodo nō pōt agi ex stipulatione: sed si stipulatio interceſſit ad interesse alias agitur pscri. verbis. Op. ꝺicit bic q̄ heredibꝰ huius ma tris nō cōpetit querela. ℣ cū fuerit ꝑparata q̄rela qr ꝺicit tex. cū mota qō ꝺebeat cōpetere hr̄ꝺibꝰ: vt l. posthum⁹. §. ſi. ff. ō inof. tes. So. gl. q̄ bic nō cōpe tebat heredibꝰ qr fuit remissa seu sopita p trāsactio nē. ista sol. est no. qr sicut effectꝰ preparationis pdit p trāsactionē ſi post lite ℣te. interceſſit trāsactio pu ta plit. cōte. actio essiciť perpetua ad heredes trā sitoꝛia iste effectus perdiť si trans igat. ¶ Item opp. ꝺe. l. si quis filiū. j. ꝺe inof. tes. fol. vt in gl. j. ¶ Item ℣ op. ꝺz bic q̄ querela iterū intētari nō pōt ℣ ꝺe. l. si instituta. ff. ꝺe inof. tes. gl. ꝺat duas sol. pria est q̄ p matrē pōt intētari nō p heredē vt bic. Ista solu. est vera. Alia sol. ꝺat gl. q̄ ibi fuit renūciatū sub cōdi tione p heredē bic sub mō. Ista est vera in se: tū nō quaten⁹ ad. l. nostrā. qr est ꝺiuinare. ¶ Ex hac sol. collige q̄ vbi remittiť actio sub aliq̄ ꝺitiōe ea nō existente nō ꝺz actio extincta sed remanet ꝛ intēta ri pōt vt bic ꝛ hec vera: vbi apparet. Sz qꝺ in ꝺu bio pone remitto tibi actionē meā p cētū: nō colligiť an sit sub ꝺitiōe vel sub mō: vť q̄ sub mō. l. q ro. §. inter locatorē. ff. lo. circa fi. ℣ istud est. l. q̄mit tendū. ꝛ. l. stipulatio. ff. ꝺe iure ꝺotiū: videť ibi ꝺice re q̄ ibi falliť in q̄mission ꝺotis. ꝛ ratio est qr pro mittere cētū nōie ꝺotis nō pōt fine ℣ gn matrimo niū ℣ bak lz remittere tibi actionē meā boc pōt esse sine eo q̄ ꝺz tibi centū. ꝛ ideo in p̄cedenti intelligiť sub cōditione in isto sequēti sub mō. ¶ Ex hoc col lige si remitto tibi iniuriā pro centū: ꝛ nō ꝺes mihi cētū: actio iniuriaꝝ nō pōt amplꝰ intētari. ¶ Item op. ꝛ sum in gl. si. magis vť q̄ bic fuerit ℣ctus fa cioꝝt ꝺes: vbiviꝺelicet q̄ ꝺebeat actio ꝺari ꝺe ꝺolo: vt l. naturalis. §. qō si faciā. ff. ꝺe pscri. vbis. so. glo. q̄ bic fuit ℣ctus ꝺoyt facias. nō facio vt ꝺes. pbak ex ordine tex. cū ꝺicit bonoꝝ partē. Ista est rō huius gl. Ex q̄ not. q̄ ad cognoscendū qs ℣ctꝰ sit in spicit forma cōuētionis: nō forma impleméti. Ide sentit glo. bicꝛ in. l. ex placito. j. ꝺe re. ꝑmuta. Verū est q̄ ꝺo. Bartoluti⁹ est solitꝰ ꝺicere q̄ ex pte est facio vt ꝺes: puta in ꝑsona matris ex alia parte pōt esse ꝺo vt facias ꝺo partē bonoꝝ vt ꝺesistas. Sed ℣ istud op. qr si ex pte matris est ℣ctus facio vt ꝺes ergo vi ꝺeť cōpetere actio ꝺe ꝺolo: ꝺic q̄ ipse bene ꝺicit. rō qr ex isto pacto vt velit ꝺesistere alteri ꝺ adest libera tio quo casu ꝺz ꝺari pscriptis verbis non ꝺe ꝺolo. ¶ Item op. ꝺe. l. cū ꝑponas. ℣. ti. ꝑri. glos. ꝺat duas solu. prima est lz sit secunda in gl. q̄ sit spāle rōne querele q̄ tollit ipso iure. ista sol. nō vť vera: qr pm hanc sol. cōcluꝺiť q̄ etiā mť posset ipsam intētare qō est falsum vt. ℣. ꝺixi. Ad gl. ꝺat aliā solutionē ꝛ ista est pria in gl. vt sit spāle pro filijs ꝛ ista est vera ¶ Sed instat vť q̄ possit agi condictione ob cām vt fuit restitutio in pristinā obligationē: vt. l. si qs accepto taliter. ff. ꝺe cōꝺi. ob. cau. Quiꝺā ꝺicerunt ℣ⁱū qr petiť agi: ꝛ patiť cōuētus se posse cōꝺenari ista nō est vera. vñ ꝺices: cū q̄rela tollať p pactum sicut ꝛ actio iniuriaꝝ ꝛ furti nō pōt agi vt fiat restō in pristinā obligationē. ꝛ qr sic actio furti ꝛ iniuriaꝝ nō oriť ex pacto: lz ex q̄tumeliaꝝ. vt. l. si vnꝰ. §. pactꝰ. ff. ō

pactis. ita

Are. intellige etiā hanc regulā q̄ sti pulatio ꝛc. vt non ꝺeť in plꝰ q̄ ꝺabi tur prim⁹ cōtractꝰ vť lōgioris fit y ite nō aūt q̄ nō possit primū ℣ctū fortio rē reꝺꝺere: ista ꝺi cit egregie imo. in l. miles. §. ꝺecē. ff. ꝺe re iudic. p illuz tex. ꝛ ad hoc vide etiā Jmo. i. l. si ita qs. §. seia. ff. ꝺe vb. ob. vbi vult hāc re gulā habere locū etiam si stipulatio esset cōditionalis ꝛ interponeret⁹ su per contractu pu ro. ꝛ vide alexan. consi. lxxvj. vol. v. colum. j.

a ¶ Sup aliquo cō tractu. Et q̄ stipu latio interposita su per aliquo ℣ctu in telligať ꝑm eiꝰ na turā. adde eūdem barto. in. l. si quis cū aliter. ff. ꝺe ver. ob. ꝛ aleg. in consi. lxxvj. in prin. i. v. volu. ꝛ Monissimi in repe. c. i. ꝺe iud. col. q. Str.

c ☞ Andre. Poma. 8

b ¶ Interponiť. stipulationē interpo sitā sup aliquo cō tractu ꝺebere itel ligi ꝑm naturā eiꝰ ℣tractus sup quo interponiť et imo si apponať sup cō tractu innomina to ꝺebere regulari ꝑm eiꝰ naturā con tra etiā huic ꝺicto vť obstare illō qō ꝺicit bar. in. l. ij. j. ꝺe ꝛꝺi. ob cau. qō raro ꝺodie in in strumēto publico est ꝺare cōtractus innominatos qr notarij super illis apponūt stipula tiones quasi tūcvt ipse ibi sentit sit re currēdū ad cōtra ctus innomiatos: ꝛ sic nō esset veruz id qō ipse hic ꝺicit sed pro hoz ꝺecla ratione vide ale. i l. j. i fi. ff. ꝺe pactis ꝛ i. l. stip. ff. ꝺe ver. oblig. in. ij. oppo. bar. intelligeautē hoc verbū q̄ stip. ꝺz sapere naturā cōtractus ꝓcdit ista regula qñ sup vno interponiť su per quo fuit inter posiť⁹ secus si sup ꝺiuerso ita Jmo. in. l. iiij. §. ¶cato. in vj. opp. bar. ꝺecla rat ꝺe verb. ob. qō ꝺictū ibi ex clamat

7

9

10

De transactionibus. 62

pactis. ista per pactū sequens non resuscitať actio iniuriarū nec furti: neq; in querela pōt peti q̄ fiat repositio in pristinam obligationē. ¶ Item opp. ꝺe l. actione. ℣. e. q̄ ꝺebet agi actione ꝺe ꝺolo: solue q̄ ibi logtur ꝺe actione ꝺe ꝺolo cōmisso in trāsactio ne bic ꝺe ꝺolo cōmisso post transactionē. qr nō ob seruāt̄ur. p̄missa. ¶ Item op. ℣ vť q̄ non possit agi pscri. verbis. qr ille q̄ agit impleuit ℣ctum ex pte sua. ꝺ. l. naturalis. p totā: sed retēto ꝺemate ex par te matris ꝛ heredū suoꝝ non pōt impleri ℣ctꝰ ex parte sua: qr si non agunt bodie agent eras. et po terunt agere etiam ꝺe fructibus: vt. l. vbi. j. eo. glo. q̄ incipit ꝺāda. ſ. a lege fateť cōtrariū q̄ est verū q̄ vbi ℣ctus pōt impleri actio pscri. verbis si ℣ctꝰ impletur est natiua: ꝛ ꝑsupponit obligationez. vt l. iurisgentiū. §. j. ff. ꝺe pac. sed vbi nō pōt impleri ℣ctus actio pscrip. verbis ꝺicitur ꝺatiua. ita ꝺe bet intelligi iste tex. ꝛ glo. que ꝺicit. ſ. a lege. Bart.

Trāsactionis. Procura tor ad litez nō pōt trāsigere. ꝺ. ꝺ. ¶ Op. ꝺe. l. pcurator cum libera. ff. ꝺe procura. Sol. qō bic ꝺicitur fallit in tribus casibus q̄ ponunt̄ in glos. alias qō quis possit trāsigere requiritur spāle mandatū vt bic. ꝛ l. mandato. ff. ꝺe procur. ꝛc.

Ealimentis. Hec lex ponit ꝺuas re gulas ꝛ non eget ſummario. ¶ Opp. ꝺe. l. cum bic. §. plane. ff. eo. Sol. ibi ꝺe alimentis ꝺebi tis ex ℣ctu bic ex vltima voluntate ꝺebetis in qua ꝺistingue vt bic ꝺicitur et plene tractatur per iu risconsultum in. ꝺ. l. cum bi. per totam. l. ff. eo.

¶ Addita nouiter.

☞ Ratio quare transactio super alimentis pre teritis valet.

Super alimentis futuris cognoscitur ſummarie secus super preteritis.

Ealimentis. Trāsactio fa mentis primis valet: super futuris nō va let. ¶ Quero ꝺe ratione ꝺiuersitatis istoꝝz ratio est q̄z alimēta preterita non sunt necessaria sicut futura si alimenta relaxentur quis posset mori fa me q̄ ratio cessat in preteritis. Ista ratio est not. Et ꝺo. Jac. no. ea ad alia. ſ. q̄ super ťalimentis ꝺz co gnosci ſummarie. vt. l. si qs a liberis. §. si vť parēs. ff. ꝺe li. agno. ꝛ. l. iij. ff. ad treb. intelligit ipse q̄ boc sit verum in alimentis futuris⁹ in alimentis pre teritis non: eoꝺē modo ꝺicit ipse q̄ lz ꝺe alimētis possit cognosci ꝺieb⁹ feriatis. l. ij. ꝺe feriis. intelli git ꝺe futuris. ¶ Item op. ꝺe. l. cum hi. §. plurium ff. eo. solu. q̄ ibi loquiť in ꝺebitis inter viuos: bic ꝺe alimentis ꝺebitis in vltima voluntate. ¶ Que ro ꝺe ratione: ratio est ista qr obligatio ex contra ctu inter vinos respicit vel tps preteritu⁹ vel ps̄ns arg. l. sticbum. §. stipulatio. ꝛ qō ibi not. ff. ꝺe verb. obli. sed obligatio ex vltima volūtate respicit tps futurum sicut alimenta ꝛ ideo ꝺicit ipse cuz ꝺebeā tur alimenta ex vltima voluntate que respicit tem pus futurum q̄ transactio non valeat. Bar.

Jsuper. Breuiter ꝺicit. Valet transactio ét si nil ad p cē peruenit si tū potuit puenire et pactum transac. ét in actibꝰ re alibus exceptionem inducit b. ꝺ. ¶ Op. ꝺe. l. transac. j. eo. Sol. lz bic aliqd non peruenerit ad actoꝛē tū potuit puenire vt ꝺixi in ſummario qō no. ¶ Not. ét q̄ ꝺixi p pactū contra actionē in rē parať exceptio. ¶ No. etiā q̄ contra ctus trāsactionis pōt fieri cōꝺitionaliter vt si itra ꝺiem ꝛc. tangam j. eo. l. fine apud acta ꝛc.

☞ Exceptio transactionis iuri siurandi ℣rei iu ꝺicate impediunt litis ingressum.

Katris. Breuiter ꝺicit transactionis exceptio impe ꝺit li. conte. b. ꝺ. ¶ Not. q̄ exceptio transactionis ꝛc. vt ꝺixi in ſummario. ¶ No. generaliter q̄ omnis exceptio que est inducta vt sit litiū finis impedit lit. contest. Toe exceptione transactionis probatur hic: ꝺe exceptione iurisiurandi probatur in. l. j. ꝺe iureiuran. ꝺe excepť. rei iudica. probatur in. l. si. ff. ꝺe re iudica. merito iste tres exceptiones non impediunt lit. contest. vt. l. eleganter. §. si post ff. ꝺe condi. inde. ꝛ ibi not. idem possumus ꝺicere ꝺe excep. prescriptis verbis: vt. l. si. pro suo. ꝺicā ꝺe prescrip. lon. tem. l. emptor. ꝛc.

Efideicōmisso. Hec est pulchra l. in summa breuiter ꝺicit. Fideicōmissum inter fratres pōt remitti nec ex hoc ꝺz minor ledi licet ex casu sibi posset esse ꝺamnosum. h. ꝺ. Jstam l. babuistis. §. ti. j. l. cum proponas. ꝛ faciunt ista no. ibi ad illam. q. quam ꝺigi tibi. ℣. in consti. C.

¶ Additio noua.

Efideicommisso. Jus fideicōmissi pōt remitti p pactum ꝛ transactionem. h. ꝺ. ¶ Quero ꝺe rōne ꝺubitanꝺi ꝺic vt in glo. ¶ Item no. bene hanc l. q̄ si pupillus vel minoꝛ vel autoꝛitate tutoꝛis vel cu ratoꝛis faceret pacem cum inimico suo qō nonꝰ vť concedi beneficiū restitutionis in integrū vt pos sit ℣ pacem venire per rationem huius legis. bar.

1 ☞ Administratoꝛ vniuersitatis quando possit ꝛ quod ꝺebitum remittere.

2 Ambitiose fieri quid ꝺicatur.

3 Ptās ciuitatum q̄ non possit remittere ꝺebitum ciuitatis sine consensu cōsilij.

4 Administratoꝛ vniuersitatis q̄ ꝺicatur habere li beram administrationem.

5 Decreta ambitiosa non sunt nulla ipso iure sed rescinꝺuntur per sententiam.

Reles. Administratoꝛ vniuersi tatis ciuitatis pōt ꝛe ꝺu bia trāsigere non ligḋū ꝺebitū remittere b. ꝺ. ¶ Op. ſ. ꝺe vſu. l. aduersus. ťoicit gl. so. vt ibi certe ibi non fuit aliqd remissum per pactū sed per administratoꝛum negligētiam currit prescriptio. ¶ Quero quid in aliis administratoꝛibus aliaꝝ vniuersitatū glo. ꝺicit iḋē ꝛ bene vt. ſ. ti. j. l. pactus curatoꝛis. ¶ Querit glo. quid si ꝺebitū liquidum remisit non tū ambitiose sed qr erat ꝺebitum odio sum an valeat. glo. videť ꝺicere q̄ sic. Pla. contra per. l. pactum. ℣. ti. j. ꝛ istud cōiter tenent oēs doct. ꝛ glo. etiam bocvť tenere. ff. ꝺe pact. imperatoꝛes.

¶ Ad rationes glo. rñ ꝺeo. non ob. hic text. oū ꝺi cit ambitiose ťq̄ intelligo q̄ fiat ambitiose quic quid non fit ambitiose. nō ob. l. interdum. §. q tute lam. ff. ꝺe fur. ꝛ. l. pignoris. §. fin. qr ibi ꝺebitū non fuit liquidum ita intelligit glo. illā. l. pactū. ℣. ti. j. ſon obſt. ꝺe iniur. l. sed si vnius. §. j. qr ibi non re mittit actionē sed impeꝺit eius natuitatem vt no. ꝺ. l. pactum. ℣. ti. j. ¶ Quero vtrum potestas ťbu ius ciuitatis pōt remittere ꝺebitum sine consensu consilij: breuiter q̄ non: vt. l. prohibeť. §. plane. ff. qō vi aut clam. no. ff. ꝺe pac. l. item magistri. ¶ Ul timo no. ꝺuo. Primo ťq̄ isti administratoꝛes vni uersitatis ꝺicantur habere liberam administra tionem q̄ ꝑz ex eo qō possunt trāsigere q̄ als non possunt: vt. ℣. e. l. transac. ꝛ. l. si mandato. ff. ꝺe pcu. Secundo no ťq̄ ꝺecreta ambitiosa ꝺebent rescin ꝺi per sniam nec sunt ipso iure nulla. qō ꝺic vt ꝺixi in. l. ambitiosa. ꝺe ꝺecre. ab oꝛ. fa. ꝛc.

¶ Additio nona.

Reles. Administratoꝛ ciuitatis ꝺe re ꝺubia pōt trāsigere sed ꝺebitū liqḋum nō pōt remittere. Not. ꝺixi in ſummario. ¶ Op. ꝺe. l. aduersus. j. ꝺe vſur. sol. vt ibi ꝺixi. ¶ Item quero quid in aliis admi nistratoꝛibus ꝛ in prelatis eccleſiarū: ꝺicit glos. q̄ idem quā glo. signa. ¶ Quid ꝺe potestate seu prae toꝛe huius ciuitatis ꝺic q̄ nō. vt. l. q̄ herede. §. pla ne. ff. quod vi aut clam. ¶ Item querit glo. quid si administratoꝛ remittit ꝺebitum liquiḋū ꝛ bona fi ꝺe. ꝺicit glo. q̄ talis remissio valet per istaz legem. Pla. fuit in contraria opi. per. l. pactum. ℣. eo. bāc opi. tenent ꝺoc. non ob. l. allegata. per glo. q̄ ibi lo quitur ꝺe ꝺebito non liquido. Barto.

1 ☞ Transactio facta metu non habetur rata et q̄ per quem metum rescinꝺatur. §.

2 Metus mortis vel cruciatus coꝛporis ꝺicitur iu.

a ¶ Futuris. adde albe. in. l. cuz bi. ff. eo. in prin. ꝛ pe. de ancba. in ꝺe. j. ꝺe iur. pa. ꝛ frā. ꝺ are. in. ℣ si. gcvij. col. ſi.

b ¶ Fratris. Adde q̄ bal. ī additione ad spe. in ti. ꝺe suc. ab intel. ꝺicit q̄z trāsactio inter fra trē legitimū⁹ spu riū p bāc. l. inquā tū aūt aleg. ꝺicat q̄ stāte statuto q̄ ois cā inter cōiun ctos ꝺebeat cōpro mitti nō baberet locū vbi oppone reť exceptio litis si mite vel alia impe ꝺies litis ingressuz adde pe. ꝺe ancba ra. ℣. cl. cxxxiij. bal. cōsil. cgciij. iij. libz.

a

1

2

b

1

1

a ¶ Quod nō videť cōcedi. adde ꝺy. ī l. ꝺiuus. ff. ad. ſil. ꝛ ibi ray. ꝺe for. in appo. Ja. ꝺe are. in. l. j. ſ. in q. cau. in inte resti. nō est ne ces. ꝛ p Guil. ꝺe cu. in. l. fi. p fure. ff. ꝺe cōꝺi. fur. Et ét bic adde q̄ ponit bal. ꝛ ꝺoc. i. l. pactū cu ratoꝛis. ℣. ꝺe pac.

¶ Preses. Adde ꝺe hocvť perrom. cōsi. ꝺe plato an possit trans igere sup legato facto ꝛ illud remitteretvi ꝺe Fe. consil. ig. ro. cōsi. cl. xxxiij. et qd ꝺe abbatissa mo nialiū p pet. ꝺe an char. consi. cxxxv. scias ét q̄ pan. ꝺe cas. bic ꝺicit q̄ in prelato trans igēte sup re eccleſie suffi cit q̄ res sit ꝺubia absq̄ alio ꝺecreto ꝛ hoc ꝺicit notan ꝺū lz tu ꝺic q̄ ꝛra riū voluit sed. ℣ sil. cciij. vbi ꝺicit q̄ iura saťz operanť vt vigoꝛe trāsactio nis res prohibita alienari trāsigen ꝺo possit alienari absq̄ eo q̄ trāsi gat sine supioris autoꝛitate et boc iḋē refert ꝛ sequiť abb. cōsi. lvij. li. et cōsi. lxij. ibiḋez ꝺe patre trāsigēte su per bonis filij in q bus lz vsumfru ctū bal. ℣ si cccl. ꝺicit cōsulo q̄ fiat autoꝛitate iudicis ꝺe matre tutrice si lioꝛ ꝛ trāsigentevi ꝺe ro. consi. clxj.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

stus metus.
3 Metus non presumitur ex eo quod quis dedit rez magnam pro modico.
4 Pactum inter dñm et seruum non valet.et nu. 8.
6 Factum ab vxore propter minas a viro illatas a malo rescinditur officio iudicis.
7 Verbum perpetuo.
9 Qualitas cause que dicatur ad hoc vt per eaz possit probari metus.

Interpositas. Breuit di cit. Trãsactio facta iusto metu rata non habet inter dominũ seruum non valet transactio.h.d. Habet duas partes principales. Prima tractat an valeat inter dñm et seruũ.scda an valeat inter dñm et seruũ.scda ibi.sed qñ. Ite prima subdiuidit Tqz primo ponit vnum dictũ. scdo illud declarat in theorica.tertio illud declarat in practica.scda ibi nec tñ.tertia ibi ad vim tñ. ¶Mo. q transactio facta metu non habetur rata. Scdo
2 no. Tq iust9 metus dicit metus mortis vel crucia
3 tus corporis. ¶Tertio no. Tq non presumit metus ex eo q̃ quis dedit magnum pro modico.qđ
4 tene menti. ¶Ultimo no. qT non valet pactũ inter dominum et seruum. ¶Op. videt q pro illo minori metu rescindatur quod est actum vt.ff. qđ me.cau. inter eam.l.1.isti quidem.ff.in.l.1. fin. ff.j.
5 Huius Ttimore hic notabiliter dicit glos. si tñ intelligatur qñq; qs vult rescindere aliquod factuz metu ex edicto pretoris qđ me. cã.et tunc requirat ille metus de quo hic loquit.l.1.metũ.ff.qđ me. cã Qñq; quis vult rescindere ex sua edicti z tũc sufficit esse metus in psona filij iz non in persona sua vt.d.l.isti qdem in fi. Qñq; vult rescindere p officium iudicis z tunc sufficit met9 verecundie Iz non cõtineat metũ mortis vel cruciatum corporis ex̃plum aliquis denudant aliqđ capite vel corpore qui non poterat in publico cõparere sine dedecore huius rei gra fecit pactum vel transactionem.certe rescinderef officio iudicis:vt.l.fin.ff. qđ me.cau.qñq; infertur metus alicuz futuri enẽ tus a natura vt medicus qui infirmitatẽ modicaz fecit magnã z periculosam et huius gratia exorquet promissiones illicitas certe rescinderf officio iudicis:vt.l.medicus.de ea.et extraor.cogn. Qñq; infertur metus ratione maioritatis z reuerẽtie et istud fit dupliciter.nã queda3 est reuerẽtia vel maioritas absq; ptãte publica vt maioritas q̃ habeẽ a marito in vxorẽ a patrono in libertum.z tunc rescinditur etiã per officiũ iudicis:vt.l.j.ff.q̃ oneran
6 de.z ibi no.qua.re.ac.non da. qđ tene menti qT si vxor facit aliqd propter minas a viro illatas officio iudicis rescindit:vt.d.ff.que onerande.qui hic allegat. Qñq; hec autoritas vel maioritas habeẽ ex officio publico vt h3 ptãs z capitaneus z tũc rescindetur conditione.l.fi.j.qđ me.cau.z vide glos. tuam notabilẽ z videtur mihi q glos.dicat idẽ in l.metũ.ff.qđ me.cau. ¶Opp.hic dr edicto ppetuo contra.qz acto qđ me.cau.durat anno vt.l.j.ff. qđ
7 me.cau. Solu.q hic dr ppetuo Tregpone.i.generali vel dic perpetuo ẽtum ad simplũ. ¶Venio ad vltimã partem dr hic q non valet pactũ inter dominum z seruũ. Contra.j.de li.cau.l.eũ affirmes,
8 glos. Tdicit q non valet preterq̃ in libertate. certe hoc non est verũ qz nec in libertate ẽtum ad dñm cogendum sed poterit exhortari vt istud faciat si videbit sibi. Sz cõtra hoc op.ff.de acqui. here.l. si seruum.ff.si qs dederit.Sol. cum dño futuro bene põt fieri pactũ sed cũ dño presenti non. ¶Contra istud op.de.l.fi.j.e. Sol.ibi erat dubiũ an esset seruus:ideo põt super statu pacisci.hic super alio fiebat transactio z ideo assume tria verba. Qñq; fit pactum inter dñm z seruũ de alio q̃ de libertate z indistincte non valet vt hic. Qñq; fit de libertate z tũc aut erat dubiũ an esset seruus z valet vt hic.z l.si.j.eo. Aut certũ z tunc aut fit cũ dño futuro z valet aut cum presenti z tunc secus: vt. ff. digi.
9 ¶Quero dr hic q qualitas Tcause non sufficit ad probandum metũ vel dolum.quid est hoc dictum qualitas cause. Ridet glo. tribus modis. Primo qz si metus fuit in primo Jctu propter hoc non presumit metus in transactione facta ex internallo.pro hoc.j.quod me.causa.l.ij. Secundo dicas qualitatem cause.i.contestationem quandam qua pars protestatur coram potestate vel vicinis .se metu vel dolo inductum vt probatur. j.de dolo.l.dolum.z.l.si maioz.z melius.j.qđ me.cau.l.metum. ff.iij. Tertio vt dicam qualitates cause vt puta q magnam quantitatem dimisi pro modico.z istam lect.tibi posui tanq̃ notabilem ꝛc.

1 ☞ Pecunia data ob transactionem quãdo ab ea de volũtate partium receditur:repetitur conditione sine causa vel ob causam.
2 Transactio quando ab ea receditur partium consensu tollitur ope replicationis.
3 Si prima actio est sublata per aquilianã stipulationẽ vel acceptilationẽ z recedatur a transactione qua actione postea agatur.
4 Ratio quare per consensum partium lata sententia super eo super quo semel est iudicatum non valet sed valet super eo de quo est transactum.
5 Quando receditur a transactione an actor debeat redire ad pristinam instantiam an vero de nouo inchoare.

Sdiuersa. Consensu partium potest a transactione recedi et ad causam rediri.h.d. Dicit equitatis ratio suadet vt refusa pecunia ꝛc. ¶Quero quo iure petam mihi reddere pecuniam.dic q per condictionem indebiti:vt ff.de condi.indebi. l.eleganter. iij. responso mihi. Tvidetur q debeat agi cõditione sine causa vel ob causam.nam cõdictio indebiti habet locum quando datur ob causaz falsam de preterito.Condictio ob causam habet locum quando datur ob causam de futuro que non sequitur: vt l.dedi.de condic.ob causam. sed hic fuit datum ob causam de futuro vt a lite desisteret.ergo ꝛc. ¶Quero secundo dicitur hic q causa ex integro agitur quero an ipso iure vel ope replicationis Tollatur transactio per consensum partium gloss. dicit et bene ope replicationis: vt.l.si vnus.ff. de pactis.j.pactus. ¶Quero quid si prima actio fuisset sublata ipso iure. Tper aquilianam stipulationem et acceptilationem. prima gloss. arguit q possit agi antiqua si a transactione recederetur: vt.l.siue. j.eod. In contrarium facit dicta l.si vnus. j. pactus. finaliter determinat q debeat agi antiqua vtili.argu.j.si aduersus transac.l.pe.et.l.fina.sed ille ll.non videntur aliquid facere. nam ibi fuit concessa restitutio in integrum que omnia in pristinum statum reponit merito datur vtilis. hic vero pars sua sponte a transactione recedit.vnde est quid sibi imputetur et ex isto per quod a transactione receditur non potest restaurari actio semel extincta: vt.d.l.si vnus. j. pactus.et ita tenent multi docto. Ego istam materiam dixi anno.in l.pupilli.j.de solu.qui tegr. videtur prima facie probare opin.glos.hic positam mihi tunc videtur sic dicendum. Quandoq; per transactionem actio prima tollitur et est sublata ope exceptionis z tunc si a transactione receditur potest agi prima actione et contra exceptionem dabitur replicatio: vt hac.l. hic no. in prima parte glos. Quandoq; tollitur actio ipso iure.et hic aduerte. quandoq; illa actio sublata non potest per consensum partium restaurari vt obligationes que ex delicto vel quasi z tunc si a transactione recedatur agetur prima vtili.hic est casus in dicta.l. pupilli. j. de solu. quicquid ibi dicat glos. nam ibi loquitur de actione que contra magistratum dabatur. que cum esset ex delicto vel quasi per pactum fuit ipso iure sublata. Si vero potest consensu partium restaurari:tunc debet agi condictione ob causam vel sine causa. vt se in pristinam obligationem reponat: vt.l. si quis acceptam. de condic. io. ob cau. z quod ibi not. ita debes intelligere hanc glos. ¶Querit glos. que est ratio Tq per consensum partium lata sententia super eo qđ semel iudicatus est non valet: sed valet sua lata super eo de quo transactum est vt hic. glos respondet quia transactio descindit ex consensu partium: in sententia secus. et vide glossam quam
5 nota bene. ¶Dic intendo querere quando T recedatur a transactione vtrum actor debeat redire ad primam instantiam an vero instantia debeat inchoari de nouo. et quod ad primam redeat videtur probare in l. siue apud acta. j. eodem. q debeat inchoari de nouo videtur tegt. hic dum dicit causam ex integro agi. pro hoc facit. ff. eadem. l. cum mota. vbi per transactionem perimitur instantia et omnis eius effectus si cũ non periret ipso iure querela preparata ipso iure ad heredes transiret sed ibi dicit contrarium nec potest instantia peremptа consensu partiuz restaurari: quia a mero consensu partium non dependebat. dubito. ideo non determino ꝛc.

¶Nona additio.

Sdiuersa. A transactione potest recedi per consensum partium. h. d. dicitur hic refusa pecunia. ¶Querit glos. qua actione repetitur pecunia. glos. concludit quod condi. inde. Aduertatis quia cõdictio indebiti respicit falsam causam de preterito: vt. l. damus. de condi. inde. quod nota. z in casu nostre. l. quia fuit datum ob causam de futuro que est causa reuersa ad non causam per consensum partium. z sic est dicendum scõm docto. quod cõpetit condictio sine causa. ¶Querit glo. an possit agi ope replicationis an ipso iure per. l. si vnus. j. pactus. ff. de pac. ¶Item querit glo. quid si actio erat sublata per acceptilationem: nunquid habeat locum ista. l. gl. arguit pro et contra. et resident, in hoc q possit agi prima actione vtili vt. l. j. z

a ☞ And. Poma. ¶Decisas. hoc dictũ sequit Ang. in cõsi. cccl viij. et in cõsi. liij. Are. cõsi. ciij. z pau. de ca. cõsi. cccj. z Alb. de rosa. in. j. pte statu torũ. q. cxiij. z. lxx. z oẽs mod. hic. p cuius amplificatione. vide bar. in. l. j. ad fi. z q̃ ego scripsi. ff. ad treb. vide etiã Feli. in. c. fi. co. iij. ver. tertius ca sus. de cõsti. z vide Anc. cõsi. clxxvij. vbi loquit in statuto dãte arbitrium
indici indicãdi vt volnerit vt nõ valeat si non habuit mentẽ vt posset vi gore talis arbitrij indicare lite iã finita vt in tex. hic.
☞ Andre. Poma.
b ¶Qui semel. Vide ad hec imo. 2si. cxxxiij. colũ. fin. et barb. in. c. de causis. de of. deleg. in prin. z alex. consi. xcvj. col. ij. vol. ij. vbi dr q lis dicit mota demum lite cõtestata z de verbo causas. vide ẽt Semi. in. c. si duo §. fi. de pcu. in. vi. z Ro. cõsil. ccccxij. ad fi. z ibi etiã po
1 nit de vbo. ẽstio.
c ¶Quero ergo. 2 Qđ dicak ante lit. 3 cõtest. faciat. c. forus. de verb. sig. l. fin. §. illud de tẽp. app. vbi cause imponit exordiuz p citationem faciat c. inter ceteras. de resci. col. ij. de li. obla. vide in ca. j. 1 vt lit. nõ ẽte. et ibi dixi z vide bartol. cõsi. suo. ccvj. incipit. qñ dr in cã si nita. Lu. ro. in consil. ccclxvj. z ponderа. c. ex pte. in vermota. de ver. sign. an in consi. ccc. facciat. c. j. de iudic.
And. barba.
d ¶Vide ibi. adde glo. in aut. hoc in 2 ter lib. C. de na. li. et in aut. qui. mo. na. effi. sui. §. vlti. et in l. j. C. de col. do. lib. z in l. fi ita scriptum. de leg. j. et in l. diui. de in. codicil. p barto. in extraua gã. inverbo nõ obstãtibus z in l. sciendum. q satisfda. cog. oum alle. gl. in aut. de her. ab inte. circa fi. per Ly. z bal. in 3 l. sancim9. j. de test. bal. in l. humanũ ff. de legi. z j. in re. nõ pos. in l. impetrata. et. l. lapilli. ff. de re. diui. et in l. oudũ. j. de ẽben. emp. z in aut. nauigia. j. de furtis. ang. in l. oẽs. j. de prescri. xxx. anno. Ja. de bel. in aut.
de test. impe. Jo. and. in regu. q semel. de reg. iur. in. vj. Fede. cõsi. xlvj. et ccxxxiij. cal. cõsi. xj. rot. nouis. deci. iij. lap. alleg. cv. Are. xxv. q. ij. in sum. Jo. an. in. c. j. de cõsti. z in. c. j. de fi. prelby. z in. c. j. de excess. prela. lap. abb. i c. si aliqbus. z. c. si ppter tua. de resci. in. vj. spec. in ti. de instru. edi. §. nũc aũt. ver. z scias. z in ti. de resci. pñta. §. ratione. ver. ité qđ est cõtra ius. et Hosti. in sum. de resci. §. quas vires. bal. cõsil. xiij. z duobus seq. li. j.
¶Sõ cã. Et q cã dicak etiã ante lit. conte. adde Ro. in consi. ccccxij. et ibi Flo. l. l. j. ff. de test. z pau. de ca. l cõsi. ccc. in nouis. incip. gl. iuris ciuilis. et ange. in cõsi. cxcv. inci. ordinamẽtuz factũ. in. ij. colũ. et ibi alle. ex hoc pbantem in. l. j. §. finautem. j. de iur. cal. quez dicit melioze de corpore iuris. et qñ verbum cã z verbũ qđ. vel lis vel cõtrouersia proferak a legevel ab homine quõ capiantur. vide p eũ dem bar. z ibi late alegã. in. l. ampli9 non peti. col. iij. ff. reba. ba. et. d. me9 sozi. in 2si. ccxliij. col. vj. v. rsidetur etiã in. ij. vo. et ad de q opp. bar. hic sequit etiã Laf. de brig. in suo tract. de arbi. invlti. parte. q. xij. col. ij. z vltra oẽs et pdi. ad de qõ dũ teg. dicit cãs intelligitur de criminalib9. z vt lites de cinilib9 ita Jo. fab. hic. §z idẽ Jo. fa. i. l. cũ clericis. §. de epi. et cle. dic q appellatione causarũ nõ veniũt criminales z sic infert q si dak cognitio causarũ alicui q nõ dicũt cõmisse cause criminales: sed tu de boc qñ causarum appellatione veniãt et criales vide tegt. in. c. j. in fi. de iu. cal. et car. in cle. j. q. xviij. de of. vic. z eũdẽ i cle. ij. q. iiij. de pcu. q vi, detur cõtrarius.

de testa. sol. in. d. contrario inepte interrogabatur ideo fiebat inepte responsio. q interrogans erat forte peritus imperator qui est curialis respondebat. ¶Item dicitur hic q acceptilatio tollit
3 omnem actionem etiã realem contra de. l. an inutilis. §. acceptum. ff. de accepti. solu. q fuit deductuz in aquilianam stipulationem id quod grosso modo diceretur deberi per actionem realem z postea fuit secuta acceptilatio. ¶Sed contra hoc oppo. d. l. nemo. ff. de verbo. obli. per. l. scire debemus. §. fi. eo. ti. solue vt ibi Barto.
1 ☞ Statutum dicens q̃ habeat locum in preteritis z futuris q non comprehendit causas transactione decisas.
2 Lis q dicatur tantum post litem contestatam cã vero ante z post.
3 Transactio q possit fieri ante litis contestationẽ.

Iusas. Habuistis simile. j. sen. rescin. nõ pos. l. fi. et ibi indugi vobis ad questionem de statutis que dicunt q̃ hoc habeat locum in preteritis et futuris q non extẽduntur ad causas
a transactione decisas. a Tene mẽti ppetuo. ¶Quero que differentia est inter causam z litem. glos. va
1 cillat finaliter determinat q causa dicatur post lis tem contesta. lis ante z post vide glo. z nota. eam. si
2 mile not. in. l. j. circa princi. ff. de testi. ego puto Tq lis dicatur tantum post lit. contesta. causa vero cũ sit nomẽ generale. ante z post. z hoc videtur innue
b re tegt. in aut. qui semel. b quomodo et quando iudex. z est expressum extra de verbo. signi. c. ex parte vestra. ¶Quero ergo c an ante lit. contest. valeat
c facta transactio. quidam dicunt q non quasi non sit lis. contrarium Test veritas: quia nõ requiritur quod sit lis sed speretur: vt. l. ij. §. eodem. z ibi not.
¶Item quero nunquid valeat transactio post sententiam dic vt. l. post rem. ff. eo. z. l. eleganter. §. fi post. ff. de condi. indeb. Quero quid si statutum vel rescriptum dicit non obst. l. causas. certe dicit
d digi in. l. fi. §. fi cõtra ius vel vti. pub. et vide ibi ꝛc.
¶Additur nouiter.

Causas vel lites. ¶Causa per transactionem finita non rescindit per pactũ multomin9 per statutum vt hic z. l. j. j. iniam rescin. nõ pos. et ibi dixi.
¶Querit gl. que sit differentia inter causam z litẽ glo. ponit duas vel tres opi. et resident in hoc q cã dicatur post litem contesta. lis sit nomen generale tam ante litez q̃ post. Si dictum glo. est verum est no. ad questionem. Pone dictat statutum q̃ si aduocatus se absentet. p aliqua ambasiata cõmunis debeat supersedere in illa causa aduocatus se absentauit ante litem contestatam debet ne super sedere in illa causa: sm glos. istam dic q non: qz statutum loquitur in omni causa que est post lit. contesta. Sed videtur q gl. posset reprobari per aut. qui semel. j. quomodo et quando iu. c. ex parte nostra. extra de ver. sig. vbi q causa c dicatur ante lit. contest. z lis post. conte. ¶Item querit glos. nunquid post sententiam valeat transactio dic q non vt in ti. glos. que est vera. Nisi esset appellatum vel renocaretur in dubium vtrum esset iudicatũ necne: vt. l. ex postfacto. ff. eo. ¶Item querit glo. quid si in rescripto continetur non obstante tali lege. glo. dicit q valet rescriptum. De materia huius glos. vide in. l. fi. §. fi cõtra ius vel vti. pub. signa istam glo. qz est valde no. bar.
1 ☞ Clausula rato manente pacto in trãsactione.
2 Juramentũ h3 vim clausule rato manente pacto.
3 Ille contra quem competit vnum remedium ad plura alternatiue habet electionez secus quando plura remedia alternatiue quia tunc electio competit actori.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

4 Pena ꝛ res quando possit peti si opponit de trãsactione.

Cum proponas. Breuiter dicit sic. Pot̃ qõ est datum repeti ꝛ exceptio opponi si in transactione sit apposita clausula rato manẽte pacto. als exceptio tm̃ opponitur. h. d.

1 C No. q dixi i summario de eo qõ dixi rato ¶ manẽte pacto. Aduerte op. ff. de pac. l. rescriptum. §. j. so. ibi nõ fuit apposita clausula rato manente pacto. Scõo op. j. e. l. si qs maior. sol. ibi iurauit non ꝛuenire q̃ iuramẽtũ h3¶ vim illius clausule rato manẽte pacto. Tertio op. j. eo. l. pactum. Solu. ibi prima actio fuit ipo iure sublata. vnde exceptioni non est locus. repetet ergo data ꝛ illa non poterit agere non ꝓpter exceptionis obstaculuz: sed quia actionem non h3. C Quero3 hic q̃ si non est datum rato manente pacto qõ habet exceptionem. q̃ro qd si vult exceptionem omittere ꝛ data repetere an possit tex. hic innuit q̃ non. contrariũ est verum: vt. §. eo. l. si aduersa. C Sed tunc quero cuius erit electio an opponatur exceptio vel datum repetatur. glo. videtur dicere q̃ sit electio rei. Breuiter ¶ aduerte qñq; quis habet vnum remedium q̃ competit ad plura alternatiue: ꝛ tunc est electio de bentis. hoc est ius contra quem ista remedia intentatur: vt. l. plerũq; de iure do. ꝛ in. c. in alternatiuis. de regu. iur. lib. vj. Quandoq; competunt plura remedia alternatiue: tunc semper est electio eius cui competunt: vt. l. qõ in heredem. §. eligere de tributo. ac. ita in proposito: hic reo cõpetũt plura remedia. s. exceptio ꝛ dati repetitio.

C Noua additio.

Cum proponas. Cui trãsactio est facta cũ clausula rato manente pacto si veniat cõtra trãsactionem pot̃ oppo. exceptio ꝛ etiã data possunt repeti. secus si dicta clausula non sit apposita. C Opp. 3 primũ de. l. rescriptum. §. fi. ff. de pac. solue qõ ibi non fuit apposita dicta cla rato manẽte pacto: 3 in primo dicto hui⁹ l. sic. Item op. de. l. si quis maior. j. e. so. q̃ istud procedit in odiũ periurãtis. itẽ op. de. l. vbi. j. eo. sol. q̃ ibi actio fuit sublata ipso iure per acceptilationez ꝛ ideo agi non pot̃: ideo penã soluit ꝛ restituit data. quero 3 in fi. huius. l. q̃ cõpetit exceptio nõ repetitio datorũ sed quid si ipse non vult exceptionem opponere sed data repetere nunqd pot̃. tex. videtur dicere q̃ non. tu dicas q̃ sic per. l. si diuersas. §. eo. nõ ob. iste tex. q̃ opponere exceptionem ꝛ repetere data non cõpetunt simul. sed alterum 3 eligi: sed quero in cuius electione est: dic qõ est in electione repetentis. C ¶ Solent q̃rere doct. si op. de trãsactione vel alio pacto nudo nũquid possit peti pena ꝛ res: dic aut loquimur de pena legali aut cõuentionali. primo casu sic: vt. l. si pro fure. §. fi. ff. de condi. fur. aut est pena q̃ succedit loco contemptus arbitri de quo remitto ad. l. si quis rẽ. et qõ ibi no. ff. de arbi. de secunda pena dic q̃ aut succedit loco interesse particularis. ꝛ tunc res ꝛ pena pot̃ peti. vt. l. traiectitie. §. fi. de act. ꝛ obli. aut succedit loco totalis interesse: et tunc aut incontinenti est apposita clausula rato manente pacto. et tunc[a] vtrũq; potest peti: vt. l. si quis post rem. ff. co. et hic si non est apposita dicta clausula: tunc non potest peti res ꝛ pena: sed altero debet esse cõtentus. l. rescripto. §. si pacto. ff. de pact. si tñ pena esset minor posset agi ad residuum illius qõ quantitas excedit penam: vt. l. si quis a socio. ff. pro socio. l. pdia. ff. de act. emp. ꝛ vide qõ ibi not. circa hoc. et omnia predicta vera vbi non esset appositum. quid iuris videbitis in. l. si quis minor. j. eo. barto.

1 ¶ Transigere de causa capitali quare possit et ad quem effectum. nu. 7. 8. ꝛ. 9.
2 Super adulterio quare non admittitur trãsactio ꝛ quando transigi possit. nu. 13.
3 Trãsactio super criminibus in quibus pena sanguinis non ingeritur quare non possit fieri.
4 In actione falsi quare permissa sit transactio.
5 Crimen falsi est opprobrioso3 criminibus q̃ sunt in mundo ꝑm mores nostros.
6 Aduersatiua aũt aduersatur ad factum ꝛ ius.
10 In accusationibus in quibus agit ad vindictam publicam: an sit locus delationi iurisiurandi.
11 Inter pactum ꝛ transactionẽ que differentia sit.
12 Super crimine raptus q̃ possit transigi ꝛ pacisci.
14 Transigi vel pacisci super crimine priuato quando possit. ꝛ nu. 16. ꝛ. 17.
15 Inquisitio non est ius deducẽdi in iudicio: 3 qdã modus in iudiciũ deducẽdi ius aliꝭ competens.
18 In priuatis criminibus an sit in potestate partis facere q̃ non sit crimen.
19 Si fiat transactio sup criminib⁹ prohibitis reus habetur pro confesso.
20 Pactũ in criminibus pu blicis qñ valeat.
21 Dicta in precedentibus intelliguntur in sequenti bus repetita.
22 Mandantes fieri falsum an possint transigere.
23 Pacem super adulterio quando possit fieri vt deducatur pars condemnationis ꝓpter pacem ex beneficio statuti: ꝛ quod sufficiat habere pacẽ cum marito. na. 24.

Transigere. Nec. l. est subtilis ꝛ singularis ꝛ tractat materiaz vtilem. Diuidit in quatuor partes. Primo ponit vnaz regulam permissiuã. secundo ponit exceptionem tertio ponit regulam prohibitiuaz. quarto ponit exceptionem. partes patẽt in litera non eget summario: q̃ glo. vltima ponit duos versus ex q̃bus summatur hec. l. quos nota. Notabilia sunt clara.

b C Veniamus modo ad declarandũ materiaz nostre. l. specialiter videam⁹ rõnes huius. l. C ¶ Que est ratio q̃ de crimine capitali iz transigere[b] glo. dicit q̃ cuilibet est licitũ redimere sanguinẽ suum vt. l. j. de bo. eo. qui mor. sibi cõsci. hoc dicit glo. sup verbo prohibitum. post ꝓin. ista ratio concludit in reo: sed ex parte actoris q̃ est ratio. respõdeo eadem. nam cum de iure cõi si ipse accusator non ꝓbaret puniretur eadem pena qua reus accusatus est. vt. l. fi. j. de accusa. ꝛ ideo isto mem etiam ex parte accusatoris permittitur transactio quo ad istaz penam capitalem euitandam non quo ad alia: vt c

c j. dicam. C Secundo que est ratio[c] q̃ super adulterio non permittitur transactio: glo. non dicit. ¶ quidam dicunt q̃ adulterium est maius crimẽ qõ nõ est verum: quoniã grauius est homicidiũ paricidium ꝛ similia. Alij dicũt hoc esse: q̃ imperator est amator castitatis: vt in auf. de leno. circa prin. ista ratio nõ cõcludit: q̃ in hoc idẽ esset in incestu ꝛ stupro quod in adulterio. sed hic in adulterio tantuz dicitur. Alij dicunt q̃ istud est ꝓpter frequẽtiã delicti vt ne multis crassantib⁹ locus fit exemplo: vt. l. aut facta. in fin. ff. de penis. ꝛ ita dicebat ¶ petrus. nos possumus dicere q̃ ex parte accusatoris est ratio. quia si pecuniam accepit ꝓ comperto stupro siue vt adulterio celaret punit pena. l. iul. de adultc. vt. l. augilium. in fine. de minor. vnde accipiendo pecuniam vt desisteret incideret in illam. l. Ex parte rei fit ratio frequẽtia delicti huius. C Tertio no. ¶ que est ratio in aliꝭ criminibus q̃ penaz sanguinis nõ ingerũt. breuiter ratio est quoz publice vindicte: quia reipublice expedit vt maleficia nõ remaneãt impunita: vt. l. ita vulneratus. ad l. aquil. ꝛ l. licitatio. §. qõ illicite. ff. de pub. C Quero que ¶ est ratio in actione falsi q̃ licet transigere glo. dicit quia plerumq; accusatio falsi refertur ad pecuniariam estimationem. q. o. accusatio falsi plerũq; fit ꝓpter ꝓpriatum cõmodum ista ratio non est generalis neq; bona. nam idem hic qõ dicitur in publicis criminib⁹ est in accusatione priuata: vt. j. dicam. Preterea ista ratio non se extendit quando falsum committitur in rationib⁹ publicis: ꝛ ideo dicendum est vt dicebat quidam doctor lõgobardus qui fuit vocatus Hugolinus de fontana cuius dictum refert hic Ly. q̃ ratio est: q̃ condẽnatio est falsi q̃ q̃ hominem non interimat vel penam sanguinis non ingerat: tamen eum totaliter vituperat. quia ¶ non est crimen in mundo ꝑm nostros mores ita opprobrioſum. jõ in eo omnino est

Aduerte qõ bart. in hac. l. trãsigere arguit de ꝺictione. Sed in quo articulo ꝛ ꝓ salutione bar. vide cõ cordiã quã posui ad. l. si marit⁹. §. si negauerit. ff. de adulte.

b C Trãsigere adde an stante statuto qõ ꝓ pena capitali debeat condẽnari in mille si qs trãsegerit vel pacẽ fecerit cõe debeat habere mille. Jo. andre. in addi. ad spe. in tit. de accu. §. dicto versic. sed pone.

C Nõ. dicit paul. de cast. q̃ difficile est reddere rõnem nisi ꝓpter frequentiã de lictiuel fauore matrimonij.

nino est eadem ratio que est in criminibus ingerentib⁹ penã capitalem ratio est: q̃ vt liceat honorem et statum redimere iste persuasiones possunt dari: licet non vsquequaq; necessario concludant ꝛ venio ad apparatum. C Opp. primo quod hec. l. contineat superfluum: quia dicit transigere vel pacisci contra primam constitutionem. §. quibus. dicit glo. intelligo transigere: scilicet data pecunia pacisci. scilicet gratis. hoc puto verum licet alij digerunt aliter vt tangitur in glossa mag. circa finem. C Oppo. secundo q̃ hic male dicit impera

6 tor: in his autem publicis ꝛc. nam natura huius ¶ dictionis autem est vt aduersetur ad factum ꝛ ius: vt. l. hoc amplius. §. de bis autem. de damna. infect. et. l. sed et si lege. in princip. de peti. hereti. et. l. ij. et ibi nota. ne quis eum qui in ius voc. ꝛc. sed hic aduersatur ad factum. nam supra dixit de crimine capitali et hic etiam repetit de crimine capitali: quia crimen capitale dicitur etiam illud quod sanguinis penam non ingerit sed ingerit penam seruitutis vel amissionis ciuitatis: vt. l. ij. de pe. et de bono. pos. l. edicto. §. rei capitalis. Glo. huius timoze dicit q̃ in principio dum dicit de crimine capitali accipit stricte hoc est de eo quod ingerit penam sanguinis ad literam. et tunc bene sequitur illa aduersatiua. et vide glos. ij. C Oppo. tertio et nunc intro glos. magnam et aduerte quia ille due prime oppositiones respiciunt totam. l. Nunc oppo.

7 ad primam regulam tantum ¶ et videtur q̃ de crimine capitali non liceat transigere: vt. l. ab accusatore. ff. ad turpillia. glos. dicit licitum est transigere reo vt redimat sanguinem suum accusatori non licet: quia incidit in tur. vt. l. contraria. ꝛ vide glos. super verbo prohibitum. in princip. Ultramon. dicunt q̃ hic text. loquitur generaliter tam ex parte actoris q̃ ex parte rei. non obst. l. ab accusatore: quia ante inscriptionem licitum est transigere. ita loquitur hic sed post inscriptionem factam et fideiussorem datum de accusatione prosequenda non licet transigere: vt. l. contraria: ꝛ ita dicebat pe. docto. communiter tenent glos. Aduerte quia videtur mihi q̃ per omnia scripta intellectus huius. l. non tangatur. forte glos. habuit bo. intellectum. Pro cuius declaratione debetis scire q̃ in criminibus in quibus non licet transigere si actor desistat potest iudex ex officio suo super eodem processu procedere et diffinire vt in. l. ij. de aboli. Hunc ad propositum dico q̃ in crimine capitali licita est transactio ex parte accusatoris et ex parte accusati quantum ad impediẽdum processum ne iudex vlterius super eo procedat et hic est casus hic: quoniam transactio ad hoc principaliter proponitur vt impediat processum: vt. l. fratres. §. eod. et per hoc accusatus euadit penam que imponeretur si probaretur delictum: et accusator euadit penam capitalem in quam incideret si in calumnia reperiretur: quia iudex de hoc decetero non poterit cognoscere. ita loquitur hic. Sed si transactio non esset premissa remaneret processus: et iudex ex officio suo posset procedere et reum condemnare vel accusatorem: vt. o. l. ij. de aboli. non obsta. l. ab accusatione. quam glos. allegat quia fateor q̃ accusator incidit in turpil. cuius pena est pecuniaria: vt. l. prevarica. in fin. ff. de prevari. tamen penam capitalem euitat. et ita debetis intelligere hic. et est fundamentum totius materie nostre hic posite. Quarto oppo. de. l. qui cetu. §. fina.

8 ad. l. iuliã de vi publi. Solu. glos. ¶ q̃ vbi pactum vel transactio preiudicat pacisceti non autem alij accusare volenti: vt. l. contraria. vide glos. ibi item nunc ꝛc. Alius ergo poterit de eodem crimine accusare de nouo: et nouum processum inchoare super veteri processu non poterit procedere nec ille iudex nec illi trãsigentes nec extraneus: ita loquitur hic ideo ꝙtum est resp̃ecta illius processus ꝛ illius instantie preiudicat omnibus. Contra illud oppo. quod etiam respectu actio-

9 nis ¶ seu accusationis debeat alijs preiudicare. l. prevaricatio. ff. de prevarica. et. ff. de iureiur. l. eum qui. §. in popularibus. Solutio. glos. contraria loquitur in sententia seu iureiur. iudiciali quod preiudicat omnibus ꝓpter autoritatem iudicis. hic autem loquitur in transactione que habet tantam partium consensum. vide glos. ꝓout loquitur de sententia verum dicit quia non debet de delicto eiusdem bonis sepius queri. vt. l. penul. in fin. nau. cau. fra. ꝓout loquitur de iureiurando. hoc non est verum simpliciter. nam. l. eum qui. §. in popularib⁹. loquitur in actione populari cuius cõmodum est ꝓprium partis agentis post lit. contesta. vt. l. si cut. de verbo. signi. questio nostra loquitur in accusationibus

10 ¶ que intentatur ad vindictam publicam in quibus an sit locus dilationi iurisiu. glos. tangit in. l. iij. in ꝓinci. ff. de iureiuran. ꝛ. l. in bonefidei. j. de iureiuran. Et ego dixi plene in l. ma ritus. ff. de questioni. Alij vero dicunt ad. o. l. qui cetu. §. fina. q̃ ibi loquitur in pacto. hic in transactione. quod non placet quia etiam de pacto hic dicit. et. j. dicam. C Oppo. ad regulam ꝛ assume oppositionem factam in fin. glos. de. l. iurisgen. §. fi pacisca. et. §. fe. ff. de pact. glos. dicit q̃ illa. l. distinguuntur per istam: quia illa pacta contra rempublicam non valent. Fallit in criminibus que ingerunt penam sanguinis vt hic. Alij dicunt ibi loquitur in pacto hic in transactione. ꝛ quod dicitur transigere vel pacisci: intelligo pacisci pacto non gra-

11 tuito. et vide glos. in fin. Primo ista solu. ¶ non est vera: quia quantum ad impediendum processum eadez ratio est in trãsigente et pacisciente: vt hic dicitur. Quantum ad alia vtrum quis habeatur ꝓ confesso vel non bene est differentia inter transigentem ꝛ pacisc̃entem: vt. l. furti. §. pactus. ff. de bis qui notã. infa. et ibi dicam circa secundam regulam. C His expeditis venio ad exceptionem dicitur excepto adulterio cõtra. j. pro quibus cau. ser. liberta. merue. l. penulti. ꝛ reuertor ad ordinem glos. sol. dicunt quidam q̃ hic deficit: ibi supplet̃ur quia etiam de crimine raptus non licet transigere. Joã. fuit in contraria opin. quod de crimine raptus liceat transigere quod probat per text. in. l. contrarie: ibi transactione dimissum ꝛc. et sic apparet quod transactio est permissa. quidam moderni docto. damnant opin. Jo. nam video q̃ pater transigens de raptu punitur: vt. l. j. ante finem. ff. de rap. virgi. ergo non est licita: quia si esset licita transactio non meretur penam. puto Jo. bene dicere. primo quia cessant rationes que sunt in adulterio. nam vt. §. dixi in adulterio est ratio ex parte actoris. quia non licet accipere pecuniam vt celet adulterium: imo incidit in. l. iul. de adulte. hoc non reperitur in raptu. Item erat ibi ratio frequentia delicti: quia adulterium frequenter committitur: sed ista ratio non est in

12 raptu: quia raptus non frequenter committitur. puto ¶ ergo q̃ liceat pacisci vel transigi: vt. l. qui cetu. §. fina. ff. ad. l. iuli. de vi publi. ꝛ hac. l. que solum adulterium excipit. non ob. q̃ pater transigens punitur: quia vt. §. dixi ista transactio valet quantum ad impediendum processum. ita loquitur hic. Item quantum ad euitandam penam capitalem si reperitur in malitiosa calumnia. sed tanq̃ desistes punietur minori pena per. o. l. j. de rap. vir. quia sicut in aliꝭ criminibus trangens pena turpil. punitur. C Oppo. secundo ad istam exceptionem in auf. vt li. ma. et anie. §. pe. Solu. quod ibi dicitur non refertur ad crimen adulterij. sed ad alia capitalia. et ista bo-

a na. C Oppo. ad istam[a] exceptionem in auf. vt nulli iudi. §. adulterium. posita. m. j. de adulte. auf. sed bodie. Solu. ibi li-

13 cet ¶ pacisci de adulterio post penam impositam. ante non. quidam tamen dixerunt q̃ bodie per illam auf. licet indistincte transigere de adulterio. nam non habemus expectare id cuius nihil operatur euentus: sed post sententiam licet pacisci. ergo et ante sed illud placet: quia verum est q̃ post senten-

a tiam licet pacisci et post penam impositam: vt in contrario ante non. C Oppo. ad idem. ff. de adulte. l. maritus. §. si negauerit. glos. dicit q̃ ibi repudianit vel pactum fecit. ibi glos. se multum inuoluit in solutione huius contrarij breuiter illa l. potest habere duplicem intellectum. Primo q̃ intelligamus de repudiatione facta anteq̃ inchoaret iudicium: tunc ad hanc. l. non ob. quia hic loquitur quando iudicium erat inchoatum. Item potest intelligi post inchoatum iudicium tunc dico q̃ illa repudiatio non valet quantum ad impediendum processum ita loquitur hic: quia iudex poterit super eodem processu procedere: valet tamen quantum ad repellendum accusatorem tanq̃ suspectum: vt. ff. ad turpil. qui desistit. ꝛ j. qui accusa. non pos. l. qui accusationem. C Sumus expediti de prima parte ꝛc. Venio ad secundam regulam prohibitiuam ꝛ in hac procedo per modum questionum. Dicit

14 hic in aliꝭ criminibus ꝛc. C ¶ Quero quid in priuatis criminibus an liceat transigi quidã dicũt q̃ sic. argu. huius. l. a cõtrario sensu. Alij dicunt cõtra: q̃ de eis non pot̃ cõpromitti: vt. l. nõ distinguemus. §. iul. ff. de arbi. ꝓ hoc etiã facit. l. qñ et. l. furti. §. pactus. de his qui no. infa. glo. distinguit aut agit ciuiliter ꝛ pot̃ trãsigi ꝛ pacisci. Aut criminaliter: ꝛ tũc secus. ꝛ vide glos. Ja. bu. disputauit istam. q. ꝛ determinauit q̃ indistincte valeat pactuz sup priuato crimine q̃ preiudicat omnibus etiam iudici inquirenti qñ est permissum ex forma statutorum q̃ posset inquirere de quolibet crimine: et primo probat per banc. l. a contrario sensu. secundo in criminibus priuatis est in potestate partis facere q̃ crimen non committat vt iniuriam non renocare ad animum: vt insti. de iniur. in fi. Item in furto si non adesset voluntas contradicendi: q̃ furtum est contrectatio rei aliene inuito domino ꝛc. Ad qõ facit insti. de bon. que ex delicto. §. placuit. ꝛ. l. inter omnes. §. recte ff. de fur. ergo est in eius potestate crimẽ cõmissum extinguere ¶ Preterea ꝛ super hoc se fundabat probo sic. crimen publi-

Andre. Poma.

a C Oppo. ad istaz. Et an poterit fieri pax i crimine adulterij. vide bar. in cõsi. xliij. incip. oño ptãti. ꝛ an pcur. cõstitut⁹ ad faciẽdũ pacẽ poterit obligare dñm̃ suuz vt nõ poterit stare in ciuitate. vide pe. i cõsi. lxxj. Et qd sit pag. vide bar. i cõ si. lxxvj. Et an sufficiat habere pacẽ a marito vel ita dicit sponẽte statuto de adulterio pacificã do. vide ibi q̃ dicit qõ sufficit fieri a marito põdera si dici possit illõ verũ qñ fit cuz ꝓpre volũtate adulterij secus si p vim vide ꝛ si. bar. cl xxij. incip. ptãti terre. vbi dicit q̃ in volẽtẽ nõ infert iniuria. ꝛ sic sentit illõ quod ego dixi.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Andre. Poma.

a ¶ Consanguineo. aduerte q̄ bar. hic vī elle ynū q̄ p. l. nō p̄bāt. nā nō ba bemus. l. q̄ si fiat tibi iniuria q̄ alijs etiā agnatis detur actio iniuriar nō ob. l. cornelia: qlo quit quo ad ptātē iudicādi ⁊ cognoscēdi p̄terea ſpāle est in parte. l. ſed ſi vnus. ſ. filio. e. tit. de iniu. ergo. in cō trariū est ius cōe: imo p̄ defendēdo bar. est necesse tractare: an p̄ crimine priuato criminaliter q̄libet possit agere: de quo vī de gl. bar in rub. ff. de p̄ac.

b ¶ Pro confesso. Adde diligenter notandū ſm pau. de castr. q̄ ls talis transiges habeat p̄ cōfesso cōuicto ſi tū moriat añ cōdēnet nō pōt ei⁹ heres cōdēnari q̄ est mēti tenē dū p eo q̄ habet in. l. ij. ſ. ō in. c. ⁊. c. j. de confes. in. vj.

c ¶ Excepto. adde an liceat trāſigere de adulterio et vitio ſodomitico attento. bald. conſil. xcviij. ij. lib.

cum dicit quod propter ſui immanitatem inferret iniuriam publicam. vt. ſ. de bereti. l. manicheos. de epiſ. et cle. l. ſi quis in hoc. ⁊ inſtitu. de publi. iudi. in prin. ⁊ in illo caſu licet iniuria ſit priuata exercitium competit cuilibet de populo ad cōmodum publicum: non ad commodum ipſius agentis merito non poteſt pacto vel tranſactione remitti. crimen omnino priuatum infert iniuriam priuatam. quod patet quia priuatus tantum poteſt accuſare merito poterit ipſe accuſationem ſuam ſeu actionem ſuam remittere: vt. l. ſi quis in conſcribendo. ſ. titu. j. nec ob. ff. de iniu. l. j. ſ. vſq̄adeo. quia ibi eg vno facto plures naſcebantur iniurie vna patri altera filio: merito facto vnius non tollitur actio alterius: ſed in p̄poſito vni tantum. l. offenſo naſcitur actio: ergo ipſe poteſt remittere etiam quando per ſtatutum conceditur iudici q̄ poteſt inquirere. nam inquiſitio † non eſt ius proſequendi in iudicio ꝛc. ſed quidam modus deducendi in iudicium ius competens alij. nam iudex repreſentat locum accuſatoris et illam accuſationem que actori competebat ipſe in iudicium deducit. vt. ff. de cuict. l. ſi ob cauſam et. l. a diuo pio. ſ. ſi poſt aditum. ff. de re iudica. et. l. p̄operandum. ſ. inautem. j. de iud. vbi abſentia partis repletur preſentia dei: hoc eſt iudicis. vnde ſicut ipſe accuſator ſuam accuſationem produceret in iudicio et poſſet remittere ita quando iudex inquirit et per hoc concludebat ipſe quod ſi iudex inquirit contra aliquem de furto. ſi dominus vadit ad iudicium dicit quod hoc contra eius voluntatem non fuit factum quod extinguitur crimen furti et ceſſat illa pena. mihi videtur † q̄ glo. tua dicit optime. nam quando de crimine agitur ciuiliter poteſt tranſigi et paciſci: vt dicta. l. iuriſgen. ſ. ſi paciſcar. ff. de pac. et. j. de furtis. l. poſt deciſionem. et. ff. de condi. fur. l. ſi p̄o fure. et de furtis. l. multum. ſ. qui tutelam. et. ff. de pact. l. ſi tibi. ſ. quedam. Fallit in quibuſdam caſibus in quibus non licet tranſigi: quia reus habetur p̄o confeſſo et infamatur: licet quantum ad impedientem proceſſum et inſtantiam proceſſus valet: vt de his qui notan. infa. l. j. ⁊. l. furti. ſ. pactum. Si vero agitur criminaliter tunc non valet tranſactio nec pactum neq̄ ex parte actoris: neq̄ ex parte rei: ex parte rei non valet propter regulam que eſt quod in caſibus fiſcalibus qui aduerſarium ſuum corrumpit data pecunia habetur p̄o cōuicto: vt. l. eius qui delatorem. ff. de iure fiſci. Sed iſta cauſa criminalis intentatur ad publicam vtilitatem et ad penam applicandam fiſco. ergo ꝛc. Ex parte actoris non licet: quia eſt textus legis ſi quis repetere. ſ. primo ad turpillianum. ideo deſiſtens extra ordinem punitur. et p̄o hoc etiam regula generalis: quia contra publicam vtiliratem: vt. d. l. iuriſgen. ſ. generaliter. non obſt. hec. l. a contrario ſenſu: q̄ fateor q̄ non eſt prohibita tranſactio per hanc. l. ſed per alias.

17 ¶ Non ob. quod dicit Jaco. de aret. q̄ in priuatis criminibus eſt in poteſtate patris ne fit crimen. Primo quia hoc nō eſt verum indiſtincte. nam in criminibus ſeu iniurijs que habent ledere corpus non eſt in poteſtate partis facere ne fit crimen: quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum: vt. l. liber homo. ad. l. aquil. Item ſi ipſemet ſe percuteret punireture: vt. l. fina. ſ. penul. de bo. ea. qui mor. ſibi conſci. et. l. omne delictum. de regu. iur. Preterea vt in illis caſibus in quibus eſt in poteſtate partis ne crimen oriatur non concludit eius ratio. nam multi poſſunt impedire ne oriatur actio ex crimine qui eam natam non poſſunt extinguere vt habuiſtis nota. ſ. titu. j. l. pactum curatorum.

¶ Non ob. quod ipſe dicit q̄ crimina dicuntur publica: ideo quia infertur iniuria publica. quia nego iſtam. imo dicuntur crimina publica: quia aliqua l. eſt expreſſum quod ſint publica: vt. l. preuaricati. in fine. ff. de preuarica. ⁊. l. j. ff. de publi. iudi. ⁊ q̄ dictum ſuus ſit falſum oſtendu: q̄ pono ego occidi hominem poteſt agi contra me actione iniuriarum priuato iudicio: et poteſt agi publico iudicio. l. come. de ſica. vt. l. pretor edixit. ſ. j. ff. de iniurijs. ſi eſſet verum illud quod ipſe dicit: q̄ ideo dicuntur publica: quia fit iniuria publica quacunq̄ actione ſeu accuſatione agere tur ſemper eſſet publicum iudicium quod agitur de iniuria publica: ſed hoc eſt falſum: vt p̄edixi. ergo ꝛc. Ex quibus concludo q̄ in crimininbus priuatis pars nō poteſt paciſci nec tranſigere quo ad impediendum proceſſum etiam quominus iudex inquirat. argu. d. l. ij. j. de aboli. que loquitur generaliter predicta † vera poſt accuſationem propoſitaz nam anteq̄ veniatur ad iudicium bene poteſt quis paciſci ad impediendum ſe non ad impediendum alium: argu. d. l. qui cetu. ſ. fina. ad. l. iul. de vi publi. et. l. ſi maritus. ſ. ſi negauerit. de adul. ⁊ ſi dicis ſi impeditur agere alij non admittentur: quia accuſatio eſt priuata ergo nullus alius admittetur. Reſpondeo imo admittentur alij de agnatione qui viden-

a tur iniuriati per illam iniuriam factaz conſanguineo: a vt de iniur. l. lex cor. in princ. facit ad hoc. ff. de li. cau. l. ij. iij. et. iiij.

¶ Procedo vlterius. quero dicitur hic q̄ in bis criminibus non licet tranſigere. Quero quid ſi tranſactio fiat gloſ.

19 dicit et bene q̄ tranſactio non valet et reus habebitur † pro

b confeſſo. vt dicit gloſ. nec tamen proceſſus impeditur: q̄ inder ex ſuo officio illum proceſſum impediet: vt. d. l. ij. de aboli. tamen illum accuſatorem tranſigentem non audiet non q̄ eum impediat tranſactio ſed eum impedit deſiſtentia et infamia que ſequitur ex deſiſtentia. l. qui accuſare. j. de accuſationibus. et ad turpil. l. qui deſiſtit. Per hoc eſt expedita vltima queſtio. que eſt poſita in hac gloſ. vltima. an tranſactio valeat inter eoſdem. ¶ Quero an pactum valeat in iſtis crimi-

20 nibus publicis: quidam dicunt q̄ ſic: quia non repetit ni- ſi tranſigeret. Ex hac † gloſ. not. q̄ ea que dicta ſunt in precedentibus non intelliguntur repetita in ſequētibus in diſpoſitione legali hic Tyn. ſequendo vltramon. dicit contra per

21 legem titia. ſ. idem reſpondet. ff. de verbo. obli. ⁊. l. item quia. ff. de pact. ¶ Videte ſi in queris an liceat paſci cum quantum ad hoc vt tranſigens reus habeatur p̄o confeſſo vel nō. glo. dicit verum quia reus paciſcens non habetur p̄o confeſſo vt. d. l. furti. ſ. pactum. ff. de bis qui no. infa. Si queris an liceat paſci quantum ad impediendum proceſſum: tunc non licet paſci ſicut nec deſiſtere: quia nullo modo licet deſiſtere. arg. d. l. ij. j. de aboli. ⁊. ff. ad turp. l. ⁊ in priuatis. et. l. ſi quis repetere. ſ. j. ¶ His premiſſis venio ad vltimum. dicitur hic circa falſi accuſationem. quero vtrum habeat locum in quolibet falſo. quidam dicunt q̄ non. Tu dic q̄ habet locum in quolibet falſo. vt dixi. ſ. circa rationem iſtius exceptionis. Modo p̄o declaranda iſta materia eſſent videnda tria vel qua tuor per modū diſtinctionis. Primo an in crimininbus liceat tranſigere vel paſci quo ad impediendum proceſſum. Secundo an liceat paſci vel tranſigere quo ad hoc vt reus non habeatur p̄o confeſſo. Tertio an liceat tranſigere vel paciſci quo ad hoc vt accuſator in turpil. non incidat. Quarto an liceat paciſci quo ad hoc vt accuſator ipſe vlterius audiatur que potes per te ipſum per modum diſtinctionis reaſſumere. dixi anno in. l. ſi maritus. ſ. ſi negauerit. de adulte-

c rijs. ¶ Quero hic dicit tranſigere vel paciſci excepto adul-

22 terio: ⁊. j. dicit excepto crimine falſi quid de mandante † alijs qui mandat fieri falſum vtrum ſit idem quod in faciente falſum. reſpondeo verba legis ſunt ſcripta in rem: et ideo habent locum in faciente et fieri faciente et auxiliante: vt hec verba. de adulterijs. et. l. aut qui aliter. ſ. fina. ff. quod vi aut clam ꝛc.

¶ Additur noniter.

Tranſigere. Glo. bicin ſi. ponit duos versus. quia de quolibet crimine capitali ingerenti penā ſanguinis poteſt tranſigi niſi de adulterio: ſed ſi non ingeratur pena ſanguinis non poteſt trāſigi de crimine falſi. ¶ Aduerte primo q̄ iſta. l. tradit vnam regulam permiſſiuā ⁊ durat vſq̄ ad ver. exceptio. deinde ponit vnā exceptionē a dicta regula ⁊ durat vſq̄ ad ver. in alijs. Deinde ponit vnā regulam prohibitiuā ⁊ durat vſq̄ ad ver. certa. ⁊ a dicta regula ponit vnam exceptionē ⁊ durat vſq̄ ad fi. ¶ Opp. ⁊ vī q̄ iſte tex. ſit ſuperfluus cōtra. ſ. qbus. in prima cōſti. C. bui⁹ timore eſt facta prima glo. ¶ Item opp. ⁊ ſum in glo. que incipit tribus modis oppo. de primo dicto ad ſcām timore huius eſt facta gloſ. q̄ hoc capitale crimē d3 ſumi tripliciter per. l. edicto. ſ. rei capitalis. ff. de bo. poſſ. dicit gloſ. q̄ hoc capitale crimen debet ſumi ſtricte p̄o eo crimine p̄o quo ingeritur pena ſanguinis tunc procedit prima regula. ¶ Item dicitur hic quod licet tranſigere de crimine capitali. contra: quod licitum eſt non meretur penam. l. gracchus. j. de adulterijs. ſed accuſator tranſigens meretur penam: vt. l. ab exceptore. ff. ad turpil. ergo tranſactio non videtur licita. ſoluit gloſ. quod accuſato licitum eſt tranſigere. vt hic. ſed accuſatori non vt in contrario. et huius timore gloſ. concludit q̄ hec. l. non habet locum niſi in accuſato. vltramontani intelligunt iſtam. l. tam in accuſatore q̄ in accuſato. ad contrarium dicunt q̄ ante inſcriptionem et fideiuſſionem datam licitum eſt accuſatori tranſigere vt hic: ſed poſtea non vt in contrario: vel potes dicere q̄ etiam in accuſatore habet locum iſta lex: quia debetis ſcire q̄ ſi accuſator accuſationem non probet ⁊ reperiatur in calumnia punitur per iudicem pena talionis: vt in. l. fin. j. de pena talio. ⁊ aduerte: quia punit ipſum ex officio ſuo l. j. j. de calumnia. Modo ad propoſitum dico quod licitum eſt tranſigere tam accuſatori q̄ accuſato. nam ſicut eſt licita tranſactio ex parte rei vt redimat ſanguinem ſuum. Ita eſt licitum

eſt licitū accuſatori eadem rōne. q̄ ſi non reperitur probaſſe accuſationē poſſet puniri eo mō quo. ſ. dixi. ⁊ ſic tranſactio eſt ſibi licita vt ſanguinem ſuū redimat ⁊ valebit tecum tranſactio impediat proceſſum iudicis. vt. l. fratris. ſ. e. exceptione trāſactionis oppoſita p̄oderit reo q̄ non condemnabit: ⁊ accuſatori: q̄ cōtra eum non poterit p̄ocedi ad penam talionis ſi appareat nō p̄baſſe. Ad. l. actionem. reſpondeo. vī. Ille delicet q̄ ſi accuſator trāſigat incidit in turpi. vt. l. prenarica tores. ſ. ſi. ff. de preuarica. cū per hanc tranſactionē euitabit penā corporalem. ⁊ ſic poteſt habere locū in vtraq̄. ¶ Item oppo. de. l. q̄ certū. ff. ad le. iul. de vi publi. ſ. ſi. Sol. q̄ trāſactio eſt licita quātū ad hoc vt tranſigens non poſſit venire contra. nō tamen p̄eiudicat alijs de populo quia illud poſſint proſequi. ¶ Sed opp. de. l. eū q. ſ. in popularibus. ff. de iureiur. ⁊. d. l. p̄uaricatores. ſol. vt glo. ſol. ¶ Itē oppo. ⁊ hec oppo. ſoluit gl. circa ſi. gl. magne. que reſpicit primam regulam de. l. iuriſgentiū. ſ. ſi paciſcar. ff. de pac. gl. dat duas ſol. prima eſt vera q̄ illa debet intelligi ſm iſtam. ¶ Item opp. ⁊ exceptio eſt prime regule: vt. ſ. vidiſtis. ſolūmodo de adulterio excipit de quo non eſt locus tranſactioni. contra q̄ vidē q̄ debeat excipi raptus virginū: vt. l. penul. j. in quibus cau. ſer. liber. meru. gl. dedit duas ſol. ſm primā fatetur contrariū. aliam ſolu. dedit gl. ⁊ iſta cōmuniter approbatur q̄ de raptu ſit licitū tranſigere. ita expreſſe probat ille text. dū dicit trāſactione dimiſſum. remanet igitur ſolū exceptio in adulterio ſm formā huius. l. tamē prima ſolu. poſſet tolerari per tex. in. l. j. circa fi. j. de raptu virgi. vbi patri nō licet paciſci de raptu virginis. ¶ Itē opp. de. ſ. penul. in aut. vt li- ceat ma. ⁊ auie. Sol. q̄ illud q̄ ibi dī nō refertur ad adulteriū: ſed ad alia capitula de quibus loquit tex. ¶ Itē oppo. de. ſ. adulteriū. in aut. vt nul. iudi. col. vij. Sol. ibi pena erat impoſita p̄ adulterio. ¶ Itē opp. de. l. ſi maritus. ſ. ſi negauerit. ff. de adul. ſol. vt in gl. P̄o cuius declaratione ſic dicas ſm do. Ja. q̄ aut loquimur de crimiñbus publicis ingerētibus penam ſanguinis. ⁊ iſto caſu ſunt quatuor cōſide randa. Nam aut queritur nunq̄d tranſactio ſit licita quantum ad hoc q̄ accuſator nō incidat in turpil. Aut queritur nunq̄d ſit licita quantū ad hoc vt ipſe idē accuſator nō poſſit venire contra accuſationē alis tranſactionē ⁊ proſequi crimen ⁊ dico q̄ ibi tranſactio nō eſt licita vt p̄ecludatur via alijs volētibus proſequi per. l. qui cetu. ſ. ſi. ff. ad. l. iul. de vi publi. Aut querit nunquid ſit licita q̄ accuſator tranſigens habetur p̄o cōfeſſo vel non. ⁊ dico q̄ licita eſt: nec habeatur p̄ cōfeſſo quantum ad accuſationem: q̄ ſit lege permittente. Ex bis patet clare prima regula. ¶ Tranſeo ad exceptionē prime regule circa quā exceptionē dicas: q̄ aut querit nunquid ſit licitū trāſigere ſuper adulterio: ⁊ dico q̄ non vt hic. Aut queritur an ſit licitū renuntiare accuſationi de adulterio: ⁊ dico q̄ eſt licitū: ⁊ ita intelligo. l. ſi maritus. ſ. ſi negauerit. ff. de adul. Aut querit nunquid ſit licitū marito renocare eam ad ſe ⁊ quodāmodo crimē ſimulare. Et ita loquitur ſ. adulteriū. in auf. vt nul. iudi. hec autē vera criminib⁹ publicis ingerentib⁹ penā ſanguinis. ¶ In ſecūdo caſu p̄incipali vbi crimen non ingerit penā ſanguinis. nūquid ſit licitum paciſci gratis: ⁊ dic q̄ ſic per. l. in factū. ff. de iure fiſci. l. furti. ſ. pactum. ff. de bis qui no. infa. ⁊ ita ſentit gl. que incipit. vt. j. de contraben. ⁊ cōmit. ſtipu. ita ſonat tex. qui in ſcōa regula facit mentionē ſolum de tranſactione. ¶ Sed ſi queris nunqd ſit licitum trāſigere no. regulam q̄ nō eſt licitum ⁊ exceptionem a regula in crimine falſi per iſtū tex. ſed quomodo dicit glo. in tertio ⁊ vltimo caſu q̄ nō eſt licitū quid ſi tranſigat dic vt in glo. ⁊ omnia habent locū in criminib⁹ publicis. ¶ Sed querit gl. quid in priuatis delictis. gl. arguit p ⁊ contra: finaliter determinat q̄ aut agitur ciuiliter ⁊ poteſt tranſigi. Aut criminaliter ⁊ non licet. Aduertatis quia quandoq̄ querit nunquid ſit illicitum paciſci gratis de priuatis delictis: ⁊ per cōſequens vtrum reus habeatur p̄ confeſſo. vt. l. furti. ſ. pactū. de bis qui no. infa. Et gl. dicit verū. non obſt. l. quoniā. de bis qui not. infa. que debet intelligi in tranſigente. vt ibi no. ¶ Quādoq̄ querit nunquid ſit licitū facere cōpromiſſum. ⁊ tunc recurritur ad. d. l. non diſtingue mus. ſ. iulianus. ⁊ que ſit ratio: dic vt ibi not. Et aduertatis quia per predicta. ⁊ per hāc. l. nō videtur bona equiparatio quā facit gl. in auf. vt diffe. iudi. ſ. ſi vero contigerit. vbi gl. equiparat cōpromiſſum factum in arbitrū ⁊ trāſactionem: que equiparatio reprobatur per hāc. l. ¶ Quādoq̄ querit nunquid ſit licitum tranſigi: ⁊ tunc habet locum glo. que eſt hic. ⁊ no. eam: ⁊ ſcias vnum quod do. Ja. diſputauit hanc. q. pone q̄ iudex ſm formā ſtatuti inquirat de crimine priuato ⁊ inquiſitus tranſigat cū perſona offenſi nūquid tranſactio

valeat: ⁊ nūquid per hanc tranſactionē procedat inquiſitio iudicis: ipſe tenuit opi. Joā. poſitam hic in glo. ſuper verbo publicis. ⁊ dicit q̄ō impeditur inquiſitio iudicis. nam pars offenſa poteſt iniuriam factam nō renocare ad animum. ſ. inſtitu. de iniurijs. Item facere furtum non eſt furtū dicendo non eſſe factū contra ſuam voluntatez. l. inter omnes. ſ. ratione. ff. de furtis. Et ſi dicas quomodo inquiſitio non eſt ius p̄ſequendi. ideo ꝛc. ſed eſt quidam modus deducendi in iudicio ius partis offenſe. ⁊ fungit vice pſone offenſe. argu. l. ſi ob cauſam. j. de euic. ⁊ ar. ſ. de offi. iudi. p̄couin. l. inquiſitis. ſed nemini venit in dubium quod pars poteſt remittere iniuriam. igit nimirum ſi tranſactio partis impedit inquiſitionē iudicis. Et ſi opponeretur ſ. l. j. ſ. vſq̄adeo. ff. de iniurijs. dic vt ibi. ex illa iniuria oriūtur plures actiones. vna pars: altera filio. vnde ſi filius remittat actionē ſuam nō tol lit actionē patri: cōtrariū determinatur per. l. qui delatore. ff. de iniurijs. vbi rens per mandatū habetur p̄o cōfeſſo. facit etiam contra. l. ſi quis repeti. ſ. fi. ff. ad turpil. vbi deſiſtēs a crimine priuato punitur extra ordinē. ⁊ ſigna glo. que incipit: quid autē in priuatis. ¶ Quero que eſt ratio prime regule. ratio eſt iſta. quia cuilibet licitum eſt redimere ſanguinez ſuum q̄ colligitur ex. l. j. de bo. ea. qui mor. ſibi cōſci. ⁊ hoc nō poteſt habere locum in perſona accuſatoris per ea que dicebam. ſ. ¶ Sed quero que eſt ratio exceptionis dicerūt quidam quoniā crimē eſt valde magna. vnde alibi: q̄ princeps eſt amator castitatis. iſta non eſt bona ratio: q̄ eodem modo deberet dici de reſcripto. vñ dicas ſm Pe. q̄ō ideo eſt quia frequentia criminis eſt ratio p̄incipalis exceptionis. ¶ Sed quero que ſit ratio ſecūde regule: dic vt in gl. ſi. Quid ſi in pena pecuniaria declara multa alia in. l. j. ſ. ad crimē. de pub. iudi. per Dy. ⁊ de adciſſione membri dic q̄ eſt glo. ozdi. in. l.

a imperiū. ff. de iuriſdi. om. iudi. ¶ Quero a an liceat pacem fa cere ſuper crimine adulterij vt habeat locū certe partis cō- 23 demnationis remiſſio † ex forma ſtatuti. ⁊ an ſufficiat facere pacē cū viro tātum an cum vroze. ſuper primo dico q̄ ſuper adulterio p̄t fieri pac. Adulterans gaudet beneficio ſtatuti nō obſtante iſta. l. trāſigere. nā ſciendum eſt q̄ trāſactio fit de re dubia. ⁊ lite incerta ⁊ ſic ad impediēdum proceſſum ne amplius ſuper tali crimine procedat: ⁊ iſtud non licet ſuper crimine adulterij vt iſta. l. ita in ſimplici pacto vt ibi. Quedā eſt pax ⁊ concordia per quam rancor ⁊ malenolentia q̄ eſt in animo iniuriati remittit licet pena minoretur ex forma ſtatuti. iſta pax in omni maleficio eſt licita. vt inſtitu. de iniurijs. ſ. fi. de pac. connen. l. ſi tibi. ſ. quedam. ⁊ q̄ō de adulterio poſſit fieri pax. eſt tex. expreſſus. j. ō adul. auf. ſed bodie. ⁊ in auf. vnde ſumitur. Unde licet marito iniuriato per adulterium vxoze reconciliari ſibi q̄ nihil aliud eſt niſi pacē facere.

24 ¶ Super ſecūdo dico q̄ ſufficit pacem habere cum mari to tātum. ipſe enim eſt ille qui principaliter iniuriatus eſt ⁊ qui omnibus p̄referitur in iniuria vindicāda. vt. ff. de adul. l. ij. ſ. fin. vbi eſt caſus. ⁊. j. de adul. l. Ihis adulterij. cum mu liere non poteſt fieri pax cum non poſſit dici iniuriata: quia in volentem fuit factū. propterea ipſa de hac iniuria nō poteſt cōqueri accuſando adulterum: quia ſocia criminis vt. ſ. de li. cau. l. ſi. ⁊. xviij. q. iij. c. nemini igitur. ab eo nō requiritur remiſſio apud quem non eſt eius iniurie p̄ſecutio. arg. de iure delibe. l. p̄etor ait. Preterea p̄batio facta contra adulterum nō p̄eiudicat mulieri. l. denuntiaſſe. ſ. fi. j. de adulte. Mulier nō confitetur ſe adulteram ſed iniuriatam. ⁊ ſic ab ea non requirit pax quia ſm hoc ſequeretur q̄ confiteretur ſe adulteratā: vt. l. quādoq̄. ff. de bis qui no. infa. ſed in contrarium facit. j. de raptu virgi. l. j. ⁊ in auf. de rapto. ⁊ q̄ no. per Dy. in. c. ſcienti. in primo cōtrario. ſed illud verū in muliere rapta: ſecus in adulterio ſimplici.

1 ¶ Transactio quando reſcindatur p̄retextu inſtrumenti de nouo reperti.

2 Clauſula inſpectis ⁊ cognitis verbis teſtamēti ſemp eſt apponenda in inſtrumento quando contrabitur ſuper dependentibus a teſtamento.

3 Actio de dolo qualiter habeat locum cōtra ſubtrahentem inſtrumenta: vel celantem ⁊ egrotāntem tranſactionem ab aduerſario.

4 Dolus dans cauſam tranſactioni quando reddit eam nullam. ⁊ nume. ſ.

6 Tranſactio licet ſit ſtricti iuris: tamen de ea iudicatur vt de omni actu ſtricti iuris liberatorio ſm naturaz illius actionis ſuper qua interponitur.

7 Libellus ſuper actione de dolo quādo dolus dedit cauſam tranſactioni.

8 Bonafides eſt de ſubſtantia contractus bonefidei.

¶ Quero an liceat. de bac. q. late vide p Jo. ō ana. l. c. j. col. xv. extra de collu. de fegā. ⁊ idē q̄ō Bald. hic dicit de marito. adde q̄ idez tenet Bar. in ſuo conſi. q̄ō icipit ſuper eo quod q̄ritis a me dñe poteſtas.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Andre. Poma.

a ¶Ad primū. vid in simili Oldr. in trac. d arbi. char. glvij. q. pe. vbi in simili q̄rit qd iuris in arbitrame to. ⁊ vide nō ab re Allegā. consi. ccc. col. fi. volu. v.

b ¶In summa. adde que ibi posui post bart. ⁊ est aduertēdū ſm pan. de cast. q̄ in casibus specialib⁹ in quibus rescindit sententia p instrumenta de nouo reperta vt in minore ⁊ ecclesia q̄ rescindit per remediū restit. in integ. sed in trāsactione rescindēda per īstrumēta noniter repta nō est necesaria restitutio ſz potest mero iure redire ad actionē primā vel de dolo: in hoc maioris autoritatis est snia q̄ transactio. q̄ difficilius rescindit snia ſz qd in arbitramento Bal. dicit q̄ si pe tita ē reductio ad arbitriū boniviri in casu reductionis poterūt pduci instrumenta de nouo repta sicut possent pduci in causa ap. sed si nō ē petita reductio et sit transactum tēpus petēdi tūc secus nisi in casibus specialibus ⁊ mediante bñficio restit. in integ. sed transactio quā facīūt partes per se ipsas non perit reduci ad arbitrium boni viri: et hoc dicit Pau. menti figendum: q̄ alibi nō meminit se legisse subdēs qđ idē Bal. vult q̄ si gs abstulit probationem testiū corrumpēdo vel minando eis q̄ non testificent: qđ habeat locū hec. l. q̄ b per dolum possit rescindi trāsactio quia testes ⁊ īstrumēta equiparant l. j. eg cedēdis. j. de fide instru.

¶Ab pretextu. Breuiter dicit. Trāsactio nō rescinditur pretexta instrumenti de nouo reperti et si dolus rei dat causam transactioni. actori per replicationem vel doli exceptionem succurritur. b. d. ¶Oppo. ad primum dictum ⁊ videtur q̄ transactio rescindatur pretextu instrumenti de nouo reperti. vt. ff. de re iudi. l. imperatores. dicit glo. q̄ hec regula que ponitur hic fallit in casib⁹ quos vide in prima glo. primo eo quod glo. alleg. l. imperatores. de re iudica. ibi loquitur in sententia. ⁊ babuistis simile not. j. de re iudic. l. sub specie. tamen hec est bona allegatio quia quantum ad hoc eiusdem autoritatis est sententia et transactio. vt. j. l. proxima. Item in eo quod glo. alleg. ff. eodem. l. de bis. no. semper ⁊ perpetuo tenementi quando facis īstrumentum transactionis compositionis vel alterius pacti super bis que eg instrumēto dependent facias q̄ semper dicatur inspectis ⁊ cognitis verbis testamenti. als non valeret. vt dicta. l. de bis. nisi aliter scientia probaretur q̄ esset difficile. ad idem. ff. quemadmodum testa. ape. l. j. ſ. penulti. ¶Eg predictis apparet q̄ per diuisionem factam inter fratres non potest videri sublatū fideicōmissum nisi de notitia testamenti appareat. ¶Venio ad secundam partem ⁊ opp. actio de dolo nō habet locum vbi habet locum alia. vt. j. de dolo. l. ij. ⁊. ff. de dolo. l. j. ſ. ait pretor. sed hic dicitur q̄ instrumenta fuerūt subtracta. ergo habet locum actio furti. ⁊ per cōsequens cessat de dolo. ¶Quibus timoze sunt hic tres sol. vna glo. ⁊ q̄ hic fuerunt instrumenta subtracta taliter q̄ vitium furti non cadit quod fit duobus modis. vt glos. ponit exemplum. Iste solutiones continent veritatem in se. tamē nimis istam legem restringunt. vnde Pet. dicit quod actio furti ⁊ actio de dolo concurrunt per nomē quod sint famose quod hic reprobatur in gl. sed quia competunt ad diuersa. nam actio furti datur ad duplum vel quadruplum. actio de dolo datur ad interesse. ff. de dolo. l. arbitrium. Ista solutio Pe. non videtur vera. nam actio de dolo nunq̄ habet locū. pro illo facto quod cadit in certam speciem delicti. quia pro eo non competit actio de dolo. vt. l. ij. ff. de dolo. de crimine stellio. l. ij. sed hic est illud factum q̄ cadit in certum nomen delicti ergo non habet locum actio de dolo. vt. l. ij. ff. de dolo. vnde Ja. but. dicebat sic. ⁊ bene. Duplex est dolus. vnus cōmissus in subtrahendo ⁊ ex illo competit actio furti ⁊ nō actio de dolo. Secundus est dolus commissus in celando ⁊ extorquendo a te transactionem ⁊ ex isto sequenti dolo non oritur actio furti quia assidua contrectatione non nascitur. vt. l. ei qui. ff. de furtis. merito agitur de dolo. ⁊ isto casu ista lex loquitur ita. et hec est vera. ¶Oppo. tertio ⁊ videtur q̄ quando dolus dat causam contractui trāsactionis trāsactio sit nulla. vt. l. ideo summa. in princi. ff. de condi. indebi. Sol. dicit gl. hic ⁊ vbiq̄ in. l. cōtraria. ⁊. l. ij. ſ. eodem. si quidem dolus actoris dat causam transactioni: tūc est ipso iure nul la: vt in contrario. Sed si dolus rei tunc valet sed daf actio de dolo vel replicatio doli. ita loquitur hec. l. ⁊ vide gl. Pe. dicit q̄ non est differentia inter actorem ⁊ reum committentes dolum. nam vbiq̄ valet transactio ⁊ reus potest ea que soluta sunt repetere. vt dicta. l. in summa. ppter dolū actoris: et actor propter dolum rei posset petere quod promisit vt hac. l. Istud dictum Pe. non videtur verum: nam si trāsactio valeret reus esset tutus antēq̄ solueret doli exceptione. ⁊ sic exceptione odiosa vnde soluens non repeteret indistincte. vt de condictione indebiti. l. qui exceptione. sed dicta l. in summa. cōcedit repetitionem indistincte. ergo apparet q̄ transactio ipso iure non valebat: vnde ego audiui dominum Jaco. in dicta. l. in summa. dicere q̄ speciale est in contractu transactionis vt propter dolum actoris sit ipso iure nullus. postea audiui eum q̄ hic fic dixit in. l. ista ⁊ melius ⁊ est ista veritas. Quandoq̄ dolus committitur in calūnioſe litigando. ⁊ in hoc concedo dictum glo. quod dolus actoris facit transactionem nullam ipso iure. dolus rei non. hic est casus in dicta. l. in summa. b ⁊ hec est ratio: quia fauorabilio res sunt rei vt regula iuris fauorabiliores. quidaz est dolus qui committitur in extorquendo transactionem ab aduersa parte: ⁊ in isto est idem: siue cōmittatur ab actore siue a reo: ita etiam intellige istam. l. quia nulla. l. reperitur distinctuz. ¶Tunc oppo. quando dolus dat causam contractui contractus est ipso iure nullus. vt. l. eleganter. in prin. ff. de dolo. Sl. hic ponit duas solutiones que videntur sibi inducere aduersari nec aduersantur. ¶Et aduerte primo dicit glo. licet contractus sit ipso iure nullus. tamen si sequatur traditio reuocatur per actionem de dolo. vt dicta. l. eleganter. in princi. sed hic in transactione secuta est liberatio que habet vim traditionis merito datur actio de dolo. vel aliter quādo dolus dat causam contractui bonefidei: tunc contractus est ipso iure nullus. vt. l. contraria. Sed quando contractui stricti iuris tunc valet contractus ipso iure. ita loquitur hic et probatur. j. de inuti. stipula. l. dolo. vide glo. Iste solu. videntur contrarie: quia vna presupponit contrarium transactionis nō tenere alia presupponit tenere. certe quelibet est vera recte intelligēdo. nam aut nos intelligimus hanc legē quod transactio fuerit interposita super actione bonefidei. ¶tūc procedit solutio prima. nam ⁊ licet trāsactio de se sit stricti iuris tamē iudicamus de ea vt de omni contractu stricti iuris liberatorio ſm naturam illius actionis super qua interponitur. ita no. in dicta. l. de tutele. j. de in integ. resti. erit ergo nulla trāsactio sed liberatio secuta habet vim traditionis que per actionem de dolo rescinditur: ita loquitur hic. ⁊ scōm hoc illud quod hic dicitur de replicatione doli ⁊ de exceptione pacti erit explicatio facti ⁊ replicatio facti non iuris. nam cum non sit secuta liberatio pactum transactionis non producit exceptionem: quia nullum ideo est opus replicatione iuris. Si vero hanc legem intelligimus q̄ fuerit interposita trāsactio super actione stricti iuris: tūc sine dubio ⁊ sine scrupulo procedit secunda opinio. ¶Et est differentia istius subtilitatis in formādo libellum super actione de lo. nam quādo transactio valuit quis petit per actionem de dolo rescindi transactionē vel petet interesse: quia deceptus in transactione. Sed quando transactio non valuit: tunc petit quis rescindi liberationem suaz vel interesse: quia liberauit. sic debet intelligi. ſ. eodē. l. actione. hec sunt vera ſm opinionem nostram cōmunem. ¶Pe. de bellaperti. fuit in sua opinio. mirabiliter in hac materia dicens qō non est verum quod contractus bonefidei sit ipso iure nullus: quia dolus dat ei causam. ratio quia contractus habet sua substātialia ⁊ eius opi. refert Cy. in. l. ij. j. de rescinden. vendi. pro ea facit talis ratio: facilius impeditur dominij translatio q̄ personalis obligatio. hoc probatur in venditione rei sacre ⁊ liberi hominis. de contraben. emptio. ⁊. l. liberi. de verbo. oblig. l. liber homo. la picola. sed ſm nos dominij trāslatio nō impeditur quādo dolus dat causam cōtractui bonefidei. ergo multominus impeditur obligatio personalis. Opinio glo. nostrarum est vera. vt dicta. l. eleganter. in princi. ff. re. l. ij. in fi. ff. pro socio. vbi est casus expressus. Non obst. quod dicit Pe. q̄ contractus habet sua substantialia. nam nego: quia bona ffides est de substātia cōtractus bonefidei. vt dicta. l. ij. ff. pro socio. vbi est casus expressus. nō ob. quod ipse dicere posset q̄ facilius impeditur dominij trāslatio q̄ personalis obligatio ⁊. nam debes scire q̄ prohibitio ⁊ quelibet iuris dispositio limitatur ſm causam suam. vt. l. cum pater. ſ. dulcissimis. ⁊ de lega. ij. ⁊. l. cum tale. ſ. falsam. de cōdi. ⁊ demonstra. ⁊. l. non dubium. ſ. de legi. vnde quādoq̄ causa prohibitionis respicit dominium nō obligationem personalem: ⁊ tunc facilius impeditur dominij trāslatio. ita loquitur predicta ratio. Quādoq̄ causa prohibitionis respicit obligationem personalem ⁊ non dominium: ⁊ tunc facilius impeditur obligatio q̄ dominium: ita loquitur nostra materia. ¶Oppo. vlterius extra glo. videtur quod non habeat locum actio de dolo cum alia competat. vt. l. ij. ſ. si quis tamen. ff. de dolo. Sol. istud est verum nisi in actione admittenda quis passus sit dolum. ¶Item opponitur ⁊ videtur quod habeat locum condictio ob causam. vt. l. si quis accepto. de condictio. ob causam. Solu. bic reus impleuit quicquid conuenit ex parte sua. ideo condictione ob causam nō potest conueniri.

1 ¶Acta de nocte an tantum valent quātum de die.

2 Actus voluntarij vt contractus ⁊ vltime voluntatis ita valent de die sicut de nocte.

3 Actus necessarij: vt iudicia debent fieri de die: alias non valent.

4 Actus quando fiunt de nocte an debeant esse luminaria.

¶Non minozem. Transactio. et res iudicata equiparantur ⁊ tantum valet factum de nocte quantum de die. hoc dicit. ¶Oppo. q̄ maioris autoritatis sit transactio q̄ res iudicata: vt habuistis no. ſ. eo. l. ſi diuersa. Solu. bec regula fallit in quibusdam casibus quos glo. ponit hic latius in. l. ij. ff. de iureiuran. Secundo not. q̄ tantum † valeat actum de nocte quātum de die. Contra in aut. de iudi. ſ. sedebūt. ex̄ de offi. delega. c. consuluit. Debes scire q̄ de iure quedam sunt que non fozti untur effectum vt delicta ⁊ ita puniunt de nocte sicut de die: licet ō nocte grauius. vt. l. ij. ff. de furibus balnearijs. ⁊. l. iiij. j. ad. l. aqui. de adul. l.

gracchus.

gracchus. Quedam sunt que de iure fortiunt effectum ⁊ in bis dic. aut queris qua die dicatur factū: aut queris an factuz valeat. Primo casu
2 dic. vt. l. more romano. ff. de fer. Scōo casu dic: aut sunt † actus voluntarij: vt contractus ⁊ vltime voluntates. ⁊ ita valent de nocte sicut de die:
3 vt hic. ⁊. l. ad testium. ſ. posse. de testi. aut sunt † actus necessarij vt iudicia et tunc debent de die fieri: alias non valerent: vt dicto. ſ. sedebunt. Fallit ex causa si iurisditio expiraret: vt dicto. c. consuluit. de offi. dele.
4 ¶† Quero an q̄ſi fit de nocte debeant esse luminaria: dico qō sic. vt. l. j. ſ. tria luminaria. ff. de ven. inspi. ratio: quia testes debēt cognoscere partes quod nō bene fit in obscuro. vt. l. ſi. ſ. sinautem dubius. de iure deliberā. ⁊ de testi. l. testium.

¶Cum ea que. Breuiter dicit. Simulate vēditionis pretiū peti non potest. b. d.

¶Jmaioz. Non eget summario propter brevitatem. de hoc videbitis in. l. metuz. j. quod metus causa ⁊c.

1 ¶† Lex de bis. ff. de transactio. q̄ habeat locum in testamentis ⁊ vltimis voluntatibus.

2 Clausula viso testamento ⁊c. quod debet apponi in instrumento. quando soror dotata facit quietationem fratri de omni eo quod possit petere de hereditate ⁊c.

Transactio an valeat quando dolus dedit causam contractui. ⁊ nu. 3.

¶Ab pretextu. Pretextu instrumēti de nouo reperti nō rescindit transactio hoc modo. Item si dolus rei dat causam transactione succurrit. hoc dicit. ¶Oppo. de. l. imperatores. ff. de re iudic. in. ſ. sancimus. in aut. de non alienādis. colla. ij. de. l. rempubli. l. de iure rei publi. libro. tj. Sol. quod ibi sunt casus speciales circa materiam. vide
1 glo. de sen. aduer. fil. l. j. lib. gj. ¶† Item oppo. de. l. bis. ff. eo. Sol. illa lo quitur in testamentis et in vltimis voluntatibus in quibus non valet nisi respectu ⁊c. Aduerte quia cum facio transactionem super aliquo legato vel cum soror est dotata a fratre. ⁊ ista contentatur dote ⁊ facit sibi quietationem quod de omni eo quod possit petere de hereditate ⁊c. debet apponi in instrumento viso testamēto. als non valeret. vt dicta. l. de bis. prealle. Item oppo. actio de dolo non concurrit cum aliqua actio-
2 ne. sed hic competeret actio furti. ergo solu. vt in glo. secūdo. ¶† Item oppo. ⁊ videtur quod cū dolus dedit causam contractui siue trāsactioni videtur quod transactio nō valeat ipso iure. vt. l. eleganter. ff. de dolo. Glo. finali. dat duas solu. vna quod liberatio venit infirmanda: licet transactio non valet ipso iure. ¶Alia q̄ contrarium habet locū in bonefidei contractibus. Sed transactio est stricti iuris. Iste solu. videntur contrarie: quia prima solu. presupponit transactionē non valere. Alia presupponit valere: vnde dic q̄ aut trāsactio presupponit quod interponitur super contractu bonefidei: ⁊ tunc habet locum prima solutio. Si interponatur super contractu stricti iuris potest habere locū secunda solutio. ¶Item oppo. de. l. si quis acceptum. ff. de cōmuni. ob. solu. vt in glo. ſi. Bar.

¶Ecintentio. Exceptio facti vel intētionis nō pōt opponi post transactionem lite finita. b. d. ¶Oppo. ff. de tute. ⁊ ra. distra. l. ſi ex duobus. Sol. vt in glo. ibi loquit in pluribus untoribus vel curatoribus qui tenebant in solidum quorum solutio vnius prodest alteri. Quero vtrum sola. facta per istum qui non erat beres profit alij qui est beres. Sol. vt gl. q̄ dicit q̄ non: quia soluit pro sua obligatione.

¶Ecintentio. Pro dato vel promisso ex causa transactionis non cōpetit aditio. hoc dicit. ¶Oppo. de. l. in summa. in prin. de condi. inde. ff. sol. glo. ¶Querit gl. nūquid per solutionem huius heredis putatiui facta ex causa trāsactionis liberentur heredes veri. Et nunqd a veris heredibus possit repeti istud solutū videtur q̄ sic per. l. ſi quis posſeſſor. ff. de peti. heredi. glo. terminat contrarium ad. l. ſi quis posſeſſor. respondet vt in glo. Bar.

1 ¶† Confessio sola rei dicentis se debere certam quantitatem non preiudicat creditori.

2 Reus ſi soluit creditori ex eo non oritur presumptio q̄ nihil debet reci pere a creditore cui soluit.

3 Confessio sola creditoris dicentis se debere habere centū a titio quādo sibi preiudicat in reliquo.

¶Jquidem. Solutio partis ex causa transactionis inducit liberationē a toto. secz in cōfeſ
1 ſione partis facta a reo. b. d. † Videtis ergo q̄ attestatio rei dicē-
2 tis se debere certā quantitatē sola nō preiudicat creditori. ¶† Sed q̄ro vtrum preindicet ipsi reo ex eo q̄ quis soluit sit presumptio q̄ nihil dz recipere a creditore cui soluit tex. est q̄ non in. l. ſi cū dos. in princi. ff. re. amo. ¶Quero qd in creditore: creditor confessus est debere habere cē-
3 tum † a titio vtrū videat dicere ⁊ nihil vltra adeo q̄ sibi preiudicat in residuo. Breuiter autem ipse apposuit aliquā dictionem taxatiuam: vt si dixit centū sola vel centū tantū: ⁊ tunc in residuo preiudicat sibi als nō. hic est tex. cum glo. ſm opi. Ab30. in. l. rationes. j. de proba. que est vera probatur in. l. ij. ſ. cum titio. ff. de adi. leg. ⁊c.

¶Si quidem. Repetitio partis ex cā trāsactionis liberat reū a toto. Sed si reus partē tantum confitet debere habere non preiudicat creditori quo ad residuum. hoc dicit. Querit gl. q̄ erat ratio dubitandi in secundo casu: dic vt in glo. adde quia confessio debitoris circa partem non preiudicat creditori circa aliam. Sed q̄ro de confessione creditoris nūquid cōfessio creditoris sibi preiudicat circa aliam partem. de hoc est glo. in. l. rationes. j. de proba. ⁊ per illū text. in. l. iij. ſ. cū titio. ff. de adi. leg. Bar.

¶Jmaiores. Transactio nō rescindit ob defectū cause non expresse. b. d. An per pactum factū cuz matre filij succedant in minus. dic vt. l. pactum. j. de colla. ⁊c.

1 ¶† Trāsactio vt valeat necessario nō debet fieri apud acta nec in scriptis.

2 Agi q̄ possit ex pacto nudo transactionis.

3 Reus non obseruans promissa conuenit prima actione ad quā reuertit actor ⁊ nō actione prescriptis verbis. ⁊ nu. 6.

4 Conditio ob cām q̄ cōpetat reo ad repetendū ea que dedit si actor non obseruat promissa.
Condictio ob cām q̄ſi nō obseruantur promissa nō oritur ex pacto transactionis sed extra id qō agitur ex contractu ex illo negotio gesto.

5 Actio prescriptis verbis an deb reo implenti contractū ex parte sui contra actorem.
Cōtractus transactionis q̄ fit quidam 3tractus innominatus. ⁊ nu. 21.
Et qs contractus innominatus sit. ⁊ nu. 23.
Reo transigenti ex transactione cōpetunt tria remedia. scz exceptio. ⁊ cōdictio ob causam: et actio prescriptis verbis.

7 Actio prescriptis verbis quare fit q̄ cōpetat reo ⁊ non actori.

8 Remittere quando fit facere ⁊ nō dare. ⁊ nu. 23.

9 Actor quando dicatur liberare reū ⁊ sic implere cōtractū ex parte sua vt habeat actionem prescriptis verbis. ⁊ nu. 15. ⁊ quando dicatur sibi subueniri per banc actionem. ⁊ nu. 19.

10 Cautio mutiana an habeat locū in contractibus inter viuos.

11 Cautio que prestāt de modo implēdo an habeat locū in contractibus bonefidei.
Transactio interposita super aliquo cōtractu de ea iudicatur sicut de cōtractu super quo interponitur.

12 Lex in omnibus. ff. de iudi. an habeat locum ⁊ in cōtractibus stricti iuris.

13 Actor qō possit cogi ad cauēdum ſi transactio est interposita super contractu bonefidei.

14 Cauere qs qō nō cogat in vltimis voluntatibus de implendo coactione precisa: sed causatiua.

16 Lōdictio ob causam an cōpetat actori cōtra reū: vt sic reponat in pristinam obligationem.

17 Peti quod nō debeat vt fiat id quod factum non reuat.

18 Actori ⁊ reo quando subueniat per actionem de dolo propter nō obseruantiam transactionis.

20 Transactio q̄ sit contractus.

22 Transactio quare non dicitur contractus nominatus. et ponitur pro vera quia non habet fines determinatos.

24 Transactio si nō fiat per vt: sed per dictionem ſi: an sit contractus innominatus.

25 Actor agens ob non seruatā transactionē an debeat psequi primā instantiā vel de nouo ichoare.

26 Titulus superueniens possessori quod faciat eū querere dominium ex persona eius a quo habet titulum.

27 Cautio mutiana qō non habet locum vbi dispositio fit sub modo.

a ¶Siue apud. vide do. Pet. in. c. ſi quando. de offic. delega. qui aliter alleg. istam legez. Andr. Barba.

a ¶Jue apud. a Breuiter dic. Transactionibus legitime factis stari q̄uenit ⁊ ſi fiāt pacto nudo ex eis non agit. sed ad primam actionē actor reuertitur. b. d. Diuiditur q̄

Universidad del Rosario | Archivo Histórico
EL COLEGIO DE NUESTRA SEÑORA DEL ROSARIO

primo loquitur in genere. secūdo ifert ad species.
1 secūda ibi: sed quoniam. ¶ †Sco. primo q̄ de sub-
stantia trāsactionis nō est q̄ fiat apud acta vel q̄
eginde fiat scriptura vt. ff. eo. l. cum te. ⁊ ff. titu. j. l.
2 pactū. ¶ †Scdo no. q̄ ex pacto nudo transactio-
3 nis nō pōt agi. ¶ †Tertio nota q̄ si reus nō ob-
seruaret p̄missa potest cōueniri prima actione.
vidistis. ff. titu. primo. l. cum proponas. ¶ Venia
mus ad declarationē materie nostre. l. ⁊ videbitis
pulcherrimam. l. ¶ Opp. dicitur hic q̄ ex trans-
actione non potest agi: sed agitur actione prima.
Contra. ff. de cōdi. ob cau. l. iij. §. j. ⁊ de cōdictione
indebiti. l. eleganter. §. penul. Sol. dicit gl. fateor
4 quod nō pōt agere actor: vt hic: sed reo † bene cō-
petit condictio ob causam ad repetendum ea que
dedit si actor nō obseruat p̄missa. ⁊ vide gl. sup
verbo ex pacto. in p̄incip. Aduertatis fateor q̄
reo competit cōdictio ob causam ad repetendum
vt dictū est: sed ista nō oritur ex pacto transactio-
nis: sed extra id q̄ agitur. vt. l. si is. in fi. ff. cōmo.
⁊ hoc sentit gl. vlti. huius. l. circa fi. quam vide vñ
p̄prior. solu. esset vt dicamus q̄ cōdictio ob cau-
sam nō oritur ex pacto transactionis sed extra id
quod agitur in cōtractu ex illo negotio gesto in-
ter te ⁊ me. vt. l. si in area. de cōdic. inde. ¶ Anteō
5 intrem glo. † quero vtrum reo implenti cōtractū
ex parte sui detur actio p̄scriptis verbis cōtra
actorem. videtur q̄ nō: quia sufficit sibi exceptio.
vt. l. j. §. si reus. ff. de eo per quē fa. erit. Cōtrariuꝫ
est veritas: nam cum cōtractus transactionis sit
quidā cōtractus innominatus: vt. j. dicā. implen
ti tamē cōpetit actio p̄scriptis verbis ad inter-
esse. vt. l. naturalis. §. j. de p̄script. ver. nō obst. l. j.
§. si reus. quia ibi sufficiebat exceptio. ppter quā
sua desinebat interesse: vnde actionē ex illo edicto
nō habet. ¶ Ex predictis habes q̄ reo transigen
ti ex trāsactione competunt tria remedia. primo
exceptio. secūdo ob causam. ☞dictio. tertio p̄scri
ptis verbis actio si ☞ctum impleuit ex parte sua.
6 ¶ †Sed quero an actori cōpetat actio p̄scriptis
verbis cōtra reum ex cōtractu trāsactionis ⁊ vi-
detur q̄ sic: quia cōpetit reo contra actorem: vt. ff.
dicitur est: ergo eadem ratione actori contra reū.
Jn cōtrarium est casus hic q̄ ex tali cōtractu nul
la oritur actio. sed de necessitate actor reuertit ad
actionem primā. ¶ Sed nunc reintro gl. Quero
7 que est ratio † q̄ reo cōpetit actio p̄scriptis ver-
bis ⁊ nō actori ⁊ vide gl. super verbo exceptio ibi:
sed quare nō actori ⁊c. dicunt quidā q̄ cōtractus
transactionis est facio vt des. ex quo oritꝫ actio de
dolo non p̄scriptis verbis. vt. l. naturalis. §. qō
si facio. ff. de p̄script. ver. Jstam reprehendit gl.
quia imo est do vt des cum remittere sit dare nō
facere vide gl. Jsta reprehensio gl. nō est bona: q̄
a ¶ Et certe. Nota l. si mulier. quam gl. alleg. loquitur quando debi-
qō bart. tenet q̄ tum certū remittitur. questio nostra loquit quan
in ☞tractibus bo do dubium debitum remittitur: tūc enim remit
nefidei ⁊ trāsactio 8 tere est facere non dare: vt dixi in. l. actione. ff. eo. ⁊
ne super ea facta ibi no. fm vnam opinionem. Sed ista ratio Bul.
habet locum can nō est bona. ꝑpter aliam rationem. nam. §. quod
tio mutiana. et sic si facio. habet locum quando ex facto alteri parti
tenet ista glo. hic nihil adest. ſz hic alteri aliquid adest: quia statim
que singularis re ex illa remissione querit sibi exceptio. ideo habe-
putatur secus in ret locū actio p̄scriptis verbis. sicut in do vt des:
contractibus stri vel do vt facias. vt not. in dicto. §. qō si facio. ⁊ di-
cti iuris sed in. l. gi. ff. eo. l. actio. ⁊. l. cum mota. Assignauit gl. aliā
mutiane tenet cō rationem. q̄ in cōtractibus innominatis oritur
tra ⁊ aliter locut⁹ actio p̄scriptis verbis ei qui impleuit cōtractū
est in. l. quib⁹ die- ex parte sua. vt. d. l. naturalis. §. j. de p̄script. ver.
bus. §. fi. de cōdi. sed reus potest implere cōtractū ex parte sua dā-
⁊ demon. Joā. de do illud qō conuenit: actor vero qui p̄misit nō
imo. in p̄calle. l. petere vel non agere nunq̄ potest implere cōtrac-
mutiane. tenet q̄ tum ex parte sua: quia si nō petit vel agit hodie
nec i bonefidei cō cras poterit petere: ⁊ sic de similib⁹ in perpetuū.
tractibus habet vt. l. eleganter. §. penul. ff. de cōdi. indebi. vnde q̄
locum cautio mu cōtractū non impleuit: ideo sibi actio p̄scriptis
tiana cum hoc nō verbis non datur. ideo de necessitate ad p̄mam
sit iure cautum. et actionem reditur. hic est casus in. l. nostra. et vide
respōdet ad. l. in- glo. Jsta glo. ponit verissimam opinionem ⁊ ra-
sulam. §. fi. ff. loc. tionem habuistis no. in. l. j. in fi. mag. glo. ff. de pa-
Ang. in. l. dedi. ff. ctis. sic in actione. ff. eo. Ad istud ergo quod habui
de cōdi. ob cau. di stis q̄ actori non cōpetit actio p̄scriptis verbis:
cit q̄ solit⁹ est te- quia nō potest implere contractum ex parte sua.
nere id qō Bart. ¶ Opp. ad istud ⁊ videtur quod actor possit im-
tenet hic. et addit plere liberando reum per acceptilationē. cū acce-
quod in stricti iu- ptilatio tollat etiam actionem in rem. vt. ff. e. l. vt
ris contractibus responsum. Quidam fatentur cōtrarium quia si
ō effecto su actor liberaret per acceptilationē habet actio-
specto habet locū nem p̄scriptis verbis. Alij vt Hug. dicūt quod
cautio mutiana. tunc nō impletur cōtractus: quia etiam tunc po-
And. barba. b terit agere de facto licet actio sit sublata. vt. j. co. l.
¶ Insulā. Adde vbi pactum. veritas est ista quod attendas quali
fm Paul. de cast. 9 ter † verba transactionis fuerunt cōcepta. nā aut
qō videtur dicen- dixit. p̄mitto liberare te ⁊ tu reus dabis mihi cē-
dum oppositū q̄ tum ⁊ tūc posset impleri cōtractus ex parte acto-
nō habeatur p̄o ris liberando ⁊ tunc haberet actionē p̄scriptis
impleto. nā. l. ius- verbis. aut p̄misit non agere vel nō petere ⁊ tūc
lam. §. fi. loquit in nunq̄ potest implere quia saltē de facto pōt age-
cōtractu nomina re. vt dicta. l. pactum. ⁊. l. eleganter. §. penul. de cō-
to ex quo oritur di. indebi. ⁊ illo casu debet itelligi. l. nostra. quod
obli. ⁊ actio statiꝫ actio p̄scriptis verbis non competat sed reuer-
etiā ante secutum titur ad primam actionem. Et istud gl. dixit. ff. de
ip̄lemētū. l. obstet pactis. l. j. in fi. magne gl. ¶ Ad idem oppo. ⁊ vi-
exceptio vsq̄quo detur etiam quando p̄misit nō agere vel nō pe-
impleat. vt. l. iuli. tere possit impleri ex parte actoris cauēdo de nō
§. offerri. ff. de ac. agendo vel de nō petendo in futurum. nam cau-
empt. si ergo non tio mutiana habetur p implemento. vt. l. mutia-
potest impleri ex ne. de cōdi. ⁊ demon. ⁊ de condi. institu. l. iiij. Sol.
parte actoris nisi dicit glo. Fateor hoc contrarium quod per banc
p̄ius impleat ex cautionem impletur iste contractus sicut in qui-
parte rei quia ve- busdam casibus similibus qui ponuntur in glo.
nit fiendū imple- 10 tenet ergo ista glo. † quod cautio mutiana habet
mentum ex eo q̄ locum in contractibus inter viuos. Contrarium
reus dabit vt si lo tenet glo. in. l. j. in fi. magne glo. ff. de pactis. ⁊ in. l.
cas mihi op⁹ fien mutiane. ff. de condi. ⁊ demon. et. l. ita stipulatus.
dum p̄o centum ante fi. ff. de verbo. obli. ⁊ de condi. ob cau. l. dedi.
qō de illis centuꝫ circa p̄in. Et ibi istum passuꝫ eganimat Guil. de
facere debeo: tūc cug. ⁊ videtur tenere gl. hic positam quod nō pu-
equitas dictat q̄ to verum. nam contractus innominati fiunt per
agere possum an modum modi: vt do vt des vel do vt facias: vel fa
teq̄ faciā ⁊ quod cio vt facias: vel facio vt des omnia respiciūt mo
cauendo de facie- dum. Cautio mutiana habet locum in cōditioni-
do debeat suffice- bus negatiuis. vt dicta. l. mutiane. vnde ista mate
re cum mihi non ria nō habet locum hic. sed magis esset videdum
ob. exceptio. ⁊ ita 11 † de illa cautione que prestat de modo implēdo.
loquit ibi non em- per. l. sicut. de lega. iij. de condi. ⁊ demon. l. quibus
babes actionē ex diebus. §. emilius nota. j. ō bis que sub modo. l. j.
implemēto sed ex a Et certe[a] illam cautionem non reperio locum ba
solo consensu: sed bere in cōtractibus bonefidei nisi in casu. l. insu-
nos loquimur in lam.[b] ff. loca. Jstam materiā latius explicaui in
cōtractu innomi- b dicta. l. mutiane. tamen quantum ad propositum
nato in quib⁹ an- possemus sic dicere. Aut transactio interponitur
teq̄ impleam nō super cōtractu seu super actione bonefidei ⁊ tunc
est orta obligatio iudicamus de ea sicut de cōtractu bonefidei. ⁊ vi-
⁊ actio que debet distis no. ff. eo. l. sub pretextu. ⁊. l. de tutela. j. de in
oriri ex implemē- integ. restitu. ⁊ tunc cauendo de nō agendo vel de
to. vt. l. iurisgen- nō petendo videtur impleri contractus. argu. di
tiuꝫ. §. j. ff. de pac. cta. l. insulam. Si vero interponitur super cōtra-
nō sic ergo dictat ctibus stricti iuris: tunc per hanc cautionem non
equitas q̄ cautio videtur contractus impleri. ⁊ ita loquitur hic. nā
de ip̄lendo faciat vt videtis agit actione in rem que est stricti iuris
mihi oriri actio- ⁊ fm istum modum debet intelligi quod no. ⁊ vo-
nem ⁊ obliga. nec bis dixi. ff. eo. l. actione. ¶ Contra predicta opp.
ita faciliter ficut ⁊ videtur q̄ per cautionē nunq̄ impleatur. vnde
dictat q̄ actionez videtur obstare. ff. de cōdi. ob cau. l. dedi. in p̄inc.
non datam possit dixit gl. fateor q̄ actor potest cauere de implendo
exercere sine ob- nō potest tamen agi ad cauendum nisi in contra-
staculo exceptio- ctibus bonefidei. ⁊. l. in oibus. ff. de iudi. ⁊ in serui
nis. hoc enim faci tutibus. ff. si ser. ven. l. barum. ⁊ in vltimis volun-
lius fit ⁊ hoc sicut tatibus. vt. l. mutiane. de cōdi. ⁊ demōstra. ⁊ vide
ita verū sicut de⁹ 12 gl. tuam. Videtur ergo tenere ista glo. quod. l. in
est in celis. oibus. ff. de iudi. nō habet locū nisi in cōtractib⁹
bonefidei. Idē tenet gl. in. l. ij. post p̄in. ff. so. mat.
⁊ dicta. l. dedi. in p̄in. ⁊ dicta. l. in oibus. Contra-
rium est verū. vt. l. vniuersa. ff. de p̄eci. impe. offe.
⁊. l. si creditores. de p̄iui. cre. ⁊ no. in. l. in possessio
13 nem. qui. ex cau. in pos. eatur. † Tamen quātū ad
ꝓpositum bene fateor istud qō glo. dicit qō actor
poterit cogi ad cauendū si transactio est interpo-
sita super contractu bonefidei. quia cautio habet
implere

implere cōtractum: vt. ff. eo. j. in alijs ☞tractibus secus. ⁊ qō
dico pōt cogi ad cauendū. intellige vt prestet interesse: quia
ista est natura actionis p̄scriptis verbis q̄ oritur ex cōtrac-
tu innominato. vt. d. l. naturalis. §. j. de p̄script. ver. Jllud
14 etiam † qō dicit glo. q̄ in vltimis voluntatibus quis cogit
cauere per. l. mutiane. ff. de cōdi. ⁊ demon. nō est verum co
actione p̄cisa: sed causatiua. vt ibi no. Item opp. ad istā. l.
q̄ ad. p̄missa agatur ex pacto trāsactionis. vt. ff. eo. l. cū pro-
ponas. Solu. ibi interessit stipulatio. hic non. ⁊ fm hoc ista
opinio. vadit ad. l. vel forma eā aliter: ⁊ sic vadit ad predicta
15 † videtur quod cōtractus transactionis possint impleri ex
parte actoris ita quod potest agere. vt. l. cū proponas. ff. eo.
Sol. ibi trāsactio fuit facta per stipulationem que est vestita
in seipsa verbis nec eget ip̄lemento rei interuētu. hic loquit
de transactione facta pacto nudo que rei interuētu ex parte
actoris non potest impleri. ita loquitur hic. nam vestimen-
tum qō fit verbis fit ex dispositione contrahentium quod. l.
nō denegat. sed illud quod fit rei interuētu fit ab vna parte
tantum. l. cooperante. vnde suum legnon tuuꝫ tibi denegat
augilium ⁊ vide gl. ¶ Item oppo. ad predicta ⁊ videtur qō
possit agi p̄scriptis verbis ex parte actoris. vt. l. si p fundo.
j. eo. gl. dicit q̄ ibi fallit: vel dic q̄ ibi loquit de actione pre-
scriptis verbis datiua nō natiua. Jsta solu. quātū ad illam
l. si p̄o fundo. nō est bona. quia nulla est ratio quare hic nō
daretur actio p̄scriptis verbis sicut ibi. nam hic rei vendi
catione agebatur sicut ibi: ergo dicit ꝑ. ⁊ credo q̄ bene di
cat in hoc qō. l. si p fundo. debet intelligi quando transactio
fuit facta per talia verba que respiciūt implementū ex par-
te actoris: vt p̄mitto te liberare vel actioni proposite renun-
tiare. ideo ibi datur actio p̄scriptis verbis actori impleto
cōtractu ab eo. ita loquitur ibi. ¶ Item ad illud oppo. ⁊ vi
detur qō actori competit actio p̄scriptis verbis. vt. ff. eo. l.
cum mota. Solu. vt ibi dixi: vel intelligas qō ibi fuit taliter
cōceptus quod potest impleri ex parte actoris ⁊ fuit imple-
tus. vel si dicas ex parte actoris nō potest ipleri tūc in subsi-
dium dat actio p̄scriptis verbis. a. l. que est datiua nō na-
tiua cum in p̄istinam obligationem se non possit reponere
vt ibi dixi. ⁊ vide gl. tuā. ¶ Videmus quod reo datur actio
p̄scriptis verbis ⁊ cōdictio ob causam. Jtē videmus vtrū
actori detur actio p̄scriptis verbis sicut reo. ¶ Quero vtrū
16 actori detur cōdictio ob causam † vt reus se reponat in p̄i-
stinam obligationem sicut reo datur: vt actor restituat acce-
pta. ⁊ quod actori competat glo. videtur hic tenere. ⁊ in. l. in
actione. ff. eo. Idem tenet in. l. cum mota. cum actio est talis
que potest consensu partiuꝫ restauari. ⁊ videtur casus in. l.
si quis accepto. de condi. ob cau. ¶ Jn contrarium videtur
hec. l. que dicit quod sit necesse agere actione prima. Jtē vi-
detur casus rotundus in. l. si p̄o fundo. j. eo. ō. vbi dicitur ex
p̄esse quod ad actionem primaꝫ non potest dari regressus:
p hoc etiam facit. j. eo. ō. l. ☞uis. Aduerte dicas sic quandoq̄
reus impleuit cōtractū ex parte sua quantum potuit: quan
doq̄ noluit implere. Primo casu nō datur actori cōdictio
ob causam vt reus se reponat in p̄istinam obligationez. vt
j. eo. l. si p fundo. ibi enim reus dedit rem actori licet fuisset
euicta. ⁊ est speciale in transactione fauore minuendarum li
tium. licet secus esset in alijs cōtractibus innominatis. vt. l.
fi. de cōdi. ob cau. Secundo casu quando reus noluit imple
re. ⁊ tunc est talis actio que nō potest per consensum partiū
restauari ⁊ nō datur. de condi. ob cau. vt. ff. eo. l. cum mota.
⁊. j. ad turpil. l. ☞uis. Si vero per cōsensum partium potest
restauari: ⁊ tūc aut actor vult per cōdictionem ob causam.
ex sua penitētia restaurari: ⁊ hoc non potest. vt. j. eo. l. ☞uis.
Aut aduersarij mora ⁊ tunc siquidem ipse potuit implere ⁊
implenit cōtractum ex parte sua habet locum condictio ob
causam als haberet locuꝫ actio de dolo. vt no. in. l. in actio-
ne. ff. eo. ⁊ ibi dixi. Predicta vera quando per transactiones
actio fuit ipso iure sublata. nam si sublata non esset duraret
actio p̄ima. ideo nō esset locus condictioni ob causam. vt se
reponeret in p̄istinaꝫ obligationē hic est casus hic. ¶ Sed
contra hoc oppo. video quod reus cui legatur liberatio ha
bet actionē ex testamēto vt liberetur licet sit tutus exceptio-
ne. vt. l. ij. ff. de libe. legа. ergo eadē ratione licet iste actor ha
beat replicationē potest petere vt reus se reponat in p̄isti-
nam obligationē ⁊ faciat pactū de non petendo. ⁊ hoc tene
17 bat Jac. de ra. quod doc. nostris non placet. † quia non de
bet peti vt fiat id quod factuꝫ nō releuat. vt. l. hec stipulatio.
§. divus. vt le. no. caue. ⁊. l. nō ea. ſz hic actio nihil releuat qz
ex pacto de non petendo consequeretur replicationem tan-
tum. vt in. §. pactus ne peteret. quā replicationez habet fine
eo. Et per banc. l. nō obst. quod dicitur de eo cui relinquitur
liberatio: quia illud ideo quia nō est in potestate rei quando
cōuenitur vt sic opponat exceptionem. Aut igitur sibi para-
ret p̄bationes permittitur sibi agere vt liberetur. sed in po-
testate actoris est agere quando vult: ⁊ sic replicationem op-
ponere. ita loquit hic. ¶ Hoc ergo viso. hoc est ☞liter actori
18 subueniatur per cōdictionem ob causam reassumo † quali-
ter sibi subueniatur per actionem p̄scriptis verbis. Et di-
cas sic. aut verba trāsactionis sunt cōcepta affirmatiue ita
q̄ ex parte actoris possint impleri ⁊ tunc implemēto secuto
ei competit actio p̄scriptis verbis. vt. l. si p̄o fundo. j. e. l.
naturalis. §. j. de p̄script. ver. aut sunt cōcepta negatiue ita
quod nō possunt impleri: ⁊ tunc aut est interposita super cō
tractibus bonefidei: ⁊ cauendo implet. vt. l. insulam. in fin. ff.
loca. ⁊ sic ei competeret actio p̄scriptis verbis ita itelligo
gl. hic positam. Aut super contractibus stricti iuris. ⁊ tunc
aut actio prima nō est sublata ⁊ non datur actio p̄scriptis
verbis sicut nec cōdictio ob causam. vt dictum est. ff. eo. sed ne-
cessitate reuertitur ad actionē primā. casus est hic. aut actio
sublata est talis que potest cōsensu partiū restaurari. ⁊ tunc
actio p̄scriptis verbis nō habet locum datiua vel natiua.
Natiua nō: quia contractus non est impletus ex parte acto-
ris. Datiua nō: quia cessat equitas propter quam datur: qz
potest agere condictione ob causam: vt se reponat in p̄isti-
nam obligationem: vt. ff. eo. dixi. Aut non potest consensu par-
tium restaurari ⁊ habet locum actio p̄scriptis verbis dati
ua nō natiua. vt. l. cum mota. ff. eo. Omnia que dixi ex parte
actoris quando verba contractus sunt concepta q̄ ex parte
eius nō possunt impleri: intellige etiam ex parte rei si pone
res verba ita concepta q̄ eius parte impleri nō possent ita
intelligo istam materiam. ¶ Contra omnia predicta oppo.
dixi q̄ tam actori q̄ reo subuenitur per cōdictionez ob cau-
19 sam vel actione p̄scriptis verbis. ¶ Contra imo † p̄ actio-
nem de dolo. vt. ff. e. l. in actione. ⁊. l. sub pretextu. ergo appa
ret q̄ iste alie actiones nō habent locū quādo actio de dolo
non concurrit cum alia. glo. hoc tangit in vlti. glo. Tu circa
hoc dicas breuiter sic quandoq̄ queritur de dolo commisso
circa actionem super qua transigere posset. ⁊ de hoc nō dico
hic gl. tangit in. l. in actione. ff. eo. ⁊. j. l. pgi. ⁊ ibi dicā. Quan-
doq̄ queritur de dolo commisso in litigando circa litem de
qua transigitur ⁊ tunc aut dolus committitur ex parte acto
ris aut ex parte rei. Primo casu trāsactio est nulla. sed si se-
quit liberatio habet locum actio de dolo data ad restituen-
dam illam liberationem: sed ex parte rei valet transactio et
dat actio de dolo actori ad restituēdam transactionem si pri
mam actionem sustulit. vt. ff. eo. l. sub pretextu. ⁊ ibi no. ff. de
transac. l. in summa. in p̄in. quandoq̄ cōmittitur dolus in-
ducendo aliquem ad transigendū. ⁊ tunc dic aut transactio
interponit super contractibus bonefidei aut super contra-
ctu stricti iuris. ⁊ de hoc dic: vt. ff. e. l. sub pretextu. Quādoq̄
dolus cōmittitur in non obseruando p̄missa. ⁊ tūc loquit
materia nostra quia regulariter habet locum condictio ob
causam vel p̄scriptis verbis vel agit actione prima: vt. ff.
dixi. videlicet quando actio extincta nō potest restauari p
condictionem ob causam que nō competit ex penitentia. vt
l. ☞uis. j. eo. nec ex mora. quia actor nō potest implere ex par
te sua non datur actio p̄scriptis verbis. eadem ratione seꝛ
quia actor nō potest implere. ideo datur actio de dolo fm
opi. Pla. ⁊ notabilē. Jn casu tamē potest agi actione de do-
20 lo: vt. ff. eo. l. in actione. ¶ †His p̄missis restat qō venia
mus ad questiones. ⁊ primo quero vtrum trāsactio sit con
tractus. certe sic: quia vltro citroq̄ nascit obligatio. vt. l. la-
beo. ff. de verbo. signi. ⁊. ff. eo. l. cum te. ibi si de fide ☞tractus ⁊c.
21 ¶ †Quero secūdo vtrum sit contractus nominatus vel in-
nominatus. ⁊ videtur qō sit nominatus: quia habet elegās
nomen sicut emptio ⁊ vēditio depositum ⁊ societas pignus.
ita transactio habet nomen elegans. Jn cōtrarium est veri-
a tas[a] quia cōtractus nominati p̄oducunt actionem eoipso ⁊→ Andre. Poma.
quod ponuntur absq̄ aliquo implemento. vt. l. iurisgentiū. a ¶ Est veritas. vi
in p̄in. ff. de pac. sed transactio non p̄ducit actionē nisi im- de Alegan. vbi te
pleatur rei interuentu. ergo apparet quod non est ☞tractus net quod est con
nominatus vt hic: ⁊ hoc sentit ista glo. tota et est veritas. tractus inomina
22 ¶ †Sed tunc quero quare nō est nominatus sicut emptio ⁊ tus. conſ. gl. col. j.
venditio in permutatione: reperio. l. boc dicentem. j. de rerū volu. v.
permu. super rubri. ⁊ in dicta. l. iurisgentiū. §. j. nam permu
tatio fm veram opi. ideo nō dicitur contractus nominatus
quia habet nomē generis non speciei. nam etiaꝫ emptio po
test dici permutatio qz permutatur res cum pecunia. Idem
in locatione permutat opera cum pecunia. vnde permuta-
tio generis ⁊ appellatio generis nō facit contractū dici no-
minatum. vt de condi. ⁊ demonstra. l. nominatum. de libe. ⁊

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

posthu.l.j. Idem possumus dicere in transactione.nam siue recedas a lite pacto gratuito siue simplici renūtiatione siue sententia potest dici transactio hoc est transactum a lite vel trāsactum ab actione:quia proprie ex parte actoris dicitur transactio vt habuistis no.in.l.ij.ff.eo.cū ergo sit nomen generis nō facit contractum dici nominatum. Preterea ista est melior ratio que posset reddi.Contractus nominati habent suos fines determinatos in emptione vēditione.emptor dat pretium.vēditor dat rem.In locatione locator dat rem cōductor pretium.sed transactio non habet fines determinatos:quia quādoq; actor dat pecuniam quandoq; recipit.vt.l.ij.ff.l.super possessione.ff.eo.vel dic q ideo nō est nominatus quia nō placuit cōditoribus iuris eam ponere inter cōtractus nominatos.forte nō est mala ratio. ¶Quero23 quis contractus innominatus est hic.quidam dicunt q est facio vt des:quia remittere est facere. Alij dicūt q est do vt des nō curo.Aduerte glo.nostre considerant contractus innominatos penes modum ineundi cōtractum:vt habuistis no.ff.eo.l.cū mota.& hac.l.sed ego teneo cum vltramon. quod deberemus inspicere vtrāq; partē vt ex vna parte fit facio vt des:& ex alia parte fit do vt facias.idez in similibus vt dixi in.l.cum mota.ff.eo.Nunc ad ppositum dico q contractus transactionis cōmuniter est remittere vt detur aliquid.& istud remittere fm quosdam est idem qđ dare:vt hic dicit gl.circa prin.Secūdum alios quādo remittitur debitum dubiū nō est dare sed facere:vt.ff.dixi.& dixi l.i.i actione.ff.e.& sic fm aliquos esset facio vt des.fm alios do vt des tamen in hoc nō est curandū quia cum ex isto facto aliquid adsit parti datur prescriptis verbis sicut in do vt des. Cum ergo idem sit effectus nō est curandum quis contractus sit. vt.l.gallus.ff.si eius.ff.de libe.& postbu.tamen potest esse qđ transactio vere est facio vt des ex parte actoris.Exemplum. Actor petebat sibi dari fundū.deuentū est ad transactionez hanc qđ actor iret Romam pro reo & reus sibi daret fundū. tunc esset facio vt des ex parte actoris.ex parte rei do vt facias. Item potest esse ex parte actoris do vt des in exemplo premisso.si in transactione fuisset conuentum vt actor daret centum & reciperet fundū.vt.ff.eodē.l.si super possessione.& tunc ex vtraq; parte erit do vt des cū ex vtraq; parte fit datio. Itē potest esse ex parte actoris do vt facias & tūc ex parte rei erit facio vt des.posset etiā esse ex parte vtriusq; facio vt facias:vt diligens inuestigator poterit perquirere.vñ cōtractus transactionis potest cadere in qualibet specie ⁊tractus innominati boc vult sentire pma glo.tua magna circa24 fi.& vide eam. ¶Querit quid si transactio † non fiat per vt: sed per si:hoc modo.si dabis mihi cētū:vt remittā tibi actionem.vtrum sit cōtractus innominatus.videtur quod non: quia non oritur vltro citroq; obligatio.ergo nō est contractus ppie.vt.l.labeo.de verbo.signifi. Illud enim quod est in cōditione non est in obligatione.vt.l.si qs sub cōditione. si quis omisi.cau.testa.& hoc videtur tenere gl.in.l.si quis cū debitore.ff.de iureiurā. ¶In cōtrarium quod sit trāsactio & cōtractus innominatus.videtur tex.ff.eo.l.si super possessione.& videtur tenere gl.ff.de pac.l.si intra.ff.de dona.l.hoc iure.Guil.de cu.in dicta.l.si quis cum debitore.dicit autem conditione venit aliquid per quod parti aliquid adest & erit cōtractus inominatus.Aut nō venit id per quod parti aliquid adest & nō erit cōtractus innominatus & hoc satis potest procedere ad id quod dicitur q non est in obligatione illud qđ est in condictione. Respondeo & cōcedo oppositum & dico qđ ille cōtractus innominatus tunc incipit esse contractus:quando quis condictionem implere incipit.vt no. in dicta.l.si quis cum debitore.ff.de iureiurā.ita debetis in-25 telligere. ¶Quero dicit hic vēdicatione pendente. vtrum actor habeat plequi primam instantiam vel habeat necesse de nouo inchoare.teg.hic videt velle q prosequatur instantiā:dixi.ff.e.l.si diuersa.hoc declarabo in sequēti questione. ¶Quero dicitur hic q si reus vult euadere primam actionem cogit parere transactioni. ¶Quero vsq; ad quod tempus potest actionem primam euadere parendo trāsactioni gl.dubitat dicam.j.e.l.si maior. ¶Ultimo gl.formal vnum cōtrarium & nō solvit super verbo pendente.ibi.ff.ad le.fal. l.iij.alias.iiij.ff.sed melius constat.l.iiij.quia.l.iij.nihil ad propositū. Item.l.iij.non videtur cōcedere prima facie.sed recte inspiciendo contradicit ad id quod glo.prozime dixit26 †nam titulus superueniens possessori facit eum querere dominum ex persona eius a quo habet titulum:sed hic possessori superuenit titulus scz transactio.ergo videtur quod ex persona actoris querat dominium.& sic actor definat esse dominus cuius contrarium hic dicit.Solu.verba transactionis hic nō respiciunt translationem dominij.sed solum tenent ad impediendam actionem quia promisit nō agere vel petere.vt.ff.dixi.merito dominium non transfert:vt videbitis.j.eo.l.si pro fundo.

Sue apud acta. Transactio legitime facta debet obseruari & si fiat nudo pacto non agitur sed si premissa non obseruant prima actione & si oppo. excep.transactionis replicatur de dolo.b.d.vsq; ad fi.& diuidit in duas partes.quia primo ponit dictuz in genere.secundo infert ad speciem.secunda ibi:sed quoniam. ¶Opp. & intro glo.magnā.dicit hic q ex nuda cōuentione non potest agi.sed agit prima actione imo videtur quod competat actio.vt.l.iij.post prin.ff.de condi.ob cau.Sol.gl.q reo cōpetit actio ad repetendū quod dedit.Sed actori non vt hic. Aduerte quia lex contraria loquit de condi.ob cau.que cōpetit:vt ibi.Et aduerte quia cōdictio ob causam dicit extra id quod agit inter contrahentes.vt.l.si quis.ff.j.ff. manda. lex autem nostra prohibet intentari actionē ex nuda cōuentione non autem prohibet quin possit agi alia actione puta cōdictione ob causam. ¶Ex hoc no.q vbi reus cum quo fit transactio implet contractum ex parte sua ei dat condictio ob causam ad repetendum q dedit.vt dicta.l.iij.si actor non obseruat promissa. ¶Item cōpetit sibi exceptio trāsactionis vt per totum hunc titulum. Item ex eo q implet cōtractum ex parte sua potest sibi cōpetere actio prescriptis verbis habet ergo tria remedia.dixi qō reo datur condictio ob causam. ¶Querit gl.que est ratio qđ ex parte actoris trāsigentis dicitur esse facio vt des. Ex quo contractu oritur actio de dolo.vt.l.naturalis.ff.quod fi faciam.palleg.sed actio de dolo non pōt competere cum alia.vt.l.ij.ff.j.ff.de dolo.ideo actori non dat actio sicut reo.banc reprobant gl.quia istud est verbū generale quod ex parte actoris transigentis semp dicit contractus facio vt des:imo potest esse do vt des cum remittere fit dare.vt.l.si mulier.ff.de cōdic.ob causam.quod est verum fm domi.Jaco.si debitum esset purum:vt dixi in l.in actione.ff.eo.vnde gl.dicit quod non datur actori:quia hic fuit nudum pactum & non est vestitum aliquo vestimento contra rationem glo. ¶Oppo.& videtur quod fuerit vestitum quia eo ipso reus liberatur:& per consequens ei competit actio.vt.l.iiij.ff.fina.de condi.insti. Sol.glo.per interemptionem:quia licet actio liberet reuz adhuc ex parte sua nō dicitur impletus contractus:& ideo ei datur actio.quia saltem posset agere de facto.vt.l.vbi.j.eo.verum est tamē dicit glo.q non:quod si actor caueret se non acturum tunc videt plene impleuisse cōtractum ex parte sua:quia talis cautio habetur loco vestimenti.vt dicta.l.iiij.ff.fin.& ideo agit. Cōcludit quod ista cautio mutiana habeat locum in dispositionibus inter vinos. Ita sentit gl.hic cōtrarium fuit no. in.l.j.titu.proximo. Contrarium no.in.l.mutiane.ff.de condi.& demonstra.Guil.in dicta.l.iij.in prin.de condi.ob causam.tenet quod cautio mutiana habeat locum in cōtractibus alleg.l.si fideiussor.ff.si.qui satisda.cog.l. imperatores. ff.fina.ff.de appella.l.presenti.ff.fin.ff.de his qui ad eccle.cōfu.alleg.ff.si vero intra.in auf.de mona.collatio.j.pterea est glo.ordina.in.l nostra.dicas quod alie glo.sunt vere:& non ista.Ratio quia cautio mutiana habet locum solum vbi dispositio est sub conditione negatiua concepta.Sed materia contractuum innominatorum de quibus loquitur materia nostra habet locuz vbi dispositio procedit sub modo prout.27 †Et q cautio mutiana non habeat locum vbi dispositio fit sub modo.gl.est no.in.l.cum pater.ff.cum filio titio.que incipit quo casu.de leg.ij.Non ob.iura allegata in contrariū: quia illa iura loquuntur de cautione inducta ab alijs iurisconsul.nō a mutio & ex premissione aliarum leguz & loquunt de cautiōe omnino diuersa fm diuersas materias:vt patet ex dictis iuribus vel pōt dicere q hec glo.non est necessaria illic.qz hec glo.nō est necessaria loquit vbi quis sponte recipit hanc cautionē.l.mutiane.cū materia sua loquit quando heres debet dare legatum sub conditione de nō faciendo si offert cautio mutiana habet necesse accipere dictam cautionem.& ita debet intelligi hic. Itē oppo.de.l.iiij.in prin.ff.de condi.ob cau.Solu.gl.q si actor vult cauere se nō acturum potest nō tamen cogitur & sic tollit contrarium.& q dixi nō cogitur est verum nisi in casibus:vt in contractibus bonefidei & in vltimis voluntatibus alleg.glo.l.in omnibus.ff.de iudi. ¶Quantum ad illum passum cum glo.dicit de cōtractibus bonefidei.ergo videt innuere q lex in omnibus non habeat locum in contractibus stricti iuris. Istud nō est verum:quia lex illa habet locū in bonefidei iudicijs. ¶Item

in eo quod

in eo qđ dicit gl.quod in vltimis volūtatibus dictis precise:sed causatiue si legatarius vult cōseq legatū. ¶Itē opp.de.l.cū mota.ff.eo.l.si per fundum.j.eo.gl.dat duas solu.illa videtur verior qđ in iuribus cōtrarijs dat actio prescriptis verbis a.l.adeo q nō sit natiua sed datiua.ita fuit not.in d.l.cū mota.prealleg. ¶Item oppo.& sum in gl. fi.& oppo.p hunc modū videt q hec.l.sit in seipsa cōtraria. Illā dicit primo q ex pacto nudo nō nascit actio.postea dicit i fi.poteris cogere aduersariū.huius timore est factū prin.bui⁹ gl.qz aduersarius vigebat nō precise:sed causatiue:qz si non vult teneri ad qđ tenebat prima actione obseruabit premissa per cautionez.Simile videtis in.l.si pacto quo penā.ff.ti.pgi. ¶Itē opp.& hic q nō agit ex nuda cōuentione cōtra.Aut in trāsactione interuenit dolus poterit agi actione de dolo. Aut nō obseruant premissa & poterit agi actione de dolo. ¶Ad primū dictū extra glo.oppo.& videtur† q transactio nō pozrigatur ad ea de quibus nō est cogitatū.vt.l.cū aquiliana.& l.qui cuz tutoribus. ff.e.Huius timore dicūt quidā q hec.l.debet intelligi de illis speciebꝰ de qbus cogitatuz fuerat. & ita intelligit Bar.fl. Contra quem est expresse hec litera dū dicit:post repertaruz.ergo apparet qđ primo de hoc cogitatū non fuerat.vnde doc.ᵇ vltramon.dicūt & bene iudicio meo qđ quādoq; pōt de re aliqua cogitari specialiter.& illo modo nō fuit cogitatum hic.potest etiam cogitari de re generaliter.vt q: habeo intentionem remittendi quicquid in actione tutele possit venire.& isto mō fuit cogitatum hic.& sic intelliguntur contraria: videlz in general transactione nō veniunt ea de quibus nō fuit cogitatum scz generaliter vel specialiter. Et hic fuit cogitatū generaliter.& ista distinctio cogitari vel generaliter vel specialiter.p batur p tex.ff.de testa.mili.l.qui iure militari.ita debet intelligi hic. ¶Hoc premisso venio ad gl.

2 oppo.qđ † ea que sunt specialiter incognita nō venīt in generali remissione.vt.l.tres fratres.ff.de pac.Sol.ibi erat incogitatū propter dolū aduersarij hic alterius. ¶Opp.& ad idē.ff.eo.l.de his. & l.nō est.Sol.ibi loquitur de his que in testamēto dependent que in transactione nō veniunt nisi inspectis & cognitis verbis testamēti. ¶Opp.ad idē.j.de iudi.l.licet.Sol.dicūt quidam q ibi fuit petitio specialis licet generalis sententia.hic fuit vtrūq; generale.gl.reprobat istam solu.quia etiā ibi fuit generalis petitio.Alij dicunt q aliud est in snia:vt ibi.aliud in transactione vt hic.et assignāt duas rationes.Primo quia indiciū reddit in inuitū transactio fit inter volentes & de hoc sequit alia ratio:qz transactio est favorabilis.iudi-3 ciū odiosum.Ista est truffa qz† eiusdem conditionis est transactio & snia.vt.ff.eo.l.minoze.Dicen-4 dum † est ergo qđ ibi fuit petitio generalis & snia generalis.sed prosecutio cause fuit specialis.merito in nō prosecutis snia nō obstat ope replicationis:hic vero fuit petitio:prosecutio & transactio generalis.naz si hic fuisset prosecutio specialis esset idem qđ in sententia.vt in.l.cōtraria. ¶Ulterius opp.de.l.j.j.si aduer.rem iudi.Sol.vt in gl.quia ibi ope restitutionis innatur quo etiam remedio innatꝰ hic si esset minor. Item opp.de.l.age.ff.eo. Sol.ibi fuit petitio generalis & transactio specialis.hic vero fuit vtrūq; gnale:vt ibi not. ¶Opp. de.l.si de certa.j.e.Sol.ibi fuit petitio specialis & transactio gnalis.hic vero oia generalia fuerūt. 5 Ut ergo tibi liqueat materia bui⁹ principij & gl. que est in.l.age.ff.e.dic quandoq; est petitio generalis & trāsactio & prosecutio specialis.tūc nō prosecutis nō obstat exceptio trāsactionis in effectu qz ope replicationis eliditur.vt.j.de mino.l.licet. Aut fuerūt omnia generalia & tūc aut aliqua species nō fuerunt note propter aduersarij dolum & tnnc ad illas transactio nō pozrigit.vt.l.tres fratres.ff.de pac.aut absq; aduersarij dolo & tūc aut ille species incognite depēdebant ex vltima volūtate & tūc ad illa generalis trāsactio nō pozrigit. vt.l.de his.& l.nō est.ff.eo.ti.Aut nō dependebāt ex vltima voluntate sed aliunde:tunc pozrigitur ad omnia que sub generalitate actionis proposite possunt cōprehendi:vt in hac.l.in princi.fecus de his que postea de nouo emergunt vt hac.l.no. fm vnam lec.Aut omnia fuerunt specialia & tunc aut transactio non pozrigitur ad aliud quā ad id super quo specialiter est transactū.vt.l.si vnus.

* Pro concordia. Aduerte qñ generalis fuit petitio et prosecutio fuit specialis et facta est trāsactio generalis in effectu an habeat saltez ope replicationis ob 1 stare exceptio solum in qua actor 2 fuit specialiter prosecut⁹. Bar.videt ; tenere q sic † hac 6 l.sub pretextu spe 7 cierum.contra vt 8 tenere l.l.tres fra * tres.ff. de pactis. a Tu dic verum est q obstat soluz in specialiter agitatis. vt in.d.l.tres 1 ffes.nisi ope replicationis elidatur exceptio. & ita loquat in hac.l.sub pretextu.& ita suppliendo cōcordat vbiq; q solum in b effectu preiudicat quo ad spāliter p secuta si replicet ab agēte nō fuisse prosecutū.vel aliter posset itelligi Bar.in hac.l.sub pretextu. vt loquat in vno ex duobus casib⁹ specialibus positis i.d.l.tres fratres.p falleñ.

in in summa.ff.de pac. Aut fuit generalis petitio & a specialis transactio.& tunc non pozrigitur nisi ad ea que in trāsactione venerūt.ff.eo.l.age.Aut etiā contra fuit specialis petitio & generalis transactio.& idem qđ ad specificata in petitione pozrigitur.vt l.fi de certa.j.eod.qđ intellige.vt ibi statim dicam vbi perficietur ista materia. ¶Quero qd in cōpromisso.gl.dicit idem qđ in transactione & bene 6 ꝓbatur in.l.de rebus.ff.de arbi. ¶Item querit 7 glo.verum in generali transactione veniat remissio doli cōmissi in administratione.glos. remittit ad no.in.l.si vnus.ff.illud.ff.de pac. Ista materia est multū subtilis.dic vt plene dixi in.l.aurelius. ff.caio.de libe.leg. ¶Venio ad ver.errorem aūt. Quero de intellectu huius.ff.dico qđ iste.ff.legit in glo.duobus modis principaliter. Uno modo qđ imperator loquatur actori. Allio modo qđ loquat reo. Secundū primum modum legitur tri- 8 bus modis in gl. Primo † qđ trāsigens tpe trāsa b ctionis putabat rē esse sua vel apud euz cum quo transigebat cum esset apud aliū.certe si possessio de nouo puenerit apud eū cuz quo est facta transactio:illa generalis transactio nō pozrigitur ad hanc rē quin possit ipsam vendicare & si ipsi actori nō nocet. Ista lect.potest esse vera per.l.si quis ad exhibēdum.ff.de excep.rei iudica.& l.de eo.ff. sepius.ff.ad exhiben. Pro hoc etiā facit quia sub actione ꝓposita.primo ille res nō poterant claudi.ergo in trāsactione facta super illa actione nō venit. ¶Secundo modo legitur econtra:quia in veritate primo tempore trāsactionis erat apud eū

6 **Sub pretextu.** a Ubi ē pe titio generalis & trāsactio generalis refertur ad omnia que in actione ꝓposita potuerūt comprehendi.secus in bis q postea emergūt.b.d. ¶Ad primū dictū extra glo.oppo.& videtur† q transactio nō pozrigatur ad ea de quibus nō est cogitatū.vt.l.cū aquiliana.& l.qui cuz tutoribus. ff.e.Huius timore dicūt quidā q hec.l.debet intelligi de illis speciebꝰ de qbus cogitatuz fuerat. & ita intelligit Bar.fl. Contra quem est expresse hec litera dū dicit:post repertaruz.ergo apparet qđ primo de hoc cogitatū non fuerat.vnde doc.ᵇ vltramon.dicūt & bene iudicio meo qđ quādoq; pōt de re aliqua cogitari specialiter.& illo modo nō fuit cogitatum hic.potest etiam cogitari de re generaliter.vt q: habeo intentionem remittendi quicquid in actione tutele possit venire.& isto mō fuit cogitatum hic.& sic intelliguntur contraria: videlz in general transactione nō veniunt ea de quibus nō fuit cogitatum scz generaliter vel specialiter. Et hic fuit cogitatū generaliter.& ista distinctio cogitari vel generaliter vel specialiter.p batur p tex.ff.de testa.mili.l.qui iure militari.ita debet intelligi hic. ¶Hoc premisso venio ad gl.

7 **Item querit** glo.verum in generali transactione veniat remissio doli cōmissi in administratione.glos. remittit ad no.in.l.si vnus.ff.illud.ff.de pac. Ista materia est multū subtilis.dic vt plene dixi in.l.aurelius. ff.caio.de libe.leg. ¶Venio ad ver.errorem aūt. Quero de intellectu huius.ff.dico qđ iste.ff.legit in glo.duobus modis principaliter. Uno modo qđ imperator loquatur actori. Allio modo qđ loquat reo. Secundū primum modum legitur tribus modis in gl. Primo † qđ trāsigens tpe trāsactionis putabat rē esse sua vel apud euz cum quo transigebat cum esset apud aliū.certe si possessio de nouo puenerit apud eū cuz quo est facta transactio:illa generalis transactio nō pozrigitur ad hanc rē quin possit ipsam vendicare & si ipsi actori nō nocet. Ista lect.potest esse vera per.l.si quis ad exhibēdum.ff.de exceꝑ.rei iudica.& l.de eo.ff. sepius.ff.ad exhiben. Pro hoc etiā facit quia sub actione ꝓposita.primo ille res nō poterant claudi.ergo in trāsactione facta super illa actione nō venit. ¶Secundo modo legitur econtra:quia in veritate primo tempore trāsactionis erat apud eū

Andre. Poma.

¶Sub pretextu. istā.l.alleg.Spec. in tit.ō arbi.ff.expicit ver. sed pone titius &c.ad notabilem questionem & ibi per euz ad materiaz bui⁹ l.vide Elegā.cōsi. xj. vol.ij. Barba. cōsi.cxvj.volu.ij. & cōsi.cxvj.col.vj.eo. volu.& aliqd cōsi. xxj.col.iij.eo.vol. & consi.cxvj.colū. xxj.eo.volu.& cōsi. lx.col.ij.eo.volu.

Andre. Poma.

¶Unde docto. Declara istā solutionem vt p Bar. in.l.si de certa.in vlti.col.j.eo.in v. cogitate autem.& Panor.extra eo. ti.& vide Elegan. cōsi.cliij.col.iij.et seq.volu.j.& Alre. cxxxiij.col.fi.& bo. in fi.Rom.cccciij. col.ij.& iij.seq.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

cum quo quis transigebat: sed putabat transigẽs esse apud alium. Certe iste error sibi nõ nocet qn ipsam rem possit vẽdicare. & ista lec. colligitur ex glo. dum dicit vel ecõtra. & vide gl. Ista lec. potest esse vera si ponas quod ille apud quẽ res erat occultabat eam. & sic dolo suo nõ erat cognita agenti. merito nõ venit i trãsactione. vt. l. tres fratres. ff. de pac. C. s. digi. & fm boc in isto. §. fuit error. circa possessionẽ rei nõ circa proprietatẽ. Et debes literam legere sic. error autẽ rei apud aliũ extra personas transigentium tẽpore transactionis cõstitutus nil potest nocere circa proprietatẽ. Iste lec. sunt vere. vt vidistis. tamen fm boc litera non legitur recte. ideo alij legunt alio modo vt hic fit error circa ꝓprietatẽ transigens putabat dñium rei que erat apud aliũ non pertinere ad se. certe boc sibi nõ nocebit quin possit postea rem vẽdicare cũ eam competit esse suam. & ista lec. ponit in fi. glo. fm quam debet litera legi. & recte & vide glos. Ista lec. potest esse bona fm quã babes ꝙ in hac trãsactione generali nõ venit nisi illud qõ potest peti eẽ eadẽ causa. secus si ex alia vt hic. nã prius fuit transactũ sup actione tutele. certe bene potest peti res rei vendi. si cõpetit rẽ esse suam. ita loquitur lec. hec. & hoc modo debet intelligi questio que. §. formatur in gl. Scõo modo principaliter legitur vt imperator loquatur reo. q. d. error trãsactionis nõ nocet reo qn generalis transactio ad omnia ꝓrigat. vide gl. ibi alij dicunt ecõtra ꝙ dicit ꝛc. Ista lec. potest esse bona si tu intelligas ꝙ actor nõ inducebat in hunc errorẽ dolo aduersarij. Itez opz te intelligere ꝙ in actione ꝓpposita sup qua est transactũ istud veniebat siue ponas rẽ apud reũ siue apud aliũ habẽtẽ causam ab eo. vt l. illicite. ff. de re. eo. & l. nec vllã. §. pe. & ibi no. ff. de peti. here. Et fm hãc lec. babes qõ vbi ignorantia nõ impedit trãsactionẽ ibi: nec error. ¶ Sumus expediti de hac. l. alia dicemus in. l. si de certa ꝛc.

a ¶ Turpitudinẽ. Adde Bart. in. l. iusiur. qõ ex pronuntione. ff. de inreiur. & cano. in. c. inter dilectos. ex de dona. & in. c. cũ ad. D. de cõsti. Bal. i. l. si mulier. ff. sol. mat. Bart. in. l. de tutela. de rest. mi. & in. l. filios. §. que in frau. credi. per Spe. & Joã. an. in addi. ad Spe. i ti. de dona. vbi ponitur. q. de patre qui emancipauit filium et ei donauit oĩa bona sua ne cõmittens ma leficium inueniat habere bona si filius dicat nescire te cum pater illa petit an possit allegare similia ibi vide & per Pe. de ancha. cõsilio. cc xxviij.

b ¶ Respondere. adde eundẽ Bar. consi. cccxciij.

✳ Pro concordia. Aduerte qõ generalis trãsactio nõ ꝓrigit nisi ad ea de quibus fuit litigatum secus in pacto q. ad oĩa refert. ita videtur velle Bart. in. d. l. ũ pupillo. §. si plurib⁹. ff. de ope. no. nun. Contra tenere alleg. fm dñm Alexan. ibidẽ in bac. l. si de certa. Tu dic ꝙ Bart. bic non firmat pedẽ in boc imo suã distinctionẽ bic sequuntur cõmuniter doct. scil. ꝙ aliquando verba cũ cõgruentia recti sermonis possunt restringi ad illã causã de qua agitur. & tunc casus est bic ꝙ restringunt als generaliter intelligantur ita in pacto sicut in transactio. l. Bart. de cautelam ad euadendum istã difficultatẽ. adde ad consi. do. Alexan. ij. in. ij. volu.

1 ¶ Verba generalia in transactione quãdo generaliter intelligantur & qñ restringantur.
Verba generalia generaliter intelligũtur nisi aliter de mente ꝓferentis apparet: & quãdo dicat apparere de mente.
2 Transactio quomodo ꝓrigat ad ea de quibus non est lis.
3 Clausula vtilis apponenda in trãsactione vt ꝓrigatur ad ea de quibus non est lis.
4 Verba generalia pacti vel trãsactionis si generaliter intelligantur vtrum referãtur ad ea q̃ actor ignorabat sibi competere.
5 Clausula opponenda in trãsactione vt ꝓrigat etiam ad incognita.
6 Transactio facta super vna re: an ꝓrigatur ad omnem actionem ex qua posset illa res peti etiaꝫ ex alia causa: an tantum ad ꝓpositam.

Ob prętextu. Ubi petitio & trãsactio est generalis transactio in oibus nocet. & ad oĩa refertur. h. d. ¶ Opp. ór bic ꝙ generalis transactio nocet contra de. l. tres fratres. ff. de pac. Sol. ꝙ ibi fallit. ¶ Itẽ opp. de. l. age. C. eo. qõ ibi fuit transactio specialis. ¶ Item opp. de. l. licet. j. de iudi. Sol. ꝙ ibi loquit̃ in sniã q̃ fuit generalis & oĩa cõtinet. fuit etiã petitio generalis licet ꝓcentio specialis. ¶ Item oppo. de l. si ỏ certa. j. eo. Sol. qõ ibi fuit generalis petitio. ¶ Item op. de. l. j. si aduer. rẽ iudi. Sol. vt bic no. ¶ Querit gl. quid in cõpromisso. glo. quã no. que est gl. mag. in fi. dicit esse idem in compromisso qõ in transactione. & additionẽ. p glo. videtur casus in. l. plurib⁹. ff. de accepti. ¶ Cõtra glo. videtur casus in. l. si ex pluribus. in pn. ff. de solu. Breuiter sic dico. qñq; verba generalia salua ratione recti sermonis possunt restringi ad rẽ seu causam specificam. & tunc ad illud restringit. bic est casus bic. & d. l. si ex plurib⁹. ff. de solu. Si vero salua ratione recti sermonis non potest restringi: tunc non restringitur ita loquitur. l. si ex pluribus. de accep. Exempla plura ponere clarum est. & fm boc idem erit in pacto quod in transactione. ¶ Et secundum hoc⁹ dices ¶ tu quomodo trãsactio ꝓrigitur ad ea de quibus nõ est lis. Dicebat dominus Ja. quod istud erat ex vigore simplicis cõuentionis magis q̃ ex vigore transactionis: verius puto quod etiaꝫ ex vigore transactionis. hoc sic. pbo. In transactione potest esse quod ex parte actoris daꝫ aliud reo propter illud quod a reo recipit: vt babuistis nota. §. in. l. iij. & probatur in. l. si super possessione. §. eodem. & modo quid repugnat. ꝙ reus dat certã quãtitatem pecunie nomine trãsactionis & actor eodem modo liberat eum ab actione ꝓpposita. & etiam ab aliis actionibus quãtumcũq; liquidis o certe nihil repugnat. Est enim istud pars eius quod daꝫ nomine trãsactionis. argu. l. fundi partem. ff. de cõtraben. emp. vt ¶ tamen isti effugiant ideo notarij apponũt ista verba ad infrascriptã transactionem compositionem & pactum conuentionem

¶ Si de certa. vt de Lud. ro. in. ꝑsi. cccl. xxxij. in gl. in. c. j. de transact. & ibi per scribentes. Et not. ꝓo eo qõ bic bar. dicit vide eũdem in. l. pupillo. §. si in pluribus. ff. de ope. no. nũ. vbi dicit ꝙ transactio nõ refertur nisi ad ea sup quibus erit lis ỏ dicit cõtra. vide ibi scribẽ. vide Jnn. & Joan. de imo. & alios in. c. conquerente. de offi. ord. vide Bar. in. l. em ptor. §. luci⁹. ff. de pac. Bar. in. l. aurelio. §. caius. ff. ỏ libe. leg. vbi dicit ꝙ nõ extenditur ad incognita etiã si verba nõ patiãt vt intelligantur ẽ specificatis. And. Barba.

✣ Andre. Poma. ¶ Vide Alegan. cõsi. xj. in. ij. volu. incipiente viso ac vt oportet cõsiderato themate & cõsiderata dubitatione. & Are. cõsi. cxxxviij. colũ. ij. & consi. clxj. col. fi. et seq. col. iiij. & aleg. consi. j. col. pe. vo. ij. vbi per banc. l. si de certa. et sibes dicit ꝙ ꝓtestatio facta super capitulis expressis de quibus contẽdebatur non ꝓrigit ad capitula et pacta. postea innita ex patientia in ꝓmis post finitus tps ipsorũ. & Bal. cõsi. ccccxvij. in. v. pte vbi ponit pulchrum casum.

¶ Et fm boc. adde tũ circa bocvi de Alegã. de imo. in consi. vj. colũ. & quasi per totuz in ij. volu.

a ¶ Quero vlteri⁹. & vide do. Pet. de anc. i. c. j. de trãsa. vbi allegauit ꝑsi. Jac. de are. And. Barba.

b ¶ Est necesse qõ appareat. Adde tu eũdem Bar. in l. aurelio. §. caius. ff. de li. lega. & in. l. cũ aquiliana. ff. e. ti. & Alegã. in cõsi. xj. col. ij. versic. vñ dixit Barto. in. ij. volu.

tionem deuenerunt ꝛc. vt se nõ restringat ꝙ sit pura transactio. tangã etiam in. l. ꝓpi. ¶ Quero vlterius[a] quãdo verba generalia in pactis vel trãsactionib⁹ generaliter intelliguntur & vtrum referantur ad ea que actor ignorabat sibi competere. Ego vidi super boc quoddam consilium Jac. de are. qui dixit sicut liberare aliquem est donare. vt l. contra iuris. ff. de pac. sed ignorans non donat. vt. j. de dona. l. nec ignorans. ergo ꝛc. Ad idẽ facit ff. de inoffi. testa. l. mater. ¶ Hic aduerte breuiter credo eũ bene dicere nisi de incognitis esset generaliter cogitatum. vt. l. sub prętextu. in pnn. §. eo. & ibi dicit. pbaꝫ in. l. & vni. §. j. de accep. insti. quib⁹ mo. tol. obli. §. est autẽ cogitatum. Aut presumit vniuersaliter quandoq; ex natura actionis ꝓpposite quia ipsa de se erat vniuersalis. & tũc videt cogitatum de omni eo quod in illa actione poterit deuenire. vt dicta. l. sub prętextu. nisi dolus aduersarij vel testium interueniat: vt ibi dicit. ¶ Si vero loquitur in alijs iudicijs particularibus est necesse qõ appareat[b] ex verbis qõ ipsi voluerunt illam cõuentionem seu transactionem extendi ad omnia: vt. d. §. cũ similibus. & ideo notarij ꝙ ꝓpponunt bodie in instrumẽtis: ita quod sit generalis liberatio & generaliter intelligatur & ꝓrigatur ad omnia etiã incognita. qõ tene menti. ¶ Venio ad glo. vlti. vidimus. §. de generalitate rerũ. & ỏ ꝙ querimus de generalitate causarũ: vtputa trãsactio est facta super vna re fateor ꝙ non ꝓrigit ad aliam rem. sed vtrũ ista transactio ꝓrigitur ad omnem actionẽ ex qua posset peti ista res etiã ex alia causa an solum ad actionẽ & causam suam ꝓpositam. quidã dicunt qõ transactio non ꝓrigaꝫ ad aliam actionẽ ex alia causa venientẽ: sicut nec res iudicata. vt. l. cuz querit. de excep. rei iudi. Hugo. dixit cõtrarium tribus rationibus. Prima ratio est generalis trãsactio nocet in omnib⁹ etiam in quibus non est cogitatum. vt. §. co. l. sub prętextu. ergo eadẽ ratione ꝓrigeꝫ ad omnem actionẽ. Certe ista ratio non est bona: quia ꝓrigitur ad ea de quibus nõ erat cogitatum que tamen sub actione ꝓpposita poterant cõprehendi vt dixi in. l. sub prętextu. §. eo. sed bic illa actio ex gesta causa prouenientes super actione ꝓpposita nõ poterat comprehendi. ergo ꝛc. ¶ Secundo ꝓbatur sic. Ubi quis potest habere litem non potest agere ex iure supeniente. vt. l. stipulatio ista. §. quoties. de verbo. obliga. sed ista ratio non est bona: quia ibi ideo non potest agere: quia de euictione tenetur. ¶ Tertio ꝓbatur per. l. si vnus. §. pen. ff. de pactis. glo. respondet: quia ibi ex eadem causa petebatur. Breuiter cõtra opi. Hugo. est casus expressus in. l. si ita quis. §. fi. de verborũ obliga. Et ibi feci te notare: quod intellige verum si actio specialiter fuit ꝓpposita nam si actio fuit ꝓpposita generaliter sicut res iudicata obstaret in oibus. ita transactio. vt. l. fina. j. de annali exceptione. Et est bodie textus expressus in. c. abbate sane. de re indica. li. vj. ꝛc.

c ¶ Nõ valet. adde boc intelligendũ verũ nisi sit dictũ nõ obstante sniã q̃ tunc vz cõpromissum. & transactio fm doct. bic ꝙbus adde etiam Ro. cõsi. cccl. xiij.

1 ¶ Trãsactio sup eo de q̃ est iudicatũ nõ valet. Res iudicata habetur ꝓ veritate & ei stãdũ est.
2 Transactio ꝙ non possit fieri super instrumento guarentigiato.
3 Transactio facta super iudicato per acceptilationem ꝙ non valeat.
4 Species transactionis est duplex.
5 Transactio si non valet vt transactio nõ valet vt pactum nudum.
Pacta liberatoria si non valent vt agitur valent e vt valere possunt.
6 Clausula apponenda in transactione ad boc vt si non valeat vt transactio valeat vt pactum.

Ex causa cognita. Breuiter ocio eo quod est iudicatum non põt tranigi sed põt accepti
1 latione remitti. b. d. ¶ Not. quod transactio ꝙ que
c fit sup eo de quo est iudicatũ nõ valet & ratio quia trãsactio fit de re dubia. vt. j. l. j. ff. eo. sed q̃ñ est iudicatũ: ita ꝙ nõ potest aliquo modo rescindi nullo mõ habetur dubitatio. qz res iudicata habet ỹperitate. vt. l. res iudicata. j. de re iudi. & ei stãdũ
2 est. vt. l. de rebus. j. de re iud. Item credo de instrumentis & confessionatis seu guarẽtigionatis[a] que
d scõm formam statutorũ Jtalie merentur ẽxecutionem sicut sẽtentie diffinitiue vt super bis nõ possit trãsigi nisi ex aliqua causa renocaretur in dubium sicut bic dicimus ỏ sentẽtia. ¶ Querit glos. circa hãc. l. quid si trãsactio ꝓfuit facta ꝑ acceptilationem sup iudicato an valeat. qdam dicũt qõ sic per hũc tex. quidam ꝙ nõ et bene quod not. nã bic reprobatur transactio ergo quelibet eius speties. in. l. fi. j. de vsu. rei iudi. & l. j. in fi. & ibi no. ff. ỏ
3 suis & legi. sed & species trãsactionis est duplex. qz quedam fit pacto nudo. quedam acceptilatione. ergo nullo modo valebit. not. bic text. quia verus est quod tunc acceptilatione quis liberatur a sententia quando voluerunt partes quod valeret iu re simplicis acceptilationis & liberationis nõ trãsactionis. & sic babes bic quod transactio que nõ
4 valet vt transactio nõ valet vt pactũ nudum. tenemenți. & vide istam gl. nota. ¶ Cõtra boc videtur quia in pactis liberatorijs si non valet quod ago valet vt valere põt. vt. l. an inutilis. §. si acceptilationem. ff. de accept. & l. acceptilatio. eodem tit. de pactis. l. si vnus. §. si acceptilatio. Respõdeo quod transactio non est pactum mere liberatorium. imo vltro citroq; nascitur obligatio. nam nullo dato retento vel ꝓmisso nõ valet. vt. j. e. l. transactio. et ideo cum sit pactum obligatorium[c] si nõ valet vt
5 ago nõ valet vt valere potest. vt. l. j. §. si quis. ita ỏ verb. obl. & ideo notarij in instrumentis trãsactionis apponũt ista verba ꝙ que digi in. l. sub prętextu. §. co. ad infrascriptam transactionem pactum cõuentionem & liberationem ꝛc. Et omnia ista ỹba inculcant vt nõ referant solũ se ad transactionẽ. & sic valet omni modo quo potest ꝛc.

in. l. j. de eden. & in l. ij. de lega. ij. non haberet vim snie ideo posset transigi et compromitti. tu dic ꝙ ꝓ boc facit quod voluit Bald. cõsi. lxxiij. lib. ij. qõ state statuto qõ cause debeant cõpromitti ꝙ illud ỏz intelligi sẽp ad conclusionem in causa & qõ voluit idẽ bal. consi. cxciij. lib. iij. ꝙ si instrumenta mutui habeant ẽxecu. parata ex forma statuti & aliqua petat cõpromissum ex forma alterius statutiꝙ nõ ỏz intelligi de dictis instrumentis habentib⁹ ẽxecu. parata ex qua vide etiaꝫ Pe. de ancha. ỏ. consi. lxxiij. Pan. de ca. consi. lxxiiij.

¶ Obligatoriuz. Adde fm Bal. ꝙ boc non potest pcedere quod ideo si non valet quod ago non valet vt valere põt qz dicit ipse nã pactuz de nõ petẽdo cõtinet obligationez: vt not. in. ỏ. pact⁹. ne peteret et tñ si non obligationez: vt not. in. ỏ. pact⁹. ne peteret et tñ si non valet qõ ago valet vt valere põt. ideo dic quod in actu liberatorio si non vz qõ ago vt ago valet vt valere põt. si concluditur potest & actu facto fuit cõcludit pactum sub accept. secus si nõ potest includi quia sint species opposite sicut transactio et simpleꝫ pactum gratuitum vt bic. & si nõ valet transactio vt trãsactio: valeat vt pactum gratuitũ vi⁹ ang. ꝑsi. cciij. & vide etiam Bal. consi. cxl. lib. j.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Si causa. Post sniam appellationis vel in interesti. nō susceptam nō valet transactio nisi renocarent ī dubiū: vtrū eēt indi. b.d. cū glo. no. l. istam. q; sicut nō valet transactio post sniam: ita in ar. nō videt valere trāsactio sup instrumēto guarentigie vel cōfessionis: qz ex forma statuti instrumētū guarentigie habet in se ꝑceptū tabellionis dicit clarum: ꝛ hz promptam execntionem ex forma statuti: sed post sentētiam nō valet transactio ergo nec dicto casu.

1 ☞ Cōdictio ob causam vt qs reponat se in ꝑsti nam obligationē q; non hz locum si non seruant ꝓmissa in transactione.

Cōdictio ob causam q; dez actori cōtra reum qñ ꝑ reum stat quominus transactio impleat.

2 Actor ex ꝑcto transactionis: an habeat actiones ꝓscriptis verbis vt ꝓmissa seruentur.

3 Transactio q; tribuat titulū possidenti in re que ex causa transactionis traditur.

Estimatio litis si soluitur ex similis emptioni.

4 Dominiū rei que apud reū erat q; nō transferat: licet quis renuntiet liti ꝛ cause.

a ¶ Si ꝓ fundo. a vide q; singulariter dicit Bal. per istā. l. in. c. j. de cōtroner. inter vas. ꝛ aliū de bīficijs ꝛ allegat istaz. l. p 1 o. p. in cōsi. clxxv. quando statutum dicit causa cōpromittat inter ꝙsanguineos an habeat locū si petit sententie exec. hoc ponas i. l. si cā. s. eo. Andre. barba.

Si ꝓ fundo. a Hec. l. ē singula ꝛ valde. Breuiter hoc intendit si fundus ex causa trāsactiōis traditus euincatur de euictione agit. si nō est traditus: hz apud transigentem dimissus eo euicto non agitur. b.d. hec. l. singulariter de toto isto tit. ¶ Primo no. q; in trāsactione si nō seruant ꝓmissa nō habet locū cōdictio ob causam: vt qs se reponat in ꝑstinam obligationē: qō apparet ex isto tex. qui dicit restaurari nō debere litē finitā: videte textū ibi restaurari ꝛc. ¶ Ad istā op. de eo qō babuistis not. s. eo. l. actione. ꝛ. l. sue apud acta. glo. in nulla pte soluit istud cōtrariū inquātū respicit cōdictionē ob causam. Pe. hic dicit q; speciale est hic odio litis dicens indistincte q; in transactione nō est locus ꝙdictioni ob causaz. Ego in. l. sue apud acta. hoc limitaui: qz istud est verū qñ reus inquātū in se fuit impleuit qō cōuenit tradēdo rem: hz postea euincatur. secus si ꝑ eū staret quominus impleretur: qz tunc daretur cōdictio ob causam: ita intellige materiam istam. ꝛ no. in. l. actione. s. eodē.

¶ Secundo ad istud oppo. q; agatur actione prima. vt. l. sue apud acta. s. e. ꝛ. l. cum ꝓponas. s. de pactis. Sol. duobus modis. Primo dic q; actio fuit hic ipso iure sublata ibi sec⁹: vel dic quod ibi reus nullo modo obseruauit ꝓmissa: hic obseruauit quantum in eo fuit. Modo habes primū no. singulare hic. ¶ Secūdo habes hic notare quod ex contractu ꝓ transactionis actor hz actionē ꝓscrip. verbis. vt ꝓmissa seruentur. ꝛ vide gl. ꝛ tex.

b ¶ Dicit contra. Adde vt p Aleg.

¶ Contra hoc expresse est. s. eo. l. sine apud acta. Glo. prima istud soluit dicens qō hic est actio ꝓscriptis verbis datiua nō natiua. tu dic quod hic fuit contractus transactionis per talia verba cōcepta qui potuit impleri perfecte ex parte actoris. merito sibi implēti datur actio ꝓscriptis verbis i. l. sue apud acta. nō poterat impleri: vt dixi ꝛ hoc satis placet. ꝛ intelligo verba sic cōcepta in dubio per tex. huius. l. quando dico ꝙ fundo quē peto ꝙmittis mihi dare alium fundum: vt hic in ꝓin. nam illa verba fundo quem peto possent intelligi ꝙ fundo. s. de cetero nō petendo ꝛ scōm hoc nunq̄ possit impleri. Item possent intelligi ꝓ fundo: scilicet dimittendo apud reum ꝛ istud potest impleri: quia nunq̄ a reo inuito poterit exigi queri. vnde ista verba in dubio intelliguntur cōcepta in casu qui potest impleri qō no. ¶ Tertio

3 habes notare ꝙ ex ista. l. tota. qō cōtractus transactionis tribuit titulū possidenti in re que ex causa transactionis traditur: non in re que ex causa transactionis retinet. ita colligitur ex hac. l. quia tradens tenetur ad tradēdum oīnum dimittens vero non. ita vides hic. ita sentit glo. in. l. pe. j. ꝓ emp. ꝛ. ff. ꝓ emp. l. j. quod perpetuo tene menti. ¶ Sed cōtra istud vlti. oppo. per gl. ꝛ vī q; etiam dimittens det titulum possidēti vt. l. si donari. ff. de dona. inter virum ꝛ vxo. Sol. ibi soluit litis estimationem que similis est emptioni. vt. l. litis. ff. ꝓ empto. hic vero transigit ita etiam intelligitur. ff. de rei vendi. l. huius rei. ꝛ. l. hoc si res. ¶ Ultimo not. ꝛ ex hac. l. q; licet quis renuntiet liti ꝛ cause nō tamen per hoc trāsfertur dominium rei que apud reum erat sed cōtra suam actionē paratur exceptio. vt. s. ti. j. l. post ꝙ liti. quod ꝑbat ex hac. l. in eo qō ꝓ re quā apud te dimitto non teneor ad aliqua ꝛc.

Si ꝓ fundo. Si res ex causa trāsactionis data euincat ex stipulatione nomine enictionis si stipulatio interesserit alias ꝓscriptis verbis agit. Sed parte remanente penes eum cum quo fit trāsactio nō cōpetit actio nomine enictionis. hoc dicit vsq; ad fi. ¶ Oppo. de seipsa ad seipsam. Sol. quod hic est mutatio personarum. vt dicit gl. ¶ Item oppo. cōtra vltimum dictum. l. si donante. ff. de dona. inter virum ꝛ vxorem. Solu. glo. quod ibi reus habuit causam ab actore. ꝓ declaratione huius vide quod no. per Dy. in. c. ꝓ possessore. extra de reg. iur. lib. vj. ¶ Item not. istam. l. quod glos. cōmuniter dicunt in. l. libera. j. de senten. ꝛ interlo. om. iudic. ꝛ in. l. eleganter. in principio. de pig. act. quod vbi res ꝙ re data euincitur agitur prima actione nomine euictionis. Sed vbi res datur ꝓ pecunia ꝛ euincitur agitur ex empto. cōtra primum membrum glo. est ista. l. quia datur res ꝓ re et non agitur prima actione contra secundum membrum est. l. qui res. ff. de solu. quantum ad contrarium huius. l. dicas ꝙ in casu nostro sit speciale fauore litium finiendarum.

1 ☞ Dolus non infertur scienti.

2 Pollicitatio de hereditate futura non obligat aliquem.

3 Stipulatio de faciendo aliquem heredem non valet.

4 Transactio facta hoc modo si me heredē feceris libero te ꝙ nō valeat.

5 Matrimonium vt quis cōtrahat induci potest ſpe premij.

6 Remitto vt me heredem facias ꝙ talis contractus non valeat.

Cum donationis. Breuiter dicit. Scienti non infertur dolus et pollicitatio successionis nō obligat pollicitantem. hoc dicit. ¶ Nota quod scienti ⁊ non infertur dolus. de hoc habes regulam de regu. iuris. li. vj. in. c. scienti. ꝛ dic vt ibi per Dynum. Ex

2 si. ⁊ huius. l. no. quod pollicitatio de hereditate futura non obligat aliquem. vt. l. pactum. s. titu. primo. ꝛ. l. stipulatio hoc modo. ff. de verbor. obliga. ¶ Quero quid si stipulatio intercesserit de faciendo aliquem heredem. respondeo quod non. ꝛ glo. dicit idem quod non valet quia est contra bonos mores. vt. l. stipulatio hoc modo. ff. de verbo. obliga.

4 ¶ Quero quid si verba transactionis fuerunt concepta cōditionaliter: vtputa si me heredem feceris libero te gl. dicit quod nō valet transactio quia est facta sub conditione que est contra bonos mores. vt insti. de inuti. stipula. ſ. impossibilis. ꝛ. l. impossibilis. ff. de verbo. obligatio.

b Pe. dicit⁹ contra. quod enim quis obligetur ad faciēdum aliquem heredem istud est bene contra bonos mores sed quod quis inuitetur spe alicuius lucri ad faciendum quem heredem. istud nō est contra bonos mores. vt. l. titio centum. ſ. j. de conditio. et demonstra. videtur ꝙ Pet. dicat male contra casum. in. l. ille autem. de heredi. instituē. ibi no. nam nec metu pene nec spe premij quis debet inuitari ad hoc. non obst. l. titio. centum. ſ. j. quia ibi loquitur in matrimonio ad ⁊ quod quis inuitari potest spe premij: pōt enim ibi intercedere pecunia ex vtraq; parte vt dos ꝛ donatio propter nuptias secus in alijs. ita videtur mihi quod ibi dicit glo.

c 6 ¶ Sed querit glo. c quid si hoc fiat ꝑ modum modi vt remitto vt me heredem facias certe glo. dicit bene quicquid dicat Pet. quod ille contractus continet turpitudinem ideo in pari causa est melior conditio possidentis. vt. l. ij. j. de condi. ob turp. causam. Ille autez casus est indubitabilis si poneremus quod quis fecit spe successionis ꝛ hoc fuit in mente retentum nō ex ꝓfessum. vt. s. e. l. si maiores. quod no. ꝛ tene menti perpetuo.

Cum donationis. Scienti et consentienti non infertur iniuria nec ꝙ dolus. hoc dicit. ¶ Querit glos. quid si intercesserit stipulatio dic quod non valet. ¶ Item si conditio fuit facta sub modo dic: vt in glossa: quam nota. que incipit contra bonos mores. Barto.

1 ☞ Metus q; cessat quando amicorum ꝓsentia interueniat.

2 Cautela ad tollendum metum quando vxor vel filia facit aliquem contractum: est q; adhibeatur ꝓsentia amicorum.

3 Statutum q; mulieres ꝛ minores nō possunt ꝺbere sine ꝓsentia consanguineorum est inductum vt tollatur ꝓsumptio doli ꝛ metus.

1, Transactionem. Breuiter ⁊ dicit. ꝓsentia amicorum facit cessare ꝓsumptionem metus. hoc dicit nota. leg: quam perpetuo tene menti dixi vobis. in. l. interpositā. s. eodem titulo. quod si vxor ꝓpter metum ꝛ reuerentiam viri facit aliquid quod renocatur licet non interuenerit metus mortis vel cruciatus corporis: vt

2 ⁊ igitur cesset ista ꝓsumptio metus facias quod quādo iste domine faciunt istos contractus quod adhibeatur amicor ꝓsentia. ar. huius. l. ¶ Item ad tollendam ꝓsumptionem doli ꝛ metus qui allegarentur contra te

a ¶ Consanguineorum. Adde ſm Bald. q; si cōsanguinei nolunt adesse ne impediatur ⁊ tractus q; potest adhiberi autoritas iudicis loco istorum ar. l. in bonorum. j. qui admi. ꝛ Pau. de cast. dicit banc causam vidisse de facto de quo vide in. l. si cum dotem. ſ. eo autem tempore ibi posui. ff. soluto matrimonio.

Andre. Poma.

¶ Et sic collige ex doctrina Bar. bic q; quando sta 3 tuto cauetur mulieres ꝛ minores a nō possunt cōtrabere sine ꝓsentia ꝛc. q; nō ꝺz intelligi de ꝓximioribus ita q; si tales adhiberentur cōtractus etiā te- b neret ꝓximioriꝫ ꝓsentibus qō se quitur Ang. cōsi. clx. ꝛ istam cōsuetudinem sequunt ꝛ ita dicit Ja. bu. in. l. j. j. vnde vir ꝛ vxor. quod qdem notandū est quia doctori illustri at testanti de consuetudine creditur vt inquit Jac. are. ꝛ ibidem Bal. in fi. apparatus sui. in 2 l. de qbus. ff. de le 3 gibus. de isto pūcto ꝛ vltra addu cta per Allegā. bic 4 vide Bal. in rub. j. de contrabenda c emp. ꝛ in. l. si marito. ſ. si voluntate. ff. solu. matri. ꝛ vtrum credaſ doctori attestanti de cōsuetudine vide 1 que ponit Allegā. in. l. post dotez. in antepe. col. in pn. ff. sol. ma. ꝛ barb. cōsi. viij. vol. j. vi. de etiā Barb. col. xij. volu. j. et. xxij. colū. iij. volu. ij. ꝛ xxxiij. colum. ij. ꝛ duabus seq. vol. ij. ꝛ. xxiij. ꝛ Bal. in preludi. feu. col. j. contra tamen Bar. bic quam tenet etiam Jac. de are. ꝛ Salice. in. l. j. j. vnde vir ꝛ vxor. hz bal. 2 in. l. fi. j. de verbo. signifi. ꝛ Ang. sibi cōtrarius cōsilio 3 clxxij. incipi. item statuimus ꝛ materia huius statuti vltra. s. tradita vide Bald. in. l. j. ꝛ in. l. in copulandis. ꝛ i. l. vidue. j. de nupt. ꝛ. l. j. j. vñ vir ꝛ vxor ꝛ ibi ēt Salice. in. l. fi. j. de testa. mili.

b ¶ Transactione. Tene menti hanc doctrinā: sed certe tex. videt cōtra. in. c. causam matrimonij. de offi. dele. vide ibi Joā. de imo. l. post alios. qui aliter loquit quā Bar. bic simile. idē voluit in. l. j. C. de pre. cur. li. g. ꝛ vide Bar. in. l. fi. ff. si quis ali. te. phi. And. barba.

c ¶ Si maior. allegat condi. q; periurus repellitur ab agendo quod est verum si velit agere super eo super quo periurus alias secus. c. dilecti. per doc. de ex̄cep. vide do. Pe. in cōsi. cccl. xvij. Andre. barba.

d ¶ Insulam. Adde ſm Pau. de cast. qō Bal. subtiliter vult q; etiam si ſ. idē recte. nō vēdicat sibi locum in hac materia.

d ¶ Et ex hoc habes limitationē ad. l. si insulam. d cū materia sua q; post li. 2te. nō hz locū purgatio

4 more. ⁊ hoc est verus si mora precessit alꝫ secus vt bis. ll. ꝑbatur quod tene menti ꝛc.

Si maior. Si reus intra terminum soluit causa transactionis ad terminum datum post terminum auditur offerens ꝛ soluens ꝛ si nō seruant ꝓmissa causa trāsactionis pena cōmittit. Item trāsactio aliquo dato vel retento valet. b. d. cum. l. seq.

Remissis. Si non ipleuit ꝓmissa ex causa trāsactionis: pena tū appositā committitur. b. d. ¶ Hic querit hic q; si aliquis nō vult petere penā sed vult petere illud qō principaliter est ꝓmissum. glo. hic videtur dicere q; nō possit. vt. l. apud celsum. ſ. idē labeo. de do. ex̄cep. istud venit in illam magnam dubitationē vtrum stipulatio penalis nouet precedentem stipulationē. de qua plene in. l. ita stipulatus. de v. obli. ¶ Querit gl. an ad euitandū pene cōmissionem admittatur purgatio more remittit ad not. in. l. si pacto quo penam. s. ti. j. dicā in. l. magnā. j. de contraben. ꝛ cōmit. stipu. ꝛc.

1 ☞ Remittere nō est dare qñ dubiū remittitur.

e Transactio. c Opp. gl. de. l. de fideicommissis. s. eo. Sol. supple hic vel remisso. ⁊ si tu dicis nōne remittere est dare. certe non quādo remittitur dubium. vt. l. sue apud acta. s. eo. ꝛ ibi dixi. ¶ Opp. de. l. si super possessione. s. eo. titu. j. Solu. ibi nō fuit datum culpa partis intercedente quod no. ꝛc.

Vānis. Cōtractus trāsactionis non resoluitur ex penitētia. b. d. no. ¶ Opp. Jctus transactionis est Jctus innoiatus vt habuistis no. s. e. l. sue apud acta. sed in Jctib⁹ innominatis est locus penitentie re integra. vt. l. iij. ſ. j. s. eo. ꝛ de condi. ob cau. l. si pecuniā. in ꝓin. ergo ꝛc. Sol. duplex est opi. Huius timore dicūt quidam q; e est speciale in trāsactione fauore minuendarū litiū: vt hic ꝛ vidistis i. l. si ꝓ fundo. s. e. ꝛ. l. si maior. ꝛ hoc placet. ¶ Alij dicūt vt Ja. de ra. q; est spāle fauore liberationis vt quacūq; liberatione fit idē vt ex penitentia non possit resolui. ꝓ hoc facit. ff. de ꝓscri. ver. l. ob causam. sed gl. ibi soluit puto f igit q; in alijs Jctibus innominatis⁹ in quibus liberatio vertitur ex penitētia Jctus resoluatur. vt. l. si quis accepto. de cōdi. ob cau. ꝛ no. in. d. l. ob causam. de ꝓscrip. ver.

1 ☞ Alternatiua posita inter genus ⁊ speciez qñ de mente ꝓferentis apparet resoluit in dictionez ex ꝓpositinam: idest.

2 Acceptio an habeat vinculum obligatorium.

3 Variare qō quis potest qñ vna obligatione tenet ad plures res alternatiue sec⁹ si habet plura iura quia vnius electione sibi preiudicat in alijs.

4 Exceptio trāsactionis q; non possit opponi post sententiam.

5 Mora purgatio nō admittitur quando pena cōmittitur ꝓpter maleficium.

6 Electio in alternatiuis cōpetit reo qñ plures res alternatiue sunt in obligatione: hz qñ plura remedia alternatiue competunt electio est actoris.

7 Agere qñ quis possit ꝛ dicaſ sine actione. ꝛ nu. 8.

9 Pacta circa actionem sublatam que nō potest resuscitari qualiter fieri debeant.

Andre. Poma. f ¶ Innominatis. opinio Bart. bic est cōmunis ſm Pe. bic ꝛ vide Ly. ꝛ Pau. de cast. in. l. j. in. ij. qōne. s. de pac. ꝛ in. l. sicut. circa penul. col. j. de act. ꝛ obli.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

10 Stante statuto q̄ bannitus occidatur impune si occidens inquiratur tertius ꝓ eo cōparere pōt ⁊ ꝓducere bannum: ⁊ absoluetur.

11 Tertius etiā cuius nō interest qñ aliquid continet publicam vtilitatem cōparere potest.

12 Pena q̄ nō succedat loco rei ꝓmisse qñ trāsactio fit per aquilianā stipulationē ⁊ acceptilationem.

13 Reo qualiter subueniatur quando actor venit cōtra transactionem.

14 De facto fieri quando sufficiat siue ad actionem dandam siue ad pene cōmissionem euitandā siue vt pena euitetur.

VBi pactum. Lex ista est multū difficilis ⁊ singularis. ⁊ ꝓ declaratione eiꝰ ⁊ materie debetis scire qō qñ reus non seruat cōuenta in trāsactione qualiter subueniat actori babuistis not. plene. ff. eo. l. siue apud acta. qualiter vero subueniatur reo cōtra actorem nō seruantem transacti. plenissime explicat hic. ⁊ lec. huius. l. variat diuersis modis ⁊ circa diuersa: vt videbitis. ff. in solutione contrariorū. tñ scōm lec. quā intendo tenere breuiter. h. o. Si stipulatione ⁊ acceptilatione trāsactio est firmata actio cōtraueniens repellit ⁊ data repetunt ⁊ pena per eum petet. h. o. hec. l. ibi autē. s. actor cōtraueniret notabilia colligunt multa in solutione Iiorū. ideo pro modo no. tñ qō digi in summario. Oppo. q̄ hec. l. cōtineat superfluū in eo qō dicit pactum vel trāsactionem. nam transactio est pactū. vnde opp. de prima cōsti. ff. quibus. Sol. in prin. huius libri dicūt quidam qō hic dicit pactū itellige grauitum qō sequit transactio intellige non gratuita. Alij dicūt q̄ hic ex ponit vel ꝓ ideſt ⁊ ista verana. m in ista. l. nihil dicit de pacto gratuito qō apparet ex eo qō dicit vna cū bis q̄ data pbant ⁊c.

1 ¶ Ex hoc notant quidam q̄ vbicūq; alternatiua ponit inter genus ⁊ speciem resoluit in dictionez expositiuā id est. ⁊ vide gl. simile habes in. l. ij. circa prin. ff. ad. l. aquil. ibi quadrupedem vel pecudem. ⁊ ibi no. sed istud est verū qñ de mente profe rentis apparet: vt hic ⁊. d. l. ij. als dictio alternatiua posita inter genus ⁊ speciem significat proferē tem voluisse aliam spēm sub illo genere cōprehēdi: vt. ff. de re. dub. l. j. ⁊ ibi no. scōam lec. digi plene in. l. bis qui duocenta. ff. vtrū. eo. ti. ¶ Opp. ij. ⁊ vado per ordinem gl. dicit hic ag. stip. ⁊ accep. vinculis ⁊ sic innuit qō ꝑ acceptilatio habeat in se vinculum. ¶ Ad istud opp. acceptilatio fit ad liberandum nō ad obligādū. vt insti. de accep. ff. est autē. ⁊ sic nō habet in se vinculū obligatorium. gl. dicit q̄ fit ad liberandum. f. a ꝓcedenti obligatione sed habet in se quādam obligationem naturalem ad non petendū sicut pactū de nō petendo. ff. de pac. l. si vnus. ff. pactus. ⁊ vide gl. quā no. Jac. de are. dicit q̄ acceptilatio est etiā vinculū ciuile ad non petēdum. si enim ex pacto nudo oritur naturalis tñ. ergo ex acceptilatione q̄ est vestita verbis oritꝫ ciuilis ⁊ naturalis. ⁊ ex hoc sequit q̄ ex hac acceptilatione poterit agi certi ꝙdictione ad interesse si cōtraueniat fm eum. Ja. bu. dicit q̄ ex acceptilatione nulla oritꝫ obligatio neq; ciuilis neq; naturalis. nam actus agentium non operanꝫ vltra intentionē eorū. vt. l. non omnis. ff. si cer. pe. ⁊. l. labeo. de suppel. leg. ⁊. l. obligationū substantia. de act. ⁊ oblig. sed acceptilatio fit ad liberandū. ergo nō inducit obligationem. Preterea acceptilatio est imaginaria solutio. vt. d. ff. est autē. insti. quibꝰ mo. tol. obli. in pn. sed ex solutione nulla oritꝫ obligatio: sed nata dissoluit: vt insti. quibus mo. tol. obli. in prin. ergo obligatio nō inducit. Preterea idem actus nō parit liberationē ⁊ obligationem. vt. l. cū bis. ff. ff. de condi. inde. Ita dicit ipse. quid dicemus. non ob. scōm est. ff. pactus ne peteret. qz ibi fuit expresse ꝓmissum non petere. hic autem nihil est ꝓmissum sed cōsitet se recepisse. ¶ Contra do. Ja. bu. videt q̄ qñcūq; potest quis remoueri a petitione tenet naturaliter nō petere. vt. l. meuia. ff. ff. sol. ma. vbi hoc dicit Ja. de are. sup illo verbo nō teneri. mihi videt q̄ oēs quodāmō

babuerunt bonū inteilectum. s. tam glo. q̄ do. Ja. nam quādocq; verba cōuentionis cōtinent ꝓmissionē de nō petendo ⁊ tūc sine dubio quis obligat naturaliter nō petere quandocq; nullam cōtinent ꝓmissionē sed solū fiunt ad resoluēdū vt apparet in acceptilatione ⁊ apparet in pactis per que a vēditione recedit ⁊ illo pacto nulla oritꝫ obligatio sed ꝓpter pactum oritꝫ quedaꝫ naturalis equitas ex qua qs obligat naturaliter per quā obligationē quis tenet naturaliter nō petere. ita intelligo hic gl. Idem dico in omni actu liberatorio. nam si soluo tibi equū est q̄ de cetero nō petas a me. ⁊ ideo teneris naturaliter ad nō petendum nec oritꝫ ex solutione sed ꝓpter solutionem ex equitate naturali: vt digi i. d. l. meuia. ff. ista intellige gl. hic positam ⁊ isto modo posset intelligi. d. l. si vnus. ff. pactus ne peteret. cū sua glo. ¶ Venio mō ad vlteriora ⁊ fortiora ⁊ intro gl. magnam. ¶ Opp. q̄ reus nō possit repetere data. vt. l. dedi. in prin. ⁊. l. qō seruius. de condi. ob can. Sol. nō potest repetere nisi actor cōtraueniat. ita loquit hic. ⁊ sic cōcor. cū contrarijs. ¶ Opp. dicit hic q̄ pena vna cū bis que data pbant ante cognitionem cause inferēda est ⁊ sic innuit qō ꝑius cognoscat super petitione pene ⁊ repetitione datorum q̄ super actione ꝓposita per actorem. Cōtra qui ꝓior appellat ꝓior agat. ff. de iud. l. qui ꝓior. Huius timore variat hec lex tribus modis. Uno modo q̄ illa verba ante cause cognitionem determinent verbum est positum in fi. l. ⁊ tūc procedit contrarium. dicūt quidam hic est speciale. In cōtrarium est regula ⁊ istam tenebat Jac. de ra. assignabat rationē: quia hoc est in electione rei vel petere penam ⁊ repetere data vel repellere actorem agentē exceptione. ⁊ sic posset iste reus variare quandocūq; etiam post sentētiam. vt. l. eum qui certarū. in fi. ff. de ẏbo. oblig. vnde si causa ꝓposita per actorem ꝑius ageret ⁊ reus condēnaret sequeret qō post sententiā reus posset exceptionē trāsactionis opponere q̄ esset iniquū. ⁊ ideo ꝑius agit causa q̄ petat pena ⁊ repetuntur data vt sic de transactione nō possit postea opponere. ita dicit Pe. Ista sua ratio nō est vera: quia intelligo q̄ ista tria oia possunt fieri: scilꝫ qō actor repellat: pena petat: ⁊ data repetant. vt. ſ. dicā. Preterea eius ratio non est vera. nam † quando qs vna obligatione tenet ad plures res alternatiue tūc habet locū. l. eum qui certarum. ff. de verbo. obli. Sed quādo aliquis habet plura iura alternatiue electione vnius sibi ꝓeuidicat in alijs nec admittit variatio post cōtestationem. vt. l. quod in beredem. ff. eligere. de trib. facit quod babuistis no. in. l. cum ꝓponas. ff. eo. ti. Preterea † exceptio transactionis nō potest oppo. post sententiā. v. l. eleganter. ff. si post. de condi. inde. Et ideo Pe. legit istam. l. alio mō vt illa verba ante cognitionem cause nō determinent verbū maluerit. q. d. vel actor repellet vel pena petet ⁊ que data pbant repetētur. put aduersarius elegerit ante cause cognitionem. ⁊ sic nō ob. l. qui ꝓior. certe ista lectu. procedit scōm opi. eorum qui dicunt reum non posse cōsequi omnia ista tria sed scōm illos quos sequor. ista lec. non est bona. vt. ſ. dicam. ¶ Alij legunt istū tex. tertio modo ⁊ ista est in gl. qō illa verba añ cause cognitionem determinēt participium data. q. d. pena vna cū bis que pbant data ante cause cognitionē inferenda est. ⁊ scōm boc nihil obstat. ⁊ istam teneatis ⁊ videatis gl. ¶ Ulterius opp. ego digi. ſ. qō est in electione rei cōuenti vel actorem repellere vel penaꝫ ⁊ data repetere. Contra ille q̄ primo fuit actor in illo iudicio in quo petit pena est reus: sed in alternatiuis est electio rei. vt. l. plerunq; in fin. ff. de iure do. ergo eius debet esse electio. Huius timore. l. ista legit duobus modis. primo vt hic imperator loquat reo qui quesiuit qualia remedia haberet cōtra actorem. cui rīdet imperator vel actor obtemperabit placitis vel ab eo auferet pena vna cū bis que data pbant ꝓout ipse maluerit: ipse dico actor qui modo in hoc iudicio est reus ⁊ vide gl. ista lec. potest esse vera si questio ꝓponatur principi anteq̄ actor ꝙueniat. q. d. est in electione aduersarij tui vel obtemperare trāsactioni vel soluere penam ⁊ reddere data. nam si ꝓponeret questio q̄ iam actor contrauenisset non posset esse in electione sua. imo precise cōpelleret soluere penam ⁊ reddere data: quia † qñ pena cōmittit ꝓpter maleficium non admittit purgatio. vt. l. qui ea mente. ff. de fur. Alio modo legit q̄ imperator loquatur hic actori ⁊ scōm hunc modum posui tibi casum: dicit enim q̄ vel actor obtemperauit sententie vel si ipse cōtrauenit aduersarius eius velit cogit soluere penam ⁊ reddere data. nec ob. † qō tu dicis quod actor modo est reus. ergo ipse debet habere electionem quia quando plures res alternatiue sunt in obligatione: tūc est electio rei in dubio. vt. d. l. plerūq;. in fi. sed qñ plura remedia cōpetunt alternatiue est electio eius cui competunt ista remedia: nō eius cōtra quem competūt. vt. l. j. ſ. scuola. ⁊. ſ. fi. ff. de eo qō cer. lo. ⁊. l. qō in beredem. ſ. eligere. de tribu. ⁊. l. cū filius. ſ. varijs. ff. de lega. ij. ⁊. j. de fur. l. j. cū si. sed hic ista remedia repellendi actorem vel repetendi data ⁊ petendi penam cōpetunt ipsi actori ergo eius est electio ⁊ ista est vera. Habes expeditum principium gl. modo venio ad fortiora ⁊ vilia huius. l. ¶ Opp. hic innuit quod si reus vult petere penam ⁊ repetere data q̄ actor audiatur super prima actione ꝓposita. vel si reus vult repellat actorem ⁊ non petat penam ⁊ repetat data ¶ Oppo. sine actione nemo experit. vt. l. si pupilli. ſ. videamus. de nego. gest. sed actor hic nullam habebat actionem quia sublata per acceptilationem. ergo nullo modo poterit. Et † tu dicis cōcedo quod actor non poterit agere tunc sequeretur quod reus conſequeretur ista tria: scilicet quod actorem repelleret ⁊ qō penam peteret ⁊ repeteret data qō

est expresse cōtra. l. cū ꝓponas. ſ. eo. Horū Iiorū timore intellectus huius. l. variatur quinq; modis. scōm primū agit de facto reo volente. scōm tres alios agit de iure. scōm quīū agit de facto reo inuito. ¶ Modo examinemus ista ꝑ ordinem dico ⁊ ad contrarium rīdeo q̄ hic agit de facto prima actione reo volēte hoc pati. ⁊ hoc est q̄ dicit hic tex. si aduersarius maluerit. q. d. bene poterit reus oīa ista tria remedia habere si velit. ſ. si vult actorē admittere ⁊ solū petere penā ⁊ repetere data hoc pōt. ⁊ istam lect. tenet Alo. quā probat tribus rōnibus. Primo q̄ hoc est in odiū remittentis tam soleniter. vt. ſ. e. l. pgi. qz remisit per aquilianam stipulationem ⁊ acceptilationem. Secūdo qz actio prima est ipso iure sublata sicut dicimus i pacto: qñcīq; ipso iure. vt. l. si vnus. ſ. pactus. ff. de pac. Tertio qz si iudex interrogabit actorē qua actione agis actor nō potest dicere. ⁊ sic iudex absoluet reū. ita dicit Alo ⁊ scōm hoc non ob. l. cū ꝓponas. ſ. eo. quia hic reus absoluitur nō ideo quia accipit sed quia iudex reperit actorē sine actione agere. vnde fatetur quod reus non posset excipere sed iudex de necessitate habet reuz absoluere quia reperit actorē sine actione agere. Ibi vero habebat actionē que elidebatur exceptione vnde cū exceptio non possit ꝓponi procedit actio. vide istam glo. Ego istam opi. Alo. teneo tanq̄ verissimam ⁊ pbo. ſ. in qnta opinione. ¶ Alij dicunt quod hic agitur de iure quia reo petente penam ⁊ repetēte data restitui resuscitatur actio prima sublata. arg. ſ. de non nu. pe. auf. contra qui propriam. ⁊ quando licet ab emp. discedere. l. j. sicut quando per pactum quis recedit. vt. l. si diuersa. ff. eodem. Sed Alo cōtradicit q̄ hic reus hoc non facit vt actionem ꝓimam resuscitet vel transactionem rescindat. imo vt sibi debitū consequatur ⁊ dicit bene quia etiā si expresse hoc ageret vt actio prima reuiuisceret pacto nudo nō posset fieri. vt. l. si vnus. ff. de pac. ⁊ digi. ff. eo. l. si diuersa. nec ob. auf. contra qui propriam. quia ibi nōdum resuscitatur actio prima sed data nona. ſ. condictione ex illa. l. nec obst. l. j. quādo licet ab emp. discedere. quia ibi actio prima non erat sublata sed elisa. ¶ Alij ergo dicunt quod hic agitur de iure scilicet actione prima que reuiuiscit. ideo qz reus petit penam ⁊ data. arg. ſ. si aduer. transac. l. j. ⁊ ij. certe ille. ll. nō faciūt quia ibi fuit impetrata restitutio cuius natura est ꝓimam actionem resuscitare. ¶ Alij dicūt bic agi de iure boc modo. q̄ primo actor aget cōdictione sine causa vt reus reponat se in pristinā obligationem quo facto aget actione ꝓma de iure. certe boc nō placet: quia ideo bic deuenit de causa ad nō causam qz actor delinquit veniēdo cōtra transactionē. ⁊ sic nō est equum q̄ ex suo delicto cōsequatur condictionē sine causa. vt. l. ita q̄ fullo. ff. de fur. Unde nō potest sustinere q̄ bic agatur de iure. ¶ Unde dicunt alij ⁊ est quinta opi. q̄ bic agitur de facto et reus cogitur hoc pati si vult petere penā ⁊ repetere data vt omnia ista tria cōsequat scōm. l. cum ꝓponas. ſ. eo. ⁊ scōm hoc exponitur hic tex. si aduersarius hoc maluerit. q. d. est electio rei vel actorem repellere vel debere eum admittere ⁊ repetere penaꝫ ⁊ data. ⁊ vide istam gl. que hic ponit istam lectu. quintam q̄ de facto agitur nō de iure licet reo inuito. Pe. de bel. perti. allegat ꝓ casu. l. iul. ſ. finante. ff. ad exbi. Certe dñi illa. l. nihil facit. nā ibi de facto cogit reo volente liberari ab vna actione patit se conuenire de facto sed eo inuito non dicitur ibi. Ad. l. nuda. ⁊. l. si titius. quas gl. alle. Respōdeo per ista verba. Quādocq; † quis nō habet actionē. sed eam habere ſperat per cōtestationem factam super actione ꝓposita de facto. tūc bene admittit q̄ quis agat de facto. vt. d. l. si titius. de verbo. ob. ⁊. d. l. nuda. scōm vnam lectu. Quandocq; quis nō habet nec habere ſperat ⁊ tūc fiquidē queris an admittatur ad agēdū de facto quātum ad hoc vt possit cōsequi illud quod petit ⁊ tūc nihil admittit nisi reo volente. vt hic. ⁊. d. l. iulianus. in quātum autem reo inuito nulla. l. reperitur. Et ideo standū est regule q̄ dicit q̄ sine actione nemo experit. Si vero agit nō vt illud qō petit cōsequatur sed vt aliam obligationē faciat cōmitti tūc admittetur. vt. d. l. nuda. ⁊ sic teneo hic opi. Alo. q̄ si reus vult actor repellitur pena petet ⁊ data repetent: ⁊ ideo dico q̄ si actor repellit nō erit vigore exceptionis ꝓposite: nulla enim exceptio competebat cuz nulla erit actio: sed erit ideo quia iudex reperit actorē sine actione experiri: posito q̄ est casus in. l. si vnus. ſ. pactus. ff. de pac. vbi qñ actio tollit ipso iure per pactum quod est in actionibus de scēdētibus ex delicto per aliud pactū non pōt reus facere q̄ actor possit agere. ita hic cū actio prima tollitur per acceptilationē non pōt pacto nudo tacito q̄ induceretur ꝑ petitionem pene ⁊ repetitionez datorū fieri q̄ agat actione prima

nec potest dici agetur de facto. vt. d. ſ. pactus. vbi idistincte dicit q̄ nō poterit agere ⁊ sic resistit in facto. nō esti dicit non habet actionē ſz dicit agere nō poterit. Preterea si boc eet verū q̄ posset agi de facto frustra esset introducta actio prescriptis verbis datiua. de qua loquit. l. cum mota. ſ. eo. ⁊ gl. tāgit in. l. siue apud acta. Itē frustra ageretur vt qs se reponat in pristinā obligationē si actio prima intentata de facto sufficeret. ad qd ergo fieret circuitus. vt. l. dños testō. de cōdi.

9 inde. certe boc nō video. ¶ Et ideo qñ fiunt ista pacta † circa actionē sublatā q̄ non pōt resuscitari deberēt sic fieri vt statim dicam. Done exēplum liberauī te ab actione iniuriarū per pactū de nō petēdo si facis mihi pactū de petendo actio prima nō reuiuiscit. vt. d. ſ. pactus. fiat ergo pactum sic q̄ tu reus ꝓmittas de illo pacto de nō petēdo nihil dicere vel ponere vel in iudicio allegare sub certa pena: tunc si allegabis incides in penā si nō allegabis tūc poterit te ꝙuenire de facto ⁊ iudiciū ꝓcederet: vel cautius super tali pacto de nō opponēdo vel nō allegādo in iudicio iterponat iuramentū quia tūc iudex nō audiet te cōtra iuramētū tuū. vt in aut. sacramēta. ſ. si aduer. ven. ⁊ ideo nō poterit sibi liquere actorē sine actiōe experiri: alias si sibi liqueret haberet necesse reū absoluere: vt hic fm lectu. Alo. verissimam. ¶ Et ideo iam

10 de facto digi. Statuto † cauetur qō exbannitus possit impune offendi. modo quidā offendit exbānitū inquirebatur de boc maleficio. reus nō audebat cōparere ad boc allegandū cōparuit quidā tertius ⁊ dixit domine ille q̄ fuit offensus ꝑ talem erat exbānitus ⁊ ꝓdixit bannum ⁊ liquidauit de bano. ego digi[a] q̄ iudex debeat illū reum absoluere ⁊ nō potest vlterius ꝓcedere. ratio q̄ liquet iudici istud nō esse delictuz ⁊ illud iudicium sine actione seu accusatione ꝓcedere. casus est hic scōm vnam lect. Alo. verissimam. Et si dicatur [b] quomodo admittitur iste tertius ad hoc dicēdum. dico † qō boc cōtinet publicam vtilitatem vt exbanniti possint offendi. vt. l. j. ⁊. ij. j. quando lic. sine in. se vin. sed quando boc opponere cōtineret vtilitatem tantū pīuatam nō admittitur nisi ipse cuius interest. ¶ Procedo vlterius extra gl. ¶ Opp. q̄ pena succedit loco rei. vt. l. si quis a socio. ff. ꝓ socio. ⁊. l. predia. de act. emp. digi in. l. petens. ſ. e. ti. j. Si actor obseruasset ꝓmissa ab eo nō repeteret tūc data. ergo si soluit penam cū videatur obseruare ꝓmissa nō debent ab eo posse repeti data

12 bic dicit ꝛtrariū quare male. Sol. dico † qō quādo trāsactio [b] fit per aquilianā stipulationē ⁊ acceptilationē pene nō succedit loco rei ꝓmisse. nam certū est qō actor amplius nō poterit reum inuitū exigere succedit ergo loco cōtractus. quo casu pena ⁊ data possunt repeti. vt. l. si quis rem. ff. de arbit.

13 ¶ Et ideo ꝑ huius declaratione scias qō quando actor venit cōtra transactionem qualiter subuenitur reo dicas aut transactio fuit firmata iureiurando ⁊ tunc aut fuit actio prima ipso iure sublata vel acceptilatione vel pacto in casib⁹ in quibus pacto tollitur: ⁊ tunc idem qz actor repellit si reus vult penā petere ⁊ data repetentur: vt hac. l. singulari: scōm lect. Alo. aut actio prima non fuit ipso iure sublata: ⁊ tunc aut fuit dictum rato manente pacto ⁊ exceptio obijcietur ⁊ pena repetetur: nō autē repetentur data. vt. l. cū ꝓponas. ſ. eo. ti. ff. eo. l. qui idem. aut nō fuit dictum rato manente pacto ⁊ tunc est in electione rei vel opponere exceptionē vel petere penā vel repetere data ꝙdictione ob causam. vt. d. l. cū ꝓponas. ⁊ digi in. l. siue apud acta. posset etiam agere actione prescrip. verbi in. d. l. siue apud acta. ¶ Ultimo opp. quācūq; opi. teneat apparet q̄ hec pena cōmittit qñ de facto agitur. Contra. ſ. si man. ita fue. alie. l. ea quidē. de ver. obli. l. sti pulatioīsta. ſ.

14 questitū. Sol. qñcīq; † querit vtrū sufficiat de facto fieri quātū reddat ad habendā seu dandā actionē. ⁊ dic. vt. l. mulier. ſ. j. de cōdi. insti. quādocq; querit an sufficiat de facto fieri quantum ad euitandā pene cōmissionē. dic vt no. per Ry. in. l. quidam cū filium. in fi. de verbo. obli. ⁊ ibi etiā ponit de precedēti membro. quandocq; queritur vtrum sufficiat de facto fieri quātū ad pene cōmissionē. ⁊ ista est materia nostre. l. in qua dic breuiter tria verba. Aut queris de pena legali aut cōuentionali. Si de legali aut factum nō potest fortiri de iure effectum ⁊ ꝙsummationem ⁊ sufficit de facto fieri. vt. l. eum qui. j. de adul. j. de sepul. vio. l. j. de sacrosan. eccle. l. iubemus. ⁊. l. nemo martyres. ⁊ quod ibi not. aut potest fortiri effectum ⁊ cōsummationem saltem de facto. ⁊ hz locū materia. l. si quis non dicam rapere. de episco. ⁊ cle. ¶ Secundo casu quando querit de pena cōuentionali ⁊ tunc aut fuit actū q̄ committat si contra fiat de facto. ⁊ boc constat ⁊ cōmittit. vt. l. qui rome. ſ. stanius hermes. de verbo. obli. ⁊. l. lucius. ſ. tres beredes.

a ¶ Ego digi. adde eundem Bart. in l. ij. ſ. ad crimē. de pub. iudi. ꝑ Ly. in l. reos. ⁊ ibi Bal. j. de accuſ. ⁊ in. c. j. ſ. iniuria. de pace iu. fir. ⁊ l. l. j. ſ. offilius. ff. ne quis eū qui in ius vocan. est vi eximat.

b ¶ Et si dicat. vide Bar. in. l. pe. ſ. ad crimē. de pub. iu. vbi ꝑ seruo monacho subdito in cā criminali potest cōparere oñs Andre. barba.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Andre. Poma. a ¶Contra fiat. qñ quidez de iure ꝺ̄z fieri nō sufficit q̄ ō facto fiat. no. tamen q̄ si aliquid de facto in ciuita te obseruarē qō de iure non teneret quod perinde esset ac si de iure valeret de quo est glo. in. l. qui habebat. in fi. ff. de mate. et propter hoc vide que dicit. ꝺ. Albe. in. l. j. in vltima colum. s̄. de sum. tri. ⁊ in gōne de fideiussori. circa vsuras.

ad trebel. aut fuit actū q̄ cōmittatur si de iure contra fiat: [a] ⁊ hoc cōstat ⁊ non cōmittitur si fiat contra de facto. vt. l. stipulatio. ista. §. questum. de verbo. obliga. aut ꝺubitaf: ⁊ tunc si fiat de facto fit incōmoꝺuz aduersario ⁊ pena cōmittitur vt hic: aut aduersarius nō incōmodat ⁊ pena non cōmittitur. vt. l. ea quidem. j. si man. ita fue. alie. ⁊. l. cōtinuus. §. cū quis. de verbo. obli. ⁊ ibi de hoc digi ⁊c.

MVbi pactum. Ueniens cōtra transactionem aqui. stip. et accep. stipulatione firmata repellitur ab agendo. Item penaz soluit: ⁊ accepta nomine transactionis restituit. b. ꝺ. scōm veram lec. Azo. ¶Oppo. ꝺicitur bic vbi pactum vel transactio. Iste tex. videtur superfluus ⁊ in §. quibus. s̄. in prima constitu. buius timoꝛe est facta prima glo. que exponit babet tex. ꝺupliciter. ¶Prima expositiō est bona: quia bic in textu ꝺicitur bis que ꝺata probanꝫ: et tamen pactum ꝺebet esse gratuitum tene ergo secunꝺam expositionem. habetis ergo intelligere solum in transactione ⁊ ex isto intellectu no. vbi ꝺictio vel aut ponitur inter genus ⁊ speciem tunc ponitur p̄ iꝺem: vt hic. ⁊. l. ij. in princi. ff. ad le. aquil. ⁊ ibi no. qō potest esse verū vbi apparet ꝺe mente proferentis scōm q̄ bic alias ponitur aliter vidistis in. l. transigere. s̄. eo. ¶Item oppo. ꝺicitur bic accep. vinculi ⁊c. iste tex. ꝺicit ur innuere q̄ in acceptilatione sit vinculum si tamen acceptilatio fiat ad ꝺeliberanꝺum nō ꝺebet operari eius cōtrarium sz̄ obligationem. arg. l. cum tale. §. falsam. ꝺe cōꝺi. ⁊ ꝺemon. Sol. gl. quod eo quod quis liberatur per acceptilationē ex parte liberationis nō habet vinculū obligationis in se: sed ex parte liberantis sic: q̄ tenetur aꝺ nō petenꝺum naturaliter. ꝺictum huius glo. reprobat Ja. but. q̄ late acceptilatio operatur cōtrarios effectus. s̄. liberationez ⁊ obligationē cōtra. l. is. §. j. ff. ꝺe cōꝺi. indebi. Preterea ꝺicit ipse agentium actus nō ꝺebent operari vltra eoꝝ intentionem: vt nō omnis. ff. si cer. peta. ¶Sed intētio transigentiū per modū acceptilationis est vt cōtingat liberatio ⁊ non obligatio ⁊ ex his ꝛcluꝺit gl. male ꝺicere. bene fatetur tamē q̄ vbi fuit pactū ꝺe nō petenꝺo ibi est obligatio aꝺ nō petēꝺum secus in acceptilatione tamen potest saluari tam ꝺictū gl. q̄ ꝺictum ꝺñi Jaco. ⁊ ꝺicetur q̄ in pacto ⁊ acceptilatione illa naturaliter nō ꝺicit ex acceptilatione: sed ꝑpter accepti lationem ex quaꝺam naturali equitate amoꝺo non conueniens: cōtra solet ꝺici in. l. ex hoc iuregentiū. ff. ꝺe iusti. ⁊ iur. ¶Item oppo. ⁊ sum in princ. glo. magne ꝺicitur hic q̄ non pōt peti pena nisi cum contrauentum fuerit vel cōtra transactionem. ¶Item oppo. ꝺicitur bic in text. nostre. l. qō aut subsecutus. ac. aut pena inferenꝺa est ante cognitionem cause. s̄. principalis. Iste text. videtur innuere quod si actor qui trāsigit veniat cōtra transactionem agenꝺo ⁊ reus petit penam appositam in trāsactione quod ista questio ⁊ pena primo ꝺebeat terminari q̄ p̄ncipalis causa. Istud est falsum p̄. l. qui prior. ff. ꝺe iuꝺi. huius timoꝛe ista litera legitur ꝺupliciter in gl. tertio moꝺo sm vltramon. primo intelligitur qō ista verba ante cogni. cause terminentur ab illis verbis ifeꝛenda est. ⁊ aꝺ cōtrarium respoꝺet q̄ bic sit speciale. ratio specialitatis nō apparet in isto casu ⁊ ideo nō viꝺetur vera ītelligitur alio moꝺo q̄ bec verba ante cognitionem terminentur a principio ꝺato ⁊ tūc in nullo obstat. ¶Intelligit tertio moꝺo scōm vltramontanos qō ꝺeterminētur ab illo verbo maluerit: quasi velit ꝺicere si aꝺuersarius malit ante cognitionem cause principalis petere penā ⁊ repetere ꝺata potest. iste intellectus saluat q̄ reus non habeat nisi ꝺuo remeꝺia viꝺelicet petitionem pene ⁊ repetitionez ꝺatorum. ⁊ in hoc fuit opiñ. vltramonta. Iste intellectus non est verus: imo habet tria remeꝺia ⁊ statim viꝺebitis: quia ⁊ actor potest repelli. tene ergo q̄ ista verba ꝺeterminētur aꝺ illo participio ꝺata ⁊ cōtrarium non. obstat. ¶Item oppo. ꝺicitur bic in tex. si aꝺuersarius maluerit. iste text. videtur innuere q̄ electio sit rei cui rumpitur transactio. ¶Sed tunc oppo. et viꝺetur esse electio actoris qui transactionem rumpit eo qō nūc cum agitur cōtra eum aꝺ penam ⁊ aꝺ ꝺata ipse ꝺicitur reus. ⁊ viꝺetur tenere alternatiue vt bic: sed in alternatiuis est electio ꝺebētis. vt. l. plerunq;. ff. ꝺe iure ꝺo. in fi. Timoꝛe huius ista verba fi aꝺuersarius maluerit in gl. ꝺicunt ꝺupliciter. vno moꝺo q̄ exponat aꝺuersarius. i. reus qui cōuenitur aꝺ penam tunc qui tamen actor fuit primo. ¶Alio moꝺo exponunt aꝺuersarius id est actor qui penam petit ⁊ tūc qui primo erat reus cum fuit transactio rupta. ambe iste ꝺue exceptiones possunt tolerari. Iam anteq̄ perueniatur aꝺ iuꝺicium est in electione primi actoris vtrū vellet obseꝛare transactionem an penā absoluere ⁊ restituere ꝺata. sed post ipse venit cōtra transactionem: ⁊ sic neutrum est aꝺ iuꝺicium quia petitur pena ⁊ repetuntur ꝺata tunc non est in obligatione primi actoris et rupta potest cogi aꝺ etiam solueꝺum penam ⁊ aꝺ restituendam ꝺata vt hic viꝺetis. poterit etiam eum repellere aꝺ agenꝺo. vt. j. viꝺebitis scōm vnā lectu. ⁊ sic intelligenꝺo iste exceptiones tolerantur ⁊ similia. ¶Item opp. ⁊ sum in glo. magna in verbo quod incipit. ex predictis patet. vos viꝺetis quod transactio facta per acceptilatione nō tollitur. ⁊ sic transactio fuit sublata ipso iure: vt insti. quibus modo. tollitur obliga. §. hic autem. ⁊ hoc ꝺicit text. quoꝺ est contra transactionem. ⁊ sic fine actione agit contra. l. si pupilli. §. viꝺeamus. ff. ꝺe nego. gest. Huius contrarij timoꝛe. l. legitur. quinq; moꝺis in glo. ⁊ aꝺ ordinem glo. quia ꝺue opiniones viꝺelicet prima ⁊ vltima tenꝺunt quoꝺ lex nostra agat ꝺe facto: scōm primam opi. agitur ꝺe patiente eo: secunꝺum vltimam inuito alio: tres opinio. scilicet secūꝺa tertia ⁊ quarta tenꝺunt quoꝺ agatur. venio aꝺ primā que ipsa veritas est ⁊ fuit opi. Azo. ⁊ eam tenet ꝺominus Jac. bic prima est quoꝺ bic agatur ꝺe facto ⁊ reus patiaf. quasi ꝺicat tex. Si aꝺuersarius id est reus coꝛrumpitur transactio malit penam petere ⁊ ꝺata repetere potest boc velle ⁊ si actoꝛez vellet repetere etiam potest quasi cōcluꝺit tex. q̄ omnia ista remeꝺia reus possit habere penā repetere ꝺata ⁊ actoꝛem repellere ⁊ tunc potest exponere aut p. ⁊ ratio huius opi. est tripleꝫ. et viꝺebitis in gl. nostra. tertiam rationem que est multum notanꝺa aꝺ id quoꝺ. j. ꝺicam. et est ratio ibi: tertia cum iuꝺex fuit. ¶Secunꝺa opiñ. q̄ bic agatur ꝺe iure allegat glo. pro boc opi. l. j. j. quanꝺo licet ab empt. ꝺi. ⁊ aut. cōtra qui propriam. ꝺe nō nu. pecu. Azo cuius fuit preꝺicta opi. vt bic viꝺetis. potest esse alia ratio quia actio extincta nunq̄ resuscitatur: vt. l. qui res. §. aream. ff. ꝺe solu. tertia fuit opi. q̄ bic agatur actione vtili allega. glo. l. j. ⁊. ij. j. si aꝺuer. transac. Ille leges nihil faciunt aꝺ materiam nostram: vt ꝺigi in. l. si ꝺiuersa. s̄. ea. l. loquuntur enim in restitu. in integrum. ¶Unꝺe alij ꝺicunt q̄ bic agitur per actoꝛem vt reus ponat se in pristinaz obligationem ⁊ agitur conꝺictione fine causa: et ita agitur mera secunꝺum banc opini. ⁊ etiam secunꝺū ꝺuas preceꝺentes. ⁊ ita cōtrarium non obst. quia qui agit actionem habet. ista opiñ. non est vera: quia licet causa sit reuersa aꝺ nō causam vbi transactio rumpitur tamē cum causa reꝺucatur aꝺ non causam propter ꝺolum actoris venientis contra transactionem. ⁊ ex isto suo ꝺolo nō ꝺebet consequi cōꝺictio sine causa. argu. ff. ꝺe fur. ita q̄; fullo. ideo bec opiñ. non est vera vnꝺe alij ꝺixerūt ⁊ ista est quinta ⁊ vltima quoꝺ bic agatur ꝺe facto ⁊ nō ꝺe iure etiam reo inuito per. l. cum proponas. scilicet per rationem quam glo. assignat. banc opinionē tenent vltramontani ⁊ ꝺomi. Cyñ. ⁊ ꝺe bac facieꝺat mentionem in. l. ea quiꝺus. j. si manci. fue. alie. ista nō est vera. Iam si posset agi ꝺe facto eo reo inito aꝺ quiꝺ ꝺiceret. l. quoꝺ vbi actio est sublata ipso iure preꝺscrip. verbis actio competeret ꝺatiua secunꝺum quoꝺ ꝺicitur. l. cum mota. s̄. eo. Item aꝺ fi. quiꝺ ꝺiceret. l. qō potest agi vt reus reponat se in pristinam obligationem vbi actio est sublata ipso iure secūꝺum quoꝺ ꝺicit. l. acceptila. ꝺe condi. ob causam. certe nō esset ratio cōtra. tene ergo primam rationez respōꝺeo per tres rationes quas assignant: ⁊ est vera ex qua opinione concluꝺas q̄ vbi rumpitur transactio firmata acceptilatione ⁊ aquiliana stipulatione pena potest peti. ꝺata possunt repeti. ¶Item actor repellitur ⁊ sic reus habet tria remeꝺia. et si opponi. ꝺe text. qui loquitur alternatiue. exponе vt supra ꝺigi. Et si tu ꝺicares quomoꝺo repellitur per exceptionem cuz nulla sit actio quia sublata est per acceptilationem et exceptio sit actionis exclusio. vt. l. prima. ꝺe excep. ꝺico quoꝺ actor repellitur non virtute exceptionis: sed potius per officium iuꝺicis viꝺetur actoꝛem sine actione agere: quia iuꝺex iterrogabat per moꝺum quem habetis in glo. in prima opiñ. Azo. in tertia ratione: et sm ꝺominum Jaco. ista ratio tertia. pone statuto cauetur quoꝺ non solueus collectas non auꝺiatur aꝺ ius: neq; etiam agenꝺo: neq; etiam ꝺefenꝺenꝺo. tu non soluis collectas agam cōtra te: excipis agere non potes: quia nullam actionem habes cōtra me: replico contra te: quia tu nō soluis collectas nō potest reꝺꝺi ius neq; in agenꝺo neq; in ꝺefenꝺenꝺo quis obtinebit: nō soluens collectas. Iam licet nō potes repellere virtute ꝺefensionis que non competit ex forma statuti: tamē iuꝺex officio suo viꝺenꝺo me nō habere actionem poterit me repellere ⁊ interrogabit me secunꝺum formam huius glosse. ¶Item valet aꝺ aliuꝺ. pone quoꝺ bannitus nō potest auꝺiri aꝺ ius agit ex bannitus contra me ex cipio ipsum esse bānitum: quia forte timeo. certe quā tunc cūq; nō excipiam tamen si iuꝺici esset notum per aliuꝺ modum

✳ Aduerte q̄ Barto. in hac. l. si quis maior. arguitur ꝺe cōtrarietate. sed in quo allegetur contraꝺicere. ⁊ p̄ saluatione Bar. viꝺe cōcoꝛꝺantiam positam aꝺ. l. si quis pro eo. ff. ꝺe fideiuss.

Andre. Poma. a ¶Si quis maior. Et procedat etiam si istuꝺ iuramētum esset sibi illegitime relatum p̄esente parte ⁊ non citata. Archi. in consil. cccl xxiij. incipi. retento oꝛdine in verſic. ⁊ ex hoc etiam subsequenter.

Andre. Poma. b ¶Penaz soluit. intellige q̄ cadit ab actione quanꝺo fuit periurus super causa illius actionis secus si fuisset periurus super alia causa ita Alexan. consi. xvij. incip. ponderatis bis in. j. volu. Feli. in. c. ꝺilecto. ꝺe excep. ⁊ viꝺe aꝺ istam. l. mathe. notabi. suo. l. 6 in. v. cbar. Feli. in c. testimoniū. col. vij. ꝺe testi. et ser. versic. seq. sed inquātum ⁊ Barb. 9 in. c. licet ex fuscepto in ꝺecimo casu Panoꝛ. ibi ꝺe 10 foꝛo competē. vbi ꝺicit q̄ ista. l. baꝺ bet locū etiā si qs iuraret per regez 11 ⁊ viꝺe etiaz Car. 12 consi. clviij. in. ij. 13 ꝺubio. ⁊ Barba. in. c. ex literis. co. v. post Bal. ibi ꝺe a constitu. ⁊ Roma. singula. suo. cccc xciij. col. lv. incipi. b tu Sali. c. j. ꝺe iureiur. ⁊ Barba. in c. j. col. viij. ꝺ offi. ꝺelega. ⁊ Alegan. consil. xxxij. aꝺ. li. volu. ij. et. xxxvij. colum. ij. aꝺ fi. eo. volumi. ⁊ Feli. in c. querelam. colū. ij. ꝺe iureiurā. vbi ponit an baꝺeat locum in violato 1 re fiꝺei ⁊ vide que ponit ꝺo. Signo. in consilio. cclij. incipiente in questionibus aꝺ boc

✳ ¶Iquis maior. a Nec est singul. quam not. ⁊ breuiter. b. ꝺ. Qui venit contra trāsactionem iuratam per ꝺeum vel principē infamatur: penam soluit: b sibi ꝺata reꝺꝺit. ⁊ actionē perꝺit que parti obseruanti applicantur. boc ꝺicit. vaꝺam per ordinē. Not. q̄ ista. l. tantum baꝺet locū in maiore. Quero qꝺ in minoꝛe iurante ꝺo. Jaco. but. ꝺicebat aut ipse iurauit non venire contra ratione minoꝛis etatis ⁊ tunc satis est q̄ iuramentum eū repreſentat ma iozem vt pena huius cōstitutionis non teneatur: aut iurauit non venire cōtra ratione minoꝛis etatis vel alia. ⁊ tunc teneatur pena huius cōstitutionis: quia ꝺuo iurauit, ꝑpter primum repreſentat maiozem, ꝑpter aliuꝺ teneatur pena huius cōstitutionis. Satis † possumus ꝺicere q̄ ista cōstitutio non baꝺet locum in minoꝛe ⁊ iurante: nam qꝺ iuramentum faciat eū maiozem istuꝺ est interpretatiue. ergo aꝺ eum bec. l. non extenꝺitur. vt. l. iij. §. bec verba. ꝺe nego. gest. fateoꝛ tamē q̄ iuramē-

in consilijs suis aliquiꝺ per Abb. consi. xxj. lib. ij. Ang. consi. lix. Pe. ꝺe ancha. consi. cccl xxxiij.

ꝺ ¶Juramentum. ADDE q̄ iuramentum baꝺet vim stipulati. vt voluit Bald. consilio. clxiiij. ⁊ clauſule ꝺerogatorie vt etiam eius consilio cccl xj. eo. lib. j.

c ¶Quo valeꝛe potest. Adꝺe tu ⁊ colligе ex isto ꝺicto Bart. q̄ iuramētum semper aꝺꝺit ꝺispositiōi super qua interponitur. ⁊ Adꝺe aꝺ boc eūꝺem Bart. in. l. eam quam. ff. sextus casus. j. ꝺe fideicom. ⁊ traꝺit Bald. in. l. fin. in. ij. q. j. commoꝺa. ⁊ ponunt moꝺer. in. l. si conueneꝛit ⁊ ꝺe iurisꝺi. omnium iuꝺi. et ponit ꝺe eis in reꝛeti. c. primi. col. xxj. extra ꝺe iuꝺi. Stra.

¶Ipso iure. Aꝺꝺe postea que ꝺicit Alexā. ꝺe istis verbis iure viꝺēꝺum Bald. consi. cccl xix. lib. iiij.

Andre. Poma. ¶Ex boc no. vis Roma. cōsi. clvij. colū. ij. an autem istuꝺ q̄ moꝛa nō possit purgari in ramento interueniente baꝺeat locum in bis omnibus quatuoꝛ penis ō quibus bic licet Bart. viꝺeatur inꝺistincte tenere q̄ sic scias tamen q̄ Ange. in. l. si insulam. in. v. questione Barto. ff. ꝺe verbo. obli. ⁊ Pau. ꝺe cast. bic ꝺicunt opi. Bart. procedere quo aꝺ infamiaz ⁊ actionis omissionē ab ipsa lege non autem quo aꝺ penā et ꝺata restituēꝺa ꝺe quibus asserēt als asserēt factuz hominis requiri quasi volēs q̄ potius bic nō admittitur moꝛe purgatio ex quo q̄ fiat execution. l. quapꝛopter. vbi iuramentū interueneꝛit vt plene per eos baꝺetur. imo tamē ⁊ quiꝺ moꝺerni Perusij in. ꝺ. l. si insulam in locō p̄allegato ꝺicunt q̄ opinio Bar. ꝺistincte procedit quo aꝺ omnes penas ꝺe quibus bic ex quia vna ꝺeterminatio respiciēs plura ꝺeterminabilia ea equaliter ꝺeterminare ꝺebet. l. nam boc iure. ff. ꝺe vulga. ⁊ pupilla. huic respōꝺent quiꝺem sententie ⁊ est ꝺe mente Alegā. bic q̄ illuꝺ est verum vbi est eaꝺem ratio. l. si ita scriptū fuerit Bar. l. ij. ff. ꝺ manu. testa. ⁊ in. l. si fernus. ꝺe statu lib. sed bic est ꝺiuersa ratio ergo ꝛc. scōꝺo p̄ Bart. facit sm Jmo. ibi quia si isa. l. nullam baꝺeat spiritualitatem cum clarum sit q̄ vbi fit execution a. l. non aꝺmittitur moꝛe purgatio huic respōꝺent ibi. primum aꝺ sentētiam ⁊ est ꝺe mente. ꝺ. Alegā. bic q̄ inuenit speciale quo aꝺ infamiam ⁊ actionis p̄uationez ꝺic vt per eos. tertio facit sm ꝺñm Petruciū bic q̄ vna res non ꝺebet ꝺiuerso iure censeri. l. etiam q ꝺies. ff. ꝺe vsucapio. huic respoꝺe vt primo argumēto. quarto facit scōm eū tex. bic in ꝺictione moꝛ que excluꝺit omne temporis interuallum huic respoꝺe quoꝺ imo non excluꝺit.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

sit executoria.l.nō admittitur purgatio more.vt l.si is.ff.de lega.ij. ¶Ultimo q̄ro de duobus.pri
12 mo tan hec.l.habeat locū in reo sicut in actore cō traueniente.Glo.dicit q̄ sic in illis penis que ad ipsum possunt adaptari.¶Item q̄ro an habeat
13 locū in alio †cōtractu q̄ in cōtractu trāsactionis. puto q̄ sic in omnibus ibi in prin.l.dum dicit aduersus pacta vel transactiones in eo qō dicit pacta omnia cōprehēdit.¶Item hoc apparet in fi. dum dicit pactis ⁊.j.dicit pactionem:⁊ sic loquit in omnibus pactis non solū in transactione.non babetis hic alia:ergo ⁊c.

1 ¶Clausula si preces veritate nitantur q̄ tacite insit in rescriptis.

2 Transactio facta pretextu falsorū instrumentorū quī fit nulla vel rescindatur:⁊ quo iure nu.7.

3 Titulus si ex falsis instrumētis q̄ habeat locum etiam si instrumēta falsa fuerunt producta absq̄ dolo partis.

4 Juramētū q̄ tollat restitutionem que est de iure speciali non ea que de iure cōmuni.

5 Dispositio huius.l.q̄ habeat locū etiam si transactio fuit facta pretextu falsorum testium.

6 De falso quatuor modis cognoscitur.

8 Exceptio vel replicatio in casu huius.l.quādo cō petat absq̄ restitutione in integrum.

9 Practica opponēdi exceptionē in casu huius.l.

10 Restitutio dotis si debet fieri ⁊ ille cui fieri debet. tenetur ex forma statutorū recipere possessiones insolutum scōm estimationem catastri prout ipse elegerit:qualiter tunc debeat fieri.

11 Transactio si est facta in vno capitulo tm̄ pretextu falsorū instrumentorum ⁊ p omnibus capitulis fuit data sententia qualiter rescinditur.

12 Instrumentum si est falsum p parte an sit falsum in totum.

13 Executio si fuit demādata per iudicem qui pereat finito eius officio.

14 Falsitas in teste quando noceat pducenti.

Ex falsis. Breuiter dicit. Trāsactio eatenus rescinditur quatenus fuit facta pretextu falsorū instrumētorū etiā si fuerit iuratum nisi fuerit super falso trāsactum.b.d.nō tabilia sunt clara.¶Opp.hic dicit q̄ debeat trāsactio retractari.⁊ sic inuit q̄ valeat.cōtra.ē.de iuer.rescrip.l.fi.Sol.aliud est in rescriptis in quibus †inest tacita cōditio si preces veritate nitant. qō in transactione nō est.¶Secūdo oppo.ad idē q̄ transactio sit ipso iure nulla.vt.l.in summa.in pn.de condi.inde.habuistis no.ē.eo.l.sub pretextu.

1 Sol.†quandoq̄ quis petit transactionē rescindi
a ⁊ facta sub pretextu falsorū instrumentorū absq̄ dolo partis:tūc sine dubio habet locum ista.l.qō debet rescindi.quādoq̄ agitur falsitas instrumēti ⁊ dolus partis:⁊ tūc si qdē dolus esset ex parte actoris esset transactio nulla.vt in.l.cōtraria.si ex parte rei nō.vt.d.l.sub pretextu.ē.eo.tū isto casu non loquitur hic.quia hec.l.loquitur indistincte in actore.⁊ sic debes intelligere hic quādo sola falsitas arguit nō dolus aduerse partis.¶Ex quo no.†q̄ titulus si ex falsis istrumētis.⁊.j.ō re iudi.
3 l.diuus.habet locū etiaz si fuerint pducta instrumenta falsa absq̄ dolo partis.lz̄ qdam vltramō. dicant cōtrarium.⁊ hoc tenet ista glo.quam vide sup.verbo precipimus.ibi nec distinguo.¶Oppo. j.si mi se ema.dig.l.fi alterius.vbi iuramentuz impedit rescindi pactū factū dolo aduersarij.Solu. ibi fuit simplex dolus hic fuit plus:scilz falsitas.
4 ¶Oppo.j.si aduer.vēdi.l.j.Solu.per† iuramentum tollit restitutio que est de iure speciali vt ibi nō ea que est de iure cōmuni.ita loquitur hic.vel possumus dicere hoc est speciale in trāsactione facta pretextu falsorum instrumentorū.¶Oppo.j. de fal.l.ipse.Sol.ibi fuit trāsactū de fal.¶Opp. de.l.j.de plus peti.ff.de excep.l.q agnitis.Sol. q̄ ille leges nō obstant si bene inspiciatur.¶Circa.l.nostram querunt plura.primo† quero hic di
5 cit ex falsis instrumentis qd de testibus glo.dicit idem not.in.l.j.⁊.ij.j.si ex fal.instru.⁊ hoc est verū in.l.diuus.ff.de re iudi.facit.ff.de fide instru.l.j.¶Scōo quero dicitur hic etiā ciuiliter falso reuelato quot modis cognoscatur de falso.glo.q̄
6 est hic dicit† quatuor modis. Primo criminaliter accusando.l.cōe. de fal.Scōo per actionem in factū ad interesse.Tertio per exceptionē: vt si actor agat ex trāsactione excipiatur de falsis instrumētis.Quarto per replicationem:quia si reus excipiat de trāsactione actor replicabit de falso:pōt etiam de falso cognosci per inquisitionem.vt.l.iubemus.j. de pba.de testi.l.nullū.¶Item illud qō glo.facit duo membra de exceptione ⁊ replicatione possunt claudi sub vno membro.nam replicatio est exceptio:vt.l.ij.ff.de excep.tamen qō istis duobus modis cognoscat de falso in hac.l.videtur contra id quod glo.dicit.j.proxima questione.
7 ¶Quero dicitur hic falso reuelato retractari precipimus.quero† quo iure retractatur ista transactio.dicit glo.per restitutionem in integ.vt ff.de re iudi.l.diuus.⁊.j.titu.iij.l.i.vide glo.super verbo precipimus.in princip.¶Aduerte tamen teg.hic dicit falso reuelato retractari precipimus.⁊ sic innuit quod anteq̄ retractaf debet de falso cognosci.Item dicit glo.quod cognoscitur per exceptionem vel replicationem:sed ex
8 ceptio † vel replicatio non potest habere locum nisi prius restitutione impetrata:vt.l.nam postea.ē.si minor.ff.de iureiurando.⁊.l.necnō exēplo.ff.ex quibus cau.maio.⁊.l.exceptio.in fi.de excep.⁊ sic videtur quod prius debeat peti restitutio ⁊ postea proponi exceptio glo.dicit ecōuerso.¶Hic aduerte dicunt quidam quod poterit opponi exceptio compensationis. nam cum actio in factum ad interesse propter falsum detur a.l.ipso iure poterit opponi exceptio.⁊ de ista exceptione compensationis glo.loquitur.quod non placet. nam cum non sit liquidum illud debitum non potest ex eo compensatio opponi:vt.j.de compen.l. fina.dico igitur sic.quandoq̄ quis vult opponere exceptionem ad impediendam petitionem tantum.⁊ tunc hoc potest fieri sine aliqua restitutione de mundo.⁊ ita loquitur hec.l.⁊.l.finalis.j.si ex falsis instrumē. dum dicit iudicati executio solet suspendi ⁊c.quandoq̄ quis vult plus scilicet quod super causa primo proposita procedatur ⁊ diffinitiua sententia determinetur.tunc siquidem prima actio non erat ipso iure peremptam:quia non fuit facta transactio per aquilianam stipulationem ⁊ acceptilationem videtur prima instantia durare scōm quod innuit.l. sine apud acta.ē.eodem.⁊ ideo dico quod reo sufficeret exceptio ⁊ actori replicatio sine aliqua restitutione.ita loquitur glossa super verbo ciuiliter.sed si poneremus primam actionem esse ipso iure peremptam. et per consequens instantiam super ipsa actione:⁊ tunc esset necesse q̄ peteretur restitutio in integrum sicut dicitur in sententia:vt.d.l.diuus. ff.de re iudi.et quod ibi dixi.¶Querit glo.quid si a lite esset recessum pretextu falsi iuramenti.glossa distinguit ⁊ bene.dic vt in ea.¶Quero
9 circa istam partem que erit forma proponende exceptionis.† Respondeo breuiter sic si volumus pprie loqui nō deberet quis excipere.bene ageres nisi transactio esset facta ex falsis instrumentis quia vere transactio non esset facta ex falsis instrumentis tanq̄ ex causa proxima sed extrinseca:quia nisi essent falsa instrumenta pars non transegisset.debet ergo dici bene ageres nisi transactio esset false facta pretextu vel timore falsorum instrumentorum.et hoc sentit glo.tua prima quā vide.

a ¶Venio ad secundam partem glo.querit vnam questionem et inducit in argumentū ad illam.¶Queritur quid[a] si transactio fuerit facta
10 † pretextu falsorum instrumentorum super vno capitulo tantum.⁊ pro omnibus capitulis fuit data vna sententia.dicit glo.et bene quod debet videri examinari quantum verisimile fuit datum pro illo capitulo super quo est transac.⁊ illud reddatur.ar.l.qui solidum.ē.ij.ff.de le.ij.
11 ⁊ vide glo.tuam quam not.rogo te.¶Et bene facit ad.q.de facto† statutum est hic quod ille cui debet fieri restitutio dotis teneatur recipere possessiones scōm estimationem catastri prout ipse elegerit. Contigit q̄ vni debebat fieri restitutio dotis mille librarum reperiebatur vnū podere estimatum tribus milibus librīs ille volebat eligere tertiam partem illius poderis scōm mēsuram:⁊ eligebat sibi totum bonum:ita qō illa tertia erat melior q̄ ille one partes scōm bonitatem.Ego dicebam ⁊ credo dicere veritatem quod sibi non est danda illa tertia pars scōm mēsuram:sed scōm bonitatem quod nota tu perufine.dicebam quod cū fuerit facta estimatio fundi totius vniuersaliter ⁊ particulariter cuiuslibet partis:per se videntur estimatores estimasse quamlibet partem scōm bonitatem suam.⁊ ideo illi debebatur tertia pars scōm bonitatem non tertia pars scōm mensuram.argumen.huius gl.⁊.l.qui solidum.de lega.ij. ⁊ argumē.ff.de euic.l.ij.alias.j.¶Ista glo.inducit banc.l.in argumen.
12 est questio.† si instrumētum est falsum pro parte an presumatur falsum
b in totum.[b] Istam questionem ponit Jnnocen.de hereticis.c.fraternitatis.Specu.ponit eam in ti.de instru.edi.breuiter debemus sic dicere aut instrumentū est falsum propter vitium notarii.⁊ sine dubio totum est falsum:vt.l.si aliquid.de fuscep.et arca.lib.xij.⁊.l.si quis ex argentarijs.ē.j.ibi not.ff.de eden.aut propter alium defectum et tunc aut si est defectus circa substantialia vt circa diem ⁊ consulem:⁊ vitiatur totum instrumentum:vt in auten.vt prepona.nomen impera.circa princi.facit ad hoc qō no.ē.de veteri iure enucleādo.l.si.in fi.aut est defect[o] circa substantiā instrumenti.tunc aut est defectus in eo.c.aut in diuersis.si in eodē totū illud capitulū vitiatur vt hic.aut in diuersis ⁊ tunc si sunt capitula cōnexa tunc idem:vt.l.etiā.ē.eq causa.ff.de mino.aut sunt capitula separata

a tula separata tūc secus vt hic.¶Quero qd in testibus.[a] dic vt extra de testi.c.in nostra.⁊ ibi plene ⁊c.

Ex falsis. Latenus quatenus transactio sit ptextu falsi instrumenti rescinditur licet fuerit firmata nisi sup trāsactione.b.d.¶Oppo.vos videtis q̄ transactio licet facta rescinditur.Jnnuit.ē.contra.l.fin.de diuer.rescrip. so.gloss.q̄ illa.l.loquitur.in rescriptis in quibus inest tacite illa clausula si preces veritate nitātur q̄ nō est in transactione.¶Item oppo.de.l.in summa.ff.de cōdi.indebi. Sol.q̄ si quis allegat veritatē aduersarij cōmissam in transact.⁊ tunc habet locum hec.l.Quandoq̄ quis allegat cōtra alium sim pliciter dolum nō falsitatem:⁊ tunc solue.⁊ dic vt ibi dicitur no.¶Item oppo.de.l.iij.in fi.j.si minor.ē ma.dige.Solu.q̄ licet hic ⁊ ibi interuenerit maior quia falsitas sic rescinditur. ¶Oppo.de.l.i.j.si aduer.ven.Solu.vt in glo.vel dic q̄ non venit contra sacramentum:quia facilius tollitur in integ.resti.que est ius speciale q̄ remedium huius.l.quod est ius cōmune in.ē.quia vero.de nō alie.col.¶Item opp.de.l.i.j.ad l.cor.de fal.Sol.q̄ ibi fuit cognitū de falsitate.hic nō.¶Itē opp.de.l.q agni.de excep.vt in glo.⁊ vide quod ibi not.per Dy.¶Querit quid si fuit facta ex falsis.prima dicit idem q̄ propter idētitatem rationis pōt peti de falsitate.gl.agit qua tuor modis per accusationem criminalem.Item est quitus modus:quia potest procedi per inquisitionem contra testem falsum:vt.l.nullum.j.de testi.⁊ no.per glo.in.l.i.j.si publico. ff.ad.l.iul.de adult.Et licet de falsitate queratur per modum exceptionis vel replicationis.tamē si probaret per modum exceptionis tu non potes puniri.glo.est in dicto.ē.si publico.⁊ signa glo.que incipit non solum criminaliter.¶Item querit glo.quid si iurasti falso nunqd possit puniri iuramētum.dic vt in gl.Item querō quo fure rescinditur dic per in integ.resti.¶Querit si est data pecunia nomine transactionis ⁊ non apparet cui fuerit data.gl.determinat q̄ debet inspici rerum pretium secūdū estimationem illam presumitur data pro rata.Item gl.inducit hanc legem in argu.q̄ instrumentum non dicitur falsum ratione partis ita sentit glo.penulti.quam not.simílem glo.babetis in.l.si.de vete.iur.enu. ¶Aduerte tamē q̄ aut q̄ritur de vitio falsitatis aut de alio defectu:si de vitio falsitatis dic ēm doct.q̄ ratione partis falsę ratione tabelliōis totum dicitur falsum.ratio est:quia ratione falsitatis tabellionis alia instrumenta reddūtur suspecta:vt.l.si quid aliquid.j.de fuscep.⁊ arca.lib.x.hoc tetigit gl. in.l.si quis ex argentarijs.in prin.ff.de eden.quod tamen intellige de instrumentis confectis post sententiam latam:ita debet intelligi.ē.fin.in aut.de tabellio.co.v.si alia reddūtur suspecta multo magis debet dici totū illud falsum sup quo falsitas est cōmissa.Si vero de alio vitio falsitatis queratur dic q̄ aut loquimur de vitio solennitatis:⁊ tunc totū dicitur vitiatū:vt in aut.vt prepo.no.impe.in prin.⁊ ita potest intelligi quod no.in.d.l.si vero loqmur.de vitio substātie et tunc aut super vno capi.⁊ instrumentum habet plura capitula et tunc aut sunt indistincta aut nō.⁊ vide qō no.Itē quero qd in testibus vide glo.no.in hoc in.c.in nostra.circa princ.glo.extra de testi.vnum tamen no.q̄ posito q̄ testis non diceret verum super vno articulo de appēdicijs cause principalis.vbi gratia est interrogatus testis vtrum sit consanguineus partis.ipse respondit mendaciter q̄ non est licet mendaciter respondeat non potest puniri:quia non esse mendacium est falsum vt.l.quid fit.ff.de falci.¶Et sunt verba do.Jaco.in.l.lucius.de bis qui not.infa.no.glo.ibi item not.hic argu.⁊ melius vt not.Jnnoc.in.c.fraternitatis.extra de bere.vbi tenet q̄ si instrumentum est falsum propter falsitatem per tabellionem commissam non in totum sed in vno capitulo tantum est dicendum falsum.Ratio quia ex quo voluit q̄ sit tabellio damnatus ppter vnum instrumentum falsum factum denegat fidem omnibus alijs instrumentis que in futurum faceret:vt colligitur ex gl.l.si quis ex argen.ff.de eden.l.iud.j.de digni.lib.xij.⁊.l.si quis aliud.de fuscep.⁊ arcba.quanto magis falsitas in vno instrumento cōpromisso circa vnum cap. reddet falsum ⁊ ad cap[m].⁊ de his plene videvt not.glo.xij. distin.in decretis.c.si ad scripturas.⁊ quia gl.in bac.l.super verbo instrumētis,dixit q̄ idem est in instrumentis executioni mandantis de necessitate interloquitur qui de necessitate sui officij tenetur id facere:ergo de necessitate interloquitur ⁊ mandat nuntio q̄ illud exequatur:⁊ ideo post finem officij sui poterit nūtius exequi.Si autem iudex interloquitur simpliciter.nam mandat nuntio vt exequatur ⁊ tunc dico q̄ talis interlocutoria peribit finito officio iudicis interloquētis ⁊ per hunc modum respondet ad.ē.item acquirimus.de acquir.posse.⁊ ad.l.que est in.l.eius qui.in princi.quia in illis.ll. ille qui habebat necesse facere mandauit.Sed vbi solum inter loquitur aliquid ⁊ non mandauit executioni mandante. a ⁊ tunc iste.ē.⁊ illa glo.non obstat buic solutioni.Fran.tigri.
14 vide quod not.glos.Jnno.in.c.fraternitatis.† vbi ipse idem not.quod tunc est verum q̄ falsitas dicta per testem in attestationibus inducit preiudiciū producēti ⁊ ipsi testi quādoq̄ falsitas dicitur sup negotio principali sup quo examinatus est.Sed quādo dicere falsum sup aliquo adminiculari:puta si interrogatur testis an attineat alicui parti ⁊c.si in hoc dicit falsitatē non preiudicat.Fran.tigri doc.

1 ¶Transactio facta vt qs remaneat seruus nō valet.
2 Trāsactio in causa cōuersionis vel monachationis nō valet.
3 Trāsactio in causa matrimonij quādo valeat.

Habemus. Trāsactio facta sup causa
1 status valet.hoc dicit.Que
2 rit glo.† quid si fiat trāsactio vt ille remaneat seruus an valeat gl.dicit q̄ nō ⁊ bene.¶Quero† an in causa cōuersionis ⁊ monachationis ⁊ matrimonij valeat transactio.Respondet glo.⁊ dicit q̄ sic.sed requiritur decretum episcopi.¶Contrarium not.in.l.iij.ē.quecunq̄.ff.de iureiuran.Solut.verum est quod in causa conuersionis et monachationis nullo modo valet transactio:sine fiat vt modo nachus remaneat siue non:quia cōtinet simoniam:vt extra
3 eodem ti.c.super eo.super† causa matrimonij si quidem fiat vt remaneat vxor ⁊ poterit fieri.ita potest loqui glo.ista.quia in matrimonio non est prohibitum vt detur pecunia.quia potest dari pecunia vt quis inuitetur ad matrimoniū: vt.ff. de conditionibus et demonstrationibus.l.titio.ē.j. aut fiat transactio vt vxor non remaneat ⁊ tunc non valet:quia nullo modo licet:vt extra de re iudicata.c.licet.⁊ ita potest intelligi glo.contraria.

Habemus. Trāsactio facta super causa status tenet et valet.hoc dicit. Nota quod.l.sequens trahitur ad negotia preterita iam decisa vt confirmentur non quod in firmentur:vt.l.cum causas vel lites.ē.eodem.¶Querit glo. quid si hec transactio fiat inter dominum ⁊ seruum.dic vt in glos.¶Ultimo inducit mar.quod sic valet transactio vt in glo.ex quo vide quod not.per decretistas in.c.fina.⁊.c.similiter.ē.eo.extra eodem.

¶De errore calculi. Rubrica.

1 ¶Ratio ⁊ si sit calculata inter mercatores tamen pretextu
2 erroris potest de nouo calculari.
3 Sententia vel trāsactio pretextu erroris quādo reuocetur.
4 Si in libello est error expressus sententia simpliciter lata videtur eundē errorem cōtinere merito est nulla.
5 Transactio an reuocetur per errorem calculi.
6 Error qui est in causa non impedit consensum qui adhibetur in pacto.

Errorem calculi. Breuiter dicit
q̄ si in calculo est erratū potest sepius retractari nisi super ea sit indicatū vel transactum ⁊ indebitum cōmissum condicitur hoc dicit.
1 ¶Nota tu iuuenis q̄ lz̄ inter † plures mercatores sit solidata ratio ⁊ summa tamen potest adhuc pete b
re debito: vel credito: vt iterum [b] computetur ⁊ videatur si
2 est erratū in calculo vt hic.¶Secundo nota q̄ sententia † vel transactio non reuocatur pretextu erroris calculi.Ad istam oppo.ff.que sen.fine app.reci.l.j.in princi.⁊.ē.j.prout hic in sententia loquitur.glo.respondet duob[us] modis.Primo ibi fuit expressus error in sententia.hic vero non.Jsta sol.dam nauit Jaco.de ra.quia sententia semper refertur ad acta vt l.hec sententia.infra de senten.que fine cer.quāti.l.ait pretor ē.j.de re iud.⁊ ideo satis est q̄ error ex actis appareat.p hoc inducitur ipse tex.in.d.l.j.ē.j.ibi dū dicit:sed si putarem ⁊c. vnde secundum eum non videtur distinguendum vtrum appareat error in sententia vel non.sed pro glo.nostra videtur casus in.l.si preses.ff.de re iudica.⁊.l.ij.ff.quando prouo.non est necesse.⁊ ideo dic quandoq̄ expressus error est in sententia ⁊ sententia est ipso iure nulla:vt.d.l.ij.j.quando prouoc.non est necesse.⁊.l.ij.ff.que sent.fine appella.re.quādoq̄ non est expressus error in sentētia sed apparet in actis:tunc aut sententia est lata per relationē ad illa acta in quibus est error.⁊ videtur esse error in sentētia:vt.l.hec sentētia.j.de sen.que sine

a ¶Queritur qd. vide Ang.in aut. hoc nisi.j.de solu. vbi transit simpliciter cum Barto. Andre.barba.

b ¶In totū. Adō vltra Allegā.de B Bal.cōsi.cclxiiij. lib.j.⁊ cōsi.cxviij. lib.iij.incipien.in quodā instrumen
3 to ⁊ inquantū addit q̄ si falsitas est in verbis enūciatiuis vt i apposi. cōfinium loci ⁊c. vide tu Bal.cōsi. cxiiij.incipiē.dubitabatur ō quo
4 dam notario.

¶In testib[us].vide Feli.i.c.lz̄ cām.co. v.in nono no.de pba.⁊ Cepol.cōsi. cxxij.col.viij.⁊ Feli.in.c.j.col.vi.de re iu.⁊ barba.cōsi. lxx.co.xix.vo.ij.et allegā.cxxxiij.col. iiij.volu.j.⁊ Aret. lx.col.ij.⁊.lxxj.co. iiij.⁊ bar.lxxxvij. col.j.⁊ old.xxxvij. ⁊ vide ad B barb. in.c.cū sup.co.vij. de offi.dele.⁊ Jas. in.l.ij.col.pe.C.de bo.pos.ſm tab.et bal.i.c.si q̄ testiū. de testi.⁊ seq.⁊ alegan.cōsi.cxvij.co. ij.volu.ij.⁊.cliiij. vbi dicit q̄ testis iurās dicere veritatē sup oībus interrogatis si depo nit falsum in vno etiā impertinenti ⁊ etiā q̄ verbū credit q̄ nō creditur sibi in aliquo etiā in bis q̄ ante dixerat ⁊ se.co.volu.ij. dicē.hoc pcedere: siue ignoranter siue sciēter admiserit falsum vero et siue capta siue separata siue cōnexa.⁊ col.fi.⁊.lxxx. in fi.eo.vo.⁊ ibi dicit q̄ dictū testis nō pōt ꝓ pte acceptari et ꝓ pte nō. ⁊ alegā.ol.cxxxiij. col.ij.vol.ij.⁊ bal. in rub.de controuer.inuest.⁊ aliqd in.c.in nra.p.aret. de testi.⁊ sozi.cōsi. clv.in pe.co.

¶Iterū.adde vt p eūdē bar.in.l.in stat.j.de iure fisc. li.g.Et qñ fnia lata per errorem sit nulla.adde ⁊ vide per Frā.de arc.in c.qñ ꝓtra.co.viij. in fin.⁊ seq.extra de ꝓba.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶Lit pro. adde a vt p bal. hic et in cõsil. cxxij. l. ij. vbi tz q vz snia si iudex diserit q: per a. r. b. est probatũ z ideo cõdẽno licet b pbatũ non fuerit. r idẽ tz ¶Pe. de ancha. cõsil. ccix. r de materia huius. l. qũ petiẽ vt iterũ cõputẽ ratio vide bal. ẽsi. clvij. et cclxiij. j. lib. r an post sniam erroꝛ 4 calculi possit probari. r an negans calculũ illo pbato possit pbare erroꝛem vide paul. de ca. cõsi. cxxvj. r an 5 si erroꝛ calculi est expressus in snia an valeat i ea pte in qua nõ est erratum. r qd si iudex in pte condẽnanit in parte tacuit. vi de Feli. cõsil. cxxxviij. r. cclxix.

b ¶Cõtinere. adde tu eundẽ bar. in. l. ij. j. de re iudica. et Fran. de aret. in. c. qũ cõtra. col. viij. circa fi. de ꝓba. gõ intellige et limita qñ talis erroꝛ nullo modo saluari põt. ita are. vbi. s. r alleg. bal. in. l. cũ certa rõne. quãdo ꝓuo. nõ est necess.

certa quanti. r. l. ait pretor. a ¶. j. de re iudi. est lata sentẽtia simpliciter. r tunc adueꝛte: q: quedã sunt acta ad que de necessitate refertur sentẽtia vt libellus: vt. l. fundus. cõi diui. Item snia appellationis de necessitate refertur ad sniam primam q: iudex approbat vel reprobat eam: vt. l. eos. j. de app. r tũc eo casu si † in libello vel in sentẽtia prima est erroꝛ expressus snia simpliciter lata videtur eundẽ erroꝛẽ cõtinere: b merito esset nulla: vt. d. l. j. que senten. fine ap. re. r isto casu posset esse vera opi. Ja. de ra. Si vero erroꝛ appareat in aliis actis per hoc non redditur snia nulla. ita logtur opi. glo. hic posita. et d. l. j. ¶. j. que sen. fine ap. re. r. l. si preses. ff. de re iudi. Scõa so. est q: hic errauerant partes in contrario errauit iudex r satis est bona: q: tunc non est expressus erroꝛ in sentẽtia quando errauere partes: qõ tamen debet intelligi ꝑm premissam distinctionem. ¶Quero qd de trãsactione an renocetur per erroꝛẽ calculi † qdã dicũt q: transactio indistincte valet licet expressum erroꝛẽ contineat: tamen in eo in quo est erroꝛ obstat exceptio doli vel replicatio. ar. ff. si quis cau. l. sed r si. gs. ¶. fi. r de fideiuss. l. sed r si quis post ꝙ Jac. de ra. hoc reprehendit: q: erroꝛ impedit consensum: vt. l. si per erroꝛem. de iurisd. om. iudi. ergo impedit transactionem que fit consensu partium. Pet. tenet glo. nam erroꝛ † qui est in causa nõ impedit consensum qui adhibetur in pacto: vt in to. tit. de condit. indebi. r de cõdi. sine can. r bac. l. in fi. puto opi. Pe. esse veram potest autẽ esse vt siue fit expressus erroꝛ in transactione siue non in eo qõ est erratũ succurritur parti lese. Exẽplũ quãdo erroꝛ est expressus apparet manifeste cõnẽtum inter te r me: vt de eo qõ petebas darẽ tibi tertiã partẽ nomine trãsactionis. petebas. xxx. tertium de. xxx. est. r. sed ego puto q: fit. r. v. ego ꝓmitto tibi. r. v. boc continet expressum erroꝛem cõputationis. ideo in. v. succurritur. ꝓmissori p exceptionẽ doli: ꝙ si fuissent ꝓmissa. r. v. simpliciter r in trãsactione nõ fuisset facta cõputatio: tunc erroꝛ non est expresse cõmissus in transactione sed apparet ex eo qõ agebatur: q: non agebatur nisi de tertia. r fuit expressum de medietate: tunc eñ poterit condici liberatio r opponi excep. ꝛc.

Erroꝛem calculi. Erroꝛ calculi põt sepius retractari si non sit secuta sententie transactio. b. o. Vos videtis q: iste teꝛ. innuit q: si snia esset lata q: nõ competit retractatio. Cõtra boc oppo. de. l. j. ¶. j. ff. que sentẽ. fine app. re. Solu. vt hic no. r etiam in. l. contraria. quã not. vidistis. in. l. ij. j. quãdo ꝓuo. non est necess. Not. glo. ꝓmo non teneatur ꝛc. quia, mulcta petitur ꝓnuntiari per officium iudi. vt no. Jnno. in. c. j. extra de offi. iudi. circa fi. Item r cognoscitur per modũ exceptionis: vt no. in glo. j. ¶. j. que sen. fine ap. re. tamen glo. ibi dicit q: opponeretur per cõiunctam sententiam fuisse erroneam. Fran. tigri.

¶De postulando. Rubrica.

¶Continua rubricam vt. ¶. de pactis.

¶Qui non appellat videtur sententie consentire.

Aduocatus prohibitus aduocare quãdo dicatur perpetuo prohibitus.

Prohibitus aduocare a iudice cremone intelligitur prohibitus aduocare etiam florentie.

Aduocatus condemnatus ex aliqua causa: an tacite dicatur prohibitus aduocare.

Ama prefecto. Brenit. dicit. Qui nõ appellat videtur snie cõsentire. b. o. ¶o. q: ¶ qui nõ appellat videtur cõsentire: vt. l. labeo. quomodo r qñ iu. r de ap. l. bi. qad ciuilia. ¶Opp. de. l. fi. de pe. gl. hic ¶ponit duas so. quas reprobat. r ponit tertiã verã. aut iudex condẽnat aduocatũ ne possit esse aduocatus causa cognita. r per snam diffinitiuã. r logtur. l. ista. q: ꝑpetuo nõ poterat esse aduocat⁹. aut cõdẽnat ex interlocutoria. r tunc nõ extẽditur ꝓhibitio vltra tẽpus sui officij. ¶Videmus de tẽpore: quero quid de loco vtrum ¶prohibit⁹ aduocare a iudice istius ciuitatis posset esse aduocatus in ciuitate flozen. glo. respondet notabiliter. Aut fuit ꝓhibitus ex causa que infamiam non irrogat. r ista prohibitio se non extendit vltra locum iurisditionis iudicis prohibentis. Si vero fit ex causa que infamiã irrogat: tunc videtur prohibitus in omni loco. l. ex ea. ff. eo. optimum dictum est. r hoc ponderaui multũ in. l. cunctos populos. ¶. de sum. tri. r fi. ca. ¶Ultimo erit querendũ qd si aduocatus est ¶codẽnatus ex aliqua causa: r tamẽ nõ est expresse ꝓhibit⁹ postulare an ꝓhibitus

videatur tacite. gl. hic intrat illã materiã quã habes in. l. qd ergo. ¶. pena grauior. r distinguitur aut pena est diminuta aut aucta. r sic sit dispẽsatũ cũ fama vel nõ. qõ no. ꝛc.

Ama prefecto. Nõ appellans a snia cõfirmare videtur. b. o. ¶Opp. iste teꝛ. videt innuere q: ꝓhibitus postulare videatur ꝓhibit⁹ in ꝓpetũ. cõtra istud oppo. de. l. fi. ff. de pe. q: cũ officiũ hui⁹ iudicis est tẽporale nõ videtur ꝓhibere in ꝓpetũ vltra tẽpus suum huius timoꝛe est facta glo. mag. vsq; ad ver. idẽ qõ dicit. r ꝓ re dat quatuoꝛ sol. tñ ilia est multũ no. cũ dicit glo. tu dic ꝑm Jac. et sol. est ista vbi iudex quãtũq; tẽporalis dũmodo cũ cause cognitione finiat diffinitiuã ꝓferat põt in ꝓpetũ ꝓhibere valet ista sol. q: cõstitutiones facte p ꝓdes, ꝓuincie quãtũcũq; tẽporales q: cũ cause cognitione fiunt post tẽpus cozum r in tẽpus successoꝛũ durãt. ar. hui⁹ gl. Hos. est in. c. fi. extra de of. dele. r idem est in legato sedis apostolice: dic q: sic. Casus est in dicto. c. ¶Querit glo. qd si fit ꝓhibitus postulare in hac ciuitate. Utrũ poterit postulare in alia gl. remittit ad. l. ex ea dic vt ibi. r vide glo. que est ibi. Jn glo. vt ibi. ff. tu dic no. hãc solu. cum ista sol. cõcoꝛ. glo. in. l. j. ꝑpe fi. ff. de offi. ꝓfec. vrb. r no. glo. in. l. magis puto. ff. de reb. eo. quam solu. puto sic de bere intelligi q: sententia interlocutoria est iã sozita effectũ tempoze magistrat⁹ vel iudi. qui tulit eam r post finẽ officij obtinet durat: sed si sentẽtia interlocutoria nõ est sozita effectum tẽpoze ferentis eam: q: nõ põt perfecte sozti effectum tpe suo: tunc talis interlocutoria definit habere vires finito officio suo: r ideo est cautela q: si sentẽtia interlocutoria tempoze vnius potestatis est lata que requirit executionem bominis r secuta fuerit: tunc non confidat de illa sententia per hanc glo. sed faciat eam de nouo ferri a sequenti officiali vel iudice. cõtra videbatur eius quod gl. dicit hic quia. l. vult q: vbicunq; mandatur aliquid qõ mandãs habet de necessitate facere: r id cui mandatur potest etiam post mandatũ illud facere: licet res non sit integra. Jta probatur in. l. fundi. ¶. si amicus. ff. de acqui. pos. Fran. tigri.

Ec ceterorum. Libertus nõ ꝓhibetur esse aduocatus. b. o. ¶Querit gl. vtrũ illiteratⁿ possit postulare. glo. dicit q: sic: sed nõ erit aduocatus. r dic vt in ea. r vidi aliam glo. in. l. j. ff. eo. ꝛc.

¶Exceptio nõ numerate pecunie: an habeat locũ etiam si ꝓmissio fuit facta non spe future numerationis.

Statutum permittẽs opponi exceptionem simulationis de qua simulatione intelligatur.

Si sub specie. Hec. l. est subtilis vtilis et difficilis. breuiter dicit. Si occasione salarij ex causa mutui ꝓmittatur infra tẽpus legitimũ põt exceptio objici r liberatio cõdici. b. o. ¶Op. j. de nõ nu. pecu. l. cũ vltra. So. q: hic dicit nõ numerate pecunie exceptione. i. in factũ ꝓpecunia nõ numerata: vt in ¶ijs. ¶Op. ſcõ exceptio † nõ numerate pecunie: tũc habet locũ quãdo fit ꝓmissio spe future numerationis: al⁹ nõ: vt. l. aduersus. r. l. in ¶ctib⁹. de nõ nume. pe. r insti. de lit. obli. in pn. sed hic nõ fuit facta spe future numerationis. ergo non hz locũ hec exceptio. Hui⁹ timoꝛe leg nostra legitur in glo. duob⁹ modis. qdã intelligunt q: de aduocato fuit ꝓmissum ex causa mutui salariũ vltra debitũ modũ: r sic in eo q: ibi est datur exceptio nõ numerate pecunie ꝛ etiã cause iniuste: vel verius est exceptio simulationis. ¶Sed ad istã lec. opp. q: ꝑm hoc ista exceptio posset semper opponi. vt. l. iij. ff. de cõdi. sine causa. r. j. de ꝙdi. ob tur. cau. l. j. Hui⁹ timoꝛe illi q: tenẽt istã opi. dicũt qõ hic debet subaudiri magime vt sic post bienniũ nõ posset opponi. Alij tenẽtes aliã opi. dicũt infra bienniũ põt opponi vt creditoꝛ habeat ꝑbare post bienniũ qõ deberet ꝑbare debitoꝛ asserẽs: vt. l. si eꝛ cautione. r. l. si assecuratio. j. de nõ numera. pecu. Alij vero hui⁹ timoꝛe recedũt ab ista lectura r dicũt q: hic vere logtur in exceptione nõ nume. pecu. vel in factũ loco eius. r dicũt qõ in eo qõ est ꝓmissum vsq; ad debitũ modũ ꝓeiudicat ꝓmissoꝛi post bienniũ ante nõ: in eo qõ est ꝓmissum vltra nõ ꝓeiudicat ꝓmissoꝛi nec ante nec post. vide gl. in fi. q: ponit hãc lec. questio est hic in eo qõ nõ egcedit debet incõtinenti ꝓmissoꝛi ꝓeiudicare: vt. l. singularia. ff. si cer. peta. r. l. si eꝛ ptio. j. si cer. peta. Respõdeo babetis intellectũ huius. l. quãdoq; ꝓmittitur ex causa mutui illud qõ debeꝛ ex alia causa iã ꝑterita et finita r tũc hz locũ. l. si eꝛ pretio. j. si cer. peta. r. l. singularia. ff. si certũ peta. Quãdoq; ꝓmittitur qõ debetur ex causa futura tunc q: promissio fit spe future cause nõ spe future numerationis infra

tionis infra biennium potest obijci exceptio non numerate pecunie: r etiam cause non secute vt hoc post bienniũ non possit opponi: sed si ꝓmittitur illud quod non debetur ex aliqua iusta causa sed ꝓmittitur pretextu alicui⁹ cause iniuste tunc habet locum exceptio simulationis vel exceptio fi ne causa vel ex iniusta causa: vt. l. j. ¶. de cõdi. ob tur. cau. r hoc 2 ſm aliam lec. ¶Et ex hoc debetis intelligere † quãdo statuta permittunt opponi exceptionẽ simulationis de qua simulatione loquitur. certe intelligitur quando ꝓmittetur spe future cause postea nõ secute: r tamẽ alia causa in instrumento ꝓmittur vt hic vel pretextu alicuius cause preterite vel ꝓsentis turpis vel inoneste. r illa est vera exceptio simulationis vt dixi. Sed si ꝓmitteretur debitũ ex vna causa vera r honesta ex alia causa tunc nõ obstaret exceptio simulationis: vt. d. l. si ex pretio. r. l. singularia ꝛc.

Velamento. Non rescinditur sententia ꝓpter absentiam aduocati. hoc dicit.

Si qui. Qui de quota litis pacisci tur ab aduocationis officio remouetur. b. o. Quero qd si aduocat⁹ nõ pacisci tur de quota sed de certa re. Guil. hic videtur tenere q: non ba beat locum pena huius. l. Cõtrariũ no. ff. de pac. l. sumptus. et illa communiter tenetur ꝛc.

Si qui. Aduocatus pacisces de quota litis repellitur ab aduocatione. b. o. Nota quod dixi in summario. ¶Querit glo. nũquid sit licitum de minima parte. puto q: sic. Nam teꝛ. cum graui damno litigationis: ergo a contrario. vbi non est graue damnum videtur esse licita pactio de quota litis: quia cessat ratio huius. r hanc opin. tennit Guil. hic. r. l. sumptus ff. de pac. dicens q: pactum de quota litis est prohibitũ si fiat de dimidia parte: secus de minoꝛe. glo. hic in. o. l. sumpt⁹. determinat contra. Item querit glo. quid si fiat de certa et non de quota. verbigratia. cũ queritur de bereditate pacisci tur aduocato de dicta bereditate dari vnum fundum nomine redis: nunquid valet. videtur q: sic. quia pactum de quota litis est prohibitum. r in hac opi. videtur inclinare glo. hic in fi. Contrariũ videtur sensisse glo. in. o. l. sumptus. q: per illa reprobatur pactum. nam sicut reprobatur pactum de quota ea ratione: quia spe lucri huius faciliter inuitaretur aduocatus ad calumniam. r eadem ratio sit in. q. proposita. vbi pactum fit de certa re. dicendum est q: sicut primum pactum est reprobatum ita r ista. ¶Querit do. Jac. nũquid sit licitum pacisci de quota litis nomine palmarij seu victorie. do. Jac. determinat q: non sit licitum q: nõ reperiatur in iure prohibitum. l. fi. ¶. fi. sed quod eis. ex qui. cau. ma. posses dicere contrarium: quia ea ratione qua reprobatur pactũ de quota vel de certa re. vt. ¶. dixi. habet locũ etiam in questione ꝓposita. imo multo magis debet reprobari. Nam aduocatus cogere tur retinere mille iuste vel iniuste.

Uisquis. Brenit. dicit. Non sit quis aduocatus r iudex: inhoneste verba non dicat: cũ clientulis non cõtrahat amicitiam grataꝛter nõ recipiat: litem nõ differat: stet r non sedeat. b. o. hec. l. Cetera dic vt in glo. ꝛc.

1 ¶Aduocatus non debet cõtrahere cum clientulo.

2 Aduocatus an quis esse possit et iudex diuerso tempore in vna causa.

Uisquis. Non potest quis in eodem negotio esse aduocatus r iudex. hoc primo. Item aduocatus nõ debet dicere contumeliam partibus non debet cõtrahere cũ clientulo suo encenia debet gratãter recipere litem nõ dz differre debet stare r nõ debet sedere. b. o. vsq; ad fi. ¶Nota q: † aduocatus non debet cõtrahere cum clientulo. Sed quero de ratione huius glo. dicit q: timoꝛe litis daret sibi ofa quod esset incongruum sicut eger medico. ar. l. medicus. de var. r extra 2 ordi. cog. ¶Quero nunquid † diuerso tẽpore possit quis in eadem causa esse aduocatus r iudex hic aduerte: q: aut queritur: nunqd qui fuit aduocatus in eadẽ causa possit esse iudex. r dico q: non. Nam ratione affectionis quam baberet ad causam ꝓesumptio esset contra eum: sed deberet causam delegare: vt. l. si pretor. de iurisdi. om. iudi. Aut queritur nunquid qui fuit iudex in causa in eadem possit esse aduocatus hoc non reperitur prohibitum: q: iudex cessat. r ad predicta tantam affectionẽ debet habere ad vnam quantũ ad aliam. Item querit glo. quid si a principio non fuit factum pactum de salario nunquid postea lite pen. possit pacisci cum clientulo. dic vt in glo. que determinat q: sic.

a **Rouidendum.** a In causis extraq: parte aduocati debent esse equales: aduocatus qui contẽnit aduocatione priuatur. pars que boc procurat contra eam presumptio paratur. b. o.

1 ¶Scientia nobilitat.

2 Lex ista an habeat locum in aduocatis hodiernis.

3 Pena huius. l. intelligitur per sententiam.

4 Subtrahens defensam aduersario videtur non fouere licitam causam.

5 Aduersarius qui prohibet examinari testes ꝓducendos potest pro connicto haberi.

Rouidendum. Aduocati debent equaliter diuidi inter partes r tamẽ debẽt oẽs esse boni ex vna parte r reliqui ꝓ alia. Jtẽ aduocat⁹ fine causa retinẽs aduocationẽ ad petitionẽ partis punitur: r etiam a 1 ipsa pars ꝓcurãs. b. o. ¶Nota † q: sciẽtia nobilitat. ¶Que- 2 rit glo. quid de aduocatis hodiernis † qui nõ percipiunt salarium a publico sed a partib⁹ glo. que incipit nobilissimos. dicit q: non habet locum. doct. reprehendunt istam glo. quia posito q: aduocati non percipiãt salarium a publico. tamen salarium quod recipiũt a clientulis succedit loco salarij qõ recipiebant a publico. arg. l. fozi. j. titu. j. ideo est idem. preter ea ratio huius. l. habet locũ in aduocatis hodiernis. ¶Jtez querit glo. hic dicitur caueat † foro ipso: nunquid ipso iure. dic per sententiam. argu. eozum que no. in. l. iubemus. ¶. de economus. ¶. de sacrosan. eccle. ibi dum dicit puniatur. r arg. eorum que no. in. l. si quis in tantam. j. vnde vi. ¶Slo. in bac. l. 4 teꝛ. dum dicit † q: ille qui subtrahit defensionis copiam aduersario videtur nunq; licite fouere causam in. c. cõstitutus. circa finem. extra de testi. Ad boc allegant banc. l. ex qua videtur posse ꝓbari gl. que est in. c. causam que. extra de test. 5 Jn † qua dicitur si aduersarius meus impedit testes per me ꝓducẽdos examinari quod aduersarius meus potest pro connicto haberi.

Mo. Nullus potest esse aduocat⁹ qui non sit christianus. b. o. in summa.

Emo. Nullus potest esse aduocatus qui non est christianus. b. o. in summa ista. l. vel ſc. iudeus vel nõ catholic⁹ r iudex eũ ad mittens punitur. b. o. q: nõ catholicis non patent porte dignitatis: secus enim q: officium aduocationis est dignitas: vt. l. laudabilis. j. ti. ij. binc est q: infames repellũtur a postu. vt. l. de postu. r quasi per totum. Ex boc concludas q: vnus saracenus vel iudeus nõ possit esse potestas vel rector glo. est in aut. iniur. quod pre. ab bis. col. ij. colligitur ex no. in rub. institutionum. super verbo in nomine domini. Jtem iudeus non potest esse doctoꝛ.

¶De aduocatis diuersoꝛũ iudicioꝛũ. Rubrica.

1 ¶Sentẽtia lata ꝓpter aduocati corruptionẽ: ad hoc vt sit nulla tria requiruntur.

2 Quando possit opponi q: prius agatur contra aduocatũ q: sententia retractetur.

3 Probatio ꝙarationis aduocati: an sufficiat in causa contra principalem.

Jpatronum. Brenit. dicit. ꝙaricatio aduocati ꝑbata facit aduocatũ puniri r iterum de causa queri nõ ꝓbata facit accusantem puniri r sententie stari. b. o. ¶Oppo. de. l. j. ¶. minoꝛ autem. de mino. Tres dantur solu. vna q: ista cõcordat cum alia que de nouo requiritur de causa petita restitutione. Alij dicunt q: si quidem aduocatus allegaret ꝓ aduersa parte ipso iure sententia rescinditur vt hic. Si vero ꝓ aduersa parte non allegabit sed omisit dicenda ꝓ sua causa tunc habet locum restitutio: vt in cõtrario. Tertij dicunt aut fuit coꝛruptus pecunia r sententia est ipso iure nulla: vt hic aut precibus et tunc sententia etiam ipso iure est nulla: vt. l. contraria. r. l. venales. j. quando prouoca. non est necesse. r. l. seruo inuito. ¶. cum pretoꝛ. ad trebellia. Petrus tenet primam opinionem reprobatis alijs distinctionibus. Nam illa distinctio an fuerit coꝛruptus pecunia vel non: non reperitur nisi in iudice. secus in aduocato: ratio quia in eo non substantiatur iudicium sed in actoꝛe reo et iudice. Et istam opini. Pet. puto veram. ¶Oppo. et videtur q: sententia ipso iure sit nulla: vt. l. si pretoꝛ. ¶. mar-

k ij

¶Pronidẽdum. Adde ꝛz Pau. de ca. bac. l. esse mẽti tenẽdã cõtra illos qui faciunt cõsuli ab vno doctoꝛe. et deinde ab alijs oĩbus subscribi vt pars nõ possit se iuuare: q: debent perdere cãm. alle. Ly. hic in addi. q: ille qui subtrabit parti suas probationes vel defensiones subtrahendo instrumẽta testibus minãdo illos coꝛrũpẽdo dz perdere cãz per. l. si de pos. j. de ꝓba. r. l. j. ff. de iur. fis. r ibi p barto. r facit. c. peruenit. de test. cog. et qõ no. Jmo. in. c. intima uit. de testa. r dicit pau. q: boc forte voluit dicere teꝛ. ibi q: experietur autoritatẽ iudicia riam a se lesam. et boc dicit mẽti tenẽndum: quia singulare.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

cellus.de iudic.gloss.fatetur contrariū si aduocatus fuit corruptus dolo aduersarij.certe tad hoc vt sententia sit ipso in re nulla propter corruptionem aduocati tria requirūtur.primo q dolus aduersarij corumpentis intercesserit.secundo q aduocatus falsas allegationes corruptus fecerit.tertio q sententia fuerit lata cōtra absentem:vt.d.l.si pretor.§.marcellus.Cum ergo ista.l.loquatur generaliter quod sentētia rescinditur quando aduocatus fuit corruptus intelligatur q rescinditur per restitutionem vt comprehēdantur omnes casus.¶Oppo.q non habeat locum restitutio quia habet locum actio de dolo:vt.l.eleganter.§.si procura.ff.de dolo. Sol.restitutio habet locum ad ipsam actionem primam seu ad ipsam causam.actio de dolo habet locum ad cetera dāna: vt.l.contraria.¶Ad idē oppo.r videtur q debeat agi actio ne prima vt si excipiatur de sentētia replicetur de dolo: vt.ff. de dolo.l.cum a tr.Gloss.r docto.non soluunt.dico sic ibi loquitur quando fuit corruptus aduocatus in cuius persona non sustentatur iudicium.¶Item oppo.extra glo. r videtur † quia prius debeat agi contra ipsum aduocatum corruptum q redeatur ad acti.vt.l.eleganter.§.pe.ff.de dolo.r argu.l.fi.ff.de eo per quem fac.erit.Solu.illud procedit quando aduocatus esset corruptus absq; dolo partis.sed si fuerit corruptus dolo aduersarij nō potest opponere quod agat primo contra aduocatū cum fuerit in pari dolo.¶Oppo.ad secūdam partem hic innuitur quod eoipso q quis nō probat calumniatur ꝛc.sed contra.ff.ad turpil.l.j.§.j.Solu. in hoc sunt opinio.inter gloss.nostras.r Lyn.circa hoc dicit multa.Tu dicas breuiter vt dicit glo.in.l.atbletas.§.calumniator.ff.de bis qui no.infa.¶Ultimo[a] quero an si est probatum de prevaricatione contra † aduocatos:an ille probationes sufficiant in causa contra ipsum principalem. Breuiter istam.q.plene examinaui quam disputaui de filiofamil.condemnato pro quo pater tenetur soluere condemnationem quam pono in.l.cum filius.ff.de verbo.obli.tamen quātum ad propositum dico q non sufficeret:vt.l.si veteris.j.de fide instru.r.l.j.j.ad.l.corne.de fica.ꝛc.

a ¶Ultimo.r an il le q pro parte est condēnatus.r pro parte absolut[a] an deuoluat totā causam ad iudicē appellationis Dyn. tz hic q nō per.l. circa.ff.de inoffi. testa.cōtra tz bar. quē vide in cōsi.incip.cum predicta examinarē. And. barba.

Patronum. Aduocatus accusatus de prevaricatione ea non probata punitur accusans r sentētia remanet firma.b.d.¶No.quod dixi in summario. Nota primo duo dicta q aduocatus prevaricator punitur et questio restauratur quasi videatur dicere tex.q sententia lata non valuerit.¶Sed oppo.r videtur q sententia valeat quantumcunq; aduocat[a] prevaricauerit tamen rescindatur per restitutionem in integ.vt.l.mino.§.j.ff.de mino.Glo.pro huius solu.dat tres solu.prima est hec q hoc debeat intelligi sm illam q tantum restauretur ope restitutionis.r ista communiter tenetur.Alia fuit q aduocatus pro ea parte allegat aut facit nō bonas alleg.pro parte sua.primo casu non valet sententia ipso iure vt hic.secundo casu valet.Solu.applaudit tex.l.contrarie.tamen glo.non tenet istam. Sed solu.q aut aduocatus est corrupt[a] pecunia aut gratia vel precibus.primo casu non valet sententia ipso iure sed rescinditur alleg.glo.l.venales.j.quādo pro.no.non est ne.l.seruo in uito.ff.ad trebellia.licet glo.firmet istam opin.hic tamē non est vera.¶Nam iura contraria loquuntur in iudice cuius persona mediante persona actoris r rei sustentatur iudicium: r ideo non mirum si sententia non valet ipso iure vbi iudex corruptus est pro pecunia licet aduocatus nō participat de substantia cause nullus actus iudiciarius irrogatur in personam aduocati:ergo tene primam soluti.quod valeat licet rescinditur pro restitu.in inte.¶Sed contra predicta instatur de.l.si pretor.§.marcellus.ff.de iudi.glof.fatetur contrarium quod vbi per dolum aduersarij litigantis aduocatus est corruptus sententia non valet ipso iure quod intellige: vt no.in dicto.§.marcellus.¶Item oppo.r videtur q non habeat locum restitutio in integrum si competat de dolo.l. eleganter.§.si procura.ff.de dolo.solut.glo.r bene q restitutio in integ.competit vt causa restauretur:r ita habet locum hec.l.r que.s.digi.sed actio de dolo competit ad expensas et alia damna.vt in cōtrario.¶Quero nunquid si probata est prevaricatio contra aduocatum eoipso vitis actis actitatis contra aduocatum debet rescindi sententia cōtra partem lata per prevaricationem aduocati.dic q non.arg.l.sed cum veteris.j.de fide instru.facit q res inter alios acta ꝛc.¶Dicitur hic q non probans videtur calumniari.text.videtur in contrarium.ff.ad turpil.l.j.§.j.solu.glosf.quod tibi loquitur in casibus specialibus.solutio glo.non est bona.Nam nimis restringit illam.l.vnde dicas sm Pet.quod quandoq; queritur nunquid ille † qui probat r sic succumbit presumitur habuisse ininstam causam litigandi:et tunc non est dubium q sic.hinc est quod fit cōdemnatio expen.nisi iusta causa ignorantie vel absentie hoc excuset.vt.l.properandum.§.sinautem alterutra.j.de iudi.r in aut.generaliter.s.de episco.r cleri.l.qui solidum.§.etiam.de lega.ij.hinc quod pro sententia semper presumatur sententia iusta:r per consequens succumbens presumitur habuisse instam causam:facit ad hoc.l.berennius.§.caia.r ibi not.ff.de euict.quādoq; reperitur nunquid qui probat et sic succumbit videatur calumniator: et tunc dicunt ipsi q non.¶Casus est in.d.l.j.§.j.Et ad hanc l.respondeo q quandoq; iudex in sentētia sua exprimit non probantem fuisse calumniatum:quandoq; hoc non exprimit tur primo casu succumbens: quia non probauit videtur q calumniator.secundo casu non: vt.d.§.j.qui probat secundam.r magis verum vbi esset prestitum sacramentum calumnie:vt in aut.de iud.§.oportet.col.vij.r quod ibi not.in glos.nam illa glo.que tenet q nunq; fuit condēnatio expensarum.vt est prestitum sacramentum calumnie quod vtrum sit verum:vide quod no.per Lyn.aut.generaliter.s.de epis. r cleri.Barto.

1 ☞Aduocatus qui habet officium in ciuitate non potest exire extra ciuitatem.
2 Qui habet salarium a republica non potest esse aduocatus contra rempublicam.

Qui necessario. Hic fuit punctus in prima parte breuiter dicit.Qui ad magistratum assumitur extra cum nō potest vagari r in eo potest aduocationis officium exercere preterq; contra rempublicam.b.d.¶Not. ex hac.l.r tene menti † q aduocatus qui habet aliquod officium in ciuitate non potest ire extra ciuitatem.¶Secundo no.[b] q potest esse aduocatus preterq; contra rempublicam.
1 b
2 Ex quo habes † q qui salarium habet ex republica nō debet esse aduocatus contra rempublicam.Et sic facit q doctores huius ciuitatis salariati nō possunt esse aduocati cōtra rem publicam huius ciuitatis ꝛc.

Mequis. Aduocati non possunt esse suscepti ores collectarum volentes nec̄ inuiti.b.d.ꝛc.

1 ☞Aliud est esse ex aliquo.aliud eius occasione.
2 Salaria que hodie percipiūt aduocati a clientulis succedūt loco salarij publici:r in eo testantur.
3 Assessores qō acquirunt est quasi castrense peculium.

Ezi tui. Quod aduocati querunt ex aduocatione vel ei[9] occasione quasi castrense peculium reputatur.hoc dicit.¶Not. primo quod dixi in summario.¶Not.differentiam † q aliud est esse ex aliquo:aliud eius occasione.dixi vobis in.l.non dubium.ff.de legi.¶Not.etiam glo.hic q salaria † que hodie percipiunt aduocati a clientulis succedunt in locum salariorum que olim percipiebantur a publico.r sic poterit testari et facere omnia.¶Nota etiam ex ista glos.q eo quod dicit de iudicibus cōmunis bonoñ.q illud † quod assessores acquirunt est quasi castrense.simile in.d.l.velut.s. de assessoribus ꝛc.

Quicquid. Priuilegia quibusdam concessa possunt ad alios per superiorem generalibus verbis transferri.b.d.simile fecit papa Bonifacius qui priuilegia concessa fratribus minoribus r predicatoribus concessit fratribus heremitarum sancti Augustini.

1 ☞Aduocati nō possunt cogi ad munera personalia.
2 Aduocatus potest cogi suscipere delegationem.
3 Aduocatus non debet exercere officium aduocationis in alio loco.

Sancimus. Aduocatis nullum munus personale debet iniungi nisi necessitas iudicandi soluendi seu arbitrandi.b.d.¶No.primo † quod aduocati non possunt
1 2 cogi ad munera personalia.¶Nota † quod potest cogi suscipere arbitrium hoc est delegationem.Et idem dico de consilio:vt no.j.de prox.sac.scrinio.l.ij.¶No.illud quod dicit in
3 eo dūtaxat loco ꝛc.q ad questionem facit † aduocatus nō debeat aduocationis officium exercere in alio loco de quo no. in.l.sed r he.§.non solum.de pcura.Segtur.l.ijsdem.que.l. idem dicit q.l.quicquid.s.eo.ꝛc.

Cū aduocato.

Cum aduocatio. Officiū aduocati fisci liberatur a cōditione curiali:nec erit decetero aduocat[9] sed aduocatorum officio potietur r q lucrabitur quasi castrēse reputabitur.b.d.breuiter ista lex.

Siquis de togatis. Si aduocatus ad vnū officiū assumitur eo finito potest officiū aduocationis reintrare.b.d.ꝛc.

Duos. Quando in officio cui vn[9] consuevit quilibet illoū illis priuilegiis vtatur qb[9] ille solus vtebatur.b.d.r est notabilis casus.¶Quid de salario an habebit qlibet tm̄.de hoc habes casum.j.ti.j.l.restituende.q̄ debet diuidi inter eos equaliter ꝛc.

a **Semini licere.** [a]Sub colore assidendi prohibit[9] in consilium nō debet assumi. Item null[9] in aduocatorum collegio assumatur nisi prius fuerit pbatū cū nō esse coartali cōditione astrictū r doctorū inramēto fuerit approbatus filius aduocatorū r eis qui sunt vltra numerū in subrogatione preponētibus.b.d.Prima pars huius.l.facit ad.q.Statutū est hic q qui hic fuerit assessor non possit assidere binc vsq; ad quīq; annos:potestas aliquē quē sub nomine assessoris retinere nō poterat retinebat sub nomine consiliarij.certe hic est arg.q sit prohibitum ꝛc.

Non aliter. Nota hunc casum.r no.hic tex.pbādi negatiuā q aliquis nō est curialis vel coartalis:q curiales vel coartales hoc dicūt q ipse non est de eis quod est optimū ad probandū q quis non sit de collegio r similia.facit ad hoc.l.null[9].de omni agro deser.r facit quod dixi in.l. hoc iure.ff.de verbo.obliga.¶Secūdo not.q doctori credi tur de scholari suo.

Sancimus. Officiū aduocati fisci durat biennio.hoc vult ista.l.ꝛc.

Petitionem. Ex isto prin.no.q nomina eorū q sunt de collegio debēt scribi in matricula:r q̄ matricula probat eos esse de collegio.ad q̄ facit.j.de prin.agen. in re.l.matricula.li.vij.q̄ intelligere verū si exerceāt ea q̄ pertinent ad matriculam seu ad illud collegium:alias secus:vt.l. qui prete.tn.s.de sacrosanc.eccle.de testa.mili.l.scriniarios. facit.ff.de testa.mili.l.peñ.¶Not.istud ver.heredibus.ad.q. quando officialis decedit officio durante.vtrum heredes de beant habere salarium pro toto tēpore:de quo videbitis.j. eo.l.post duos ꝛc.

Aduocati. Breuiter dicit q aduocati dicuntur ita in legibus militare sicut milites armis:r magis sunt necessarij reipublice q̄ milites ꝛc.

Ostendos. No.ver.bis quoq;.r breuiter dicit.si officialis decedit infra annū heredes ei[9] debēt habere salarium illius anni:q̄ no.ad materiā huius.l.tangit glo. in.l.j.§.diuus.de variis r extraor.cog.

Habemus. Nota qualiter pbatur quē nō esse coartalem dixi.s.eo.l.nemini.Non babetis hic alia ꝛc.

¶De aduocatis diuersorū iudicum. Rubrica.

¶In quo differat hic titul[9] a precedēti.dic vt in glo.ꝛc.

b **Suggestionem.** [b]Nota qui deposuit aduocationis officiū est in dignitate:r appellatur clarissimus.r ex hoc apparet q nō dz torqri tanq̄ habēs dignitatē r debet in ramentū mitti ad cū tanq̄ ad egregiam personam.

Audabile. Nota istud principium pro arengarijs.

Petitiones. No.q nullus potest assumi ad aduocationis officium nisi statuto tempore studuerit quod est tempus quinq; annorum.Et habetis in prima constitutione digestorū in.j.col.etiam si sit filius aduocati.Ita habemus hic etiam literas papales que dicūt q nullus potest assumi ad doctoratum nisi studuerit ter annis in legibus et quinq; in decretalibus in studio generali:r ita oportet nos iurare:r idem est in.l.iubemus.s.ti.j.

Estituende. Hic est tex.quē allegabā tibi ad.q.s.ti.j.l.bi nos r dic vt ibi pari lance in vtrūq; diuidendam. ¶Itē no.ibi illū ver.nā vniuersalis redditur.habuistis idē in.l.nō plures.in fi.s.de fa.fan.ec.r ibi etiā digi.

Er hanc. No.ibi nouerint enim q aduocatus qui fuerit absens a ciuitate per biennū perdit priuilegium sui collegii. In alijs vero collegiatis requiritur quinquennium: vt.l.ij.j.de prin.agen.in reb.l.matriculam.¶No.ver.vt sepe no.q si in solutione salarij quod constituitur alicui propter dignitatem non est constitutū tēpus intelligitur q soluatur in medio temporis:vt hic.quod est verū in istis aduocatis. In alijs autē personis qd iuris sit.dixi in.d.l.j.§.diuus.de var.r extraor.cog.ꝛc.

Emo. ¶Nota q̄ iste q promouetur p saltū non habet priuilegiū:q̄ nota. → Andre.pomate.

a ¶Licere.vide ad istū tex.Feli. in.c. ex literis.col.ij.de cōstitu.r No. cōsi. cexvj.alias. cxvj. col.j.r Ale.lvij.

¶De errore aduocatorum. Rubrica.

Eque. Breuiter dicit.q̄ aduocat[9] dicit parte presente videtur ipsa pars dicere.b.d.¶Quero quo ad q̄ habeatur perinde ac si esset p aduocatus.Rñ.ad tēporis preiudicium tantū.vnde si vult reuocare dictū aduocati potest reuocari sicut suum probando errorē vt videbitis in.l.fi.j.eo.¶Quero aduocatus cora iudice logtur literaliter:cliētulus est idiota vtrū dictum aduocati preiudicet sibi. certe nō.ideo glo.hic dicit super verbo presentibus r intelligentibus.vide glo.certe istud dictū glo.est bene dictū causa dubitationis tollēde sed nō est necessariū dictū.nam eoipso q̄ dicit presentib[9] intelligitur r intelligentibus.nam qui est presens si nō intelligit nō dicitur esse pśens in.l.coram.ff.de verb.signi.r.l.diem.§.coram.de arbitris ꝛc.

Aque. Dictum aduocati presente clientulo videtur ab ipso clientulo dictū. Error aduocati potest retractari vsq; ad sententiam.b.d.cū.l.fi.Cautela est q clientul[9] quādo incipit litigari,prestetur q si aliqd diceretur per aduocatū suū q contra eū faceret quod ipse vult pro nō facto r ei nō cōfert:talis protestatio non conseruat sibi ius.arg.l.at si quis.§. pleriq;.ff.de reli.r sump.fune.Item oppo.de.l.erroz.s.de iur. r fac.ign.Sol.vt hic no.tex.ibi perinde habenda ꝛc.Ex quo pōt assumi cautela q aduocatus nō loquatur latina lingua sed vulgari:q; tūc forte clientulus suus nō intelliget.tex.aūt hic dicit q ideo preiudicat q presente clientulo supple r intelligente.r facit hec.l.pro eo quod no.glo.in.l.cū precū.j.de libe.cau.r.l.j.eo.tit.r probat tex.ibi oū dicit te confiteris ꝛc. nam si dictum aduocati mei me presente r intelligente mihi nocet.multo fortius illico quod ego dico vel in libello pono q mihi nocet:vt.d.l.j.r.l.cū precū.Item intellige r prealleg. l.cum precum.r.l.j.quoniam aduersarius meus est presens dum aduocatus loquitur me presente vel ego in libello meo pono aliquid:alias sec[9] exp̄essa mea cōfessio meipsius non nocet mihi nisi aduersarius sit pśens in iudicio: vt est casus in.l.certum.§.si quis absentem.ff.de cōfes.ita multo fortius non debet mihi nocere absente aduersario meo id quod aduocatus diceret me presente:vel egoipse coram ipso iudice. effectus huius dicti est q̄ quis ego in libello posuissem aliquid cōtra me r dedissem in curia penes tabellionē sed nondum misi aduersario meo vel ipse de mea voluntate copiam non habuit non preiudicat mihi.r possum ipsum reaptare r lacerare:quia in absentia aduersarij non mihi nocet:vt.s. probaui. Sed quando mitterem ipsum aduersario meo et ipse ipsum reciperet:tunc scriptura mea quam ego subdirigo repūtat personam meam:r ideo mihi nocet:sicut alias in epistolis mittuntur:quia ex receptione fit preiudicium mitenti et recipienti.de mittente probat.l.publici.in fine.r.l.lucius.ff.de posiū.r.l.fi.cum sua glo.ff.de acti.r obliga.de recipiente.probat.l.filius.in fi.ff.ad mace.ita hic de mittente r recipiente libellum.Fran.

→ Andre.pomate.

b ¶Suggestionē. vide pulchra simi lia p Feli.in.c.que in ecclesiarū.col. cxix.de cōsti.

1 ☞Sentētia que non fuit lata licet errore scribentis scripta quando noceat parti.
2 Sententiam non esse latam qualiter probabitur.

Krozes. Breuiter dicit.error scribentium libellum nō nocet parti pbato errore.b.d.Innuit hic tex.q̄ pbando condemnationem nō intercessisse probatur error scribentis.Contra.j.vnde cogna.l.non boc.quia nō probat hoc esse:ergo ꝛc.vnde potest esse q sententia non est lata:r tamen

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

boc fuit scriptum non errore scribētis: sed errore partis boc asserentis sibi. Solu. pōt sumus dicere q̄ hic nō ponitur perfecta probatio. ⁊ ideo debet aliter ꝓbari: videlicet quia digi illi aduocato de instrumento: nec digi de sententia vel aliter vt sustineas tex. ꝓunt iacet. dico q̄ sufficit ꝓbare sententiam non esse latam. ⁊ ex boc sequitur erratū vel a parte vel a scribente: vt. l. si post diuisionem. ff. de iur. ⁊ fac. igno. Cum ergo a quocunq; sit erratū idem importat vt. ff. prohibita. ⁊ j. l. prohi. ⁊ hic non est curandum cuius errore hoc contigerit. arg. ⁊ l. si dubitaretur. de acquirē. heredit. ⁊ arg. l. gallus. §. si
2 eius. de libe. ⁊ posthu. quod tene menti. ¶ ⁊ Quero qualiter ꝓbabitur ista negatiua scilicet sententiam non esse latam. glo. dicit ꝓbabitur eo ipso q̄ non apparet contrarium. boc videtur cōtra tex. qui requirit manifestam ꝓbationē. vnde alij dicūt aliter: videlicet q̄ ꝓbabitur eo ipso q̄ ꝓbatur sententiam esse latam aliter q̄ dicat libellus: q̄ cū libell⁹ diceret de quinquaginta sententia dicit aliter: certe ista probatio non concludit: quia licet vna sentētia dicat vnum potuit esse & fuit lata vna alia sententia que dicebat aliter nisi fieret vna positio & in dicta causa non fuit lata nisi vna sententia. ar. l. j. §. si plures. vna sen. ⁊ quod ibi digi vobis. Alij dicunt q̄ probatur ista negatiua: quia ꝓbabo iudicem illo tēpore non fuisse vel esse mortuum. quod satis placet si tempus late sententie esset coartatū loco ⁊ tempore. Jaco. but. dicebat aliter boc posse probari scilicet per inspectionem libri in quo continentur tales sentētie iudicis. ⁊ talis sentētia reperitur. ⁊ sic a sufficienti diuisione ꝓbabitur ista negatiua: vt. l. obligationum fere. §. placet. de acti. ⁊ obli. l. patre furioso. de his qui sunt sui vel alie. iuris. ⁊ probatur. j. de iureiur. l. si. quod satis placet. quod tene menti perpetuo ꝛc.

a ¶ Infamia. An appellatione infamie veniat infamia iuris vel facti vide qō habetur in. c. sup bis. de penis.

Errores. Negatiua facta potest probari dummodo eius ratio cadat in sensum testis. boc dicit do. Ja. ⁊ loquitur ista. l. de secūda pte rubrice. Sed cōtra boc op. de. l. actor. j. de ꝓbatio. glo. dat plures modos ꝓbandi inter ceteros dat vnum modū quod possit probari per scripturam: q̄ ostendi tur sententia: quia ex inspectione testamēti ꝓducani in. l. si. ⁊ probatur. j. de reb. cred. ⁊ boc posset ꝓbari per tex. in. d. l. si. de reb. cred. ⁊ ita tenet glo. ista. ⁊ est ratio: quia negatiua ista est coartata loco ⁊ tempore qō potest cadere in sensum testis. Dicit tex. fui presens cū iudex tulit sentētiam in tali palatio ad tale banchum in tali die ante tertiam in qua sentētia condemnauit titium in quinquaginta ⁊ non in centum optime probatur ista negatiua per testes. dat glo. alium modū ꝓbandi negatiuam per testes: vt not. in. l. j. §. j. circa fi. glo. magne. ff. de iti. actuq; priua. Bar.

Sententijs. Error aduocati potest renocari probato errore vsq; ad sententiā ⁊ etiā in causa appellationis. b. d. ¶ Op. ⁊ videtur q̄ error facti possit renocari vsq; ad sententiam: vt. l. error. §. de iur. ⁊ fac. igno. hic dicit infra triduum quare male. Sol. hic denotat facti accidētium quia tantū in triduo causa durauit. ⁊ ista est vera: licet Placen. dixerit aliter. ¶ Ultimo no. q̄ error adhibitus in causa primi pali potest renocari in causa appellationis. vt hic. ⁊ not. in. l. creditor. §. iussus. ff. de appel. ⁊ tene menti.

¶ Ut que desunt aduocatis partium iudex sup. Rubrica.

¶ Continua vt in glo. ⁊ que possit iudex supplere. gloss. boc tangit super rubrica ⁊ super nigro. ⁊ ibi dicam plene de hac materia.

1 ☞ Judex in his que sunt iuris supplet.
2 Judex in his q̄ radicantur in seipso quando possit supplere parte non petente.
3 Circa ea q̄ in parte radicātur quādo possit iudex supplere.
4 Judex quando possit ꝑm conscientiam iudicare.
5 Judex ex officio potest bannitum in iudicio comparentem repellere.

Debitandum. Judex potest supplere de iure nō de facto. b. d. tex. cū glo. ¶ Opp. iudex debet iudicare ꝑm allegata ⁊ ꝓbata: vt. l. illicitas. §. veritas. de offi. ꝓcōsi. ergo ipse supplere non debet. Sol. verum est in his que sunt
1 facti non debet supplere iudex: vt ibi: sed in his que sunt iuris vt allegādo. l. vel rationē facientem ꝓ parte iudex supplet. ita loquitur hic. ¶ Ad boc oppo. de. l. si in emptione. finium regū. vbi dicitur q̄ iudex supplet de facto. Cuius timore Pla. hic dicebat q̄ etiā de facto potest supplere: vt. l. age. §. de trāsac. ⁊ de peti. here. l. si. doct. cōmuniter tenēt contrariū. Non ob. l. si in emptione. q̄ ibi loqtur in his que sunt nota iudici vt iudici q̄ potest supplere: sec⁹ si essent nota iudici vt priuato. Non ob. l. age. ⁊ ibi no. Non ob. l. si. de peti. here. q̄ officiū iudicis succedit loco exceptionis. ⁊ a parte implo ratur. ¶ Contra boc op. de. l. ampliorem. §. j. j. de ap. ibi vide de facto. Breuiter ⁊ ꝓ declaranda ista materia debetis
2 scire q̄ quedā sunt q̄ principaliter radicātur in parte quedā principaliter in iudice. In iudice vt dare dilationes prononciationes ⁊ similia. in parte vt ꝓponere exceptiones producere testes et ꝓbationes petere a iudice sniaz vel aliqd aliud. Circa primū an iudex possit supplere boc est illud qō radicatur in se facere parte nō petēte. hic dicas. aut loqmur in his que respiciūt iuris publici observātiā. ⁊ iudex pōt parte nō petente remittere libellū male cōceptū: vt. ff. de offi. assess. l. j. dare dilationes: vt. l. properādū. §. j. j. de iudi. ⁊ l. j. §. quando ci. ac. cri. preiu. facere partes iurare de calūnia: vt. l. j. §. sed q̄ veremur. j. de iura. calū. ꝑdicta vera quādo ꝓceditur vtraq; parte ꝑsente. nā si aliqua partiū esset cōtumax cōtra illā partem cōtumacē nō ꝓceditur ad aliqd nō petēte aut instāte altera pte vt. d. l. ꝓperādū. §. j. de iudi. l. ad peremptoriū. ⁊ aut. qui semel. quomodo ⁊ quādo iud. Si vero respiceret partis vtilitatē tūc iudex hoc nō possit facere nisi pte ꝑsente: vt. l. iij.
3 §. pe. ff. iud. fol. ¶ Circa ⁊ scōm sc̄z in his q̄ radicātur in pte. dicas aut respiciūt publicā vtilitatē: ⁊ potest iudex ꝓponere ex suo officio nō petente parte vt repellere aduocatū vel procuratorem: vt. l. quos phibet. ff. de postu. ⁊. l. si filiusfa. §. veterani. ff. de ꝓcura. ⁊. §. miles. ea. l. Si vero publicā vtilitatem non respiciūt: tunc si quidē loquitur in casib⁹ in quib⁹ potest contra absentē peruenīri ad diffinitiuā sententiā tunc iudex potest supplere de facto inducendo ꝓbationes ꝓ absente: vt d. l. ampliorē. §. j. ⁊ ibi feci te notare. ⁊ aut. qui semel. quomodo ⁊ quādo iudex. vbi feci etiā te notare. Si vero non ꝓceditur cōtra absentē vel cōtra eū ad diffinitiuā sentētiā peruenire non potest tūc iudex non pōt de facto supplere: vt hic in tex. ⁊ glo. ita debetis intelligere. l. age. §. de trāsac. ⁊ ita debetis intelligere ista materia quā plenissime explicani in. l. iiij. §. hoc autē iudicium. de dāno infec. ¶ In hac. l. cōsuenit formari questio ⁊ vtrū iudex possit ꝑm cōscientiam iudicare. Et breuiter in his q̄ iudex potest supplere de facto suppleat: vt §. digi. alias si est iudex infra legē iudicet ꝑm allegata ⁊ ꝓbata vt hic. ⁊. l. illicitas. q̄. veritas. sed si esset iudex §. legem vt papa vel impator vel alius domin⁹ cuius dicū habeā ꝓ. l. in territorio suo tunc debet iudicare ꝑm conscientiam suam: alias peccaret. ita dicunt theologi ꝛc.

Debitandum non est. Judex potest supplere de iure. b. d. ¶ Op. de his que no. in. l. illicitas. §. veritas. ⁊ qō ibi no. ff. de offi. prē. Sol. vt glo. vel dic q̄ aut loquimur de iudice qui est supra. l. ⁊ ille supplet quod sibi placet: quia ꝓnci. ac. vt. j. de cōstit. ꝑn. Queritur nūquid iudex quādoq; supplet vt iudex q̄ subiectus est legi. dic aut queritur nunquid iudex potest supplere vel iudicare ꝑm conscientiā suā informatā ex actitatis coram eo. ⁊ sic est notum sibi vt iudici ⁊ pōt: vt not. hic in fi. glos. aut vult iudicare ꝑm cōscientiā suā informatā ex notario. ita debet intelligi. l. irruptione. ff. fi. regun. l. ij. ibi aut autoritum in iuria. ff. de fi. Si vero tale est notorium aut notū: tūc queritur nunquid possit supplere de iure. ⁊ dic q̄ sic vt hic. ⁊ eo modo posset supplere. ar. l. vbiq;. ff. de interrog. Aliut q̄ritur nunqd possit supplere de facto ⁊ iudicare ꝑm cōscientiā suā ⁊ nō pōt: ⁊ no. in. d. §. veritas. imo plus q̄ licet iudicare cōtra cōscientiam suam dūmodo iudicet ꝑm actitata. gloss. est in. c. j. extra de offi. ordi. ꝑ hac. l. vide glo. q̄ est. in. l. quoties. §. j. ff. de ꝓba. sup verbo heredis. ¶ Item ex hac. l. no. q̄ vbicunq; iudex videt bannitum ⁊ qui ex forma statuti nō potest esse in iudicio pōt eum repellere suo facto. ita no. Ja. de are. hic. ⁊ ad boc. l. ꝓhibet. ff. de postu. ⁊ eodē modo potest induci quod no. gl. in l. filius. §. veteranus. ff. de ꝓcura. vbi concludit de respicientibus publicam vtilitatem ⁊ ad ineptitudinē iudicij vt ea supplere possit. Fran. tigri.

a ¶ Ex quibus causis infamia a irrogatur. Rubrica.

¶ Continua istā rubricā sic: q̄ per infamiam qs repellitur a postulando. Jdeo post tractatū de aduocatis ponit tractatum ex quibus cau. infamia irrogatur.

1 ☞ Missio in carcerem quando infamet.
2 Fama quid sit.
3 Infamia quid sit.

Infamie

a ¶ Causa maleficij. Adde. c. super bis. ⁊ quod ibi Inno. extra de pe.
b ¶ Infamis. Aliter etiā infamia diffinitur. vt in. l. de mino. §. fœmēta. de questi. Bal. in. l. ea quidē. in. j. col. de qōni. Ex boc infert no. Ange. bic q̄ iudex cōdēnādo notariū de falso pōt ibi reseruare ex causa facultatem conficiendi instrumēta: sine causa vero nō. sed ipsemet Ang. in. l. quid ergo. §. pe. ff. de bis q̄ no. infa. ⁊ etiā bal. in. l. mi litibus. j. de testa.

Infamie. Missus in carcerem vel vinculat⁹ causa maleficij inquirendi non est in famis. b. d. ¶ Opp. ⁊ videtur ↑ q̄ mis
1 sio in carcerē infamat sicut pena dānationis in metallum. argu. in. l. seruus. j. de pe. Solu. intellige hic de eo qui est positus in carcerem causa maleficij[a] inquirēdi nō ad penam. nam si esset missus causa pene ⁊ perpetui carceris tunc esset infamis. b ¶ Circa banc. l. querit gloss. quid est infamis. Ad boc vt sciamus quid est infamia. primo oportet te scire quid est ↑ fama. ⁊ lex dicit. fama est illese dignitatis status legibus ⁊ moribus comprobatus. vt. l. cognitionum. de var. ⁊ extraordi. cogni. Jnfamia est lese dignitatis ↑ status legibus ⁊ moribus reprobatus vnde quando vita et status alicuius est reprobatus legibus ⁊ moribus. tunc iste est infamis: quia infamia ex multis causis contingit: vt videbitis. j. in boc titu. ⁊. ff. eo. per totum titulum ⁊c.

Ex furti. Damnat⁹ ex edicto de publicanis nō est infamis. b. d. ¶ Opp. j. de fur. l. etiā. Sol. duobus modis. Uno modo quod bic nō cōtrecta
1 uit inuito dño: sed volēs soluit: licet plus debito: vel aliter etiam si eo inuito contrectauerit vel per vim abstulerit fateor q̄ esset infamis si esset furti accusatus vel vi bonorū raptorum. secus si agere tur ex edicto illo de publicanis ⁊c.

☞ Judex causa cognita vsq; ad sententiam potest penam minuere.
Judex post sentētiā potest mulctam minuere.
Judex ex causa post sententiā potest penā trāsmutare in grauiorem.
Jnfamie effectus multiplex.
Cause ꝑpter quas pena augeri vel minui possit.

Et si seuerior. Jsta. l. ꝛ̄ forte materiā ⁊ dicit. si pena causa cognita mi
c nuatur c infamia videtur esse remissa. b. d. ¶ Io. q̄ dixi in summario. Circa hāc. l. primo videda sunt ex ꝑpla q̄ ponūtur in glo. sup verbo certis rationib⁹ que est clara. ¶ Venio ad vltimā glo. mag. ad quā recitādam debetis scire q̄ in hac. l. duo dicūtur. ꝑmo q̄ iudex pōt minuere penam. sc̄do q̄ pena minuta videt cū infamia dispēsatum. ¶ Contra primū glo. formal opp. in fi. glo. contra scōm in ꝓncipi. ⁊ ideo ꝓius recitabo fi. glo. ¶ Oppo. q̄ iudex minuere nō possit penā q̄ non est in eius arbitrio sed in. l. potestate. vt. l. j. §. fi. ff. ad turp. ⁊. l. ordine. ff. ad mu. ↑ Sol. causa cognita pōt penā minuere ante sniam. vt hic post sentētiā aūt non pōt vt in ꝛ̄ius. ¶ Cōtra boc opp. q̄ post sniam possit minuere. vt. l. illicitas. §. fi. ff. de offic. ꝓfid. ↑ Solu. ibi loquitur in mulcta. hic in pena
1 ¶ Item cōtra boc opp. videtur q̄ etiam penam possit mutare. vt. l. quicūq;. j. de ser. fug. ⁊. l. si quis id quod. de iurisd. om. iudi. ↑ Soln. post sententiā non pōt minuere penam[b] sed ex causa potest eam transmutare in grauiorem penam. ↑ plus dico q̄ etiam si liqueret iudici post sententiam condemnatam non esse culpabilem non potest sentētiam tollere. vt. l. j. in fi. de questio. sed debet ad superiorem remittere. vt ibi plene dixi. ⁊ boc circa principi. Et ex predictis potes colligere distinctionem pertē. ¶ Venio ad secūdum c hic dicitur q̄ pena diminuta videtur ↑ dispēsatū cū infamia. cōtra. j. de generali aboli. l. si. So. dicit gl. ibi indulgētia per quam remittitur infamia. bic cū iudex in sentētia de iure cōmuni pena. l. co. de fica. cessat si nō dolus sed culpa dedit causam homicidio. l. in. l. cornelia. ff. de fica. ita etiam dicendū in statuto. Et ita no. Bal. in. d. l. serui vestri. ⁊ ibi etiā Sali. ⁊ Bald. in. l. data opera. in v. col. ⁊ in. l. quicūq; in vlti. col. de ser. fugi. j. per ennōē in. l. j. d. legi. ⁊ in l. pignus. in vlti. col. j. de pig. act. vbi boc limitat. ⁊ in. l. ij. §. q̄ ꝓto. ff. ne pena minuit doc. nostri dicunt q̄ ista glo. non sol uit contrarium. no. enim diuersitatem casuum et non aliud. vnde dicebat. d. Jac. bu. ibi indulgentia quā ꝓnceps cōcedit ꝓpter motu nō est ex ratione. ideo nō est extendēda, vt. l. quod nō ratione ff. de leg. bic index in sententia penā minuit ex ratione. certe nō placet q̄ etiam imperator forte concedit indulgentiā in iustis rationibus. dicendum est ergo sic glo. bene dicere. nā ibi loqtur in indulgentia que cōceditur post sentētiam. bic in remissione que fit a iudice in ipsa sentētia. ratio hui⁹ est hec. ante sentētiam potest transigi. ⁊ ideo videtur infamia remissa quasi sit super ea trāsactum. vt. j. ꝓzogi. sed indulgentia ꝓncipis conceditur post sententiam postq̄ non licet transigi. vt. l. post rem. ff. de transac. ⁊ ideo non potest videri transactum super infamia. ¶ Contra boc oppo. de. l. non pōt
6 ff. de fur. ⁊. l. diuus. ff. de iniurijs. Sol. index ↑ non potest minuere infamiam sine causę cognitione. vt. ll. contrarijs. sed causa cognita ⁊ certis modis rationibus sic vt hic. ¶ Contra boc opp. de. l. qd ergo. ff. eo. §. pena grauior. Sol. banc. l. debemus intelligere ꝑm illā quia loquitur quādo imponitur vna pena corporalis ꝓ alia corporali. secus si imponitur pecuniaria ꝓ pecuniaria. vel pecuniaria ꝓ ꝛ̄ corporali. vt ibi plene ꝛc.

Et si seuerior. Ad euidentiam est sciendum qd est fama. ⁊ de boc est tex. in. l. cognitis. §. estimatio. de var. ⁊ extraor. cog. ¶ Item est sciēdū quid est infamia. nam est ꝓnatio fame. d
glo. tangit in. l. j. §. eo. ¶ Item est sciendū quotupleq; est infamia. dicēdū est q̄ ꝓncipaliter est duplex. s. iniuria iuris ⁊ facti. ¶ Item quotuplex est effectus infamie. ⁊ aduerte q̄ effect⁹ infamie videtur esse multiplex. vt. in. l. i. per totū. ff. eo. ⁊ deposito. j. j. §. remouet. Jtē effect⁹ infamie facti glo. dicunt cōmuniter q̄ est duplex. repellit em a dignitate ⁊ a querela. videbitis no. in. l. nullam. j. eod. et no. in. l. j. ff. eo. ti. verum est quod glo. alibi tangit aliū effectū. videlicet effectū testimonij ferēdi circa quem effectū glo. variant. Nam in. l. cassius longinus. ff. de senato. tenent vnū. vt. l. j. §. de sum. trini. dic vt ibi per doc. Item sciendū est qō infamia habet se vt ḡrela criminis ex quo quis dānatur. ¶ Item est sciendum qō ex causa iudex potest augere ⁊ minuere penā. l. aut facta. §. fi. ff. de pe. l. que e
dam. eo. tit. no. in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. eo. omnia tamē ista debent fieri cū causę cognitione. vt. j. videbitis. bis premissis. l. nostra. b. d. Ubi iudex cū causę cognitione imponit penam minorem dānatus nō remanet infamis q̄ videt transactum super infamia. b. d. ꝑm glo. que glo. incipit pone ex emplum ponit casum in. l. ¶ Oppo. tex. iste innuit ꝓconsulem esse clarissimū. contra de l. raptores. §. de epis. ⁊ cle. solu. qō hic ponitur improprie. ¶ Item opp. dicitur qō iudex potest minuere penam de. l. j. §. j. ff. ad turpil. ⁊ est in fi. glos. solu. quod in ipsa sententia iudex cū causę cognitione minuere potest: sed post sentētiam non vt in contrario. ¶ Item opp. de. l. fi. j. de fideicō. de. l. vt fundus. ff. cōmu. diui. So. quod verū est qō iudex debet conformare sententiam cum libello regulariter vt in cōtrarijs. Judex ex causa potest alterare penam. vt hic. ¶ Contra boc opp. quia tunc videtur esse sententia contra. l. si iudex imponit aliā penā quam. l. dictet. ⁊ per cōsequens sentētia non vz ipso iure. vt. l. ij. quando. puocare nō est necesse. So. q̄ nō dicitur. l. cum fiat pena tantū bac. l. ꝓ quorū declaratione dicas quod quādoq; aliquis damnatur de crimine famoso ⁊ queritur nūquid iudex possit alterare penam. et si alterat nunquid condēnatus remaneat infamis. circa quod dicas q̄ aut iudex insert penam legalem ⁊ regularem et

Universidad del Rosario Archivo Histórico

consuetam.isto casu nō est dubium q̄ cōdēnatus remaneat infamis.l.j.ff.eo.quando iudex alterat penam.& hic aduerte q̄ quandoq; iudex ponit pe nam pecuniariā pro pecuniaria vel pecuniariam p corporali.& tunc condēnatus remanet condemnatus.Casus est in.d.§.pena grauior.& ibi gl.no. quandoq; imponit penam corporalem pro pecu niaria:vel corporalem pro corporali.& tūc aut im ponit penā maiorem p minori:aut econuerso.pri mo casu dicūt glo.q̄ videtur esse transactū super infamia.Hoc dicūt melius q̄ aut imponitur pe na grauior ppter atrocitatem delicti:& tunc nōvi detur transactū sup infamia:q̄ pena non debet in ducere pmium.vt.l.relega.§.fi.de interdi.& releg. facit quod no.in.l.fine hereditaria.ff.de neg.gest. Sed imponitur ppter festinantiā delinquēcium. quod est licitum.vt.l.aut facta.§.preallega.& tunc videtur transactum super infamia.ita potest in telligi.l.sequens.fm vnum intellectum.Scōo ca su dicitur q̄ aut fine causę cognitione & tūc rema net infamis.vt.l.diuus.ff.de iniur.aut cum causę cognitione.& tunc glo.in.d.§.pena grauior.dicūt quod videtur esse transactū super infamia.Ultra monta.redarguunt dictū glo.Nam non sequitur ad minorationem pene remotio infamie.sufficit enim in pau.vt.l.tutori.j.de neg.ge.Unde dicunt ipsi quod quando cū causę cognitione minuitur pena.aut in sententia apparet iudicē voluisse di spensare super infamia.aut nō primo casu non re manet infamis vt hic.scōo casu sic.teneas glo.fm do.Jac.quod cū infamia veniat vt sequela crimi nis vbi dispēsatum est super crimine minorando penam cū causę cognitione videtur esse dispensa tum super infamia fm do.Jaco.quia quod iuris est in principali est in accessorio.¶Contra predi cta opp.de.l.i.j.de aboli.So.vt in glo.digi q̄ in dex potest augere & minuere penam cum causę co gnitione.quid versetur circa causę cognitionem.

8 & q̄ sunt causę ppter quas pena potest minui vel augeri.glos.que incipit pone exemplū enumerat plures causas quibus pena potest minui ratione etatis.vt.l.ij.de ter.mo.l.auxilium.ff.de mi.alios casus dic vt in glo.Item adde ad glo.ppter nobi litatem pfone.l.pedius.de incen.rui.nau.l.iij.cir ca fi.§.de sum.tri.& fi.catho.per glo.& hoc in casi bus in quib⁹ ea minuuntur.& causę quib⁹ augen tur sunt due principaliter.vt atrocitas delicti.vt l.quedam.de pe.Item frequētia delictorū.vt.d.l. aut facta.in glo.que incipit cum enim ibi sequela. Intellige Pet.& Ly.hic in lec.quod pena minuta quāuis cum causę cognitione nunquid conseruet famam nisi ex tenore sententie appareat iudicem hoc velle.Ego puto quod si iudex nō expressisset causam in sentētia quare hoc minuisset:posset tā tum baberi recursus ad iudicem q̄ declarat cau sam ex quā dicit se causa cognita feciśe.Pro hoc induco pmo dictū Jaco.de are.in.l.qui testamēto ff.de excu.tut.vbi tenet quod si de causa aliter nō apparet iudex interpretatur verba dubia sententie vt.l.ab executione.ff.de appel.Sed pro dicto Jac.induco glo.expressam in.l.fed & si seuerior.ff. de euictionibus.Fran.tigri.

a ¶Fur iprobior. Bal.in.l.de bis.j. de furtis.

Iposidoniuz. Hec lex legitur in glo.duobus modis fm vtrāq; lec.breuiter dicit.Si pena est aucta vel minuta causa cognita videtur super infamia esse transactū.b.d.¶Opp.in criminibus q̄ non ingerūt penā sanguinis nō licet trāsigere.vt.§.de trās ac.l.trāsigere.ergo male dicit hic tex.trāsigere vi deatur.Sol.nō est licita trāsactio.l.a partib⁹.sed a iudice sic vt hic ita intelligit glo.in.l.qd ergo.§. pena grauior.ff.eo.titu.Querit gl.vtrū sit aliqua differentia inter relegatū & motū ab ordine.dic vt in glo.i.quā vide que est clara &c.

Iposidoniū. Ista.l.le gitur in gl.dupliciter.& quare boc sit videbitis & fm vtrāq; lectu.b.d.vbi pena est au cta vel minuta cum causę cognitione videtur esse transactū sup infamia.b.d.¶Opp.& videtur quod sit superflua per.l. precedentē.Huius timore variata est lectu.l.nostre.¶Primo legitur q̄ lex.§.proxima habet locum vbi pena est diminuta cum causę cogni tione hoc habeat locum vbi est aucta.& tunc ista verba relegatū & dam natum ponuntur improprie.glos.approbant banc lectu.tanq̄ habentem vim litere:quia ista verba possunt stare pprie.vnde tenet aliam lec tu.& dicit quod non est superflua.quia lex loquitur in remoto ab ordi ne bec in relegato.pma lectu.videtur adherere tex.ibi qui seueritas &c. ¶Item opponi.dicitur quod videtur transactum super infamia:con tra transactio in criminibus non ingerentibus penam sanguinis vt.l. transigere.§.de transactionibus.solut.q̄ facta a parte non:sed facta a iudice valet.vt hic &c.

Decuriones. Breuiter dicit.Lōdēnat⁹ de iniu ria est infamis.b.d.habes.ff.eodē l.j.q̄ dānatus de iniuria ad tēpus in opus publicum finito tēpore rēmanet infamis.b.d.¶Opp.de.l.j.de penis.Sol. ibi dānatur in opus publicū perpetuum.hic ad tēpus.¶Quero q̄ est differentia inter damnatum in opus publicū & damnatū in metallum. vide glo.tuam que est clara.

Decuriones. Damnatus de iniuria efficitur in famis q̄ si iniuria sit illata in vi lissimā personam.b.d.cum.l.iniuriarū.j.eo.¶Nota.l.decu riones.in versicu.verum.dū dicit pronuntiauit iniuriam te fectile &c.q̄ in crimine & in causa criminali sufficit q̄ iudex pnūtiet su per facto licet de pena nihil dicat quod hic de crimine loquatur & causa criminali patet quia supra in pnci.loquitur de pena fustium q̄ non im ponitur nisi p crimine.& pnci.l.dat intellectum toti.l.vt .pbat tex.in.l. regula.circa finem de iuris & facti igno.boc est modo. Probatur in.l.si te expilasse.j.eo.pmo quia ibi loquitur etiam de pena q̄ si non est irro gata &c.Ergo supponit q̄ irroganda erat ex crimine.sic et in ciuilibus habemus quod super facto sufficit pronūtiare licet aduersarius aduer sario non condēnetur.vt.l.qui tamen.§.si arbiter.ff.de arbitris.¶Item ibi non cōdemnat partem parti:sed dicit videri delictum a parte.quod deberet.pro hoc etiam bene facit quod no.in glo.in.l.iulia.ff.de condi ctione indebiti.

Furti. Damnatus furti est infamis.secus in damnato.quia res furtiua penes eū reperta fue rit.b.d.Circa hāc.l.formatur p glo.vna questio talis.vtrum damnatus de furto quod non cōmisit sit infamis.Et dicunt quidam q̄ non per banc.& per.l.graui.de publi.iudi.gl.oēs determi nant contrariū per.l.j.ff.eo.de fur.l.nō potest.nec obst.l.graui.q̄ ibi est speciale in socero.nec obst.bec.l.q̄ hic in fine non fuit cōētus actione furti sed certi condictione vel alia actione.& bec est vera.& teneas banc li cet glo.det plures solu.&c.Barto.

Furti. Condemnatus actione furti efficitur infamis. Sed cōdemnatus alia cōdictione non infamatur.hoc dicit fm verū intellectum glos.¶Not.quod dixi in summario.¶Oppoñ.contra.l.nostram de.l.non po test.ff.de fur.huius timore est facta glo.mag.& pro huius solut.glos.dat plures sol.illa est vera que est tertia glo.quando dic.dic ergo q̄ hic non fuit condēnatus actione furti.sed condic.certi generali.banc tenet glo. eę qua solu.no.quod condemnatus certi condictione non efficitur infa mis.vt.l.cessat.de actio.& obliga.& infert argu.quod condemnatus ex forma statuti vel per inquisitionem cum ex statuto oriatur condictio ex l.non efficiatur infamis.glo.habetis in.l.iij.§.pre.ff.de suspec.tut.& hoc tenet in.d.l.cessat.

Iniuriarum. Lōdēnat⁹ de iniuria illata in vilissi mam personā infamatur.b.d.intelli git glo.hic q̄ fuit cōmissum maleficiū in seruum non autē dñs fuit condēnatus pro seruo &c.

Debitores. Lessio bonorum non infamat.boc dicit & cetera.

Ite. Condēnatus crimine expilate hereditatis est in famis.b.d.¶Nota quod licet iudex in sententia non imponat penam.tamen sufficit quod pnūtiet delictum esse commissum.ita vide.hic.a.l.j.§.j.ff.ad turpil.¶Not.q̄ a expilator hereditatis dicitur fur improbior.²eę quo no.glos.quod tri pleę furtum est.improbum:scilicet simpleę furtum.improbius:est expi lare hereditatem.improbissimum:scilicet vi capere.& vide glos.tuam quam nota perpetuo &c.

Eque pater. Uerba patris in testamento pla ta iuris infamiam non irrogant. boc dicit.¶Quid importat ista infamia de facto.videbitis j.de inoffi.testa.l.fratres &c.

Mullam. Dormēta ad eruendam veritatē infamiam non irrogant.boc dicit.¶Oppo.de.l.ictus fustium.ff.eodem.Solu.ibi fuit fustigatus in penam.hic in quirendo veritatem:si aliquis fustigatur in penam posito quod non precedit sententia:tamen ille ex genere pene cum causa infa matur.¶Nota hic glos.que ponit de effectu & infamia facti:tamen vt puto ille qui est tortus ad eruendam veritatē nō infamatur[a] etiam de facto:quia dicit nullam q̄ signum est vniuersale quod predicatur de pluri bus quod not.&c.

a ¶Non infamat. a banc opi. Bar.tz etiā Jac. but. sed dic glos. ꝓcedere q̄n iste fustigatus vel tortus fuit p crimine suo erue do nec fuit absolutus vel cōdēnatus ſ simpliciter relaxatus: alias ꝓcedat dictū Ja. but.& bar.q̄n fuis set absolutus vel fuisset tortus tan q̄ testis p alieno crimine.ita Sali.

b boc not.

b ¶Decreto. Add de q̄ paul. de ca. dicit opi.glos.ve riorem: q̄ nec ad aplm nec ad cōdi torē canonis pti net corrigere.ll.ci viles vbi non est questio de pecca to sed bonis mo rib⁹. de quo vide Pe. de anc. ¶ſi.c.

c ¶Improbū. An usurarius fit infa mis Bal.in.l.qui accusare. de eden do dicit q̄ sunt ī fames ifamia fa cti:ideo repellit a q̄relā.d. An.in.c. raynu. de test.di cit per istam.l. q̄ sunt infames ifa mia tali. vide ibi eū.& Bal.hic. An dre.Barba.

c ¶Improbū. vi de do. Lau.in tra ctatu de usu.in.ij. parte. in vlti.q. q̄ est.q.cliij.& quod no.Bal.i.l.j.C.de testa.plene Sali. bic.& hic vīa que no.bal.& d. Ant. in.c. raynald⁹. de test.q̄ possum q̄ relare testū fra tris mei qui insti tuit vnū usurariū beredē tanq̄ tur pi persona insti tuta p istum text. Item fm bal. nō possunt eē testes isti usurarij. ad b c vide tex.in.c. iter dilectos. de excel. prela.& etiaz vide oīno quod ibi ba bes p modernos et glos.j. hic dicit q̄ existēs i pecca to mortali est in famis.vide no. in c.testimoniuz. extra de testibus. ADDE q̄ bal. dicit q̄ stante sta tuto q̄ mulier nō possit cōtrabere fine cōsensu consanguineorū bo ne fame q̄ si adhi beantur consan guinei usurarij nō valet:q̄ prodi gi fame.

Idem. Dānatus in actione pro socio de fide rupta est infa mis.b.d.l.ista.

¶De procuratoribus. Rubrica.

¶Dictum est.§.de aduocatis:& quia procuratores in aliquibus similes sunt aduocatis:ideo de eis ponit.Querit glo.que est differentia inter procu ratorem & aduocatum.¶Item querit que differen tia est inter būc ti.& ti.j.mandati. & vide glo.

1 ¶Cautio:sumitur tribus modis.
2 Laudum quādo dominus cogatur habere ratū.
3 Quando procura. compromittit et dubitatur de manda.debet cauere dominum ratum habiturū compromissum.
4 Procura.q̄n est certum ipsum nō habere mādā tum non admittitur etiam cum cautione rati.
5 Coniuncta persona admittitur ad agendum cuz cautione rati.
6 In causa momentanee possessionis quilibet etiā sine mandato admittitur.
7 Idem in causis capitalibus.
8 Habens mandatum quando teneatur etiam ca uere de rato.
9 Procurator rei semp dz cauere iudicatū solui.
10 Procurator qui agit & dubiū sit de mādato quan do teneatur cauere de rato.
11 De mandato qualiter potest probari et certifica ri et an per testes.
12 Qualiter dicatur esse dubium de mandato.
13 An bec cautio possit de partiū volūtate mutari.
14 Cautela vt q̄n quis asserit se ꝓcuratorē alicuius vt non negetur nec fateatur ipsum ꝓcuratorem.

d ¶Cautio. an ꝓcurator cuz potes rit pbari p testes vide Jo. de imo. in tit. de pcura.§. ratiōe aūt forme & vide text. in.l.j. ff.eo. inquantum dicit q̄ pōt cōstī tui per nuntium sed insti.de satisd. videt tex. q̄ nō tñ q̄ acta iudicialia nō possunt pbari p testes. Andr. Barba.

d **Cautio rati.** Procura tor actoris canet de rato cum est dubium de mā dato.b.d.¶Opp.hic dicit cautio:et sic innuit fine fideiussore.vt.l.fanci mus.j.de verbo.sig.sed cum ista sit pretoria videt q̄ exigat fideiussore.vt.l.ptorie.ff.de pteto.stipu. ergo male hic dicit cautio.Solu.dicit glo.q̄ cau tio† potest sumi tribus modis.vno modo pro ge nere:alio modo p specie sua. tertio potest dici sa tisdatio ex parte satisdātis & satis acceptio respec tu accipiētis.vt.l.j.ff.qui satisda.cog.hic ergo po nitur improprie p satisdatione. ¶Op.secūdo.ff. de arbi.l.nō distinguemus.§.pe.dicit gl.q̄ regu la huius.l.fallit in ꝓcuratore dato ad cōpromit tendū:sed in.l.contraria.glo.declarat melius† do mini laudum nō cogitur ipe domin.us ratū habe re si cōpromitteretur:sed soluendo penam posset ei nō stare.vt.l.j.ff.de arbi.ideo† ꝓcurator nō de bet cauere dōm ratum habiturum:sed si ipse pro curator cōpromitteret bene debet cauere dōm ratum habiturū cōpromissum si de mandato dubi taretur:non autē dōm ratum habiturū sentētiā: ita debetis intelligere bāc materiam. ¶Sumus expediti de contrariis que bic sunt in glos. tamen pro declaratione huius materie in isto text. dicit vnum ex quo colligūtur alia duo.per gl. que eger rent declaratione. dicitur bic cautio de rato pre statur cum est dubium de mandato innuit q̄ si certum est eum non habere mādatum nō admit titur etiam cum cautione. ¶Item quando est cer tum eum habere mandatum admittitur sine cau tione quando est dubium locus est cautioni. vt in tex. & vide glo. que hoc tangit in fine. primo† quā do est certum procuratorem non habere manda tum nullo modo admittitur etiam cum cautione de rato. vt.l. si pupilli.§. videamus. de nego. gest. fallit† in cōiuncta persona que admittit ad agen dum cum cautione de rato. vt.l.§ 3 & he persone. ff. eo. fallit† in causa momētanee possessionis in qua admittitur quilibet etiam non habens manda tum. vt.l.j. si per vim vel alio modo. Fallit† in cau sis capitalibus. quādo quis vellet appellare. vt.l. nō tm. ff. de ap. & j. de ap.l. addictos. & hoc de primo.

f ¶Circa secundū q̄n cōstat habere mādatum[f] est

Mllā estimatiōis. Tormenta ad eruendam veritatē infamiam non irrogant. boc dicit.¶Opp.eodem.l.ictus fustium. Solutio.ibi fuit fustigatus in penam:licet non precedat sententia:ta men ex genere pene cum causa precedenti infama tur. vt.§. digi. no. in glo. que est in ista.l. quid im portet infamia facti. dicā in.d.l. fratres. de inoffic. testa. tamen puto quod fustigatus ad eruendam veritatem non infamatur de iure vel de facto: vt hic probatur in text. cum dicit nullam &c. que dicio est signum vniuersale:ergo &c.

Decreto. Non seruare luctuz in babitu non infamat: se cus si festinanter nubat.b.d.an ista lex sit bodie correcta per dictū apostoli dicētis:q̄ mor tuo viro nubat in domino.gl.hic dicit quod non. ¶Contrarium habuistis.j.de secundis nuptiis. l.ij.& illa verba tenent canoniste. extra de secūdis nupt.c.penul.&c.

Fustibus. Ista.l.b.d. Jctus fustium cum causa infamat.b.d.¶Quero vtrum iste sit infamis de iure vel de facto. Respōdeo si fit fustigatus ob crimen exploratū erit infamis de iure.l.ictus.ff.e. Si vero crimen nō fuit explo ratum:tunc non erit infamis de iure sed de facto arg.eo.que habuistis no.§.l. prop.&c.

Verbum. Uerbum iniurio sum interlocutio ne iudicis prolatum non infamat.b.d. in summa lex ista &c.

Verbum. Interlocutio indi non precedente cau se cogni. non irrogat infamiā.b.d.cū.l. interlocutio.j.eo. ¶Ho.hic quod ban na que dant bodie non inducunt infamiā. ¶Ha bannum est quedam interlocutio que probatur: quia gl.in.l.j.ff.de requi.re. facit ad.q. nunqd ap pelletur a bāno.secundo probatur q̄ diffinitiua est illa que imponit finem liti.sed per bānum non imponitur finis crimini q̄ non imponatur:pt⁹ quia rediens ex bannitus auditur. vt not.in.d.l.j. de requi.re. ¶Item probo q̄ bānum nō sit dif finitiua sententia:quia diffinitiua a lite contesta. non datur nisi in casibus no.per glos.in.l. presen ti.§.cum autem.de bis qui ad eccle.cōfu. Sed bā num non est ex illis ergo puto eum pro veritate tenendum q̄ bānum proprie ex forma bāni:quia bodie datur.

Non damnatos. Breui ter dicit. Damnatus vel pactus de iniuria da ta pecunia infamatur:secus si causa sit iureiuran do decisa.b.d.

Interlocutio. Admoni tio presi dis vt quis ad meliorem vitā se refor met non infamat.b.d.ista &c.

Improbum. Lex ista se mat. ¶Querit ista glo. vtrum ista infa mia irrogatur ipso iure vel per senten tiam.glo.dicit ipso iure & bene.dic vt in ea.

Improbum. Exercens improbus fenus infamatur.boc primo. Item mi nor.xxv. annis exercens artem ludicrā non infamatur. damnatus autem actione pro so tio de fide rupta est infamis.b.d.vsq̄ ad fi.dicitur in.l.improbum. quod exercens improbum fenus sit infamis.

Fratres. Si minor artem lu dicram exercet non infamatur.b.d.&c.

a ¶Actoris. Et ad hanc materiam vide omnino Bar. in. l. iij. ff. oue cause. ff. ad carb.

b ¶Admittitur cum cautione. Adde quod no. glo. & ibi Bar. in. l. de pupillo. ff. qui procuratorio. ff. de ope. no. nuntia. & in. d. ff. qui alieno.

✠ Andre. pomate. c ¶In procuratore fallit etiã quoties per talẽ cautionem non esset plene aduersario 8 aduertendum: q; quandocp̃ †constat habere mandatum sed dubitatur an sit legitimum. verbi gratia. erit aliquis casus in quo requirebat speciale mandatũ dubitatur an esset expresse factum secũdum quod dz in causa speciali. Respondeo quod certe locus erit cautioni de rato. vt. l. illud. in fine. cum. l. sequẽ. ff. de mino. quandocp̃ constat eũ habere mandatum & legitimum: tunc non est locus cautioni de rato. vt. l. nec satisdatio. ff. rem ra. ba. nisi forte esset dubiũ an mandatum esset reuocatum. vt. l. vulgo. ff. de admi. tu. Et predicta in procuratore ex parte actoris. [a] pcurato; †vo ex parte rei dz semper cauere iudicatum solui. etiã si est certum de mandato. vt. l. j. j. de satisda. & ibi videbitis. ¶Tertio casu quando est dubium de mandato: †tunc pcurator admittitur cum cautione[b] de rato. ita loquitur hec. l. ff. rem ra. ba. per totum tit. fallit in. l. qui ita. ff. ad treb. vbi nõ admittitur cũ cautione de rato ꝓpter rationem positam. Fallit in pcuratore[c] dato ad recipiendũ solutionem[b] secundum qõ no. in glo. in. l. nõ solum. ff. qui alieno. ff. eo. quam Ly. sequitur hic. ego autem reprobaui cam. ff. rem ra. ba. l. si fine. et dic vt ibi. ¶Ad modo hoc premisso ante reintrem glo. vado per ordinem ad dicta tria membra. dixi quãdo est certum de mandato nõ cauetur qualiter potest †probari & certificari de mandato. ℣e. hic dicit qõ dz probari per instrumẽta: nec potest pbari per testes ostendit rationẽ testes examinati nõ faciunt fidem contra eum qui in iudicio nõ fuit: [c] vt. l. si quando. j. de testi. Sed testes qui examinãtur super mandato examinantur inter procuratorem & reum dominus de hoc nihil scit & ad hoc non est citatus ergo hoc sibi non preiudicaret: et ideo reo per hoc cautum non esset sed instrumentum publicum probat aduersus omnes. ita dicit ℣e. hoc facit q; ex aduentu procuratoris non dz conditio aduersarij in aliquo fieri deterior. vt. l. ij. ff. defendi. qui. ex cau. in pos. ea. idem tenet gl. in. l. maritus. j. eo. tamen glo. iuris canonici. extra eo. tit. c. j. in glo. magna tenet contrariũ. Idem videt velle Speculator in titu. de procuratoribus. & ratione autem forme. circa principi. per vnam columnam. Idem tenet Buil. de cu. in. l. procuratore. eodem titu. probat quia procurator potest constitui per nuntium. vt. l. j. ff. eo. ergo per nuntium potest probari. ffacinnt etiaz multas alias rationes. Ad rationes pe. nõ respondet bene sustinendo dictos doctores possumus sic dicere sicut ille q non est iudex ratione dubij dicitur esse competens iudex ad cognoscendũ de iurisditione. vt. l. ij. si quis in ius vo. non ie. & l. si quis ex aliena. de iudi. & dixi. si contra ius vel vti. publi. l. prescriptione. ita iste qui asserit se pcuratorem ratione dubij[d] dicit legitima persona ad examinandũ boc an sit procurator adeo qõ testes preiudicent domino sicut si ipse fuisset citatus & supersit domino sola accusatio falsi contra testes sicut contra instrumentum. ¶Secundo dicitur hic quando est dubiũ de mãdato est locus cautioni de rato. ¶Quero qualiter[b] dicatur esse dubium[e] de mandato. glo. dicit p negationem †aduerse partis. vt. l. ij. j. qui. ad li. p cla. non licet. ff. de trãsac. l. post rem. j. de fi. instru. l. plures. & vide glo. doc. omnes sunt in contraria opi. ꝓpter inconueniens quoddam quod sequeretur. nam veniet aliquis & dicet se procuratorem. Aut aduersarius confitebitur: & tunc ipe dz ꝓpositum suum aut negat: & tunc est dubium de mandato & qõ admitteretur cum cautione de rato qõ esset inconueniens. nec ob. ll. ẽ. allegate: quia verũ est qõ negatio facit rem dubiam ad commodum ipsius negantis & ad incõmodum aduersarij. vt dictis. ll. sed hic negatio facit rem dubiam[k] ad incõmodum ipsius negantis: q; faciet admitti aduersarium cum cautione de rato qui ꝓius nõ admittebatur. ita dicunt predicti docto. ℣icendum est ergo ſm eos. & hoc oẽs sequunt[l] qõ res efficit dubia per aliquod factum eius qui se procuratorem asserit: verbi gratia ostendit literas sigillatas de quarum fide dubitatur vel ostendit instrumentũ de cuius fide dubitabatur vel ꝑbat pervnũ testẽ: ꝓout dicimus in. l. in bonc fidei. j. de iureiur. et. l. admonendi. ff. de iureiurã. Item si pcurator plene doceret de mandato & de reuocatione doceret semiplene:[m] q; tũc esset dubiũ de mãdato. vt. d. l. vulgo. de admi. tut. hoc omnes tenent dñs Franc. accur. voluit semel sustinere istam glo. Et dixit qõ dicta doctorum nõ procedebant: nam si de mãdato ꝑbaretur semiplene deferretur iusiur. pcuratori. vt. d. l. in bonefidei. & l. admonendi. de iureiu. & sic de mandato est certũ nec esset locus cautioni sed hoc nõ est verum: q; iuramentũ procuratoris non noceret dño: quia ad iurandũ super mandatum non habet mandatũ. vt. l. sed & si possessori. ff. cum. l. seq. ff. de iureiur. & l. iusiurandũ. quod ex conuentione. ff. eo. tit. ¶Quero hic dicit qõ dz cauere de rato quid vult dicere ratibabitio. dic vt in glo. ¶Quero dixi qõ hec satisdatio est cũ fideiussore: †an possit de volũtate partiũ mutari. dicit qõ sic: tunc nõ remaneret pretoria si mutatio fieret absq; mente pretoris. vt. l. in conuentionalibus. ff. de verbo. oblig. ¶Quero quando est dubium de mãdato in cuius electione sit ꝑbare mãdatum: vel dare cautionem an pcuratoris an domini. dic. l. non solũ. ff. aliena. ff. eo. tit. ¶Ultimo scias vt possis euadere opi. que est in hac glo. que vult quod per negotiationẽ res fiat dubia posse[n] mus assumere tale consilium: [n] vt quando quis se 14 asserit pcuratorem †tu nec neges nec pcuratorem [o] eum fatearis: ſ; dicas [o] peto mihi fieri copiã mandati: si qõ babes qõ dz facere pcurator suis expẽsis. vt. d. l. ij. ff. defendi. qui. ex cau. in pos. ea. ꝛc.

Dutio rati. Ubi dubitat de mandato exigitur cautio de mandato. b. d. ¶Oppo. dicitur hic quod exigitur cautio a procuratore imo [n] videtur qõ procurator debeat eam prestare. vnde oppo. de. l. seruum quocp̃. ff. pretor ait. ff. eo. solu. qõ ista cautio exigitur posset alias intelligi. vno modo qõ procurator de cuius mandato dubitabat exigat cautionem ab alio: & sic ponant istã verba actiue & passiue: tũc dz locũ bec. l. seruum quocp̃. ff. pretor ait. preallega. Item qõ appellatione cautionis continetur nuda promissio. vt. l. sancimus. j. de verborum signifi. solu. procurator qui debet cauere de rato debet prestare si deiussorem: an talis cautio sit pretoria. vt. l. j. ff. j. & l. pretorio. ff. de pacto. stipu. solu. glo. quod cautio est nomen generale qõ comprehendit sub se duas species infra satisdationem ex parte recipientis vnde debet hoc intelligi in fideicommissis cũ pretoria sit. et ita concordat. ¶Item oppo. de. l. si procurator absentis. ff. eodem solu. quod erat ibi certum procuratorem habere mandatum hic dubitatur: vnde vbi est certum non est necessaria cautio. vbi autem esset certum non habere mandatũ cautio non susciperetur: quia non audiretur cum actionem non habeat. vt. l. si pupilli. ff. j. ff. de nego. gest. vbi autem dubitatur habet locum bec. l. ¶Sed contra hoc oppo. et videtur quod etiam vbi est certum procuratorem habere mandatum procurator debet satisdare. vt. l. j. in fin. j. de satisdando. so. qõ ibi loquitur in procuratore rei: quia sit differentia inter procuratorem rei & actoris. dic vt. l. non solum. ff. eo. ¶Sed contra

primo opposuerat non dedisse mandatũ ergo si nõ opposuisset potuisset admitti cum cautione de rato Raph. hic tenet glo. vide boc per eum. Andre. Barb.

i ¶Esse dubium. Adde pulchrum modum per Bal. in. l. iij. ff. dicitur. ff. ad carb. adde quod probatio non concludens nunq̃ facit rem dubiam ſm Bal. in. l. ff. in fi. de bo. pos. secũdum tabu.

l ¶Rem dubiam. adde bart. in. l. nõ solum. ff. qui alieno. ff. eo. tit. Item limitat Bal. in. l. tale pactum. ff. q puocauit. in fi. de pac. nisi presumptio esset ẽtra nentes per. l. si vero. ff. qui pro rei. ff. qui satisd. cog. Itẽ nisi facta negatiõe appareat euidẽs ꝑbatio in contrariũ. vt not. gl. in. d. l. post rẽ. de transl. & Inno. in. c. fi. de cohabi. cleri. & mulie. vbi omnino vide. ad de teg. & ibi Ang. et Imol. in. l. j. in pcin. ff. si cui plus q̃. per. l. fal. & bal. i auc. ad hec. j. de vsur. in. iij. col. in ver. quero igit.

m ¶Semiplene. ad de Bald. l. admonendi. ff. de iureiur. inversi. quero qd si actor. & bart. in. d. ff. q alieno.

n ¶Tale consiliũ. bene facit qõ not. Bart. in. l. illa. de ver. ob. in. l. j. ff. de cur. bo. dan. & bic adde Barto. in. l. licet. j. eo.

✠ Andre. pomate. o ¶Sed dicas. vide etiã bar. in. l. licet. j. eo. colũ. ij. et Panor. in. c. j. colũ. j. extra eodẽ.

predicta instatur et videtur qõ etiam si sit certũ procuratorẽ actoris habere mãdatũ: tamen debet satisdare de rato. vt. l. illud. ff. cum. l. seq. ff. de mino. ¶Sed secundum do. Jac. sic qõ quando constat procuratorẽ actoris habere mandatum & mandatum est legitimum. & isto casu cautio non esset necessaria. vt in. d. l. si procur. ff. eo. quandocp̃ constat procura. habere mandatum: sed mandatum non est legitimum pone exempl um: quia requiritur speciale mandatum in certis casibus & procurator producit generale. & ita debet intelligi. l. illud. ff. cum. l. se. preallegat. ff. de mino. ¶Item qõ cõtra secundũ membrum dicebat qõ vbi cõstat procuratorem nõ habere mandatum etiam cum cautione non admittitur. ¶Oppo. de. l. sed & be. ff. eo. & l. exigendi. j. eo. tit. Sol. quod fallit in coniunctis personis. ¶Item oppo. de. l. non tantum. ff. de appella. Solu. qõ ibi est casus specialis. & ratio specialitatis assignatur in text. ¶Item oppo. de. l. non distinguemus. ff. j. ff. de arbi. Solu. vt in gl. bic dicitur quod vbi dubitatur de mãdato exigitur cautio de rato: querit glo. qualiter efficiatur res dubia vt habeat locũ ista. l. glo. dicit qõ efficitur dubia per negationẽ alleg. l. iij. j. qui. ad li. procla. non licet. docto. tenent cõmuniter contra dictum huius glos. & dicunt qõ res sola negatione non efficitur dubia: sed fit dubia propter aliquod initium: quia procuratori ostendit sigillum domini de quo dubitatur vel pone exempl um: quia probatur per vnum testem. & alle. ad. l. iij. ff. cause. ff. ad carbo. non ob. l. iij. alle. pro glo. quia tũc est verum qõ per negationẽ efficitur res dubia: quia in hoc versaretur incommodum ipsius negãtis: sed per solam negationem efficeretur res dubia: quia alias nõ admitteretur. Item querit glos. nunquid hec cautio posset augeri vel minui ex consensu vtriusq; partis et non est dubium quod sic et diceretur potius cõuentionalis ꝙ pretoria. l. in cõuentione. ff. de ver. ob. aut vtraq; parte nõ consentiente: et bic dicas quod quandocp̃. l. dicit debere satisdare cum fideiuss. vel pignore: et tũc non posset mutari bec cautio vel satisdatio contra voluntatem eius qui debet eam recipere. imo est in electione sua velit fideiusso. vel pignora. alleg. l. promissor. ff. j. ff. de constit. pecu. quando lex dicit debere satisdare simpliciter. & quia tunc satisdatio intelligitur cum fideiussore vel pignore quodammodo dicitur obligatio alternativa et in alternativa est electio debentis. vt. l. plerũq̃. ff. ff. de iure do. et isto casu non posset mutare contra voluntatem eius qui debet prestare. quandocp̃. l. dicit debere prestare fideiuss. et tunc non potest mutari contra voluntatem creditoris qui fideiussor debet accipere. argu. l. paulus. cũ similibus. ff. de senatoribus. ¶Quero per que verba debet interponi cautio de rato. ¶Dof. dicit qõ procurator deberet promittere facturum et curaturum qõ dominus suus habebit ratum: quia alias si promitteret ratum haberi videtur promittere factũ alienum contra. l. stipu. ista. ff. alteri. de verb. obli. tu dicas qõ potest interponi sic promitto rem gratam haberi domino meo. vt. l. competeret. ff. rem ratam haberi. boc tenuit gl. in. ff. si quis alium. insti. de inuti. stip. Item bec. l. loquitur de pcuratore dato ad iudicia. ¶Pone procurator vult exigere debitum. et dubitatur de mandato eius dicit ipse solue mihi & prestabo cautionem de rato nunquid debet. videtur qõ sic per istam. l. dicas contrarium. per. ff. eos autem. de coll. colum. fig. quia etiam non coniunctis posset solui. vt. l. ij. vt le. no. ca. et istud tenet glos. expresse in. l. non solum. ff. qui alieno. in medio magne glo. ff. eo. Istam eandem opinionem tenet Azo in summa huius ti. & bic Dof. in lec. tenet tamen Lyn. et vltramonta. contra ipsorum opinio. videtur text. in l. procurator. ad exhi. ff. j. rem ratam haberi. et in. l. cum minor. ff. j. cum sua glos. eo. titu. qui incipit dubitetur. Non obst. ff. eos per glos. inducit: quia loquitur in exactione tributorum que habebat mandatum a principe quod mandatum a principe collatum probari debet per scripturam quam princeps facit de boc fieri. vt probatur in. l. j. de mandat. princip. Sed quando respondetur ad. l. qui ita. ff. j. ff. ad trebel. per illos qui dicunt qõ debet admitti cum cautione de rato. nam illa. l. loquitur in procuratore qui debet recipere restitutionem heredis: et tamen ibi conceditur qõ cum cautione de rato admittitur nituntur respondere sic quod restitutio est duplex: vna est restitutio que fit solo verbo alia que fit realiter vt probatur. l. restituta. cum sua glos. ff. ad trebel. Intelligunt ergo. l. qui ita quod ibi loquatur de restitutione verbali. nõ autem in reali. et sic remanet in opinio. non est vera. vt. ẽ. dixi. Nam posito qõ ad illam respondere possit: tamen non possent respondere ad preall eg. l. ff. rem ratam habe. ¶Item quero in cuius electione sit probare mandatum vel prestare cautionem de rato. dic vt dicto. ff. qui alieno. ¶Item quid si procurator dicit promitto qõ dominus meus habebit ratum quicquid per me factum erit. Si contingat me probare mandatum posse non teneri de hac promissione. Nũquid poterit. dic quod sic. vt. l. pretor ait. ff. de damno infecto. Quero nunquid mandatum procuratoris possit probari per testes. Ultramonta. communiter dicunt qõ non quia posset sequi magna absurditas. Nam si contingeret reum absolui dominus procur. posset iterum agere & si subsisteretur exceptio rei iudicate dominus posset negare mandatum procura. & si reus allegaret mandatum fuisse probatum per testes & testes examinati per procuratorem & reum dicta eorum non nocerent. domi. Buil. in. l. si procura. absens. ff. eo. determinat contrarium allegat multas rationes. & allegat istam qõ procuratoris mandatum fit per nuntium. vt. l. j. ff. eodẽ.

1 ¶Maritus potest esse procurator vxoris.
2 Lause pecuniarie possunt agitari per procuratorem.
3 In causa appellationis prestantur satisdationes que deberent prestari in causa principali: et quando. in numero. 4.

Cum rem. Legitur duobus modis ſm vtraq; lect. breuiter. h. d. In causa pecuniaria principalis vel appellationis [a] admitti a tur pcura. prestitis debitis cautionibus. b. d. ſm vnam lect. ſm aliã legitur in causa appellationis & boc timore huius. & rarij. de quo. j. dicã. ¶Not. 1 qõ maritus †potest esse procurator vxoris videbitis 2 in. l. maritus. j. eo. ¶Secundo no. †q̃ cause pecuniarie possunt agitari per pcuratorem. a contrario innuit qõ cause nõ pecuniarie nõ possunt agi 3 tari per pcuratorem. ¶Tertio not. †qõ in causa appellationis prestantur satisdationes que debe rent prestari in principali. ¶Ad primũ oppo. j. q da. tu. po. l. maritus. & de exeu. tu. l. pe. Sol. maritus nõ potest esse curator vxoris sed pcurator sic. ¶Item & sc̃o opp. ff. eo. l. nõ solũ. ff. j. ff. & l. põpo. Solu. ille nõ sunt pecuniarie cause. ¶Item opp. ad id qõ bic a contrario sensu innuitur et videtur qõ in causis capitalibus admittitur pcurator. vt l. seruũ quocp̃. ff. publice. ff. eo. et dic vt ibi. et. l. pe. ff. ad crimen. de pu. iud. ¶Opp. ad vltimã partẽ & videtur qõ in causa appellationis nõ debeat de nouo satisdari si in prima est satisdatum: q; est eadem causa. vt. l. j. ff. si vna eadẽq̃ causa. alias etiã si non est satisdatum nõ potest peti nec opponi in causa appellationis. vt. l. ita demũ. j. eod. Huius 4 †timore legitur duobus modis. primo qõ bic loquitur in causa prima & qõ bic dicit appellationi idest interpellationi. & nõ ob. cõtrariũ. Alio modo legitur. vt stet ꝓpie & loquatur in causa appellationis: tunc respondeo ad contrariũ qõ bic loquitur qñ de nouo pcurator interuenit in causa prima. & in causa appellationis in prima nõ fuerat. vt. l. ij. j. de consor. eiusdem litis. secus si fuisset in prima causa. vt b l. ita demũ. j. eo. vel aliter et melius. & istam tene. b Quandocp̃ pcurator interuenit in causa prima. & ab eo satisdatio non fuit petita: tunc ab eodẽ non poterit peti in cã appellationis. vt. j. e. l. ita demũ. Si vero a pcuratore fuit cautio petita in primo iudicio seu causa certe illa est finita appellatione interposita. & ideo de nouo erit cauendũ. vt bic. et l. cũ apud sempronium. iudi. sol. licet ad Dar. fil. digerit contrariũ & male. vide glo. tuam. & no. eã ꝛc.

Cum rẽ pecuniariã. Ista. l. loquitur dupliciter. & b. d. in causa principali nõ appellationis ꝑtis debitis satisdationibus interuenit pcur. b. d. ¶Oppo. iste tex. videtur innuere qõ in criminali non possit interuenire pcu. ¶Opp. de. l. si. j. de iureiu. so. vt in glo. ¶Item op. de. l. seruũ quocp̃. ff. publice. ff. eo. ibi no. ¶Opp. & intro gl. magnam. dicitur bic qõ dz prestari satisdatio cõtra. vt. l. ita demũ. j. eo. huius timore. glos. l. bãc legit dnob[9] modis. vno modo qõ bec. l. debeat intelligi in causa principali. & contrariũ non ob. Alio modo quod intelligitur in causa appellationis. ¶Ad contrarium respõdeo qõ bic intervenit post lit. cõtest. vel dic ſm do. Jaco. aut in primo iudicio fuit petita satisdatio aut nõ. ¶Primo casu dz prestari in causa appellationis si nõ fuit prestita in primo iudicio. vt l. apõ sempronium. ff. iudi. solui. Sc̃o casu nõ põt amodo peti. vt. l. ita demum. in contrarium alle. ¶Opp. de. ẽ. pe. insti. de exeu. tu. Solu. pcurator põt esse. vt hic nõ curator vt in cõtrario. & ratione huius vide. j. qui da. tu. pos. hac. l. est aduertendũ qõ glo. dũ dicit nõ intelligit satisdatũ cozã iud. nã intelligo hoc esse si reus fuit absolut[9] secus si fuerit condẽnatus: q; tũc statim fideiussor teneretur effectualiter: & sunt obligati si in appellatione cõfirmabatur prima sententia. Nã & si debet intelligi id qõ dicimus qõ fideiussor iudicio sisti non te-

b ¶Et istam tene. vide late Bart. in d. l. cũ apud sempronium. & etiam Ja. bu. & Ly. bic.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶ Remoueri. Et ad hoc ista3.l.pro fing.alle.bal.in.l. mandatus. in.vj. col.C. mā. ad hoc 1 vc3 qō iudex duz videt se contēni a 2 pcuratore absentis pōt absenti cō 3 sulere interdicen 4 do pcuratori offi 5 ciū pcuratoris ne deinceps dñs p 6 suā cōtumaciam dāno afficiat ca 7 sus est hic singularis scōm eum. 8

b ¶ Cogi pōt rīdere. Et an ab ini 9 tio primo fit citā dus pcurator p̄ dñs. adde bart. in l. quāuis. ſvlt. col. de dā. infec. ⁊ vide a ī. d. l. meminerit. ⁊ opp. vtrū pcu 1 rator vel ali⁹ ad ministrator pos fit cogi rīdere. et 2 adde hic bart. ſ. e. l. inuitus. in pn. 3

ADDE an ab initio potⁱ fit ci b tādus dñs p̄ re and. ſicu. ꝙſ. ꝙviij. ij. volu. Pōt etiā cogere autor ⁊ vē dere bona pupil li fm bal. in. l. sub prætextu. ſ. de bē redi. act. ⁊ in. l. j. ſ. qſi fiscus vel pua. qd i plato ⁊ acto c re. vide ſpe. in tit. 5 de reo. inver. ⁊ nū d quid. ergo idez in prelato.

c ✠ Andre. pomate.

c ¶ Vide tex. vide ro. 2ſi. ccccxxviij. vbi hoc cōfirmat 6 aliꝭ exemplis. e

d ¶ Nouo pcessu. bene facit qō not. Bart. in. l. j. in fi. principij fi qs ius 7 di. nō obtemp.

✠ Andre. pomate.

e ¶ Contra dñm. 8 lz istud dictū cōi ter teneat a legi stis tū illud repre hēdit Panor. in c. postulāte. in pn f ci. colū. iiij. de iu 9 di. vide etiam cir ca istud dictū Fely. in. c. j. col. iij. ex trav. t lit. nō 2test.

f ¶ Primū decre tum. Adde Bar. in. l. quāuis. ff. de dā. infec. et ibi la tius.

neturꝫ nisi vsq; ad sniam. vt. l. j. ſ. fi. ff. de fideiuſ. nā id verū intelligo ſi cautio propter non ſiſtere ante ſententiā eſſet cōmiſſa: ⁊ tunc etiā poſt ſniam in ea quantitate fieret exactio: ſed ſi poſtea nō ſiſteretur in cauſa appellationis fideiuſſor nō teneretur: ſic intelligo. prealleg. ſ. et poſt lit. Franci.

¶ Cauſa poteſt aſſumere initium a citatione facta de tutore et curatore.

¶ Helius eſt citare primo dominū p̄ procuratorē. Adde circa hoc barba. in 2ſi. gviij. in prima parte.

Tutor vel curator poteſt cogi vt reſpondeat.

Tutor vel curator ꝑtumaꝫ ſit vt ſuſpec. remoueri.

Judex abſq; nouo proceſſu poteſt tutorem vel curatorem ſuſpectum remouere.

Ex contumacia procuratoris peruenitur contra dominum ad primum decretum.

Contumacia procuratoris in his que pertinēt ad proceſſum cauſe nocet domino.

¶ Mulcta ob procura. contumaciam nō poteſt domino imponi.

Ex contumacia negotiorum geſtorum non peruenitur ad primum decretum contra dominum.

¶ Am qui res. Hec eſt bona et notabilis. l. et breuiter dicit. Ex contumacia adminiſtratoris pōt ipſe ab adminiſtratione remoueri.[a] vel cōtra principalē admiſſionē ex primo decreto perueniri. b. d. ¶ Ex bac. l. no. tu iuuenis ꝙd cauſa pōt aſſumere initium facta citatione de tutore curatore vel procuratore. glo. tamen in. c. cauſam. extra de dolo ⁊ contu. videt dicere qd primo ꝙ debeat citari dominus p̄ pcurator: et illa pro certo eſt melior practica. ⁊ ſi obſeruatur. ¶ Scōo no. ⁊ perpetuo tene mēti. qd tutor vel curator cogi pōt reſpondere.[b] vt hic in tex. gl. tamē dicit qd hoc eſt cauſatiue non preciſe. que glo. poteſt procedere in procuratore. vt. l. filiuſſa. ſ. fi. ⁊. l. nō cogendum. in prin. ff. eo. ſed in tutore a curatore nō procedit. vt l. j. in prin. ff. de admi. tut. nota etiam in. l. ſi autor. de autoritate tut. veritas eſt ergo qd iudex poteſt preciſe cogere tutorem vel curatorem defendere. vt ibi. ¶ Tertio not. ſet perpetuo tene menti qō tutor vel curator contumaꝫ pōt tanq̄ ſuſpectus remoueri. vt hic. ⁊. l. ſi. in prin. j. de admi. tuto. ⁊ vide[c] tex. ⁊ glo. ſuper verbo iuriſditionis. ¶ Videte domini circa hoc inſurgit dubium vnum ꝙ vtrum iudex poſſit ipſum remouere abſq; nouo proceſſu[d] dicendo quod eum reperio contumacem. ideo eū remoueo: an vero ſit neceſſe qō nouum proceſſum faciat cōtra eum iſta. l. innuit ex ſuo officio abſq; nouo proceſſu fiat. facit ad hoc. l. iij. ſ. preterea. et quod ibi no. ff. de ſuſpec. ⁊ vbi pu. edu. de. l. penul.

¶ Ultimo no. q̄ ex contumacia ꝙ procuratoris poteſt peruenire cōtra[e] dominum ad primum decretum et ibi deliberabit ꝛc. facit. j. de digni. l. quoti. ſecus eſſet in ſecundo decreto. vt. l. hoc amplius. ſ. fi. cum. l. ſeq. ⁊ ibi pleniſſime dixi. ff. de dā. infec.

¶ Item no. ꝙd contumacia procu. nocet domino in bis que pertinent ad proceſſum cauſe. vt hic. ⁊. d. l. quoti. ſecus quo ad alias penas extrinſecas nam ꝓpter ꝙ cōtumaciā ꝓcuratoris nō poſſet dño mulcta iponi. vt. l. i. ſ. ſi procurator. ff. ſi qs ius di. non obtē. Et iſta ſunt vtilia ad multa. de quo plene per Jnno. extra vt lit. non conteſt. c. j.

¶ Quero quid de geſtore negotiorū vtrum ex eius cōtumacia poterit peruenire ad primū decretum. f gl. hic videtur velle quod ſic dum dicit. geſtorē. ꝙ tū intelligas geſtorem. ſcz cum mandato. nam cōtumacia vnius qui non habet mandatum non eſt dicendum quod alteri debet nocere. vt. l. j. ſi per vim vel alio modo. ⁊. l. j. prox. ꝛc.

¶ Um qui res. Ex contumacia adminiſtratoris poteſt fieri miſſio in poſ. bo. domini. b. d. ¶ No. gl. ſuper verbo euoca. qō per citationē adminiſtratoris vel tutoris incipit cauſa. ſed Bernardus aſſignat aliam practicā in. c. cām. extra de do. ⁊ cōtu. ¶ No. qō ad miniſtrator cogit reſpondere. ¶ Sed quero nunqd preciſe vel cauſatiue ſi volet perſiſtere in adminiſtratione. do. Jac. dicit quod preciſe alias quod iſta alternatiua poſita in tex. nō bene ſtaret ⁊ pbatur in. l. ſi tu. ff. de admi. tu. ⁊. l. j. poſt prin. ff. ⁊ de admi. tu. Et facit qd ſi tutor nō velit adminiſtrare facit qō ſit cōtumaz in reſpondēdo. ¶ Opp. de. l. j. ſ. ſi pcur. ff. ſi quis ius di. nō obtē. Solu. aut queritur nunqd contumacia adminiſtratoris noceat domino quantū ad pceſſum: vt fiat miſſio ex primo decreto. ⁊ dic qō ſic. vt. l. aut q aliter. ſ. j. ff. qō vi aut clā. aut nunqd culpa adminiſtratoris poſſit imponi in alia pena. dic vt. l. in bemus. el. j. ſ. de ſac. ſanc. ecc. ¶ Quero qualiter fiat iſta deliberatio. dic vt in gloſ. ¶ Quero nunqd bodie retento caſu huius. l. fiat miſſio omniū bonorū. gloſ. dicit quod nō. ⁊ vide p Dy. in. l. ſi finita. ſ. ſi plures. ff. de dā. infec. Bre. vide gloſ. q̄ incipit ſummatim ibi per calūniam. ⁊ adde qō iurabit actor qō per calūniam nō petit. vt no. gl. in corpore aut. de exhib. re. ſ. ſuſcepto. ⁊ in hoc vertitur hec ſummaria cognitio de qua hic. ⁊ in aut. ei q. j. de bo. auto. iudi. poſ. hic eſt aduertendū prima ⁊ ſcōa gl. in qua dicit de geſtore cū i fi. l. poſtea dicitur qō fiat miſſio ſi non defendatur dominus ab iſtis adminiſtratoribus. ⁊ ſic habes ex gl. illa qō ſi geſtor fuerit vocatus ad iudiciū nomine meo cuius negotia gerit: ⁊ ipſe eſt ꝑtumaꝫ qō fiat miſſio in bonis meis quod eſt no. Jnquantum hic glo. ſentit puto contrariū eſſe verū: ſcz qō ex cōtumacia ſimplicis geſtoris nō fiat miſſio in poſ. bono. dñi. ¶ Intelligimus ergo qō glo. ſentit de geſtore neceſſario vt eſt curator ⁊ ſimiles. ⁊ ſic in ſimili exponimus gloſ. q̄ eſt in. l. ſi ſeruū. ſ. videamus. ff. de ver. ob. de moza ibi loquitur glo. qō ad bunc intellectū reduco. l. ſi quis ſo. ff. de vſuris. ſecūdo circa. l. iſtā eſt aduertē dum inquantū glo. loquitur de pcuratore ⁊ tutore no. habes ex ea qō quāuis ex dolo pcuratoris velit p̄ dñm mulcta afficere. vt. l. j. ſ. ſi pcurator. ff. ſi quis ius di. non obtē. cū ex contumacia ficta pcuratoris vel tutoris fit miſſio in poſ. bo. dñi. qō aūt ſi procura. loquatur ⁊ etiam ille tit. qō imponitur mulcta ratione doli veri. ¶ Dicit glo. expreſſe in eadē. l. j. ſ. hoc iudiciū. in fi. gl. mag. tertio i hac. l. no. dū dicit qō poteſt citari pcurator. ⁊ ſic preſupponit de neceſſitate eſſe in electione agentis ſi eſt preſens dñs ſeu debitor an agens citet dñm ⁊ contra eum ꝓrrigat libellū an cōtra pcuratorem cū hic nō dicat qō vocet heredem quod eſt no. maxime ꝓpter vnum qō habetur in. c. cauſam que. extra de do. ⁊ cōtu. vbi in ordine videt poni. qō primo dñs ſcōo procurator. tertio ad dictū et alia. vt ibi. ⁊ ſi dicas intelligas banc. l. fm determinationem dicti. c. videlz qō hic heredes nō erant p̄ſentes cum citetur hic pcurator. Jſta eſſet quedā vaticinatio nec eſt veriſimile. c. eſſe conditum ad corrigendum iura ciuilia.

¶ Uia abſente. Abſens ex cauſa neceſſaria ⁊ pbabili reſtituitur ad pceſſum. et factum mulieris nō nocet viro. b. d. ¶ Opp. videt qō in aliꝭ caſibus admittit mulier ad defendendū. vt. j. qñ mu. tu. of. fun. po. aut. matri ⁊ anie. ſol. qō hic dicitur fallit in aliꝭ caſibus quos glo. dicit hic. ¶ Quero vtrū iſte abſens habeat neceſſe petere reſtitutionē in integrū. ⁊ dicas qō ſic: aut iſte fuit abſens ante lit. cōte. nec fuit legitime defenſus. ⁊ tūc ſnia eſt ipſo iure nulla.[g] vt j. de tēp. ap. l. ſi. ſ. illud vero. ideo reſtitutio nō eſt neceſſaria. ⁊ ita vult dicere glo. ij. hic poſita q̄ dicit nō qō opus ſit. ¶ Scōo modo poteſt intelligi qō iſte fuit abſens poſt lit. conte. tunc ſententia valet et opus eſt reſtitutione. ita loquiť ꝓtia glo. huius. l. quā vide. ¶ Quero ꝓ declaratiōe tex. qūo arguit hic imperator. gloſ. intelligit hū tex. ſic ſi nō licet mulieri interuenire ex parte actoris ergo nec ex parte rei. ⁊ vide tex. ⁊ gl. ⁊ ſic no. qō ſi nō lz ex parte actoris nec ex parte rei. Jſta argumentatio nō eſt vera. vt. j. e. l. exigendi. Sumitur ergo argumē tum ſic. mulier nō pōt interuenire ſine mandato: ratio: qz etiam cū mandato nō poſſet interuenire niſi in certis caſibus: ita intelligas iſtum tex.

Quia

¶ Quia abſente. nulla. ⁊ quia erat reus: ſec[g] actor in aut. qui ſemel. C. qūo ⁊ qñ iud. et in. c. cauſam. ⁊ ibi bo. gloſ. aſſignās rationem diuerſitatis. de dolo et contu. ⁊ no. glo. in aut. qui ſemel. C. qūo: qñ iudex ex oppoſito. et vide no. bart. in. l. ſi. ff. de in integ. reſti.

¶ Uia abſente. Abſenti ex probabili ⁊ neceſſaria cauſa debet reſtitui ſua defenſio. ⁊ mulier pro alio nō poteſt eſſe in iudicio. ¶ Opp. o. de. l. ſi. j. quando mulier tu. offi. fun. po. et. l. femine. ff. eo. Solu. vt in glo. ¶ Quero nunquid reſtituatur ipſo iure an ſit neceſſaria reſtitutio in integrum. dic aut iſte maritus fuit abſens ante litem conteſta. vel poſt. primo caſu ſi fuit lata ſententia contra eum nō valet. vt. l. ſi. ſ. illud. j. de tēp. app. et iſto caſu nō eſt neceſſaria reſtitutio in integ. vt glo. dicit hic. ¶ Secūdo caſu dic qō eſt neceſſaria reſtitutio. ita debet intelligi prima glo. ⁊ tex. huius. l.

¶ Rtionem. Breuiter dicit. Qui pro alio agit debet eū defendere. alias ab agendo repellitur. b. d. Circa hāc. l. pro eius declaratione que runtur duo hic dicit quod debet defendi. Sed ſi quid reus conuentus non vult agere incontinenti an procurator debeat ſatiſdare de defendendo. glo. hic dicit qō ſic. Pe. hic dicit contra. et dicit qō nulla. l. reperitur cautum qō debeat ſatiſdare de defendendo. Ego dico qō de hoc eſt tex. t. in. l. j. de ſatiſda. et ibi dicemus. dixi in. l. ⁊ ideo. ſ. filia. ff. re. amo. ¶ Quero vtrum procurator in ſuam teneatur defendere. dic vt in glo. ꝛc.

¶ Rtionem. Agens nomine alieno et non defendēs in cauſa reconuentionis dominiū remouet ab agendo. b. d. ¶ Quero reus non vult ſtatim reconuenire ſed petit ſibi caueri de conueniendo nunquid debeat preſtare cautionem. glo. dicit qō ſic per. l. et ideo. ſ. filia. ff. rerum amo. vltramon. et Lyn. hic dicunt multa verba et ad contrarium reſpondent ad interemptionem: et ſic dicunt cautionem non debere preſtari. ſed tex. eſt in. l. j. j. de ſatiſdando. in. ſ. neutra. ibi dum dixit: ⁊ ipſi quaſi abſentes in hac parte procura. ꝛc. et in continuato ſermone ad ſuperioza. de procu. ab agendo primo facto loquitur. nam ſi loqueretur de procuratore facto ad defendendum non diceret ibi tex. quaſi procurator ibi vouere procura. alias cauet. Ultra. ⁊ Pe. hic reprobant quia ꝓ hoc daretur materia ſemp remanendi pcura. agente vt ex hoc procu. deferat litigium volo conuenire dominū tuum in mille marchas argenti. ⁊ ideo dicunt ipſi qō non tenetur cauere: qz. l. non dicit aliquid de cauendo. vt in. ſ. ait prætor. i hac. l. Item qz eſſet abſurditas vt dixi. ¶ Ego autem dico qō cōtra eos eſt tex. t. l. j. ſ. de ſatiſdando. vbi expreſſe de cautione etiam ſi in futurum queſtio ſit mouenda. vt probatur in. l. j. ſ. finautem. j. de ſatiſdando. dum dicitur ſatiſdatio ſuper appellatione litem preſtare cogetur.

a **¶ Eum.** [a] Accuſatus de crimine capitali non pōt eſſe pcurator alterius. hoc dicit. ¶ Quero que eſt ratio huius. l. glo. ex. ll. quas allegat videtur dicere qō poſt dānationem non poſſet exercere cauſam. vt. l. is qui reus. de pu. iudi. Tu dic ratio eſt: qz etiā ſi ꝓprio nomine haberet cauſam ciuilem ſuper ea deberet ſuperſedere. vt. l. vlti. de oz. cog. ergo multomagis procurator alterius non poteſt eſſe. ¶ Querit glo. notabiliter quid ſi bec excepto non opponitur an iudicium valeat gloſſ. reſpondet notabiliter qō ſic. Et no. eam ꝛc.

¶ Eum Criminis. Accuſat[a] de crimine capitali non pōt eſſe procurator alterius anteqū ſe purget de crimine. b. d. ¶ Quero de ratione glo. vt col. ex. ll. quas allegat videt dicere qō ſi ferretur ſententia cōtra eum amodo non poſſet in iudicio eſſe. alias dic fm doct. qz ſi ſuperſederit in cauſa ſua ꝓpria. vbi quis eſſet conuentus ciuili et poſtea cōuenitur criminali. vt. l. ſi. j. de ordi. iudi. ſuperſedere multomagis in iſto caſu. ¶ Sed quero quid ſi non eſt oppoſita iſta exceptio nūquid valeat iudiciū. glo. dicit qō ſic. ⁊ no. eam.

¶ Item. Ediles non pōt eſſe pcurator alterius etiā coniuncte perſone etiam ex reſcripto principis. b. d. ¶ Oppo. de. l. quoties. j. de preci. impera. offe. vbi dicitur quod per reſcriptum poteſt remitti excep. dilatoria. ſed bec eſt dilatoria. ergo ꝛc. Sol. dicit glo. ibi loquitur de dilatoria ſolutionis bic de alia. Tu dic quod ideo: quia hoc eſſet cōtra publicam vtilitatem ꝛc. ¶ Quero ergo que eſt ratio huius. l. qō milites procuratores eſſe non poſſunt. Reſpondeo dupliciter. vna eſt ne a ſua militia auocentur qō eſſet contra publicam vtilitatem. ita loquitur hic in fine. Et ſcōm iſtam rationem bec. l. non habet locum in militibus noſtri temporis. et eſt alia ratio. vt ne perſona militis videatur terribilis aduerſario. vt. j. tit. j. et. ij. l. j. et iſta ratio baberet locum in militibus noſtri temporis[b] ſi ſunt potentiores.

¶ Item. Ediles non poteſt eſſe procurator alterius. b. d. ¶ Oppo. de. l. filiuſſa. ſ. veterani. ff. e. ſo. vt in gl. vel dic vt ibi. ¶ Quero de ratione. glo. aſſignat duas rationes. prima qz videretur terribilis aduerſario: et hoc non poſſet habere locum in militibus bodiernis. ¶ Quero nunquid clericus poſſit eſſe procurator glo. dicit quod non. ſed nunquid poſſit eſſe adnocatus. vide glo. in. l. j. ſ. ex conſenſu. ff. de poſtulādo. Bar. legum doctor.

c **¶ Uod quis.** [c] Procurator ad iudicia ante litē cōteſt. aliū ſubſtituere nō pōt: ſed poſt lic. b. d. ¶ Oppo. de. l. ſi pcuratorē. ſ. j. ff. man. Solu. ibi loquit de pcurato re ad negotia. hic de pcuratore ad iudicia. ¶ Cōtra vtrūq; op. ⁊ videt qō pcurator ad iudicia pōt aliū ſubſtituere ante lit. cōteſt. vt. l. illam. j. de dona. Solu. ibi erat pcura. in rem ſuam. ¶ Contra ſm oppo. ⁊ videt qō pcurator ad negotia non poſſit aliū ſubſtituere. vnde videt obſtare. ff. de oiuer. et tēpo. preſcri. l. ſi. ſ. j. Solu. huius time ore ſunt ibi multe opi. Finaliter dico qō. l. ſi procuratorē. ſ. j. loquitur in procuratore generali. ⁊. l. fina. ſ. j. loquitur in procuratore ſpeciali. ¶ Oppo. contra in. l. ſi ego. ff. quod vi aut clā. Solu. ibi habet certam ⁊ limitatam formam. vnde non videbatur electa perſone induſtria. vt. d. l. ſi. ſ. j. ſecus ſi mandatum non habebat certam ⁊ limitatam formā: vt ibi dicit ꝛc.

¶ Uod quis. Procurator ad iudicia ante lit. cōte. nō pōt aliū procu. facere. b. d. ¶ Opp. de. l. ſi pcu. ſ. j. ff. man. glo. dicit hic qō pcurator ad negotia pōt ſe pcu. ad iudicia non. ¶ Sed cōtra predicta opp. de. l. illa. j. de dona. Sol. ibi loquitur in procuratore in rem ſuam. ¶ Opp. de. l. ſi. ſ. audientiū. ff. de oiuer. ⁊ tempo. preſcrip. gloſ. intelligit. vt ibi no. docto. dicunt aut procura. ad negotia eſt generalis: et tunc poteſt facere alium procuratorem vt ibi habes aut eſt ſpecialis: tunc nō poteſt facere alium. ¶ Quero ego facio procuratorē quendā qui eſt inhabilis et do ſibi po b teſtatē ſubſtituendi alium agit pcura. in iudicio. ¶ Oppo. quod eſt inhabilis: quia nemo dicit ipſe ſi non poſſunt eſſe procurator: volo ſubſtituere talem doct. dicunt qō poſſit fieri ſubſtitutio. nam ſubſtitutus ab alio inhabili videtur eſſe ſubſtitutus a primo domino. argu. l. item eorū. ſ. ſi decurriones. ff. quod cuiuſq; vniuer. preterea ſicut nō dñs non conſtituit. vt. l. j. ff. eo. Jta nō dñs non conſtituit ſeruitutē: ⁊ tamē ſi concedo tibi ſeruitutē hoc acto: vt poſſet cōcedere alteri: lz non ſit dominus: tamen poteris concedere ita in propoſito. arg. l. cū eſſent. ſ. fi. ff. de ſerui. ruſti. predi.

¶ Procurator in rē ſuā videt propriū negotiū gerere.

2 Si pcurator in rem ſuam agit quomodo cognoſcet. An intentet vtilē vel directā. ⁊ hec dicta Bar. vide relata p Alegā. in. l. cum fundus. ſ. ſeruum tuum. ff. ſi cer. peta.

Copia ceſſionis quando dari debeat ante litem conteſta. c

¶ Ui ſtipendia. [d] Ediles pōt eſſe pcurator in rē ſuā. b. d. d

1 ¶ No. qō procurator in rem ſuam videtur gerere ꝓprium negotium. vt. l. j. ſ. in propria. qñ app. ſit. Et ex hoc apparet qō ipſe iurat de calūnia. vt videbitis in. l. ij. ſ. finautē. j. de iura. calum. ¶ Quero quando aliquis eſt procu 2 rator in rem ſuam quomodo poſſumus cognoſcere: vtrum intentet directam vel vtilem. reſpondeo quidam ſunt caſus ſpeciales in quibus ex ſolo titulo. contra ius transit vtilis d actio. quos habetis no. in. l. j. de actio. ⁊ obli. Jn iſtis debebit hoc colligi ex concluſione nō ex narratione. nam narratio ſemp haberet originem ex perſona alterius. vt hic in cōcluſione cognoſcitur. nam ſiquidē intento directam debeo petere aduerſarium meū condēnari mihi pcuratorio nomine: licet in rem meam. vt. l. plane. ff. fami. her. ſed cum volo intentare vtilem debeo petere eum condemnari mihi nomine meo: quia etiam eſt actio vtilis ex perſona mea. Item pōt intelligi hec. l. ſed ac. in quibus vtilis nō tranſit ſolo tit. niſi cedatur ad hoc vt videatur vtilem intentare eſt neceſſe qō fiat mentio de ceſſione: quia competit et ſi de ceſſione nō fieret mentio in libello: quia ex ea poteſt colligi vtilis non: qz ex eo non pōt colligi. Et verba debent intelligi ſcōm intētionē proferentis. vt. ff. de iu. l. ſi quis inten. ¶ Et ex hoc poteſt determinari illa queſtio vtrum de ceſſione debeat fieri copia ante lit. conteſta. certe ſi quidem agitur directa debet fieri copia ante litē conteſta. quia agit pcuratorio nomine alterius: et ſic perſona debet prius legitimari: ſed ſi ipſe ageret vtili: tunc agit ſuo nomine: licet originem petitionis ſumat ex perſona alterius. vt hic merito non debet fa-

¶ Noſtri tpis. ad de qō Spec. in ti. de pcur. ſ. j. verſi. item qō eſt miles. tz qō milites noſtri temporis pñt eſſe procuratores Joā. an. in materia. extra eod. an aūt clericus poſſit eſſe pcur. laici. vide Federi. cōſilio. cclxx.

✠ Andre. pomate.

¶ Quod quis. in princ. amplia iſte tex. vt per ro. 2ſi. cclxj. vbi dicit qō in caſibus in quib⁹ lis nō cōteſt. non poteſt pcurator aliū ſubſtituere.

¶ Qui ſtipendia. Adde inquantuz Alex. tāgit an ceſſio facta per priuatum in eccleſiā valet tanq̄ facta in potentiorē. ro. conſi. ccccxix. ⁊ an exceptio que ob. cedenti obſtet ceſſionario p Pau. de caſt. 2ſi. glvij.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Copiam. adde a vt per Spe. in tit. de instru. edit. §. nūc dicam⁹. ver. sed nūquid ecce.

cere copiam[a] ante lit. contesta. quia hec magis respicit iustiam causę ꝓ legitimationem persone ita determinat Jac. but. in quadam sua disputatione. de hoc digi. in. l. si duo. ff. de solu. ꝛc.

Qui stipendia. ✱Miles potest esse procurator in rem suam. b. d. ¶No. tex. in medio. l. qui dicit qđ qui agit nõe cessio. facit in libello mentionē de persona cedentis. ¶Querūt docto. ꝛ Bul. tetigit in. l. qui rem. ff. e. qualiter cognoscatur qñ intentatur directa vel vtilis. et dicit qđ qñ ꝯ qs intentat directam nõe cedentis: tam in narratione ꝓ in conclusione fit mētio in libello de persona cedentis verbi gratia. dico qđ cessit mihi iura. dico etiã qđ fecit me ꝓcuratorē in rem meā quare peto mihi dari et solui ꝛc. hic apparet intentatū esse directam: sed si dicerē dico qđ titius mihi cessit iura. Ideo sum ꝓcur. in rem meā quare peto mihi dari et solui ꝛ sic apparet intentatā esse vtilem. Nam vtroq; casu fit mentio de cedente in narrationem ꝛ facit ad questionē tu agis iure cesso: peto mihi fieri copiā instrumenti cessionis nunc ꝯ dz dari ante lit. cõtest. do. Jac. de terminat qđ si apparet ex forma libelli esse ꝓpositam directam debet dari copia: quia primo de persona ꝛc. vt. l. licet. j. eo. Sed si apparet intentatam essevtilem non debet dari: qz potius videtur tractandū de meritis causę ꝓ de principali. vt. l. i. post prin. In contrarium videtur: quia ipse est procurator et debet ostendere mandatum vel cauere de rato. vt l. j. §. eo. Sed dicit qđ ibi loquitur in agente nomine alieno hic nomine suo.

1 ¶Fines mandati sunt diligenter attendendi.
2 Concedo tibi plenam administrationem et concedo tibi liberam administrationem. est idem.
3 Idem importāt illa verba: vt possit facere omnia que ipse dominus posset.
4 Quando prius agatur contra procuratorem qui fuit in dolo ꝓ contra dominum.
5 Clausula. promitto me habere firmum ꝛ gratum ꝛc. an imporet liberam administrationem.

b ¶Si procurator. Adde docto. in. c. petitio. de ꝓcu. et ibi. d. Anto. quomodo distingit. q. tactam hic p. c. l. si pcura. Andre. Barba.

Si procurator. [b]Si procurator fines mãdati egreditur nõ ꝓiudicat dño: secus si non egredit: sed in eo qđ dolo fecit poterit a dño conueniri. b. d.

¶Circa primam partē quero exemplum quomodo fuit ad vnam speciē constitutus glo. videtur intelligere ꝙ fuit datus ad litigandum ꝛ transegit: ꝛ sm hoc queritur an transactio ꝓiudicet dño. ista opin. est contra litteram ibi rem iudicatam rescidit ꝛc. ¶Et ideo pone casum quod fuit factus ꝓcu. ad vnum articulum. vt puta ad respondendū positionibus tantum vel ꝓducendum testes vel instrumenta ꝛ ipse litigauit vsq; ad sñam: vnde dubitatur an sententia noceat dño. Et ista est vera lect. ex qua notatur ꝙ quod fines mãdati sunt diligenter attendendi. vt hic. et. l. diligenter. ff. mandat. concor. alie sunt hic in glos. ¶Venio ad secundam partem quero quando dicatur quis habere plenam[c] potestatē. quidam dicunt quando habet speciale mandatum alij dicunt et istud tenet glos. quando habet liberam. quod tene menti et vide glo. ¶Et sic no. qđ idem est dicere ꝙ concedo tibi plenam administrationem: ꝛ concedo tibi liberam administrationem. idem forte important illa verba que communiter apponūtur: ꝙ vt possit facere omnia que ipse dominus posset. vt per hoc videatur cõcedi libera. vt. l. j. ff. de offi. pcura. cesa. ¶Venio ad finem. l. dicitur quod debet agi cõtra ꝓcuratorem ꝛ non rescindi sententia. Contra. ff. de dolo. l. eleganter. §. penul. ꝛ. l. si ꝓcuratorem. in princi. ff. man. Solu. dicit ꝙ glo. fatet qđ prius debet agi contra procuratorem si est soluendo: alias in subsidium possit haberi regressus contra principalem vt in contrarijs. ¶Contra istud opp. fortiter quando plures committunt dolum quilibet potest conueniri principaliter actione de dolo. vt. l. si plures. ff. de dolo. ergo si hic commisit dolum procurator aduersarius debet posse agi equaliter contra quemlibet. sed hic dicitur qđ demum in subsidium agitur contrarium quare male. Sol. hec est veritas quando qz vnus tantum committit dolum. ꝛ tunc ille debet conueniri prius postea in subsidium peruenitur ad eū qui cõmodum sentit ex dolo. vt. l. fin. ff. de eo per quem fac. erit. quandoq; plures commiserunt dolum: tunc siquidem dolus omnium venit purgandus per actionē de dolo: tunc quilibet potest conueniri. vt. l. si plures. ff. de dolo: sed si dolus vnius purgatur per actionem de dolo: dolus alterius purgatur per actionē ex cõtractu: tunc primo peruenitur ad eum qui potest conueniri ex contractu in subsidium ꝯ contra eum qui potest conueniri de dolo. hic est casus hic. nam procu. dolus purgatur per actionem mandati vt hic dicit glo. vlti. in fi. ꝛ bñ. dolus vero rei purgat p actionem de dolo: que cū sit subsidiaria ad eam dz vltimo peruenire. vt. l. j. ff. de dolo. ꝛ. l. ij. j. de dolo ꝛc.

Si procurator. ✱Procurator egrediens fines mandati non ꝓiudicat dño. Sed si dolum cõmisit nomine dñi pōt conueniri. b. d. ¶Quero quis dicat habere plenam potestatem ibi dum dicit. tu dic sufficit ꝛc. Et no. qđ paria sunt concedere ꝓcuratoꝛi plenam potestatem: an generalem cum libera. ¶Quero nunquid per hec verba ꝓmitto firmū ratum gratum ꝛ acceptum ꝛc. quidam dicūt quod sic et est casus in. l. j. ff. de ꝓcu. cesa. Ey. dicit hic qđ in. l. quam tuberonis. in princi. ff. eo. non debet concedi libera potestas generaliter sed specialiter sic. ¶No. tex. cum glos. super verbo plenam qđ idem est siue dicat plena siue generali et libera. quid si dicatur in aliquo procuratore generali et ꝓmitto me habere firmum et ratum quicquid procurator meus fecerit nunquid ex his verbis videatur iudici libera potestas administratio. et tex. in. c. per tuas. extra de arbi. in. c. de cetero. extra de transac. videtur velle qđ sic. videbatur contrarium: quia iura nostra requirunt qđ specialiter debet cõcedi libera in. l. quā tuberonis. hic alleg. in fi. glos. ꝛ no. gl. in. l. si liberam. j. quod cū eo. tamen hoc satis equipollere videt et ex dictis tex. colligitur de generali et libera. vide. l. creditor. §. lucius. ff. man. Fran. tigri.

1 ¶Tutor vel curator non constituunt procuratorem sed actorem ꝛ de ratione post lit. cõtest. sic. nu. 5. et nu. 15.
2 Tutor vel curator sunt quasi domini.
3 Administratores qui faciunt fructus suos possunt procuratorem constituere.
4 Episcopus et tutor non parificantur.
6 Tutor ad negotia constituit procuratorem.
7 Tutor quomodo constituit actorem et quando.
8 Actor potest constitui ad vnam rem.
9 Actoris officium quod finiatur finito tutoris officio.
10 Pupillus cum autoritate actoris constituit procuratorem non tamen ad alienandum. nu. 11.
12 Minor carens curatore contrahit ꝛ ad negotia procuratorem constituit.
13 Tutor quando poterit ipse solus reuocare procuratorem a pupillo cum eius autoritate constituto.
14 Procurator a minore constitutus qđ debeat cauere qđ minor non petet restitu. in integ.
16 Tutores et curatores ex vna parte equiparantur procuratoribus.
17 Tutor vel curator an habeat plenam administrationem.
18 Tutor non potest cedere actionem pupillo cõpetentem.
19 Differentia qñ actor constituitur a iudice tutore petente: et quando est constitutus a tutore cū iudicis decreto.
20 Episcopus censetur vsufructuarius.

Nec tutores. ✱Bzeuiter dicit. tutor et curator ex sua persona procu. non constituit sed minori constituenti autorizatur. ¶Item post contestationē litis ipse ex sua persona constituere poterit. b. d. ¶Not. ex prima parte ꝙ đ tutor et curator non possunt constituere procuratorem. ¶Secūdo not. qđ possunt constituere actorē. Quero de ratione istius primi dicti. respondeo procura. debet constitui a dño. Ideo dicit lex procu. est qui aliena negotia mandato domini agit vt. l. j. ff. e. sed tutor ꝛ cura. nõ sunt domini ergo non possunt constituere procuratorē. ¶Contra oppo. de. l. qui fundum. §. si tutor. ff. ꝓ emp. Solu ꝙ non sunt dñi ꝓprie sed quasi domini. ¶Alterius oppo. in aut. de san. epis. §. si quando. vbi dicitur qđ eps constituit procuratorē ꝛ tamē non est dominus. dicit glo. ex pone procuratorē. i. syndicum. ¶Idem videntur velle in. l. j. ff. e. doc. nostri. alij dicunt contrariū. nā quidam ꝙ sunt administratores ad vtilitatem proprium. ita qđ faciunt fructus suos: vt pater qui est legitimus administrator filij: tunc vere cõstituit procuratorem: etiam ante lit. cõtest. vt. l. j. de bo. ma. fm veram opi. licet glo. ibi videant aliter dicere ꝛ male. Eadē ratione dico in episcopo q posset constituere procuratorem: nec est bona similitudo episcopi et tutoris: quia fructus suos tutor non facit: et ideo facte sunt quedam decre. extra eode. c. petitio. que dicunt qđ non est curādum de istis nominibus vtrum vocetur procurator actor vel syndicus vel quomodo. Item oppo. de. l. ita autē. §. gessisse. de admi. tuto. vbi tutor potest gerere per alium. ꝛ sic apparet quod facit procuratorem. Solu. ad iudicia tutor non potest

tor nõ potest facere procuratorem ante lit. conte. Ita loquitur hic ꝙ ad negotia potest. vt. l. contraria. et. l. si procurator. §. j. ff. mā. ꝛ vidistis. §. e. l. qđ quis. Ratio quia negotiū debet pertinere ad tutorē et dicitur negotium illud suū. cura ꝛ solicitudine. vt. l. pupilli. §. item querit. de nego. gest. et quod ibi not. merito ad negotium illud potest procuratorē constituere: sed actio nō est tutoris: sed propria pupilli meri to nō potest ad actionem cõstituere ꝓcuratorē. ¶Oppo. dicitur hic qđ potest constituere actorem imo videt qđ debeat constitui a iudice. vt insti. de cura. §. fi. Item videtur qđ non possit constitui nisi de necessitate quando tutor vel curator impeditur gerere. l. decreta. ff. de admi. tut. hic aūt simpliciter ꝓmittit quare male. Solu. dicunt ꝙ quidam qđ hic dicit suppletur per illas. ll. Alij dicunt ꝛ verius qđ dupleꝛ est modus cõstituendi vno modo qđ constituat eū tutorē autorizante iudice vt hic. ꝛ. l. si actor. j. de app. Alio modo qđ constituat cum iudex de volūtate tutoris vel curatoris. vt. l. cõtraria. quilibet istoꝛ modoꝝ est bonus ꝛ verus. ꝛ vide glo. Ad aliud qđ videt glo. hic requirere: sc̃z qđ ita demū possit cõstituere si tutor est impeditus agere. dico qđ oēs docto. tenent qđ hoc nõ est de necessitate. sufficit enī qđ nolit vel non possit. sicut dicimus in cõstitutione pcuratoris. vt. ff. de procu. l. j. in fi. Ita tenēt doc. in. l. decreto. ff. de admi. tu. ibi vide et in. l. actor. rē ra. ba. ꝛ ita oēs tenent. ¶Quero in quo differt hic actor a ꝓcuratore. gl. ponit plures differētias quas vide glo. ista in oibus dicit bene: nisi in vno. Tdū dicit dum actor non pōt cõstitui ad vnā rem qđ est contra casum in. l. si actor. j. de app. ¶Item not. qđ hic dicit glos. quod officium Tactoris finitur finito officio tutoris. Alia de istius actoris natura plene digi in. l. actor. ff. rem ra. habe. ¶Quero vtrū pupillus Tautoritate istius actoris possit constituere procuratorem Jac. de are. etiã Jac. but. dicūt qđ sic: vt sicut potest autoritate tutoris: ita etiam autoritate istius actoris. Fallit in casu Tin quo presentia tutoris requirit: sc̃z in alienatione rerum immobiliū. j. de predi. mino. l. in minoꝝ. et. j. e. l. procuratorem. fm verā lect. ¶Venio ad sc̃dam partem not. ex hac particula qđ minor potest constituere ꝓcuratorem cum autoritate tutoris et curatoris. Contra. ff. rem ra. babe. l. iij. §. j. vbi videtur qđ possit etiam sine autoritate tutoris. glos. et tex. videntur velle in. l. iij. ff. qui pe. tut. qđ in illis casibus in quibus minor sine autoritate alterius habet legitimam personam in illis casibus sine alicuius autoritate potest cõstituere procuratorem. facit ad hoc. l. iij. §. si absens. ff. de manu. vindi. Ita debet intelligi. l. cõtraria. tene menti. Debes scire Tqđ minor curatorem nõ habens pōt contrahere legitime. vt. j. de in integ. resti. l. si curatorē. Item ad negotia pōt procuratorē cõstituere sine alterius autoritate: ita loquit cõtrarium. ¶Quero an iste[a] pcura. cõstitutus a pupillo cum tutoris Tautoritate possit per solū tutorem revocari. Istam questionem tangit Bul. in. l. si quis mancipijs. §. j. de insti. Inno. tangit. extra de postu. pre. c. bone. in glo. super verbo tenere. et tangit. de test. c. presentium. quod est bodie. lib. vj. olim erat extranagans et incipiebat ad hoc. ꝛ ibi ipse videt melius loqui. nā quedā sunt q̃ possunt geri per administratorem solum ꝛ pcura. ad illā cõstitutus poterit per solū administratorem revocari quoniam in illis habet plenā administrationem ꝛ in administratione est posse, pcura. revocare quedā sunt q̃ nō possunt geri per ipsum solū: ꝛ in illis ipse solus ista negotia nō posset agere. ista sunt verba sua pulchra sed quando ipse administrator alium procuratorem constituit: tunc non est dubium qđ potest revocare quinimo eius morte revocatur mandatū. vt. l. si epistolā. de acqui. here. facit. d. l. si quis mancipijs. §. j. de institu. ꝛ quod ibi per Bul.

14 ¶Tquero vtrū pcur. si fit cõstitutus a minore debeat cauere qđ minor in inte. resti. nõ petat. tex. ꝛ glos. vident velle qđ sic. in. d. l. iij. §. j. ff. rē ra. ba. dic vt ibi. ¶Venio ad quartam
15 particulā quā no. Tqđ post lit. cõtesta. tutor ꝛ curator constituerunt pcuratorē. Item not. qđ equiparant Ttutores ꝛ curatores ex vna parte, pcuratoribus. ¶Sed quero vtrum tu
17 tor Tꝛ curator videant habere plenā ꝛ liberā administrationem. glo. dicit qđ sic in. l. mandato generali. ff. eo. tit. ꝛ tetigi s. de pactis. l. pactum curatoris.

b **Nec tutores.** Tutor ꝛ curator ꝓcuratorem ex persona sua non constituunt sed minori constituenti autoretur. Item post litem cõtesta. ipse ex sua persona cõstituere potest. hoc dicit in prima parte. ¶No. qđ tuto. ꝛ cura. non possunt constituere procuratorem: sed actorem. ¶Quero de ratione. respondeo vt ex glo. primo colligitur qđ non sunt domini et procurator est qui mandato dñi aliena negotia administrat. vt. l. j. ff. eo. Contra hec op. de. l. qui fundū. §. qđ si tutor. ff. ꝓ empto. ¶Solu. sunt quasi dñi vt ibi nõ dñi vere vt hic. ¶Oppo. in auf. de san. epis. in. §. si qñ. vbi dicit qđ eps constituit procuratorē glos. hec magna post princ. dicit qđ ibi debet exponi ꝓcurator. i. syndicus. Idem in. l. j. ff. eo. ¶No. doc. cõtra nā eps est administrator ad vtilitatem ꝓpriam merito potest constituere procuratorem vt in contrario. simile videmus in patre q est legitimus administrator ꝛ habet vsumfruc. ꝛ ideo poterit constituere ꝓcuratorē ante lit. cõtesta. vt. j. de bo. ma. l. j. licet glo. ibi aliter intelligat ibi est casus. ¶Oppo. de. l. ita aut. §. gessisse. de admi. tuto. vbi tutor gerit per aliū. solu. dicit glo. qđ ad negotia potest procurator cõstitui nõ ad iudicia. vt. l. si procurator. §. j. ff. mandati. Not. in. l. quod quis. §. eo. ꝛ est verū qđ negotia pupilli sunt tutoris ꝛ curatoris cura ꝛ solicitudine: ꝛ ideo facit procuratorem ad id quod est suum. actiones autem que in iudicio reducuntur nõ possunt esse nisi ipsius pupilli: ꝛ ideo ad
18 actionem illā inducendam in iudicium procurator cõstitui nõ pōt. ¶Et ex hoc puto ꝙ đ cedere non possit tutor actionem pupillo cõpetentē. vt. l. post. ff. de auc. tu. ꝛ in Specu. de cessione actoris. §. j. ver. pt̃z ergo ex premissis. quāuis Bar. cõtra in. d. l. pōt. ¶Oppo. ꝛ videt qđ debeat cõstitui actor a iudice nõ a tutore. vt insti. de cur. §. fi. l. actor. ff. rem ra. bab. glo. hoc mirabiliter soluit qđ dupleꝛ est modus cõstituendi actorem primo qđ ipse tutor cõstituit cū autoritate iudicis. vt hic. ꝛ. l. si actor. j. de app. sed dicit actorem constituere debent ipsi constituenti. ¶Scõs modus qđ constituat per iudicem petentē tutorem vt in contrario. vt. l. curetur. ff. de tutel. quilibet modus est modus vt hic. ¶Glos. notabi. dicit.
19 ¶Sed iuxta hoc queritur si in effectu iuris Test aliqua differentia inter modū constituendi actorē. respondeo et istud aduertatis qꝛ ista est opi. mea. Differentia est qꝛ si dubitat de mandato actoris. si quidem est constitutus a iudice tuto- [a] re petente debet cauere de rato: sc̃z pupillū ratū habituru. vt. d. l. actor. ꝛ ibi no. ff. rem ra. babe. Si vero est cõstitutus a tutore cū decreto iudicis: tunc debebit cauere tutorē ratum habituru: qz tutor eū constituit. hic est casus in. l. ij. ff. de cur. bo. dā. post prin. ¶Opp. hic simpliciter ꝓmittit constituere actorem contra imo nõ pōt nisi causa. vt. l. decreto. ff. de admini. tut. glo. hic. ꝛ ibi videntur hoc fateri. docto. ibi qđ veritas est qđ causa debet esse voluntaria vel necessaria. vt. l. curatore. j. qui da. tu. pos. ibi gl. hoc tenet. ꝛ ideo in instrumēto actoris debet apponi causa qđ illo administratore impedit vel ꝓpter infirmitatem vel absentiā vel negotioꝝ multitudinem fm qđ placet tibi. ¶Quero circa istā partem in quo differt actor a ꝓcuratore. dic vt in glos. que dicit bene ꝓpter ꝙ in vno videlz in eo qđ dicit qđ nõ pōt cõstitui ꝓcurator ad vnā rē. nā ad vnā rē cõstitui pōt. vt. l. si actor. j. de ap. ¶Querit glo. qualiter finitur officiū actoris certe finitur sicut finitur officium tutoris. quod tene menti. facit ad hoc. ff. de tutel. l. solent. ꝛ. l. curent. ¶Quero nunquid pupillus autoritate huius actoris possit procuratorem constituere. Jac. de are. ꝛ do. Jac. but. dicunt quod sic nisi in materia in alienatione rerum immobiliū. vt. j. de fideiuss. mi. l. minoꝝ. ¶Venio ad secundam partem. dicitur hic qđ pupillus ꝛ adultus possunt constitui ꝓcuratores autoritate iudicis contra imo solus. ff. rem ra. bab. l. iij. §. j. solu. tex. ꝛ glos. in. l. ij. ff. qui pe. tut. videntur velle qđ in illis casibus in quibus minor habet legitimā personā sine tutore vel curatore. ad idem facit §. etiã. insti. de ma. vin. ꝛ qđ no. in. c. sepe. de resti. spo. ꝓ Inn. Sed quero an procurator constitutus a minore: ꝓcurat hic dicitur debeat cauere quod minor non petet restitutionē in integ. tex. est. ꝛ gl. in. d. l. iij. §. j. ff. rē ra. ba. dic vt ibi. ¶Quero extra glos. ꝛc. quando ꝓcurator est constitutus a pupillo cum autoritate tutoris an poterit per solum tutorem revocari. hoc tangit Bul. ff. de insti. l. si quis mancipijs. §. j. Inno. in simili in. c. bone. extra de postu. in glos. super verbo timere. et extra de testi. c. presentium. lib. vj. que olim incipiebat ad hec. vt ibi loquitur et quod alibi. et ꝓcut colligo videtur sic loqui velle: aut ille procurator est constitutus ad ea que solus tutor vel similis administrator facere posset: ꝛ tūc posset per ipsum revocari. ratio quia etiaꝫ hoc revocare est in administratorem. quedam sunt que non possunt geri per eum sine pupillo vel per ꝓlatum sine capitulo. Ista videntur verba sua: sed quando esset cõstitutus a tutore solo eius revocatio sola sufficeret expressa vel tacita per mortē. vt. l. si epistolā. de acqui. here. ¶Venio ad tertiū. dicit quod post lit. cõte. possunt cõstituere ꝓcura. ratio ptz qz sunt dñi litis. ¶No. equiparari tutores ꝛ cura. ꝓcuratoribus qđ est bonum per multa argumenta. ¶Quero circa istam. l. vtrum tutor

a ¶Quero an iste. vide bart. i. l. post litem. ff. e. vbi allegatur sibi cõtrarius. And. barb.

b ¶Curator. adde an executor possit ante lit. cõte. ꝓ cura. constituere. vltra alex. pau. de cast. 2si. cclxviij. an aūt minor possit cū iuramēto procuratorē cõstituere. vide Bal. cõsi. clxxvj. lib. j. ꝛ qua liter intelligat ꝙ ꝓcura. factus sit dñs litis per litez conte. vide Oldr. consi. cccxvij. ꝛ de ꝓtiui. cõcel. a iure post lit. conte. ꝓcuratori. vide per eundē 2si. cxxx. et inquantū alex. dicit ꝙ nõ meminit alibi legisse qđ rectores hospitaliū possint ante litez cõtest. ꝓcuratorē cõstituere. dic qđ idē dicit Jmo. in cle. fi. de ꝓcura.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

vel curato: habeat liberam. glo. est. ff. eo. mandato generali consueui dicere in. l. pactū curatoris. ff. de pact. Querit glos. quid si est cōstitutus a pupillo sine autoritate tutoris. tu dic vt in ea dicit q̄ si data sententia pro eo valet no. in precedenti. l. q̄ dicit plenā: quia importat liberam multa substantialia verba: ex quibus libera potestas colligatur. ¶ Vide gl. qui cum de certo ibi cum dicit q̄ eps post lit. cōtesta. non est simpleg administrator: sed hz ius in re: q̄ censet vsuarius.

20 vt. l. ij. de epis. z cle. ¶ Canoniste dicūt q̄ etiā vsufructuarius. vt no. glo. extra de offi. ordi. lib. vj. sic ergo pt̄z q̄ habet vsumfr. in bonis filijfamilias pōt procuratorē facere i lite etiā ante lit. cōtesta. vt pbatur in. l. j. ff. de bo. ma. ibi dū dicit atq̄ oia gerere tanq̄ dñium facit. pcura. ante lit. cōtesta. ¶ Eps quāuis gl. in. d. l. no. contrariū z male in glos. ibi que incipit odiorū ꝛc. Vide glo. q̄ incipit. demū ad oia hec glo. dicit male. dic ergo z melius. vt no. in. l. si acto. j. de app. in glo. q̄ incipit a preside ꝛc. j. eo. glo. dū dicit q̄ ipse iudex vel tutor cum decreto iudicis actorem constituit intellige dū dicit inde si petente tutore ei dari in hoc quando cōstituitur a tutore vel a iudice est ista: quia si dubitaretur de mandato ipsius actoris per q̄ videbatur caueri de rato debet cauere iudex ratū habiturum. Si vero scām membrum probatur ex. l. j. ff. de cur. bo. dā. in. ij. ff. coniuncta. glo. cum tex.

1 ☞ Quilibet maior est idoneus defensor cum satisfactione: et quid debeat continere satisfactio. nu. 4.

2 Filius tanq̄ cōiuncta persona agit pro patre sine mādato.

3 ¶ Minor quando sit idoneus defensor.

5 Coniuncta persona quando admittatur ad agendū pro cōiuncta persona: z quid si sit minor. nu. 6.

7 ¶ Minor potest esse procura. licet reiiciat excep. minoris etatis ante lit. contesta.

8 Excep. q̄ pcur. est minor nō reddit iudiciū retro nullum.

9 ¶ Minor. xxv. annis quando potest esse procura. ad iudicia vel ad negotia et sic seruus.

10 Q̄ si minor admittitur ad defendendum sine mandato verba sententie in ipsum fozmanr nec restituit ipse minor. nu. ij.

12 Consors eiusdem litis sine mandato quando admittat.

13 Amicus pro amico: an admittatur sine mandato.

14 Coniuncta persona an solui possit: z quo debeat cōcludere.

15 Coniuncta persona post litem contestatā z satisdationibus prestitis q̄ possit procuratorem constituere.

✳ Aduerte q̄ bar. in hac. l. exigēdi. arguit de contradictione. Jn quo tū videat contradicere et ei⁹ saluationē. vide concor dantiā quā posui ad. l. minor. ff. de procura. 1 2 3

a ¶ Coniūcta. ad de quid in spurio abb. in. c. nulli. ex tra de rescrip.

b ¶ Glo. in. l. tutores. no. bene istaz glo. cū dicto bar. sed idem Bart. tz cōtra. in. l. minor. ff. eo. titu. Joā. de imo. in. c. generaliter. extra eod. in vj. allegauit istas contrarietates et dixit cogita. alij ibi multa dicunt. Andre. Barba. 4 5 6

c ¶ Non dz repelli. Adde tu z vide circa hoc Franc. de areti. in. c. post cessionem. col. v. de proba. 7

Exigendi. Jsta lex notabilis z singularis est z breuiter dixit. Quilibet maior etiā sine mandato admittitur ad defendendū absentē: ad agendū p cōiuncta psona pōt admitti: z ipse minor etiā sine mādato admittit ad defendendū patrē absentē cū eo possit peruenire ad diffinitiuā sententiam. b. d. Et hz duas partes. primo examinabit exceptio defectus mādati. scdo examinabit defectus etatis exceptio. scda ibi sane. ¶ Not. tu inuenis q̄ quilibet maior est idoneus defensor alterius cū satisdatione. ¶ Scdo not. tq̄ filius tanq̄ cōiuncta psona pōt intētare act. patris sine mandato. ¶ Tertio not. tq̄ minor nō est idoneus defensor regulariter. ¶ Ultimo no. casum specialem in quo minor admittit ad defendēdum. Ratio specialitatis est duplex: vt q̄ filius z q̄ contra absentē poterit peruenire ad diffinitiuam sniam. ¶ Op. hic dicit satisdatione prestita pro defensione. Contra imo dz cauere. vt. ff. iudicatū solui. l. indicatū. Sol. fateor tq̄ hic dicit et alia obseruatione ꝛc. Et intelligitur q̄ interponatur illa stipulatio que continet illas tres clausulas: scz de defendendo: dolo z soluere iudicatū. vt. l. cōtraria. Alij dicunt q̄ ista verba intelligūtur q̄ debeat cauere de rato q̄ glo. reprobat z bene. dic vt in ea. ¶ Ultimo opp. ff. de mi. l. patri. circa princip. z vadit ista opp. Tad scām no. So. cōiuncta[a] psona admittit pro cōiuncta ad agendū sine mādato. verū est nisi in casibus in quibus requirit speciale mandatū. vt. ll. cōtrarijs. q̄ dic vt ibi. ¶ Quero an coniuncta t psona possit agere. p cōiuncta persona minoze videt q̄ nō: q̄ nō admitteret cū mādato minoris. ergo nec sine mandato. vt. ꝛ. eo. l. qui absente. contrariū determinat glos. in. l. tutores[b] q̄ post. in pzin. de admi. tuto. in glo. parua digi tibi in. l. si actor. j. de ap. z hoc tāgit. Jaco. de are. et Ly. ¶ Aenio ad scām partē principalē. z videt tex. sibi cōtradicere. nam primo dicit nō iniuste potuit repelli. postea dicit q̄ iustum fuit eū admitti. z sic cōtradicit sibi. Sol. fm verū intellectum iuste potuit repelli fm cōem regulam. iustus fuit eū admittere iure speciali duplici de causa. vt dixi. et ista est vera sol. Alij dicunt tq̄ iuste potuit repelli ante lit. contesta. hz post lit. contesta. non debet repelli. z vide glos. que ponit hoc q̄ tene mēti. ¶ Et sic no. q̄ exceptio minoris etatis non potest obijci procuratori post lit. contest. sicut nec exceptio militie

8 j. l. proxima. z quod habuisti not. in. l. reum. ꝛ. eodē. Et quo not. q̄ exceptio t q̄ procura. est minor nō reddit iudicium retro nullum. Et ideo non posset opponi semper. vt. j. eo. lz. alij dicunt q̄ illud q̄ hic sequitur: scilicet multo iustius ꝛc. ponitur correctiue. tene primam. ¶ Item oppo. hic dicitur q̄ minor non potest esse procurator. Contra in. l. si collecta neus. ff. de ma. insti. qui ma. non pos. ꝛ. z q̄ manumitti. dicit glo. ibi loquitur t de procuratore ad negotia quem sufficit esse maiorem. xviij. annis. hic in pcuratore ad iudicia q̄ debet esse maior. xxv. an. Jaco. de are. z eum sequebatur dominus Oldra. dicit contrarium q̄ procurator ad iudicia potest esse si est maior. xviij. an. vt. ll. cōtrarijs. que sic debent intelligi de nesscitate. nam ibi dicit q̄ iusta causa est manumittendi seruū vt sit procurator: si habeat etatē sufficientem hoc est. xviij. an. si loquimur de pcuratore ad negotia nō est necessaria manumissio quoniam seruus nō potest esse procurator ad negotia. vt. l. seruū quem. in pzin. ff. eo. z fuit not. ꝛ. l. pzima. nō ob. hec. l. quoniā. hic nō dicitur de pcuratore sed de defensore sine mandato. z minor nō est legitimus defensor. ita loquitur hic. et. l. si minor. ff. eo. ratio patet. q̄ ibi minor restitueretur. z eius fideiussores ☞ ☞ ista verba sint satis subtiliter dicta. tamen contra hoc habemus bodie casuz expressum in. c. si duo. in fi. extra de procura. lib. vj. et hoc tenent oēs nostri docto. z gl. nō obstat q̄ dicit propria dē ꝛc. quia licet seruus posset procurator ad negotia. potest tamē esse necessaria manumissio: quia libētius homines contrahunt cum eo facto libero ☞ cum eo existente seruo. Item ex eius gestione ipse obligatur qui non est liber nō obligatur. vt. l. eū actum. de nego. gest. Item fidelius agitabit istud negotium sciens se a dño manumiss. ita loquitur. d. l. collecta neus. et. d. ꝛ. qui manumittitur. ¶ Item dicit hic q̄ in isto

10 † in casu minor ad defendendū admittitur sine mādato. Quero † in cuius persona proferuntur verba condēnationis an in istum minorē defendētem: an in principalem: scz defensum respondeo in minorē. vt. l. liberto. de neg. ge. z l. j. j. de sen. quicquid alij dixerunt. ¶ Sed tunc oppo. q̄ fm hoc insurgit iniquitas. nam iste minor q̄ admittit autoritate. l. ipse et fideiussores eius restituētur. vt. l. si minor. ff. eo. q̄ videt iniquum. vt. l. j. ff. de bis qui ve. eta. impe. Huius timore varia tur lectu. ista secunde partis. nā quidā dicunt q̄ hic minor admittitur ad allegandas causas absentie non ad plenā defensionem certe istud est cōtra pzin. l. nostre. ibi qui se ad defensionem ꝛc. z ibi cū satisdatione pro defensione ꝛc. Ex quo apparet q̄ veniebat ad plenā defensionē: vnde alij volētes sustinere dicunt q̄ in pzin. veniebat ad plenā defensionem. in ver. sane. veniebat ad allegādas causas absentie istud est cōtra illū tex. ibi idē z filius tuus ꝛc. Ex quo apparet q̄ loquit eo casu quo. ꝛ. vide veritas est q̄ hic veniebat ad plenam defensionem speciali fauore. vt dictum est. ꝛ. nec ob. q̄ dicit q̄ insurgit iniquitas: q̄ minori restitueretur: q̄ illud

11 nego. imo † hoc casu non restitueret duplici ratione. prima ne per hoc ipse pater restituat. vt. l. iij. ꝛ. sed vtrum. ff. de mino. Item q̄. l. autoritate hic. vt minor admittit. ergo ꝛc. vt. l. j. j. de bis qui ve. eta. impe. ¶ Opp. vlti. q̄ nō potest perueniri ad diffinitiuam sniam. ¶ Op. hic dicit satisdatione prestita pro defensione. Contra imo dz cauere. vt. ff. iudicatū solui. l. indicatū. Sol. fateor tq̄ hic dicit et alia obseruatione ꝛc. Et intelligitur q̄ interponatur illa stipulatio que continet illas tres clausulas: scz de defendendo: dolo z soluere iudicatū. vt. l. cōtraria. Alij dicunt q̄ ista verba intelligūtur q̄ debeat cauere de rato q̄ glo. reprobat z bene. dic vt in ea. ¶ Ultimo opp. ff. de mi. l. patri. circa princip. z vadit ista opp. Tad scām no. So. cōiuncta[a] psona admittit pro cōiuncta ad agendū sine mādato. verū est nisi in casibus in quibus requirit speciale mandatū. vt. ll. cōtrarijs. q̄ dic vt ibi. ¶ Quero an coniuncta t psona possit agere. p cōiuncta persona minoze videt q̄ nō: q̄ nō admitteret cū mādato minoris. ergo nec sine mandato. vt. ꝛ. eo. l. qui absente. contrariū determinat glos. in. l. tutores[b] q̄ post. in pzin. de admi. tuto. in glo. parua digi tibi in. l. si actor. j. de ap. z hoc tāgit. Jaco. de are. et Ly. ¶ Aenio ad scām partē principalē. z videt tex. sibi cōtradicere. nam primo dicit nō iniuste potuit repelli. postea dicit q̄ iustum fuit eū admitti. z sic cōtradicit sibi. Sol. fm verū intellectum iuste potuit repelli fm cōem regulam. iustus fuit eū admittere iure speciali duplici de causa. vt dixi. et ista est vera sol. Alij dicunt tq̄ iuste potuit repelli ante lit. contesta. hz post lit. contesta. non debet repelli. z vide glos. que ponit hoc q̄ tene mēti. ¶ Et sic no. q̄ exceptio minoris etatis non potest

to nisi in casibus: vt. l. non solum. ꝛ. fiet is. ff. eod. vnde tene primam solu. glo. que incipit quod defendet. ¶ Item oppo. dicitur quod cōiuncta ad mittitur pro coniuncta contra. de. l. patri. ff. de mi solu. vt in glos. que incipit cum sit de coniunctis. ¶ Item oppo. et transeo ad secundam et videtur quod iste tex. sit ad inuicem contrarius cum dicit non iuste z postea dicit multo iustius. glos. dat plures solu. Ista est veritas quod iudex iuste repellit minorem. xxv. annis in iudicio in casu nostre. l. Fallit vbi contra partem potest procedi ad diffinitiuam casu in quo ipse abest. ¶ Item oppo. dicitur hic q̄ minor. xxv. an. non potest esse in iudicio cōtra de. l. j. ꝛ. pueritia. ff. de postu. solu. quod. l. contraria loquitur in aduocato in cuius persona non substantiatur iudicium. sed in procuratore in cuius persona substantiatur non potest esse in iudicio. ¶ Item oppo. de. ꝛ. qui manumittitur. institu. qui ma. pot. so. glo. minor. xxv. an. nō potest esse in iudicio ad negotia non ad iudicia: vt hic. z. ff. eodē. l. minor. ¶ Item oppo. transeo ad glo. pe. magnam: dicitur hic quod iste frater minor admittitur ad iudicium contra: aut tu dices quod iste filius minor admittatur ad defendendum patrem et non sententia feratur contra eum quod tanq̄ minor possit petere resti. in integ. z istud videtur falsum quia iam aduersarius litigans cum eo decideretur autoritate buius. l. contra. l. j. j. de bis qui ve. eta. impe. aut dices quod admittatur. et si condemnetur non possit petere resti. in integr. z istud videtur per. l. ait pretor. et quasi per totum. ff. de minori. aut dices quod iste filius admittatur ad defend. sed sententia non feratur contra eum nec ipse condemnetur sed pater et istud est falsum per. l. liberto. ꝛ. fin. ff. de nego. gest. huius timore est facta glo. huius. l. et quidam dicunt quod ipse non condemnabitur: vt non interueniat nisi ad allegandum causas absentie. Ista opinio est falsa: et est contra textum. quidam dixerunt in gloss. ista solu. est vera quod hic filius licet minor debeat admitti. et text. dicit et in eius persona sententia firmabitur. et licet condemnetur dico q̄ non peteret restitu. in integr. hec restitutio prodesset patri contra. l. iij. ꝛ. sed vtrum. ff. de minori. tamen quia aduersarius cum eo litigans reperitur deceptus autoritate huius. l. sed potest petere filius restitu. in integ. Quero que sint persone coniuncte. glos. in. l. si hoc. in princi. ff. eod. enumerat plures finaliter se refert ad. l. j. cum. l. sequē. ff. de postulan. et inter alias enumerat consortes eiusdem litis. ¶ Circa istud aduerte: quia demum consors eiusdez litis sine mandato admittitur pro consorte. si lis sit contesta. ab omnibus consortibus alias non ita debet intelligi. l. ij. j. de consor. eiusdem litis. z hoc tenent docto. et est glo. in. c. cum. ad. Ferrariensis. extra de constitu.

13 Sed iuxta dictum glos. † quero vtrum amicus pro amico videtur quod non: quia iura loquuntur de coniunctione ratione affinitatis Guil. de terminat contrarium ratione harum. ll. Ratio enim quare coniuncta admittitur pro coniuncta videtur esse: quia cum coniuncta persona teneatur prestare certas satisdationes: vt. l. pompo. ꝛ. fina. z ibi not. ff. eod. ideo videtur verosimile quod amicus permittit amicū incidere in illam cautionem seu promissionem sicut nec consanguineus consan. argu. l. j. z ij. ff. si quis in ius voc. non ie. Et intelligas de amicitia non leni de qua. late. ꝛ. amicos. ff. de verb. significa. Preterea talis amicitia preponderat fraternitati. casus est pro hoc in. l. cum alias. j. de castren. pecu. l. secunda. ¶ Sed nemini venit in dubium q̄ frater pro fratre possit agere. Preterea amicus petit tutorem filio amici sui. z. l. ij. in princip. ff. qui pe. tu. et

14 sic idem est in amicis. ¶ † Item quero nunquid coniuncte persone possit solui. Solu. dic quod non: vt. l. ij. ff. vt leg. no. ca. et est glo. in. l. vero pro curatori. ff. de solu. et sic concludens inclusionem libelli. Nam coniuncta agens pro coniuncta non debet concludere in libello sibi solui. cum solutionem non possit recipere. Sed debet concludi solui persone coniuncte de qua agit vel sibi recipienti nomine suo et eodem modo allegas formam sententie. Juxta predicta quero nunquid persona possit agere pro coniuncta minore. xxv. annis vidistis glos. in. l. si actor. secundum vnum intellectum. j. de appella. et est glo. in. l. tutor. ff. de admini. tut. tetigi in. l.

15 pater sententiam. ff. de nego. gest. ¶ † Item quero nunquid coniuncta persona lite contestata et prestitis satisdationibus legitimis possit procurato. facere. primo videtur quod non: quia licet procuratori hoc permittatur post lit. contesta. vt. l. procura. j. eo. tamen non permittitur coniuncte persone: quia non dicit procura. vt. l. iij. ꝛ. quis forte ex liberis. ff. iudi. soluti. potes dicere contrarium. quia postq̄ coiuncta persona prestitit satisfactionem habetur loco domini. et eodem modo posses dicere in defensore ex parte rei: qui prestita cautione in. solui. habetur loco domini: vt. l. lucius. ff. eo. Sed dominus constituere procu. ꝛc. Et Spec. hic tangit in titul. de defenso. ꝛ. item quero nunquid minor. xxv. annis posset esse procu. glo. vestre communiter dicunt quod non ad iudicia. sed ad negotia sic in glo. patet Jaco. de are. z Oldra. dicunt totum contrarium: quia licet ex parte non possit minor. xxv. annis esse procura. vt hic. l. minor. ff. e. cum habeat necesse satisdari. iudi. sol. et posse restitui ipse z idem sui: vt in dicta. l. minor. tamen ex parte actoris potest interuenire. vt in dicto. ꝛ. qui manumittitur. hec est glossa que dicit quod ille leges debeant intelligi de procuratore ad negotia: quia tunc non haberet locum ille text. eo quod non esset iusta causa manumittendi. vt dicit ille text. ad hoc vt possit esse procurator ad negotia. vt. l. j. ꝛ. cuiusq̄ seruum quoq̄ in principio. ff. eo. imo plus. quia minor. xviij. annis puta pupillus potest esse procura. ad negotia: vt. l. j. ꝛ. cuiusq̄. ff. de exerci. l. pactum. ꝛ. fer-

ri. ff. de insti. Ex his concludit q̄ minor. xxv. annis possit esse procura. ex parte actoris. nu salua glo. et dic q̄ pōt esse procura. z pro hoc est glos. casus. c. si duo. in fin. extra eo. nec obstat ratio Jaco. cū dicit q̄ nō est iusta causa manumittēdi. q̄ per interemptionem q̄ magis licet contrahere cum libero q̄z cū seruo cum liber obligef seruus nō. z procuratoria dz operari ante litē contesta. quasi.

1 ☞ Exceptio pcuratoria vel alis declinatoria dz opponi ante litē contesta. z q̄ post. nu. 6.

2 Excep. omissa ante lit. cōtest. non pōt opponi in cā appella.

3 Appellatio rescindit iudicatū et illud reponit in a statu in quo erat post litem cōtesta.

4 Exceptiones peremptorie nō opposite in cā principali pñt opponi z pbari in causa appellationis.

5 Exceptio procuratoria q̄ reddat iudicium retro nullum.

b 1 Ita demū. [a] Exceptio procuratoria nō potest opponi post lit. contesta. in causa ap. b. d. ¶ † Nota q̄ exceptio procuratoria seu alia declinatoria dz opponi ante lit. ꝛtest. vt hic. et. l. fi. j. de excep. z. l. pōpo. ꝛ. rati. ff. eo. videbitis in. l. exceptione. z. j. de proba. ¶ Secundo nota q̄ exceptio omissa † ante lit. cōtesta. nō pōt opponi in cā appellationis ita videbitis hic. ¶ Et quo not. [b] tertio † q̄ p appel. rescindit iudicatū et reponitur in eo statu vt possit facere omnia que posset post lit. contesta. Ad illum enim statum reducitur non ad eum qui erat ante litē cōtesta. quod tene menti. ¶ Oppo. de. l. ij. ꝛ. e. Solu. vt ibi. ¶ Opp. scdo de. l. eos. j. de ap. z de tēpo. ap. l. p hāc. vbi dicit q̄ non oppositū opponam nō probatum probabo in causa ap. † Solu. illud verū in exceptionibus peremptorijs. secus in dilatorijs. rationem digi. ꝛ. quia appella. reponit in eo statu: vt possit facere que poterat facere a tēpore lit. cōtesta. citra. ¶ Opp. j. e. l. licet. Solu. quedā est exceptio procuratoria q̄ dicitur q̄ quis non est procurator. z ista reddit iudicium retro nullum. z quādoq̄ potest opponi: † vt d. l. licet. j. e. Quedam est exceptio procuratoria. q̄ dico tu nō potes esse procura. z ista potest opponi

5 tantum ante lit. contesta. vt hic. ¶ † Quero hic dicitur de exceptione militie: an idem in quolibet alio casu quo persona redditur inhabilis ad pcura. vt in femina z similibus. gl. tz hic q̄ sic quā vide z tene menti. de reo criminis habuistis idem not. ꝛ. eo. l. rerum. de minoribus habuistis not. l. ꝛ. pro b gima ꝛc.

c Ita demū. Ab initio non pōt opponi in causa appellationis b. d. ¶ Not. q̄ idē valet cā appellationis q̄ causa principalis: vt gl. dicit. ¶ Ité not. appel. rescindit iudicatū reponit processū in eo iudicio in quo erat post lit. cōtest. per hāc. l. ¶ Opp. per hāc. l. j. de tēpo. ap. solu. q̄ iura ☞ traria loquuntur in exceptionibus peremptorijs. l. nostra in dilatorijs. ¶ Ité oppo. de. l. licet. j. eo. titu. solu. q̄ illa lex loquit de exceptione falsi procuratoris q̄ potest opponi in quacunq̄ parte iudicij et post sniam licet sit dilatoria vt ibi videbitis et vidistis nota. in. l. j. c ꝛ. de iur. et fac. igno. ¶ Querit glos. scitis q̄ femina non pōt esse procuratrix. nō fuit quesitū vtrum possit post lit. ꝛtesta. opponi. glos. dicit q̄ idē sit in femina q̄ hic. simile vidistis in reo accusato q̄ ad huc nō purgauerat innocētiā suā: vt. l. reū. ꝛ. eo. ti. Sed quero quid si in monacho z seruo nō fuit apposita ista exceptio nunquid poterit postea apponi. Jaco. de areti. dicit quod sic: q̄ illi nec pro se nec alio possunt esse in iudicio in. l. seruus. j. de re iudi. ꝛ. melius pōt esse in iudicio faltē pro se: vt. l. qui stipendia. ꝛ. eo. z idem in excōicato quod in seruo: q̄ excepta excōmunica. potest opponi in quacunq̄ parte iudicij: vt in. c. q̄ ☞ sideratione. de excc. li. vj. ¶ Sed quid in exceptione illa nō pōt esse procur. q̄ causa capitalis fuit omissa ante lit. contesta. nūquid pōt opponi. Rñ. tangit in. l. ☞ tuis indubitati. ad. l. iul. de adul. quā glo. not. Jac. de are. dicit q̄

1

¶ Ita demū. ꝛ. ☞ tuū tex. facit. l. si q̄ramꝰ. ff. de test. vidē Joā. de imo. ibi in pn. z vide bald. in aut. generaliter. C. de epis. z cle. z vide gl. z doc. z. d. abb. i c. ad audientiā de reseri. z ista. l. declaratur p Jnn. in. c. sup his de accu. in illo dubio q̄ exceptio tua non interest pōt opponi. vi de Jo. ꝛ imo. z ibi digi t. c. exceptionē de excep. do. ab. in c. p tuas. de appel. z vide bar. in. l. ege quēdis. ꝛ. e. vbi nō potest poni minoz etas post lit. ꝛtest. pcuratori. z vide q̄ dicit Lud. ro. i cōi. cccxxxij. p istā Let vide tex. in. c. p tuas. ꝛ ap. z ibi vide. d. abb. vbi pbatur q̄ appellatio nō rescindit ea q̄ fuit an te li. ꝛtest. vt sic est ibi tex. fi milis huic. Andr. Barba.

c Andr. Pomate.

¶ Et quo no. viō Pano. t. c. ad audientiā. col. iij. ō re scrip. ille ergo q̄ repellit vt nō possit esse in pma instantia repellitur in cā appellatiōis q̄ō in tellige vt h. l. si fuit oppositū in prima instātia z vide ro. consi. cccl xxxiij. et pau. ō ca. ☞. l. xxv. vbi pulchre logt.

¶ Opponi. Adde bal. ☞ si. cccxxiij. in cip. dict⁹ pcu. li. iij.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

Andr. Pomate.
a ¶Non co min⁹. circa istã. l. adde pulcrã declaratione quã ponit bal. i. c. j. i. ij. col. de rescri.
* ¶Pro cõcordia. Aduerte nũqd sentẽtia lata p aliquo q litigabat cũ tutore alicui⁹ minoris q tutor caueratvel als non erat legitimus noceat p illo ⁊ vr q non q⁹ ipso iure nulla q⁹ nõ est opus restitutione ita bar. p tex. expssum in l. si tutor. C. in qb⁹ ca u. in integresti. non est necesse. Sed ẑ videt tenere bar. in hac. l. nõ eo min⁹. Jn qua vult q⁹ si fit lata in fauorem pupil. v3. Tu dic bar. i hac. l. nõ eo min⁹ dicit se saluãdo intellige illã l. secũdũ istã vt ibi dicã vbi dicit q⁹ lata p minore v3 eo ratificante ẑ minorẽ aũt est ipso iure nulla. ⁊ ita salnanĩ ille. ll. que videtur contrarie ⁊ Bart.
Andr. Pomate.
b ¶Si ipse minor. hoc sequit alex. ẽ. ff. lig. col. j. vol. ij. vbi sequit hoc etiam si minor talis esset in potestate patris et litigaret sine eius consensu.
c ¶Pro minore. Adde qõ spe. in ti. de actore. ẽ. j. ver. qd si minor dicit q⁹ si opponaĩ ante fẽ c tentiã q⁹ iudex nõ d3 vlterius procedere: q⁹ iudiciũ nõ d3 claudicare. Jo. an. ibi dicit q⁹ Ja. de are. tenebat qõ minor sit repellendus ẽt si gesta sint in eius fauorẽ processus tñ tenebit ⁊ stabit cũ curatoris autoritate vt ferat snia arg. l. id qõ. ẽ. j. de rescin. vẽ. ⁊ eã dẽ opi. dicit tenere Aber. de bo. et cuz his trãsire ipse vr.

ratio huius. l. est: q⁹ miles saltem suo nõe poterat esse in iudicio nec alieno in iudicio cẽ põt: vt q⁹ seruus vel monach⁹. puto dictũ Jac. verũ in exemplo de seruo nõ de monacho: q⁹ ẑ monachus nõ possit esse procurator: vt. ẽ. l. in glo. huo tñ nõie esse põt q⁹ probat. e. ti. aut. causa que fit cũ monacho.

On eo minus. a Quod rem alicui⁹ introductũ est nõ d3 in eius lesionẽ quertivel alr. Snia lata p⁹ procura. minoris nõ legitime cõstituto non valet. h. d. ¶Notabilia clara sunt in summario. ¶Oppo. ff. q⁹ quisq⁹ iur. l. iij. Sol. gl. hic loquit in priuilegio cõcesso de iure cõi ibi de priuilegio cõcesso ad postulationẽ partis. ¶Quero de duob⁹ extra gl. hec lex loquit q⁹ fuit in iudicio p⁹cur. minoris. ¶Quero qd si ipse minor b litigat gl. vr dicere idẽ in. l. j. j. q legit. per so. Ja. de are. dicebat cõtrariũ dicã vobis. j. in qb. can. in integ. resti. nõ est ne. l. si tutor: vbi quedã gl. videt tangere istã opi. ¶Quero qd si ista exceptio opponak ante snĩam an reddat iudiciũ retro nullũ. Bruiter doc. dicũt q⁹ sic q⁹ si qdẽ est certũ q⁹ processus facit q⁹ minore. qñ legitime datus est libellus ⁊ fecit ꝓbationes: tũc processus valeat sicut snia p rationẽ gñalẽ istius. l. si vero processus faceret ẑ minorẽ vel esset dubiũ. tũc esset nullus ipso iure vt j. qui le. pso. l. j. cõiuncta. l. si minor. in fi. ff. e. ¶S3 ẑ hoc firmiter facit. l. si. de eo q⁹ pro tu. Sol. dico q⁹ illa. l. d3 intelligi sm istã v3 q⁹ rescindak, processus quatenus nõ facit p minore. dic vt dicã in. d. l. si tutor. j. in quib. cau. in integ. resti. nõ est ne. ⁊c.

On eo minus. Illud q⁹ alicuius est introductũ nõ d3 in eius dispendiũ retor queri. h. d. ¶Op. de. l. j. ff. qõ quisq⁹ iur. sol. gl. q⁹ illa regula fallit hic. ¶Quero vos videtis q⁹ si minor litigat p⁹ procuratorẽ cẽ tum dãnum procuratori nõ valeat v3 snia lata p⁹ minore. ¶Quid si minor litigat p se ⁊ nõ p⁹ procuratorẽ ⁊ snia venit p⁹ eo. nunqd d3 locũ hec. l. gl. no. hic ẑ in. l. j. j. qui leg. pso. licet habet instar in iudicio dicit q⁹ idẽ ⁊ allegãt hãc. l. Ultramõ. redargũt dictũ gl. Rñ. q⁹ iudiciũ agitatum cũ minore nõ d3 substãtialia sua nõ ob. hec. l. q⁹ hec. l. loquit vbi iudiciũ agitatũ p procuratorẽ cẽ tũcunq⁹ nõ idonee. agitatũ. Unde cũ iudiciũ habeat substãtialia sua non mirũ si snia valeat: tu salua gl. ⁊ dicas q⁹ sicut in ẑ ctibus minor facit cõditionẽ suã meliorem nõ regitur autoritas tutoris vel curatoris ⁊ dicit habere legitimã psonã: vt insti. de auto. tut. cũ si. ita eodẽ mõ minor in iudiciis: vbi quasi 3bitur in. l. iij. ẽ. idẽ scribit. ff. de pecu. si facit cõditionẽ suã meliorem: q⁹ snia venit p⁹ eo dicit habere legitimã psonam q⁹ est notandũ. ¶Sed quero qd si nõ est lata snia p⁹ minore: c sed apparet processus agitatus cũ minore dic aut apparet ex actitatis processiũ facere p⁹ minore et snĩam posse fieri p⁹ eo. aut apparet totũ contrariũ. Primo casu processus valebit ⁊ tenebit ⁊ procedet vlterius scõo casu non: per rationem huius. l. ⁊ etiam si in procuratore est p⁹ habitum.

Item. Pacta de quota litis etiã in procuratore reprobantur. h. d. vel aliter. Exceptio q⁹ procurat⁹ est de quota lit. eũ ab agendo repellit. h. d. ¶Not. q⁹ pactũ de quota lit. reprobak in procuratore. ⁊ facit eũ repelli ab agẽdo. ¶Not. q⁹ officiũ. procura. d3 esse gratuitũ. ¶Op. de. l. si remunerandi. in pn. ⁊ l. salariũ. ff. mã. Sol. p⁹cur. bene põt recipere salariũ honestũ: sed pacisc̃edo de quota litis reprobak vt hic. ⁊ l. si ẑ licitũ. j. man. ⁊ l. militẽ. s. eo. ¶Quero pone q⁹ in instrumẽto ꝓcurationis mee continẽ salariũ mihi p⁹missum. op. mihi tu nõ es procura. q⁹ officiũ procura. debet esse gratuitũ vt hic. ⁊ l. j. in prin. ff. eo. veritas est ista si nos querimus de potestate agendi contra aliũ q̃tũ ad illud ego dicor procur. siue habeo pecuniã siue non sufficit enim q⁹ eius voluntate est mandato exerceam eius actionem. ⁊ ita loquuntur omnes text. et glo. qui patiunt procuratori p⁹mittere salarium videbitis. j. mã. l. salariũ. Si vero q̃rimus que actio oriatur inter mandantẽ et eũ cui fit mandatũ: tunc est recurrendũ ad illa3 distinctionẽ: aut enim quis suscepit mandatũ gratuito ⁊ habet locũ actio mãdati: vt. l. j. ff. mã. Aut nõ gratuito ⁊ tũc aut est ꝑtractus locationis: aut est cõtractus innoiatus. Jsta3 distinctionẽ de verbo ad verbũ ꝓbat tex. in. l. naturalis. ẽ. pe. de pscrip. verb. ⁊ sic pars ꝓtra quã agitur non põt opponere tu nõ es procura. q⁹ habes salarium: q⁹ q̃tum ad eã dicor procura. ago enim domini volũtate. ita debes intelligere hanc materiam ⁊c.

Procuratorẽ. Procurator ⁊ actor non possunt alienare nisi hoc specialiter fit mandatũ vel habeat generale cũ libera. h. d. ¶Opponitur de. l. procura. ff. eo. Sol. fateor quod sufficit generale mandatum cum libera sicut si habeat speciale mandatũ. est vera op. ẑ quidam docto. antiqui distinguit inter procura. et tuto. ⁊ procur. cũ libera: que distinctio reprobatur per nostros doc. ¶Quero de quo actore loqt hic. quidã intelligunt de actore hoc est castaldione. ⁊ sic non curant an sit seruus vel liber. Alij dicunt q⁹ loquitur de actore constituto a tuto. vel cura. nam in isto generali mandato nõ venit vt possit alienare nisi specialiter sit ei mandatum. Et bec est vera et banc teneas.

Procuratorem. Procurator nõ habens speciale mandatũ vel generale cõ libera nõ potest alienare. h. d. ¶Not. q⁹ dixi in summario inquantum hec. l. sm primã lectu. glo. loquitur in actore constituto a pupillo si non specialiter a contrario sensu huius. l. q⁹ actor constitutus a tutore habens speciale mandatum a tutore de vendẽdo potest vendere quod puto falsum: q⁹ nec ipse tutor posset vendere: vt. ẑ. de administra. tut. l. leg que tutores.

1 ¶Quis non cogitur inuitus suscipere officium procuratoris.
2 Jnuitus q̃ quis dicatur.
3 Procurator qui cãm suscipit tenet eã prosequ ⁊ appellare. non tñ appellationẽ prosequi.
4 Procurator gñalis ad lit. presentes ⁊ futuras põt appellare: ⁊ appellationẽ prosequi.
5 Procurator i cã põt petere restitutionẽ i integrũ.
6 Appellare cẽ pparatoriũ ad pcessum appellatiõis.
7 Paupertas in appellatione exercenda excusat.
8 Quis q̃ teneatur appellationẽ prosequi.
9 Defensor sine mãdato an teneak appellationẽ prosequi ⁊ ita actor.
10 Volens exercere appellationẽ ex pte rei q⁹ põt.
11 Procur. actoris siue rei q̃ teneak dom defendere.

Inuitus. Hec. l. cõsuenit reputari difficilis et habet varias lect. sm lect. veram et claram que ponitur circa fin. vlti. glos. Bruiter dicit q⁹ non cogit quis ꝓcurationẽ suscipere ex parte ac. vel rei. ⁊ qui suscipit debet appellare: non tamẽ appellationẽ prosequi. hoc dicit. Tres principales h3 partes: primo loquitur in procuratore actoris. scõo in procur. rei: tertio ponit regulã generalem. secunda ibi: sed nec. tertia ibi cũ fidẽ. Iterũ3 prima subdiuidit. nã prima loquit anteq⁹ procurationẽ susceperit. secunda loquitur quando ea suscepta ad quid extendak. secunda ibi: nec eadem.

1 ¶Not. ex prima parte q⁹ nemo cogit inuitus suscipere officiũ procurationis. ⁊ istius prime particule lec. nõ variatur. ¶Op. ad băc parte de. l. iij. s. eo. dicit gl. non cõpellit pcise: sed causatiue: vt ibi. Tu dic q⁹ hic loquit in procu. q nõ cogitur inuit⁹ ibi loquit in tutore q põt etiam cogi precise: vt ibi ibi. Circa istam primam partẽ quando quis dicak inuit⁹. † glo. remittit ⁊ bene ad not. in. l. fili⁹. ẽ. in2 nitus. ff. eo. ⁊ dic vt ibi ego dixi latius in. l. ẽ. dotis ff. solu. ma. ¶Ad ea ad secũdam particulã ex qua not. † q q procurationem suscepit tenet peragere causam primã ⁊ appellare si succũbit nõ aũt prosequi⁹ sm opin. verã quã teneo l3 pla. aliter dixerit. ⁊ sic iste

¶Prosequi. adõ qõ idem t3 Ro. in nouiss. nisi habuerit mãdatũ ad agẽdũ appellãdum et appellationẽ prosequendã: q⁹ tunc tenet prosequi l3 p testetur q⁹ nõ velit prosequi vt habet in ordine. cc. lvij.

fecisse ver. variatur duobus modis: vt dicam. ¶Op. ff. an p alium causa app. l. fi. vbi vr q⁹ per procu. debeat agi causa appellationis. Solu. pla. fatebak contrarium et sic intelligebat q⁹ nõ tenetur cãm extẽdere vltra nisi opus fuerit appellare: appellationez eñ debet prosequi. Jsta eius lec. est contra casum. l. si actor. j. de appel. ideo tene precedẽtem lect. Non ob. l.
4 fin. an per alium can. ap. quia ibi loquit in procur. † generali qui põt appel. ⁊ appellationez prosequi ex virtute generalis mandati. Et intellige generale ad lites presentes et futuras vt not. in. l. omni. ff. eo. et. l. damni. ẽ. is cui minus. de damno infec. hic loquitur in speciali cuius mandati vigore non põt causam appel. exercere: vt. d. l. si actor. ⁊ hic vel aliter ibi fuit mandatũ de exercenda lite ⁊ etiã prosequenda ap. si opus fuerit. vnde expresse fuit dictũ q⁹ possit app. prosequi als secus. ¶Item op. ad idẽ. ff. e. l. qui proprio. ẽ. itẽ querif. Solu. ille
5 ẽ. habet multas lect. et sm aliquos in nulla obstat: sed cõmunis. vltimam videtur ẑdicere. sed solue. ⁊ aliud in causa restitutionis in integrum. aliud in causa ap. ratio quia restitutio impetratur coram eodẽ iudice. Jtẽ videtur esse eadẽ cã cum prima non enim cõqueror de iudice nec de snia. sed de mei facilitate.
6 ¶Oppo. tertio ad idem de. l. in cõmodato. ẽ. siue aũt. ff. commo. † Solu. glo. appellare nõ est inchoare, pcessum sup ap. ẑ est quoddam preparatoriũ ad illud: vnde videtur negotium esse ceptum. ¶Ultimo oppo. hic dicitur q⁹ debet pronocare. licet nõ prosequi. Contra in. l. si procuratorẽ. ẽ. si ignorantes. ff. manda. glos. dicit hoc est verum nisi excusetur propter
a paupertatem. a Sed contra hoc insisto que est excusatio quod propter paupertatem potest esse in appellando quod non videtur verum cum possit appellare vina voce: de. l. litigatoribus. j. de appel. ⁊ in. l. j. in fi. ẽ. l. fi. ff. de appel. dicunt quidaz quod forte erat necesse appellare in scriptis: vel secundum statuta ciuitatis erat necesse quod fieret aliquod depositum vel forte debebat solui decima: iste sunt diuinationes: verus intellectus est quod ille. ẽ. si ignorantes. non loquitur de appella.
7 interponendu: sed loquit de appellatione exercenda † quam quis tenetur prosequi nisi propter paupertatem excusetur vt
8 ibi distinguitur. ¶† Sed tunc instatur b secũdum hoc casus
b illius. l. erat cõtra casum huius. l. Bruiter quãdoq⁹ quis est in iudicio nomine alieno ⁊ ad cõmodum alienũ. ⁊ tũc habet locum materia nostra. Jn qua distingue. aut loquitur in procuratore generali aut speciali. ⁊ si in spãli: aut fuit appositum in mandato de prosequẽdo appel. aut non: vt patet ex predictis. Et predicta intelligo quando est appellatum a diffinitiua. si enim appellaretur ab interlocutoria: tunc tenerek quis ap. prosequi. argu. l. ad rẽ. ⁊. l. ad legatũ. ff. de procu. quandoq⁹ quis est in iudicio nomine suo ad cõmodum tamẽ non ad incõmodum alienũ: vt fideiussor ⁊ emptor: tũc tenek appellare ⁊ ap. prosequi si p snĩam fuit iniuste grauatus. als secus: vt. l. berennius. ẽ. caia. ff. de, euic. ⁊ quod ibi not. in glo. nisi exc̃usetur propter paupertatem: vt. d. l. si procura. ẽ. si ignorantes. Quandoq⁹ quis est in iudicio nõie suo ⁊ ad cõmodum suum vel nomine alieno. ⁊ ad cõmodum suũ vt procuratori in rem suam: tunc non est dubium q⁹ non teneatur ap. prosequi. q⁹ in re propria ⁊c. vt. l. in re mandata. j. manda. ⁊. l. si constante. ẽ. siue. ff. solu. ma. imo põt si vult actioni iam proposite renũtiare: vt. l. si quis libello. ẽ. libellus. j. de appel. ita debetis intelligere hanc materiam: ⁊ habes expeditam istam secundam gl.
9 quam vide. ¶† Quero circa hanc partem quid in defensore sine mandato. an teneatur ꝙappella. prosequi. dico in. l. liberto. ẽ. fin. de nego. gest. ¶Querit quid in actore dic vt in. l. si actor j. de appella. ¶Quero ẑ inuitus quis non cogatur exercere
10 appellationem. an volẽs exercere possit certe † aut loquimur ex parte actoris ⁊ non potest: aut ex parte rei ⁊ tũc potest: vt. l. si actor. j. de appella. ⁊ ibi dixi. ¶Venio ad tertia partem. s. ad
11 versi. sed nec defensionem. Et iste ver sic. legitur duobus modis principaliter. primo q⁹ loquitur in ꝓcuratore actoris sicut. s. scõo q⁹ loquatur in procura. rei ⁊ istam lec. vobis tenui. Jtem sm primã lec. subdiuiditur in tres lec. q⁹ quidẽ intelligunt de procura. actoris ante prestitam satisdationem de defendendo alij de procu. actoris post prestitã satisdationem de defendendo. ⁊ queritur an possit cogi defendere a reo. Alij an possit cogi defendere ab ipso actore qui eũ dedit. ⁊ sic in summa quatuor lectu. sunt pono sm primam dicit q⁹ procurator actoris non cogitur ipsum actorẽ defendere. ¶† Contra hãc opin. oppo. s. eo. l. actiones. et. l. inuitus. ẽ. pena. ff. eo. Solu. nõn cogitur quis defendere inuitus precise: vt hic sed cogitur causatiue. ẽ. si vult audiri super actione intentata. ¶Sed contra op. de. l. si procuratorẽ. ẽ. si ignorãtes. ff. mã. Solu. fateor q⁹ tenebitur in dño actione mãdati ad interesse tñ cum non cogitur precise defendere. ¶Oppo. tertio ad istam lectu.

vt tibi mandak vt agas videk etiam mandatũ vt defendas q⁹ oia videntur esse mãdata sine quibus illud expediri non põt vt. ff. e. l. ad rẽ. ⁊. l. legatũ. si vr mandatũ ⁊ ipse nõ implet appa ret q⁹ nõ implet fidem susceptã. ⁊ sic ratio que sequit nõ bene adaptatur. Huius timore gl. recedit ab ista lect. ⁊ legitur alio modo. nõ possumus sustinere istã lect. q⁹ hic loquitur q̃ post lit. cõtesta. petebak a procuratore cautio de defendẽdo q⁹ non põt fieri: vt. l. põpo. ẽ. rati. ff. e. ⁊ ita intellexerũt antiqui dũ po fuerunt hic casum ibi dum dicit puta egit procura. contra alĩ quem. ⁊ sic not. q⁹ dicit egit ⁊ sic innuit litem fuisse contestata3 vt. l. amplius rem ra. hab. non ob. quod dicitur de fide susceptа: q⁹ tenendo istam lec. ille ver. cum fide refertur ad precedẽtia non ad progima. ⁊ sic ille ver. legit duobus modis. vel aliter dicamus q⁹ ista prima lec. loquitur q̃ egit et perfecit. sicut enim non cogitur causam appellationis prosequi post latam snĩam. ita non cogatur actorem absentẽ post latam snĩam defendere. ⁊ tunc bene sequitur ratio cũ fide suscepta ⁊c. que ratio põt referri ad oia precedentia. Et bec lect. potest esse satisbona. Tertio modo legitur in procuratore actoris qui satisfecit de defendendo, non tamen cogitur precise defendere: sed a sufficit q⁹ prestet interesse ista lectura probatur per glo. ⁊ per l. fed et. be. ẽ. preter. ff. e. Alij dicunt q⁹ nõ cogitur precise defendi ab absente sed ab aduersario sic quod glos. reprehendit per. l. si defunctus. ff. eo. hoc autem qualiter procedit. dic vt. l. filius. ẽ. fi. cum. l. sequen. ff. eo. ⁊ qõ no. in. l. fed ⁊ be. ẽ. preter. et pro certo bec bene sustineri non posset. Secunda lectu. est q⁹ b loquatur in procuratore rei. et istam vobis tenui. ⁊ ista est satis clara.

Inuitus. Jsta lex habet duas lec. in glos. principali. prima lec. est q⁹ ista loquatur in procuratore actoris. et ita prima lect. diuidit in tres partes vt. j. patebit. Scõa lect. est q⁹ hec lex vsq⁹ ad versic. sed nec. loquatur in procuratore actoris vel defensore ex parte rei. et ista lect. est vera ⁊ ẽ prosequar. ⁊ istam prosequitur glo. fi. circa finẽ cum dicit tu dicis quarto modo ⁊ secundum hanc lectu. ista. l. diuiditur in duas partes. scõa ibi. sed nec. et in summa hoc intendit officium procuratoris siue ex parte rei: tunc est voluntarium ⁊ non necessarium. hoc dicit scõm veram lectu. ¶Oppo. ff. ad munici. de l. munerum. quasi per totam. l. ff. de mu. ⁊ ho. Solu. qõ munera publica autoritate et vtilitate: vel autoritate tantum quis cogatur suscipere vt in contrarijs: sed munera priuata autoritate et vtilitate. vtputa officium procuratoris quis non cogitur suscipere vt hic. ¶Item oppo. contra. ver. sed nec. et sum in glo. fina. dicitur hic q⁹ quis non cogitur subire defensionem contra. de. l. sed nunquid. ẽ. ait pretor. ff. eo. l. sed he. ẽ. defendere. et. ẽ. preter. in eod. titu. Huius timore variatus est intellectus huius versic. principaliter duobus modis. Nam quidam intelligunt ver. bunc ⁊ totam. l. in procuratore actoris. Quidam intelligunt in procuratore: vel in defensore: volentes tenere primam opin. dicunt quod procurator ex parte actoris non cogitur defendere actorem causa reconuentionis scilicet precise: sed causatiue sic vt in contrarijs. et ista fuit. ij. lect. vt in glo. ibi dum dicit. ¶Alij dicunt q⁹ ista lectu. non est bona et est contra. d. ẽ. preter. et quod ibi not. q⁹ procurator actoris cogitur precise defendere et dicit vt ibi de hac materia. ¶Secunda fuit lectura licet sit tertia in glos. q⁹ ab absente quis non potest cogi: vt eum defendat: vt hic sed ab aduersario cum quo litigat sic: vt in contrarijs. hanc reprobat glos. quia est contra. l. si defunctus. ⁊ quod ibi nota. ff. eod. vnde alij volentes tenere primã lec. digerunt aliter. ⁊ ista lectur. est prima in glos. licet sit secunda quo ad me quia quis non cogitur subire defensionem actoris q̃tum ad hoc: vt aliquam penam patiatur quo ad aduersarium suum nisi quod delegabitur sibi actio si non vult defendere actorem in causa reconuentionis: vt. l. actorem. ẽ. eo. l. mutus. ẽ. pena. ff. eod. tamen absenti tenebitur ad interesse. ista est lectur. huius. l. licet prima in glo. lect. ista reprobatur per glo. ⁊ merito quia videbitur per bunc text. in fine cum dicit susceptam. quia si non cogeretur procurator defendere actorem in causa reconuentionis non diceretur adimplere susceptam fidem: quia sicut videtur mandatum exercitium principalis. ita videtur mandatum illud sine quo explicari non potest vt. l. actione supra co. l. seruum quoq⁹. ẽ. ait pretor. c. iuncta. l. ad rem. et l. ad legatum. ff. eodem. reiectis ergo tribus lectu. que omnes excludant banc. l. loqui in procuratore actoris tene ergo lect. principalem que est in fin. glossa. que incipit tu dicas quomodo. et bunc text. susceptum. expone: vt glo. exponit. ¶Quero quis dicatur inuitus. text. est in. l. filiusfamil. ẽ. inuitus. ff. eod. ¶Aduerte quod text. loquitur: quia non probatur cõ

a ¶Paupertatẽ. ad de an pauperi curant tẽpora appellationis. pseqẽde Bal. q⁹ non consi. v. iij. lib.
¶Sed tũc instak. ⁊ rõ est fm bald. q⁹ nondũ est functus officio sui: q⁹ vr habere mandatum ad oia emergentia. et idẽ si restitutio in integrũ peteret in cidẽter. vt ibi vbi et apud quos. l. j. ẽ. fi. ⁊ magine bocerũ sm ius canoni. cũ. l. q⁹ appellatio ab interlocutoria impugnak ⁊ iustificatur ex actis primis ⁊ nõ ex nouis allegationib⁹ i cle. appellanti. de ap. ⁊ vi⁹ 2 filiũ Dy. sup hoc. Andr. barba.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

sentire.z sic glos. non bic.sed in prealleg.§.innitus. exponit illud brocar dum vtrum taciturnitas habeatur pro consensu vbi expedit .tangit in.l.caius.de pigno.actio.l. qui vas.ff.de furt.Syn.in.c.qui tacet.extra de regulis iuris.Jaco.de are. tangit in.l.secunda.§.voluntatem.ff.solu. matrimo.Aduerte quia sunt duo extrema: videlicet expressus consensus ex vna parte vel expressa dictio ex altera. Ista duo extrema babent vnum medium quod dicitur taciturnitas vel patientia. Modo circa istud medium procedit brocardum: et tunc si circa tale medium reperitur aliqua.l.dispositio: tunc illam sequimur et ita debet intelligi.l.j.§.summam.ff.ad trebel.Si vero non reperitur aliqua.l.dispositio:tunc loquimur de patientia vel taciturnitate hominis furiosi:aut homnis sane mentis.primo casu actio validatur solo consensu et patientia furiosi non habetur pro consensu.l. qui ad certum locati vel conducti.Fallit in.l.ij.§.volūtatis.ff.solu.matrimo.Si vero non validatur consensu tunc patientia operatur oblationem furiosi:vt.l.iij.§.si furiosi.ff.de nego.gest. Si vero loquamur de patientia hominis sane mentis: tunc capias regulam q tacens neq; videtur consentire neq; contradicere. Fallit in quibusdam in quibus habetur pro cōsentiente.vtputa ratione publice vtilitatis:vt.l.ij.ff.de admini.tutorū. Item fauore matrimonij:vt.l.in sponsalibus.ff.de sponsali. ¶Item fallit ratione coniunctionis vel affinitatis vt.l. si seruus communis.ff.de dolo.de dona.inter virum et vxorem. ¶Et isto vltimo quantum ad materiam nostram nota q vbi suadet ratio coniunctionis vel proximitatis tacens babetur pro cōsentiente.vez qō si ego constituo te consangui. meum procur. et tutorem q tu videaris consentire.et isto casu accipietur in nitus qui expresse contradicit.argu.l.si seruus.alleg.z eg hoc inferunt doctores.q idem fit in amicis.de presenti vero amicitia.argu.l.tale culpe.ff.de verbo.obligationi.z valet q si socius tuus vel multum amicus et multomagis si sit consanguineus portans libros ad te z reportet in camera tua licet tu expresse non consentias. tamen tu teneberis depositi per dictam rationem. ¶Quero nunquid procurator cogatur prosequi causam appellationis glo.que incipit cogitur enim egamen hic glos.concludit q teneatur appellare et non prosequi. et dic vt in glos. ¶Item quero nunquid indistincte teneatur appellare quandoq; contingit q apparet ex actis procur.fouere malam causam.quādoq; apparet ex actis fouere iustam causam: quandoq; dubitatur.primo casu dic q tenetur appellare.imo bonam fidem agnoscere debet argumen.l.quot.§.fic.ff.de administra.tuto. si fide.§.quedam.ff.manda.in secundo casu vbi apparet procurato.fouere iustam causam dicas q non tenetur appellare qr semper est presumptio pro sententia lata contra eum contra quem confertur.l.berennius.§.caia.z ibi not.ff.de euicti. debet tamen denuntiari de modo: vt appellet si vult. Sed quero quid si velit prosequi appellationem: nunquid debet admitti.de hoc vidisti⁹ gl.in simili in.l.si actor.j. de appella. qr debet admitti tanq̄ defensor non tanq̄ procura. ¶Item quero quid in defensore nunquid defensor ex parte rei contra quem est lata sentētia teneatur appellare: dic qō sic dum modo veniat ad plene defendendum nō ad allegandum causas absentie:vt.l.liberto.§.fi.ff.de nego.gest.posses tamen distinguere: vt.s.digi in procu.in.l.inuitus.in gl.ad illud qō gl. dicit per.l.qui propio. Item quero.ff.eo.secundum vnam lec. Nam sicut ibi procur.datus ad vnam litem principalem etiā causam restitutionis egerret:vt ibi videbatur qō egerret causam appellationis magime cū causa restitutionis z appellationis videatur aperte equiparari.vt.l.si preses.ff. de mino. boc non obst.nec obstat si causam restitutionis egereret z non appellationis.ratio est quia restitutio dicitur de appendicijs prime cause vt not.glos.in prealleg.§.item quero. appellatio vero non est de appendicijs prime cause imo diuersa ab omni instantia.arg.l.ita demum.s.e.z.l.cū apud.ff.iudi.sol.qō probatur sic nā restitutio indulget ipse primus vide in.l.eos.ff.de appel.z.l.j.ff.eod.ergo patet vnam esse dependentem a prima sicut aliam.

¶Mulier nō admittitur ad defendendū alios.

¶Mater admittit ad defendendū filium.

¶Mulier in casibus in quibus pro filio agere pōt an possit defendere.

¶Mulier qñ pro alio admittit an iuuetur velleiano.

¶Lienam. [a] ¶Mulier non potest defendere filium pupillum sed eidem tutorem petere.boc dicit. ¶Nota pulcerrimam.l. Ex qua nota† q mulieres non admittuntur ad defendendum alios. ¶Oppo.ff.de appel.re.l.j.Sol.speciale in causa appellationis: vt mater admittatur ad† defendendum filium.ratio quia contra eum potest peruenire ad diffinitiuam sententiam. non ita in causa principali: nam contra pupillum non potest peruenire ad secundum decretum: vt l.apud iul.ex qui.cau.in posse[s].ea.vnde cum non possit parari plenum preiudicium sibi non admitterctur ad eum defendedum. sed si esset casus in quo contra eum posset peruenire ad diffinitiuam sententiam vel parari plenum preiudicium: puto quod admitteretur mater sicut in causa appellationis: vt.ll. contrarijs. ¶Oppo. de.l.femine.ff. eod. Solu. ibi admittitur pro patre quia ei non potest consuli per tutorem. sed huic filio potest consuli per tutorem: sed si ponemus q non pōt consuli huic filio per tutorem esset eadem ratio quam ponit si haberet locum dicta.l. femine. ¶Quero †vtrum in omnibus casibus in quibus potest pro alio agere possit et defendere.glos.hic dicit quod sic.z vide eam. Istud argu.non videt concludere in muliere.nam defendendo alium videtur intercedere. et sic iuuatur velleiano quod non fit agendo per quod quidam reprehendunt istam glos.

¶Sed pro huius declaratione est videndum an in huiusmodi casibus in quibus mulier admittitur pro alio iuuetur velle.glo.tangit.in.o.l.femine.ff.eo.Et quidam dicunt q non iuuatur ne quis decipiatur.l.autoritate: z vidisti⁹.s.e.l. exigendi.z.l.j.j.de his quiye.eta.impe. Alij dicunt et istud potest verum q mulier iuuetur velle. nisi renuntiauerit vt infra quando mu.tu.offi.fun.po.autē.matri z auie.et in corpore:vt sine prohi.ma.§.q; vero.Et si dicis q quis decipitur.l.autoritate non est verum. imo decipitur sua stultitia quia renūtiare non fecit.ad boc si quis in ius vocat.non ie.l.j.qui satisda. cogun.l.j.ac.

¶Lienam. [b] ¶Mulier vel mater non pōt esse procuratrix pro filio in iudicio sed tutorē debet petere. ¶Opp.de.l.j.ff. de appel. reci. Solu. q ibi est casus specialis. ¶Item opp. de.l.femine.ff.eo.solu. q z pro patre mulier possit esse in iudicio.vt in cōtrario tamen pro filio nō. Respon. qr filius potest prouidere de tutrice. ¶Aduerte qr si esset fili⁹ impubes sicut mulier pōt esse pro patre.ita pro filio multomagis qr eadem ratio est z multo maior. ¶Quero qualiter dz intelligi istud verbū petere vide glo.not.debet intelligi cū effectu nunq̄ autem tene.

¶Pretium. [b] ¶Pretium cōuersum in vtilitatem domini vendicantis rem emptor venditam debet restitui. boc dicit in summa z.

¶Constituere procura.ante lit. contesta. vel post in quo differat.

¶Procurator post litē contesta.qñ possit alium substituere.

¶Nihil. Quero pro declaratione huius text.in quo ad dādi facultatem:qr ita potest dari post lit.contesta.sicut ante. Item etiam alia.scilicet in satisdatione:quia sicut satisdat procurator qui interuenit ante litem contesta.ita satisdat procurator qui interuenit post litē contesta.vt hic: de consor.eiusdem lit.l.ij. Item tertio nihil interest.scilicet in modo condēnandi.nam sicut condemnatur procurator interuenies ante lit.contesta. sic condemnatur procurator interuenies post lit.contesta.vt plene dixi in.l.j. de sentē. Addit glo.notabile verbum quod est verum quando verba sententie non possunt proferri in persona procuratoris proferuntur in persona domini.vt in iniuria et matrimonio.ita dicit glos.et bene nota.quam vide. Quarto quātum ad euitandum infamiam nihil interest. quia sicut euitatur infamia quando procurator interuenit ante lit. contesta. ita euitatur quando interuenit post. vt.l.furti.§. qui alieno de bis qui nota infa.licet Bul. dixerit contrarium. ¶Quero an procurator[c] constitutus † post lit.contesta.possit alium constituere procuratorem.videtur qō sic:vt.l.necq. in fin.s.eo. z.j.eo.l.procuratoribus.z.l.nulla.dicit glos.contra nam ideo potest constituere procuratorem post lit.contest.qr per contestationem est effectus dñs litis. sed ille qui constituitur post lit.contesta.nō potest effici dñs litis per cōtestationem: ergo procuratorē substituere nō poterit. Et in hoc interest vtrum detur procurator ante lit.contest.vel post. Et sic fallit hec regula.doct.vltramon.dicunt 3ium q procurator etiam post lit.contesta. constitutus poterit alium substituere. nam cum ipse incepit tractare merita cause efficietur dñs litis. Ego dico sic.et aduerte. Translatio litis de domino in procuratorem: vel de vno procuratore in alium potest fieri tribus modis

modis. Primo quod omnia de nouo repetantur secundum quod not.in.l.mutari.ff.eodem et tunc non est dubium q talis procura.poterit substituere:quia ipse videtur de nouo litem contesta. esse. ¶Quandoq; fit translatio per modum cessionis.qr ius instantie quod est apud primum transfertur in secundum vt.ff.eodem.l.in cause.§.fina. et.§.si ex parte. et tunc idem sicut dicimus in procuratore in rem suam.vt.l.filam infra de donationi.et.l.qui stipendia.s. eodē.et not.in.l. quod quis.s.eodem. Quandoq; procurator simpliciter constituitur post litem contesta.ad exercendum illud ius instantie quod competeret domino vel primo procuratori: tunc verum puto istam glo.dicere:quia cum primus qui contesta tus est litem fit dominus litis[a] alius dominus esse non pōt: cum dominium litis esse nō potest apud plurimos.vt.l.iij.§. ex pluribus.de acqui.pos.z.l.sivt certo.§.si duobus vehiculū. ff.comodati.

¶Nihil arbitramur. Non est differentia vtruz procurator interueniat ante litem contest.an post boc dicit. ¶Not.quod dixi in summario. pone casum.l.ij.j. de consortibus eiusl.litis.nota istam.l.quia est multum nota. Quero in quibus non interest. glos. ponit plura exempla vt in ea patet. Inter cetera ponit vnum exemplum quod sicut procurator interueniens ante litem contest.debet condemnari.ita et interueniens post : licet quidam contra vt visum fuit.j.de senten.z interlo.oim iudi.l.prima.z bic vnum verbum glos.nota quod tunc est verum quod procurator debet condemnari quando sententia vel verba ipsius possunt cadere vel adaptari in personam procuratoris. ¶Quid enim si esset causa criminalis. vel quid si esset causa matrimonialis nunquid condemnabitur procurator vel formabitur sententia in personam suam certe non.vt.l.finali. infra de iure iuran.tunc quia verba non aptantur in persona procuratoris.vnde vide glos.quam nota.circa medium faciebam mentionem de ea in dicta.l.j.de senten. ¶Item oppo. et videtur q sit differentia:vt.l.ante litem.et.l.post litem.cum sequentibus.ff.soluto matrimo. ¶Circa renouationem iuris est differentia : quia ante litem contesta. remouetur indistincte.post ea non scōm cognitionem. ¶Item oppo. z videtur q etiam si differētia intercedat ante vel post.quia si interuenit ante lit.contest.tunc potest facere aliam procuratorem: sed postea non cum sit dominus.vt.l.procurator.j.eo.glos.scōm Joan. fatetur contrarium: quia in hoc est differentia.vel dicit glos. sub dubio forte q etiam interueniens post potest procuratorem constituere.dictum huius glo.in fi.approbat.do.Jac. bic per banc rationem:qr sicut procurator inuerueniēs ante lit.contesta.post litem contestatam efficitur dominus instantie.vt.l.procurator.j.eodem. Ita et procurator interueniens post eo ipso q incipit tractare merita cause efficitur dñs instantie z poterit procuratorem constituere posset facere pro opinione sua.l.nulla.j.eodem. vbi dicit post causam in iudicio agitatam.quasi velit dicere postq̄ merita cause ceperunt tractari.z non dicit post lit.contesta.z idem videntur tenere vltramonta.bic imo plus quia est casus vbi lis non contesta tā operatur secundum eos exercitium alicuius actus iudicij de illis actibus qui solent exerceri post litem contesta. quantum operatur ipsa contestatio. facit ad hoc specialis.l. secunda.j.de consortibus eiusdem litis scōm eos. ¶Aduerte quia dictum huius glo.z etiam dictum domini Jac. videtur procedere.ratio qr procurator non potest constitui nisi a domino.l.j.ff.eodem.l.procurator.j.eodem.sed probo quod interueniens post lit. contesta. non potest dici dominus cause vel litis. ratio qr est dominus instantie procura.primus qui interuenit ante et fuit litem contestatus. Sed duo non possunt esse in solidum eiusdem instantie domini.argu.l.si vt certo.§.duobus vehiculum.ff.commo.z sic cum primus procurator dominus instantie concluditur q interueniens non possit esse dominus eiusdem instantie.z sic procu.non posse constituere.videtur vera opi.Joan.an.bic posita dum dicit.Secundo si dicitur z.c. ¶Aduerte tamen q translatio instantie fienda de vno procuratore in alium vel in dominum potest fieri altero de tribus modis.vel per modum enarrationis secundum quod not.in.l.mutari.ff.eo.vel per modum cessionis.vt l.in cause.§.sed si ex parte.z ibi not.ff.eo.z isti casus non sunt dubij:qr in primo casu ille procur.in quem fit translatio ipse idem videtur litem fuisse contesta.et omnia fecisse facta narratione. In secundo videtur q in procu. in rem suam potest fieri translatio instantie alterum per modum constitutionis procura.vt aliū constituat.z tunc habet locum dictum huius glo.qō.§.dixi.notate tamen q dictum vltramonta. videtur procedere vbi lis nō deberet contestari. vel de iure communi pone exemplum per.l. de submersis.j. de naufra.lib.xj.vel de iure munici. qr tunc exercitium actus iudiciarij de illis actibus qui solent exerceri post lit.contest.operatur tantū quantum ipsa contestatio valet ad questionem. pone dicit statutum q questio ciuilis terminari debeat infra mensem a tempore lit. contesta. pone ex forma statuti sunt certi menses in quibus lis contestatur quando incipit currere mensis ex forma statuti incipit currere eoipso q incipiunt tractari merita cause que solent tractari post lit.contesta. argu.eoz que.s. dixi. Et circa hoc vide Lyn.in.l.properandum.in princi.j. de iudi.in hac.l. querit Pet.si interuenit procura. post lit. contesta.quo tempore precludetur via petendi cautionem de rato.respondet ipse q post primum actum contradictorium in alter talem procuratorem et aduersarium interuenientē quod tene menti.

1 ¶Maritus pro vxore qñ z pro quibus bonis sine mādato admittatur.

2 Mulier habet patrimoniū triplicis generis.

3 Maritus ex traditione instrumentorū eidē facta per vxorem videtur cōstitutus procurator.

4 Agere qñ quis pōt ad id quod nō est in mandato.

5 Permissum in vno qñ in alio videt prohibitum.

6 Expressio speciei qñ restringat genus.

7 Maritus qñ admittitur vt cōiuncta persona an admittat⁹ sicut alie coniuncte.

¶Litis. Adde Alter procurator dicat effectus dñs litis. Oldr.cōs.cccxvij.

b ¶Maritus[b] non dicit. Maritus tanq̄ coniuncta persona admittitur ad agendum pro vxore sine mandato prestita cautione. et quod in vno conceditur in ceteris prohibetur. boc dicit. Diuiditur in tres partes. primo ponit dictum quādo maritus nullum habebat mandatū.secundo ponit ra tionem.tertio ponit aliud dictum qñ maritus habebat mandatum in quibusdam.scōa ibi nec femine.tertia ibi sinautem. Iste versicu.sinautem legitur duobus modis. vno modo sm docto.alio modo sm glo.z sm lectu.glo. bic est singularis casus quem not. ¶Oppo. dicitur bic in princi.q admittatur sine mandato. et de rato caueat. Contra.j.de pact. conuen.l. fin.vbi videtur esse procur.etiā si non caueat de rato.† Solu. mulier habet patrimonium triplicis generis. nam habet dotem. et ista est viri sine dubio.vt.l.doce ancillam.j.de rei vēdica.habet quandoq; quedam alia bona viro tradita extra dotem z ista dicuntur paraphernalia.z in bis maritus videtur esse procurator.vt.l.contraria. habet quedam alia bona marito non tradita aliquo modo.et tunc maritus non est procura.et habet locum bec.l.fateor tamen q pro quacunq; re† mulier tradidisset marito instrumenta q ex illa traditione probaretur mandatum:vt.o.l.fina. quod tene menti.[c]

c ¶Oppo.ad finem huius.l.z dicitur q possit quis agere vtra id† quod mandatur.vt.ff.eodē.l.ad rem mobilem.et.l ad legatum. Solu. que sunt antecedentia de necessitate ad id quod est mandatum videntur esse mandata. ita loquitur.l. contraria. sed bic loquitur de his que sunt penitus separata z distincta ab eo quod est mandatum. ¶Item opponitur casus omissus remanet dispositioni iuris cōmunis:vt.l.si ex traneus.ff.de condictio.ob causam.ergo si mulier mandauit de vna cā in aliam debet maritus posse admitti tanq̄ cōiuncta persona.Huius timore Jaco.de bel.fatetur contrarium z hanc.l.intelligit aliter.videlicet q vltra quod est mādatus maritus non potest admitti vt procurator sed vt coniuncta persona ita intelligit hunc text.quem vide.certe opi. nostrorum doc.est vt dicit glo.† q si habuerit mandatum in aliquibus in ceteris videtur prohibitus. quod not. quia singulare est. Preterea hic intellectus Pet. nullam dubitationem haberet. Respondeo ad contra.casus omissus remanet dispositioni iuris communis. quia dispositio iuris communis est vt maritus z alie coniuncte persone admittantur sine mādato nisi fit aliqua presumptio ex qua presumatur illū cuius nolle agitur hoc nolle.vt.l.sed be.in princi.ff.de procuratoribus.et.l.si cum dotem.§.eo autem tempore.solu. matri. z deposito.l.qō seruus.sed ea q mulier facit maritum procuratorem in vna causa tm̄ insurgit presumptio q ipsa noluit eum esse procuratorem in omnibus sine eius conscientia que presumptio facit maritū repelli.ita debes intelligere.l.nostram.

6 ¶† Oppo.expressio speciei non restringit genus.vt.l.quesitum.§.plane.de fun.instru.ita bic mandatū speciale mulieris nō dz restringere generalem legis permissionem. Sol.ibi ex primitur genus z species bic exprimitur species tm̄. ¶Vltimo quero dicit bic in fine prefripisse qualiter intelligitur.dicit glo.j.ante oculos scripsi cū scriptura vel etiā fine scriptu-

a ¶Aliena. Jdē itelige q nō admittit ad plene defendendū z bñ ad allegādū cās absentie:vt l.seruum quoq.§. publice.ff.eo.vide d.ant.in.c. significantib⁹.de offi. de leg.vbi colligit q mater agit p filio. vide.l.j.j.de negestis.z ibi barto. Andre.barba.

✱ Aduerte q bar.al legat Iziarij bac l.aliena. Sed p so. vide cōcordā.ad.l. j.ff.de appel. reci.

b ¶Si pretiū. Sz si fiat de necessitate rei dñice vt q vēdidit vinū vel frumētū dñi ad vtilitatē eius talis alienatio vz qō tene mēti. Andre.barba.

✱ Pro solutiōe bar. i bac.l.nibil in qua arguit de 3rietate vide cōcordantiā quā posui ad.l.ab executore.in.§.fin. ff.de appel.

c ¶Quero an procurator. Archi.tz 3riū q procurator post litē 2test. 3sti tut⁹ nō possit aliū constituere nisi de hoc habueret māda tū ita no.ipse i.c.j. de pcu.i.vj.sz opi. vltramō.est verior q est effect⁹ dñs litis qr sīia ferē in eū:vt no.i.l.j.C.de sen.z inter.om.iuditē qr i causis vbi lis nō cōtest.sz bñ pro conteſt.glo.est singu.in.c.j.de ap. in.vj.qō est not.di gn ti.Andr.barb.

1 ¶Maritus pro vxore qñ z pro quibus bonis sine mādato admittatur.
2 Mulier habet patrimoniū triplicis generis.
3 Maritus ex traditione instrumentorū eidē facta per vxorem videtur cōstitutus procurator.
4 Agere qñ quis pōt ad id quod nō est in mandato.
5 Permissum in vno qñ in alio videt prohibitum.
6 Expressio speciei qñ restringat genus.
7 Maritus qñ admittitur vt cōiuncta persona an admittat⁹ sicut alie coniuncte.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ra ⁊ in eo quod dicit sine scriptura velle videtur ista gl. quod mandatum possit ꝓbari per testes. de quo dixi vobis. ff. e. l. j.

7 ¶ Ultimo quero babetis hic q̄ maritus admittitur vt coniuncta persona. ¶ Quero vtrum sicut alie persone coniuncte. glo. remittit ad. l. sed ⁊ be. in prin. ff. eo. vt ibi dixi anno in l. ij. ff. de accusa. ⁊ vide ibi plene. ⁊ Jnnoc. ponit in. c. nonnulli. extra de prescrip. ⁊c.

Maritus, maritus admittitur ad agendum ꝓ vxore sua sine mandato Jtem quod conceditur in vno in alijs videtur esse prohibitum. hoc dicit. concordat secundo dicto. l. cum prętor. de iudi. cum multis simi. ¶ Jtem no. q̄ illud ius quod est de aliqua re illud ius est de prin. illius rei. scitis q̄ maritus ⁊ vxor non sunt affines ⁊ dicuntur. Nam sicut affinis agit sine mandato. ita maritus agit sine mādato. ¶ Jtez oppo. de. l. si. ff. de pactis conuen. So. vt in glos. vel dic ꝑm. d. Jac. quod mulier siue vxor potest habere triplicis generis bona. habet enim dotem suam. puta fundum dotalem ꝓprium inestimatum. datum. vel fundum estimatum datuz in bis maritus potest facere vt sibi placet. vt. l. dote. j. de rei vēdi. ⁊. l. quot. de iure do. cum simi. ¶ Jtem potest habere bona paraphernalia extra dotem viro tradita. ⁊ bis maritus videtur esse procurator vxoris sue ⁊ non requiritur q̄ ꝓestet satisdationē de rato. ⁊ de bis bonis loquitur. d. l. si. alle. ¶ Jtē potest habere bona paraphernalia non tradita marito. ⁊ in bis maritus non videtur esse procurator vxoris: sed si maritus agere vult habet necesse prestare legitimam satisdationē. ita debet intelligi. l. nostra ꝑm. d. Ja. ¶ Jtez. opp. contraver. si. de. l. adite. ⁊. l. ad. l. ff. eo. non so. tu dicas q̄ in iuribus contrarijs videtur contineri sub primo mandato omne illud sine quo primum madatum explicari non potest. ⁊ ita tollitur contrarinm. Jtem oppo. casus omissus remanet sub dispositione iuris cōmunis. vt. l. si cum dotem. in prin. ff. solu. mat. cum simi. modo si maritus est constitutus procurator. ab vxore sua ad vnum actum tantum quantum ad alios actus videtur remanere sub dispositione iuris communis. Sed dispositio iuris communis est ita q̄ maritus ⁊ persone coniuncte possunt agere ꝓ cōiunctis sine mandato. vt in prin. nostre. l. ⁊. l. sed hec. ff. eo. Sed. l. nostra ꝓhibet omnino maritum agere quare male. quidam vt Pet. videntur dicere contrarium: ⁊ intelligunt banc. l. q̄ lz maritus datus ad vnam causam non videatur datus quo ad alias nec̄ agere posset vt ꝓ curator: tamen vt coniuncta persona. sic intelligunt ipsum. et ex hoc arguit ad que coniuncta persona constituit aliam persona coniunctam procura. Procura. constitutus vides fore te ꝓcuratorium non est legitimum non vult comparere vt procurator: sed vt coniuncta persona nunquid potest. videtur per predicta quod sic. ⁊ idem posse tis dicere in procuratore constituto ex parte rei sue. Sed si videat procuratorium suum non solenne poterit comparere vt defensor: vel vt coniuncta persona. intellectus iste est contra. l. istam in fi. quia videtur esse ꝓhibitum quo ad alia. ¶ Ad contrarium cum dicitur casus omissus ⁊c. concluditur q̄ maritus debeat admitti tā q̄ coniuncta persona. respondeo q̄ cōiuncta persona admittitur sine mandato: non tamen contra mandatum. vt. l. pompo. ff. j. eo. ti. contra mandatum autem videtur intendere in casu nostre. l. quod eoipso quod maritus est datus procurator quo ad vnū actum videtur esse ꝓhibitus quo ad alios. hic est intellectus nostre. l. de questionibus autem tactis vide tu quod not. per Ly. in. l. contra maiores. j. de inoffi. testamē.

¶ Jtem dicitur quod ꝓcuratio emissa prescripsit. quero de intellectu horum verborum. glo. exponit dupliciter. Scōa expositio est multum no. quia concludit quod procuratorium possit ꝓbari per testes sine scriptura. dixi in. l. j. ꝑ. eo. contra hoc videtur. l. j. ꝑ. de mandatis princi. Sol. quod ibi est casus specialis. ⁊ istud tenet Azo in summa illius titu. ⁊ est glos. in c. j. extra eodem.

Procuratoribus. Procurator per cōtestationem efficitur dominus litis non poterit remoueri sine causa. b. o. ¶ Nota per contestationem ꝓcurator efficitur dñs litis. Et per banc l. dicebat ⁊ cōsuluit dominus Lambertinus de ramponib⁹ q̄ post litem contest. a procuratore si citatur dñs ad aliquem actum ⁊ ipse nō cōpareat ⁊ in eius domini contumaciam ille actus geritur q̄ non valet quod agitur. nam ipse dominus non debet citari sed debet citari procurator: qz iam est effect⁹ dominus litis adeo q̄ eo inuito dominus ꝓsequi non potest ita loquitur hic. sed si dominus veniret ⁊ sua sponte litigaret ⁊ procurator non cōtradiceret istud nō est ꝓhibitum ⁊ de causis ex quibus potest remoueri procurator habēs plene in. l. si filius. ff. si. cum multis. ll. sequentibus. ff. eo. ⁊c.

Procuratoribus, Per litis cōtestationem procurator efficitur dñs instantie ⁊ nō pōt remoueri nisi ex causis legitimis. b. o. hec. l. inducitur in arg. ad questionez illā de qua iam dixi. j. de sen. ⁊ interlocu. omnium iudi. pone iudicium fuit agitatum p procuratorem ⁊ litis contestatio facta per eum cum debeat ferri diffinitiua non fuit citatus procurator sed dñs et fuit cōtumaciter lata fuit sententia. nunquid valet. ⁊ determinatū fuit Bonoñ. per Balendum q̄ sententia non valeret tanquā lata in ꝑsonam que non fuerat in iudicio: nec erat dominus instantie. ⁊ sic videtur lata sine instantia sic nō valet. imo debuit citari procurator qui est dominus litis. ⁊ hic est casus ꝑm do. Jaco. but. ibi perseq̄ndi non habeat facultatez ego puto contrarium q̄ valet sn̄ia ⁊ valuit citatio. ⁊ ego domin⁹ potui comparere. non obstat mihi titu. iste. quia est verum tunc o mum quando procurator contradixisset aduersario meo. ff. sed vbi procurator ꝓesens non contradixisset. ¶ Ego possum optime eo patiente pertractare negotium quamuis ipse fuerit litem contestatus. et ita determinat istam. l. in glo. Jaco. de are. in. c. j. extra de ꝓcur. ⁊. c. ij. eo. ti. lib. vj. Sed tunc indistincte fatetur quod citatio et per consequens sententia esset nulla quando ego dominus citarer post lit. contesta. a procuratore factam ab eo absente ⁊ sic contradicere non valente. vel faciendo eum citari eo expresse contradicente.

Ulla, Post contesta. factam a procuratore domini morte non finitur mandatum ⁊ potest alius a procuratore substitui. b. o. Ratio huius est quia post litem contestatam non dependet ex solius domini voluntate cum sit procurator effectus dominus litis. ideo domini morte non finitur mandatum. ¶ Quero quid est in causis in quibus non cōtestatur lis quā do dicetur procura. effici dominus litis. doct. dicunt statim cum incipit tractare merita cause. quod dictum satis placet. ⁊ videtur casus hic. nam supra progime dixit post litis contesta. hic dicit post causam in iudicio agitatam. vnde statim cum merita cause incipiunt agitari et tractari per ꝓcuratorem ipse dicitur effici dominus litis. hic est casus hic. hoc intelligo verum nisi illius litis alius iam esset effectus dominus vt. ff. e. l. nibil. ¶ Quero mortuo domino qualiter formabuntur sententie verba in istum procuratorem. nam si eum condemnabis procuratorio nomine domini cum dominus iam sit mortuus videretur sententia esse nulla: vt. l. penultima. que sententie sine appel. rescin. Quid dicem⁹ cogitabitis.

1 ☞ Exceptio procuratoria q̄n sit dilatoria ⁊ q̄n perēptoria ⁊ opponi possit post litem contesta.

2 Jn bis que non dependent ex consensu meo approbatio mea nihil relenat.

3 Cautela ad opponendum contra procuratorem.

4 Actus contrarius factus protestationi nihil prodest.

5 Exceptio procuratoria est quintupleꝝ.

6 Exceptio tu nō es ꝓcurator quādo possit opponi.

7 Pronuntiatio facta per iudicem quem esse procuratorem non nocet domino.

8 Judicium factum cū non procuratore lz non valeat in preiudicium domini valet tamen in p. eiudicium procuratoris.

9 Solutio facta falso ꝓcuratori pōt repeti.

a **Licet.** An gesta cū ꝓcuratore q̄ nō debuit admitti te neāt. vide Tan. in iij. rub. i. iij. q. do mi. ō ro. cōclusiōe. clxxvi. vbi allegauit q̄ ꝓcurator babēs mādatum substituendi ⁊ renocādi lz sustituat ⁊ ꝓtestet se nolle de cā itromittere. vide do. pet. in c. ex parte decani. de rescri. q̄ gesta ꝑ ꝓcuratorē non possunt haberi rata. Andre. barba.

a **Licet,** [a] Exceptio que reddit iudiciū retro nullum q̄ncunq̄ opponi pōt. b. o. ¶ Opponitur quod exceptiones procura. debent opponi ante litis contestationem. vt. l. ita demum. ff. eodem. l. pomponius. ꝑ. rati. ff. eod. 3. Huius timore sunt hic plures solutiones. dicunt quidam q̄ post lit. contesta. permittitur opponi si ipse qui opponit hoc vult ꝓbare. ita loquitur hic. Jsta nō videtur vera simpliciter. cum enim sit mera negatiua nō potest ꝓbari. vt. l. actor. infra de ꝓbationibus. ⁊. l. assueratio. j. de non numerata pecunia. vnde alij dicunt q̄ hic est speciale in exceptione que reddit iudicium retro nullum: vt hic ⁊. l. seq. j. si a nō compet. iudi. l. j. Ratio huius est vt statim dicit glo. ibi vel melius ⁊c. quia cum iudicium sit nullum non potest dici quod oppositio exceptionis sit retardata pod lit. contest. cum nulla sit cōtestatio. Jsta est optima ratio. Alij dicūt aliter. tamē ille sol. tendunt ad aliud cōtrarium magis generale ideo ipsas forma sic. ¶ Op. q̄ exceptio dilatoria debet opponi ante lit. contest. vt. l. ij. ff. de exceptioni. ⁊. l. exceptio. j. de probationibus

sed ista est

1 sed ista est dilatoria: ergo ⁊c. dicunt ☞ quidā aut opponit exceptio tu nō es procurator. ⁊ ista est perem ptoria. aut opponitur exceptio: tu non potes esse procurator: ⁊ ista est dilatoria. Dicit gl. q̄ istud sibi nō placet: ⁊ bene dicit: qz contra teg. dicte. l. ij. de exceptio. qz vtraq̄ est dilatoria. Alij dicunt aut scio ipsum nō esse procuratorem ⁊ debeo ipsum repellere. als est quod mihi imputetur. Aut credo ipsum procuratorem esse ⁊ tunc si postea ad mei notitiaz peruenerit q̄ ipse nō est procurator quandocūq̄ possum opponere: ita loquitur bic. si vero dubito vtrū sit procurator vel nō debeo opponere in p̄nc. litis ita loquitur hic bec. l. in prin. ⁊ vide istam gl. ibi alij vt bul. ¶ Primū mēbrum est q̄ si scio ipm non esse procuratorem ab initio debeo ipsum repellere. hoc est verum: sed si eum nō repellerem innuit ista opinio q̄ mihi preiudicet quod puto verum quātum ad actionē quam possum habere cōtra procuratorē ad interesse. debetis enim scire et notare q̄ si aliquis agit contra me tanq̄ procurator vel aliter cōtrahit ipse tenetur me docere se procuratorem ar. l. j. ff. cre. euic. pig. nō de. Jgitur si sciui eum non procuratorem nō tenebitur mihi. arg. l. si fundo. j. de euictio. ⁊. l. cū donationis. ff. de trāslatio. Sed si volo opponere exceptionem nullitatis: qz nō est procurator: istud possum non obstāte scientia mea. nā in bis ☞ que nō dependent ex cōsensu meo approbatio mea nihil relenat ad validandum iudicium: vt. l. si expressim. ff. de appella. dixi in. l. j. quādo ꝓnuo. nō est necesse. Sed quid in bis que ex consensu meo dependent. vide in. l. si tutor. j. in quib⁹ cau. in inte. resti. nō est necessa. et ibi dixi. ¶ Secundum membrū est q̄ si credo eum procuratorem esse: tū non est verum quandocunq̄ ad mei notitiam peruenerit potero opponere: hoc videt esse verum: vt extra de excepi. c. pastoralis. et videt q̄ hoc q̄ peruenerit ad mei notitiam probetur p iuramētum vt ibi dicitur. ¶ Tertum membrū est q̄ si dubito debeo dicere in prin. vt hic istud no. qz hoc puto verū. et per hoc colligitur cautela ꝙ quam dixi vobis in. l. j. ff. eo. nam non negabo eum procuratorem ne p negatiuā fiat res dubia: sed petā q̄ me faciat certū de mādato. Alij dicunt q̄ hic ista exceptio fuit ab initio opposita: tū litigauit sub quadam protestatiōe. dixit enim nego te procuratorem ⁊ processit in cā contestādo litē semp dicendo saluo eo q̄ si apparet procurator ⁊c. Et vide gl. in si. Certe istud nō placet. Nam ista talis protestatio seu reseruatio quam quis sibi facit nullius est effectus. nam facit actum contrarium ipsi reseruationi. extra de appella. c. solicitudinem. Dicit ergo glos. q̄ prima solutio posita in ista gl. placet. Tu vero clarius ꝓ intellectu huius. l. dic̄ q̄ exceptio procuratoria est quintupleꝝ. Quandoq̄ opponitur. tu non potes esse procurator: qñq̄ ille qui constituit non potuit te cōstituere. Quandoq̄ opponitur q̄ ex natura cause non potuit constitui procurator. Quandoq̄ opponit contra procuratorē q̄ non cauit. Quandoq̄ opponitur qō non est procurator: ⁊ est quinta de qua loquitur lex nostra. ¶ Prima que opponitur ratione persone procuratoris: aut persona eius talis est qō non potest esse in iudicio nec ꝓ se nec ꝑ alio: vt seruus in causis ciuilibus ⁊ ista exceptio poterit quādocunq̄ opponi: qz reddit iudicium retro nullum: vt. l. j. ff. j. qui satisda. cogan. Qñq̄ potest esse in iudicio p̄ se nō ꝑ alio: vt mulier: miles: minor cuz antoritate filiusfamilias et similes. ⁊ tunc debet opponere ante lit. contest. l. ita demum. ff. eod. ¶ Secundo vero opponitur exceptio de persona cōstituentis. de illo dixi in. l. nō eo minus. ff. eo. titu. ¶ Tertio opp. ratione cause vt in causis criminalibus non potest constitui procurator. de bis habes gl. in. l. q̄uis indubitati. j. de adulte. et ibi dicam. et dixi in. l. pe. ff. ad crimen. ff. de publi. iudi. ¶ Quarto opp. de cautione nō prestita. ⁊ ista debet opponi ante lit. cōtesta. vt. l. pompo. ff. rati. ff. eo. ¶ Quinto oppo. tu nō es procurator. et de hoc loquitur hic ista exceptio. Quandoq̄ opp. ab eo contra quem procurator litigauit. Quādoq̄ oppo. ab ipso dño cuius nomine litigauit procurator. primo casu si quidem ab initio contenditur de mandato: nec decidit ur: sed ꝓpter dubium procuratoris admittitur cū cautione de rato: tunc decetero ista exceptio tu nō es procurator potest opponi: nisi opponens hoc incōtinenti probaret: vt. l. inter quos. ff. alieno. ff. de damno infect. Quandoq̄ disputatur de mandato ⁊ determinatur qō est procurator ⁊ iudex pronuntiat eum esse procuratorē legitimū: tunc decetero nō poterit opponi ipsi procuratori q̄ nō sit procurator: qō iā de terminatum est. arg. l. ij. j. ff. ej fal. instr. Idem si in strumētum procurationis suit producitum in iudicio et probatum: vt. l. si. de fide instru. ⁊ Jnnoc. tractat in. c. qñ contra falsam. extra de ꝓba. vbi expresse dicit hoc in instrumento procurationis. Si vero de hoc nunq̄ fuit cogitatum nec disputatum de mandato: tunc potest quādocunq̄ opponi. ita loquitur bic. seruata tamē distinctione ad. que ponitur bic in glos. Ubicūq̄ autē dixi q̄ postq̄ est determinatum non pōt decetero opponi exceptio tu non es procurator. hoc est verum nisi ille q̄ opponeret vellet in se assumere onus probandi istaz negatiuam qō posset facere. ꝑbando mandatū renocatum vel instrumentum falsum. et intelligas semper nisi de hac falsitate vel de reuocatione fuit cognitum. ⁊ hoc modo pōt intelligi prima opinio posita in glos. ¶ Secundus casus principalis est qñ ipse domin⁹ cuius nomine agitur vult dicere q̄ ille non fuit semper ꝓcurator: tunc potes dicere de mandato doceatur vel de ratihatione: vt. ff. eo. l. si ꝓcurator. ff. rem ra. ba. l. procurator. ⁊ la vltima. Illa enī ☞ pronuntiatio per quam iudex declarat esse suum procuratorem non nocet dño absenti: qz eo non citato causa cum eo dicitur nō cognita. hoc fuit pronuntiatum. argu. l. cū non iusto. de collu. dete. ita tenent omnes doctores. lz secus sit in tutore: [a] ratio q̄ eius constitutio principaliter spectat ad iudicem. vt. l. j. ff. idem pōponius. ff. qō fal. tu. auto. per Jnno. in. c. super literis. de rescri. quo ad qnid. tamen preiudicet dño. vt quando recipiuntur testes super mandato: vt dixi in. l. j. ff. eodem. ¶ Addodo babetis expeditam istam materiam ⁊ primā glo. venio ad secundam glo. ⁊ oppo. si nullum est iudicium: ergo non potest examinari an sit procurator vel non nisi ante constet de mādato: sed ante non potest constare de mandato nisi examinetur: ⁊ sic videtur perplegitas seu indissolubile quoddam. Solu. dicit glos. breuiter et bene iudicium ꝓmum. an ego sim procurator non agitatur procuratorio nōie. sed ego ꝓprio nomine dico me procuratorē. Et si in hoc habet legitimaz personam merito quantum ad hoc an sit procurator constat litigiū: qz ex persona legitima. vide gl. quam nota. ⁊ bene ideo si procurator ageret nomine minoris vel syndicus nomine vniuersitatis: vel tutor: et contingeret aliqua lesio in examinatione persone: an sit procurator vel syndicus vel tutor certe non possum petere restitutionem in integrum qz ista causa an sit procurator vel syndicus vel tutor est cum ipso tutore vel procuratore agitata. nō em in minore vel ecclesia. ¶ Oppo. ⁊ videtur q̄ lz non habeat mandatum iudiciū valeat. l. si fine. in prin. et. ff. j. ff. rem ra. habe. ☞ Solu. iudicium non valet quantum est in preiudicium domini: sed in preiudicium procuratoris ⁊ fideiussoris qué dedit de rato bene valet. ¶ Ultimo querit gl. an si soluitur huic falso procuratori possit repeti. dicit glo. q̄ sic. sed an idē si soluatur ei iudice dicas q̄ sic: qz pnia lata fuit cū falso procuratore. de hac materia plene dic per me in. l. si fine. in prin. ⁊. ff. j. ⁊. ff. qō autem. ff. rem ratā habe.

* **Licet in principio.** Exceptio que lz reddere iudiciū retro fuisse nullum pōt opponi in quadā ꝑte iudicij. b. o. ¶ Opp. ⁊ intro gl. magnā q̄ dicit q̄ ꝑmittitur. vos videtis q̄ exceptio falsi ꝓcuratoris pōt opponi ꝑ. de. l. ita demū. ff. eo. huius timore facta est ista gl. dicit glo. q̄ tunc est verum qō hec exceptio pōt opponi quādocunq̄ etiam post lit. con

l iiij

* ¶ Pro cōcordia. Aduerte qñ māda tū reuocat in dubiū an sit validū vel nō ⁊ producunt testes ⁊ ferſnia sup ei⁹ validita te. bar. dicit in. l. j. ff. eo. ti. q̄ isti testes ⁊ snia preiudicat dño et non citato. Jtius allegat do. alex. in hac. l. col. j. Tu dic saluādo bart. q̄ in d. l. j. debet itelligi ſm determinatiō quā dicit in hac l. f. qō preiudicat. f. qñ causa cognita nō aliter ideo caute digit do. alex. q̄ limitat: non aūt q̄ ☞ trarietur. in alio tū ſm do. Francisc. are. in. l. sciendum. col. ſi. ff. de ver. ob. allegat Jtius bar. in hac. l. qz in prin. voluit q̄ qui dicit ꝓcuratorem esse falsum non tenet ꝓbare: qz negatiua nō coartata loco ⁊ tpe. l. actor. C. de. ꝓba. cū ſi. et tñ ſm cum Jtium volunt in eadem. l. ff. vbi voluit q̄ pōt ꝓbari ꝑbādo reuocatiouē mandati. Tu dic q̄ ꝓma opinio. vera ⁊ nō obst. qō dixit col. ſin. quia Bar. logē qñ qs assumpſit in se onus ꝓbādi q̄ ita ꝓbari pōt. ꝑducēdo renocationē. ⁊ sic nihil ob. imo ſubtiliter intuēdo: tūc negatiua nō ꝓbat ſz affirmatiua reuocatiōis: q̄ tñ habet annexā negatiuaz vt late habet in. l. hoc iure ⁊ i. illa. ff. de ver bo. oblig. nonſi. i. l. de pupillo. in. ſ. ſi quis ipi. ff. de no. oper. nun.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

testa.quando ille qui opponit velit probare procuratorem non habuisse mandatum quasi velit dicere glos.q̄ q̄ suscepit in se istud onus non mirum si potest istā exceptionē opponere quandocunq̄ista fuit prima solu.que non est vera:q̄ ista cum sit mere negatiua nō̄ est probabilis.l.actor.j. de proba. vnde glos.dedit aliam solu.re ipsa veritas dicit gl. q̄ hic est speciale in hac dilatoria que pōt opponi in quacūq̄ parte iudicij.et idem in quacunq̄ alia que haberet reddere officium retro nullum faisse not.in.l.j.ſ.de iuris ⁊ facit igno.⁊ est ratio:q̄ iudicium dicitur nullum instantia nulla contestatio litis non habet formam iudicij.vnde nō̄ potest dici tarde opposuisse banc exceptionem non opposuisti ante litē contesta.q̄ non dicitur lis contesta.misi iudicum sit nullum et istud voluit sentire glo.cum dicit vel melius.et ista est vera solu. Alij dederunt aliam solu.et dicūt q̄ exceptio de qua loquit̄.l.ita demum sit dilatoria. Sed hec exceptio est peremptoria.⁊ ista solu.est falsa:q̄ vtraq̄ est dilatoria:tamen optime loquit̄ q̄tum ad aliud. Nā quandoq̄ vt opponitur vt extra nō̄ est procurator:⁊ tunc lz sit dilatoria pōt opponi quādocunq̄:vt hic quandocunq̄ opponitur talis exceptio nō̄ pōt esse procurator.⁊ hic aduerte ſm̄ do.Jac. q̄ quandoq̄ est defecta ratione cause: videbitis de hoc in.l. Quis dubitati.j.de adulte.quandoq̄ est defectus ratione persone et potest esse duplex noua.q̄ psona nō̄ possit esse in iudicio nec pro se nec pro alio : et tunc ista exceptio potest opponi q̄cunq̄.l.seruus.j. de iudi.l.ij.ſ.si quis ex his.ff.qui satisf.cog.⁊ est alius defectus.q̄ quādoq̄ persona potest esse in iudicio pro se ⁊ non pro alio.⁊ tunc ista exceptio debet opponi ante litem cōtesta.vt in.o.l.ita demum.quandoq̄ oppo.exceptio.nō̄ potest esse pcurator: quia non legitimus:⁊ ista debet opponi ante litem contesta.vt.l.pompo.ſ.rati.⁊ vide istam bonam gl.ff. eod.sed querit hic Jaco.quid de exceptione libelli inepte formati quando debet opponi. ipse dicit q̄ hec exceptio opponi potest etiam post lit.contesta. allegat ad hec.l.libellorum.versic.q̄ si libelli.ff. de accusationi.quia si libellus esset inepte conceptus nomen rei aboletur: vt.ſ.pt̄z.in tex.si aboletur. ergo concludit q̄ erat receptum inter reos:⁊ sic erat lis contesta.vt.l.adulteram.j. de adulter. plene in l.j.j.qui accusare non possunt.per doct. Contra q̄ō vide bonam.l.cum sua glos.l.cum titia.ff.de accusa.et quod ibi notatur.⁊ not.illam.l. verum est q̄ glo.pro solutione dicti contrarij dedit aliam solutionem.et distinguit tres casus ⁊ videtis in fi.glos. quia dicit glos.aut scio falsum ⁊c.dicunt in glo.ad uerte tamen quia glo.in primo membro huius distinctionis videtur innuere q̄ si ego scio procuratorem esse falsum ⁊c.⁊ nō̄ oppono statim mihi preiudicat:quare postea nō̄ possum opponere. dictuz huius gl.nō̄ est verum:q̄ posito q̄ sciam procuratorem agentem contra me non habere mandatum mihi non preiudico.ratio: quia cōsensus meus in bis que dependēt ex mea mera voluntate nō̄ operatur ad validandam eam: vt.l.si exp̄essum.ff. de appellatio.Sed si iudicium agitati nō̄ dep̄edet ex mera volūtate mea iudicium redditur in inuitum et ex eo concludas quod licet nō̄ opponam ⁊ sciam ipsum esse falsum adhuc possum ipsam opponere.imo plus : quia consensu vtriusq̄ partis iudicium nullum vel sentētia nulla non posset validari vt valeret sententia.⁊ ita debet intelligi.l.ij.⁊ ibi per docto.j.communia vtriusq̄ iudi.lz glo.senserit contrarium.⁊ male in.l.j.j.qui p̄ sua iur.in.dare da.ve po.⁊ idem not.per Bar.in.c.quoniā ſ falsam.in vltima gl.magna.extra de proba.⁊ solet dici per doct.in.l.ista.j.de iure fis.lib.x.¶Item opp. et sum in glo.de princip.ad fi.solu.vt glos.in prin. ¶Quero pono q̄ per sententiā iudicis est solutū boc falso procuratori:nūquid solutum pōt repeti. ¶Non obstat.l.cum putarem.famil.hercis.q̄ ibi fuit iudicium agitatum cum legitima persona hic nō̄. ¶Item quero q̄ iudicium est nullū in preiudiciū dominiſi nō̄ habuerit ratum alleg.l.licet. de iudi.cōcludit ergo ista q̄ dominus possit ratificare iudicium agitatum per falsum procuratorem.

¶Aduerte inquantū iudicium facit contra dñm q̄ō possit ratificari.ita dz intelligi.Sed quero qd si iudicium faceret pro dño:vel sm̄a lata esset p dño in persona falsi procuratoris.nunquid ratificando tunc valebit sm̄a glo.in.l.si mater.ſ.hoc iure.de exceptio rei iudi.tenet q̄ sic.et alleg.l.lz de iudicijs. p̄alleg.contrariū sentit gl.alibi in.l. si tutor.j.in quibus causis in integrū resti.nō̄ est necesſ.Glos.innuit q̄ speciale sit in minore. Ista vltima glos.cōfirmat q̄ probatur per rationem superius dictā.⁊ aduerte q̄.l.lz.extra de iudi.loquit̄ vbi dñs ratificat iudicium agitatū per falsum procuratorē ante sententiam latam.quid autē si post sm̄am:vide.ſ.quomodo iudex pronūtiat procuratorem esse legitimū ⁊ se habiturum ratum quicquid per eū factuz fuerit.quero nūquid valebit.videt q̄ sic:vt.l.j.nō̄ ob. l.contraria:q̄ loquit̄ in tutore cuius tutoris dāna dependēt ab ipso iudi.q̄ō non est in procuratore rum tamē est q̄ si iudex pronūtiat sic pronuntio eg ceptiones oppositas cōtra mandatum huius procura.nō̄ obstare.⁊ eis nō̄ obstantibus esse procedē dum in causa isto casu iudiciū valeret: ista est practica cōis quam ponit Spec.in ſpe.de exer.ſ.iij.in fi.⁊ Ly.hic.

Quicunq̄. Illustris psona nō̄ litigat p ſe:sed per procuratorē:alias puniet.b.o. ¶Hic est aut.q̄ ius.que limitat.l.rationē.l.dic vt in gl.⁊c.

Quicunq̄. Positus in illustri dignitate nō̄ litigat:sed per procuratorē cum autez quero de ratione:dic vt in glo. q̄ ratione dignitatis debet sedere cum iudice.

1 ☞Cause in quibus quis cogitur personaliter ⁊ nō̄ per procuratorē comparere.

2 Assessores raro vel nūq̄ admittunt excusationē p procuratorem.

a **In pecuniarijs.** a Per procuratorem citatus pōt comparere etiam si in ciuitate non exprimit:nec cogitur qs

b cōparere personaliter nisi ex cā b.b.o. ¶Quero que

1 sint cause p quas quis cogit personaliter cōparere. ¶Pro huius declaratione debetis scire q̄ hic text. ibi nisi forte quosdam ⁊c.legitur duob⁹ modis,primo sic dictū est supra q̄ qs pōt cōparere p procuratorē si vult:nisi in casu in quo cogit quis cōparere per procuratorē:vt.ſ.l.pgi.⁊ ita intelligit iste vſic. nisi forte:vt dicit gl.super verbo institoris.in prin. Alij dicūt econuerso.⁊ ita posui casum qui est magis notabilis:vt.ſ.dictū est q̄ pōt comparere per procuratores:nisi ex cā cōpareret personaliter q̄ est ergo causa iusta.dicit glos.cā iusta est in his casus in quibus nō̄ admittitur procurator: vtputa in cā criminali in qua ponit pena a relegatione supra et istud est clarum:vel dicas dicit glos.q̄ melius scit dñs veritatem q̄ procurator.sed secundū hoc semper iudex poterit dicere compareas coram nobis personaliter:q̄ volumus scire a te veritatem.⁊ vide glos.do.Jaco.circa hoc dabat remediū q̄ quis faciat procuratorem instructum ad oia de quibus posset iudex eū interrogare.⁊ hoc exprimat in mādato:sed certe hoc non placet mihi nam dicit.l.de minozi.ſ.tormēta.ff.de questio.q̄ veritas perpēditur ex vultu ⁊ trepidatione.⁊ qua ꝓstantia quis loquat:sed in his iudex nō̄ pōt informari per procuratorem:q̄ alius est aspectus dñi:⁊ alius est aspectus procuratoris.⁊ sic quando iudex vellet facere dominium comparere:vt hic loquitur. ¶Assessores raro ⁊ vel nūquam admittunt excusationē per

2 procuratorem:q̄ō satis placet.vel quarto dicit gl. est alia cā iusta si persona dñi est legalis:nec est rigosa sicut est procurator.argu.l.si actor.ff.eo.quod dictū placet multū in pcuratore simplici p cuius aduentū cōditio aduersarij in nullo debet fieri deterior:vt.l.ij.ſ.defendi.qb⁹ ex causis i possessio.ea. Sed qd in procuratore in re suā.doc.tractant hic. de hoc est tex.⁊ gl.in.l.si actor.ff.e.⁊ ibi dicem⁹ deo duce.Bartolus.

In pecuniarijs.

¶Pro cōcordia. Aduerte vult iudex facere ꝓparere aliquē ex litigantibus psonal⁹ rfisurus positionibus vel sitib⁹ audiētiā pōt denegare pu ratori in hoc quasi dñs legalior.⁊ melius instructus:vt p bar.hic in hac.l. fi.ℨ allegāt teneor in.l.si actor.ff.e.ti. in.j.col.tu dici.d. l.si actor.loquitur barto.qñ qs venit ad defendēdū non simpl⁹ vti procurator ꝛz tanē pinere suo qō dicit menti cōmēdandū sec⁹ si simpl⁹.⁊ ita loquatur.adde ad no.in c.j.de ꝓfes.l.vj.magine p Joā.an.in gl.j.tex.⁊ aliter dici pōt qz si pcurator ſpāliter ad fic rīdē dū informat⁹ mis sus a dño ⁊ ita pcedat scōa opin.als procedat.j.i.d.l.fi. Ita bar.in.l.q bona.ſ.q alieno.ff.ō dā.infec.⁊ alle.cōco. Adde ad Jnn. in.c.pastoralis. in pnc.de iudi.in criminalibus aūt vide bar.⁊ doc.in.l.ij.ſ. defendi.ff. ex qb⁹. can.in pos.ea.

Andr. Pomate.

b ¶Misi ex cā.vel nisi quis ipetrasset rescriptū q̄ aduersar⁹ possit cōpelli cōparere plonal⁹ quo casu etiaz ipse impetrās cogeret vt p rotā in tit. de dolo ⁊ cōtu.c.ij. in antiquiorib⁹ de q̄ Feli.in rubri.de re scrip.col.ij.

c ¶Assessores.Sz cōtra vſ tenere idē bar.in.l.qui bona. ſ.pe.de dā.infec.⁊ ibi videio.ō imo. in.c.ij.alias.iij. de iura.calū.vbi tz cū bar.in.o.l.ſ.pe. et alleg.Jo.an.istud tene mēti in.c.fin. de iura.calū.in.vſ. tangit in.c.pastoralis.de iudi.vide c.pe.de postula.p̄la.et ibi digi. Andre.barba.

a ¶In pecuniarijs. ⁊ alle.istū tex.bar. in.l.j.ſ.sufficit.ff.ō admini.tu.⁊ in.l.q bz.ſ.si pupill⁹.ff.ō tute. q̄ pupillus pōt solus citari ad iudiciū:q̄ ītelligit qō cōpareat per se vel p procuratorez ego tenui Jtiuz in l.lz si ex stipulato. quē precedit.l.si ex legato.ff.de vſb.ob. ⁊ vide.c.cū in iure. de offi.dele.⁊ vide ibi doct.qui alleg. bar,h.And.barb.

In pecuniarijs. Omnis citatio cōcludit banc potestatem q̄ citatus possit cōparere per se vel per procuratorem nisi in citatione contrarium appareat: vel glia legitima causa intercedebat.boc dicit.Not.quod dixi in summario.Quero quid velit dicere textus ob causam : dic vt in ea:tu agis ex iure cesso contra me:dico q̄ compareat cedens tanē melius nouerit veritatez.videtur q̄ sic:vt.l.actor. ff.eo.dic contrarium ſm Jaco.de are.quia tunc confessio cedentis non possit preiudicare cessionario in aliquo:vt.l.si patris.ff.quemadmo.seruitu. amitta.l.seruum filij.ſ.j.ff.de lega.j.⁊ ibi per Dy.⁊ in.l.stricta.C.ad trebel.ad quod debet cōparere cedens.quid enim quod est verum ſm Jac.de are. nisi ad cedentē spectaret aliquod preiudicium vel commodum isto casu dicitur prima causa cedentis et possit vocari cum debet. argumen.l.j.ſ.impropria.ff.quando appellā.sit. Item quero tu compares tanē procurator in iudicio.oppono tibi ⁊ volo quod compareat principalis tanē melius nouerit veritatem principalis est absens debeo sibi facere sumptus videt q̄ sic: quia volo inducere eum in testem.argumen.l.quoniam liberi.j.de testibus.⁊.l.eos.j.de appella.dic contrarium quia per absentiam aduersarij non debet fieri conditio deterior.tex.est in.l.ij.⁊ ita glo.quibus ex causis in possessionem eatur.Item no.banc.l.in argum̄.pone q̄ cauetur q̄ pro maleficio debeat quis citari ter:vt compareat per se et per procuratorem legitimum.quidaz fuit citatus vt compareat ipse comparuit fuit positus in banno:nunquid bannum valeat. videtur q̄ non. quia citatio est fundamentum indicij cum fuit facta ſm formam statuti.cōtrarium determinat do.Jacobus per banc.l. quia potestas comparendi per alium inest tacite per banc.l.et expressio eorum que tacite insunt nihil operaretur:vt.l.nō̄ ratione.j.de fide.l.hec verba.de lega.j.¶Ultimo nota practicā ex hac.l.q̄ si aliquis est accusatus coram te de aliquo crimine cuius pena sit infra relegationem et tu citas eum et ipse comparet per procuratorem quod est licitum.l.seruum quoq̄.ſ. publi.quo ad obuiandum malitie sue:⁊ vt possis melius inuestigare veritatē posses dicere quod tu vis principalem qui melius nouit veritatem per banc.l.et si vis quod clientulus tuus nō̄ compareat quod ipse facit procura.specialiter ad iurandum de calumnia.⁊ est casus extra de procuratori.lib.vi. ⁊ ponas quod ipse confitetur vel respōdeat ad omnia de quibus interrogabitur.et omnia ista ponuntur expresse.⁊ singulariter in procuratorio.verbi gratia.si interrogaberis de hoc respondeas sic.⁊ ista est practica.Bar.

¶Ne liceat potentioribus. Rubrica.

¶Continua vt in glos.⁊ sicut rubrica partes duas habet ita in nigro sunt due leges.prima tractat de prima parte rubrice secunda de secunda tractat ⁊c.

1 ☞Procurans patrocinium potentiorum debet priuari causa.

2 Officialis prestans fauorē alicui priuato punitur.

3 Judex minor punit maiorē de fauore per eū prestito in causa alicui priuato.

4 Pena huius legis non imponitur ipso iure sed per sententiam.

5 Dispositio huius.l.habet locum in actore ⁊ reo.

6 Pena huius.l.an cōmittatur ex sola procuratione vel requiratur q̄ patrocinium fuerit prestitum.

7 Pena huius legis committitur quocūq̄ modo patrocinium prestetur.

8 Dispositio huius.l.habet locū etiā si patrocinium fuerit prestitum per familiarē potentioris.

9 Delegari q̄ non possit per rectorem prouincie hec causa.

Quine. Qui patrocinium potētis ratione officij procurauit cautā priuatur.⁊ ille potentior punietur et rector prouincie iudex erit.hoc dicit. Primo loquitur in genere.secundo respondet querenti.secunda ibi.quare cum interfit. Jtē prima subdiuiditur:quia primo punit partem procurantem. secundo punit potentiorem facientem hoc.secunda ibi:quā palam ⁊c.

1 ¶No.ex hac.l.q̄ ille qui procurauit aduocationez seu procurationem seu auxilium potētiorum debet priuari causa qō not.contra eos qui in ciuitate ista faciunt q̄ priores faueant

2 sibi in aliqua causa coram aliis officialibus debent enim causa priuari vt hic vides. ¶Not.q̄ officialis qui prestat patrocinium vel fauorem alicui priuato in aliqua causa coram alio officiali punitur. ¶Secundo no.q̄ de isto delicto iudex minor potest punire officialem maiorem. ¶Oppo.ff.de alie.iudi.mu.cau.fac.l.iij. Sol.ibi loquitur de potentiore non ratione officij:sed forte diuitiarum ratione alterius status.hic de potentiore ratione officij.Contra hoc oppo.ſ.de aduoca.diuer.iudi.l.ij.vbi decuriones possunt esse aduocati. Solu.hic loquitur de potentioribus ratione officij ita magni quod possit alteri minacē ferueorem ostendere seu inferre:vt.l.si per impressionem quod metus causa.⁊ ideo proprie posui exemplū in prioribus istius ciuitatis. ¶Oppo.secundo.j.de fiuſra.l. j.Sol.vt in glo.quia ibi non erat potentior. ¶Circa banc.l.

4 quero:dicitur hic q̄ priuatur † causa vtrum priuetur ipso iure an per sententiam.gl.optime dicit per sententiam:quia dicit priuetur non priuatus sit.sic simile habuistis no.in.l.iubemus.ſ.sane.ſ.de sac.ſan.eccle.⁊.l.si quis in tantam.j.vnde vi. et dici pluries. ¶Quero bec.l.vtrū habeat locuz tā in actore quā in reo glos.que est.j.tit.prozi.super rubrica videtur velle

5 q̄ hec lex habeat locum solum in actore. Contrarium † puto q̄ habeat locum in actore et reo.primo propter generalitatē rubrice que dicit patrociniū litigantibus prestare.et eo quod dicit litigantibus loquitur tam de actore q̄ de reo.hoc etiam apparet ex principio huius legis que loquitur generaliter.

6 ¶Secundo † quero vtrum sit necesse q̄ potentior prestet patrocinium an sufficiat procuratio partis sola.tex.videtur dicere q̄ solum sufficiat habere patrociniuz officij.tex. videtur q̄ sic dum dicit aduocasset.et ita sentit glos.super illo verbo glo.finaliter dicit contrarium de equitate.argu.l.quis.de in ius vocā. ¶Quero vtrum a sit necesse q̄ illud patrocinium prestetur palam ad banchū vel sufficiat q̄ clam vel per interpositam personam fiant ista rogamina.certe † puto quocūq̄ modo potentior prestet patrociniū fauorem vel augilium ad

7 procurationem partis ipse incidit in banc.l.propter generalitatem verborum huius.l.ibi:potentiorū quomodo opibus niterentur. ¶Quero † quid si aliquis procurauit patrocinium alicuius familiaris potentiorum:vtputa notarij prioris.puto q̄ idem vt teneatur bac constitutione.et boc innuit text.et glo.super ver.domorum opibus.id est illis de domibus.dicit glos².pro boc facit.j.ſi rector prouincie ⁊c.in rubro.l.j.ⁿc. ¶Circa vltimam partem dicitur hic q̄ rector prouincie est

9 iudex super isto delicto. ¶Quero † an istam causam posset delegare.glos.dicit q̄ non quia istud ſpecialiter eis committitur vt maioribus.Et per banc.l.ponit exemplum in.l.j.ff.de offic.eius cui man.est iurisdi. ¶Ultimo glos.hic tractat materiam de cessio.acti.que hic non cadit:sed cadet melius in.l. prozi.et optime.et ibi debet dici in.l.per diuersas.et.l.ab anastasio.j.mandati.et ibi dicemus.et dicam.j.l.prozi.quantum ad eam expediet.et no.banc.l.quam poteris cum honore practicare ⁊c.

a ¶Quero vtrum. no.q̄ ista pena bz locū etiam si clam prestetur patrocinium vide text.in c.j.de offic.deleg. in versi.manifeste vbi probatur con tra.vide ibi.And. Barba.

Quine. Non potest potentior patrocinium prestare:als ipse puniretur et preses esset iudex et litigator ipso iure priuaretur.boc dicit.Dini ditur in duas partes.prima loquitur in genere.secunda in specie.secunda ibi:quare cum interfit. Jtē rum prima subdiuiditur:quia primo punit litigantem. secundo punit potentem et constitut.secunda ibi : que palam est. ¶Oppo.ff.de alie.iudi.mu.cau.fac.l.j.cum duabus seq.Solue,vt in glo. ¶Item oppo.de.l.ij.Sol.est not.ibi loquitur in decurione:hic in alio officiali maiori.oportet ergo q̄ sit officialis ita magnus q̄ possit inferre ciuitatē per vocem:vt sint priores hic non ita camerarij vel alij consiliarij. ¶Jtē oppo. j.vbi sena.vel cla.l.ij.sol.vt in gl. ¶Quero vtrum puniētur in factura ipso iure an per sententiam.⁊ gl.dicit per sententiam: quia dicit afficerētur. ¶Quero vtrum preses prouincie possit in casu huius.l.per inquisitionē procedere.glo.videtur dicere q̄ nō̄:nisi ad partis postulationem.boc etiam videtur ꝑbare tex.ibi:inter litigatores audientia tua ⁊c. ¶Jn contrarium: quia delictum istud committitur coram iudice:⁊ ergo ipse de boc poterit inquirere:vt.j.de probatio.l.iubemus.de test.nullum.⁊ illud puto verum quantum ad accusationem criminalem seu ad punitionem per tex.ibi:rectores prouinciarum et eorum custodes ⁊c. Ad ipsorum ergo custodiam boc pertinet ⁊ per actionem prestitam quantum ad actionem ciuilem non puto:quia in eo nihil potest facere iudex nisi parte petente:vt l.i.in principio.ff.de eden.et.l.ad perempt.de iudicijs. fallit in l.iij.ff.de suſpec.tuto.⁊ quod ibi nota. ¶Quero vtrum suffi ciat pro crimine patrociniuz potentioris:an requiratur qō exhibeat.dic vt in glossa. ¶Quero et est not.quid si aliquis non procurat patrocinium potentioris habentis officiū:sed aliquius sui domestici:vt no.per gl.dicit idez per tex.qui dicit domib⁹ id est illis domibus.ad quod.j.si rector prouin.vel ad

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

eam pertinentes in rubro ⁊ nigro. ⁊. j. si quacunq; predi. pote. l. j. ¶ Queritur gloss. vtrum rector prouincie possit delegare istam causam dic vt in glo. ¶ Quero vtrum hic ti. habeat locum in actore ⁊ reo glo. j. ti. j. super rubrica. Dicit q; in actore tantum tu dic in actore et reo propter generalia verba huius legis que permittunt vnumquęq; procurare patrocinium potentiorum dicam plenius. j. titu. j. l. j. ⁊ ibi. ¶ Ultimo glo. tractat hic materiam cessionis que melius incidit. j. titulo, j. l. j. et ibi recitabo. ¶ No. dispositionem domibus id est illis domibus quia quandoq; dispositio non cedit in domibus tanq; in edificio intelligit domus pro illis de domibus: vt. ff. de assesso. l. j. in principio ⁊ hic. ¶ Extra in. l. diuine. vide glos. que incipit. ⁊ ideo alij. hic est primo notandum glos. dicit prope finē q; si titulus cessionis non est expressus in principio instrumenti q; cessio presumitur sublata quam intellige sane: quia non debes intelligere q; si esset causa cessionis in fine q; ideo dicatur simulata. Sed voluit dicere q; si a principio quādo fit cessio non exprimitur illa causa q; si ex interuallo exprimeretur q; nihilominus presumeretur simulata; ⁊ nota q; fit differentia an exprimā in principio instrumenti vel in fine. ¶ Item est aduertendum dum gl. dicit q; si pro parte iura sint vendita. ⁊ pro parte donata q; est simulata cessio. Quero qualiter agetur ad istud. dic vt notatur per Innocen. in. c. ij. extra de alie. iudic. mu. cau. fac. et idem eodem modo si vendita sunt minori pretio iura qualiter tūc agatur. dic ibidem per eū. ratio quare verus sit titulus vel causa cessionis in inrib⁹ cedentis nec sufficit sola cessio est ista: quia iura volunt. quod illud idem operetur cessio in transferendis iuribus in cessionariū quod traditio rei corporalis ⁊ transferendo dominium rei corporalis: vt no. glos. in. l. ad eum. in principio. ff. de donationibus facit quod nota. in. l. in nominibus. ff. de actio. et obligatio. ⁊ quod habetur in. l. fi. quando fiscus vel priuatus in glos. que incipit illud. Sed nemini venit in dubium q; venditio. sola rei corporalis non transfert dominium nisi sit tibi titulus: et cum queritur tradatur habilis ad translationem dominij: vt. l. traditionibus. ℈. de pactis. ⁊. l. nunq; nuda. ff. de acquirenda possessione. Ergo sola cessio sine traditione titulo ⁊ causa non transfert iura ⁊ quia hic in glo. fit mentio de pretio dum iura cedūtur et causa venditionis q; si tabellio dicit coram me habuit centū pro dicta cessione cōtra martinum debitorem suum pro dicto pretio dicte cessionis: an hic titulus sit sufficiens. cum nullus sit expressus titulus venditionis: vt. l. si de predijs curiale. vbi dicit ferens venditionē: vt per hoc manifeste detur intelligi venditionis fuisse contractum.

¶ Si cuiuscūq; Si actio cedatur potentiori ratione officij actor cadit a causa. hoc dicit. ¶ Querit glos. hic in quo differt hec lex seu proemio huius legis a titulo de litigiosis. Respondeo ibi loquitur de actione litigiosa que iam erat in iudicium deducta. hic etiaz si non erat litigiosa. Item in quo differt hic titulus a titulo de alie. iudic. mu. cau. fac. Respondeo ibi loquitur de potentiore alia ratione q; officij. Secundo querit glos. quid si cessio fuit actionis non litigiose: nec fiat potentiori aliqua ratione glos. circa hoc distinguit tres casus quos videbitis in tex. in. l. per diuersas. et l. ab anastasio. j. manda. et vide glos. tuam quam maxime nota. ibi si dubitatur. Item maxime ibi q; titulus ⁊c. ibi in principio ⁊ hac ratione seu dicto huius glosse ponunt quidam in principio instrumenti titulum cessionis: licet quidam dicant quod non expediat: sed dicemus in dicta. l. per diuersas. j. mā da. ⁊. l. finali. ⁊c.

¶ Si cuiuscūq; Qui cedit actionē potentiori ratione officij eā perdit. h. d. ¶ Oppo. ff. de ratione officij. ¶ Opponitur de litigio. l. ij. Solu. ibi prohibetur cessio propter potentiam eius cui cederetur. ratione huius contrarij. glo. distinguit de cessione quod habuistis perfectius in. l. ppter per diuersas. ⁊. l. ab anastasio.

¶ De his qui potentiorum nomine. Rubrica.

¶ Glossa continuat sic. ℈. titulo proximo prohibuit actorem aduocare potentioris patrocinium hic prohibet reo. Innuit hic glossa q; titulus precedens non habet locum in reo quod

est falsum: vt. ℈. dixi. Continua ergo sic. supra punit litigātes qui aduocant patrocinium potentiorum prestando dicto vel facto ipsorum potentiorū hic punit litigantes qui aduocant patrocinium potentiorum dicto vel facto ipsius litigantis q; facit affingendo titulos vel pretendendo nomina vt videbitis. j. ⁊c. Bar.

1 ☞ Hec lex habet locum in actore reo.
2 Chartula que cōtinet exceptionē rei appellatur libellus sicut ⁊ illa actoris.
3 Asserta per reum in actionibus ita faciunt fidē contra se sicut asserta in libello per actorem.

¶ Animaduertimus. Breuiter dicit. Qui titulos potentiorum predijs suis affingunt vel eorum nomina in lite pretendunt priuantur suo iure ⁊ metallo damnantur: et potentior si consenserit infamatur. hoc dicit. Diuide: primo loquitur in genere. secundo respondet queren ti repetendo quasi illud idem. secunda ibi: quisquis igitur. ¶ Ad euidentiam legis debes scire q; senatores et viri clarissimi habent priuilegium ne conueniantur nisi sub certis iudicibus: vt. l. ij. j. vbi sena. vel clarissi. ¶ Hoc premisso venio ad casum in hac. l. hodie possumus ponere exemplū in prelatis quando aliqui volentes euadere curam secularem titulos alicuius ecclesie imponunt predijs suis vel eius nomine in iudicio pretendunt. Ad hoc facit extra de alie. iudic. mu. cau. fact. c. j. nam si hoc faciunt in fraudem: quia non est verum punientur et tenebuntur hac constitutione. ¶ Quero vtrum hec lex habeat locum in actore. videtur q; non: vt hac. l. ver. quisquis. In contrarium videtur ibi: nec repetendo actionem ⁊c. glos. super rubrica et etiam super dicto versi. act. videtur tenere q; nō habet locum in actore: sed habet locum. ℈. titulo. j. l. prima.
1 Ego dico ⁊ q; habet locum tam in actore q; in reo. ⁊. l. j. ℈. titulo. j. loquitur alio casu: vt dixi super rubrica. ¶ Ultimo nota
2 ex isto text. ⁊ q; sicut chartula continens petitionem actoris appellatur libellus: ita chartula continens exceptionem rei
3 appellatur libellus: vt in contradictoriis libel. ⁊c. per ⁊ quod patet q; sicut illud quod actor asserit in libello facit fidem contra se: vt. l. cum precum. de lib. causa. ita istud quod reus asserit in exceptionibus.

¶ Animaduertimus. Qui titulos et nomina potentiorum in lite pretendit litem perdit et metallo punitur: potētior si sciens fuit infamatur. hoc dicit. ¶ Quero in quo differat hic titulus a precedenti. Respondeo sm glo. supra in actore hic de reo: vt ibi dixi. ⁊ differt a precedenti: q; loquitur quando interuenit actus ipsius potentioris hic etiā quādo nullus actus interuenit sed pars in iudicio eum nominauit. Item precedens loquitur potentioris ratione officij tantū. hic loquitur in eis qui habent dignitatē ⁊ priuilegia dignitatis etiam sine officio seu administratione de quibus loquitur. l. ij. j. vbi sena. vel cla. ⁊ hoc patet in principio ibi: claris sime priuilegia dignitatis ⁊c. tertio qua precedens titulus potest habere locum etiā nulla lite mota: vt in casu legis vltime huius tituli habet locum mota saltem per protestationem libelli. ¶ Nota ex lege ista q; sicut libellus continens actionem vocatur libellus. ita chartula continens exceptionem vocatur libellus. ⁊ ex hoc patet q; sicuti ea que quis asserit in libello faciunt fidem cōtra eum vt. l. ait prator. de libe. cau. ita ea que ponūtur in libello exceptionis. Ultimo est notandum q; hic titulus ⁊ precedens loquūtur de potentioribus ratione officij. ¶ Si aliquis assumeret defensionem alicuius castri vel ville subdite alteri ciuitati: vel etiā domini si non sit potentior ratione officij punitur: ⁊ dicte cōuentiones non valent: vt infra. vt nemo ad suum patrocinium suscipiat vices. l. j. lib. ij. Bar.

¶ Ut nemo priuatus ⁊c. Rubrica.

¶ Legie maiestatis. Rubrica sumat legē istaz j. ⁊. ij. ⁊ in partibus istis de consuetudine nō seruatur hec lex. ⁊c.

¶ Legie maiestatis. Qui titulus sub nomine principis rebus inscripserit eas perdere debet. Vel aliter. Qui titulum etiam sub nomine proprio scripsit eas perdere debet. hoc dicit. Tamen iste casus vltimus in italia non seruatur.

Quando

1 ☞ Quando accusatio non procedit iudex nō debet eam admittere.
2 Nomen rei inter reos quando dicatur receptum.
3 Notarius nō habet necesse mittere in quaterno accusationē super qua non debet procedi.
a a Breuiter dicit. Rebus alienis non potest quis titulum vel arma alterius imponere ⁊ faciens punietur. ⁊ posita cuilibet licet euellere sine metu processus. h. d. ¶ No. ex isto fine q; ⁊ q; accusatio non procedit iudex nō debet eam admittere. simile habes in. l. j. ff. de officio assessoris. ¶ Not etiam vnum quod hic videtur casus pro opinio. quam teneo. dubitatur quando dicatur nomen rei receptum inter reos. ⁊ in hoc sunt varie opinio. vt docto. scribunt in. l. j. j. qui accusare non possunt. et ego
2 plenissime in. l. is qui reus. de public. iudic. finaliter ⁊ dico q; donec pendet cognitio: an super accusatione sit procedendum: vel non quis non dicitur receptus inter reos: sed quando iudex pronuntiauit procedendum esse super accusatione nō obstantibus exceptionibus: tūc dicitur receptus inter reos. hoc videtur probari: vt quia non debet scribi illa accusatio super
3 qua non debet procedi hic in fi. ¶ Item no. istum finem ⁊ q; si producitur accusatio super qua non debet pcedi notarius non habet necesse eam admittere in quaterno. si tamē scripsit puto quod nō puniatur quod hic dicitur punitur qui scribit concedit. Respon. ⁊ intelligas ad hoc: vt super ea procedatur sed si scribatur vt ostendatur super ea non esse procedendum non video quid repugnet ⁊c.

¶ Equis. Qui alteri⁹ principis vexilla vel titulum absq; legitima autorita te rebus apposuerit legitime punietur. et quilibet potest ea frangere sine metu processus. hoc dicit. ¶ Not. tex. ibi sine preceptione iudicis competentis innuit q; cum licentia vel precepto iudicis hoc posset facere. ⁊ sic videtur q; iudex partem ipsam possit facere executorem in lite sua simile. j. titu. j. quod intellige causa cognita: quia aliter incideret in constitutionem. l. meminerint. j. vnde vi. dixi in. l. iuste. j. de acquiren. possessio. ⁊ quod quis possit esse executor in re sua. l. eum qui. ℈. finali. ff. de furtis. ¶ Secundo nota q; curiales presbyteri militie dicuntur nobiles hoc est non plebeij. ¶ No. si huius. l. ad quod tota die allegatur quod iudex libellum qui non debet recipi potest lacerare. facit. ff. de offic. assessoris. ¶ Item nota quasi casum pro vna opinio. mea qualiter intelligatur nomen rei recipere inter reos multe sunt opinio. in
1 l. j. qui accusa. non possint. teneo quod tunc videtur receptus quando pronuntiatum est accusationem esse admittendam: ⁊ super ea procedendum: vel non dicitur nomen recipi inter reos. vt hic in fine.

¶ Ut nemini liceat sine iudicis autoritate signa preponere. Rubrica.

¶ In quo differt hic tit. a precedenti dic vt in gl. Ex quo habetis intellectum clarum.

¶ Sepe rescriptū est. Not. ex rubro ⁊ nigro sequentium legum q; sine autoritate iudicis non licet signa imponere rebus alienis ergo a cōtrario sensu cum autoritate iudicis licet. Et ex hoc cōcludit q; iudicis autoritate potest quis ingredi possessionem sine executore: vt ipsemet fit executor ⁊ nuntius in causa. ppria: procedēte tñ legitima cognitione ne incidāt in constitutionē. l. meminerit. j. vnde vi. Pro hoc q; quis possit esse nuntius in re propria facit. l. cū qui. ℈. si epistolam. ff. de fur. dixi plene in. l. iuste. de acqui. pos. ¶ Ultimo pluries allegaui istam. l. in cōuentibus scholarij qui doctorātur. ⁊ qui debent petere insignia doctoralia non ipsimet sua autoritate recipere ⁊c.

¶ Ne fiscus ⁊c. vel respu. Rubrica.

¶ Continua vt in glos. banc rubricam. ⁊ hec rubrica est summariū totius tituli: tamen qualibet legē summabo ⁊c.

¶ Reipublice. Non potest dari instrumentū reipublice actio litigiosa vel dubia. hoc dicit. ¶ Opponitur. l. quando fiscus vel priuatus per totum titu. Solu. fateor q; in subsidium debitore existente non soluendo potest conuenire fiscus debitorem debitoris: tamē sponte contra eum accipere actionem non potest cogi.

¶ Reipublice. Quero hic q; fiscus non debet suscipere exactionē debitorum priuati pro debito suo: quid ecōuerso. vtrum posset cōmitti vni priuato vt faciat actionē contra debitores fisci pro debito sibi priuato. dic q; non. casus est. j. de erog. mi. anno. l. annonas. lib. x. ⁊c.

¶ Cum allegas. Actiones litigiosas vel dubiā ex causa donationis respublica nō potest suscipere. h. d. Et facit cōtra ciuitates istas que quotidie faciūt cōtra hanc. l. ⁊ sepe contingit q; duo fratres habent vnū castrū ⁊ vnus expellit alium et vadit ille expulsus ad aliquā ciuitatem propinquā ille expulsus cōcedit ius suū illi ciuitati pro aliqua quātitate certe ista cōcessio nihil valet. quod perpetuo no. ⁊c.

¶ Bhoret. Propter remissionē debiti nō debet fiscus cōtra alium procurationē suscipere. h. d. ista. l.

¶ Dfraudem. Omnes leges precedentes loquūtur de procuratione seu auxilio ex parte actoris: hec loquitur in auxilio ex parte rei. breuiter dicit. Procurationē ad defensionē priuati fiscus suscipere non debet. h. d. hec lex. ⁊c.

¶ De negotijs gestis. Rubrica.

¶ Dictum est. ℈. de procuratoribus qui gerunt cum mandato: verum quia negotia quādoq; gerūtur sine mandato: ideo de his ponit ⁊c.

1 ☞ Si in tutela dicitur talem proximiorem dedit tutorē an vitietur tutela.
2 Coram preside est porrigenda accusatio suspecti.
3 Mater vtrum teneatur facere tutorem suspectū.
4 Mater expendens pro filio pupillo: protestans quod intēdit repetere quas expensas repetat.

¶ Cum tutores. Expēse facte pietate materna vel affectione domestica nō repetūtur actione negotiorum gestorum. h. d. ¶ Oppo. q; non ipsa mater facit tutores suspectos: sed mali mores ⁊ eius negligentia: vt. j. de suspec. tuto. per totum. ⁊. ff. eodem. per totum. Sol. expone faceres id est detegeres. sic. j. de acqui. re. domi. l. alia. in fi. ⁊ vide glos. hoc facit ad questionem ⁊ cum quidam esset tutor legitimus in tutela est dictū iudex talem proximiorem agnatum dedit tutorem: certe puto q; ex hoc non vitiaretur tutela que debet intelligi: dedit id est datum declarauit. debēt ergo intelligi ista verba sm naturā eius super quo proferuntur: vt. l. si vno. in princi. j. locati. l. dāni infecti quidā. ff. de dam. infec. ⁊. l. si stipulatus. de vsuris. Circa hanc. l. queritur tria. ¶ Et opponitur primo. j. de nup. l. patrem. Sol. ibi speciale. primo quero coram quo debet fieri accusatio ista de suspecto. glo. dicit ⁊ bene ⁊ coram presi
2 de. vt. ff. ad turpil. l. j. ℈. suspecti. quod dic plene vt ibi. et. l. cognitio. in prin. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. ¶ Secundo quero vtrum ⁊ mater teneatur facere tutorem suspectum. glo. hic videtur dicere q; non: ⁊ dicit verum probatur in. l. ij.
3 ℈. si mater. ⁊. ℈. seq. ff. ad tertul. petere vero debet. ¶ Ex hoc sequitur solu. alterius questionis. ⁊ quid si mater fuerit protestata q; istas expensas faciebat animo repetendi vtruz posset repetere. Fran. accur. dicebat q; sic. argu. l. nesennius. ff. eodē. quod est verum in expensis factis in accusando tutorem suspectum quod non tenebatur facere: vt. ℈. dixi. facit ad hoc extra de elect. c. vt preterite. ⁊ quod ibi no. plene per Innocē. sed expensas factas in petendo tutorem non posset repetere: quia ad illas tenebatur: ⁊ sic gessit suum negotium: ideo nō potest repetere ⁊c.

¶ Cum tutores. Expense facte pietate materna vel affectione domestica act. nego. gest. non repetūtur. hoc dicit. ¶ Opponitur q; ista mater non faciat tutores suspectos: sed mali mores ex negligentia eorum: vt. j. de suspect. tuto. per totum. ⁊ maxime in. l. suspec. et institu. de suspec. tuto. ℈. finali. ff. suspect. tuto. per totum. Respōdeo: debet exponi faciens id est detegens. simile in. l. adeo. ℈. cum quis. in fine. ff. de acquirendo rerum domi. hoc facit ad questionem cum quidam esset tutor legitimus in tutela. deinde iudex talem agnatum proximiorem dedit tutorem. certe puto quod per hoc non vitiatur tutela. debet enim intelligi dedit. id est datum declarauit debent intelligi ista verba sm materiam eius contractus super quo proferuntur. l. si vno. ff. locati. et. l. stipula. ff. de vsur.

¶ Me gs. Et not. q; eo ipso qō quis efficitur cleric⁹ de finit esse plebeius quod no. pro statuto sm. d. Flo. adde glo. de conse. dist. iij. c. rogationes. q; appellatiōe plebeij non venit seruus monasterij. And. Barba.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

et.l.damni infecti quidam.ff.de dam.infecto. ¶Opponi.de.l. patrem.j.de nupti. Solu.ibi speciale.circa banc.l.queruntur tria.primo cozā quo debet fieri ista accusatio de suspecto glo. dicit ꝛ bene cozam preside.l.i.§.suspecti.ff.ad turpil.ꝛ dic plene:vt ibi:et.l.cognitio.in princip.ff.de offic.eius cui manda. est iurisdi.et.l.j.§.j.ff.de suspec.tu. ¶Secundo quero vtrum mater teneatur facere tutozem suspectum gl.hic videtur dicere ꝙ non:ꝛ dicit verum probatur in.l.ij.§.si mater.ꝛ.§.sequ. ff.ad turpil.petere tamen debet.et ex hoc sequitur solu.alterius questionis. ¶Quid si mater fuerit protestata ꝙ istas expensas faciebat animo repetendi:an possit repetere.Francis. Accur.dicebat ꝙ sic.l.nesennius.ff.quod est verum in expensis factis in accusando tutozem suspectum quod non teneb⁹ tur facere:vt.§.digi.facit extra de electio.c.vt preterite.ꝛquod ibi no.per Jnno.Sed expensas factas in petendo tutoꝛe nō potest repetere etiam si fuerit protestata: qꝛ illas tenebatur facere:ꝛ sic cū teneatur facere protestatio nihil operatur:vt no ta.§.eo.l.nesennius.ff.eod.de libe.agno.l.si quis a liberis.§.si mater.ꝛ sic fecit negotiū suū.merito nō potest eas repetere.ita debetis intelligere.

1 ¶Expense facte in petendo tutozem pupillo que repetantur.

2 Usufructuarius expensas magnas non facit.

3 Procurator qui cōsueuit vinere de salarijs que percipit ex curijs si fecit expēsas in petendo tutozem censetur fecisse animo repetendi.

4 Quid in amico paterno.

5 Si petens tutoꝛe succumbit an repetat expensas.

6 Tertius quando admittatur ad excipiendum pro aliquo et probandum.

Contra impuberes. Breuiter dicit.Minores tenentur actione nego.gest. in eo qō sunt locupletati. Jtem expense facte in petendis tutoribus repetuntur:nisi ab alijs gratis fuisset factum.hoc dicit. Primo loquitur in genere.Secundo infertur ad speciem. secunda ibi:que tibi quoq;. ¶Opponitur ꝛ videtur ꝙ hec.l. sibi contradicat.nam primo dicitur necessitatibus. secundo dicit ex vtilitate.Et sic loquitur primo in expēsis necessarijs. postea infert et,loquitur de vtilibus.Huius timoꝛe glos.parvula hic super verbo ex vtilitate:dicit ꝙ ista vtilitas est in genere : ne alꝫ negotia pupilli deserantur vt institu.de obliga. que ex quasi contra.§.j. ¶Sed contra hoc opponitur si expense sunt necessarie.ergo debent repeti etiam si pupillus nō est locupletior:vt.ff.de solu.l.in pupillo.ꝛde minoꝛi.l.verum. §.item non restituuntur. Solutio.dicunt quidam ꝙ hic expē se essent necessarie ex parte impēdentis:quia erat curator minoris diuinare est. Preterea procurator non sufficeret ad adeundam hereditatem:vt.l.cum in iure.§.j.ff.de appella.ꝛ hec l.videtur ꝙ loquatur in pupillo locupletato et qui alioꝝ hereditatem agnouerat:vnde alij dicunt quod ista est veritas ꝙ hic dicitur vigente necessitate expone.id est vtilitate.et ita tenent omnes doctores. ¶Opponitur secundo quod nō requiratur quod sit locupletior: sed sufficiat ab initio vtiliter gestum:vt.l.sed an vltro.§.primo.ff.eodem.Sol.speciale est hic in minoꝛe in quo requiritur quod sit locupletioꝛ.¶Venio ad finem.ꝛ videtur ꝙ iste expense facte in petendis tutoribus non repetuntur:vt.§.digi.solu.glos.hoc fecit animo repetendi vt hic.§.fecit affectione materna seu domestica facit.ff.eodem.l. is qui,sed quid in dubio. ¶Pro buius declaratione debetis aduertere.nam si quidem banc ꝫ.l.intelligamus in matre oportet nos dicere ꝙ expense facte in petendis tutoribus possunt fieri dinersimode:quandoq; enim expendit in ipsum pupillum,tunc quidam moderni dicunt ꝙ haberet locum materia que est in.l.alimenta.j.eo.statim ibi videbitis. Quandoq; fiunt expense ab ipsa matre.et tunc iste expense nullo modo repetentur etiam si fuerit protestata:quia tamen ista cura iungatur matri.vt.l.ij.§.si mater.ff.ad tertul.ꝛ.l.diuus.ff.qui pe.tut. debet hoc facere suo sumptu:vt.l.suo victu.ff.de oper. libe.Quandoq; fiunt expense in iudicio in notarijs ꝛ alijs similibus.et in hoc videtur aliqualis opi.nam quidam dicunt ꝙ iste expense simpliciter pertinent ad matrem.alij dicunt ꝙ possunt repeti a pupillo per banc.l.ꝛ hoc mihi placet licet em mater habeat necesse facere necessitate causatiua.non tamen

2 sibi iniungitur nisi sola cura non expense. Simile ꝫ videas in vsufructuario cui iniungitur cura reficiende domus:non autem expensa magna:vt.l.inter fructuarium.ff.de damno infecto.ꝛ.l.damni.§.ei cuius.eodem titulo,simile in herede qui liꝫ cessario habeat facere inuentarium:tamē expense computantur de hereditate:vt.l.scimus.§.in cōputatione.de iure

1 delibe. Pro hoc facit:quia mater excusatur si non petierit tutozes filijs suis egentibus ꝛ pauperibus:vt.l.ij.§.si mater.ad tertul. vnde dico ꝙ huius generis expense possunt repeti a matre sm distinctionem quam dicam in alijs expensis circa alimenta pupil.vt.l.alimenta.j.eodem.et hoc modo debetis intelligere quod dixi.§.l.prozi.Etiam possumus banc legem intelligere in extraneo:ꝛ tunc si quidez fuerit protestata quod faciebat animo repetendi non est dubium:vt.l.nesennius.ff. de nego.gest.Si vero non fuerit protestata tunc ex qualitate persone presumeretur an fuerit affectione materna vel domestica:an vero animo repetendi. ¶Quid enim si aliquis ꝓcurator consueuit vinere de salarijs que percipit ex curijs si
3 hoc fecit certe presumitur fecisse animo repetendi.argumen.
4 l.ex empto.j.locati.ꝛ quod ibi no.sed si alꝫ esset ꝫquidam amicus patris pupilli:non alꝫ consuetus esse in curijs.certe presumeretur fecisse affectione paterna : vt.§.l.prozi.et.l.is qui
5 amicitia.ff.eodem. ¶Quero quid si iste ꝫ qui litigauit in petendis tutoribus succubuit:an expensas factas repetet quas repeteret si obtinuisset.videtur ꝙ non:quia gessit vtiliter sicut dicimus in defensore:vt.l.iam tamen.§.in hac.iudi.solui.et no.j.manda.l.etiam que est prima.Jnnocen.tamen circa hoc videtur aliter dicere de elec.c.vt preterite.licet ibi loquatur in alia materia : scilicet in eo qui petit confirmari abbatem vel
a episcopum. ¶Ultimo vide hic tex.a huius legis in fi.qui tex. videtur mirabilis cum causa erat inter gestum gerentem negotia et pupillum:tamen innuitur ꝙ ista matertera que est extranea admittatur ad allegandum et ad probandum totuꝫ sunm factum in fauoꝛem pupilli ex eo quod dicit se facere paratam.Aduerte ergo bene reperio ꝙ in fauoꝛem sui bene admittatur tertius ad excipiendum et etiam ad probandum.l. si instituta.ff.de inoffi.testamen.et videbitis in aut.nunc si beres.j.de litigiosis.et.l.titius.ff.sol.matr.ꝛ.l.ita tamen.§.quoties.ad trebel.sed quod in fauoꝛem litigantis admittatur tertius non reperio et magime mulier. possumus dicere quod speciale est hic fauoꝛe minoris:vt quilibet admittatur ad proponendum ꝛ probandū exceptiones pro pupillo etiam si fuerit femina:vel dicamus ꝙ sicut quilibet est idoneus defensoꝛ alterius sine mādato super tota causa:ita potest esse idoneus defensoꝛ super vno articulo.in eo autē qō hic loquitur de materia:et sic de femina speciale est fauoꝛe pupilli.quod nota et tene menti.

Contra impuberes. Decactio datur in pupillum quatenus est locupletioꝛ: nisi esset gratis facturus.hoc dicit. ¶Oppo.ad princip.si est locupletioꝛ ad negotia pupilli recurratur de necessitate rationis. Soln.vt in glos.prima. Jtem querit glos.quo tempoꝛe debet esse locupletioꝛ vt teneatur.dic vt in glos.ij. ¶Quero de quo loquatur hic.l.qui fecit expensas in petendis tutoribus. Respond.ꝙ potest intelligi ꝙ loquatur de matre:et tunc aduerte in petendis tutoribus fiunt multe expense.Primo in persona ipsius pupilli ducendo Romā:tunc iure potest petere sm distinctionem quam videbitis in.l.alimenta.j.eodem.secundo in personam ipsius matris:ꝛ tunc illud mater non potest repetere:vt dictum est.§.l.prozi.ergo debet facere de suo:vt.l. si suo victu.de oper.liber.quedam expense fiunt in notarijs et scripturis.et similibus.et istas expensas puto matrem posse repetere sm distinctionem formatā.§.l.prozi.et.d.l.alimenta.nam matri iniungitur circa petendum tutozem:iniungunt
1 tur expense.simile in fructuario cui iniungitur circa reficiendam domū:non tamē magna expensam.simile in herede qui debet facere inuētariū nō tamē suis expēsis:vt.l.seruum.§.in computatione.j.de in.deli.ꝛ apparet ex eo:quia.l.ecpit matrem propter paupertatē ipsius filij.Si enim totū deberet facere mater suis expēsis ad quid attenderet paupertas ipsius filij.vt.l.ij.ad tertul.§.si mater. ¶Quero quid si mater petijt quendam in tutozem ꝛ succubuit:an tunc repetet expensas litis:puto qō nō gessit vtiliter:vt.l.iam tamen.§.in hoc.ff.iudicatū solui.no.in.l.j.j.man.Jn eo tamen qui petijt confirmari electionē factam de prelato.vide Jnnoc.in.c.j.de elect.vt preterite,mirandū videtur de tex.isto.ex quo habes de tertia persona in causa que est inter te ꝛ me.ꝛ admittitur ad probandū defensionem meā quod est mirabile:non tamen reperio ꝙ tertia persona quando admittitur ad sui vtilitatem.in aut.nunc si licet.j.de liti.et.l.si instructa.in princ.ff.de inoffi.testa.et.l.tritia.j.solu.ma.ꝛ.l.ita tamen.§.quoties.ad trebel. ¶Sed quod admittatur ad vtilitatē alterius litigantis hoc nescio nisi hic ꝛ forte est hic:quia sicut quilibet potest venire ad defensionem alterius plenariā super vno.c.tantum.vt hic videa.mirandū est tamen hic.qsi est mulier ista;ꝛ sic nō videtur admitti:vt.l.

alienam.§.de procu.Sed respōdeo ꝙ hoc fit specialiter fauoꝛe pupilli vel aliter ꝙ vbicunq; defensio erat facto mulieris: mulier ipsa admittitur.ita loquitur hic:facit.j.de questionibus.l.interrogare.ff.de edil.edic.l quero.de proba.l.cum que stio. ¶Ultimo nota finem istum multoties occurrit qō sunt quidā tutozes qui omnes fructus expendunt dicentes se expē dere circa pupillum:ꝛ tunc debet si quis consanguineus vult ꝙ ille expense non possint pupillo imputari protestetur tutoꝛi quod ipse est facturus illas expensas gratis:ꝛ tunc ille expense nō poterūt dicto pupillo imputari semper.ꝛ intelligas qō sit persona apud quam pupillus posset educari tute ꝛ secure. alꝫ dicta protestatio posset annullari.

1 ¶Ratiba bitio qnando mandato equiparetur.

2 Actio negotiorum gestorum vnde oriatur.

3 Actio negotiorum gestorū quando oriatur.

b

Jpeciuiam. b Jn hac lege tractamus aliam materiā de negotijs gestis in negotio quod est nostrum ratibitione:hec actio oritur ratibitahitione secuta. hoc dicit. ¶Oppo.ꝛ videtur ꝙ ratibabitio nihil operetur:vt l.si pupilli.§.si ego.ff.eodem.Solu.hic exigitur nomine meo: merito potest haberi ratum:alꝫ secus:vt in contrario nisi in subsidium:vt.l.mater.j.de rei ven.ꝛ ibi videbitis. ¶Opp.ꝙ actio tertij nō preindicet creditoꝛi:vt.l.stichum.in fi.de nouatio. Solu.non preiudicat nisi precedat mandatū vel sequatur
1 ratibabitio. ¶Item opponitur.ꝫ ratibabitio mandato comparatur:vt.l.semper.de regu.iur.ꝛ in.c.ratibabitionem.de regu.iu.lib.vj.ꝛ.l.finali.j.ad macedo.ergo debet oriri actio mādati non nego.gest.Glos.ponit hic plures solut.quarum tres possunt esse vere.Et ideo dicas sic:quandoq; ratum habetur negotium gestum a presente:et tunc ratibabitio comparatur mandato et oritur actio mandati:vt.l.qui patitur.ꝛ.l.si remunerandi.§.si passus.ff.manda.quandoq; habetur ratum negotium gestum pro absente:tunc si quidem mādatum precesserit:licet non fuerit acceptum a mādatario : tunc tamen si quis gerat secuta ratibabitione oritur actio mādati:vt dicta.l.sem a per.et hic in dicta secunda solutione si nullum mandatū processit tunc oritur actio nego.gest.vt hic in tex.ꝛ.l.si pupilli.§. item queritur.ff.eo.nec obstant regule contrarie:quia ratibitio comparatur mandato:nō tamen quo ad omnia.ita hic gloss.sentit tangitur per Dy.in.c.ratibabitione.de regu.iur. lib.vj. ¶Pro declaratione huius.l.sunt videda duo que hic
2 tanguntur in glo.Primo vnde oritur ꝫ actio nego.gest.Secundo est videndum quando oritur.glo.nostre videntur dicere ꝙ in tribus generibus negotiorum scilicet quando negotium est nostrum re ipsa ipso gesto cura et solicitudine oritur ex ipsa gestione actio:sed quando negotium est nostrum ratihabitione:tunc oritur actio ex ratihabitione.ita videtur velle glo.hec ibi:item quarto.et ita videtur gloss.in.l.pupilli.§. item queritur.ff.eodem.Dy.in dictis primis generibus videtur dicere ꝙ oritur ex neg.ge.ꝛ ratibabitione tacita vel expressa : vt.l.pomponius scribit.ff.eodem.in negotio quod est nostrum ratibabitione concordat cum glo.breuiter in dictis primis generibus oritur actio ex ipsa gestione seu ex ipso negotio gesto.et pro eodem accipio:nec est verum quod dicit Dy. ꝙ requiritur ratibabitio tacita vel expressa.nam furiosus nō potest habere ratum tacite vel expresse:vt.l.qui ad certum.ff. locati.et.l.qui certum.ff.de precario.ꝛ tamen si quis gerat negotia furiosi oritur sibi ꝛ contra eum acti.nego.gest.vt.l.ij.§. furiosi.ff.eo. ¶In quarto genere quando originaliter negotium est nostrum ratibabitione.fuit opi.inter glo.in.o.l.si pupilli.§.item queritur.Ultramon.tenent opi.cōtra glo.nostrā quod oritur ex negotio gest.non ex ratibabitione.sicut dicimus in simili in.l.ex placito.j.de rerum permu.Jac. bu.tenebat similem opi.etiam contra glo.et bene iudicio meo per tex. in.l.si pupilli.§.item queritur.ff.eod.vbi dicit tex.ratibabitio inquit negotium nostrum facit.Aduerte ergo ꝙ ratibabitio disponit super ipso negotio:et negotium quod alꝫ non erat nostrū per ratibabitionem efficitur nostrum:nō autem disponit super actione nascenda et gestione seu nego.gesto.Ex ipso ergo negotio quemadmodum est menm per ratibabitionem oritur actio nō ex ratibabitione:alꝫ proprius diceretur actio ratibitionis ꝙ actio nego.gest.quod nunq; est repertum:ꝛ licet istud sit de apicibus iuris:tamē esset vtile ad practicam: Vos scitis ꝙ quis potest cōueniri in loco cōtractus vel quasi cōtractus.modo ego gessi negotium tuum in ciuitate ista:tu habuisti ratum in ciuitate Florētie si actio oritur ex neg.gest. apparet ꝙ quasi contractus est celebratus hic.et hic potest cōueniri si ex ratibabitione oritur:tunc posset agi in ciuitate florentie vbi quasi ille cōtractus est celebratus ex ratione ibi secuta. ¶Videmus vnde oritur: quero ꝫ quando oritur ista
3 actio negotiorum gestorum.breuiter in tribus primis generibus negotiorum oritur actio statim cum geritur.ita not.in l.nam ꝛ seruus.ff.eo.ꝛ bene in negotio gest.quod est nostrum ratibabitatione oritur ratibabitiōe secuta:licet oriatur ex negotio.ante gesto:vt hic.ꝛ dicta.l.si pupilli.§.item queritur.ff.eo. nec obst.l.dispensato.em.in fi.ff.de sol.et ibi dicitur:et autem hoc sit verum in actione neg.gest.vt oriatur actio illo tunc cū geritur:tamen hoc est verum quando negotiū geritur ex officio tutele vel ex officio societatis:qꝛ tunc oritur demum finita tutela vel societate;vt glo.dicit hic ꝛ bene:vt.l.si tutoꝛ.ff.de tute.ꝛ ra.distra.ꝛc.

Jue pro fratre. Quod coberes expēdit pro coberede venit in act.neg.ge.nisi sit factū ex necessitate cō munionis:qꝛ tūc venit in act.fami.her.b.d. ¶Modacti.neg.ge.habet locū qū gerit ex volūtate.secus si aliqua necessitate:vt habes in.l.beredes.§.an ea.ꝛ.l.j.ff.fami.hercis. ꝛ in.l.cōmunes.ff.eod. ¶Ex ista.l.no.casum ꝙ si vni debitoꝛi successerūt plures quilibet liberatur a personali obligatione soluendo partem suam quod apparet:quia si cogeretur solue re totum non veniret in acti.nego.gest.istud probatur expressum in.l.si testamento.§.j.de fideicō. ¶Contra hoc oppo.defunctus nō liberatur soluendo partem:vt.l.tutoꝛ.§.lucius.ff. de vsur.ergo ex persona beredis nō dz variari conditio obligationis:vt.l.ij.§.ex bis.de ver.obli.Solu.nō debet variari quantum ad rem vt liberarent beredes solutione alterius rei quoniā defunctus nō liberaretur:vt ibi:sed quantū ad modū soluendi bene variatur:vt hic de hoc habes in.l.legatarius. in prin.de lega.j.ꝛ.d.l.ij.§.ex bis. ¶Venio adver.sine pigno
re dicitur hic eadē sez in genere non in specie.ꝛ sic no.qō est reperire actionē in genere:licet quidam vltramō.dicerunt contrariū dixi in.l.iij.in fi.ff.de acqui.pos.vbi est glos
a sella super verbo genus.ª in.l.seruus cōmunis meuij.§.fi.ff. de stipu.seruo.ª no.banc.l.ꝛc.

Jue pro fratre. Quod coberes solꝫ necessitate repetit actione nego.gest.alꝫ fami.hercisc. b.d. ¶Ad euidentiā huius.l.est sciendū.no.ex princ.ꝙ si sint plures coberedes quilibet soluēdo partem suā liberatur:licet defunctus non liberetur solutione partis.ꝛ sic videt ꝙ ex persona beredis mutetur conditio obligationis:qō dic plene de verb.oblig.§.ex bis.ad secundā partē oppo.de.l.si omissis.ff. eo.ꝛ.l.beredes.§.si vnus.ff.fami.herci.Solu.expone eandem actionē scilicet in genere.ꝛ sic est dare actus in genere:licet vltramon.contra simile no.in.l.seruus cōmunis meuij.§.fin.ff. de satisda.seruo.vt ibi dixi plene.

Si pupille. Mandatū gestoris nō impedit banc actionē oriri inter dominū ꝛ gerentē.hoc dicit. ¶Not.banc.l.qꝛ licet geram negotia pupilli ex mādato tutoris est necesse ꝙ geram negotia pupilli contemplatione pupilli:vt actio.nego.gest.sit inter pupillū ꝛ me.de hoc optime in.l.si mandato.j.eod.ꝛ ibi dicā quod facit pro formatione libelli vtrum sit necesse apponere in libello quod gesseris eius contēplatione.ꝛ hoc ꝓbare quod no.ꝛc.

Si pupille. Mandatū tutoris nō impedit banc actionem dari pupillo.hoc dicit. ¶Oppo.quod debeat dari actio mādati.Solu.hic mandauit tutoꝛ non pupillus:et intelligas ꝙ tutoꝛ mandauit negotia gerenda tanꝙ sua hoc est pertinētia ad ipsum tutoꝛē cura ꝛ solicitudine si eā fecisset procura.cōsentiente pupillo sm formā.l.necp.§.de procu.habetur actio mādati.Bar.

Officio. Quod qs facit ex necessitate obsequij debiti in hac actione non venit.hoc dicit.l.ista.

Curatorem. Si officium iniunctū nō arctat gerētem pro gestis competit act.nego.gest.hoc dicit. ¶Opp.de.l.de creati.§.de epi.audien.solu.adulto curatoꝛ in testamento nō potest dari:vt hic.sed furioso bene potest dari:vt.l. contraria.

Jab eo. Pro ea parte pro qua debitoꝛ ere ditoꝛi succedit extinguit actio pro reliquis firma remaneat ꝛc.

Duersus. Actio negotiorū gestorum non tollitur pscriptione longi temporis.hoc dicit.ꝛc.

Andr. Pomate.
a ¶Vide hic tex.et est cōmunis intellectus sm alex.in l.pinoztium.in.ij. col.ver.iuxta hoc ff.solu.matr.vide Bar.consi.xv.col. iiij. vol.j.alexā.in Lille a quo.§.si de testamento. col.j. ff.ad treb.ꝛ Jaso. in.l.videriṁ.col. ij.ff.de in lit.iur.

Andre. Poma.
¶Stipu.ser.similis est ad hoc glo. solitaria.in.l.fi. ff. de magi.conue.

b ¶Si pecuniam. Et falsa tex.q dicit pecuniā tuā nō est necesse exponi tibi debitā:qꝛ potest intelligi ꝙ pecunia erat deposita vel cōmodata ꝛ stat propriꝫ:qꝛ dominiū nō transfit. an aūt isto modo poterit pecunia ac cōmodari est tex. in.l.iij.§.fi.cum.l. sequē.ff.cōmo. est essi differētia inter suum ꝛ debitū:vt no.gl.super verbo debitum.in cle.au ditoꝛ. de rescript. Andr.barba.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

S Iseruum. Quod expenditur in curando seruum vtilem a domino hac actione repetatur.b.o. ¶Querit glos.quid si iste seruus erat inutilis.dic vt in glo.&c.

1 ☞ Mater qñ possit alimenta repetere facta filio.
2 Protestatio declaratoria volũtatis nõ habet effectum in his que ex voluntate nostra non dependent.

a **Alimenta.** [a] Quod mater expẽdit circa personã filij in dubio non videtur facere animo repetendi.secus in eo qõ expẽdit circa res.b.o.Et hꝫ hec.l.quas partes:vt patet ex litera. ¶Habetis duas glos.vna ponit materiam alia ponit vnum dubium. ¶Oppo.ad prin.de.l.nesennius.ff.eo.Solu. ibi mater fuit protestata quod faciebat animo repetendi hic non. ¶Opp.secundo.j.de pa.po.l.nec filium.Solu.ibi loquitur de expẽsis quas mater tenebatur facere de necessitate precisa:quia erat infans vel femina.j.triennium vnde mater debebat eum lactare &c.Ideo pro declaratione † huius.l.debetis scire qꝙ quandoqꝫ mater expendit circa personã filij de necessitate precisa:vt quia filius est.j.triẽnium:vel quia filius nõ habet als vnde viuat:vel quia matrimoniũ est solutũ diuortio eius culpa:& onus filiorũ spectat ad matrem:vt.l.nec filiũ. j.de pa.pote.&.l.si quis a liberis.ff.siue parens.ff.de libe.agn. &.j.diuor.fac.apud quem libe.edu.l.j.& auten.ibi posita.isto casu mater non habet repetitionem etiam si fuerit protestata qõ faceret animo repetendi:vt glos.tua hic dicit et bene.Quandoqꝫ expendit de necessitate causatiua:vt in petendo tutores: & tunc admittitur:sic dixi.ff.eo.l.j.&.ij.Quandoqꝫ expendit ex voluntate:et tunc aut onus alimentandi filium spectabat ad alium:vt puta ad patrem:et tunc mulier poterit repetere ab ipso patre:vt.l.nesennius. [b] ff.eodez.ibi finge patrem peregre egisse.&.l.si quis a liberis.ff.si mater.ff.de liber.agno. &c. Ab ipso vero filio non poterit repetere etiam si fuerit protestata: quia alius erat facturus:vt.ff.eodẽ l.ij.& istud tenet etiam hic glo.quam vide & postea faciam te notare:& no.ibi etiam si fuerit protestata.Ex quo no.† ista protestatio declaratoria volũtatis nullum habet effectũ in his que ex voluntate nostra nõ dependent sed sunt decisa & determinata per.l.Quãdoqꝫ onus alimentandi spectat ad ipsum filiũ:tunc si quidem mater gerebat alia negotia filij in dubio videtur expendisse de bonis filij:vt.l.nesennius.ff.eodẽ.Si negotia filij non gerebat in dubio videtur facere animo non repetendi.vt hic in prin.nisi fuerit protestata:vt.o.l.nesennius.ita debes intelligere hanc materiã.Et istud idem quod dico de matre habet locum in auia. ita dicit glos.in.l.nesennius.ff.eo. ¶Venio ad secundam partem.hic dicitur repetendi animo fecisse ostenderis.Quero qñ hoc ostendetur glo.dicit & bene eoipso quod non probatur cõtrariũ presumitur fecisse animo repetẽdi in expensis que sunt facte circa res &c.

a ¶Alimenta.Qñ patruus vel frater prestat alimẽta sorori diuiti.potest repetere vel imputare.vide.o.Pet. in consilio.ccxviij. And.Barb.

b ↪ Andr.Pomate. b ¶L.nesennius.ß declarat vt p aret. consi.cl.col.ij.in si 2 mili Alegan.cõsi. xcix.col.ij.vbi ponit an expẽse pro aliquo redimendo magime a fratre possint reciꝑi & vide etiã bal. consi.i.in.v.parte.

S Ifilius. Si soluit filius ꝓ patre animo repetẽdi potest repetere.hoc dicit.Quero quid in dubio vtrum presumatur facere animo donandi in dubio.vel animo repetendi. Jo.hic dicit qꝙ animo donandi in dubio.vide glo.sed mihi videtur qꝙ hec.l.dicat contrarium qꝙ in dubio non presumatur animo donandi.Nam primo dicit qꝙ ita demum nõ repetit si habuit animum donandi.Secundo dicit qꝙ si soluit pro patre gerendo negotium simpliciter:nec apparet vtrum animo donandi vel non donandi quod potest repetere.quia presumitur fecisse animo repetendi:& vide tex.qui manifeste.hoc dicit hoc etiam probatur.ff.l.ꝓgi.in simili.nam non presumitur expendisse animo donandi:nisi in his que fiunt circa personã vt.ff.proxime vidistis.hoc autem esset clarum si poneremus filium gessisse ex necessitate:puta quia pro parte fideiusserat vel eius fideiussores fuscepcrat qꝙ tunc non videtur soluere animo donandi:vt.l.ex parte.ff.filiusfami.&.l.si dubitetur.ff. filius.ff.de fideicom. ¶Quero de quo soluit hic filius pro patre.certe si intelligas de peculio profectitio nõ est locus distinctioni huius.l.quia cum causa pertineat ad patrem et etiam ad coheredes non possent repeti:vt.j.fami.hercisc.l.certum si loquitur de peculio aduentitio potest hec.l.procedere sm iura hodierna vt possit filius repetere a coheredibus vel etiam ab ipso patre in casibus in quibus sibi non queritur vsusfructus.si ponis quod soluit de peculio castrensi vel quasi procedat sine scrupulo:quia in eo habetur vt paterfamilias:vt.l.ij. ff.ad macedo.&c.

c ¶Sua culpa.ade late de hoc per Ro.cõsil. ccccxvij. Abba. cõsi.lxxxv. & que posui in.l.dixortio.ff. si vir.ff. solu.ma.

Q Uod in vxorem. Expense in curando vxorem facte non repetũtur.secus in expensis funeris eiusdẽ.h.o. ¶Quero quid si vir fuerit protestatus ꝙ illas expensas faciebat animo repetendi:vtrum possit repetere.videtur qꝙ sic:vt.l.nesennius.ff.eodez. Et pro huius questionis declaratione habemus videre vtrum maritus tenea- 1
tur de necessitate expendere in vxorem egram † vel non:quia si tenetur licet protestaretur non repetet:vt habuistis no.ff.eodem.l.alimenta. Debes ergo scire qꝙ quandoqꝫ est talis infirmitas per quam vxor non prohibetur esse in obsequio viri: tunc sine dubio debet eam alere & curare.argu.l.in rebus.ff. possunt commo.de oper.liberto.l.sicut.coniuncta.l.verbo victus.de verborum significa.& tunc protestatio nihil operatur. Quandoqꝫ mulier ꝓpter infirmitatem prohibetur esse in ser- c
uitio viri absqꝫ sua culpa : [c] tunc si quidem est dotata vir debet facere expensas in curãdo eam sm quantitatem dotis:vt l.si cum dotem.ff.si nautem.ff.solut.matri.Et quantũ ad illud nil operaretur protestatio in contrarium:in eo vero quod excedetur quantitas dotis.dic vt ibi dicam.j.quando non erat dotata.Si vero mulier non erat dotata si quidẽ habebat aliũ de vnde posset curari vel supererat pater qui ad hoc tenetur: tunc maritus non tenetur in eam expendere:& tunc habet locum.l.ista qꝙ expensa simpliciter facta videtur facta affectione maritali.sed si esset protestatus posset repetere.argu.l.nesennius.ff.eo.&.l.si nulla.ff.de relig.Si vero nullus alius erat ad quẽ spectaret:nec ipsa aliunde habebat tunc maritus ipse necesse habet facere:vt dicta.l.nulla.&.j.vnde vir & vxor.auc. preterea.& tunc protestatio nil operaretur.als autem quando vir teneatur alere vxorem.tangit Dy.in dicto.ff.finantem in fi- 1
nissimo.& Ly.hic.

☞ Actio negotiorũ gestorũ vt competat mulieri vel cõtra eam quid requiratur.

2 Libellus in actione negotiorum gestorum quid continere debet.

S Imandatum. [d] Mandatum mariti non impedit hanc actionem dari inter gerentem & mulierẽ.hoc dicit. Primo expediam secundam glossam postea reuertar ad primam. ¶Opponitur nisi interuenerit mandatum non habet locum hec actio.institu.de oblig.que ex quasi contractu.ff.j.Sol.hic non interuenit mandatum inter gerentem et vxorem:sed inter maritum & gerentem. ¶Item opponitur de.l.si mandauero.ff.si curator.ff.mandati.Glos. soluit optime.dic vt in glo. ¶Venio ad glos.primã:† quero vtrum ad hoc vt nego.gest.competat mulieri vel contra eam sit necesse vt eius contemplatione fit gestum. Jo.dicit qꝙ sic.glo.videtur contra.& vide glos.j.& ista opin. Jo.est contra hanc legem de directo in principio.vbi dicit si mandatum solius mariti sequitur:ergo apparet qꝙ non fuit contemplatione vxoris:sed solum contemplatione viri mandantis. ¶Et ideo pro declaratione huius passus debetis scire qꝙ quandoqꝫ quis gerit negotia alterius:et non habet animum obligandi aliquem: quia forte putat negotium esse suum vel pro se factum : tunc ista actio non oritur sed habet locum retentio : vt.l.si in area. de condictione indebiti.Fallit in possessore hereditatis: vt.l. si pene.ff.j.&.l.repetita.de condictione indebiti. ¶Quandoqꝫ habet animum obligandi alium tunc si quidem ille est dominus ad quem spectat principaliter negotium non est dubium quod habet locum hec actio:vt in toto titulo isto hic.& ff.si vero non est dominus si quidem ad eum non pertinebat negotium quod geritur cura vel solicitudine solum hoc non impedit quin actio negotiorum gestorum oriatur cõtra verum dominum licet eius contemplatione non fit gestum:vt.ff.eodez. l.qui pupillum.&.l.si pupilli.in principio.ff.eodez.Si vero ad eũ cuius contemplatione gerebatur non pertinebat cura & solicitudo:tunc si quidem ad eum portet aut quoquo modo pertinere actio negotiorum gestorum.non dabitur contra verum dominum:vt.l.si pupilli.ff.si ego.ff.eodem.nisi negotium fuerit gestum nomine serui vel filij qui habebant peculium.vnde ad eos pertinebat et poterant obligari saltem naturaliter.si vero nullo modo pertinebat ad eum cuius contemplatione geritur:& tunc oritur ista actio cõtra verum dominum cuius contemplatione non est gestum:vt.l.item si computauit.ff.finff.eodem.et hoc modo debet intelligi hec materia.Ex predictis † habes videre vtrum sit necesse in libello vel in articulo poni vtrum negotium fuit gestum contemplatione eius contra quem agitur.vel vtrum ille contra quem agitur gesserit cõtemplatione agentis. ¶Sed quero in casibus in quibus hoc debet probari qꝙ alterius contemplatione fit gestum & qualiter hoc probabitur.Respon.sufficit qꝙ gerens faciat negotia ad eum pertinere:quia in dubio videtur gerere eius contemplatione:vt.l.ex maleficijs.ff.j.ff.de actio.& obliga.institu.de obligationi.que ex quasi contractu.ff.j. ¶Quero et redeo ad 2
glossam

glossam vlti.hic positam vtrum inter maritũ & vxorẽ in casu huius.l.habeat locum actio nego.gesto.certe sic.nam maritus.videtur gessisse per alium:vt.l.nam et seruus.ff.finali. ff. eodem &c.

a **Ipaterno.** [a] ¶Expense facte circa personam patrigni non repetũtur nisi fuerit facte animo repetẽdi.hoc dicit. ¶Quero quando quis debet probare animo repetẽdi se fecisse:quia est presumptio contra eum.qualiter hoc probabit dicũt quidam qꝙ probabitur ex protestatione:vt.l.nesennius.ff.eodem. potest etiam probari & alio modo.dicit glo.& nihil plus dicit quomodo erit hic alio modo.certe potest intelligi directe.vt puta quia quando expendebat faciebat libram rationum in quo continebatur talis tenetur mihi in tantum quod pro eo expendi : vt.o.l.nesennius.potest etiã probari ex coniecturis que sumuntur ex qualitate persone facientis vt dixi in.l.ij.ff. eo. Item ex qualitate persone eius pro quo fit vt distinguamus an illa erat in seruitio in domo matris:aut non que distinctio est valde notabilis:& vide gl.quod tene mẽti. ¶Ultimo quero in quibus cessat ista actio nego.gest.glo.hic enumerat & vide eam &c.

Inegotium. Expense facte pro rebus sororis repetuntur hac actione vel mandati si intercessit.h.o.Querit hic gl. vtrũ sit differentia inter rogare & mandare.certe nulla est differentia:vt.l.j.ff.ff.man.&c.

1 ☞ Directa actio neg.gest.quare dicatur directa.
2 Actio quando distinguatur per actionẽ directã & contrariã & quomodo.
3 Actio quando dicatur directa respectu vtilis.
4 Interdictũ vnde vi licet loquatur in edibus tamẽ habet etiã locum in fundo.
5 Actio directa quando habet locum & quando vtilis.
6 Actio dicitur vtilis respectu directe que cõpetit eodem casu. Item respectu directe que alio casu competit.
7 Cedens quando possit solutionem recipere et debitorem liberare.
8 In actione nego.gesto.contra heredes quandovenit dolus & lata culpa.
9 Heres gestoris necessarij vel voluntarij quando teneatur in minus quam defunctus.
10 Heres gestoris an teneatur de leui culpa suipsius.

Curatoris. Contra heredes gestoris ex necessitate dat hec actio vtilis in qua venit dolus & lata culpa & hoc officium ad heredes non transit.hoc dicit. ¶Pro declaratione istius materie primo habemus videre differentiã inter actionem vtilem & directam. Et ad hoc declarandum est facta prima & secunda glo.huius.l. Et glo.nostra pro huius declatione primo vult videre vt sciamus quid est dictum directa. 1
secũdo vt sciamus quid est dictum vtilis.directa † dicit glos. dicitur diuersis respectibus.vno modo directa dicitur respectu cõtrarie:vt.ff.eo.l.si mandatũ. Allio modo dicitur directa 2
respectu vtilis & ita assumitur hic.† Et primũ quando actiones distinguuntur per actionẽ directã & contrariã ponit glos. & clarius in.l.cõsensu.de actio.& obli.tamen in aliquibus deficit.ideo dic qꝙ quãdoqꝫ est aliquis contractus in quo non variatur nomen contractus nec nomen contrahentiũ:vt in contractu societatis tunc ex vtraqꝫ parte actio est directa nec distinguitur inter directã & contrariã vt in titu.ꝓ socio.ff.&.C.et insti eo.Quandoqꝫ variatur nomen contractus & contrahentium:vt in emptione & venditione locatione et cõductione:et hoc casu nõ distinguitur actio per directã & contrariã.sed cuilibet competit ex nomine suo.vt mihi ex empto tibi ex vendito & mihi ex locato tibi & conducto. Quandoqꝫ variatur nomen cõtrahentiũ seu quasi nõ ante variatur nomẽ cõtractus vel quasi.Isto casu qñqꝫ ista variatio cõtingit qz nomẽ descẽdit a nomine:vt mandans & mandatarius deponens & depositarius commodans & cõmodatarius & his similes tunc variatur actio inter actionẽ directã & cõtrariã.nã directa cõpetit ei qui habet nomẽ ꝓpriũ. Contraria ei qui habet nomẽ derivatum:vt.ff.eo.l.si mandatũ.& in toto ti.ff.depo.ff.cõmoda.ff.mãda.& C.qñqꝫ variatur nomẽ cõtrahentiũ vel quasi:& nomen nõ descẽdit a nomine & nõ variatur sensus contractus vel quasi vt in cõtractu pigno.vnus vocatur creditor alter debitor.sed ex vtraqꝫ parte iste cõtractus vocatur pignus.idem in negotio gesto.vnus vocatur gerens alter dñs:et tamen ex vtraqꝫ parte vnus dicit quasi cõtractus scz negotiũ gest.tamẽ ista actio dividitur inter actionẽ cõtrariã & directã.directa cõpetit ei ad quẽ res pertinet.contraria competit alteri:vt.ff.de pig.act.l.tutor.ff.contrariam.& per totum tit.C.& ff.eo.et istis casibus tam directa ꝙ contraria dicitur directa respectu vtilis de qua dicam.j. ¶Secũdo est videndum quãdo † dicitur directa respectu vtilis.& hic aduerte. Directa & vtilis dicitur diuersimode. Uno modo dicitur vtilis respectu directe que alijs casibus cõpetit non in isto de quo loquimur.& hoc prosequitur glos.nostra hic. Allio modo dicitur vtilis respectu directe que eodem casu competit.et istud glos.non prosequitur hic.dico primo dicitur vtilis respectu directe:quia alio casu competit.ponit glos.exemplũ quando vno casu habẽt locum verba & mens legis:tunc habet locum directa.quando in alio casu habet locum mens legis & non verba tunc habet locum vtilis.probat glos.ff.eo.l.iij.in prin.&.ff.sed & si quis.vbi edictum pretoris loquitur de eo qui gerit negotia domini viuentis vel negotia que fuerunt mortui.ff.sed & si quis pretoris loquitur de eo qui gerit negotia que nõ fuit viuẽtis nec fuerũt mortui.vnde cum deficiant verba habet locũ vtilis. ¶Item potest poni exemplum hoc edictum de nego.gest. habet locũ in eo qui gerit sponte.in eo qui gerit coacte nõ habent locum verba:sed mens.ideo habet locum vtilis:vt hic.& vide glos. in principio. ¶Istud dictum glos.reprehenditur per docto. nam vbicũqꝫ habet locum mens legis tunc oritur directa:licet verba deficiant.vidistis expressum in.l.j.ff.vti possi als.j. 4
vnde vi.vbi † licet interdictum loquatur de edibus:tamẽ habet locum in fundo directũ.probatur in.l.non dubiũ.ff.de legi.est tex.in.l.nominis & rei.ff.verbo.ff.de verbo.significa.et in 5
l.j.in fi.&.l.seq.ff.de legist.tuto. Dicendum † est ergo aliter sm docto.actio directa tunc habet locum quando habent locum verba & mens legis:vel mens tantum:vt dictis.ll.actio vtilis habet locum quando non habent locum verba & mens legis: sed & per iurisconsultũ illa lex extenditur propter identitatem vel similitudinem rationis:vt.l.pen.ff.si quadru.pau.fecit dicatur.ita loquitur hic.nam edictum de nego.gest.loquitur de gerente sponte:nec ibi verba nec mens pretoris fuit de gerente necessaria sed per iurisconsultum ad ipsum extenditur:als tunc habet locum vtilis:ita debetis intelligere hanc materiã. ¶Item debetis scire dicit glo.qꝙ ista variatio quandoqꝫ consistit in persona actoris:quandoqꝫ in persona rei. in persona actoris sit variatio per nomina vt directa & vtilis.in persona rei sit variatio per aduerbia vt directe et vtiliter : ideo si aliquis gerit sponte ipse habet actionem nego.gesto. directam si gerit coacte habet vtilem si gerit negotia domini vel mortui habet directo directam.si neutrum horum fuerit habet vtiliter directam.dicit glos.et sic potest esse quod habet locum directa directo : et directa vtiliter vtilis directo et vtilis vtiliter.Et idem glos.dicit in rei vendicatione in petitione hereditatis.Et idem no.ff.de rei vendica.super rubri.Docto.vltramonta.contra.et dicunt veritatem iudicio meo.ista distinctio nominum & aduerbiorum est distinctio magistralis que lege non reperitur:quinimo nec est bona distinctio.nam iste distinctiones habent sua principia.vnum ex parte actoris : aliud ex parte rei.Et si quod istorum deficit non potest dici directa: sed dicitur vtilis.vnde falsum est ꝙ dicamus directam vtiliter posito enim ꝙ ego sim dominus si ex persona cõuenti non potest habere locũ vendicatio vel hereditatis petitio vel ista actio directa dicetur tota actio vtilis.casus est.ff.de noxa.l.electio.ff.primo. ¶Secundo modo dixi quod dicebatur vtilis respectu † respecte que competit eodem casu vt directa com- 6
petit cedenti vtilis cessionario.eodem casu directa heredi vtilis fideicommissario:vel directa procuratori vtilis domino: vt.l.in cause.in fine.ff.de procur.Et differunt iste actiones vtiles inter se:quia vtilis de qua loquor si cedatur nihil remanet apud cedentem:quia solum illam vtilem habebat:vt.j.de heredi.vel actio.vendi.l.emptor.et.l.ex asse.& ibi not.ad trebel. et est tex.in.l.finali.ff.de illis.eodem titulo.alia vero vtilis de qua.ff.dixi que dicitur respectu directe que alio casu cõpetit: licet in alium transferatur:tamen remanet apud cedentem:et sic poterit dici directa respectu vtilis que competit cessionario.Exemplum in bonorum possessore de iure pretorio qui restituit hereditatem.nam apud eum remanet vtilis de iure pretorio.in fideicommissarium transit vtilis per trebellia.vt.l.j. ff.bonorum.ff.ad trebel.&.l.recusare.ff.primo.eodem titu.ita intelligo hic si minor cederet actiones vtilem contra curatorem etiam apud eum remanet.arg.dictorum iurium. ¶Istud 7
est vtile ad questionem de facto. † nam ille qui cedit propter virtutem directe que remanet apud eum potest solutionẽ recipere et debitorem liberare nisi in certis casibus qui ponuntur in.l.iij.j.de nouatio.sed si apud eum nihil remaneret tunc secus.et ista sunt subtilia & menti tenenda. ¶Sumus expediti de duabus primis gl.& dicitur hic qꝙ contra heredes in hac

Universidad del Rosario Archivo Histórico

8 actione † non venit nisi dolus ꝛ lata culpa. ¶Oppo. ad hoc ff. de heredi. instit. l. ij. ꝛ iij. Solu. fateor ꝙ non venit nisi dolus et lata culpa. fallit in tribus casibus qui ponunt in ll. cõtrarijs. ¶Opp. ff. arbi. tutel. l. quicũq. ꝛ ff. e. l. tutori. Solu. fateor quod ipse curator tenet de dolo ꝛ lata culpa ꝛ leui: sed heredes eius nõ tenent nisi de dolo ꝛ lata culpa. fallit in tribus
9 casibus quos supra digi. ¶† Quero circa istam partẽ de duabus questionibus. primo vtrum hoc sit verum in herede gestoris voluntario et hic in herede gestoris necessario vt teneatur in minus heres ꝙ defunctus. glos. hic dicit quod nõ imo dicit ꝙ in voluntario gestore intantum tenetur heres inq̃tũ defunct⁹ idẽ no. in. l. acti. ff. eo. ꝙ trariũ no. ff. e. l. iij. ff. hec actio. et. ff. de acti. ꝛ obli. l. expositi. communiter omnes tenent glos. hic positam ꝛ similẽ q̃ in gestore voluntario ista differentia non reperitur in aliqua l. ¶Quero istud est verum quod heres non tenetur nisi de dolo et lata culpa defuncti an teneatur † de leui culpa suijpsius heredis in eo quod ipse gesserit.
10 glossa dicit hic quod sic. et vide glos. Contrarium videtur in l. cum ostendimus. ff. de here. tu. Solu. ibi loquitur quando gessit aliquid quod habeat gerere necesse hic quando gessit illud quod gerere nõ habebat necesse.

OBnegotium. Hec actio est bone fidei sine spõte sue ex necessitate geratur. ideo ex mora in eo veniunt vsure. hoc dicit.

ABvno. Etiam pro communi negotio habet locum hec actio. hoc dicit breuiter in summa ꝛc.

1 ☞ Officium procuratoris quãdo sit voluntarium.
2 Hestor quando teneatur etiam de neglectis.
3 Hestor quando teneatur de leui culpa.
4 Hestor non potest intentare actionem.
5 Hestor vnius negotij tm̃ an teneat a seipso debita exigere.

ATutori. Tutor et curator differũt a gestore: quia ipsorum officiũ est necessariũ et finitur necessitate cessante sed officiũ gestoris est voluntariũ ꝛ voluntate prima terminat. ¶Item primus potest exercere actionẽ: secundus nõ: ꝛ vterq; etiã de leui culpa tenetur. hoc dicit. ¶Diuide. primo ponit differentiam inter tutorem et curatorem ex parte vna et gestorem ex parte alia in administratione inuanda et ponenda. secundo ponitur vnum quod est commune obligationis vtriusq; tertio ponit differentiam inter predictos in exercẽdo actiones. secunda ibi: secundum que. tertia ibi de ceteris. ¶Nota primo ex prima parte differentiam inter administratorem voluntarium et necessarium. ¶Secundo nota. quod gestor tenetur de dolo lata culpa et leui. ¶Ex tertia parte nota quod sine actione nemo experitur et sic non potest gestor intẽtare actio-
1 nem. ¶Ad primum oppo. et videtur † quod officium curatoris sit voluntarium: vt institu. de cura. ff. item inuiti. Solu. voluntarium est ex parte eius qui datur. et ex parte eius cui datur est necessarium. ¶Opponitur ad idem de legatis. ij. ff. plane. de curato. bon. dan. Solut. ibi loquitur in curatore dato bonis q̃s supra digi loquitur in curatore adulti. ¶Item oppo. et videtur ꝙ officium tutoris vel curatoris non finiatur pubertate: vt. ff. vt cau. post puber. tutor assit in. l. i. Solu. fallit ibi in negotio non perfecto vt ibi dicitur. ¶Habes expeditam primã glos. ff. super verbo inueneris. venio ad aliam
2 glos. super verbo voluntatis. ¶Oppo. et videtur † quod gestor teneatur etiã de neglectis: vt. l. in commodato. ff. sicut. ff. commoda. Sol. in isto passu fuerunt opi. inter glos. nostros. inter Joã. ex vna parte. ꝛ Buil. antiquũ Glossatorem ex alia. Veritas est ista quod distinguitur sic. aut quis incepit gerere ꝛ postea illud omisit: ꝛ de illo tenetur. argu. dicte. l. in commodato. ff. sicut. ff. commo. ꝛ. ff. de actio. ꝛ obli. l. sicut. aut non incepit. ꝛ tunc aut ab initio accessit vt omnia gesturus ꝛ de omnibus tenetur: vt. l. pompo. in negotijs. in fi. cum. l. seq. ff. eo. aut non accessit: vt gesturus omnia sed vt gesturus quedã ꝛ tunc aut alias fuisset gesturus omnia nisi ipse accessisset. et tenetur de omnibus: vt. l. si pupilli. ff. videamus. ff. eodem. aut alius non erat gesturus ꝛ tunc non tenetur nisi de his ad que gerenda accessit: vt bac. l. cum bis que sibi conueniã sunt: vt. l. tres tutores. ff. de admini. tut. quod ergo hic dicitur quod voluntas imponit finẽ administrationi: intellige de voluntate quã habuit ab initio cum accessit ad gerendum. ¶Venio ad secun-
3 dam partẽ. hic dicitur ꝙ † gestor tenetur de leui culpa. Contra. ff. eo. l. iij. ff. interdum. Sol. illud quod hic dicitur est regulare. fallit in casibus qui ibi no. ¶Item oppo. de lege curatoris. ff. eo. solu. aliud est in heredibus administratoris necessarij ꝙ in ipso administratore voluntario. et ibi digi. ¶Venio
4 ad tertiam particulam ꝛ † oppo. ꝛ videtur ꝙ gestor possit intentare actionẽ vt. l. sed ꝛ hec. de procu. l. l. maritus. ff. de pecu. Solut. ibi potest exigere non quia gestor sed quia coniuncta
5 persona. ¶Quero vtrum gestor vnius † negotij tantũ tenea tur debita a seipso exigere. Glo. parvula q̃ est hic ponit duas opi. tene vltimã ꝙ tenetur exigere a se illud quod debet de administratione vel aliud. quod probatur. ff. mandati. l. si vero nõ remunerandi. ff. apud. nisi esset generalis administrator: vt hic per doctores.

SIcognati. Obligatio personalis nõ impedit libertatẽ ꝛ serui et factus liber nõ tenetur ex ante gesto. b. d. hic: vt. l. pomponius in negotijs. ff. eo.

MEgotium. Tutor non tenetur de casu fortuito. hoc dicit. hec lex breuissima ꝛc.

1 ☞ Prohibitio tollit actionem negotiorũ gestorũ.
2 Protestatio potest fieri in scriptis ꝛ sine scriptis ꝛ quando. et numero. ff.
3 Prohibitio in gerente negotia an tollat repetitionem.
4 Vtiliter expendenti post prohibitionem an competat aliqua actio de equitate.
6 Protestatio de qua hic an debeat specialiter fieri vel sufficiat quod in genere fiat.

SIquis nolente. Prohibitio tollit actionem negotiorum gestorum in his que post prohibitionẽ geruntur: secus in his que gesta sunt ante.
1 hoc dicit. ¶Nota † ꝙ prohibitio tollit hanc actionẽ. ¶Secundo nota † ꝙ protestatio potest fieri in scriptis et sine scri-
2 3 ptis. ¶Oppo. et videtur † ꝙ ista prohibitio non prohibeat repetitionem: vt. ff. de institu. l. si quis mancipijs. ff. proculus. Solu. glo. optime ibi licet prohibuerit dominus tamen non prohibuit seruus qui seruus potest obligare dominum inuitum de peculio vel de in rem verso: vt. l. si quis seruum. ff. etiã. ff. de pecul. ¶Opponitur de lege at si quis. ff. idem labeo. de religio. Solu. speciale est in funeraria que nõ tollitur per prohibitionem. ¶Iuxta hanc legem queruntur duo: vtrum
4 huic † vtiliter expendenti post prohibitionem de equitate cõpetat aliqua actio. glo. pro solutione huius questionis intrat aliam questionem quando prohibitio non fuit facta expresse sed tacite. verbigratia: mandaui tibi vt emeres mihi codicem pro. x. emisti pro. xx. an illa. x. vltra possis repetere. et in hoc fuerunt opiniones. finaliter glos. determinat ꝙ non repetit. si ergo tacita prohibitio impedit repetitionem: multo magis expressa in prohibitione expressa. habemus duas glosas contrarias. vna est in l. soluendo. ff. eodem. alia est in. l. si fichum. in fine. ff. de nouationi. que contrariatur huic. Guilliel. de cug. videtur tenere glos. l. soluendo. per legem si quis mancipijs. ff. proculus. de institutio. et de relig. l. at si quis. ff. idem labeo. Ad istam l. respondet bene ꝛ valde subtiliter. hic loquitur quãdo prohibitio est facta circa administrationem rerum post⁹ quis non potest administrare fine delicto. nam post prohibitionem delinquis si ingrederis fundum meum vel in eo operaris: vt. l. diuus. de seruitu. rusticorum predio-
rum. et. l. iij. circa princi. de acquiren. rerum do. et quod vi aut clam. l. j. ff. quid si vi. sed questio glos. fin. in. l. soluendo. loquitur quando post prohibitionem potest geri negotium fine delicto: vtputa: conueni ne creditori meo solueres pro me frumentum ꝛ similia: tunc de equitate habet locum actio non obstante prohibitione: licet hec responsio sit bona ad hanc legem: tamen est contra. l. si pro te. ff. mandati. vnde teneas hanc glossam. et glo. que est in. l. si fichum. in fine. ff. de nouatio. non obstat. ff. proculus. ꝛ. ff. idem labeo. vt. ff. responsum est circa con-
5 traria. ¶Quero † vtrum hoc sit verum indistincte quod protestatio possit fieri in scriptis vel sine scriptis. Breuiter quandoq; protestatio succedit in locum actionis: tunc debet fieri in scriptis: vt. l. perfectus. de anna. excepti. Quandoq; non succedit in locum actionis tunc regula est quod potest fieri in scriptis et sine scriptis: vt hic. et. l. scire oportet. ff. oportet. de excusatione tutorum. fallit in casu j. de non numerato pecu. autenti.
6 hanc querelam. ¶Quero secũdo vtrum † protestatio de qua loquit hic debeat specialiter fieri: vel in genere. teg. hic in principio videtur dicere specialiter glo. videtur exponere specialiter id est expresse. dic si quidem volo prohibere ne gerat negotia mea simpliciter omnia tunc satis est si generaliter loquatur nec est necesse ꝙ res designetur vel negotium nominetur: vt. l. de pupillo. ff. qui nuntiat. de operis noui nuntia. sed si volo prohibere de aliqua re particulari illam debeo designare: nec debeo obscure loqui: alias protestatio nihil operaretur: vt. l

retur. vt. l. aut qui aliter. circa prin. ff. quod vi aut clam.

¶De his que vi metusve causa gesta sunt. Rubrica.

¶Continuat glo. vno modo ꝛ dic vt in ea: vel aliter dictum est de pactis et de transac. verum: q̃ predicta fiunt metu vel dolo aliquando: ideo subiungitur rubrica. de his que metu vel vi. ꝛ postea de dolo. Quero qualiter fecit mentionem de vi. glo. dicit q̃ imperator: secutus est antiquã intitulationẽ: sed hodie aliter: vt habes in glo. quam vide ꝛc.

DErsecutionem. ¶Ad surrẽ et metũ inferentẽ spectat periculum interitus. b. d. ¶Oppo. de. l. si cũ exceptione. ff. quod si homo. ff. eodẽ. Solu. ibi loquitur q̃n res perit. j. quadrimestria tẽpora. hic q̃n periit ante. ratio ptz ibi. ¶Oppo. de. l. si cum exceptione. ff. eo. Solu. ibi loquitur quando res erat eodem modo peritura penes actorem. hic non quod intellige. vt ibi notatur. Item oppo. de. l. subtracto. j. de furtis. ꝛ. j. de condictio. furtiua. l. parui. Solu. ibi purgauit mo: a hic non. ¶Quero vltimo re perempta ad quid formabitur libellus vel quid petetur. teg. hic videtur quod ipsa res petetur: licet sit perempta. vnde ea que sunt ablata etiam post⁹ interciderint possunt peti. Itẽ videt in. l. si seruus. ff. boue. ff. de cõdi. furti. et. l. inter stipulãtem. ff. de verbo. oblig. et. l. si mulier. ff. j. re. amo. ¶In cõtrarium quod petatur estimatio. videtur textus in l. in re furtiua. de condictio. fur. licet glo. ibi aliter exponat teg. ego istum passum examino multum diffuse in repetitione. l. stipula. non diui. de verb. obligatio. vtrum obligationi rem restitui re perempta succedat obligatio ad interesse et quid sit in repetitione. ꝛ finaliter teneo q̃d vtrũq; possit peti: scz res et estimatio. ad hoc facit. l. illud. de dona. cau. mor. et ibi digi. ¶Vltimo glo. intrat hic materiam violentiarũ quam glo. ponit latius in. l. ex tat. ff. eo. et ponit hic scz genera violentiarum. et vide eam.

DErsecutionem. ¶Fur ꝛ meticulosus tenentẽ de interitu. b. d. ¶Oppo. et sum in glo. ij. dicitur q̃d meticulosus tenetur de interitu contra. de. l. si excep. ff. quod si homo. ff. eo. Solu. quod bec debet limitari secundum illam: quia hoc est verum nisi res pereat in quadrimestre tempus: ꝛ que sit ratio huius. dic vt ibi no. Sed cõtra istam solu. op. ꝛ sum in glo. j. ꝛ videtur q̃d indistincte veniat periculum. vt. l. j. ff. rectissime. ꝛ. l. merito. ff. de vi et vi armata. timore huius glo. distinguit hic quod quinq; sunt genera violentiarum istud dictum redarguitur: et ad contrarium respondet quod in duobus generibus violentiarum: videlicet expulsiua et ablatiua venit interitus indistincte in impulsiua non habet locum lex nostra. ꝛ. d. ff. quod si homo. ¶Sed contra istam solu. oppo. de. l. si ipsa. ff. eodem. solue. vt soluit gl. magna. circa medium: ꝛ aduerte ad vnum quod glo. dicit. quia glo. magna circa finem dicit quod sunt plura alia genera violentiarum. Istud dictum redarguitur per docto. quia non est verum quãdo sint plura bñ sunt plures modi puniendi istas violentias et plures cõstitutiones facte: et bas constitutiones vide plene. vt. l. extat. ff. eodem. ¶Item oppo. ꝛ sum in glo. ij. ꝛ videtur quod debeat distingui: vtrum res esset eodem modo peritura penes actorem vel non. vt. l. si cum excep. ff. quatenus. versic. sed si culpa. ff. eodem. glo. fatetur contrarium. ¶Contra istud posset opponi de. l. si in alia. ff. depos. ff. finali. d. l. quod te. et quod ibi not. ff. si cer. peta. pro huius solutione. dic ſm do. Jaco. butri. quandoq; queritur nunquid mora sus teneatur de interitu indistincte vel debeat distingui: vtrum res esset eodem modo peritura penes actorem ꝛc. Dic sic q̃ q̃nq; contingit quod nulla obligatio precedit pone exemplũ in reali possides fichum meum ꝛc. ¶Circa illud membrum. dic vt not. in. l. si vero breuiter. ff. ad trebel. quandoq; contingit quod precedit: ꝛ tunc aut talis obligatio descẽdit ex delicto: quia est factum quod fieri non debuit aut descendit ex alio contractu. Primo casu regulariter morosus tenetur de interitu. vt dicta. l. j. ff. rectissime. et. l. memento. ff. de vi ꝛ vi armata. Fallit in meticuloso vbi debet distingui ſm quod distinguitur in dicto. ff. quatenus. versi. sed si culpa. Si autem obligatio descendit ex contractu dic aut precedit mora aut culpa. Primo casu morosus tenetur indistincte de interitu. vt. d. l. quod te. ꝛ dicta. l. si in alia. in fine. licet ¶Barti. dicerit aliter. vt ibi no. In secundo casu vbi precedit culpa. tunc debet distingui vt cũ res esset eodẽ modo peritura penes actorem rei hic non. est tex. cum glo. sua in. l. si vehenda. ff. in. ff. ad. l. rhodiam de actu. Item oppo. de. l. subtracto. j. de fur. sol. vt glo. ij. in fi. quia ibi fuit prorogata mora. Bar.

1 ☞ Ignorantia iuris q̃n noceat in dãnis vitandis.
2 Scienter soluens quod promisit per metum non repetit q̃s et que solvit.
3 Exceptio mere odiosa que dicatur.
4 Exceptio metus est odiosa respectu metum inferentis: ꝛ respectu passi est fauorabilis.
5 Solutio potest parere obligationem ꝛ solutionem.
6 Soluens coacte post cautionẽ metu factam q̃s repetat.
7 Metus tyranni quando dicatur durare.
8 Qui inrauit per metũ dare. ff. si solvit quod repetat.
9 In materia iuramenti statur iuri canonico.
10 Vbicunq; in solutione potest subesse alia causa ꝙ approbatio prime promissionis quis non presumitur illam approbare.
11 Stante statuto q̃s per instrumentũ non possit opponi exceptio doli vel metus quin debitor capiatur soluens nõ videt primam obligationem approbare.
12 Contra asserentem se spoliatum metu competit exceptio: sz non competit quando agit possessorio.

CAm te non solum. Solutio spõtanea purgat vitiũ metus adhibiti tempore promissionis. b. d. ¶Assumo principiũ ꝛ oppo. ff. de cõdi. ob cau. l. ex ea. ꝛ. l. metũ. ff. sed q̃ preter. ff. eodẽ. Sol. ibi fuit adhibitus metus in solvẽdo: hic in promittẽdo tm̃. ¶Opp.
1 secundo ꝛ assumo finem † glo. iuris ignorantia non nocet in dãnis vitandis. vt. l. iuris ignorantia. ff. de iuris ꝛ fac. ignor. sed hic soluẽs errauit: ergo ꝛc. glo. dicit q̃d hic fuit error supinus. vt. l. nec supina. de iuris et fac. igno. et vide glo. Contra istam solu. videtur. ff. de condi. inde. l. sed et si me putem. vbi in dãnis quilibet errans quantũcũq; fatuus: ꝛ in facto proprio excusatur. Sol. dic q̃d hoc soluit sciẽter: vel si ponis eum errasse posito q̃d repetitio cõpeteret per iura cõtraria non cõpetit per actionem quod metus causa. ꝛ hoc est quod dicit iste text. si alio modo competit repetitio: sed non competit per banc actionem. ꝛ vide teg. qui dicit vim passum ꝛc.
2 ¶Dodo venio ad opi. ꝛ redeo ad prin. glo. et concludo † q̃d si scienter soluit sublatum est vitium metus adhibiti tempore promissionis: ꝛ sic cessat repetitio. si soluisset ignoranter forte posset repetere non per banc actionem sed per aliam: scz per condictionem indebiti. ¶Ad hoc oppo. tutus de exceptione odiosa si soluit per errorem nõ repetit. vt. l. qui exceptione. ff. de condi. indebiti. glo. fatetur contrarium dicens q̃d etiam per istam rationem cessat repetitio. ꝛ vide glossam. Doctores moderni hic multũ notabiliter dicũt q̃d ista glo. nõ dicit verũ. nam. l. qui exceptione. loquitur de exceptione
3 mere odiosa: † vt exceptio macedoniani: sed exceptio † metus est odiosa respectu inferentis metum. et est fauorabilis respectu passi metum: et ideo non obstante illo odio competit repetitio ne als fit melioris conditionis delinquens quã non delinquens contra. l. non solum. ff. de negaliibus. et ita dicũt ipsi quod satis placet mihi pro modo. forte alibi istum passum examinabimus melius. ¶Item oppo. digi q̃d soluens per ignorantiam repetit. Contra vna solutio † non pa
5 rit obligationem ꝛ liberationem. vt. l. qui hominem. ff. fina. ff. de solu. ergo iste soluens cum sit liberatus ab illa obligatione non potest repetere. Glo. fatetur contrarium. Tu dic contra si soluisset ignoranter. nec ob. quod ista solutio parit liberationẽ: quia verum est q̃d parit liberationem ab omni obligatione inualida: quia erat tutus exceptione: ideo non impeditur repetitio. ¶Ad dodo babes primam glo. venimus ad questionem: ꝛ debes scire quod Suar. posuit super banc legẽ vnam suam glo. que an sit vera dubitatur: ꝛ eius verba recitantur hic per glo. quam vide. ista glo. habet tres partes. Prima cum dicit presumitur querelã de vi non bauisse. ista pars est vera si ponis eũ sciẽter soluisse post⁹ metus cessauerit alias secus. vt infra dicam. sed o dicit aut ergo oino nõ repetet: ꝛ ista pars est vera si ponis eũ solvisse scienter post⁹ metus cessauerit als secus. vt. ff. digi. tertio dicit aut eatenus perpẽdit donec pbetur cõtrarium. ista pars est vera si ponis soluisse ignoranter vel soluisse instãte metu: als nõ possit repetere. vt. ff. dictũ est. ita debes intelligere gl. hic
6 posita. ¶Quero † quid si parũ post cautionem coactus soluit an possit repetere. Oldra. q̃s sic hic glo. contra. Breuiter oes docto. tenẽt istud. aut qs soluit instante metu vel metus periculo: et tunc potest repetere aut post⁹ metus cessauit: et tunc secus. ita loquitur hic. ꝛ teg. hic probat. puto ante metũ

m

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

instare si causa ex qua metus inferebat subsistit. verbi gratia aligs tyrannus cogit me ad ꝓmittendū. certe toto ꝛempore que tyrannidis[a] instat metus et donec sum in locovbi ipse exerceꝛ suam tyrannidē. ar. l. fulcinius. §. j. qui. ex cau. in pos. ea. facit ad hoc. extra eo. titu. c. j. ¶ Querit glos[a] quid si iurauꝛ de metum dare decem: ꝛ postea soluo sponte an possum repetere. glo. hic dicit quod nō. licet de iure canonico cōtra. quia video: soluere metu periurij ꝯ repetam. argu. extra de iureiurādo. c. ad aures. ꝛ vide glossam. ꝛꝛ huic iuri canonico stando esset in bis. ¶ Ex quo no. ꝙd ꝙcunq; in solutione potest subesse alia causa ꝙ approbatio prime promissionis: quia non ꝓsumitur illam approbare. vt videbitis. j. l. prospi. et hoc quando video: soluere metu periurij saluo nō vt approbem promissionē primā: sed vt non sim periurus. ¶ Et per hoc dico quod in ista ꝛ ciuitate et alijs ciuitatibus tuscie: vbi cōtra instrumentū non pōt opponi exceptio doli vel metus quin aliquis capiatur ꝛ fiat solutio quod soluēs nō videtur primā promissionē approbare: sed videtur soluere ne capiar ꝛ posset repetere. facit ad predicta qō dixi. ff. qō vi aut clā. l. j. §. j. ¶ Restant videre in glos. due oppo. quas omisi. ¶ Opp. ꝛ videtur quod obligatio facta metu sit nulla tanq̄ turpis. vt. s. de legi. l. non dubium. dic vt in gl. ¶ Itē oppo. qualē fuit principium talis debet esse ꝓcessus quo ad primordia litis ꝛc. vt. l. j. j. de impo. lu. descri. li. x. Sol. qō hic sequit post principiū est cōtrariū primo: qr spōtanea solutio est contraria coactioni merito illud tollit. ¶ Ultimo[n] extra glo. no. et tene menti. dixi quod spoliatus ante omnia ſ est restituendus nec potest obiici aliqua exceptio. vt. l. momentanee. j. vnde vi. ꝛ si per vim vel alio modo. l. j. hoc est verū si agitur possessorio: vt ibi sed si agit petitorio vt actione quod metus causa pōt obiici exceptio qō ille metus est purgatus per aliquem actum postea subsecutum vel per consensum expressum. vt hic. ꝛ. l. j. si per vim vel alio modo circa qō vide Inno. extra de renun. c. super.

a ¶ Tyrannidis. vide Pet. de anchara. consi. ccc.

b ¶ Querit glo. ad de que notaui ad Baldū in. l. j. j. si a non compe. iudi. Andre. Barba.

c ¶ Metu periurij. Adde quid de soluēte metu excōmunicationis. Ro. cōsil. cccl. xix.

c-* Andre. pomate.

d ¶ Ultimo. Aide que dixi in .c. solliciti. de resti. spo. et vide. c. j. de resti. spo. vbi allegatur. l. ista hic posita per Innocen. et alios.

¶ Tam te. Cōpetit actio quod metus causa. h. d. ¶ Op. de. l. ex ea stipulatione. ff. de condictio. ob turpem causam. Sol. glo. bene quod ibi interuenit metus tam in promissione ꝙ in stipulatione. hic in promissione tantum. et assignat tres rationes. Prima est multum no. ꝛ intelligitur ex. l. contraria. Scōa est bona. Tertia est falsa in eo qō glos. dicit qō eadē solutio. ꝛc. Dictū glo. habet locū vbi quis reperitur in delicto: qr est verum qō eadem solutio parit liberationem: ꝛ repetitionē: qr isto casu repetens videtur sibi contrarius qō nō est in casu nostro: ꝛ aduerte quod si tertia cū gl. esset vera eodē modo deberet dicere qō si metus adhibit[a] in solutione non cōpeteret repetitio quod est falsum. ꝛ his omnibus glo. nostra reprobat quandā glossam que glossa incipit vbi ꝓsumitur esse ꝛc. ¶ Aduerte quod glos. contraria habet tres partes. prima particula ꝙm glos. et docto. est vera dummodo intelligāt ꝙm dominū Jacobum de ꝓsumptione iuris contra quam non recipitur ꝓbatio in contrariū. ¶ Item secunda particula est vera. Tertia falsa. vt hic patet in glos. quod videtur teg. nostre legis vbi ponitur pro cōstāti quod vis non fuit adhibita in soluendo. Item oppo. quod iste soluens videtur errasse in iure qō poterat se defendere ꝛꝛ error iuris in damno vitando nō nocet. vt. l. iuris ignorantia. ꝛ. l. regula. de iuris ꝛ facti ignorātia. Solue vt glo. vel dic qō leges cōtrarie habēt locū vbi fol. fuit facta ignoranter hic fuit facta sciēter. ¶ Itē opponit ꝛ videt qō cū talis fol. fit contra l. quod quicquid sequitur ex ea non valet. vt. l. non dubium. in glo. no. in fine glo. quam no. qr ꝛꝛ fuerit turpiter facta per metū: scilicet nō tū fuit turpis de se. de hoc videbitis in. l. dolo. j. de inutilibus stipulationibus. ¶ Querit glos. de duobus. pone qō aliquis per vim promisit centum non ex interuallo: sed statim soluit nunquid repetit hic fuerūt opi. quia quidam dixerunt qō sic. argu. l. iij. §. seio. ff. de mi. no. argu. l. mulier. j. ad vel. glos. ꝙm Hugo. reprobat hāc opi. ꝛ nō alle. domi. Jaco. tenet idem gl. per hāc. l. q̄ loquit indistincte. nō ob. §. seio. qr ibi senatus de necessitate venit ad cōsequentiā nō soluēdo ex actis debito ꝙ de necessitate sequitur additionē hereditatis quod nō contingit in casu nostre. l. quia sol. non sequitur de necessitate ad solutionem factā per vim. imo soluens poterat opponere exceptionem qō metus causa ꝛ si nō opponit videtur habere ratam precedentem vim. non ob. l. si mulier. j. ad velleia. vbi succurrit mulieri. circa scōm actū sicut circa primum infra biēnium. rādeo: qr secūdus actus mititur eadē ratione qua primus: qr vtroq; actu inest ratio fragilitatis sexus: qr nō est in casu nostre legis: qr soluēs potest opponere exceptionem: verum est qō do. Cy. reprobat dictum eius glo. nam vbi statim post ꝓmissionem coactam fit solutio in solutione adhuc videt inesse vis seu metus qui fuit in promissione per regulā iuris que incōtinēti ꝛ cetera. vt. l. lecta. si certum petatur. ibi iuris casus contra dictū gl. ꝛ. l. nouissime. §. j. ibi qō si compulsus ꝛc. quod fal. tut. auto. et vt hoc intelligas: debetis scire qō ille. §. prohibet hic qō hec sunt paria aliquem facere aliquid cōpulsum ad hoc: aut facere timore ne compellatur: vnde nō soluens iam fuit coactus eam in promissione illa. ¶ Idem vis ꝓsumitur esse que in solutione valet: an illud pone ex forma reformak qō bona rebellium debent venire in communi ꝛ debitores eorum possint exigi debitor cuiusdam rebellis fuit coactus: vt solueret debitum communi non soluit tū: sed relaxatur sol. post vnam diem vel duos reuertitur creditor: rebellis et petit debitum. ¶ Oppo. pro debitore qō ipse est liberatus per solutionē factam communi: et allegat questionem factā in. l. liberto. §. lucius. de an. leg. l. creditor. ff. de solu. replicat quod ls fuerit detentus in palatio: tamen facta est solu. qd iuris. hic glo. facit contra debitorem: veritas videtur in contrarium per. l. nouissime. §. j. preallega. ¶ Item querit glo. pone qō aliquis iurauit per metum postea soluit: nunquid possit repetere. glo. dicit qō nō: quia tale iuramentū remittitur. vt. l. si. ff. de bis qui satisda. cogantur. de iure canonico secus vt in glo.

1 ¶ Res vendita per metum potest repeti per actionem in rem.

2 In hac actione habet locum exceptio retentionis propter pretium: licet non interdicto vnde vi.

3 Res empta metu potest ꝓscribi: ꝛ sic cōtra actionem quod metus causa apponitur exceptio ꝓscriptionis.

4 Actio quod metus causa quando detur cōtra tertium possessorem.

5 Actio personalis quod metus causa scripta in rem quando detur contra tertium possessorem vnde nascatur.

6 Pretium rei vendite per metum cui debeat restitui quando agitur ad rem.

8 Si primus emptor dedit maius pretiū ꝙm pretium quod dedit secūdus: quod pretium restituit agens ad rem.

9 Clausula in instro vēditionis vēdidit rem et oēm actionem quam habet in directa re seu pro dicta re: quid operetur.

10 Exceptio retētionis propter pretiū quo opponi debeat per secundum emptorem conuentum.

11 Actio personalis scripta in rem ꝓscribit longo tēpore.

12 Possessor bonefidei ls faciat fructus suos: tū tenet restituere quatenus est factus locupletior.

13 Possessor bonefidei an teneatur de fructibus ante trienniū et ipsos ꝓscribat triennio.

14 Res possessa violentia compulsiua ꝓscribitur non autem possessa vi expulsiua.

15 Actio quod metus causa an duret contra primū emptorem si secundus rem ꝓscripsit.

16 Actio quod metus causa non finitur anno.

17 Contractus venditionis metu celebratus quando non sit nullus ipso iure.

¶ Juvi vel metu. Coactus fundū vendere potest illum repetere a quolibet possessore si pretiū restituit et ꝓscriptio non currit. h. d. ¶ Primo not. ꝙd res vendite per metū possunt repeti per actionē in rem a quolibet possessore. secundo nota qō debet restitui pretium a vendicante. Ex quo habes ꝙd qō contra hanc actionem opponitur exceptio retentionis propter pretium: licet contra interdictum vnde vi: nulla talis exceptio possit opponi. ¶ Tertio no. ꝙ res empta metu possit ꝓscribi. Ex quo habes qō contra actionem quod metus causa opponitur exceptio ꝓscri. rei. Ad ista tria opponamus per ordinem. ¶ Oppo. vendens licet per metum transtulit dominū. vt. l. si mulier. ff. eodē institu. de rerum diui. §. per traditionem. ergo non potest vēdicare tanq̄ non dominus. vt. l. in rem. in princip. ff. de rei vendica. Sol. glo. qō de iure ciuili nō possit vēdicare: sed de iure pretorio sic. quo iure non videtur dominiū perdidisse. ¶ Item oppo. ꝛ videtur qō contra tertium possessorem non debeat dari actio quod metus causa. vt. l. metum. §. licet. ff. eodem. Sol. fateor contrarium quod ex edicto tria dātur remedia. scilicet vtilis in rem actio personalis quod me. cau. que est in rem scripta exceptio metus. vt. o. l. metū. §. sed qō prētor. et. §. licet. et. §. volenti. et hac. l. ¶ Circa hoc queritur ꝙ ista actio personalis scripta etiam in rem quando datur contra tertiū possessorē vnde nascitur. Glo. magna hic mirabiliter dicit quod

dicit qō nascitur ex varijs figuris cauſarū. vt. l. j. in princi. de acti. ꝛ obli. ¶ Et aduerte ne erres ego non quero de actione in rem: vnde oriatur: qr illa non oritur ex obligatione cause datur enim cōtra possidentem quia possidet: nō quia obligatus. institu. de actio. §. j. Sed ego quero de actione personali in rem scripta. ista enim datur contra possessorem tanq̄ obligatum: ideo quia possidet. vt. l. de eo. in fine. ff. ad exhibendum. Illa igitur obligatio contrahitur sola rei peruentione coipso qō res peruenit ad eū: ideo dicit oriri ex varijs figuris causarum. ¶ Ad secundum nota. oppo. j. de rei vendi. l. si mancipiū. ꝛ sum in. j. glos. magna. Solu. hic debet restituiꝛ: ideo quia pretiū est versum in eius vtilitatem. ¶ Oppo. ff. de rei vendi. l. emptor. Solu. eodem modo. ¶ Oppo. j. de ꝓscrip. ꝓꝓ. annozum. l. j. Solu. eodem modo. ¶ Item oppo. j. de rescindenda venditio. l. j. Solu. vt in glos. ¶ Oppo. de. l. si per impressionem. j. eodē. Solu. aliud cum agitur conditione ex. l. illa. aliud cum agitur actione quod metus cau. ¶ Circa istud notabile quero ꝙ primo cui debet restitui illud pretium. Respondeo siquidem agitur contra metū inferentem debet restitui sibi sine dubio: si agit contra possessorem: tunc potest iste qui vendicat soluere primo emptori. Item potest soluere huic emptori. Item potest soluere secūdo si vult. ita dicit glossa. quod qualiter procedat ir. fra dicam. vide glo. in pzin. in eo quod dicit potest soluere huic secundo emptori videtur contra: quia non ab eo habuit pretiū: sed a primo emptore ꝛ ipsi primo emptori debetur ergo soluendo alteri non sequitur liberatio. vt. l. si hominem. §. si nullo. ff. de solutio. Hlo. respondet duobus modis. primo modo: qr primus emptor cogitur habere ratum: qr eius negotium est vtiliter gestum. soluit enim creditori suo. naz hic secūdus emptor poterit repetere a primo qui sibi vēdiderat. vnde cum eius negotium vtiliter sit gestum: ergo ꝛc. vt. l. solu vendo. de nego. gest. ꝛ. l. pompo. ꝛ qui vtiliter poterat soluere creditori creditoris. vt. l. si opera. de doli exceptio. ꝛ. l. si liber. de nego. gest. ita dicit glos. magna. Sed diceres quid si iste secundus non fuisset emptor sed donatarius vel quid si fuisset actum qō a primo non posset repetere etiam pretiuz. dic vt dicam in sequenti questione. ¶ Quero quid si pretiuz quod primus ꝛemptor dedit est maius ꝙm pretiū quod dedit vltimus quod debet restitui glossa. dicit qō est in electione actoris quod pretium restituat. argumē. l. si cū militaribus. in fine. j. de rescin. vēdi. ꝛ vide glos. tuam in fine. Pet. de bel. et dominus Cy. sequendo eum videtur tenere quod totum primū pretium debeat reddi: quia ille qui vendidit secundo emptori trāstulit in eum omne ius suū: nos quid dicemus. Ego ꝛ fateor quod si in instrumento venditionis fuisset dictum quod vendidit illam rem ꝛ omnem rationem quā habet in dicta re seu pro dicta re sicut fit hodie in instrumentis qō Pet. verum diceret sed si fuisset res vendita simpliciter prout proponitur: tunc non transit nisi ius reale. nam iura illa que competunt persone non transeunt nisi cedantur. vt l. in creditore. ff. de enic. ¶ Et ideo puto tūc aduertendū qualiter ꝛopponaꝛ exceptio: aut iste possessor cōuētus opponit exceptionem nō debere se restituere nisi sibi restituatur pretium et non debet sibi restitui nisi pretium quod ipse dedit. ita loquitur. l. si cū militaribus. j. de rescin. vendi. Sed si opposuerit exceptionē non debeo tibi restituere istā possessionem donec pretium restituas simpliciter vel donec restituas pretium primo emptori. optime procederet ista exceptio: qr exceptiones ex persona venditoris transeunt in emptorē. vt l. si a te. in fi. ꝛ. l. si mater. §. fi. de excep. rei iudi. ꝛ tūc debet ipsi primo emptori restitui. Itē dico qō si iste qui vendidit coacte vellet isti primo emptori pretiū restituere et nihil huic. se cūdo optime posset: qr eius est debitor habuit ab eo nisi iste secundus haberet ius cessum contra eū per generalia verba venditionis vel nisi illud ius esset obligatum pretextu obligationis cōsuete apponi in vēditionibus: tunc haberet locū l. iij. j. de noga. ꝛ que res pigno. oblig. pos. l. nomē. ¶ Ad tertiū notabile oppo. hec actio est ꝓsonalis: ergo nō tollit longo tpe. vt. l. ij. de consti. pec. glo. soluit optime. ꝛ dic vt in glo. tua notabili. ¶ No. ꝙd actio personalis scripta in rem prescribitur longo tpe. ¶ Secūdo oppo. emptor ls per metū sit dñs. vt supra dixi. ergo non prescribitur. vt. l. sequit. §. lana. ff. de vsucap. dicit glo. hic videtur dominus de iure pretorio vel aliter ille qui est dñs reuocabiliter prescribit cōtra illaz actionē per quā pōt reuocari illud dñiū multo fortius si nō esset dñs. vt. l. in bello. §. si quis. ferunm. de cap. et postli. re. ¶ No. hoc ad multa. vos scitis ꝙd bonefidei possessor facit fructus suos: tū tenet restituere quatenus est locupletior. vt no. in. l. fructus. ff. de rei vendi. ¶ Itē scitis ꝙd possessor rei mobilis prescribit triennio ex quo cōcluderetur ꝙd bonefidei possessor nō tenet de fructibus perceptis ante triennii: qr sicut nō esset dñs cum sit bonefidei ipsos ꝓscriberet triennio eodē modo prescribat fructus triēnio. tex. et glos. habes in. l. segtur. §. fructus. de vsucap. qō tene mēti: qr milies ꝓcticabis. ¶ Item oppo. res furtiua vel vi possessa nō potest vsucapi. vt institu. de vsu. §. furtiue. sed ista est vi possessa: ergo qō. Sol. tres possessa violētia expulsiua nō prescribitur: secus si violentia compulsiua. ita logtur hic. qō no. multum quia valde notabilis solu. est. ¶ Opp. in aut. vt spon. lar. §. rursus posita. j. de prescrip. lon. tempo. aut. malefidei. Sol. ista iura aliquantulū mutanꝛ per iura noua. ꝛ ibi videbitis.

15 ¶ Circa banc. l. querit glo. quid ꝙd si secūdus emptor ꝓscripserit: vtrum actio qō metus cau. duret contra primū. glos. dicit qō non. vt. j. de bis qui a non do. ma. l. si. istam glos. oēs reprobēdūt. nam ibi logtur qñ oīnum rei est causa actionis personalis. ita qō actio datur in cōsequentiā dñij qō hic nō est: ideo competit actio cōtra primū dñm. vt. l. item si res. in pzin. de aliena. iu. mu. cau. fa. ꝛ ibi gl. dixi vobis plene anno

16 in. l. iij. ff. vi bo. rap. ¶ Querit glo. an ista ꝛactio finiaꝛ anno sicut rescissoria. glo. dicit qō non: et bene. ¶ Item querit an

17 cōtractus ꝛvenditionis adhibitus metu sit ipso iure nullus sicut quādo dolus dedit causam Jctui. quidam dicebant qō sic. Alij cōtra. et hoc est veritas. et aliud in dolo meticuloso. et aliud in dolo simplici: vt in contrario.

Juvi. Coactus per metū ad vendendū rem potest illā repetere actione qō metus causa vtili in rē si nō precario restituat ꝛ prescriptio nō currit. h. d. ¶ No. tria. primum vendito agens bac actione debet restituere pretiū. secundū est qō cō petit vtilis in rem. tertiū est qō emptor. secūdo prescribit rē per metum vēditam. ¶ Contra primū dictum oppo. ꝛ sum in glo. dicitur verbo vendito circa mediū. de. l. si mancipiū. j. de rei vēdi. Sol. glo. qō ideo pretiū restituiꝛ hic: quia fuerit versum in vtilitatē vēditoris. ¶ Item oppo. de. l. inciuile. j. de fur. Sol. vt in precedēti cōtrario. circa quod vide qō not. in. l. emptor. ff. de rei vendi. ¶ Item oppo. de. l. j. j. de rei vendi. glo. ibi dat plures solu. hec est vera. ¶ Item opp. de. l. si per impressionē. j. eodem. sol. vt in glo. ¶ Item oppo. contra secundum dictum. rei vendicatio datur domino. vt. l. in rem. ff. de rei vendi. Sed venditor per traditionem: licet coactam desinit esse dominus. vt. l. traditis. ff. de pac. ergo non competit actio in rem. glo. fatetur contrariū de iure ciuili: sed de iure pretorio non videtur esse trāslatum dominiū in effectu cum possit recuperari beneficio pretoris. vt. l. nemo. ff. de in integ. resti. ¶ Et ideo non mirum si competit sibi hec actio. ¶ Item oppo. ꝛ videtur qō ei competat aliud remediū. vt. l. metus. §. violenti. ff. eo. sol. glo. que incipit non solum quod competit vtile in rem. vt hic. et alia remedia in. l. contraria. ¶ Item oppo. et sum in glo. magna ad tertiū dictum: quia non est dubium qō actio quod metus causa est personalis: sed actio personalis nō prescribitur longo tempore decimo vel vigesimo anno. vt. l. ij. j. de constitu. pecu. et. l. omnes. j. de prescrip. ꝓꝓ. vel. gl. annozum. Hlo. dat duas solu. prima est licet fuerit secunda in glossa qō cum ista actio quod metus causa egcedat suos terminos: quia competit contra possessorem quēcunq; tamen est personalis: ls dicatur in rem scripta. vt. l. meuiū. §. fin. ff. eodē. non mirum si ꝓsumetur. tene primam ꝙm dñm Jaco. ¶ Item oppo. dicitur qō secundus emptor pro traditione fuit seruꝰ dominus et dominus non prescribit. vt. l. sequitur. §. lana. de vsucap. Sol. glos. qō ls fit factus dominus: non ideo minus prescribit: nō tamen prescribit dominiū: sed prescribit contra actionem: quia illud dominiū posset reuocari de iure pretorio. signa istam glos. ¶ Item oppo. de. §. furtiue. institu. de vsucap. Sol. glos. qō contrarium loquitur in vitio reali quod afficit ipsam rem. ¶ Item oppo. de auc. malefidei. de prescrip. lon. temporis. Solue in glo. ¶ Quero que sit differentia inter vim ꝛ metū. dic vt prima glos. vel cape differentiam inter vim ꝛ metum. dic vt in prima glo. vel cape differentiam ex. l. j. et. l. ij. ff. eo. ¶ Item dicitur qō debet restitui pretium. Quero cui debet restitui: vtrum primo ementi perviam an secundo emptori. glo. dicit qō vtriq; eorum: quia cum seruus emptor dicitur creditor primū nomine emptoris debitor soluēdo creditori debitoris liberatur. circa quod vide quod not. in. l. si opera. ff. de doli excep. ¶ Item quero quod pretiū debet restitui. glo. in fine posita super verbo predicto dicit qō venditor per vim coactus potest restituere quandocunq; vult tamen Cy. reprobat dictum glos. qō cum emptor secūdus successerit in locū primi debet vti eo iure quo suus antecessor per regulā

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

iuris cum quis:sed primo emptori debet restitui pretiu ab eo receptum:ergo ꝛ secundo potest tolerare glos. ſm domi. Jaco. per. l. nomen. in ſi. que res pig. oblig. poſ. Item querit glos. pone quod emptor secundus prescripserit istam rē non potest contra istum emptorem. Sed nunquid potero agere contra primum emptorem inferentem vim glo. determinat quod nō per. l. ſi. j. qui a non do. ma. Ista glos. est contra casum. l. ſi res. in principio. ff. de aliena. iudi. mu. can. fac. per. l. finalem. alias per glos. respondeo. vt nota. in dicta. l. ſi res. in fine glo. Item querit glos. nūquid hec necessaria siniatur an non. dic vt nota. in dicta. l. ſi per emptorem. ſ. quoties. ex qui. cau. ma. per Dyn. in. ſ. rursus. institu. de actio. ¶ Item queritur actio quod metus causa que datur contra secundū emptorem. vnde nascitur quod ex varijs figuris causarum domi. Jaco. reprobat istam glos. quia non est verum quod nascitur sic: sed oritur iure dominū ex preuentione rei: quia res ad eum peruenit. ꝛ isto respectu dicitur scripta in rem. simile in actione ad exhibendum. vt. l. iiij. ſ. est aūt. ff. de arbi. et ad exhiben. ¶ Ultimo querit glos. quid ſi res est integra. dic vt in glos. Bar.

1 ☞ Contra rationem quod metus causa opponitur exceptio consensus postea adhibiti.

2 Receptio spontanea quando inducat approbationem consensus.

3 Actio quod metus causa. qñ ꝛ cū qua actione concurrat.

Si per vim. [a]Hec actio infra annum datur ad quadruplum post annum ad simplum ſi alia actio non competit. hoc dicit. ¶ Nota quod contra hanc actionem opponitur exceptio consensus postea adhibiti. ¶ Contra hec oppo. nonne recipiendo pretium videtur approbare venditionem. argumentum. ſ. eodem. l. ij. Respōdeo tnō licet enim solutio spontanea inducat approbationem: quia non potest videri facta alio respectu: tamen receptio spontanea non inducit approbationem contractus. Jdeo enim recipio pretium: vt sit mihi magis cautum: quia tanto minus habeo perderevnde potest esse alia ratio q̄ approbationis hoc sentit Innocen. optime in. c. super boc. extra de renuntia. ¶ Oppo. quod hec actio concurrat cum alia. vnde videtur obstare. ff. eodem. l. ſi cum exceptione. ſ. eum. et. l. metum. ſ. volenti. Solu. non concurrit cum alia: scilicet ordinaria: cum alia extraordinaria sic et bene. Alij dicunt quod non concurrit cum alia que non oriatur ex hoc edicto quod non est verum. in dicto. ſ. cum ideo. ergo tene primam solutionem ꝛc.

Si per vim. Actio quod metus causa infra annum competit ad quadruplum post annum ad simplum nisi alia actio competat. hoc dicit. ¶ Quero de intellectu versicu. qui dicit nisi alia actio nō sit. querunt docto. vtrum super hoc ferantur due sententie. de hoc glos. in. l. ſi cum exceptione. ſ. hec actio. ff. eodem. Ultramonta. dicūt hic quod non est necessaria in hac actione duplex sententia: imo poterit expediri vna sententia et formabitur libellus sic. dico qō coegisti me per vim vt venderem tibi fundum ꝛ vendidi et tradidi quare peto vt fundum restituas et ſi distuleris vsq̄ ad annum mihi restituere peto quadruplum ista est forma libelli. ꝛ sic formabitur sententia. hanc formam vidistis in. l. conducto. j. de loc. ꝛ conduc. non habetis hic alia.

Non interest. Siue quis coactus sit vēdere siue minori pretio vendere habet locum hec actio. hoc dicit. ¶ Quero vtrum de necessitate requiratur quod ille ad quem res peruenerit sciat metum illatum. glos. dicit et bene: quod quantum ad rescindendum vel repetendū rem non requiritur scientia: sed quātum ad periculum interitus est differentia: quia sciens tenetur ignorans non. vt. l. ſi cum exceptione. ſ. in hac. et. ſ. aliquando. ff. eodē. ¶ Quero vtrū sit aliqua differentia vtrum quis cogatur vendere vel minori pretio vendere certe quantum ad hoc: vt ista actio competat non est differentia: quia vtrobiq̄ competit. vt hac. l. quia in principio. loquitur de eo qui sit coactus vendere quod vendere nolebat. ibi nam ꝛ ſi pretio minori loquitur in eo q̄ volebat vendere et fuit coactus vendere minori pretio: sed est differētia in modo concludendi ꝛ in hac actione. nā coactus vendere petit rescindi contractum et rem restitui. Coactus vendere pretio viliori petit supplere iustum pretiū non rem restitui: non enim fuit in vendendo coactus: sed in pretio viliori. istud probatur in. l. ſi res. ſ. j. de iure do. ita debes hoc intelligere ꝛc.

Si donationis. Quilibet contractus celebratus iusto metu rescinditur hac actione. hoc dicit. ¶ Nota quod donatio et stipulatio dicitur contractus sicut in. l. ſi quis emptionis. de prescrip. triginta annorum. quod facit ad id videbitis in autentica sacramenta puberum. ſ. ſi aduersus vendi. ¶ Opponi. ff. de verborum significa. l. labeo. Solu. non est contractus proprie: quia nō oritur vltro citroq̄ obligatio: sed large et improprie sumendo est contractus. ita loquitur hic. ¶ Oppo. quod hic textus sit superfluus: quia primo ponit de metu mortis. secundo ponit quod interceſſerunt mine capitales. ¶ Glo. huius timore exponit. ꝛ dicit habes in ea. Tu dic clare metus mortis intelligitur quando instabat metus mortis: quia forte tenebat gladium super caput. mine intelligunt quando mors instabat: tunc iste mine faciunt iustum metum ex qualitate persone. vt. j. eo. l. metum ꝛc.

Si donationis. Contractus iusto metu initus rescinditur per hanc actionem: secus ſi non sit iustus metus. hoc dicit. cum. l. sequenti. ¶ Glo. quod donatio et stipulatio dicuntur contractus. ¶ Opponitur de. l. labeo. de verborum significatione. Solu. quod improprie dicuntur contractus. ¶ Item oppo. de. l. cum te. ꝛ videtur quod competat repetitio. vt. l. iij. ſ. ſi quis. de condictione ob turpem causam. dic aut queritur nunquid competat alia actio: aut fuit expressa ista causa: aut fuit in mente retēta. circa quod distingue hic. vt in glo. quam nota. ¶ Quero de exemplis glo. dic vt in glo. que incipit pacta.

Cum te. Factum metu iniusto per hanc actionem non rescinditur. hoc dicit. ¶ Quero vtrum alio iure possit rescindi hec venditio. Respondeo ſi quidem iusta causa non fuit expressa: sed in mente retenta non potest rescindi. vt. l. ſi repetendi. j. de condictione ob turpem causam. ſi vero fuit expressa: tunc in primo casu legis baberet locum condictio ob turpem causam. nā notarius qui debebat mibi reddere instrumentū et nolebat reddere nisi facerem talem contractū: recipit turpiter. vt. l. penultima. ff. de condictione ob turpem causam. Item in secundo casu ſi quidem erat inhabilis ad officium ille qui dedit repetit. vt. j. de cōdictione ob turpem causam. l. quod euitandi. ſi erat inhabilis non potest repetere: quia ipse etiam turpiter dedit: vnde ex vtraq̄ parte versatur turpitudo. vt. l. ſi ob turpem causam. ff. de cōdictione ob turpem causam ꝛc.

1 ☞ Ex solis minis quando probetur metus.

2 Metus an probetur ex sola acclamatione vim passi.

Metum. Legitur duob⁹ modis. primo qō loquatur ex parte inferētis metū et ſm hunc modū. breuiter dicit. Ex solis minis nō ꝓbatur metus: nisi fuerit deuētū ad actū. b. d.

1 ¶ Op. ad boc. ſ. eo. l. ſi donationis. Sol. tqñ mine inferuntur debet

37 hec opinio · oncabien con gñ regnē mylens m ff · de tuto fuctus mperatrice pagini 645 m° Jo mū genuū · com · 3 · m · ſ mihi de hac · natus qu · 51 · gñ · th · bili · a thoma quinitoy · dcare · ſ. m · 16 th · nbbate vt ibi ipse regnē allexiō n · c ſpeciu de ꝓcuratoꝝ · am · 2 · th regnē mylens m tuletan · nis ſi ſm · m ꝓ dicta curtinuatiōn · com · 2 · gen · nus · m · tuſſ · de adjuvis m · 39 · et ſic vi ei opinio · auc · uſq̄ 2° · mari matoꝝ · dnoꝝ · mil · ff · de q̄ſtion · j · n · 375 · m · gumpel

De dolo malo. 91

tur debet inſpici persona inferentis minas: sunt enim quidam potentes: et ita mali quod illud quod dicunt consueti sunt facere: tunc esset iustus metus ex minis[a] ꝛ iactationib[b]. vt. ſ. eo. l. ſi donationis. Si vero erat quidam homo qui consueuit multū dicere ꝛ modica facere: tūc non esset iustus metus. ita loquitur hic ex persona ergo dicta pensemus. vt. j. ſi quis impera. maledi. l. j. nec enim mine illusorie debēt attendi sed verisimiles sic in. l. iij. ſi cui pluſq̄ per. l. falcid. habes vnam lectu. ꝛ not. secundo modo legitur ex parte patientis vim et metum ſm quem breuiter hoc intēdit. ꝛ Ex sola protestatione vel acclamatione actoris non probatur metus. hoc dicit simile habuistis in. l. ſi maior. ſ. de transactio. tertio modo vero legitur ex parte vtriusq̄: vt nomen attestatione referatur ad inferentem metum: nomen protestatione referatur ad passum metū. duo hec lex dicit. vt supra in duobus summarijs ꝛc.

Metum. Autoritas furti inducit hanc actionē non iactatio. Item timor accusationis future nō sufficit vt hec actio competat. b. d. contra. l. accusationis. ¶ Opp. de. l. nec timore. ſ. ſi. cū. l. seq. ff. eo. ſo. vt in glo. in ſi. quam no. ꝛc.

1 ☞ Accusatio instituta quando causet iustum metum vt re petatur solutum.

2 Solutum metu accusationis future an repetatur alia actione q̄ actione quod metus causa.

3 Transactio impedit processum in casibus in quibus licet transigere.

Accusationis. Accusatio instituta vel instituenda non est iustus metus ad banc actionem inducendā. hoc dicit.

1 ¶ Oppo. glo. ꝛ ad banc et summarium. de. l. nec timorem. ſ. finali. cū. l. sequen. ff. eo. Glos. solu. optime ibi alius timebat metum inferendum a priuato hic metum inferendum a iudice: ideo nō est iustus metus. ¶ Oppo. de. l. in summa circa principium. de condictione indebiti. Solu. hic aduerte ista lex dicit quod accusatio non est iustus metus ad dandum banc actionem an autem alia actione posset agi hoc non dicitur hic. Et sic lex contraria nō obstat que loquitur de condi. indebi. ¶ Quero ꝛ reuoco in dubium vtrum alia actione possit agi seu reuocari seu repeti illud quod est factum metu accusationis future vel iam facte. glos. respondet multum solenniter: si quidem accusatio erat calumniosa potest repeti. vt. l. in summa. de condictione indebiti. Si vero erat vera: tunc aut loquitur in casibus in quibus licet transigere non potest repeti si aduersarius obseruat promissa alias secus. vidistis in. l. sine apud acta. et. l. transigere. de transactio. sed ſi non licebat transigere: tunc ille qui dedit turpiter dedit: ꝛ sic repetere non potest. vt. l. ſi quidem. j. de cōtrahē. et cōmit. stipula. ¶ Et aduerte[b] ad istam glos. quia ista dicit manifeste quod in casibus in quibus licet trāsigere: transactio ꝛ impedit processum: et agenti potest opponi. et vide glossam tuam ꝛc.

Si per impressionem. Vendictio celebrata per impressionem officialis cōdictione ex hac l. rescinditur nec pretiū restituit. b. d. ¶ Oppo. ꝛ videtur qō pretium restituatur. vt. ſ. eo. l. iij. ꝛ iiij. Solu. ibi illud quando agitur actione quod metus causa: quia illatus est metus mortis vel cruciatus corporis hic quando agitur condictione ex hac. l. que non requirit hunc metum: sed solum metum alicuius officialis. ¶ Contra hoc oppo. ſ. eo. l. ad inuidiaz. Solu. habenes ibi dignitatem emit nulla facta impressione vel metu adhibito hic adhibuit metum vel impressionē dicens qō contra eum procederet vel de maleficio denūtiaret eum. ¶ Oppo. de. l. j. de contraben. et cōmit. stipu. vbi nullo modo: licet officiali vendere. Sol. vt ibi soluitur ꝛc.

Venditiones. Jsta lex pōt loqui in casu precedētis. l. ꝛ ex tendit. l. precedentē. ꝛ dicit hoc breuiter. qō in precedenti. l. ꝛ venditione dicitur per banc. l. ad oēs contractus extenditur. b. d. Et intelligo semper qō in quolibet contractu illud quod recipit qui est passus impressionē nō redditur vt dicitur in precedenti. l. Alij intelligunt hoc de tali metu qui induceret actionem quod metus causa: sed precedens lectu. est verior ꝛc.

¶ De dolo malo. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt habes in glos. Glo. querit quare adijcitur in rubrica de dolo malo. ꝛ dic vt in glo.

Edeiussor. Fides debita ratione cō tractus facit quod non possum vt ego: nō possum vt quilibet. b. d. ¶ Op. ſ. de distra. pig. per totum. Sol. illud est verum extraneo emēte. bic vero emit fideiussor. ¶ Sed contra hoc oppo. qō non possum vt ego possum vt quilibet. vt. l. item eo. in prin. qō cuiusq̄ vni. no. Sol. fallit bic ratione fidei debite ratione ☩ctus. fallit in. l. ſi. ſ. quatuor. ff. de lega. ij. ꝛ dic vt ibi dixi. ¶ Oppo. ꝛ videt qō nō competat actio a de dolo. vnde videt obstare. ff. man. l. ſi mandato titij. ſ. j. gl. ponit multas solutiones. bec est vera vt exponitur de dolo: idest mandati nomine. quod no.

1 ☞ Hec actio de dolo quando cōcurrat cum actione quod metus causa ꝛ cū restitutione in integrum.

2 Actio de dolo habet se admodum inuidi.

3 Actio de dolo an concurrat cum interdicto vnde vi.

4 Utrum concurrat cum interdicto qō vi aut clam.

5 Utrum concurrat cum actione iniuriarum.

✳ **Edolo.** Hec lex summat seipsa. Actio de dolo nō ꝛcurrit cū alia. b. d. ¶ Oppo. ff. de condi. indebi. l. ſi legatarius. et. ſ. de condi. indebi. l. ij. ꝛ iij. Sol. illa actio non concurrit cū alia speciali: sed cum generali sicut cum cōdictione sine causa vel certi condictione. vt in cōtrario. ¶ Item oppo. ff. qō metus causa. l. ſi cum exceptione. ſ. eum qui. vbi nō cōcurrit cum actione quod metus causa. Solu. Ista actio non concurrit cum alia speciali que nō sit arbitraria pretoria ex eadem equitate inducta ꝛ restitutoria: sed actio quod metus causa habet omnes dictas cōdictiones: ergo cōcurrit cū ea. ¶ Contra hoc oppo. ff. eodem. l. j. ſ. ait pretor. versicu. vsq̄ adeo. hic aduerte. dicit glos. ista actio habet se admodum inuidi qui non inuidet maiori se nec inferiori sed equali: sic ista actio nō inuidet actioni magis generali q̄ sit ipsa: ideo concurrit cum ea: nec inuidet ista actio alicui actioni que sit species quo ad eam: vt actio quod metus causa. nam dolus est genus: et continet in se dolum simplicem et metum. vnde actio de dolo cōcurrit cum actione quod metus causa: quia inferior ea: sed in integrum restitutio ꝛ alie actiones de quibus lex contraria loquitur non sunt species quo ad actionē de dolo nec genus: sed habent se inuicem vt excedentia et excessa: quia in multis casibus habet locum in integrum restitutio vbi non est dolus: et in multis casibus potest esse dolus ꝛ non habet locum in integrum restitutio. et ideo nō concurrit cum ea: et hoc est quod vult dicere glos. tua quam vide. ¶ Quero et reuoco in dubium vtrum ꝛactio de dolo possit concurrere cum interdicto vnde vi. glos. dicit qō potest dici quod sic. quod forte posset concedi: quia vbicūq̄ habet locum interdictum vnde vi: est commissus dolus: vnde habet se vt species ad actionem de dolo: ergo ꝛc. vt est dictū.

4 ¶ Secundo quero ꝛ vtrum concurrat cum interdicto quod vi aut clam. glos. videtur dicere quod sic: puto contrarium. nam illud interdictum habet locum vbi est factum clam: quis non fuerit suspicatus sibi moueri contra ueriam: sed suspicari debuerit. vt. l. prohibere. ſ. clam. quod vi aut clā. et sic potest habere locum vbi est dolus commissus. ¶ Quero tertio ꝛ vtrum concurrat cum actione iniuriarum. glos. videtur dicere qō sic: puto contrarium: quia ad diuersa competunt. nam actio de dolo datur ad interesse. vt. l. arbitrio. ff. eodem. Actio iniuriarum datur ad vindictam. vt. l. pretor edixit. ſ. j. de iniurijs. Cum igitur non competant ad idē de concursu non est querendum ꝛc.

Edolo. Actio de dolo non cōcurrit cum alia maiori vel minori. b. d. de hoc in. l. j. ſ. j. ff. eodē. ¶ Oppo. de. l. ſi cum exceꝑ. ſ. eum. ff. quod metus causa. Sol. glo. qō actio de dolo non concurrit cum alia que non sit arbitraria ꝛ pretoria. ꝛ ex eadē equitate inducta: sed ſi dic concurrat: tunc actio de dolo concurrit cum alia: sicut est actio qō metus causa. ¶ Contra hanc sol. glo. et etiam contra text. oppo. de. l. iij. ſ. sed ſi dedi. ff. de condi. ob tur. cau. de eo quod not. in. l. cum pponas. circa fi. gl. magne. j. eo. ¶ Pro cuius declaratione debetis scire qō quandoq̄ queriꝰ: nunqd actio de dolo possit cōcurrere cum alia generalioriꝰ: vt puta cum certa conditione: et tunc dicas qō possit: tunc debet intelligi quod not. in. d. l. cum pponas. quādoq̄ queritur: nunqd actio de dolo possit cōcurrere cuz alia minori que se habet vt species ad actionē de dolo. ꝛ tunc cum ista etiam concurrit pater: et tunc habet locum ista lex. ꝛ ita debet intelligi hec materia. Querit glo. nunqd actio de dolo possit concurrere cum vnde vi. ꝛ quod vi aut clam. glo. dicit quod nō. per. l. j. ſ. ait pretor. versi. vsq̄ adeo. ff. eodem.

✳ Pro concordia. Aduerte qō iterdictū vnde vi pōt ꝛcurrere cū actione de dolo. ita videſ velle Bar. hic in hac. l. ſi. Contrarius allegat. in. l. ſi. ff. de dolo. tu dic. bar. in hac. l. ij. nō firmat pedē: quia dicit fortе ꝛc. Nec etiaꝫ in d. l. ſi. loquit ſm pliciter i omni casu limitādo quando illud interdictū nō est species.

Cū dinis. Adde videndū vnū verbum per Bal. cōsilio. ccxxxvij. iij. libro.

☞ Andre. pomate. ¶ Et aduerte. Et q̄ ſunt que impediant. adde plene Bald. in. l. postq̄ lit. ſ. de pac. ꝛ no. glo. buius. l. an li ceat facere pacem cū bānito: qz videtur q̄ hic 2tra. tz Ja. de bel. disputat. ꝛ etiaꝫ bar. vt hic refert. alleg. in ſ. glos. in. l. j. ff. de dō. quā ange. in. l. iurisgen. ſ. pactscar. ff. de pact. fecit singulare ꝛ ea ꝫ sequitur. tene mē ti distinctionem Bal. hic.

Archivo Histórico

Sed quero iuxta glo. quod si alicui cõpetat aliqua exceptio nunquid actio de dolo concurrat cum exceptione illa tex. in dicto versi. vsq; adeo. videtur dicere quod non: quia est verũ regulariter de qualibet exceptione. ¶ Sed reuoco in dubium de exceptione doli: verbi gratia per dolum promisti tibi aliquid nunquid potero agere contra te: vt liberes me actione de dolo ⁊ opponere exceptionem doli si ageres contra videtur quod non. vt in. d. §. vsq; adeo. in cõtrarium facit lex metum. §. volenti. ff. quod met. cau. glo. tenet hãc vltimam partem. in. d. §. vsq; adeo. ¶ Ultramontani reprehendunt dictum glo. per illum tex. ⁊ ad. §. volenti. respondẽt qõ ibi est dolus vel non simplex potest tolerari glo. quia non reperitur ratio quare hoc concedatur magis in dolo velato q̃ non velato et intelligas versicu. vsq; adeo. in qualibet exceptione preter q̃ in exceptione doli. quero quid versetur in causse cognitionẽ. glo. dicit tria tempora: scilicet quod nõ sit tempus biennij. vt in glo. Bar.

On possunt. Tẽpus actionis de dolo nõ currit absenti causa reipublice. hoc dicit. in summa ⁊c.

1 ☞ In cõtractibus innominatis due actiones oriuntur.
2 Actio de dolo in contractibus innominatis datur ad interesse quando non seruantur promissa.
3 Stante statuto qõ pena adiecta dationi non petatur si promisit quis parere laudo sub pena continente dationem: an tunc pena poterit peti.
4 Procurator quando possit manumittere.
5 Dispositio huius. l. an intelligatur in actione de dolo que datur ad interesse quando promissa non seruantur. Et sic in contractu vbi cessat actio prescrip. ver.
6 Contractus innominati an iudicentur secundum modum ineundi an vero scõm modum implendi.
7 Contractus innominati iudicant fm modũ cõtractus nominatorum quibus assimilantur.
8 Debemus inspicere id ad quod res principaliter agitur.
9 Dominium rei quod non transferatur in omnibus contractibus nisi soluto pretio ⁊ fide habita de pretio.

Cum proponas. Hec est ita subtilis lex in se sicut forte hoc anno habuero aliam. ⁊ meo visu. glos. cespitauerunt in hac. l. multum. et multa digerunt que nihil faciunt ad propositum. fm verum intellectum breuiter dicit. Jn contractu facio vt des si facienti non seruantur promissa si factum non est repetibile datur actio de dolo. si est repetibile datur condictio ob causam vel alias conceditur repetitio. hoc dicit. ¶ Ad euidentiam debetis scire † quod in contractibus innominatis sunt prodite due actiones vna ex prescriptis verbis que datur vt impleatur quod conuenit vt. l. naturalis. §. j. ff. de prescrip. ver. ⁊ ista oritur ex illo 3ctu neg. gest. vt. l. iurisgen. §. j. ff. de pac. ¶ Item est prodita condictio ob causam ad repetendum id quod est datum si non obseruantur promissa. vt. d. l. naturalis. §. j. ⁊ in toto titu. de cõdi. ob cau. C. ⁊. ff. ¶ Hoc premisso glo. tua videtur banc. l. intelligere de actione de dolo que datur si non obseruentur promissa in contractu facio vt des vbi deficit actio prescrip. verb. vt. l. naturalis. §. 3ẽ si facio. de pscri. ver. Et ad hãc tendunt oẽs opi. glo. alio modo intelligit quod hic loquitur de actione de dolo que datur ad interesse eo quod non redditur id quod est factum eo casu quod condictio cessat ob causam: qz factũ est non repetibile. ⁊ banc legem ego tenni ⁊ fm istam posui summarium et fm istam pono casus in termi-
2 nis: hic est verus intellectus. vnde glo. tua intelligit † qõ datur actio de dolo ad interesse: quia non seruantur promissa. et sic succedit in locum actionis prescript. verb. ¶ Ad istud oppo. Jn contractu do vt facias habet locum actio prescri. verb. vt. l. naturalis. de prescrip. verbis. ergo non habet locum actio de dolo que non cõcurrit cum alia. Huius timore dicit gloss. hic fuit contractus facio vt des. si enim incepit conuentio manumitto vt des mancipium: et sic prius fuit actum de manumittendo. hoc sentit secunda glos. quã vide. ¶ Contra istam solu. oppo. istud potest procedere in primo casu. l. quando conuenit. vt ipse manumitteret et mancipiũ recideret: sed in secundo casu quando conuenit vt daret ancillam manumittendam et reciperet mancipiũ videtur contractus do vt des. et sic debet habere locum actio prescrip. ver. glo. soluit duobus modis. primo qõ nunq̃ fuit conuentum: vt daret ancillam manumittendam: sed fuit cõuentum vt manumitteret: licet postea ille qui debeb at manumittere tradiderit eam manumittendam volens complere contractum. et ita sentit hic secunda glo. vel aliter licet conueniã vt dem ancillam manumittẽdam non est cõtractus do vt des: imo facio vt des. nam cum ancillam dedi nõ vt habeas eam tibi: sed vt manumittatur istud factum respicit: ⁊ sic ex parte mea videtur factum: cum illa datio fiat propter factum. ⁊ vide glo. tuam: que solutio est notabilis ad qõnem. Statutum
3 † est hic qõ si pena adiiciat facto potest peti: secus si adiiciat dationi eius quod consistat in pondere numero vel mensura. modo quidã. pmiserunt stare ⁊ parere laudo sub certa pena. laudũ cõtinet dationẽ quãtitatis. certe ista pena videtur adiecta dationi: qz stare et parere laudo est ppter illud dari quod venit in eo. pro hoc videtur tex. in. l. v. §. fi. de ver. obli.
4 et vide glo. ¶ Item contra predicta oppo. † per alium non potest quis manumittere. vt. j. cõmu. de manumis. l. j. ⁊. j. de manumis. l. j. Sol. non possunt per procuratorẽ simplicẽ. vt in contrac. sed procuratorem in rem suam sic vt hic. ita dicit glos. et bene. ¶ Item oppo. in contractu facio vt des habet locum actio prescrip. ver. vt. l. cum mota. §. de transac. Sol. dicit hic glo. ibi fuit do vt facias: ⁊ fuit conuentum in faciendo. hic facio vt des: vel aliter vt ibi dixi. ibi loquitur quãdo ex facto aduersarij aliquid adest hic nihil. ¶ Item oppo. de condi. ob causam. l. iiij. §. sed si dedi. Sol. dicit glo. ibi loquitur de certi condictione generali que concurrit cum actione
5 de dolo. et ita pertransit gloss. tua. Uidentur † ergo omnes iste glo. intelligere hãc legẽ de actione de dolo que datur ad interesse: quia non obseruantur promissa. et sic in contractu in quo cessat actio prescrip. verb. quia est facio vt des. iste intellectus non est verus. primo per rationẽ. secundo per hũc tex. per rationem probo sic. Jn contractu facio vt des: quando ex facto aliquid adest aduersario: competit actio prescri. verbis. vt. l. cum mota. §. de transac. et. l. solent. de prescrip. verb. no. in. d. l. naturalis. §. quod si facio. sed hic qñ dedi tibi seruum manumittẽdum: tibi adest iuspatronatus: ergo debet dari prescrip. verb. Sed ad hoc potes respõdere qui habet iuspatronatus non videtur locupletior. vt. l. plane. circa finem. et. l. ij. ff. de lega. ij. Sed forte ista non est bona responsio. vt. d. l. naturalis. in fine. de prescrip. ver. Preterea paria sunt adesse mihi vel alteri de voluntate mea. vt. l. solutã. de solu. Cum ergo huic ancille competat libertas. et sic ex facto meo adest contrahenti: vel alteri de voluntate sua: concludo qõ si quis vellet agere vt obseruarentur promissa haberet optime locum actio prescrip. verbis. Et sic quicquid gl.
bic dicunt non dicunt verum: sed hec lex loquitur quando aliquis volebat repetere id quod fecit vel dedit. ⁊ sic volebat recedere a contractu. et quia cõdictionem ob causam nõ habet: quia factum vel datum non est repetibile: ideo recurretur ad actionem de dolo. hic est tex. in. l. nostra. et vide textũ
6 tuum qui clare dicit. vnde tota lex: tunc dicit ad ostendendũ qualiter succurrit mihi volenti recedere a contractu quando datum vel factum non est repetibile. Preterea glossa in solutione predictorum cõtrariorum presupponit etiam † aliud quod cõtractus innominati iudicantur fm modum ineundi non fm modum implendi. Jta tenet hic. et in. l. cum mota. de transactio. et nota. quia non tractat materiam contractuum nominatorũ. ¶ Ultramontani contra: sicut enim in contractu emptionis et venditionis ex parte ementis dicitur emptio: ex parte vendentis dicitur venditio. et idem in contractu locationis et conductionis. ita hic ex parte eius qui facit vt detur. dicitur facio vt des: ex parte eius qui dat vt fiat dicitur do vt facias. Jstam opinionem puto veram
7 quam probo sic. contractus † innominati dijudicantur fm naturam contractuum nominatorum quibus assimilãtur. vt. l. j. §. si quis seruum. ff. depositi. et. l. eum qui. ff. commod. Ad propositum si do tibi sticbum vt vadas pro me romam iste contractus assimilatur locationi et conductioni: et ideo non est locatio: quia ibi non interuenit pecunia. merito ergo sicut in locatione ⁊ conductione diuersimode nominantur contractus. ita hic diuersimode nominantur ex diuersitate personarũ. Preterea que est ratio quod in facio vt des datur actio de dolo: certe quia ex facto nihil adest aduersario: ideo cessat equitas que actionem prescrip. verb. non inducit: sed pone fm intellectum glos. qõ fuit cõtractus initus facio vt des: tamen ille dedit primo cum ex datione aduersario aliquid adfit subest equitas que parit actionẽ prescriptis verbis ex parte illius. et idem econuerso. ponamus qõ fuit initus contractus do vt facias. et ille preuenit in faciendo si ex facto mihi nihil adest non est equitas que actionem prescriptis verbis inducat. certe non video: licet hoc glos. dicat in. l. iurisgentium. §. j. ff. de pactis. puto ergo qõ ex parte vnius dicatur do vt facias. ex parte alterius facio vt des: nec curo a quo incipiet contractus: tamen dominus Jaco-

butriga.

butriga. defendebat glo. nostras ⁊ faciebat tales rationes: ⁊ dicit qõ cõtractus debẽt dijudicari fm modũ ineũdi nõ fm modum implẽdi. vt. ff. de noua. l. si stipulatus. ⁊. l. cum enim. ergo ⁊c. Ista. qõ bene dicit: sed nihil ad propositum: quia dico qõ fm modum ineundi ab ipso initio fuit do vt facias ex alio facio vt des quicũq; perueniat in faciẽdo vel dando nõ curo: qz semper fuit. sic. ¶ Preterea dicit ipe illud debemus
8 inspicere † ad quod res principaliter paratur non illud ad qõ per consequentiam deuenitur. vt. l. si non sic. §. peruenimus. ff. de auro ⁊ argẽ. lega. fateor istam rationem sed nihil ad propositum: qz ab ipso initio ex parte vnius principaliter agitur vt fiat ex parte alterius principaliter vt detur. sicut in emptione ⁊ venditione locatione et conductione: qz ex parte vnius principaliter agitur habere pecuniã ex parte alterius habere principaliter rem. Preterea dicit ipse ab ipso initio ex tali contractu innominato nata est naturalis obligatio que postea roboratur a iure ciuili propter interuentum rei. vt. l. ex placito. de re. permu. ergo ipsam obligationem vt ab initio interuenit debemus inspicere. Respondeo concedo: sed nihil ad propositum: quia fateor quod ab initio ista obligatio oritur diuersimode fm diuersitatem respectũ propter diuersitatem personarum. vt. ẽ. dixi. Ad
9 ad sequentem particulã. quero quomodo potuit esse qõ dominium remansisset penes tradentẽ. glos. ponit plures modos inter quos ponit vnum qõ tradidit ancillam non habita fide de mancipio. et sic non transtulit dominium sicut in venditione. vt insti. de re. diui. §. vendite. ¶ No. tex. hac glo. qõ illud quod dicitur qõ non transfertur dominium rei nisi pretio soluto vel fide habita de eo habet locum in omnibus contractibus etiam innominatis. vt innuit hic glos. ⁊ in. l. si seruus. §. locani. ff. de fur. ¶ Contrarium videtur velle glo. in. l. traditionis. ẽ. de pac. j. de re. permu. l. ij. istam puto veram vt dixi in. d. §. locani. ¶ Quero quid si mouetur questio status. dic vt hic in glo. ⁊c.

Cum proponas. ¶ In cõtractu facio vt des si facienti nõ obseruent promissa competit actio de dolo. b. d. ¶ Oppo. ⁊ sum in glo. posita superverbo tradidisti. ⁊ videtur qõ cõpetat actio prescrip. verb. et nõ de dolo. l. naturalis. §. j. de prescrip. verb. sol. glos. qõ ibi fuit cõtractus facio vt des in quo habet locum actio de dolo. §. fi faciã. ibi fuit do vt des. ¶ Cõtra boc oppo. de text. qui dicit ea tradidisti colligitur qõ bic fuit contractus do vt des. glo. dat duas solu. prima est qõ oppositio precederet vbi ancilla daretur ⁊ dominium fieret accipiẽtis qõ non fuit in casu nostre. l. quia tradita tãq; ministro vt manumitteret est ista ratio falsa per. l. neq; j. de ma. vin. vnde glos. transcendit ad aliã solutionẽ qõ bic fuit dominium translatum in recipientem et fuit factus procurator in rem suam: et boc nõ videtur tolli oppo. quia ad boc vt dicitur contractus do vt des: sed teneas solu. ⁊ dicas qõ cum ista traditio fuerit facta ob boc: vt manumittatur ancilla inspicitur potius istud factũ quã manumissio: seu quã manumissio ancille. ⁊ isto casu est cõtractus facio vt des. ¶ Item oppo. ⁊ videtur qõ competat prescrip. verb. actio. vt. l. cũ mota. ẽ. de transac. Solu. glo. quod ibi fuit contractus do vt facias. bic fuit facio vt des: vel dic vt ibi dixi. ¶ Et aduerte pro declaratione qõ quilibet contractus innominatus habet vnum contractum nominatũ cui assimiletur. ita not. in. l. naturalis. §. fina. ff. de prescrip. verb. modo facio vt des assimilatur locationi et conductioni: vt ibidem probatur. in quo contractu facio vt des. debes distinguere qõ aut ex facto meo tibi qui debes dare aliquid adest: et tũc competit actio de dolo. vt. l. naturalis. §. quod si faciam. Et est ratio huius quia actio prescri. ver. vtitur equitate. vt. l. j. eodem titu. vnde cum ex facto meo tibi non adest aliquid: equum est vt des mihi illud quod debes. ⁊ illud cõpetit prescriptis verb. Sed vbi ex facto meo tibi non adest aliquid ista equitas cessat. Sed quia ego feci qõ debui: licet tibi nihil adfit: et mihi nõ facias quod debes rumpis fidem. et ideo competit actio de dolo. ¶ Sed contra boc opponi. de casu nostre. l. nam ex isto facto tibi qui recepisti ancillam manumittẽdam adest ius patronatus per manumissionem et tamen non competit prescriptis verbis: sed de dolo. eo qõ licet diceris habere iuspatronatus: non tamen dices tibi adesse aliquid nisi diceris locupletior probatur per. l. plane. la. ij. de legatis. j. Sed oppo. de. l. iurisgentium. §. j. ff. de pactis. vbi conueni de manumittendo seruum meum ⁊ manumisi. vt dares mihi sticbum: et sticbus datus est victus. et sic non videtur datus ⁊ dicitur ibi in text. qõ competit actio prescriptis verbis. Sol. ⁊ facit solu. vltramõ. debes scire qõ

quoddam est factum merum qõ non participat aliquid de datione: aliquod est factum quod continet in se aliquam dationem. in primo distingue vt dixi. ẽ. aut ex mero facto adest aliquod aut non. Jn secundo pone exemplum in manumissione que manumissio datio libertatis in isto facto nõ mero habet locum. l. iurisgentiũ. §. j. in contrariũ allegat. ¶ Opp. de tex. nostre legis. nam videtis in. l. nostra. quod hoc est factum non merum sed continens aliquam dationem: vt puta manumissionem et competit actio de dolo. Soluunt docto. qõ ex contractibus innominatis quando non fit vel datur quod fieri vel dari debuit potest agi dupliciter: quando vero agis vt fiat vel detur quod fieri vel dari debuit: et tũc habent locum ea que. ẽ. dixi. quandoq; agitur non ad boc sed ad repetendum id quod est datum: quia non seruant promissa. et isto casu aut illud de cuius repetitione tractatur est quid repetibile. pone exemplum in libertate: ⁊ tũc habet locum lex nostra: quia competit actio de dolo ad interesse. ¶ Item oppo. de. l. ij. §. dedi. ff. de cõdi. ob cau. Solu. vt fol. glo. in fi. quam not. et vide quod not. in. l. si cum exceptione. §. eum qui. ff. quod me. cau. ¶ Quero quando potest esse qõ si tradidisti alicui ancillam manumittẽdã: ⁊ sic ille est factus procurator in rem suam qõ dominiũ non fit translatum per traditionem: et tamen tex. dicit contrarium. et glos. dat plures modos: tamen vltimus est multũ not. qui allegat. §. venditе. insti. de rerum diuisione. Ex primo dicto glo. habes notare qõ sicut in contractibus nominatis non transfertur dominium vbi pretium non est solutũ: vel fides habita de pretio ita et in nominatis.

1 ☞ Contra patrem datur actio in factum actione furti.
2 Quomodo cognoscatur an agatur actione de dolo contra patrem vel actione in factum et quomodo formabitur libellus.
3 Transactio si est facta dolo patris nudo verbo agitur actione prima.

Si superstite. Ptionem ope exceptionis: vel ipso iure si acceptilatio intercessit ⁊ cõtra patrem non datur actio de dolo: sed in factũ. b. d. ¶ Oppo. ff. de furtis. l. qui vtroti. §. ij. vbi est actio furti contra patrem. dicunt † quidã ista actio est formosior illa truffa est. tu expone ibi furti contra ideſt in factum actione furti.
¶ Item oppo. de. l. sed et si. de lege. §. preto. ait. de in ius vo. l. preto. ait. §. preterea. de iniurijs. Sol. codex modo expone ibi ideſt factum. ¶ Opp. de. l. j. §. interdictum boc. de vi et vi armata. Sol. ibi illud interdictum non infamat. ¶ Quero
2 dicitur bic non ageretur de dolo † sed in factum quomodo cognoscetur boc ex libello cum hodie non proponatur nomen actionis. tex. in. l. nõ debet. ff. eo. ponit istam practicam dum dicit: sed in factum verbis temperandũ dandam actionem et bonefidei mentio fiat. illa verba sunt text. ¶ Ex quo collige primo qõ in narratione narrabo factum: nec ponas illa verba denotantia dolum ⁊ fraudẽ. verbi gratia. dico qõ pater meus talibus verbis me indugit ad tranſigendum nõ dicam dolose fraudulenter ⁊ similia verba. deinde in conclusione dicam sic. quare cum bonefidei non congruat alium locupletari cum aliena iactura: ideo peto ⁊c. sed in actione de dolo dicerem manifeste: quare non sit equum ipsum locupletari ex suo dolo: ideo peto ⁊c. ¶ Quero quid si per partis
3 dolum transactio fuit facta nudo verbo: certe tunc ageretur actione prima: ⁊ si excipiatur de transactione non replicabitur de dolo sed in factum. vt. l. apud celsum. §. aduersus. de doli exceptione.

Si superstite. Trãsactio subsecuta agliana stipulatione et reprobatione tollit actionem ipso iure vel ope exceptionis. Item actio de dolo competit contra parentes. boc dicit. ¶ Oppo. de. l. ſi. j. qui ⁊ aduer. quos. fol. vt ibi no. ¶ Item oppo. contra fratrem de. l. si quis vtroti. §. j. ff. de fur. dic qõ ibi debet exponi actio furti: ideſt actio in factum nomine furti. ¶ Item opp. de. l. sed si hac. §. preto. ait. ff. de in ius vocando. Sol. vt precedens cõtrarium. ¶ Item oppo. de. l. j. §. interdum. ff. de vi et vi armata. Sol. vt in glo. in fi. ¶ Quero iuxta glo. cum bodie actiones non proponãtur in libello qualiter poterit cognosci vtrum agatur actione de dolo contra patrem: an actione in factum boc põt intelligi in. l. non debet. ff. eo. ibi. vt in bonefidei mentio fiat ⁊c. Nam si agerem contra patrem dicerem sic. dixi qõ contrahi cum patre meo vel cum paterno et fui sic inductus ad contrahendũ et narrare factum quare cum bonefidei congruat aliquem locupletari ex aliena iactura peto ⁊c. Ex ista nar-

Archivo Histórico

ratione videtur intentata actio in factum. Sed si diceret sic dico qꝫ fui inductus dolo ꝛc.quare non congruit aliquẽ locupletari ex dolo suo.

1 ☞ Que consistunt in animo non possunt directe probari: sed ex indicijs perspicuis.

2 Exempla ex quibus dolus presumatur.

Dolus quando presumatur.

Olum. ¶No.†qꝫ ea que cõsistũt in animo nõ possunt probari directo ſ probãtur ex indicijs perspicuis quasi dicat lenia indicia[b] non sufficerent ad probationem. ¶Quero exempla† huius.l.glo.ponit exemplum ꝑm illud vt in ea patet alia exempla videbitis.ſ.de rescin.ven.l. ſi dolo.ꝛ.l.dolus.ꝛ tunc poteſt poni vnum exemplum quandocunqꝫ prędico tibi aliquid quod non est.ꝛ sic mentior.ar.ff.eo.l.ſi quis affirmauerit.facit de contendan.emptio.l. ea que commendandi.Ad predicta oppo.et† videtur qꝫ dolus presumatur etiam si nulla appareãt indicia.vt.l.ſi procurator.ſ.dolo.et l.dolus.ff.manda.ꝛ ad.l.fal.l.dolo.dicit glo. fallit in illa regula brocardica Alzo.dolum presumi. ¶Tu dicas sic breuiter quandocqꝫ loquitur in amittente:ꝛ tunc regula est qꝫ si scit se debere facere qꝫ omiſit presumitur dolus. vt.l. ſi procuratorem.ſ.dolo.ꝛ.l.dolus.ff.mãda.ꝛ.l.dolo.ff.ad.l.fal.ꝛ.l. qꝫ te.ff.ſi cer.peta.secus ſi ignoraret.vt de regu. iur.l. qui in alterius quandocqꝫ loquitur in faciente.ꝛ tunc quandocqꝫ fit aliquis actus simpliciter prohibitus.ꝛ tunc presumitur dolus ex ipso actu niſi probetur contrarium.ſ. de ſic.l.ſ. de iniur.l.ſi vero. Quandocqꝫ fit actus simpliciter permiſſus: et tunc dolus non presumitur niſi ꝛc. indicijs legitimis comprobet.vt hac.l.cũ ſimilib[9]. qñcqꝫ fit actus qui aliquo casu est permiſſus aliquo nõ:tũc ſi fiat clã presumit dolus ſi fiat palã nõ presumitur niſi ꝓbetur.ff.de ritu nup.l.ſi. de iure fiſ.l. non intelligitur.ſ.fed ſi quis palam ꝛc.

Olum. ¶Quero de exemplo gloſ.ponit exemplum in arbitro. ¶Oppo. videtur quod dolus non presumatur cõtra de.l. ſi procurator.ſ.dolo.dicit gloſ.fallit ibi. vnde dic qꝫ quandocqꝫ queritur nunquid in omittẽte presumatur dolus in ipſo casu quandocqꝫ reperitur vnus actus simpliciter permiſſus ꝛ ſic ſumus in genere permiſſorũ. ꝛ iſto casu nũqꝫ presumitur dolus niſi probetur.l.quoties.ſ. qui dotis.ff. de probatio.quãdocqꝫ est aliquis actus simpliciter prohibitus et ſic ſumus in genere prohibitorum vt iſto casu dolus ſemper presumitur niſi probetur contrarium.l.i.ſ. ad.l. cor. de ſica.qñcqꝫ est aliquis actus non simpliciter permiſſus ꝛ simpliciter prohibitus. ꝛ ſic dicas qꝫ aut talis actus ſit palam aut clam. Primo casu non presumitur secundo ſic.vt.l. fina. ff.de ritu nup.l.non eſtimo.de admini. tuto. In ſecundo casu nunquid omittente dic qꝫ aut omittens scit ſe debere facere qꝫ debet tũc presumitur dolus.ita debet intelligi.l. procura.ſ.dolo.ff.manda.aut ignoranter et non presumitur.l. in alterius.de regu.iur.

☞ Cõtractus bonefidei ſicut est nullus qñ dolus dat causam contractui ita quando dat causam diſtractui.

In pactis liberatorijs ſimpliciter pactum ſeu liberatio trahit ſecum executionem.

Smaior. Actio de dolo dat occaſione lucri non facti dolo alterius. Hoc dicit. ¶Opp.qñ dolus dat causam cõtractui cõtractus est ipſo iure nullus.vt.l.elegãter.in pn. ff.eo.ergo repudiatio hic est ipſo iure nulla. Sol. dicit gloſ. illud qꝫ operaſ in cõtractu vẽditionis traditio:illud operat repudiatio.et ideo ſicut ibi facta traditione recurremus ad actionẽ de dolo:ita hic facta renũtiatione. ¶Quid habes ex iſta notabiliſſima.gloſ.primo habes† qꝫ ſicut qñ dolus dat causam contractui bonefidei cõtractus est ipſo iure nullus. ita quando dolus dat causam diſtractui hoc est illi actui per quem receditur a contractu.nam petitio hereditatis est bonefidei.vt.l.fina.ſ.de petitio.hereditatis. ita eo modo repudiatio est bonefidei. Item habes† quod in pactis liberatorijs ſimpliciter pactum ſeu liberatio trahit ſecum executionem. vt.l.ſ.ſi debitori.vt leg.no.ca.ſimile videbitis.not.ſ. titu.ſ. l.de tutela.tangitur in.l.ſub pretextu inſtrumentorum.ſ.de transac.ꝛ ibi dixi:ſed ſi eſſet aliqua liberatio que non traheret ſecum executionem:quia deberet hincinde aliquid dari. vt in contractu transactionis:tunc idem eſſet qꝫ in emptione et venditione.vt dixi.ſ.in.d.l.ſub pretextu. Et ex his apparet qꝫ illi qui reprehendunt iſtam glo.dicentes qꝫ bic loquitur in contractu bonefidei nõ intelligunt eam. nam licet loquaſ in actu per quẽ recedit a contractu vel quaſi cõtractu bonefidei:tamen idem est in iſto casu qꝫ in ipſo contractu. et vide glo.tuam quam nota perpetuo ꝛc.

Smaior. Repudiatio hereditatis facta per dolũ purgaſ ꝑ actionem de dolo.hoc dicit. ¶Oppo.ꝛ videtur qꝫ iſta repudiatio ſit nulla.vt.l.eleganter. in ꝓin.ff. eo. Sol.vt dic no.quam ſigna ꝛc.

Ptimum. Actio de dolo debet infra biennium cõtinuum intentari ꝛ terminari.[c] ¶Oppo.de.l.ij.ſ.eo. Sol.illa corripitur per iſtam. Secundo oppo.ꝛ videtur qꝫ actio debeat perpetuari lite contestata.vt.ſ.de prescrip.xxx. an.l.ſ. et.l. ſi. de anna.excep.Sol.fallit hic. ¶Querit glo.vtrum tempus quod datur ad reſciſſoria intentandam perpetuetur lite cõteſta.dic vt hic per glo.dicã vobis in.l.ſuperuacuam.ſ.de reſtitu.in integ.ꝛc.

Ptimum. Lis orta super dolo actione de dolo intẽtata debet vniri infra biennium.b.d. ¶Oppo.de.l.iij.ſ.eo.circa medium.l.noſtre.Gloſ.dat plures ſolu.dic qꝫ tẽpus currit. vt hic.ſed cõpetit reſtitutio.vt ibi. ¶Itẽ oppo. de.l.ſi.ſ. de prescrip.xxx.vel.gl.an.Sol.qꝫ regula est ꝑ contestationẽ queli bet actio perpetuaſ.fallit hic. ¶Querit gloſ.qd de actione reſciſſoria.de hoc habes in.l.ſed ſi prętorẽ.ſ.quoties.ex qui. cau.ma.ꝛ ibi glo.in.ſ.rurſus.inſti.de actio.ꝛc.Bar.

¶De in integrum reſtitutione. Rubrica.

1 ☞ Lex debet intelligi ſecundũ naturam tituli ſub quo poſita est.

Tlud inſpiciẽdum. Minor leſus renuntiando querele tacite vel expresse reſtituitur.b.d. ¶Oppo.et videtur quod ipo ire non noceat talis renuntiatio.vt.ſ.in quibus cau.in integ.reſtitu.non est neceſſ.l.ij. Huius timore ſunt bic plures ſolu.quedam qꝫ bic loquitur:ꝓout loquitur de repudiatione tacita.hoc debet intelligi que fit per aliquẽ actũ vt accipiendo legatum vel aduocando pro teſtamento nõ ex ſolo curſu temporis ꝛc. Jſta lectu.non placet:qz tex.bic dicit tacita diſſimulatio.ſed dic qꝫ est bona:quia licet nõ diſſimulat agnoſcendo tamen diſſimulat querelam quod ꝓout fiat ſimpliciter per taciturnitatem noceat accipere legatum non est diſſimulatio ſed est factio:ſeu quoddam factus ſeu agere. dicunt ergo alij qꝫ bec lex concordat cum illa vt ipſo iure ſit immutatum aduerſus iſtam tacitam renuntiationem. hoc non placet per text. qui dicit auxilium etati impartitur ꝛc. ꝓpter quod concludit de reſtitutione in integrum: maxime cum† becl.ſit poſita in hoc titulo debet intelligi ſm naturam tituli ſub qua est poſita.vt.l.imperatores. de in diem adiec.et no.in.l.ſi.ff.de condi.indebi.dicas ergo qꝫ bec.l.per illam corrigitur in hoc ꝛc.

Tlud inſpiciendũ. Reſtitutio in integrũ conceditur minori.xxv.annis leſo ꝓpter renũtiationem querele inofficioſi teſtamẽti.b.d.No. qꝫ dixi in ſummario. ¶Oppo.de.l.ij.ſ.in qui.cau.in integ.reſti.non est neceſſ.gl.dat plu.ſolu.tene primã.vel dic qꝫ bec corrigitur per illam. Jaco.de are.formatꝫ qñem vtrum ſi minor facit pacẽ cum inimico ſuo posſet petere reſtitutionẽ in integrum.dixi in.l.ſideicõmiſſariũ.ſ.de tranſac.

Otempore. Numerus liberorum nõ ſupplet etatem ad impediendam reſtitutionem.b.d.

1 ☞ Minor curatorẽ habens qñ equiparetur prodigo.

2 Si aliquis ſit minor ꝛ pdigus posſet ſibi bonis interdici.

3 Prodigus quando equiparetur pupillo.

4 Adultus quando equiparatur pupillo.

5 In accuſationibus ſuſpecti adultus et pupillus non equiparantur.

6 Autoritas iudicis quãdo ſufficiat in cõtractibus minor.

7 Judex qñ ſuppleat defectum tutoris.

8 Practica quando iudex ſupplet defectum curatoris in contractu minoris.

Scuratorem. [d]Si minor habẽs curatorẽ contrahit ſine eo contractus est nullus:ſed ſi nõ habet curatorem et contrahit ſine eo valet cõtractus:ſed reſtituitur ſi ledatur. hoc dicit. Nota quod dixi in ſummario. ¶No.qꝫ minor habens curatorẽ equiparatur pdigo.ꝛ ex hoc glo. noſtra facit duo

duo proportionalia ſeu duas equiparationes ex quib[9] colligis tertiam. Primũ proportionale ponitur hic in tex.minor curatorem habẽs equiparatur prodigo. Secũdum ponitur in.l.certi cõdictio.ſ.idẽ queri.ſi cer.peta.qꝫ ille cui est interdictum bonis equparatur pupillo. Tertium colligitur ex pdictis duobus qꝫ minor curatorem habẽs equiparatur pupillo:hoc modo probatur.minor habens curatorẽ equparatur prodigo:pdigus equiparatur pupillo:ergo minor curatorem habens equiparatur pupillo. ¶Ad primam equiparationem† oppo.qꝫ minor nõ equiparatur pdigo:nam prodigus nõ potest testari.vt.l.is cui.ff.de testamẽ.ſed adultus ſic: vt inſtit.qui testamẽ.face.poſ.l.antepenul.ꝛ.l.qua etate.ff.de testa.Sol.ibi loqtur in actibus viuentiũ in quib[9] equiparãtur:vt bic.in actibus morientiũ non.ratio:qz prodigo interdicitur ꝓpter eius vitium ꝛ defectũ:minori vero interdicitur ꝓpter presumptionẽ etatis. Et ideo forte ſi eſſet qdã minor ꝛ prodigus nõ posſet ſibi dari curator tanꝫ prodigo:qz ſufficit curator tanꝫ adulto.arg.l.qui habebat.ſ. de tute.ſed arbitror qꝫ posſet ſibi bonis interdici ꝓpter prodigalitatem que interdicto operatur ne posſet testari ad quem effectũ datio curatoris ꝓpter etatem ſe non extẽdit. ¶Ad ſecũdũ cum dicit† qꝫ prodigus equiparatur pupillo.opp.de eo qꝫ dixi in l.ſi quis in tantam.ſ.vnde vi.circa primam partem. Solu.in contrahendo equiparantur:non in delinquendo:vt ibidem. ¶Ad tertiam equiparationem† qꝫ adult[9] equiparatur pupillo.oppo.de.l.qua etate.ff.de testa.Sol.dico in actibus viuentium equiparãtur:non in actibus morientium.rationem buius plene dixi.ff.ad trebel.l.ij.ſ.fuit queſtũ.vbi habes de bis vnam bonã glo.quã bic Ly.recitat. ¶Oppo.de.d.ſ.fuit queſtum.Sol.fallit ibi. ¶Oppo.inſti.de ſuſpe.tuto.ſ.impuberibus.ff.de ſuſpe.tut.l.impuberibus.Sol.fallit† in accuſationibus ſuſpecti vbi non equparãtur pupilli ꝛ adulti. ¶Venio ad glo.que dicit habens tutorem:idest curatorẽ cõtrahit cum decreto iudicis:an† autoritas iudicis ſufficiat. Dic i gl. ſunt opi.finaliter tenent qꝫ ſufficit iudicis autoritas.vide gl. ꝛ tene menti. Contrarium videtur tenere gloſ.ſ.eo.l.fin.ꝛ.ſ.ſi ꝓ publi.penſi.l.ſi. Mar.ſili.tenet glo.non obſt.ſ.permittitur.quẽ alt.qꝫ ibi idem in actu neceſſario vt recipere ſolutionem.vt.l.fideicõmiſ.ſ.ſi in rem.ff.de leg.iij.non obſt.l.bonorum.quia loqtur in caſu ſpecialiſ:ſed tamen alij tenẽt iſtam glo. ¶Ad contraria reſpõdent:vt.ſ.dicam.ego dico ſic.qdã est actus in quo requiritur iudicis ꝛ tutoris autoritas:vt in alienatione immobilium.vt in toto titu.de predi.mino.ꝛ.ff. de re.eorũ.tunc autoritas ſola iudicis non ſufficit:quia deficeret vnum de ſubſtantialibus.l.cum bi.ſ.ait prętor.de trãſact.ita loquuntur iura.ſ.all.in contrarium.ꝛ ita dicebãt docti doct.ꝛ bene.Quidam ſunt actus in quibus autoritas tutoris ꝛ curatoris tantũ ſufficit.ꝛ in boc dicti doc.tenẽt iſtam glo.ſimpliciter.tu dic aut celebratur actus neceſſarius:ꝛ iudicis autoritas ſufficit.vt.l.ait prętor.ſ. permittitur.coniuncta.l.fideicõmiſ.ſ.ſi rem.ff.de leg.iij.aut est actus volũtari?: ꝛ tunc ſiquidem loquitur in curatore:dico qꝫ autoritas iudicis ſufficit:ꝛ potest ſupplere defectum curatoris : ſicut enim poſſet vnũ alium tutorem dare.vt.l.neutri.de tut.ꝛ cura.ab bis.ita ipſe iudex ꝑ perſonam curatoris aſſumere.ꝛ ita loquitur iſta glo.ꝛ bene. ¶Si vero† in tutore tãtũ:tũc ſi qdẽ pupillus nõ habebat tutorẽ:tunc iudex potest ſupplere defectum tutoris.vt.l.bonorũ.qui admit.ad bono.poſ.ꝛ.ſ.de inoffi.l.ſi infanti.in fine.ſi vero tutorẽ habebat:tunc iudex non potest ſupplere defectum tutoris.vt.d.l.ſi infanti.a cõtrario ſenſu qꝫ proba per rationẽ:qz habenti tutorẽ tutor non potest dari niſi in caſibus.vt.ſ.in qui.cau.tu.ba. ¶Cũ ergo habeat tutorem iudex illius tutoris officiũ non aſſumit:qz non potest ſibi auferre ſine cauſa:ꝛ officium alterius tutoris aſſumere:quia non potest ei dari niſi vt dictum est.fateor tamen ſi ille tutor non posſet haberi:tunc iudex posſet ei[9] defectum ſupplere.argu.l.ſi longius.de iudi.ꝛ.l.ſi cum dotem.ff.ſolut. mat.ꝛ vbi pupil.edu.de.l.ij.ſ.penul. ¶Ad vnum tamen aduerte ad practicam qꝫ† vbicunqꝫ iudex ſupplet defectum tutoris debet notarius de hoc facere expreſſam mentionem in actis dicens:ſciens ꝛ cognoſcẽs dictus iudex eum esſe minorem ꝛ predicta ſine tutoris autoritate facere ſuum decretum interpoſuit ꝛ autoritatem. hec practica ꝑbatur.ſ.qui admit. ad bo.poſ.l.bonorum.

Scuratorem. Venditio facta ſine curatore per adultum cum curatorẽ habẽs nõ valet ipſo iure:ſecus ſi curatorẽ non habeat qz valet:ſed ſi leſus est potest reſtitui in integrũ.b.d. ¶Nota equiparationem iſtam qꝫ minor curatorem habens equiparatur ꝓdigo ſi contrahit ſine curatore.aliam equiparationem facit glo.qꝫ ꝓdigus equiparetur pupillo.l.certi condictio.ſ.idẽ queri.ſi cer.pe.ibi ex bis arguit gl.qꝫ adultus curatorẽ habẽs eqparatur pupillo. ¶Sed cõtra primã equiparationẽ oppo.adultus põt testari ꝓdigus non.ꝛ per conſequẽs equiparatio non valet.vt.l.is cui.ff.de testãl.aurelio.ſ.j.ff.de lib.lega.So.qꝫ in actib[9] morientiũ dicta equiparatio nõ est bona:ſed in actib[9] viuentiũ ſic. ¶Item oppo. contra aliã equiparationẽ de.ſ.impuberes.inſtit.de ſuſpec. tut.Glo.fatetur cõtrariũ qꝫ quãtũ ad actionem ſuſpecti non equiparãtur pupillus ꝛ adultus.

1 ☞ Allegans etatem quãdo habet illam probare.

2 Semel minor non ſemper presumitur minor:quia temporis curſu mutatur.

3 Qui ſemel posſedit an dicatur ſemper poſſidere.

4 Illa oratio dicitur negatiua qꝫ ſignificat priuationẽ:ꝛ affirmatiua que ſignificat poſitionem.

5 Etatem probat qui eam allegat.

Sminorem. Ille debet ꝑbare etatẽ qui eam allegat ſive actor ad fundãdã intentionẽ:ſive reus ad fundãdã exceptionẽ.b.d.notabilis.l. ¶Oppo. de.l.minor xxv.annis.ff.de mino.Sol.Ille qui allegat etatẽ debet eam probare:niſi ex aſpectu trãſferatur onus pbãdi in aduerſam partem.vt.l.cõtraria. ¶Itẽ oppo.† qui ſemel est dominus ſemper ꝑſumitur dominus.vt.ſ.de probat.l.ſine poſſidetis. eadẽ ratione qui ſemel fuit minor ſemper ꝑſumitur minor. Reſpõdet glo.qꝫ illa regula est vera in bis qꝫ ſolo curſu temporis non mutãtur.ꝛ no.hanc limitationem. ¶Querit glo. quid† de poſſeſſore nunquid qui ſemel poſſedit presumitur ſemp poſſidere:ꝛ quid de domino.ſimiliter dic:vt.d.l.ſine.et l.neq.in fi.ad exhi. ¶Quero et reuoco in dubiũ: vtrũ quis debeat probare ſe minorem an aduerſarius eum maiorem. glo.in.l.de etate.ff.eo.dicit multa verba:vt ibi patet:ꝛ ponit vnam opi.inter alias vt diſtinguamus qualiter quis ponat. aut ego excipiendo dico te minorem.aut ego aſſero te maiorem.iſta opi.est vna truffa. ¶Aduerte ne erres:quia forte dicam in.l.actor.de ꝓba.ideo non curo aliquid vtrum verba ꝓferatur affirmatiue vel negatiue.† ſed omnis illa oratio dicitur negatiua qꝫ ſignificat priuationem:ꝛ illa dicitur affirmatiua que ſignificat poſitionem.vnde quãdo ego dico ego ſum minor.certe iſta est priuatio et ſemper est negatiua:ſicut iſta homo est mortuus etiã est priuatio : quia nihil ponit:et quãdo dico nõ ſum maior ꝓprie est priuatio.hoc videt velle glo.in.l.ſi.j.de adul.† ſed ille debet ꝑbare etatẽ qui eam allegat[a] ſive actor ad fundandã intentionem ſive reus ad fundãdam exceptionem:casus est hic apertus ꝛ rotũdus:quod no. ꝛ perpetuo tene menti ꝛc.

[a] Eã allegat. Ad de Bar.cõſi.cliij. incipiẽ.ſer ſimon. ꝛ Bal.conſi.cxxij. iiij.li.Pan.de cõſi.cxl.Bal.cõſil. cclxiij.ſ.lib.

Inoribus. Qui est minor ꝛ leſus potest impetrare in integrũ reſtitutionẽ ante.xxv.annũ ꝛ in.xxv.anno.b.d. de bet ergo qs dicere in libello ſe minorẽ ꝛ leſum:vt hic.ꝛ ſui facilitate.vt.ſ.eo.l.ſi.ꝛ ibi videbitis ꝛc.

Sintra. Dolus rei non impedit causam tam.b.d. ¶Opp.qꝫ reſtitutioni in integrũ nõ põt renũtiari:nã eo ipſo qꝫ renuntiat leditur.vt.l.doli exceptio.ver.diuerſis.ff.de noua.ꝛ.ff.eo.l.interdum.ꝛ not.in l.ſi iudex circũuento.ff.eo.Sol.fateor qꝫ nõ potest renuntiari in minori etate:vt in cõtrarijs.ſed factus maior ſic:vt hic cum glo.quod no.bene.

1 ☞ Teſtis deponẽs ſuper etate in cauſa ſcientie dicens ſcio quia patruus bene deponit.

2 Turpitudinem ſuam quando quis allegare poſſit.

3 Liberatio quando ſecum trahit executionem.

Etutele. Sciens nõ decipitur:ideo qui minorẽ ſcinit etatẽ probatione etatis ſe decepti eſſe allegare nõ põt.b.d.vel aliter.Affinitas tutele et progimitas ſanguinis facit ꝑſumi:vt qs ſciat etatẽ minorẽ.b.d. ¶No.† teſtis interrogatus de etate dicit illũ eſſe minorẽ. Itẽ interrogat[r] quomodo ſcit.reſpõdet:quia est ſuus patruus vel ſuus aunculus: vel fuit ſua nutrix.certe iſta ratio videtur qꝫ cõcludat in hoc tex. Dices tu:nonne ratio teſtis debet eſſe per aliqꝫ actum qui percipiatur ſenſu corporeo.vt.l.qui teſtamẽto.in fi.ff.de teſta.ꝛ.l.ſi.in ꝑn.de his que in teſt.delen.ꝛ.ſ.de teſti.l.teſtium. ꝛ per Jnno.ex de teſti.c.cauſam.ſed iſte rationes nõ ſunt buiuſmodi:ergo ꝛc.in hoc cogitabitis. ¶Venio ad.l.oppo.nemini licet allegare turpitudinem ſuam.vt.l. tranſactio.ſ.de tranſac.ſed bic minor allegat turpitudinem ſuam:ſcilicet falſas allegationes dediſſe:ergo ꝛc. ¶Qui† timore bec.l.legi

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

tur duobus modis. Primo in minore probante: tunc obstat contrarium. sed respõdet glo. de iure nõ potest allegare turpitudinem suam: verum est alteri: sed ei qui fraudem partici pat ꝛ fuit particeps hui⁹ turpitudinis: tunc allegare potest: vt hic. ita videtur concludere ista prima solu. ꝛ vide istam pri mam glo. ista prima solutio non videtur vera per. d. l. transactione. ff. de transac. vbi etiã ei q fraudem participauit non licet allegare turpitudinẽ suam. Solu. glo. q tũc se credebat maiorem nũc videt se minorem: ꝛ ista est magis tuta. Secundo vero modo legitur de tutore ꝓbante etatẽ falso. ¶ Tunc oppo. quãdo dolus dat causam cõtractui trãsactionis cõtractus est nullus. vt. l. elegãter. in pn. ff. de dolo. sed iste contractus fit sup actione tutele q̃ est bone fidei: ergo ꝛc. So. vt dixi ff. ti. j. l. si maior. q̃ est distractus non cõtractus. valet: q̃ est liberatio que secum trahit exectionem: ꝛ intelligeliberatio nem factam ipso iure non per pactum: nam si per pactũ tunc debet agi actione prima: ꝛ si excipieretur replicaretur. vt. ff. de transac. l. sub pretextu.

3

Inoribus. In omissis ꝛ etiam in negle ctis minoribus succurritur. hoc dicit.

¶ An sit bona consequẽtia: minor est vsus iure communi: ergo non lesus.

Benus non infert suam speciem de necessitate.

Libellus in integrũ restitutionis q̃d debeat continere.

In videtur. Seipsam summat. glo. dicit pone casum per. l. verum. ff. sciẽdum. ꝛ alijs legibus alt. per glo. in bac. l. non sunt alia. verũtamen ꝑi. posuit in bac. l. vnã suam glo. de cuius intellectu dubitatur inter nostros docto. ꝛ scholares qui nesciũt logicalia. ego dico illud q̃ mihi videtur ꝛ anteq̃ intrem eã oppo. ꝛ ostẽdo ꝛ q̃ minor potest esse lesus iure communi. ꝛ tamen est circũscriptus: vtputa precedente deliberatione plena adiuit hereditatem ꝛ postea reperitur non soluendo iure cõmuni vsus est in eo q̃ deliberauit tamen reperitur circũscript⁹ et daretur sibi restitutio. vt. j. si ab here. se absti. l. j. ꝛ. ij. Huius timore Guar. posuit hic vnã glo. que dicit sic cõsequẽtiam tollit: non oppositum infert quia pars eius est: quid igitur velit dicere ista glo. dubitatur hic in gl. ꝛ per doc. ¶ Et primo videas quid vult dicere consequẽtiam tollit. Respondeo: antecedens est istud vsus est iure cõmuni: ergo circũscriptus. istud est cõsequens istam consequentiam tollit ista. l. quasi dicat cõsequẽtia non est bona: vsus est iure communi. ergo circũscriptus. istud sequitur non oppositum infert. quasi dicat ex dicto antecedenti non sequitur oppositum. non enim est bona consequẽtia vsus est iure communi. ergo non circũscriptus. ꝛ hoc non dicitur in bac. l. ꝛ sic cessat contrariũ quod sequitur quia pars eius est. Ad euidentiam eius debes scire q̃ hic assumitur totũ et pars sicut genus et species. ¶ Item debes scire ꝛ q̃ species infert suum genus: q̃ bona cõsequẽtia est: homo est ergo animal est. Sed genus nõ infert suam speciem de necessitate: quia si dico animal est non sequitur: ergo homo est: q̃ potest esse equus. ita in. l. ꝓposita. ideo non infert oppositam consequentiam quia habet se vt genus ꝛ species. nam circũscriptũ est genus: quia quidam sunt vsi iure communi. quidam non. vsus iuris communis est species. ideo non sequitur dicta consequentia. ꝛ vide glos. tuam. tota expositio prime ꝛ secunde particule dicte glo. ꝓcedit: expositio tertie particule nõ procedit. nam vsus est iure cõmuni ꝛ circũscriptus est non habent seyt genus ꝛ species: sed vt excedentia ꝛ excessa quia potest esse q̃ aliquis est vsus iure cõmuni ꝛ est circũscriptus ꝛ econuerso. ¶ Item potest esse non circumscriptus ꝛ vsus iure communi ꝛ econuerso. ꝛ ideo qui volũt soztiri primas duas particulas glo. vt. ff. dicimus expositas istam particulam exponunt sic. vt dicã consequentiam tollit. nec infert oppositam consequẽtiam: quia pars eius est: idest particulariter est verum in quibusdã non q̃ qui est circumscriptus est vsus iure communi et cõuerso: vnde cum ista est particularis vera ex vno nõ infert ad aliud quia ex puris particularibus consequentia aliqua nõ sequitur. ꝛ sic summa gloss. sic consequẽtiam tollit oppositam consequentiam non infert quia particulariter est verum ꝛ particulariter non. nam ex puris particularib⁹ non sequitur aliqua consequẽtia. Alio modo intelligitur ista glo. ꝛ varietur ista expositio prime ꝛ secunde particule. Et per consequens tertie: vt intelligamus hic q̃ minor sit vsus iure communi quando fecit ea que diligens paterfamilias fecisset. Hoc ꝓmisso exꝑone sic glo. antecedens est vsus iure cõmuni consequens est: ergo circumscriptus. istam consequentiam tollit non. hic est ista dictio non posita in bac. l. et sic punctabis consequentiam tollit non posita in bac. l. ꝛ sic dictio nõ tollit consequentiam. ¶ Sequitur in glossa oppositã infert: quasi dicat infert oppositam consequentiam: quia verum est dicere vsus est iure communi hoc est fecit ea que fecisset quilibet diligens paterfamilias: ergo nõ circumscriptus. illud semper sequitur in gloss. quia pars eius est quia species vnde meritο infert suum genus. nam facere illud quod faceret diligẽs paterfamilias est species: non circũscriptum est genus quia potest esse non circumscriptus ꝛ facere stulte ꝛ facere deliberate. vnde merito: ista species hoc est vsus iure communi infert suum genus hoc est non circumscriptus tenendo istam opi. que est bona ꝛ vera: obstat contrarium de eo qui adiuit hereditatem cum deliberatione qui reperitur postea non sol uẽdo: dico q̃ non fecit illud q̃ fecisset diligẽs paterfamilias quia ꝑsentasset omnia que sunt in inuentario: quia sciuisset omnia que sunt in hereditate: vnde non fecit vt diligẽs paterfamilas. et hec vera et bona. licet glo. ponit alias expositiones. ꝛ exposui tibi ista verba Ly. non sequendo verba glo. nec docto. ¶ Et per banc. l. ꝛ alias leges ex quibus ponitur exemplum sicut hic ꝛ semper in libello cũ petitur restitutio dicatur q̃a est minor ꝛ lesus fui facilitate quia diligẽs paterfamilias hoc non fecisset. nam si poneres in libello q̃ est minor et est lesus: ꝛ ex libello non colligitur quod sui facilitate libellus non concluderet: ergo debet restitui ideo semper facias poni ꝛc.

3

a

¶ De filiofamilias minore. Rubrica.

Filiusfamilias. Si filiusfamilias ꝓpatre vel extraneo potest restitui nisi lesio ꝓsuccessionem tollatur. b. d. ¶ Contra istam. l. opp. de. l. cũ mandato. ff. eo. Illius timore dixit Placen. q̃ tunc filius potest impetrare restitutionẽ quãdo principalis est non soluendo per illam. l. glos. reprehendit istam opini. interest enim minoris potius non soluere q̃ solutum repetere. vt. l. ratio. ff. de compensa. ꝛ argu. j. titu. ij. l. etiam. ¶ Ad. l. cum mandato. respon. q̃ ibi ponuntur duo casus principales. In primo contraxit minor principaliter in re alterius quia res alterius vendidit mandato domini ꝛ volebat petere restitutionem aduersus contractũ quo tenebatur dominus quod non fuit in subsidium: hic autem obligauit consequenter ꝓ patre vel extraneo: ꝛ vult petere restitutionem aduersus obligationem suam quod potest indistincte in alio casu huius legis non contraxit minor sed procurator eius vnde non facit ad ꝓpositum. ¶ Quero hic dicit ꝓ extraneo qui intelligatur extraneus. dic vt in. l. j. ff. extraneum. de vgo. actio. dicitur hic si ei non successit. ¶ Quero quid si successit patri. dic vt in glo. ¶ Quero quid si iste filius ꝓ patre principaliter se obligasset. Certe idem esset. tamen nõ tolleretur obligatio per successionem: sed tolleretur lesio et sic tolleretur restitutio ꝛc.

*

Si frater tuus. Filiusfamilias minor aduersus mutuũ restituitur nisi iussus patris interuenerit vel macedo. iuuetur. hoc dicit. ¶ Opponitur ꝛ videtur q̃ filiusfamilias nõ iuuetur restitutione. vt. l. iij. ff. eodem. Solutio quando filius cõuenitur suo nomine restituitur: vt hic. sed quando conuenitur pater non restitueretur. vt. l. contraria. ¶ Item opponitur ꝛ videtur q̃ quando cessat macedonia. non habet locum restitutio quia accipit in casib⁹ premissis. ꝛ sic est vsus iure cõmuni. vt. ff. titu. j. l. fina. Sol. dic vt in glo. ¶ Quero q̃ est ratio q̃ quando patris iussus interuenit non restituitur. dic vt in glo. ff. eodem. l. iij. ¶ Quero que est ratio q̃ quando est locus macedoniano non habet locum restitutio. dic vt in glossa ꝛc.

¶ De fideiussoribus minorum. Rubrica.

Postquam. Restituto minore nõ videtur restitut⁹ fideiussor nisi dolus creditoris intercessit. hoc dicit cum. l. sequen. ¶ Oppo. quando venditio est ipso iure nulla non est opus restitutione. vt. l. in cause. ff. eodem. sed hic est ipso iure nulla quia non interuenit decretum. ergo ꝛc. So. glo. intellige q̃ hec venditio fuit facta cum decreto. ¶ Quero ad quid fuit hic minor restitut⁹ ad ipsam rem. Plures sunt opiniones hic. quidam dicunt quod fuit restitutus ad ipsam rem: scilicet venditam. quidam quod fuit restitutus q̃ non teneretur de euictione. ¶ Secundum primam opi. no. q̃ fideiussor euict⁹ tenetur si ꝓ beneficiũ restitutionis in integrũ venditor aduocauerit. ¶ Iuxta hoc q̃ro quid si vẽdes agit cõdictiõe ex lege. l. i. j. de rescin. ven. an fideiussor teneatur. ¶ Itẽ quero q̃d si minor fuisset restitutus: ideo q̃ ꝓtio minor vẽdidit: nõ ideo: q̃ vẽdidit an fideiussor euictus teneatur. Hoc tangũt istas qõnes que videtur mihi dubie: ideo nõ examino forte hoc dicã in auẽ. sacramenta. j. si aduer. vẽdi. secũdo modo legitur q̃ fuit restitut⁹ ne teneatur de euictione ꝛ q̃ extraneus tũc euincit rem. ¶ Sed tũc opp. quomodo potuit extraneus tunc euincere cum res sit de bonis paternis. ꝛ iste minor erit heres. glo. dicit q̃ debet intelligi q̃ fuit de bonis paternis putatiue non vere: vel dicas q̃ fuit euicta per hypothecariam.

1 ¶ Beneficiũ restitutionis quando transit ad fideiussores minorum. ꝛ nume. 4.

2 Decretum iudicis quando faciat cessare beneficium restitutionis in integrum.

3 Actio de dolo cessat ybi habet locũ restitutio in integrum.

5 Restitutio in integrum quid operetur.

6 Restitutio in integrum quando dicatur beneficiũ personale ꝛ quando reale.

7 Restitutio minore an fideiussor habeat de nouo petere restitutionẽ in casib⁹ in quib⁹ beneficiũ ad ipsum transit.

8 Fideiussor potest intẽtare restitutionem: quando minor voluit eam impetrare.

1 **Sed aque.** Not. q̃ ꝙ minor leditur facilitate sui beneficium restitutionis non trãsit ad fideiussorẽ. secus si leditur dolo aduersarij. q̃ tunc beneficiũ transit ad fideiussores. ¶ Oppo. de. l.

2 ait ꝓto. ff. pmittitur. ff. eo. ꝛ vbi decretũ principis seu ꝓdicis facit cessare restitutionẽ. Solu. ibi interuenit decretũ in alienatione necessaria: vt in recipiendo solutionem hic in voluntaria. ¶ Cõtra hoc opp. j. si ꝓpter pub. pen. l. fi. Solu. intellige q̃ hic iteruenit autoritas tutoris ꝛ decretũ iudicis: alias vẽditio esset ipso iure nulla: ꝛ sic inutilis esset restitutio: vt in contrario. ¶ Opp. tertio hic dicitur q̃ dolus aduersarij intercessit. Contra aut dolus dedit causam contractui: ꝛ contractus est ipso iure null⁹: ꝛ sic cessat restitutio. vt. l. elegãter. in pn. aut dolus incidit in cõtractum ꝛ habet locum actio ex empto: ꝛ sic cessat restitutio. vt. l. in cause. ff. eo. Glos. ponit plures solu. hec est vera q̃ dolus dedit causam cõtractui: et

3 fuit deuentũ ad traditionem. ꝛ sic in maiore haberet locum actio de dolo. l. elegãter. in pn. verum quia minor potest iuuari per restitutionem habet locum restitutio: ꝛ cessat actio de dolo. vt. l. j. ff. de dolo. dixi in. l. si. de dolo. ita habetis hoc intelligere. ¶ Oppo. q̃ fideiussor ꝓfit beneficium

4 restitutionis etiam si dol⁹ non interuenit. vt. l. si minor. ff. de ꝓcu. El. sol. multum bene. aut restituto minore ex eius fideiussore creditori nõ daretur regressus cõtra alium ꝛ tũc fideiussori non ꝓdest restitutio: vt hic. aut daretur regressus contra alium ꝛ beneficium restitutionis transit ad alium. vt d. l. si minor. ita dicit glo. ꝛ bene. ¶ Item oppo. quomodo restituto minore ꝛ sic sublata obligatione principali pt teneri

5 fideiussor cum non sit obligatio cui accedat. vt. l. j. de fideiuss. Hnius timore esset videndũ q̃d operetur restitutio in integrum. quidã dicunt q̃ solũmodo persona eximitur ab obligatione. obligatio tamen remanet firma: sicut dicimus in eo qui deportatur in. l. fi. ff. de duo. re. ꝛ in eo qui decedit sine here rede. vt. l. fine berede. in princi. de admi. tuto. ꝛ. l. sticbum aut pamphilũ. circa pn. ff. de solu. vnde ratio obligationis remanet vt accedat fideiussor. vt. l. si debitori deportato. de fideiussoribus. Alij dicũt q̃ persona ab obligatione non exꝑimitur sed solum paratur exceptio quia personalis nõ est nõ transit ad fideiussorem. vt. l. exceptiones que persone. ff. de fideiuss. facit ad hoc. ff. eo. l. si iudex circũuẽto. ista vltima placet mihi pl⁹. ꝛ hanc tenet glos. Sed contra hoc oppo. dixi q̃ ista exceptio est personalis cum beneficia personalia non transeant ad heredes. vt. l. quia personale. ff. solu. matr. j. de priui. cre. l. eum. cum simi. Sol. quicquid dicat Hy. in. c. priuilegium persona

6 le. de reg. iur. lib. vi. ꝛ restitutio in integrum quo ad quedam dicitur beneficiũ ꝑsonale: vt in casib⁹ in quibus ad fideiussores non transit quo ad quedam dicitur reale vt quo ad trãsmissionem ad heredes. vt. l. nõ solum. ff. de in integ. restit. In casibus in quib⁹ ad fideiussores competit fideiussori huius est ratio quia beneficiũ istud partim datur ratione nature. partim ratione lesionis. ꝛ ideo in quibusdam casibus habet vim personalis beneficij: in quibusdam habet vim realis beneficij. ¶ Opp. ff. de fideiuss. l. marcellus. Sol. vt ibi. ¶ Querit glo. multum solenniter ꝛ vtrũ restituto minore intelligatur restitutus fideiussori in casibus in quibus transit benefi-

7 cium ad fideiussorẽ: vel habeat necesse fideiussori de nouo petere beneficium restitutionis in integrum. Glos. tenet q̃ habeat necesse petere de nouo: per hũc tex. qui dicit vtriq; ꝑsone tam ꝛc. vnde cũ vtriq; cõpetat q̃libet habet intentare ꝑ se.

8 ¶ Quero ꝛ quid si minor voluit impetrare restitutionem: an possit eam intentare fideiussori. Glos. dicit q̃ sic ꝛ bene: vt. l. si post mortem. ff. de contratabu. ꝛc.

¶ Si tutor vel curator interuenerit. Rubrica.

Si iam puberes. Minor adnersus actionem potest restitui infra tempus legitimum quo elapso cõtra eius curatorem qui sibi autoratus est succurretur. b. d.

Inoribus. Tutoris autoritas in iudicio vel extra nõ impedit restitutionem minoris si ibi est lesus. b. d.

Etiam. Etiam in his que gessit tutor solus minor potest restitui ꝛ contra tutorẽ expediri. b. d. videbitis. j. eo. l. fi. ꝛc.

Creditor. Minor nõ restituitur aduersus obligationẽ administratoris: q̃ ipse nõ tenetur. Ly. hic intrat materiã difficillimã q̃ tractatur in. l. si pupilli. §. j. de neg. gest. ꝛ Ly. ponit in. l. rei ꝑ quo. §. j. j. quod cũ eo ꝛc.

1 ¶ Restitutio quãdo cõcurrat cũ alia actione cõtraria.

2 Actio ordinaria quando excludat extraordinariam.

3 Instantia perempta: actio remanet perpetua.

4 Auxiliũ ordinariũ ꝛ extraordinariũ quãdo cõcurrant.

Etiam. Auxiliũ extraordinariũ cõcurrit cũ ordinario quãdo cõpetit contra diuersos nec electione tollũtur. b. d. ¶ Oppo. ꝛ restitutio non concurrit cũ contraria actione. vt. l. in ratione. als in cause. ff. eo. Solu. verum est quando illa duo remedia darentur contra vnum ꝛ eundem: secus si contra diuersos: vt hic.

2 ¶ ꝛ Contra hoc opp. de. l. cum mandato. ff. eodẽ. Sol. multe sunt. ista solu. est vera. ibi logtur quando actio ordinaria habuit originẽ ab actione voluntaria: q̃ tunc excludit extraordinariã etiã quando cõpetit cõtra diuersos. hic vero habuit originẽ ab actione necessaria. ¶ Opp. iij. de. l. ꝑpendũ. §. fi. j. de iudi. Sol. dicit Ly. q̃ speciale est ibi in instantia iudicij: q̃ ea perempta remanet actio prima firmior q̃ primo esset: secus si causa esset perempta. ꝛ vide glo. ¶ Not. ex eo q̃ dicit firmior ꝛ q̃ perempta instãtia remanet ꝑpetua actio que est facta per li. cõtest. de hoc dixi vobis in. l. iij. j. de fru. ꝛ li. cꝑẽ. Pẽtamen tenet ista solu. sed dicit q̃ hic non poterat minori equaliter subueniri cõtra fideiussorem ꝛ extraneos: q̃ tutor dedisset eis pecuniã ꝛ ipsi volebãt possessiones venditas. sed quando ꝓsequeretur ab vtroq; tunc actione ordinaria debet ꝓcedere ne baberet locũ restitutio. vt. d. l. fi. Ista sol. Pe.

3 non est vera. per. l. etiam. §. eo. ti. ꝛ est cõtra. l. minor. ff. de admini. tuto. tene ergo sol. gl. q̃ speciale est in iudicijs. ¶ Item

4 opp. j. ti. ij. l. fi. Sol. vt ibi ꝛ distingue plene quando ordinarium auxilium cõcurrat cũ extraordinario: plenissime dixi in. l. in prouinciali. de ope. no. nuntia. vbi tangitur. ¶ Ultio ppo. ꝛ videtur q̃ per electionem tollatur. vt. j. de cogdi. l. fi. Sol. ibi quando contra eundem agebatur: hic quando contra diuersos agebatur ꝛc.

¶ Si in communi eademq; causa in integrum restituatur. Rubrica.

1 ¶ Factum vnius ex fratribus non nocet alteri.

2 Qui ratam habet venditionem rei sue sibi preiudicat.

3 Beneficium quod datur vni ex socijs quãdo ꝓrigatur ad alium. ꝛ nume. 5.

4 Quis quando possit habere ratum quod suo nomine nõ est gestum.

6 Eras vnius ex socijs quando ꝓfit alijs.

7 Appellatio vnius quando ꝓsit alijs.

8 Principium spectatur quãdo finis habet necessariam consequentiam ad principium.

Nec si maior. Factum vnius ex fratribus non nocet alteri. ꝛ restitutio que cõpetit vtri minori non ꝓdest alteri maiori. b. d. Notabilia habes in summario. ¶ Primo habetis q̃ factum vnius ex

1 fratribus non nocet alteri. similem. j. de cõmu. re. alie. l. j. quibus res iudi. non no. l. j. ꝛ in toto titu. res inter alios acta ꝛc.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

2 ¶Nota scõo† q̃ qui ratam habet venditionem rei sue preiu
3 dicat sibi. ¶Certo no. † beneficium gõ datur ryni ex socijs
4 non porrigitur ad alium. ¶Ad secundum opp. † quis non
poterit habere ratum quod non est suo nomine gestum. vt. l.
si pupilli. ff. si ego. ff. de nego. gest. Solu. dic q̃ hic socio gessit
nomine suo ⁊ fratrum: vel si intelligas q̃ gessit nomine suo
tm̃. Respondeo ad contrariũ: q̃ non possum habere ratũ q̃
non est meo nomine gestũ quãtũ ad producendam actionem
nego. gest. mihi vel contra me: vt in contrario. sed quantũ ad
alia: vt ad preiudicium mihi generandũ possum. vt. l. si fun-
dus. ff. de pigno. nisi in subsidium: vt. l. mater. ff. de rei vend.
⁊ l. si eum seruum. ff. si cer. peta. ⁊ vide glo. super ver. gesserat.

5 ¶Ad tertium notabile opp. q̃ † beneficium vnius ex socijs
porrigatur ad alium. vt. l. si cõmunem. ff. quẽadmo. ser. amit.
si serui. vẽd. l. loci corpus. ff. si fundum. Glo. tua dicit q̃ hec. l.
loquitur in his que sunt diuidua. l. cõtraria loquitur in in-
diuiduis: quoniã omnes seruitutes sunt indiuidue: excepto
vsufructu. vt. l. ij. ff. vsufruct. ad le. falci. Pe. reprehendit istã
glo. quia licet seruitus sit indiuidua tamen obligatio perso-
nalis est diuidua. vt. l. per fundum. de serui. rust. predio. dñs
Ja. butri. tenebat idem sed loquebatur magis curialiter di-
cens q̃ ista glos. debet intelligi in ipso iure seruitutis: non in
obligatione personali. ¶Tu dic clarius † quandoq̃ benefi-
cium personale seu etatis allegatur ad impediẽdum prescri-
ptionem seruitutis seu etatis ⁊ sic ad eã conseruandã: ⁊ tunc
etas vnius prodest alteri maiori. vt. l. cõmunẽ. quemadmo.
serui. amit. quandoq̃ allegatur etas vnius ad seruitutis de-
clarationem: vt quia agebatur cõfessoria vel negatoria. tunc
idem vt etas vnius prosit alteri. vt. l. loci corpus. ff. si fundus.
ff. si serui. vendi. quandoq̃ etas allegatur ad impediendũ ser
uitutem constituẽ: tunc etas vnius prodest alteri: quia non
potest pro parte constitui. vt. l. pro parte. ff. de serui. quãdoq̃
allegatur ad impediendum corporalem seruitutem consti-
tuendam: tunc etas vnius non prodest alteri. vt. l. per fun-
dum. de serui. rusti. pdio. ¶Item oppo. de. l. i. si vnus ex plu
ribus appel. ff. de appel. l. si quis separatim. ff. si. glo. inculcat
ista cõtraria cũ precedẽtibus. ⁊ dicit q̃ ibi loquitur in indiui
duis: hic in his q̃ sunt diuidua. vult dicere † q̃ sentẽtia diffi
nitiua est indiuidua. ideo non pot pro parte valere: pro parte
non. merito vnius appellatio alteri prodest. ⁊ vide glo. istud
non videtur verum: nam sententia ex postfacto potest esse in
diuidua. vt dicam vobis. j. tit. i. l. i. ¶Preterea quãdo sunt plu
res persone litigãtes etiam sententia prima potest esse diui
dua q̃ in personã vnius feratur in personam alterius non.
vt. l. non idcirco. ff. de iudi. ⁊. l. deynoquoq̃. in pin. ff. de re iu
dica. vnde ista gl. forte voluit dicere q̃ illa. l. j. ff. si vn̄ ex plu.
⁊. l. si quis separatim. loquatur in causis indiuiduis vt super
seruitutibus cõmuniter ille leges intelligantur generaliter:
⁊ pro certo generaliter loquuntur: scilicet in obligatione tu
tele: ⁊ in alijs indiuiduis. Dicamus ergo prout dictum fuit:
sc̃s q̃ speciale est in causa appellationis quando vna est causa
⁊ vna ratio defensionis vtriusq̃. ratio huius est: quia studere
debemus: vt sententia sit indiuidua in quantũ possumus licet
possibile sit q̃ ex postfacto diuidatur. tamẽ principaliter de-
bemus studere vt sit indiuidua in quãtum possumus: vt. l. in
hoc iudicio. fami. hercis. ¶Oppo. de. l. iij. ff. seio. ff. eo. vbi vi
detur † q̃ debeamus inspicere initium: sed hic tempore quo
ratum habuerunt isti erant minores: ergo ⁊c. Sol. dic q̃ hic
quando ratum habuerũt non erant minores. Dicit glos. vel
aliter: posito q̃ tempore quo ratũ habuerũt erant minores
tamen si postq̃ facti sunt maiores habuerũt ratum non ha-
bebunt restitutionem. Nõ obst. l. que dicit principiũ spectan-
dum: quia illud verum quando finis habet necessariam con
sequentiam ad principium: sed hic ratihabitio sequens non
habet necessariam consequentiam ad principium sed volun
tarie fecit: ergo ⁊c.

a ¶Et p pte. Adde qõ Bald. vt refert ⁊ segtur Paul. de ca. hic dicit q̃ stan te statuto q̃ nõ va leat sñia nisi solua tur gabella ad cõ putũ seq̃ denario rũ pro libra ⁊ lata 6 fit sñia in cẽtũ so lutaq̃ gabella ni si p quaquagita q̃ in totum erit sñia nulla. tamen sub dit Paul. de cast. rñdisse de facto q̃ stãte statuto q̃ nõ valeat instrumen tũ cõtinẽs summã supra quaquagita: nisi registratũ fo ret in libro cõis: et eẽt instrm̃ de cẽtũ q̃ valebat in quin 7 quaginta: q̃ summa est diuisibilis. non obstat decisio Bal. fm̃ ipsum q̃ logtur i sñia q̃ est indiuisibilis. alt. no. in. l. si sponsus ℈. ginalr. ff. de do. inter vir. ⁊ vxo.

b ¶Quid dicem⁹. Et vide Bar. in l. q vas. ff. de fur. et in. l. si cõstãte. ℈. si. solu. ma. do. Ant. ⁊ alios in. c. cũ in ter nos. de re iud. Bal. i. l. ij. C. e. ⁊gl. in. l. apud celsum. ℈. ité queritur. ff. 8 de dolo excep. An dre. Barba.

c ¶Pro dimidia. adde qd si qs vẽdi cat fundi medieta tẽ p indiuiso et p bat p diuiso quã sñiam debeat fer re iudex. Fede. cõ sil. cxxxij.

posttfacto.

8 Libellus quando quis petit se restitui aduersus sententiam qualiter concipiatur.

9 Restitutio in integrũ restituit minori qõ absulit ei lesio.

Minus ex tutele. Actori minori succurritur si reus in minus extiterit condẽnatus non maio ri. b. d. istam. l. habeo pro multũ subtili: licet cir ca teg. sit clara. ¶Opp. ⁊ videtur q̃ de iure com muni agere posset. vt. ℈. de iudi. l. licet. ⁊. ℈. de trãsactio. l. age. Sol. in cõtrariũ. nam tantũ speciem fuit prosecutus: vnde de alijs potest agere de iure communi. hic vero de alia specie vult agere de qua fuit iudicatũ. ¶Cõtra hoc oppo. † q̃ etiã de eadem posset agere de iure cõmuni: nam si iudex p parte
a fert sententiam ⁊ pro parte^a non: sententia est ipso iure nulla. vt. l. in hoc iudicio. ff. fami. ber. ⁊. l. apud celsum. ℈. item queri tur. de do. egcep. sed fm̃ hoc hec sententia fuit ipso iure nulla: quia de parte tm̃. pnuntiauit. ¶Quinus timo ze in hac. l. sunt opi. ⁊ hic aduerte q̃ quidam fatentur contrariũ. ⁊ hanc. l. in telligunt q̃ in quinq̃ condẽnauit ⁊ in quinq̃ absoluit: et sic de toto pronũtiauit. ⁊ ita videtur sentire glos. Alij dicunt q̃ istud est diuinare fed hic super toto pronuntiauit: hoc est su per quinq̃ expresse: ⁊ super alijs quinq̃ tacite pronũtiauit. ⁊ quia de eo q̃ nõ dixit videtur absoluere. quod glo. ⁊ docto. nostris. non placet in sententia enim nõ presumitur nisi illud q̃ est dictũ. vt. ℈. si plu. vna sentẽ. l. i. ⁊. d. l. apud celsum. ℈. item queritur. de doli egcep. Alij dicũt q̃ hic pronuntiauit super parte tm̃: ⁊ dicunt q̃ contrarium nõ est verum. non enim est nulla sententia: sed pro parte tm̃ pronuntiatur: vt hic. Doct. tamen ⁊ glo. dicũt contra per. l. in hoc iudicio. famil. hercis. et
b l. qualem. ℈. j. ff. de arb. ¶Quid dicemus^b primo in hoc vtrũ sententia possit ferri pro parte tm̃. dicas si quidẽ libellus con tinet plura capitula põt super vno ferri sententia: ⁊ sup alio non: vt. l. j. ℈. etiam. ff. eo. facit. ℈. de transact. l. si ex falsis. idem si libellus continet vnum capitulum cõtra plures. nam con tra vnum potest pronuntiari contra alios non. vt. ff. de iudi. l. nõ idcirco. ⁊. ff. de re iudi. l. de vnoquoq̃. si vero cõtinet vnũ tantũ capitulũ: tunc non potest pro parte tm̃ pronuntiari. vt d. l. in hoc iudicio. ⁊. l. qualem. ℈. j. de arbi. ita dicũt doc. addo hoc esse verum quãdo instantia cause tenet super toto secus si pro parte esset peremptа: ita q̃ seqretur absolutio ab ob seruatione iudicij: tũc enim sufficiat pnũtiari sup illa parte in qua tenet iudicium. casus est in. l. si constãte. ℈. j. ff. solu. ma
2 tri. ¶Et per hoc dixi semel in. q. de facto † cum rei vendica tione aliquis cõueniretur ad fundum repertus est possidere
c pro dimidia^c tantum. vnde index eum in illa dimidia cõdem nauit: in alia dimidia nihil dixit. dico q̃ sentẽtia valet: quia pro alia parte quam nõ possidebat nõ procedebat iudicium. vt. l. fi. de rei vẽdi. ¶His premissis redeo ⁊ videamus quali ter intelligas hãc. l. Glo. videtur velle q̃ pro parte sit cõdem natus p parte absolutus q̃ verum est in se: sed est diuinare. Tu vero pone casum aliter q̃ fuit actũ actione tutele p vna specie non expressa quantitate hoc modo peto q̃ reddat ad ministrati frumenti rationem ⁊ reliqua restituat. iudex con demnauit eum ad restitutionẽ de quinq̃ occasione reliquo rum cum inveritate deberet cõdemnare ad decem: certe tunc valet sententia ⁊ videtur super toto pronuntiatum. quasi dicat ista tantum reliqua petere eum debere. ⁊ hoc forte volũt dicere illi qui dicunt q̃ pro alijs quinq̃ videtur absolutus tacite. sed si ponamus q̃ in libello fuisset expressa certa quan titas: vt peto decem que remanserunt apud te ex tali admini stratione: tunc haberemus necesse dicere illud q̃ glo. dicit q̃ in quinq̃ condemnauit in quinq̃ absoluit. ¶Ex predictis
3 nota † q̃ in actione tutele potest formari libellus exprimen do certam quantitatẽ ad quam quis dicat tutorem sibi tene ri: vt hac. l. cum sua gl. potest etiam formari libellus nullam exprimendo quantitatem: vt. ℈. dixi ⁊ no. in. l. j. in princi. ff. de eden. ¶Procedo vlterius oppo. hic videtur dicere q̃ sufficiat quem esse minorem tempore iudicij. Contra imo requi ritur q̃ sit minor: etiam tempore sententie. vt. ff. eo. l. iij. ℈. seio. Glo. dicit q̃ ista suppletur per illam: vt hic dum dicit tempo re iudicij subaudi ⁊ tempore sententie. ¶Contra hoc oppo.
4 videtur † q̃ debeamus inspicere initium ⁊ non finem. vt. l. si minor. ff. de seruis expor. Solu. quando finis habet necessa riam consequentiam ad principium tunc inspicimus princi pium. vt. l. contraria. sed quando non habet necessariam con sequẽtiam inspicimus finem. vt. d. l. iij. ℈. seio. Dices tu nõne sententie habent necessariã consequentiã ad processum: quia iudex habet iudicare necesse. vt. d. l. de qua re. de iudi. ergo debemus inspicere tempus processus nõ tempus sententie.

¶Si aduersus rem iudicatam. Rubrica.

1 Sententia quando possit ferri pro parte tantum.
2 Si aliquis conuictus rei vendicatione ad totũ fundũ reper tus tantũ dimidium fundi possidert ad illam dimidiam con demnatur ⁊ sententia tenet.
3 Libellus in actione tutele qualiter possit formari.
4 Initiũ quãdo inspiciatur ⁊ non finis ad hoc vt detur restitu tio minori aduersus sententiam.
5 Judicare ⁊ sic iudicare qualiter differant.
6 Aduersus lesionẽ contingẽtẽ infra modicũ tẽpus postq̃ ces sauit absentia: quãdo detur restitutio.
7 Sententia quando possit pro parte valere: ⁊ pro parte nõ ex

Hic aduerte

5 ¶Hic aduerte † duo sunt: scilicet iudicare ⁊ sic iudicare q̃ iu dex iudicet istud habet necessariam cõsequentiam ad proces sum: sed q̃ iudex sic iudicet istud non habet necessariam con sequẽtiam ad processum. ⁊ ideo ego putarem q̃ liquidem sic iudicare veniret ex necessaria consequentia ad processum: vt quia minor omisit aliquas probationes. vnde iudex non po terat condẽnare: tunc etiam aduersus sententiam latam con tra minorem peteretur restitutio: sec̃ si minor esset solum le sus in sentẽtia: quia in pcessu fecerat quicquid debuerat tũc non habet locum restitutio aduersus sentẽtiã: quia illa non
6 habet necessariã consequentiã ad acta. ¶Oppo. † aduersus lesionem cõtingentẽ infra modicum tempus postq̃ cessauit absentia quis restituitur. vt. l. ab hostib⁹. ℈. sed quod simpli citer. ff. eq̃ qui. cau. ma. ergo eadem ratione aduersus lesionẽ contingentẽ infra modicum tempus ex quo cessauit minor etas: sed ego dixi tibi. ℈. etiam quando sententia est lata con tra factũ maiorem: ergo ⁊c. Sol. dicit glo. ratio hic quia põt appellare. hoc nihil est dicere: tu dic q̃ diuersa est ratio predi ctorum: nam modicũ tempus ex quo quis est reuersus com putari non potest absenti donec sarcinulas cõposuerit ⁊ ad uocatum querit que ratio cessat in modico tẽpore ex quo su
7 peruenit etas. ¶Quero † vtrũ sententia possit p parte vale re: et p parte non valere ex postfacto. verbi gratia: iudex con demnauit me ad. x. ego appellaui dicens me grauatũ ad. v. ⁊ in hoc obtinui: ⁊ sic valebit sentẽtia p parte: et p parte nõ. ⁊ hoc fatentur vltramon. arg. ff. de inoff. test. l. circa. Jaco. de but. dicebat q̃. l. circa. nil facit ad propositũ quia si iudex ap pellationis in. v. absoluit remanet sentẽtia in alijs. v. ⁊ sic sup toto est iudicatũ quãdo tamen sunt diuersa capitula nullus negat quin pro parte possit sentẽtia valere ⁊ pro parte nõ. l. carmelia pia. de iure patro. ⁊. l. quedam mulier. fami. hercis. ego puto q̃ ex postfacto sententia possit pro parte valere et pro parte non: vt in exemplo proposito vt condẽnatus ad de cem appellaui a. v. statim appellatio sola rescindit sentẽtiam in eo q̃ est appellatũ. vt. ff. ad turp. l. j. ℈. ii. vnde interim ante q̃ iudex sentẽtiet remanet pro parte valida: ⁊ pro parte non. hoc etiã apparet ex casu huius. l. si bene aduertatis. ¶Pro
8 buius declaratione quero † qualiter formatur libellus quã do quis petat se restitui in integ. aduersus sñiam. hec. l. vide tur velle q̃ qs petat se restitui vt possit sup illa re de qua sen tentiatũ est actionem de nouo iterato intẽtare: ac si sententia tum non esset. hoc apparet ex pnc. ⁊ ex fine huius. l. principiũ dixit habere actionem ⁊c. fm̃ hoc videtur q̃ debeat de nouo dari libell⁹ ⁊ lis contestari ⁊c. ⁊ alia facere. preterea restitutio in integrum habilitat vt possit prosequi primam instãtiam ac si indicatũ non esset: in cõtrarium videtur q̃ quis debeat petere restitutionẽ in integrũ vt possit primam instantiam prosequi ac si indicatum nõ esset. vt si aduer. libe. l. j. ibi: dum
9 dicit litis instaurationẽ admittit ⁊c. Breuiter dico sic: ad eui dentiam antẽq̃ veniam ad alia debes scire † q̃ beneficium re stitutionis in integrum restituit minori illud q̃ abstulit ei le sio vt. l. ait prtor. in pn̄. ff. eod. ⁊. l. qui propzio. ℈. cum queritur. ff. de procu. fm̃ verum intellectũ dicam. j. in processu hoc pre misso si minor est lesus in sentẽtia: quia cum iudex debet con demnare tutorẽ absoluit restitutio in integrũ rescindit sñiaz contra illud obstaculum exceptionis quod paranit minori: non tamen q̃ iudex restituens in illa instãtia condemnet tu torem. ratio: quia tutor nunq̃ fuit condẽnatus minori vnde istam condẽnationẽ non restituit sibi restitutio: quia nunq̃ fuit condemnatus. sed rescindit sentẽtiã tãtum. ⁊ ideo nunq̃ petens restitutionẽ aduersus sententiam patet ⁊ super causa prima vigore illius instãtie habite super restitutione iudice tur: sed q̃ lesio que illata est per sententiam remoneatur: ⁊ in pristinũ statũ reponatur. ¶Hoc premisso potest esse q̃ sentẽ tia lesit me per necessariã consequentiã actoris: quia nõ pro bauerim vt debuerã: tunc habeo necesse in libello omnia ista narrare q̃ ego omisi talem probationẽ ex quo iudex adiu uit tutorem propter q̃ ego mei facilitate fum lesus: quia dili gens paterfamilias ⁊ homo maior hoc non feciss̃et: tunc con cludo q̃ restituat aduersus dictam sentẽtiam: et ponat in eo statu in quo eram quando poteram facere dictas probatio nes. ⁊ isto modo intelligitur restauratio litis: q̃ ponitur in. l. j. ff. si aduer. li. si vero lesit me sentẽtia tantum: quia acta stant optime ⁊ debebat sñia venire pro me: tunc solum petat resti tutionem aduersus dictam sentẽtiã: tunc possum petere for mari sententiã ex primis actis ac si indicatum nõ esset. et hoc modo potest intelligi. d. l. j. ⁊ illud q̃ hac. l. dicit q̃ actio mo ueret ⁊c. intelligitur eodem modo q̃ moueatur actio prose quendo primam instantiam. vel possumus aliter intelligere banc. l. ⁊ stabit teg. propzie. Legi actione tutele pro vna specie

1 ¶Actor in libello potest facere mentionem de exceptione rei ⁊ replicatione.
2 Pater agens in causa status quãdo possit venire contra fa ctum suum.
3 Filius quando petat se restitui contra patrem.

Si cum pater. In causa stat⁹ filius mi nor aduersus sentẽtiam latam pro patre petet se restitui. b. d. ¶Nota ex hac
1 l. q̃ † sicut in libello suo actor potest facere mẽtionẽ de defen sione siue exceptione rei ⁊ de replicatione. ita hic no. Jnn. ne scio in quo. c. ⁊ in petendo ego in libello possum facere men tionem de pacto de non petendo: ⁊ qõ postea fecisti mihi pa ctum de petendo. ⁊ hic patet quod no. ¶Opp. q̃ † pater nõ potuit agere: quia nõ potest venire cõtra factum sunum. vt. l. post mortem. ff. de adop. Sol. veritas est ista quandoq̃ patri objicitur solus cursus temporis quo filius stetit in libertate: tunc requiruntur. xx. anni ad excludendũ eum. vt. l. j. de pa. pote. ⁊ ibi no. ¶Quandoq̃ patri objicitur factum suum in
2 cursu tẽporis tunc sufficiunt. x. anni ad excludendũ patrem. vt. l. post mortem. ff. de adop. Quãdoq̃ patri objicitur factũ suum tantũ: tunc ista obiectio non excludit eum si factum est
3 inualidũ. hic est casus hic. ¶Tertio opp. q̃ tẽtra patrem non posset peti restitutio. vt. j. qui ⁊ aduer. quos. l. si. Sol. re gula illa fallit in causa status. hec est bona sol. que mihi pla cet. Alij q̃ non petitur restitutio aduersus patrẽ: sed aduer sus sententiã latam p patre. ⁊ banc opi. tenent qdã: quia tũc queritur de iudice nõ de patre. licet Ly. eã nõ teneat. ¶Op po. de. l. prefecti. ⁊. l. minori. eo. ti. ff. So. intellige hic q̃ de pro consule: ibi de eodẽ loquitur ⁊c.

1 Judex delegatus quando possit de in integrum restitu tione cognoscere.

Duersus. Aduersus sententiã vicarij vel delegati principis solus prin
a ceps^a restituit. b. d. ¶Opp. in auc. de appel. ℈. si. Di cit glos. aliud in appellatione q̃ in restitutione. tu dic idẽ. ibi enim appellatur ad principẽ: licet alij iudices ab eo deputa ti super hoc cognoscãt. vt videtis in. l. hcipimus. j. de appel.
1 ¶Quero † an ipse index delegatus possit de restitutione in a integrũ cognoscere. Quidam dicunt q̃ sic. vt. l. si. vbi et apud quem. ⁊ ficta. l. corrigitur. arg. p hoc in. l. qui ppzio. ℈. item queritur. de pcu. breuiter: si qdẽ restitutio petitur aduersus aliquã interlocutoriã: tunc ipsemet delegat⁹ poterit restitue re. vt. d. l. si. j. vbi et apud quem. si petitur restitutio aduersus diffinitiuã: tunc ipsemet delegat⁹ restituere nõ posset: vt hic. nisi sibi specialiter cõmitteretur. vt. l. cõtraria ⁊c.

1 Sententia lata contra minorem indefensum quando et quibus casibus valeat.
2 Sententia lata cõtra minorẽ an valeat si tutor fuit in exordio litis sed non tempore sententie.
3 Minor an tutor condẽnetur quando non defenditur.
4 Sententia lata contra minorẽ indefensum in principio litis ⁊ in fine sic quando valeat.
5 Si tutor vel curator a principio fuit in causa: postea in pro cessu non fuit citatus: sed minor cũ alio eius curatore: an sen tentia valeat.
6 Libellus in quo dicitur sentẽtiam nullam ⁊ si qua est appel lo q̃ valet.

Ummiores. Sentẽtia lata aduer sus minores indefen sos est ipso iure nulla si sunt defensi est valida: si pos sunt restitui. b. d. ¶Opp. factum ab adulto non habente cu
1 ratorem est validum. vt. l. si curatorem. ℈. de in inte. resti. ergo eodem modo sentẽtia. Glo. dicunt † q̃ illud est verum in con tractibus: sec̃ in iudicijs: fm̃ omnes: licet nulla. l. caueatur. vide glo. certe teg. in. l. acta. ℈. ff. de re iudi. videtur hic mul tum bene concludere. ¶Oppo. etiã q̃ sententia lata contra minorem valeat. ff. eq̃ qui. cau. in pos. eatur. l. apud iulianũ. ℈. ii. ⁊. l. si minor. de bo. auto. iudi. possi. Sol. dicit glo. falsit in sñia interlocutoria: vt ibi. hic loqtur in diffinitiua. dicas q̃ verũ est in sñia interlocutoria de mittẽdo vel nõ mittendo in possessionẽ: secus in alia interlocutoria q̃. pfertur parte pre sente. vt videtis in. l. si pses. j. quo ⁊ qñ iudex. Item fallit in sñia diffinitiua q̃. pfertur in possessione momentanea. vt. l. i.

1 ¶Prio cõcordia. Aduerte q̃ restituere põt sol⁹ pn ceps aduersus ju sum q̃ vice pncipis iudicauit. ita Bar. ⁊ Bal. in bac l. aduersus. Bar. in. l. si. C. vbi ⁊ ap. quẽ. ℈ vr tenere in l. index. ff. de re iu di. hec refert Pa no. in consi. lxxx viij. circa fin. j. col. Tu dicyr ipse sen tẽtiq̃s. Aut resti tutio sit de directo aduersus sentẽtiã ipsam diffinitiuã ⁊ nõ põt q̃ funct⁹ est officio suo. et ita vr clare deter minare Bart. in. l. j. in fine. ff. de q̃sto. ⁊ iurib⁹ prealleg. Aut dz fieri restitutio circa aliquã interlocutoriaz et circa appendicia: nõ circa pncipalẽ ⁊ poterit delegat⁹ restituere. ista fue re de mẽte ipsius Bar. vbi. ℈.

¶Drices. adde qõ Bal. ex hoc in fert q̃ stãte cõstitu tione legati q̃ ap pellatio nõ intelli gatur deserta licz apli nõ fuerint pe titi ⁊ legatus a pa pa in terra iurisdi ctionis sue ptule rit sentẽtiã. a qua fuit appellatũ: nõ tñ fuerit apli peti ti q̃ appellatio dz deserta: q̃ cõstitu tio inferiorꝰ non obstat delegato pncipis.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

ĵ.si per vim vel alio modo.ꝛ.l.j.si de momẽ.possel.fue.appel.

2 ¶Querit gl.†quid si tntor vel curator fuit in exordio litis: sed non interfuit tempore sententie:an sententia valeat.vide tur ꝙ non.vt.l.si pses.ĵ.quomodo ꝛ qñ iud.Glo.determinat contrariũ:ꝛ dicit quãdoq; tutor q interfuit ab initio ex post facto desijt esse morte vel alio casu:tunc sententia lata aduersus minorem est nulla.vt.o.l.si preses.quandoq; tutor adhuc durat sed adesse noluit:tunc snia valet.vt.l.Quis.ĵ.de adult. Contrariũ videtur dicere glo.in.o.l.si preses.vbi dicit ꝙ paria sunt tutorẽ nõ esse vel esse:ꝛ nolle assistere.ꝛ dicas sic qñq; tutor est liquidẽ assistit in toto processu:noluit tamen adesse sententie:tunc sentẽtia valet.vt in hac glo. ¶Ad vnũ tamen

3 aduerte ꝙ glo.hic dicit † ꝙ cõdẽnatur minor.intelligas hoc est tutor cõtumax pro minore:vel forte etiam ipse minor.sm ea que dixi in.l.j.ĵ.de senten.quandoq; tutor noluit adesse in cause processu.ꝛ tunc sentẽtia lata contra minorẽ nulla esset ipso iure sicut quãdo non haberet tutorem.vt.o.l.si preses.et quod ibi no.Et ideo contra tutorẽ nolẽtem venire ad prosequendum causam prouidit est remedium : quod habuistis in l.eum qui res.ĵ.de pcu. ¶Ex predictis habes vnum casum quãdo minor fuit defensus ab initio non in fine:qd iuris sit.

4 ¶Quero †qd si minor non sit defensus ab initio licet in fine sic.certe sententia est nulla:quia legitime non fuit inchoata cum sua psona.vt.l.momẽtanee.ĵ.qui legi. perso.ꝛ vide glos. ꝛ sm hoc habes secundum casum.tertio casu quando minor non fuit defensus neq; ab initio neq; in pcessu.iste casus est indubitabilis vt hic. ¶Juxta predicta glos.querit de qõne

5 notabili† qd si ab initio tutor fuit in causa:postea in pcessu non fuit:nec fuit citat⁹:sed fuit citat⁹ minor cũ alio eius curatore forte ad illã litem:an valebit sentẽtia.glo.videtur dicere ꝙ sic.vt.l.si minor.ff.de bo.autori.iudi.possi.vbi minor habens curatorẽ põt venire cũ alio defensore.Doct.nõ examinant istud plene.Breuiter fateor ꝙ si tutor inchoauit instantiam minor ipse cũ alio legitimo administratore põt psequi: qr ipse habet vtile ius instãtie:ideo si ipse citat⁹ voluit cõparere optime potuit ꝛ valebit.pcessus.sed si ipse noluit cõparere:pcessus factus contra eũ nõ valet:qr nõ potuit ipse inni tus citari ad illã instãtiam.vt.l.pcuratoribus.ĵ.de pcu.ꝛ ibi digi vobis:ꝛ ita consuluit dicere do.Labertinus de ràponibus.qõ intelligitur quando ab initio solus tutor inchoauit causam:secus si inchoauit pupillus autoritate tutoris:quia tunc ista glo.procederet simpliciter.vt.l.j.ĵ.sufficit.de admi.

6 tuto. ¶Quero vltimo quia fuit facta mentio de sentẽtia nulla ꝛ ea que rescinditur per restitutionem.† quid si in libello dicatur dico sententiam nullã ꝛ si qua est appello:an valeat. dico ꝙ sic.vt.c.auditis.extra de resti.in inte.digi in.l.j.quando ꝙo.non est necess.ꝛc.

1 ¶Restitutio aduersus sentẽtiã latam cõtra administrato rem minoris quãdo detur minori.

2 Restitutio in integrũ quando cõpetat vbi habeat locũ aliud remedium puta appellatio.

3 Remediũ extraordinariũ quãdo plenius per ipsum succurritur concurrit cum ordinario.

a ¶In rẽ pupilli. No.ꝙ ista lex fuit 4 data in pũctis do a mino Soere filio dñi Flo.ꝛ ex glo.p hoc no.ꝙ appella tione pendẽte põt 1 peti in integrum restitutio.ꝛ tenuit Archidia.lxxxvj. dist.c. irreligiosũ. ꝛ hoc etiã dicebat do.Flozi.hic.ꝛ all. l.iij.de appel.ꝛ facit qr poterit peti in pzncipali causa.ergo.l.impa.ĵ. postq̃.vt de not. cau.Andr.barb.
↬Andre.pomate.

b ¶Limitationez. vide Bar.ꝛ alios scribẽtes in.l.pro uinciali.ĵ.j.ff.de 2 ope.no.nun.ꝛ vnũ verbũ Rom.cõsi. ccxx.colum.iiij.in versi.iij.

Rem pupilli.

a Clarissima est. breuiter dicit.eo dem modo restituitur minor aduersus sentẽtiam latã cõtra eũ administratorẽ sicut cõtra seipsum. b.o. ¶Opp.de.l.ait ꝑtor.in pnc.ff.e.vbi datur †restitutio de eo ꝙ gestum est cũ minore:sed hic nõ est gestũ cũ minore:ergo ꝛc.Respõdeo:imo cũ ipso minore est gestũ quãdo geritur cum eius tutore vel curatore.et ꝑbatur in hac.l.simile videbitis in.l.iiij.ĵ.si procurator.ff.quod quisq; iur.Sed si dicis istud nõ est verum pzopzie:sed impzopzie.vt.l.j.ĵ. deiecisse.ĵ. de vi ꝛ vi arma.Ego respõdeo:ꝙ imo pzopzie geritur cũ minore: quia iste est act⁹ licitus ꝛ sic a tutore vel curatore necessario.In necessario videtur fieri recte cũ ipso pupillo : sicut dicim⁹ de eo qui percutit aliquem cum pila vel sagitta:quia vere pcutit cũ illa pila vel sagitta necessario agat.vt.l.item mela.in pn.ꝛ.ĵ.j.ff.ad legem aqui.digi anno plene in.l.si seruus.ĵ.j.ff.de iniu. ¶Opp.de.l.si tutor.ĵ.si tu.vel cura.interuene.Sol.aliud quando quis contrabit cum tutore contemplatione ipsius.aliud quando contra eum simpliciter datur sententia:quia tunc sententia mandaretur executioni contra pupillum.vt.l.iiij.in pn.ꝛ.ĵ.ff.de re iudi.ꝛ.l. plautius. ff.de pzocu.merito hic minor restituitur. ¶Item oppo.† restitutio in integrũ non habet locum vbi cõpetit aliud auxilium. vt.l.in causa.ff.de mino.So.ille qui succumbit habet remedium appellationis de iure communi:ergo videtur ꝙ de ne cessitate restitutionem non habeat.dicunt quidam ꝙ hic loquitur quando erãt elapsa tempora appellationis quod an sit verum examinabitur incõtinenti.tamen quãtũ ad propositum glo.sol.alio modo qr restitutio tribuit plus ꝙ tribuit appellatio:nã per appellationem quis habet necesse adire maiorem iudicem quod nõ habet necesse per restitutionem. Preterea per appellationẽ non posset quis restitui ad exceptionem dilatoriam.vt.l.ita demum.ĵ.de pcu.sed per restitutionẽ sic.vt.l.minor.xxv.annis omissam.ff.de minoribus. Preterea hoc probatur in.l.j.si sepius in fine.restitu. positu.

3 ¶No.†ergo ex ista glo.vnam limitationẽ[b] bonam et notabilem ꝙ illud ꝙ dicitur ꝙ extraordinariũ auxilium nõ concurrit cũ ordinario est verũ nisi extraordinarium sit magis plenum:tene menti totam istam glo. ¶Ad illud autem ꝙ dicitur ꝙ tempora appellationis non currunt minori:oppo.

4 ĵ.in qui.cau.in inte.resti.non est necesse.l.si.dicunt quidam †fateor ꝙ bodie tẽpus appellandi non currit minori per illam legem.Alij dicũt contrarium ꝙ fauore iudiciorum ista tempora currant minori.simile.ĵ.de iud.l.properandum.ĵ.fina. babuistis no.in.l.vlti.ĵ.si tu.vel cura.interuene.ꝛ in hoc resi det glo. ¶Cõtra gl.videtur tex.in.l.si pses.ĵ.quomodo et qñ iud. Preterea videtur ratio.ideo enim in.l.ꝑperãdum.in fi. currit tẽpus instãtie quia parat modicum pzeiudicium cum actio firma remaneat.vt no.in.o.l.vlti.si tutor vel cura.interuene.sed tẽpus appellationis non solum aufert instantiam: sed etiam aufert totã causam.Quid dicemus.breuiter possumus sic dicere:si minor non habet tutorẽ tẽpora appellationis non currũt.vt.o.l.si pses.ĵ.quomodo ꝛ quãdo iud.sicut non currũt absenti nec ignozãti:qz ista cõputãtur a tempore sciẽtie:vt vidistis in.l.ab eo.ĵ.quomodo ꝛ quãdo iud.sed si habet defensorẽ ꝛ nõ appellat seu nõ prosequitur tunc currunt ista tẽpora:ita lo gtur ista gl.Sed dices ꝙ per lapsum istorũ temporũ amittatur causa:concedo tamen fauoꝛ iudicij regritur vt ista tempora labantur:licet possit restitui.vt in auf.de bere.ꝛ fal.ĵ.pupillus.Contra hoc tamen facit glo.que est in o.l.si pses.quomodo ꝛ quando iud.sed illã potest intelligere ꝙ cõtra minorẽ indefensum nõ potest ferri sentẽtia iuridice. vt dixi.ĵ.l.prozi.sed lapsus instãtie a iure sic.vide glo.tuam et nota ꝛ ea perpetuo tene menti ꝛc.

¶Si aduersus venditionem. Rubrica.

Minor.

Juramẽtũ de nõ veniendo contra restitutionem impedit postulare.b.o. ¶Opp.de.l.nõ dubium.in fi. ff.de legi.Huius timore bec.l.variatur duobus modis:vno modo sm Abarti.qui dicit ꝙ bec.l. loquitur generaliter siue decretũ iudicis interuenit siue nõ. Non obst.l.cõtraria:quia loquitur in cõtractu perpetue pbitino:sed alienatio rei minoris in quibusdam casibus repe ritur permissa firmatur iuramẽto.Bulga.fuit in contraria opi.quia.l.non dubium.loquitur quãdo contractus est nullus ipso iure:vnde iuramẽto non firmatur.ꝛ pars põt agere ex iure sibi cõperenti:nec habet locum necessario impetrare a iudice vnde iudex non est auctor periurij.bec lex loqtur quãdo contractus est validus:quia decretũ interuenit vnde habet necesse petere restitutionem in integrum vt possit agere quam sibi iudex denegat ne possit restitui ne sit auctor periurij.ꝛ ideo Bulga.dixit per elegãtia verba vt bic habes in gl. Ista opi.esset vera iure.C.tamen superuenit auf.sacramenta que est noua constitutio imperatoris Federici ꝛ approbauit opi.Abarti.vt etiam si super cõtractu inualido iuretur non possit minor venire contra:sm opin.cõmunem licet quidam contra:vt dicemus super dicta auf. ¶Oppo.ĵ.de transac.l. si ex fallis.Sol.ibi interuenit dolus aduersarij. ¶Oppo.de l.si.ĵ.de non nume.pecu.Solu.ibi iuramentum habebat in se tacitam conditionem.hic nõ habetis alia.cetera dicemus in auf.sacramenta ꝛc.

Integrum.

Minor restituitur aduersus vẽditiones nocias sibi vel tutori factas.b.o.

1 ¶Juramentum est triplex:ꝛ quando obligat.de quo loquatur bec auf.

2 Contractus qbus ex causis fiat inualidus:ꝛ de qua inualidi tate loquatur bec auf.

3 Dispositio istius auf.habet locũ in contractu inualido.

4 Hec auf.fuit facta tempore glossatorum.

5 Imperator Federicus approbat opi.Abarti.

6 Sacramẽtum pzopzie est facre rei signum:ꝛ bic ponitur pro iuramento.

7 Juramentum an prestetur corporaliter.

In illis casibus

8 In illis casibus in quibus habet locum lex interpretata habet locum.l.interpretans.

9 Impubes pzomus pubertati obligatur iuramento.

10 Juramentũ an apponatur in ipso contractu vel postea quãdocũq;:vel pzius nihil refert.

11 Significatio dictionis super.

12 Quando iuratur extra cõtractum an requiratur pzesentia aduersarij.

13 In dependẽtibus a sola volũtate vnius nõ requiritur pzesentia partis.

14 Juramentum pzestitũ per minorem super cõtractu inualido alia ratione ꝙ minoris etatis an validet contractum.

15 Stante statuto ꝙ nullus cõtrabat cũ minore sub pena:fine consensu cõsanguineoꝛũ.si minor cõtrabat ꝛ iurat an possit contrauenire.

16 Juramentum pzestitũ per minorem:an impediat restitutionẽ in integrum.

17 Juramentũ interpositũ super facto extẽditur ad omne ius qõ descendit ex illo facto.

18 Dispositio huius auf.an habeat locum etiam in contractibus in quibus ex vna parte tantum oritur obligatio.

19 Dispositio bui⁹ auf.est fauorabilis ꝛ extẽditur.

20 Dispositio huius legis habet locum in distractu ꝛ sic liberatione.

21 Si iuratur generaliter non venire cõtra aliquem contractum ab eo celebratum : an habeat locum bec auf.

22 Hec auf.habet etiam locum in iudicijs.

23 Item habet locũ si minor vẽdit rem alienam.

24 Ut habeat locũ ista auf.sufficit ꝙ ponatur verba in cõtractu q̃ importẽt iurauit nõ retractare.

25 Inuiolabiliter custodiri quomodo dicatur.

26 An bec auf.habeat locũ quãdo minor est decept⁹ vltra dimidiã iusti pzetij.remissiue.

27 Juramẽtũ interpositũ per metũ non obligat.

a ¶Sacramenta. a Adde cõsil.Jo.de imo.lxviij.p glos. bic vide.Joan.de imo.in consi.cxxj. vide Bar.in cõsil. inci.bar.de tuderto. vbi distinguit an iuramẽtum sit de pterito.vt not. in ista auf.an ỏ futuro.ꝛ vide bar.in consil.clxiij.incip. q̃ro dicit statutũ vbi oino vide qr alr.c.ij.de ma. et obe.ꝛ loqtur ẽt de 3ctu simulato.vide bar.in 3ſ.clxxvij.inci.pdicto pũcto. vide Lud.ro. in cõsi.cxj.inci.viso facto pposito. Andre.Barb.

¶Et adde tu an bec auf.habeat locũ in donatione. Adde 2 vide Frã. de are.in.c.in pstentia.col.ij.de pba. ꝛ Roder.repeti. bic.charta.ij.columna.iiij.

↬Andre.pomate.

a ¶Sacramẽta.Limita itẽ tex.ꝙ iuramẽtũ nõ confirmat 3ctũ vbi in eo argueret dol⁹.ita Anch.in cõsil.suo clxxvj.incip.in pradicta cõtẽtiõe.

contractu inualido.ꝛ sm hoc ista auf.venit ad.l. C.addendo:non corrigendo.Gloss.videntur dice re ꝙ veniat corrigendo † ꝙ si interuenerit super 3 contractu inualido ꝙ illud confirmet.et hanc tenent omnes et consuetudo approbat:ꝛ ego credo ꝙ sit verum.† nam ista auf.fuit facta tempore no 4 strorum glossatorum.ꝛ audiui † ꝙ imperator Fe 5 dericus ex certa scientia sciens istas opi.approbauit opi.Bartini.ista referunt doctores antiqui. ¶Venio ad questionem dicitur ꝙ sacramenta. Quero quid est hoc dictum sacramenta. Respondeo:debes dicere ꝙ hoc vocabulum hic ponitur 6 impzopzie† quia sacramẽtum pzopzie est facre rei signũ.de quo loquitur titu.extra de sacra.non reiteran.sed hic ponitur sacramentum:hoc est iuramentum. ¶Quero circa istud † vtrum sit necesse 7 ꝙ sacramentum prestetur corporaliter.b videtur b ꝙ non:quia auf.simpliciter loquitur.Jn contrarium videtur ꝙ sic.vt.l.j.huius titu.que hoc pro 8 bat.† nam in quibus casibus habet locum lex interpretata : in bis habet locum lex interpretans. vt in auf.de filijs ante dota.instru.natis.pro hoc videtur tex.in.l.si alterius.i.si mino.se ma.dixe.et hoc de iure ciuili communiter tenetur. Ego credo ꝙ canonistę teneant illud. ¶Sequitur in tex. puberum.Quero quid si iurauit pupillus seu im pubes.glo.dicit ꝙ non tenet.argu.l.qui iurasse. 9 de iureiuran.Docto.communiter tenent † ꝙ si im pubes est maior infante pzomus pubertati:ita ꝙ in eo cadat delictum tunc obligetur iuramen c to.c vt.l.impuberem.ff.de fal.ꝛ de fur.l. impube rem. ¶Sequitur in tex.sponte facta dicit sponte ad differentiã eoꝛum que interponũtur per vim: vt videbitis. ¶Sequtur in tex.super.Quero quando debeat interponi istud iuramentũ. Respondet 10 glos.† siue in ipso contractu:siue postea:quando 11 cunq; siue pzius. ¶No.†significationem istius dictionis super:quod non requiritur ꝙ in ipso con 12 tractu fiat. ¶Sed q̃ro †an quando iuratur extra contractum requiratur pzesentia aduersarij.videtur ꝙ sic:vt.l.certum ĵ.si quis.ff.de confess.ꝛ de iureiuran.l.iij.in pzin.ꝛ hoc multi tenent. Contra 5c 13 rium puto:† nam in actibus qui dependent ex so la voluntate vnius non requiritur partis pzesentia vt in ratihabitione.vt.l. pomponius scribit. de neg.gest. Item in additione hereditatis que solo animo aditur.sed iuramentum de quo bic loquitur est solum confirmatoꝛium.ꝛ tamen sicut ratihabitio potest fieri parte absentẽta istud iuramentum. ¶Sequitur in tex.contractibus. Quero an bec auf.loquitur in contractibus inualidis vel validis.de hoc sunt opin.inter docto.ꝛ cõmuniter tenet ꝙ bec auf.loquatur tam de contracti b bus validis ꝙ de inualidis.vt.ĵ.dixi. ¶Tamen ad vnum est aduertendum ꝙ hec auf.solum loquitur quando contractus est inualidus ratione etatis.nam iuramentum facit eum videri maio 14 rem per istam auf.† si ergo alia ratione cõtractus esset inualidus iuramentum pzestitum a minore simpliciter non validaret istum contractum nisi vltra adijceret quia iuraret non venire contra ratione etatis minoris vel alia quacunq;.nam ex eo ꝙ iurat nõ venire cõtra rationem minoris etatis habetur pro maiore.ex eo ꝙ subdit:vel alia quacunq;:habetur perinde ac si maior iuraret : vnde c in casibus in quibus iuramẽtum maioris confirmaret contractũ:ꝛ bic cõfirmabitur in casibus in quibus iuramẽtum maioris non cõfirmaret : nec 15 bic cõfirmabitur. ¶Et ideo pono.q.de facto:† p multas ciuitates Jtalie sunt statuta que dicunt ꝙ nullus audeat contrahere cum minore sine pzesentia consanguineoꝛum:et sub certa pena minor contrabit ꝛ iurat non cõtrauenire ratione minoris etatis vel alia:vtrũ possit venire contra.Adnocati cõmuniter dicerent ꝙ non:qr istud statutũ non potest facere ꝙ minor veniat cõtra iuramentum suum:non enim hoc potest facere imperatoꝛ. ideo.l.non dubiũ.ĵ.de legi.corrigitur per.c.cũ cõtingat.extra de iurein. ¶Ego dico contra.nã ista auf.ꝛ.c.cũ contingat.loquuntur quando contra

22 - commis opinio ut ĵ. Bart. ut hic tenet plus. com. Ti. in fine 52 - et 53.

50 - omnes dott hoc asserunt - 2ª pars 1ª lin. 4ª - in. 20.

Archivo Histórico del Rosario

a ¶Tene mẽti. Adde q̃ pau. de ca. dicit. q̃ cõsiderationes barto. nõ sunt bone ⁊ se pluries cõsuluisse ℨ opi. Bar. de quo p ipsum cõsi. ccv. ⁊ cxli. p do. Card. cõsi. cxxv. ⁊ cõsi. cxxvij. ⁊ cõsi. clvj. ⁊ cõsi. cxj. pBal. cõsi. lxxij. et cxxij. ⁊ cccl xij. j. li. ⁊ cõsil. cclij. ij. li. ⁊ cõsi. clxxiij. iij. li. ⁊ cõsi. lxiij. iij. li. ℘e. de ancha. cõsi. cccl xxiij. Abb. cõsi. xj. ⁊ alleg. xxij. j. li. ⁊ cõsil. vij. ij. li. ro. cõsi. xij. ⁊ me
lius cõsil. ccccxxxvij. Fede. de senis cõsil. cclxxij. Ang. cõsil. clx. Andr. sicu. cõsil. liij. ij. lib. alegã. consi. xxvij. j. li. ⁊ cxxij. ij. vo.
↬Andre. pomate.
b ¶Quero vtrum. babes tñ limitare istam auf. ex dictis docto. in. l. is cui bõis. ff. de ver. obli. dũ reprehendũt bar. q̃ volebãt in. l. j. in fi. de cur. furio. et in. d. l. is cui bonis. p. d. alegan. q̃ illud qõ dr q̃ pdigus iurãs sup̃ tractu nõ te a
netur ad eũ obser b nandũ nõ ꝓcede- 16
ret quoties iurasset autore curatore oppositum vltra doct. in supiori loco tenuit ipse met bal. sibi cõtrarius in. c. ex parte ex̃ de cõsu. vt non babeat locũ quoties daretur curatoꝛ minoꝛi ꝓpter malos mores q̃ tunc dato millies c
q̃ iuraret sup̃ con 17
tractu curatoꝛe an d toꝛe tamẽ non teneretur ad ei⁹ obseruandã ⁊ tenuit 18
hoc expsse bal. in c. j. ℣. ite sacramenta. in vlti. verbis in ti. de pa. iur. fir. ex quo etiã potest colligi ⁊ fuit consideratio torti. in. d. l. is cui bonis. q̃ talis minoꝛ. cui esset datus curatoꝛ ꝓpter malos mores nõ posset testari iurta. ℣. ite pdigus. quib⁹ non est pmiss. fa. test. instituta. ⁊ l. is cui bonis. ff. de testa.
↬Andre. pomate.
¶Consului contrarium. ⁊ ego cõsului contrarium adde q̃ est in cõsi. lxxvij. ⁊ vide bar. consi. liij. co. g. volu. ij. anto. de but. consi. clvj. ⁊ alegã. cxxv. col. v. ad fin. vol. j. ⁊ cxxvij. volu. ij. ⁊. liij. ad fin. vol. iij. et bar. cvj. vol. iij. vide etiam bal. in. c. ex rescripto. col. j. de iure-
tunc dato millies c
q̃ iuraret sup̃ con 17
tractu curatoꝛe an d toꝛe tamẽ non teneretur ad ei⁹ obseruandã ⁊ tenuit 18
hoc expsse bal. in c. j. ℣. ite sacramenta. in vlti. verbis in ti. de pa. iur. fir. ex quo etiã potest colligi ⁊ fuit consideratio torti. in. d. l. is cui bonis. q̃ talis minoꝛ. cui esset datus curatoꝛ ꝓpter malos mores nõ posset testari iurta. ℣. ite pdigus. quib⁹ non est pmiss. fa. test. instituta. ⁊ l. is cui bonis. ff. de testa.
↬Andre. pomate.
¶Consului contrarium. ⁊ ego cõsului contrarium adde q̃ est in cõsi. lxxvij. ⁊ vide bar. consi. liij. co. g. volu. ij. anto. de but. consi. clvj. ⁊ alegã. cxxv. col. v. ad fin. vol. j. ⁊ cxxvij. volu. ij. ⁊. liij. ad fin. vol. iij. et bar. cvj. vol. iij. vide etiam bal. in. c. ex rescripto. col. j. de iure-
ctus est ꝓhibitus fauoꝛe iurantis merito iurando tollitur eius fauoꝛ. non enim ꝓhibetur aliquis emere a minoꝛe nec minoꝛ ꝓhibetur vẽdere a lege: sed dicit quod non valeat si facit. vnde lex non assistit huic venditioni nec ꝓhibet persõam contrahere. sed si quis facit contra ꝓceptum. l. peccat mortaliter. vt extra de maioꝛi. ⁊ obedien. c. ij. qui non obedierit ꝓncipi de morte moꝛietur. Et alibi dicit ℣au. omnis anima subdita sit ꝓncipi. ⁊. j. sequitur. ⁊ qui voluntati eius resistit voluntati dei resistit et damnationem sibi acquirit. Cum ergo superioꝛ popul⁹ vel ꝓnceps hoc ꝓcipiat si quis facit cõtra legem peccat mortaliter. sed iuramẽtum interpositum super peccato mortali non est obligatoꝛium: vt in. c. ij. extra de pact. lib. vj. ⁊ eo. lib. de re. iur. c. nõ est obligatoꝛium. ergo manifeste concluditur q̃ tale iuramẽtum non obligat. ⁊ ideo verba statuti sunt diligenter inspicienda vtrum ꝓhibeãt persõam contrahere vel ꝓhibeãt contractum valere: quod tene mẽti. a ¶Quero vtrum b per tale iuramentum simpliciter ꝓstitum impediatur minoꝛ † petere restitutionẽ in integrum. reperitur quod ℣y. consuluit quod nõ ꝓhibetur petere restitutionem. ⁊. d. Lyn. hoc refert in. l. ij. j. de rescin. ven. ratio est hec ſm eum: quia nemo videtur renuntiare ei de quo non cogitauit. vt. l. mater. ff. de inoff. testa. sed minoꝛ non cogitabat sibi competere restitutionẽ. ergo ei non videtur renuntiare ⁊ iuramẽtum non ꝓrogitur ad aliud. de quo non est cogitatum. vt l. ſi. ſi qui. ff. qui satisda. cog. ⁊. l. fina. in ꝓncipio. ad mace. ⁊. l. fina. j. de non nume. pecu. ſ. de transac. l. ſi ex falſis. est ergo necesse secũdũ quod dixi quod certificetur de beneficio restitutionis quale sit. quicquid dixerit cõmuniter seruatur cõtrarium. ego consului contrarium. c nam sufficit quem esse certum iurare super facto: tunc † enim illud iuramentum extenditur d ad omne ius quod descendit ex illo facto: vt. l. ſi uno. ſ. ſi quis iuranerit. ff. de iureiuran. ⁊ est tex. ſ. eo. l. j. ſi bene intelligatur.
¶Quero vtrum hec auf. habeat † locum in contractibus in quibus ex vna tantum parte oritur obligatio. quidam quod non glo. quod ſic. vt babes in glo. quia predicti contractus appellantur: vt. l. ſi donationis. ſ. quod met⁹ causa. ⁊. l. ſi quis. de ꝓscript. xxx. anno. plus dicit Rof. quod ſi iuret super aliquo turpi contractu siue super actione personali siue reali super quacunq; obligatione: ista auf. habet locum ⁊ sic olim nomen contractus latissime accipiebatur. sicut in. l. iiij. de fide instru. de iudi. l. omnem obligationem. ℣ꝛo huius declaratione habem⁹ videre vtrum ista auf. † sit fauoꝛabilis vel odiosa quia aufert minoꝛibus beneficium suum ⁊ hoc est verũ respectu rerum coꝛporalium sed non respectu animę que ꝓferenda est cunctis rebus. vt. ſ. de ſa. ſan. eccle. l. ſancimus ⁊ dicitur fauoꝛabilis e fauet enim ne quis in ꝓiurium incidat. ſi fauoꝛabilis ergo extendenda: vt l. cum quidam. ff. de liberis ⁊ posthu. ⁊ ſic omnes predictos contractus comprehendat. ¶Quero quid ſi iuramentum interponatur † super dissensu. l. super aliqua quietatione gloſſ. in. liij. ſ. ij. ff. de contraben. emp. dicit idem quod iuramẽto firmatur. ¶Quero quid ſi † iuratur generaliter nõ venire contra aliquem cõtractum celebratum ab eo. glo. ſ. argu. hic ꝓ et contra. certe ista opi. resident in eo quod dixi. ſ. an tẽpoꝛe iuramenti requiratur ꝓſentia aduersarij vel non. ⁊ tenui q̃ non requiritur: eadem ratione videtur quod tale iuramentum generaliter ꝓstitũ debeat valere etiam ⁊ in omnibus contractibus ꝓeiudicare. ¶Quero quid in iudicijs † vtrum possit minoꝛ interesse cum iuramento. ¶Jn glo. ſ. sunt opi. breuiter puto quod ſic: et ſic communiter tenetur quia in iu-
iur. ⁊ in. c. peruenit ꝓmo eo. ti. de pac. iura. fir. ſ. item sacramẽta. in fin. ⁊ ℣au. de ca. cõſi. lxx. col. ſi. ⁊ Alex. lxxx. col. ſi. vo. v.
d ¶Extendetur. Adde q̃ Bal. consil. cxxxiij. iij. lib. intelligit hoc verum quando in aliqua parte instrumẽti est facta mentio etatis de quo etiam vide eius consi. gl. v. lib. ⁊ consi. iiij. ⁊. glvij. iij. lib. Joan. and. in addi. ad spe. in titu. de renun. ſ. j. versic. cui autem.
dicijs quasi contrabitur. vt. l. iij. ſ. idem scribit. ff. de pecu. In contrarium fa. quia iudicium redditur in inuitum. vt. l. inter stipulantem. ſ. j. de verbo. obligatio. ⁊ aut. ista loquitur quãdo iuramen e tum ꝓstatur sponte. breuiter dic licet iudicium reddatur in inuitũ: tamẽ iuramẽtũ nõ fuit exactũ ab inuito merito habet locũ ista aut. ¶Segtur in tex. rerum suarum. quid ſi minoꝛ vendidit rem 23
alienam. † Rof. examinat hic istud multũ bene et dicit q̃ hec verba meũ tuũ ſuũ alteri⁹ reqrãt etiã ad aliquẽ rem iure dominij ptinere vel quasi vel alio iure vt. l. ij. de condi. insti. ⁊. l. ij. ff. de relig. Tamen hoc debet intelligi ſuper contractib⁹ rerum suarum. hoc est ſuper cõtractibus obligationum suarum. vnde licet res ſit aliena ⁊ tamẽ obligatio est sua. ⁊ habet locum ista aut. ¶Segtur in tex. non retractandis. Quero vtrum de necessitate de beat poni in instrumẽto illud verbum q̃ iurauit 24
non retractare. Rof. dicit † q̃ nõ q̃ sufficit quod ponatur verbũ equipollẽs. vt quia ꝓmittit predicta seruare vel contra predicta non venire. vt vidiſtis. in. l. ſ. eo. facit quod dicimus in re iud. vt. j. de senten. l. ſi preces. ⁊. ff. de re iudica. in. l. ſumma.
¶Segtur in tertio inuiolabiliter custodiatur.
25 ¶Quero quomodo † custodientur. dicit gloſſ. ex tali contractu dabit actio ⁊ exceptio: vt. l. ſtatuas. de acqrẽ. re. do. q̃ tene mẽti vbicũq; l. ꝓcipit aliquid ex quolibet eius statuto datur actio et exceptio. ¶Querit gl. que actio datur gl. dicit ⁊ bene
26 dic vt in ea babes. ¶Querit glo. quid † ſi minoꝛ est deceptus vltra dimidiã iusti ꝓtij an babebit beneficium. l. ij. de rescin. vẽdi. Bloſ. tãgit hoc plenius in. l. ij. de rescin. vẽdi. ⁊ ibi dicam. ¶Segtur
27 in tex. per vim autem ꝛc. Ex isto fine no. † q̃ iura- f
mentum interpositum f per metum nõ obligat nec requiritur ad exceptionem licet alias detur actio quod metus causa ꝛc.

¶Si aduersus vendi. pignoꝛum. Rubrica.

Etiam. Aduersus pignꝰ ꝓtoꝛium quod incipit a minoꝛe ſi vẽdatur minoꝛ restituitur ſi graue dãnũ intercessit vel fraudis consilium. b. d. ¶Oppo. j. l. pgi. Sovt ibi dicam incontinenti ꝛc.

Tem quam. Si pignus qõ cepit a maioꝛe vẽdatur minoꝛ nullo modo restituitur sed contra venditoꝛem vel eius administratoꝛem sibi succurritur. b. d. ¶Oppo. de. l. ſ. l. pgi. dicũt quidã quod hic creditoꝛ distraxit patre viuente ibi eo moꝛtuo. hoc ꝛepũbatur per ſinem vbi agitur contra tutoꝛes. Alij dicunt quod hec. l. determinatur per ꝓcedentẽ quod nõ competit restitutio nisi ſit enoꝛme damnum vel fraudis consilium. vt. ſ. l. pgi. ⁊. l. ij. j. de ꝓedi. mi. Sed istud videtur contra hanc. l. ibi non bona fide ꝛc. vnde volentes ſustinere dicunt q̃ hec fraus non fuit participata cum emptoꝛe: ⁊ istam opi. tenuit Bul. Alij vt Joan. dicũt quod requiritur vtrũq; copulative ſcz enoꝛme dãnum ⁊ fraudis consiliũ. f
Tertij dicunt ⁊ istud dicit Alex. quod nullo modo restituitur minoꝛ quãdo pignꝰ cepit a maioꝛe. ⁊. l. pgi. loqtur quãdo cepit a minoꝛe. ista opi. plꝰ placet. sed quia non est perfecta ideo aduerte quando pignus cepit a maioꝛe ſiquidẽ fuit pignus ꝓtoꝛium minoꝛ restituitur ſi interuenit fraudis consilium vel enoꝛme dãnũ. ꝓ paruo enim dãno non restituetur. vt. ſ. l. ꝓgi. ⁊ de ꝓedi. mi. l. ij. ꝛ de mino. l. ſi ex causa. in ꝓn. Si vero cepit a minoꝛe pignus conuentionale ⁊ tunc minoꝛ restituitur ꝓ paruo dãno non ꝓ minimo: vt. l. ſcio. de in integ. restit. Si vero cepit a minoꝛe hic aduerte ſi qdem
venditio

↬Andre. pomate.
¶Fauoꝛabilis. et per hoc q̃ in his que tendunt in fauoꝛem anime licita sit fieri extensio vide Barbã. cõſil. lvj. co. xij. volu. ij. ⁊ ro. cõſi. cclxxxv. in fine. imo. consi. j. colũ. iij. ⁊ consil. cxxxij. colũ. iij. ⁊ q̃ tendentia in fauorem anime debeant extendi facit gloſſ. in. l. omnes dies. in verbo apostolice. infra de ferijs. ⁊ not. plene per Alegã. in consil. lx. in. iij. colum. in. ij. volu. ⁊ de gl. in. d. l. omes dies me. ⁊ gemi. in. c. j. de tempo. ordi. in vj. vide etiam alegan. consil. lxiij. et ij. colũ. volu. iiij. et consilio. xcix. in. ij. colũ. eodem volu. Feli. in. c. translato. de cõſtitu. colũ. vj. ad fin. ⁊ in. c. inquisitionis. col. ij. de ꝓbatio. ⁊ in. c. in ꝓsentia. col. xv. eo. titu. ⁊ in. c. fin. colũ. j. de ꝓscrip. ⁊ bar. cõſi. lxiij. col. xij. volu. j. ad hec etiam vide glo. ibi ⁊ pano. ⁊ quod ibi per intercessit vel fraudis consilium. b. d. ¶Oppo. j. l. pgi. Sovt ibi dicam incontinenti ꝛc.

¶Si aduersus dona. Rubrica.

Que. Moderata nuptialis donatio per restitutionem non rescinditur. hoc dicit. istam legem intellige q̃ donatio fuit facta de rebus que seruando seruari non possunt. nam alꝫ requiritur decretum iudicis vt valeat donatio. vt. j. de ꝓdi. l. ſi predia ꝛc.

Sinte. Si consensus ipso iure non ꝓeiudicat restitutio non est necessaria et alꝫ debet restitutio postulari. b. d.

¶Si aduersus libertatem. Rubrica.

1 ☞ Restitutio quãdo detur aduersus datam libertatem.
2 Consultor assumptus in causa ſi consuluit aliquẽ cõdemnandum an iudex qui pronũtiauit ſm naturam consilij videatur condemnasse.
3 Judex qui cognoscit super causa restitutionis aduersus sententiam non iudicat super prima causa sed solum sententiam rescindit secus in appellatione.

Post. Aduersus libertates datam non datur restitutio sed aduersus dandam sic. hoc dicit quasi totus titulus. ¶Oppo. de. l. penulti. ff. de rescin. vendi. vbi ipso iure libertas non competit nisi fit impleta conditio. ¶Ad idem opponitur de
1 l. ſi quis sub conditione. ſi quis omissa cautela. Sol. dicunt quidam q̃ hoc fuit expressum in sententia ne impleretur conditio. vel dic q̃ cum a parte minoꝛe vel a parte minoꝛis hoc opponeretur ista talis exceptio fuit tacite repũbata. simile in l. quod ſi in diem. ſ. ſi in rem. de compen. ⁊. ff. de oꝛi. inꝛ. l. j. sunt satis bone iste solutiones. vel dic quod contraria loquũtur de cõditione que tacite ineſt ex dispositione l. hic de ea quevenit ex dispositione hominis. ¶Oppo. j. eo. l. fina. Slo. soluit notabiliter. hic pronuntiauit liberandũ in. l. fina. pronuntiauit liberum ⁊ vide istam glo. ⁊ no. ad ea que dicam tibi. Facit ad questionem a consultoꝛ assumptus in causa consuluit aliquẽ condemnandum † iudex condemnauit ſm formã consilij an videatur condẽnasse reum. certe non b aliud enim est pronũtiare condẽnandum. aliud condemnare sicut videtis hic. ¶No. ex hac. l. illud quod dicit tex. litem restaurari ꝛc. q̃ iudex † qui cognoscit super causa restitutionis que impetratur aduersus sententiã non iudicat aliquid super prima causa sed solum rescindit sententiam ⁊ reducit partem ad primã instantiã. ibi item restaurari ꝛc. dixi. ſ. ſi aduer. rem iudi. l. j. secus in iudice appellationis. vt. j. de appella. l. eos. ratio est: quia appellatio ſtatim cũ interponitur iudicatũ extinguit: vt. l. j. in fi. j. ad turpil. vnde iudex appellationis non habet primã sententiã irritare sed solum super meritis prime cause pronuntiare quod facit pronuntiando sententiam iustam vel iniustã. vt. d. l. eos. posset etiã dicere condemno vel absoluo vt ibi dixi ꝛc.

Et ſi minoꝛ. Etiam ſi minoꝛ ſit dolo deceptus aduersus libertates non restituitur sed ei contra dolum succurritur. b. d. in ſumma ꝛc.
1 ☞ Judex qui cognoscit ciuiliter ſi repetit crimen an potest puniri.

Vosretrahi. De nullitate libertatis potest queri non per in integrum restitutionẽ rescindi ⁊ dolus tuto ris potest ciuiliter ⁊ criminaliter puniri. boc dicit.
1 ¶Ex isto tex. dicũt † quidam q̃ iudex qui cognoscit ciuiliter ⁊ repetit crimen potest puniri criminaliter. tamen hic nõ apparet vtrum eodem iudicio vel diuerso. facit ad hoc. j. de condi. ob tur. cau. l. qõ euitandi. ff. de cal. l. penul. de fur. l. interdũ. ℣. qui furem. ſi. regun. l. iij. ℣. ſi dicatur. de public. iudi. l. defuncto. ⁊ ibi plene dixi. ¶Quero de quo liberto loquit hic. quidam dicunt de eo qui fuit manumissus. sed certe de illo loquitur. l. precedens. hic loquitur de alio liberto qui erat curatoꝛ ⁊ passus est seruũ manumitti. ꝛc.
1 ☞ Jn causa liberali appellatur.

Judicio. Aduersus sententiã qua quis ꝓnonntiatur liber non datur restitutio licet cõcedatur appellatio. b. d. ¶Oppo. ℣. a eo. l. j. fol. vt ibi dixi. ¶Jsto. hic † quod in causa liberali potest appellari. facit. ff. de appella. l. illud.

¶Si aduersus transactionem. Rubrica.

1 ☞ Aduersarius minoꝛis restituti etiã ipse restituitur ad id ad qõ lesus est ex contractu minoꝛis.
2 Transactio facta per minoꝛem ſine iudicis decreto quando ei preiudicet.
3 Rectoꝛes ecclesiarum nõ possunt transigere nec alienare ſine iudicis decreto ⁊ solennitate.
4 Actio iudicatur mobilis vel immobilis ſm naturam rei que b in ea deducitur.
5 Si cõcedo tibi bona mea mobilia vel immobilia: iura ⁊ actiones non veniunt.

Am in integrum. Restituto minoꝛe videtur restitutus aduersarius quatenus ex cõtractu erat lesus. boc dicit. ¶Opponitur de. l. cum minoꝛ. ff. eodem. gloſ. soluit vno modo. Tu dic breuiter † q̃ aduersarius non restituitur nisi ad actionẽ illam in qua lesus erat per illũ actum contra quem petita est restitutio. secus ſi illam actionẽ alꝫ amiserat. vt in contrario. ¶Opponitur ſecundo et videc tur q̃ ipso iure transactio non ꝓeiudicet minoꝛi. vt. j. de ꝓedi. mino. per to. et. l. ſi pupillorum. in ꝓncipio. ff. de reb. eoꝛũ. gl. † tua valde no. dicit distingue q̃ veniebat in actione super qua transactum est ſi quidem erat res que seruando seruari nõ poterat. et ſic poterat alienari ſine decreto valet transactio ſine decreto. Et ita potest loqui hic alias requiretur decretus iudicis nec aliter valet. vt in contrario ⁊ idem in adulto. ⁊ vide glo. tuam no. Jo. bene hanc † gl. contra fraudes que fiunt tota die per rectoꝛes ecclesiarum qui nõ possunt alienare ſine decreto et ſine ſolennitate. de qua dixi vobis in auf. hoc ius porrectũ. certe nec transigere possunt: vt hic manifeste vides. Contra hoc opponi. ff. de rebus eoꝛum. l. iij. ℣. idem queritur. Sol. aliud in ſententia diffinitiua: vt ibi aliud in tractione vt hic. ¶Ultimo not. c ex ista gloſ. q̃ actio iudicatur mobilis
c
4 vel † immobilis ſm qualitatem rei que in actione deducitur d vt hic vides. ſimile habes. ſ. de sacroſan. eccle. l. iubemus. ℣. sane. ⁊ in auf. de non aliena. ℣. quia vero. facit quod no. in. l. monentium. ff. de verbo. ſigni. veritas est ista q̃ ꝓprie actio nõ est mobilis vel immobilis. ſed est tertium genus per ſe. vt. l. a diuo pio. ℣. ſi in venditione. ff. de re iudi. ⁊. l. quam tuberonis. ℣. penul. ff. de procura. ſed quando debemus actionem assimilare alicui tunc ꝓcedit ista gl. q̃ actio assimilatur ſm naturam eius quod in eo continetur. ¶Et per hoc dicũt † doc. q̃ ſi ego cõcederem tibi bona mea mobilia ⁊ immobilia q̃ iura ⁊ actiones non veniunt: quia est tertium genus d per ſe nec est necesse hic q̃ alicui exꝛemorũ assimiletur quia potest esse per ſe. ⁊ Spec. istud tenet in ſpecu. in ti. de fruc. ⁊ intereſſe. ⁊ nescio in quo. ℣. vel versi.
1 ☞ Actio que restituitur aduersario minoꝛis restituti dicit vtilis ⁊ non directa.
2 Actio que tribuitur aduersario minoꝛis an restituat ipso iure vel per officium iudicis.

Jperſona. Restituto minoꝛe restituitur aduersarius vt habeat replicationẽ ſi actio prima dubitat alꝫ ad actionem. b. d. ¶Oppo. de. l. ſi minoꝛ. ℣. restitutio. ff. eo. Sol. hic loquitur quando aduersarius minoꝛis remisit actionem qui debet restitui: quia ipſa remissione minoꝛ factus est locupletioꝛ. ibi quãdo aduersarius minoꝛ dedit. ali
factus est locupletioꝛ. ibi quãdo aduersarius minoꝛ dedit. ali

¶Certe nõ. pan. de cast. tenet contrariũ. et ita dicit tenuisse Jo. fasio. ⁊ bar. ita cõsuluisse. vt res potiꝰ valeat quaꝫ pereat.

¶Ultimo no. ad de gl. dicentem q̃ computatur inter immobilia in. l. ſi. j. in qui. cau. re. in integ. nõ est necesse. And. Barb.

¶Tertiũ genus. Adde bar. consi. l. Spec. ⁊ Jo. an. in ti. de fruc. ⁊ intereſſe. ℣. j. versi. quid ſi debeo.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

quid quo casu restituitur contra minorem quatenus minor factus est locupletior. ¶Opp.de.l.cum minore.ff.co.fol.vt di gi.3.l.prohi. ¶Opp.de.l.si res.§.areā.ff.de solu.vbi actio extincta nō reuiuiscit. Sol.dicunt quidā fallit hic. Alij dicūt q actio extincta nunq̄ reuiuiscit ſm cōmunē cursum nature sed miraculose sic sicut videmus in homine. Ista solu.presuppo nit q̄ ista actio que hic restituitur fit eadē cum prima extincta qō est falsum.vt.l.alterius.ff.de tute.ꝛ ra.distra.nā restituitur
1 vtilis † vt ibi patet.ꝛ etiā dicit hic tex.ibi tributa actio nō dicit.renata actio.sed dicit tributa.q.d.actionem istam dari nō oriri vt dixi in.l.cū mota.§.de trāſac.ꝛ ideo videtur in.o.l.alterius.qō ista actio est vtilis nō directa.quod apparet esse verū qr restituitur ex edi.preto.de mino.merito nō potest concedere actionē ciuilem directā sed vtilē.vt in ſtit.de bo.poſ.§.quos autē.sed si actio restitueret a iure ciuili bene posset eadē restitui.vt.l.deferri.in fi.de iure fis.ꝛ hanc materiā plene explicani in repetitione.l.melius.§.duobus.ff.de leg.ij. ¶Oppo.ꝛ videtur q̄ hec.l.sit superflua per precedentem.Sol.glo.imo in multis differt.vt habes in gl.in solutione quāvide. ¶Querit
2 glos.de vna questione vel duabus. ¶Quero primo † vtrum restituto minore sit restituta actio aduersario eius ipso iure quidā videtur velle hic q̄ sic.Alij dicunt per officium iudicis circa quod vide glos.quam tene menti.Ego puto q̄ quelibet istarum opinionum sit vera recte intelligēdo.nam veritas est q̄ ista actio restituitur per officium iudicis ex edicto de mino. qō apparet quia restituitur vtilis vt.§.digi.tamen debet restitui ipso iure hoc est restituto minore.licet iudex de restitutione aduersarij nihil dicat:ius tamē ipsum restituit.vt hac.l.in fi.ita debes intelligere materiam istam ꝛc.

¶Si aduersus solutionem. Rubrica.

¶In ista rubri.sicut sunt due partes ita sunt due leges ꝛc.

Exemplo. Licite soluitur curatoribus licet minores aduersus illam solutionem possint restitui.hoc dicit. ¶Opponitur ꝛ videtur q̄ minor nō possit restitui.vt.ff.eo.l.ait pretor.§.permittitur. Solu.distingue vt habes in glos.ꝛ.ff.eo.l.ait pretor.§.permittitur.

¶Juuatur.adde qō Paul. de cast. 1 formatur hic.q.ōmu liere minore q̄ nō 2 petijt tutorez filio 3 an excusēt de quo per rom. consilio cclxxix.ang.consi. cxviij.Bal.consil. clx.lib.iij.

¶Solutio facta per minorē quādo transferat dominium.

¶Minor aduersus solutionē factam de debito ciuiliter sed naturaliter indebito iuris erroze restituitur.

Lex etiam de compensa.habet locum quando repetitur indebite naturaliter debitum.

In debito. Hec.l.habet materiā.l.interdū.de condict.inde. hic exemplificabo quantum pro glos.hic posita expedit.Si minor solvit indebitum naturaliter debitū per errorem iuris restitutione iuuatur.hoc dicit.Glos.ista facit tria membra principaliter recitabo ipsam per tria contraria. ¶Opponi.ꝛ videtur quod minor ipso iure sit tutus quia alienare nō potest.vt in toto ti.de re.eo.ꝛ de piedi.mino.ergo
1 solutione dominiū non transfertur nec trāſtulit.Sol.si † quidē res que debebatur erat talis que alienari nō poterat tunc soluendo sine tutoze ꝛ fine decreto non transfertur dominiū. vt.l.magis.§.si pupillus.ff.eo.sed si res consummaretur consumptione recōciliaretur solutione si debitus preceſſerit.vt.l. non omnis.§.si pupillus.ff.si cer.pe.ꝛ.l.qō si forte.in fin.ff.de solu.ꝛ in istis casibus nō loquitur hec.l.que loquitur in debito ꝛ sic dicta iura non ob. ¶Oppo.secūdo videtur q̄ competat repetitio ipso iure.vt in toto titu.de condi.inde.ff.ꝛ C.sol.
2 ibi loquitur † quādo solvit indebitum vtroq̄ iure:hic quādo soluitur ciuiliter.sed naturaliter indebitū per errorem iuris. quo casu maiori non daretur repetitio sed minori conceditur per beneficium restitutionis. ¶Opp.tertio ꝛ videtur q̄ etiaz in minore detur repetitio ipso iure per condictio.indebi.vt.l. interdum.de condi.inde.Solu.ibi loquitur quando nō soluit legitime quia fine curatore hic quando soluit legitime interueniente tutore quo casu non repetitur nisi per restitutionē. iste passus est satis dubius ibi examinabitur melius ꝛc. ¶Contra hoc oppo.ff.de compensa.l.etiam.nam si minor repeteret istud naturaliter debitum opponeretur compensatio.Sol.dicit glos. hic propter beneficium etatis compensationē euitat.
3 vel † dic clarius et melius.l.etiam.de compensa. que dicit q̄ pro debito naturali potest opponi cōpensatio habet locuz in petente non in repetēte.ratio quia repetitio ista que fit per ti. de condic.indebi.habet vim cuiusdam restitutionis quia ego erā spoliatus meo erroze peto me restitui.et ideo ante omnia sum restituendus.ꝛ ideo illa exceptio compensationis nō potest opponi.ꝛ hoc dicit glo.in.o.l.interdum.ff.de condic.indebi. vbi latius terminatur ista materia.

¶Si aduersus dotem. Rubrica.

1 ☞Hos est iusta causa alienationis.
2 Restitutio aduersus dotē immoderatam quando detur muliere mortua.
3 Constitutio dotis facta a minore quando sit ipso iure nulla.

Quoniam. Aduersus dotem immoderatam restituitur vniuersaliter mulier et heres.eius.hoc dicit. ¶Oppo.de.l.predia.j.de predi.mino.ꝛ.l.leg que tutores.ff.de admini.tuto. Sol.intellige q̄ hic erant bona que poterant alienari sine decreto vel si requirebatur decretum dicas q̄ interceſſit.Sed contra hoc oppo.quia bona possunt alienari a minore tantū ob es alienum.vt.j.de predi.mino.l.ob es.sed dare dotem nō est alienū es ergo ꝛc.Huius timore sunt hic opinio.an causa
1 dotis † sit iusta causa alienationis.veritas est ista quod sic.vt d.l.predia.ꝛ.d.l.leg q̄ tutores.ꝛ.ff.de iure do.l.titia.ꝛ ita tenet
2 Azo ꝛ bene. ¶Opp.† tertio si mulier est mortua dos pōt repeti ipso iure q: soluto matrimonio dos debet reddi.vt.l.ij. in pun.ff.so.ma.ergo restitutio non est necessaria.vt.l.in cause.ff.eo.Hlo.dicit quod hic factum erat pactū de lucrando dotem.vel forte erat statutū in ciuitate qō vir lucraretur certam partem dotis.ꝛ ideo interest heredis vt restituatur aduersus illam constitutionē dotis. ¶Itē potest intereſſe propter fructus medio tēpore perceptos.ita debes intelligere hanc ma
3 teriā. ¶Itē oppo.ꝛ videtur † q̄ cōstitutio dotis facta a minore sit ipso iure nulla.vt.l.fine generalis.ff.de iure dot. Huius timore gloſſ.tua ponit vnā suam distinctionē bonam ꝛ notaq̄ cōmuniter tenetur:licet vltramon.non teneant ꝛc.

¶Si aduersus delictum. Rubrica.

1 ☞Minor aduersus delictū qñ ꝛ eq qua causa restituitur.
2 Differentia inter delictum ꝛ crimen.

In criminibus. Aduersus delictū dolo commissum minor non restituitur.secus si culpa.h.d. ¶Op.ff.ad.l.cor.de fica.l.infans. de fur.l. impuberē.fol.ibi loquitur de minore infante doli nō capace hic de eo q̄ est doli ca
1 pax. ¶Op.ꝛ videtur † q̄ minoribus subueniat in delictis.vt l.aut facta.in fi.de penis.Sol.quādoq̄ minor excusat se a delicto propter defectum etatis vel consilij.aut qr sit infans siue doli non capax tunc iuuatur ipso iure.vt.l.infans.et.l,impuberem.quādoq̄ minor iuuatur ex dispositione legis qr in euz
a pena non cadit ꝛ tunc etiā ipso iure iuuatur[a] nec est opus restitutione.vt.j.l.prohi.vbi est casus q̄ quedam in minore non sunt delicta que in maiore essent delicta:qñq̄ minor excusat propter infirmitatē animi.qr inuenis tunc siquidez delictum cōmittitur dolo bene pōt iuuari cū minor pena imponitur ex officio iudicis nō per restitutionem in integ.vt.o.l.aut facta. in fi.de penis.ꝛ.l.auguliū.§.in delictis.ff.eo.si vero cōmittitur sine dolo:tunc per resti.in inte.iuuat a tota pena.ita loquitur
2 hec.l. ¶Hlo. differentiam inter delictū ꝛ crimen ſm glo.quā vide ꝛ no.bene. Alij tamen aliter sumunt ꝛc.

Licet minor. Minor etas excusat matrem que filijs suis tutorē non petit.h.d.leg ista.

¶Si aduersus vsucapionem. Rubrica.

Contra. Minor restituit aduersus vsucapionem.h.d. ¶Oppo.et videtur q̄ non sit opus restitutione.vt.j.in qui.cau. in integ.restit.non est necel.l.fi.Sol.glol.ibi plene dicetur ꝛc.

¶Si aduersus fiscum. Rubrica.

Improbus. Si minor a procuratoze fisci decipitur potest restitui.hoc dicit vel aliter. Ita restituitur minor aduersus fiscum sicut aduersus priuatum.hoc dicit.intelligas q̄ non fuit deceptus vltra dimidiam iusti pretij, als haberet locum rescissorium

cum rescissorium.vt.l.ij.j.de rescinden.vendi.cuius legis haberet remedium ꝛ cessaret restitutio ꝛc.

Dicto quidem. Hlo.ꝑma magna ponit casuz in.l.ista et nihil aliud ponit et breuiter,hoc dicit.Quando fiscus vendit rem minoris tanq̄ sui debitoris minor non iuuatur nisi fraus interceſſerit vel solennitas seruata non fuerit.h.d.

Si aduersus. Preses est iudex inter priuatos procuratoz fisci inter fiscū ꝛ priuatū.h.d.

¶Si aduersus creditorem. Rubrica.

1 ☞Unusquisq̄ debet probare id quod est causa sue intentionis.
2 Minor petens se restitui aduersus creditoē vel rem alienatam quid habeat probare.
3 Dispositio huius legis non habet locum in creditore non fenerante qui mutuauit minori.

Ametipse. [a] Minor restituitur aduersus feneratoē nisi per eum pbetur pecuniā in eius vtilitatē esse conuersam.h.d.totus titu. Hic aduerte qr est totus practicabilis. ¶Opp.hic videt q̄ minor presumat lesus nisi probetur cōtrarium.ff.de in integ.resti.l.minozib⁹.ꝛ.l.nā ꝛ postea.§.si minor.ff.de iureiur.Solu.speciale est hic in odium feneratorum.Contra hanc solutionem oppo.de piedi.mi.l.si predium.dicit glos.sol.vt ibi. Alij ponunt
1 hic quādoq̄ quatuor solutiones.tu breuiter dic ꝛ bene ꝛ per hoc intelliges totam hanc materiā.pro fundamento.sciatis † q̄ vnusquisq̄ debet probare illud qō est causa intentionis sue actor illud quod est causa actionis.reus illud qō est causa exceptionis.vt.l.si minorē.§.de in integ.resti.
2 et.l.ij.ff.de proba.modo ad propositū quando minor † repetit rem suam alienatā dicens contractū ipso iure nullum reus vult retinere rē dicens pretiū cōuersum in vtilitatem minoris tunc reus debet probare minorē locupletatū qr istud est causa sue intentionis.ita loquitur.l.predium.j.de piedi.mino. Quādoq̄ minor repetit rem suā per restitutionē in integrū vel alius petit se restitui:ꝛ tunc aduerte:qr tunc si minor dicit se lesum in eo quod vendidit:qr non expediebat sibi vendere.aduersarius vult retinere rem pro pretio qō dedit minori quod est versum in vtilitatē minoris tunc aduersarius debet probare minorē locupletatū.qr est causa sue exceptionis sufficit q̄ minor pbet q̄ fuit lesus in eo quod vendidit.vt.l.pa
b tri.§.j.ꝛ.ij.ff.eo.ꝛ.l.si res.§.j.ff.de iure do. Quādoq̄ minor[b] petit se restitui qr lesus est in eo quod pretium perdidit:ꝛ tunc ipse debet probare se perdidisse qr est causa sue intentionis.l.minorib⁹.§.de in integ.resti.et.l. nā ꝛ postea.§.si minor.de iureiu.fallit in feneratore hic est casus hic.ideo
3 dicūt hec.† q̄ si esset simplr mutuatū sine fenore nō haberet locū hec.l.

¶Si vt se ab hereditate abstineant. Rubrica.

1 ☞Repudiatio hereditatis in filio non est necessaria.
2 Ubicunq̄ existentia sui heredis est filio proficua.etiam hodie si est filius ergo heres secus si esset nociua.
3 Existentia sui heredis operatur transmissionem hereditatis.
4 Item confirmat tabulas pupillares.
5 Item confirmat dationem tutele.

Ivos. Qui se nō immiscuit hereditati tutus est ipso iure alias potest restitui.hoc dicit. ¶Potestis † q̄ in filio nō est necessaria repudiatio.suffi
1 cit enim q̄ se nō immiscuit. ¶Contra hoc opp.ꝛ videtur qō coipso q̄ filij ergo heres ſm apl'm.vt probat instit.de here.qua.ꝛ dif.§.sui.ꝛ de here.que ab intest.l.ij.de acqui. here.l necessarius.Cy.circa hoc facit magna filateria:vtrum sit fundata intētio q̄ quis sit heres coipso qō filius.breuiter glo.hic tenet q̄ non:qr tex.dicit hic non immiscuistis ꝛ est veritas.vt.l.cū bonis.de acqui.here.ꝛ de leg.j.l.nā nec emācipatus. Pro cuius veritate debetis scire ꝛ aduertatis qō de iure antiquo ꝛ ciuili coipso q̄ erat filius erat heres suus ꝛ necessarius superuenit beneficiū pretoris quo filij habent beneficiū abstinendi ꝛ tunc istud introductum in fauoē eoruz ne creditoribus teneantur.vt dicto.§.sui.de here.qua.ꝛ dixi.ꝛ de here.que ab intesta.l.ij.vnde hic dicit vbicūq̄ existētia sui heredis esset ipsi filio nociua existentia nihil operat
2 ꝑpter pretoris edictū.vbicūq̄ † antē existentia sui heredis est filio proficua adhuc hodie coipso q̄ filius ergo heres:qr cū beneficium abstinēdi sit eius fauoze introductuz nō debet retorqueri in eius lesionē.vt.l.quōd fauoze.de legi.ꝛ consti.ꝛ hic est tex.rotūdus si bene inspiciaꝫ in.l.si filius. qui patri.de vulg.ꝛ pupil.ꝛ ibi dixi latissime. ¶Ex bis patet q̄ creditoris intētio nō est mutata cōtra filiū:vt dicamus si filij⁹ ergo heres:qr esset
3 sibi nociuꝰ:vt hic cū similib⁹. ¶Ex bis patet q̄ † existentia sui heredis operatur transmissionē hereditatis ſm opin.veram.vt.l.apud hostes.j. de suis et legi.l.ex militari.in fi.de testa.mili.et.l.liber homo.§.j.de stipu. ser.ꝛ de cura.furio.l.lucius. Ratio quia hoc est beneficiū proficuum filio
4 non nocinū. ¶Ex bis apparet q̄ † existentia sui heredis cōfirmat tabulas pupillares.vt.l.si filius qui patri.de vulg.ꝛ pupil.ꝛ.l.filius.ꝛ.l.iulianus.de acqui.here.ꝛ.l.pactū.de priuile.cred.ratio qr est fauorabile filio quod habeat substitutū et sic decedat testatus. Item † confirmat tutele dationē.
5 vt.l.si nemo.ꝛ qō ibi no.ff.de test.tute.ubi per doc. de testa.tute.l.ij. Est tamen quidā tertius casus in his que filijs neq̄ nocent neq̄ prosunt in bisvtrū existētia sui heredis aliquid operet nō est materia nostra.dixi plene in.o.l.si filius qui patri. ¶Oppo. glo.de.l.cuz queritur.§.oportet.ꝛ.l.fed ꝛ si quis.de fideicō.liber.Sol.ibi speciale fauore libertatis.

1 ☞Creditores sunt citandi quando agitur de eorum interesse.
2 Quando illud quod petitur est tale q̄ super eo nō potest peruenire ad primū ꝛ secundū decretū.tunc parte contumace peruenitur ad sententiam diffini tiuam.
3 Judex ex officio potest prouidere ne bona pereāt.
4 Creditores quando sunt in iudicio non citantur.
5 Quando ignoratur an sint creditores fit proclama generale.
6 Legatarij debent citari.

Omnes. [c] Ista aut.sumitur ex corpore vt spon.largitas.§.ad hec.ista aut.practicat.l.codicis ꝛ est practica talis.Dicuz est qō filius potest petere restitutionez vt habens
d ab hereditate.d ¶Quero qui citabunꝫ in hoc iudicio.respōdet imperator omnes creditores hereditarij presentes.sed si absunt debēt a iudice solenniter citari:vt cōpareant ꝛc.vt habes in tex.Nota q̄ creditores † sunt etiā citandi qr ipsi lederētur.vt.l. nā ita dixus.ff.de adop.l.de vnoquoq̄.de re iudi.
1 2 ¶Hlo.secōdo qō perpetuo tene menti q̄ † ibi illud qō petitur est tale ad quod non potest consuli per mis
c sionē ex primo vel secōdo decre.tunc parte contumace peruenitur ad diffinitiuā sententiā.ꝛ ideo dicunt quidā quando agitur querela inofficiosi testamenti.nā proprie non cadit hec missio in possessionē.et ideo peruenitur ad diffinitiuā.p hoc facit optime. l.j.ad trebel.l.sceuola.ſm vna lec.hanc aut.examinaui latius in.l.fi finita.§.iulia.ff.de dāno infecto.
3 ¶Ho.tertio † q̄ iudex ex officio suo etiā parte nō petēte potest prouidere ne pereant bona ratio est: qr sibi liquet vt iudici. ¶Opp.ad primā partē ille qui certus est nō debet certiozari.vt.l.j.in fi.de act. emp.ergo creditores si sunt presentes citari nō debent intellige hic presentes in eadē ciuitate.non tñ
4 erāt in iudicio.nā si † essent in iudicio non requirēt citatio per dictam regulam qui certus est ꝛc.ꝛ hoc tenet Bul.in.l.j.ff.de in ius vocan. ¶Op.secōo ad diffinitiuā non potest peruenirī lite nō contestata vt.l.fi.§.illud.de temp.appel. Solu.hic est speciale in causa restitutionis in integ.vel ric ſm alios speciale est in his in quib⁹ nō pōt esse cōsultū per missionē ex primo ꝛ secōo decreto. ¶Quero circa hanc l.quid si filij⁹ ignorēt et sunt creditores qualiter fiet
5 citatio. † Rñ.sit generalis proclamatio per ciuitatem.vt de remiſ.pig.l.si eo tēpore. ¶Quero an legatarij sint citandi.glos.determinat † q̄ sic ꝛ bene. vt in auf.de here.ꝛ fal.§.sancimus.ꝛ in aut.sed cū testator.ad.l.fal.no.bene ꝛc.hic non sunt alia.

Sicumaui. Potest quis ab hereditate paterna abstinere per restitutionē ꝛ anitā amplecti. h.d. ¶Quero quando quis abstinet ab hereditate paterna et agnoscit auitam quo iure hoc faciat.de bis tex.habes in.l.qui se patris.j.vnde liberi.glos. tamē hic est scripta corrupte.ideo vide eam:si dicit ante male stat:qr debet dicere post paternam.alias cōmuniter stat male ꝛc.
6 d

¶Si omissa hereditate vel bono.poſ. Rubrica.

Minores. Minor restituit ad hereditatem ꝛ bonorum possessionem vel alia lucra.h.d.totus iste titu.

¶In quibus causis in integrum restitu. non est necel. Rubrica.

n ij

Andr.Pomate.
a ¶Cū ꝛ ipse. Iste tex.reputat singu.p Mathei.in no. lyiij.inci.no.vnuz casuz quotidianū.
Andre. Poma.
b ¶Quādoq̄ minor.vnusquisq̄ ergo debet probare id qō est causa sue intentionis.et vide exemplū per alex. consi.clvj.volu.v. in.j.dubio.ꝛ vide ad hec Soci.cōsi. cxv.in col.iiij.
c ¶Si omes. Pro intellectu isti⁹ auten.vide Innoc.ꝛ doc.ꝛ ibi dixi in.c. cū inter.de excep. vide Joā.an.do. Anto.Jo.deimo. ꝛ ibi dixi in.c.dilecti.e.ti.And. bar.
d ¶Adde tu.ꝛ limita not.in ista aut. nō ꝑcedere quando agitur principaliter de transferendo possessionē in alium.ita Pet. de Ancha. in.c.fi. de elec.lib.vj.ꝛ refert ꝛ sequitur do. Alex.de Imol.in cōsil.v.colum.j.in ij.vol.Stra.
Andr. Pomate.
a ¶Ab hereditate. ꝛ vtrū per solā editionē ꝑbatur lesio quod bic tāgit Jaco.de are.cy.et Ray.vide Allegā. consi.cxi.incip. visō ꝑcessu satis lōgo in penul.colū. ver.ꝛ qō non suffi ciat pro obtinēda restitutione in integrū.in.j.vo. vide are.consi.cxxxvij.

Universidad del Rosario Archivo Histórico